BIJBELVERKLARING.

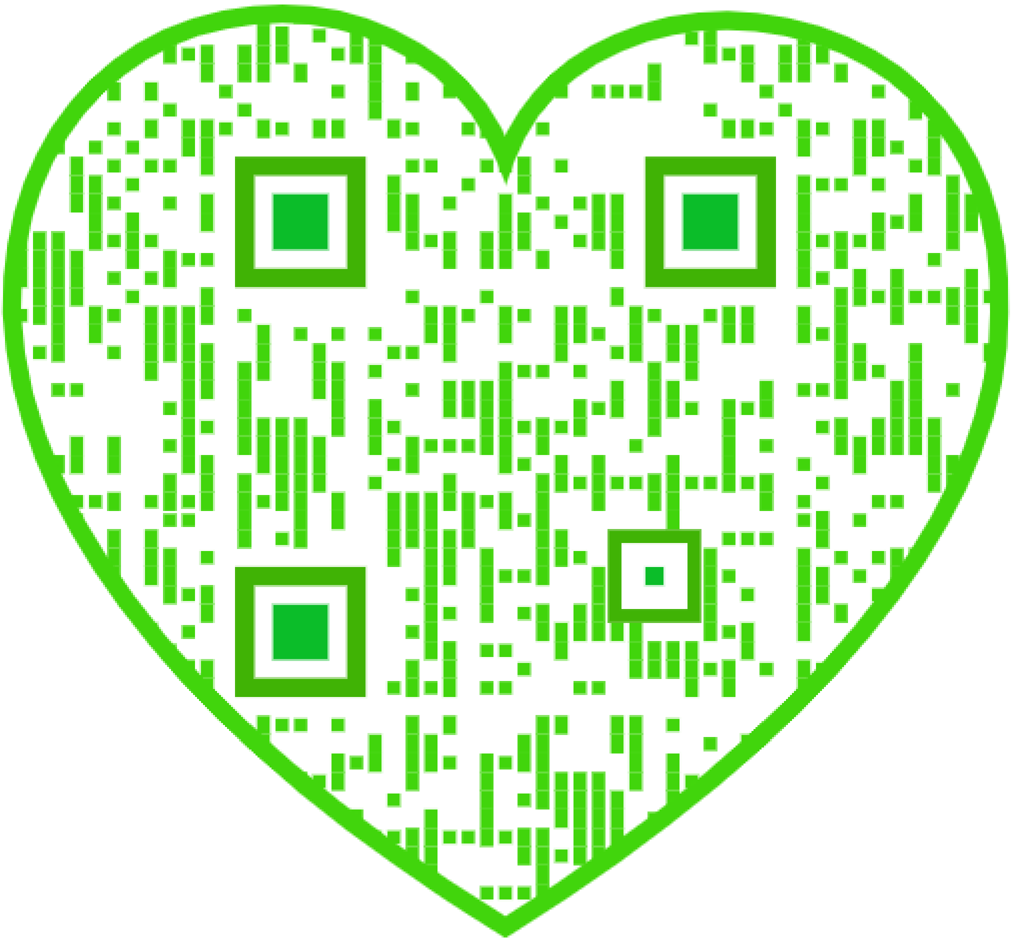

DE
BIJBEL,
DOOR BEKNOPTE
UITBREIDINGEN,
EN OPHELDERENDE
AENMERKINGEN,
VERKLAERD;

DOOR

J. VAN NUYS KLINKENBERG,

A. L. M. THEOL. ET PHIL. DOCTOR, HOOG-LEERAAR IN DE H. GODGELEERDHEID EN KERKELYKE GESCHIEDENIS, AEN HET ILLUSTRE ATHENÆUM, EN PREDIKANT IN DE GEMEENTE TE AMSTERDAM; MITSGADERS LID VAN HET ZEEUWSCH GENOOTSCHAP DER WETENSCHAPPEN, TE VLISSINGEN.

VIJF-EN-TWINTIGSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART,
MDCCXCII.

Met Privilegie van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staeten van Holland en Westvriesland.

Met Adprobatie van de Gecommitteerden der Eerw. Klassis van Amsterdam.

den 24sten December 1792.

VOORBERICHT

AEN DEN

BESCHEIDEN LEZER.

Met dit XXV^ste Deel van mijne BIJBEL-VERKLARING, had ik gedacht, dit geheele Werk te eindigen, en 'er mijne *Uitbreidingen*, over *de Openbaring van den Apostel* JOANNES, mede in te sluiten.

Te weten, mijn voornemen was, slechts eene letterlyke Verklaring van de *Openbaring* te geven, op zoortgelyk eene wijs, als ik het *Hooglied* van SALOMO behandelt had. —— Dan op raed en aendrang van eenige oordeelkundige vrienden, in welker advijs ik veel belang stel, heb ik dit mijn voornemen verändert, en hoop ik, zo God wil en ik leev, het laetste boek van den Bijbel, het welk buiten twijffel, in vele opzichten, zeer moeilyk en duister is, (waar van de zo zeer uit éénlopende verklaringen der Uitleggeren, genoegzame getuigen zijn) ook ten aenzien van de Prophetische bedoeling, naer mijn beste vermo-

gen en inzien, ten minſten éénig licht by te zetten.

Dit heeft aenleiding gegeven, dat ik, over de VII zo genaemde *Algemene Zendbrieven*, welker opheldering dit Deel uitmaekt, wat uitvoeriger geweest ben. Ook vlei ik my, dat dit mijnen Lezeren niet onäengenaem wezen zulle; te minder, terwijl ik hier en daer iets nieuws heb opgegeven, en vooräl, in de geſchrivten van JOANNES den Apostel, den gewonen weg verlaten heb.

Er is namelyk, by my geen twyffel meer overig, of JOANNES verzet zich, met opzet, tegen de ſchromelyke wanbegrippen der toenmalige dwaelgeesten, die zich, op hunne hoge wijsheid, beroemden, en zich den naem van GNOSTIEKEN of *kundigen* hebben aengematigt; voorgevende, dat zy alleen de ware kennis, in zaken van den Godsdienst, bezaten; en dat de leer der Apostelen niet zuiver ware, als die 'er verſcheidene dingen, behorende tot MOSES Wet, welke verönderſteld werdt, door den ſtuur-

ſtuurſchen en geſtrengen *Demiourgos*, gegeven te zijn, zouden hebben ingemengt.

Om deze dwaelgeesten te wederſpreken, gebruikt de Apostel dezelve kunstwoorden, van welke zy gewoon waren zich te bedienen. Hy moet derhalven, uit zijnen eigenen ſchrijvſtijl, die in de daed zeer byzonder is, verklaerd worden; en ik houde my verzekerd, dat wy, wanneer wy meerdere berichten hadden, van de kunstwoorden en wanbegrippen der Gnostieken, vele byzonderheden, in de ſchrivten van JOANNES den Apostel, beter verſtaen zouden.

Voor dat men deze belangrijke waerneming gedaen had, heeft men den Apostel vele dingen doen zeggen, welke op zich zelve waer en ſtichtelyk, maer door hem niet bedoeld zijn.

De gemelde duisterheid van JOANNES *Openbaring*, zal my eene genoegzame verſchoning kunnen opleveren, wanneer mijne *Uitbreidende* VERKLARING, over dat Prophetisch Boek, wat langer, dan naer gewoonte, mogt achter wegen blijven. — Daer te boven wordt het meer dan tijd, dat ik

denke, aen het IX^de Deel van mijn *Onderwijs in den Godsdienst*, waer toe my tot dus verre de gelegenheid ontbroken heeft.

De Vader der lichten gebiede, over ons, het leven en den zegen!

J. VAN NUYS KLINKENBERG.

Amsterdam den 20sten Dec. 1792.

INLEIDING

TOT DE

ALGEMEENE ZENDBRIEVEN.

Op de veertien Brieven van PAULUS den Apostel, volgen de zeven brieven van de Apostelen JACOBUS, PETRUS, JOANNES, en JUDAS, welke de ALGEMEENE ZENDBRIEVEN pleegen genaemd te worden.

Deeze benaeming is zeer oud, en, reeds in de IVde eeuw, gebruikelijk. EUSEBIUS spreekt 'er uitdrukkelijk van, zeggende: „ Dit is het, „ dat 'er, van JACOBUS, te zeggen is, aen wien „ men den eersten der ALGEMEENE BRIEVEN, „ gelijk zij genoemd worden, toeschrijvt; maer „ men moet weeten, dat dezelve, voor onëcht, „ wordt gehouden: want weinigen der Ouden „ maeken 'er gewag van, gelijk ook van den „ Briev, die op JUDAS naem gaet, en ook één „ der zeven ALGEMEENE BRIEVEN is (*a*)." — Maer de reden van deeze benaeming is zo zeeker niet.

De

(*a*) *Hist. Eccl.* l. II: c. 24.

De gemelde EUSEBIUS schijnt, op eene andere plaets (b), te kennen te geeven, dat ALGEMEENE BRIEVEN de zodaenige zijn, welke van eenen algemeenen inhoud zijn, en allerlei vermaeningen behelzen, zodat zij, voor alle geloovigen, in het algemeen, van nuttigheid zijn. Maer, in deezen zin, zouden de Brieven van PAULUS ook ALGEMEENE ZENDBRIEVEN kunnen genaemd worden. —— Volgens THEODORETUS zouden zij dus genoemd zijn, omdat zij aen geene bijzondere Gemeente, maer aen de Christenen in het algemeen, geschreeven zijn (c). Dan deeze reden is meede niet voldoende, daer zij, aen bepaelde Christenen, of zommige zelvs, aen bijzondere persoonen, waeren ingericht.

Voor het naest hebben zij den naem van ALGEMEENE ZENDBRIEVEN gekreegen, omdat de meeste geschreeven waeren, aen Christenen, die niet in eene bepaelde stad, of in eenig bijzonder landschap, woonden, maer door verscheidene landschappen verspreid waeren. De twee laetste brieven van JOANNES hielden wel, aen bijzondere persoonen, maer men zal dezelve, bij den eersten van JOANNES, omdat zij van denzelvden Schrijver waeren, in éénen bundel gevoegt hebben (d). Dit is het meest gewoone be

(b) Ibidem, l. IV. c. 23. (c) MILL, *Nov. Test.* p. 542.
(d) MICHAELIS, *Inleid.* II Deel, p. 655.

begrip. —— Ondertusschen is het gevoelen van anderen niet geheel verwerpelijk, dat ALGEMEENE ZENDBRIEVEN zo veel zeggen, als Brieven, die algemeen, van alle Christenen, voor Goddelijke, of, gelijk men gewoon is te spreeken, *Canonieke* schrivten, zijn aengenoomen. Te weeten, in den beginne zal men den naem van ALGEMEENE ZENDBRIEVEN, aan den eersten van PETRUS, en den eersten van JOANNES, gegeeven hebben, om dezelve, als schrivten, welke *algemeen* voor echt en Goddelijk erkend werden, te onderscheiden van de overige schrivten, welker echtheid nog werdt in twijffel getrokken; maer, nadat het Goddelijk gezach der vijf overige Brieven algemeen erkend was, zal men deezen naem aen de zeven Brieven gegeeven hebben, om daer door te kennen te geeven, dat zij, door de algemeene toestemming van alle de Christenen, voor echt of Goddelijk waeren aengenoomen (*e*).

Alle deeze Brieven hebben den naem der Schrijveren aen het hoofd, uitgenoomen die van JOANNES. Ondertusschen is 'er nimmer aen getwijffelt, of de eerste Briev, die op zijnen naem gaet, is door dien Apostel geschreeven. Even zo is het ook geleegen, met den eersten van PE-

(*e*) NOESSELT, *Conject. ad Hist. catholicæ* JACOBI *epistolæ.*

PETRUS. Maer, over de echtheid en het Goddelijk gezach der vijf overige, heeft men eenigen tijd getwijffelt. „ Onder die fchrivten, wel- „ ke wederfprooken, en echter bij veelen tevens „ gebruikt worden, (zegt EUSEBIUS (*f*),) zijn „ die, welke de Brieven van JACOBUS of JU- „ DAS genaemd worden, als mede de tweede „ Briev van PETRUS, en de tweede en derde, „ welke JOANNES naem draegen; het zij zij „ van den Euangelist, of van eenen anderen van „ dien zelvden naem, gefchreeven zijn."

Zommigen, nog in de dagen van EUSEBIUS, hielden den Briev, die aen JACOBUS wordt toegefchreeven, voor onëcht (*g*), meenende, dat dezelve, door imand anders, op JACOBUS naem, gefchreeven waere (*h*). Maer hij zelvs haelt deezen Briev aen, als een Apostoliesch gefchrivt (*i*).

Ook werdt 'er getwijffelt, aen de echtheid van PETRUS *tweeden* Briev. „ Wat PETRUS betreft, (zegt EUSEBIUS (*k*)) één Briev van hem, die de „ eerfte genaemd wordt, is alom erkend. Deeze „ is van de oudfte Voorftanders (van onzen „ Godsdienst) en waer aen niet getwijffeld wordt, „ in hunne fchriften dikwijls gebruikt. Maer „ de

(*f*) l. c. l. III. c. 25. (*g*) l. c. l. II. c. 25.
(*h*) l. c. l. III. c. 25. (*i*) MILL, l. c. *Prolegom.* §. 204.
(*k*) l. c. l. III. c. 3.

„ de tweede, die op zijnen naem gaet, is, onder de heilige schriften van het Nieuwe Verbond, niet geteld, gelijk ons, bij overlevering, bericht is; dewijl dezelve echter aen veelen toescheen van nuttigheid te weezen, zo is hij, benevens de andere Heilige Schrivten, met vlijt beoeffend." —— De reden van deeze twijffeling was daerin geleegen, dat men een kenbaer onderscheid in den stijl, tusschen PETRUS eersten en tweeden Briev, meende te bespeuren (*l*).

Omtrent de Brieven van JOANNES, zegt EUSEBIUS (*m*): „ Wat nu verder de schriften van JOANNES aengaet; behalven het Euangelie, wordt ook de eerste zijner Brieven, zo van allen ten huidigen dage, als oulings, zonder twijffeling, erkend; maer de twee andere worden tegengesprooken." — De oorzaek der twijffeling was deeze, dat JOANNES zich, in die twee andere Brieven, den naem van *Ouderling* gegeeven heeft. Daer uit besloot men, dat zij niet van den Apostel, maer van eenen anderen JOANNES, geschreeven waeren (*n*).

Van den Briev, zegt EUSEBIUS (*o*), „ die „ op

(*l*) HIERONIJMUS, *in Catal.* c. 1.
(*m*) l. c. l. III. c. 24.
(*n*) EUSEBIUS, l. c. l. III. c. 25, 39.
(*o*) l. c. l. II. c. 23.

„ op JUDAS naem gaet, maeken weinigen der „ Ouden gewag." De reden, waerom zommigen denzelven niet aennaemen, beſtondt hier in, volgens HIERONIJMUS (*p*), omdat de Schrijver de voorzegginge van HENOCH heeft aengehaelt.

Dan de echtheid en het Goddelijk gezach van deeze Brieven zullen wij, in onze bijzondere INLEIDINGEN tot elk derzelver, met opzet betoogen.

Alleenlijk hebben wij nog iets op te merken, omtrent de orde van deeze zoogenaemde ALGEMEENE ZENDBRIEVEN. — In alle de tegenwoordige Griekſche Uitgaeven van het Nieuwe Testament, volgen zij, in deeze rangſchikking, die van JACOBUS, twee van PETRUS, drie van JOANNES, en die van JUDAS. Maer, in den Hoogduitſchen Bijbel, door den zaligen LUTHER vertaeld, en in het jaer 1516 te Herborn uitgegeeven, vinden wij dezelve in deeze orde: de eerſte en tweede van PETRUS, de drie van JOANNES, die van JACOBUS, en die van JUDAS. — Maer die rangſchikking, welke, in onze tegenwoordige Griekſche Uitgaeven, gevolgd wordt, koomt, met de oudſte Griekſche en Latijnſche Afſchrivten, overeen.

(*p*) l. c.

INLEIDING

TOT DEN

ALGEMEENEN ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

JACOBUS.

De Brief van den Apostel JACOBUS heeft den eersten rang, onder de zogenaemde ALGEMEENE ZENDBRIEVEN.

I. *De Schrijver is*

JACOBUS *de Apostel.* Hij noemt zich, in het opschrivt, JACOBUS *eenen dienstknecht van God en den Heer* JESUS CHRISTUS, VS. 1a, zonder zich te beschrijven, als eenen Apostel. Hieruit hebben zommigen aenleiding genoomen, om te beweeren, dat deeze briev, niet door eenen Apostel JACOBUS, zou geschreeven zijn, maer door eenen anderen JACOBUS, die, in eenen eigenlijken zin, de natuurlijke broeder van den Heiland zoude geweest zijn, gebooren uit MARIA en JOSEPH.

Dan, wanneer dergelijk eene redeneering door-

ging, zouden ook ettelijke Brieven van PAULUS, niet door den Apostel van dien naem, maer door eenen anderen PAULUS, geschreeven zijn. Deeze Apostel noemt zich eenvouwig eenen *dienaer van* JESUS CHRISTUS, Phil. I: 1, en hij spreekt geheel niet van zijne hoedaenigheid, I Thesf. I: 1. II Thesf. I: 1. In het opschrivt van den Briev aen PHILEMON, kap. I: 1, noemt hij zich eenen *gevangenen om* JESUS CHRISTUS wil, zonder eenige melding van zijne Apostolische waerdigheid te maeken.

Voorts schijnt ons de verönderstelling, dat 'er een zeekere JACOBUS, een natuurlijke broeder van den Heiland, zoude geweest zijn, ten eenemael ongegrond. — De Heer HERDER heeft, in eene Hoogduitsche Verhandeling, welke ook in het jaar 1777, in onze tael, is uitgegeeven, *over twee vån* JESUS *broederen, en hunne Brieven in onzen Bijbel*, willen beweeren, dat MARIA, nadat zij den Heiland, die wonderdaedig in haer ontvangen was, gebaert had, uit haere echtvereeniging met JOSEPH, nog vier zoonen, JACOBUS, JUDAS, JOSE en SIMON, en zommige dochters, hebbe ter waereld gebracht. De twee eerstgemelden van 's Heilands halve broeders, zouden de Schrijvers zijn van die algemeene zendbrieven, die de naemen van JACOBUS en JUDAS in het opschrivt hebben. — Maer 's mans bewijzen zijn geheel onvoldoende.

'Er

'Er wordt, van 's Heilands *broeders en zusters*, gesprooken, Matth. XIII: 54—58. Verg. Marc. VI: 1—6. Maer niets is 'er bekender, dan dat de Hebreeuwen gewoon zijn Neeven en Nichten, Broeders en Zusters, te noemen. De Euangelisten spreeken van 's Heilands bloedverwanten. Daer te boven, had de Verlosser lijffelijke broeders gehad, dan zoude hij, stervende, zijne moeder niet, aen de lievdezorg van den Apostel JOANNES, hebben behoeven aen te beveelen. Verg. Joh. XIX: 26, 27. Ook heeft deeze nieuwigheid van den Heer HERDER, welke van allen grond ontbloot is, geenen opgang gemaekt, noch eenige verdeedigers gevonden.

Onder de Apostelen zijn 'er twee geweest, die den naem van JACOBUS gedraegen hebben. — De één, die, in onderscheiding van den anderen, de *grootere* of de oudere geheeten wordt, was een zoon van ZEBEDEUS, en een broeder van JOANNES den Apostel, verg. Matth. X: 1, die, door Koning HERODES, gedood is, verg. Hand. XII: 2. — De ander, toegenaemd de *kleine* of de jongere, was een zoon van ALPHEUS, en een broeder van JUDAS den Apostel, van welken wij ook eenen Briev hebben, verg. Matth. X: 3. Luc. VI: 16. Hand. I: 13. Deeze heet de *broeder*, dat is, de bloedverwant van den Heiland, Matth. XIII: 55. Gal. I: 19. Zijne Moeder was eene zeekere MARIA, welke Joh. XIX:

25. genoemd wordt, MARIA, het wijv van CLOPAS. Naer alle gedachten was ALPHEUS dezelvde perzoon, die ook CLOPAS genaemd werdt. Vermits het nu niet waerschijnlijk is, dat twee lijffelijke zusters beide MARIA geheeten hebben, zouden wij liever denken, dat MARIA, het wijv van ALPHEUS of CLOPAS, eene nicht van MARIA, de moeder des Heeren, geweest zij.

Op deezen grond dan, zullen de Verlosser, en JACOBUS de jongere, achterkinders geweest zijn, gelijk wij gewoon zijn te sprecken (*k*).

Nu is de vraeg, wie van de beide JACOBUSSEN de Schrijver zij van deezen Briev, de *grootere* of oudere, dan wel de *kleine* of jongere? Zommigen houden 'er, op het voetspoor van de Syrische en Arabische Vertaelingen, den ouderen JACOBUS voor; den zoon van ZEBEDÆUS, den broeder van JOANNES den Apostel. De meesten evenwel denken, aen den anderen JACOBUS, bijgenaemd de *jongere*, den bloedverwant van den Verlosser. — De Ridder MICHAËLIS stondt 'er over in twijffel. „ JACOBUS, hij mag nu „ de oudere of de jongere zijn, want dat blijvt „ zekerlijk min of meer twijffelächtig, schrijvt „ zijnen Briev enz. (*l*).” Evenwel helt hij meest over tot JACOBUS den jongeren: „ ik vind,” (schrijvt

(*k*) MICHAËLIS, l. c. II Deel, p. 678.
(*l*) l. c. p. 688.

(schrijvt hij,) „ intusschen, twee zaeken in den „ Briev, welke eenigszins, met het karakter van „ den jongeren JACOBUS, — overëenkoomen, „ en het dus waerschijnlijk maeken, dat de Briev „ van den *jongeren* JACOBUS zijn *kunne* (*m*)."

Onzes eráchtens, is 'er geen twijffel aen, of JACOBUS de *jongere* is de Schrijver van deezen Briev, om de volgende redenen.

A. De *grootere* of oudere JACOBUS, de zoon van ZEBEDEUS, is, al zeer vroeg, door HERODES gedood. Dit geschiedde reeds in het jaer 44 (*n*). Maer was nu deeze JACOBUS de Schrijver van onzen Briev, dan zou dezelve, voor alle de Apostolische schrivten, vervaerdigd zijn.

B. Deeze Briev is, niet lang voor de verwoesting van Jerusalem, geschreeven, verg. kap. V: 1—8. Gevolgelijk behoort het opstellen van denzelven, tot laeteren tijd, dan dien van JACOBUS den ouderen.

C. Eindelijk, om 'er niet meer bij te voegen, leert ons de inhoud van deezen Briev allerduidelijkst, dat 'er, onder de Christenen, uit de XII Stammen, die in de verstrooijing waren, reeds een aenmerkelijk verval van zeeden hebbe plaets gehad. Nu is het niet te vermoeden, dat zodaenig een verregaend verval, reeds zo vroeg, wae-

(*m*) l. c. p. 687. (*n*) Boven XXI Deel, *Inleid.* p. LIII.

waere ingeſloopen, dat JACOBUS de oudere deezen Briev hebbe kunnen ſchrijven.

Omtrent JACOBUS den jongeren, den opſteller van deezen Briev, hebben wij nog kortelijk het een en ander aen te merken.

De Heiland zelvs had hem, tot de hooge waerdigheid van het Apostelſchap, geroepen, en, na zijne opſtanding, met eene bijzondere verſchijning verwaerdigt, verg. I Cor. XV: 7. Hij ſtondt, bij de overige Apostelen, in een bijzonder aenzien, en wordt meede geſteld onder de drie, die geacht werden pijlaeren te zijn, verg. Gal. II: 9. Ook werdt zijn voorſtel, ten aenzien van het geſchil, omtrent de onderhouding der Levitiſche plechtigheden, met algemeene ſtemmen, goedgekeurd, en vastgeſteld, verg. Hand. XV: 13. enz.

Terwijl de overige Apostelen rond reisden, om het Koningrijk van CHRISTUS allerweegen uit te breiden, bleev hij doorgaens te Jeruſalem, als Opziener van de Moeder-gemeente, in die Stad. — Hij was een ſchitterend voorbeeld van godzaligheid, maetigheid, aenhoudenden ijver in het gebed, lievde, en weldaedigheid, zodat hij zich den eeretijtel van den *Rechtvaerdigen* verworven hebbe. Dit maekte, dat hij, in eene zeer bijzondere hoogächting, ſtondt, niet alleen bij de Christenen, maer ook bij de Jooden zelve.

Vol-

Volgens het verhael van JOSEPHUS (*o*) zouden de Jooden de wreedheid, welke ANANUS de Hogepriester, omtrent hem, gepleegt had, zeer euvel hebben opgenoomen. Ook willen zommigen, dat hij de wet der Nazareërs geſtrengelijk onderhouden hebbe; zelvs zou hij, onder de Jooden, eenige priesterlijke voorrechten genooten hebben (*p*).

Meer weeten wij niet van zijne levensbijzonderheeden, dan dat hij den marteldood ondergaen hebbe. De zaek wordt verhaeld, door JOSEPHUS, en HEGESIPPUS; maer zij verſchillen aenmerkelijk, ten aenzien der bijzondere omſtandigheeden.

Volgens het verhael van JOSEPHUS (*r*), zou de jongere ANANUS, toenmaelige Hogepriester, behoorende tot den aenhang der Sadduceuwen, de gelegenheid hebben waergenoomen, dat de Stadhouder FESTUS geſtorven, en zijn opvolger ALBINUS nog niet te Jeruſalem aengekoomen was, om zijne woede, tegen JACOBUS den jongeren, en eenige andere Christenen, uit te oeffenen. Hij liet deeze Christenen, als overtreeders van de Wet, ſteenigen. Deeze handelwijs mishaegde den Jooden, die daerom den Koning

HE-

(*o*) *Antiq. Jud.* l. XX. c. 8.

(*p*) VRIMOET, *Obſerv.* MISCELL. l. I. c. 13. p. 296.

(*r*) *Antiq. Jud.* l. XX. c. 9.

HERODES AGRIPPA verzochten, den Hogepriester zodaenige bedrijven te verbieden. Ook gingen zommigen den nieuwen Stadhouder ALBINUS te gemoet, zich, over ANANUS, beklaegende. Het een en ander had dit gevolg, dat ALBINUS zijn ongenoegen, aen ANANUS, door eenen briev, verklaerde, en dat de Koning AGRIPPA hem, van het Hogepriesterschap, ontzette.

HEGESIPPUS heeft de gebeurtenis dus opgegeeven (*s*): JACOBUS zou veelen van de Jooden bewoogen hebben, om te gelooven, dat JESUS de MESSIAS zij. Dit maekte de Schrivtgeleerden en Pharizeeuwen bevreesd, dat het gansche volk JESUS, voor den MESSIAS, erkennen zoude; zodat zij hem baeden, hij mogt zich, bij gelegenheid dat het Paeschen was, op de tinne des tempels plaetsen, en van daer openlijk verklaeren, dat JESUS de MESSIAS niet waere. Maer toen hij in tegendeel betuigde, dat JESUS in den hemel verheerlijkt was, en koomen zou, op de wolken des hemels, werden zij dermaeten verbitterd, dat zij hem nederwaerds stootten. Dan, vermits hij, door den val, niet gestorven was, steenigden zij den Apostel, en, wanneer hij zich nog eens, op de knieën, oprichtte, biddende voor zijne moordenaers, werdt hij, door imand uit

(*s*) EUSEBIUS, *Hist. Eccl.* l. II. c. 23.

uit den hoop, met eenen ſtok, op het hoofd, en dood geſlagen.

Dit verhael van HEGESIPPUS is vermengd, met veele blijkbaere verdichtſelen (*t*). Zelvs behelst het veele ongerijmdheeden; bij voorbeeld, dat de Joodſche Overheeden den Apostel zouden verzocht hebben, om openlijk voor het volk te verklaeren, dat JESUS de MESSIAS niet waere; als meede dat de Jooden hem van den Tempel zouden nedergeworpen en geſteenigt hebben, waerdoor zij den Tempel zouden verontreinigt hebben.

Zoveel zal, in het algemeen, waerheid zijn, dat JACOBUS geſteenigd, en, door eenen onverlaet, met eenen ſtok, dood geſlaegen zij.

II. *De Christenen, aen welken Apostel* JACOBUS *deezen Briev ſchreev,*

heeten, kap. I: 1, *de twaelv Stammen, welke in de verſtrooijing waeren*, dat is, zulke Jooden, die in de landen der Heidenen woonden, en belijdenis deeden van het geloov in CHRISTUS.

Op den Pinxterdag, wanneer de gaeven van den Heiligen Geest, op de Apostelen, werden uitgeſtort, waeren 'er Jooden, uit alle waereld-deelen, te Jeruſalem; zeer veelen werden 'er bewoogen, om het Euangelie geloovig aen te neemen, en deeze, naer hunne woonplaetſen, te rug

(*t*) SCALIGER, *ad Chronicon* EUSEBII.

rug keerende, zullen de leer der Apostelen allerweegen verspreidt, en veelen van hunne volksgenooten bewoogen hebben, om dezelve te omhelzen. — Deeze waeren de Christenen, uit de *twaelv stammen, in de verstrooijing.*

Men moet derhalven dit geschrivt beschouwen, als eenen *rond gaenden Briev.* —— Ondertusschen was het niet mogelijk, om, binnen eenen korten tijd, afschrivten te verzenden, naer alle de onderscheidene plaetsen, op den aerdbodem, alwaer Christenen uit de Jooden woonächtig waeren. ——— Wij waegen daerom de volgende gissing, en onderwerpen dezelve aen beeter oordeel; dat de Apostel, die zich doorgaens te Jerusalem ophieldt, de gelegenheid van één der hooge Feesten waergenoomen, en deezen Briev ter hand gesteld hebbe, aen den Opziener van de eene of andere buitenlandsche Gemeente uit de Jooden, met last om denzelven, aen de opzieneren der overige buitenlandsche Gemeenten, mede te deelen, en, naer hunne woonplaetsen wedergekeerd zijnde, aen de vergaederde Christenen voor te leezen. Immers de Christenen uit de Jooden onderhielden de plechtigheeden van Moses WET, en woonden derhalven ook de hooge Feesten bij, zolang de Tempel nog in weezen was.

Zommigen hebben gedacht, dat deeze Briev geschreeven waere aen de Jooden in het algemeen,

meen, die in de landen der Heidenen woonden, zowel ongeloovigen als geloovigen. Maer deeze geheele verönderftelling rust op een misverftand, omtrent de eene en andere plaets, welke men meende dat, alleenlijk op ongeloovige Jooden, toepasfelijk was.

Hiertoe brengt men de beftraffing, over de vermetelheid van zulken, die zich, in het bezorgen van hun beroep en tijdelijke beezigheeden, zo gedraegen, als of zij heeren en meesters waeren van hun leven en hunne lotgevallen, zonder te denken aen hunne afhangelijkheid van Gods beftuurende Voorzienigheid, kap. IV. 13—17. Dan, daer 'er, onder deeze Christenen, veel en aenmerkelijke gebreeken heerschten, behoeven wij ons niet te verwonderen, dat 'er ook winzuchtige lieden onder gevonden wierden, die, met hunne ontwerpen, dermaeten waeren ingenoomen, dat zij het Goddelijk beftuur voorbij zagen.

Vooral beroept men zich op de bedreiging van een fchroomelijk oordeel, welke de Apostel doet, aen de rijken, die, langs onbetaemelijke weegen, fchatten vergaedert hebbende, dezelve misbruikten, tot voldoening van hunne zondige begeerlijkheeden, kap. V. 1—6. Maer hier maekt de Apostel eene fpraekwending, tot de ongeloovige Jooden, vooral tot de rijken en aanzienlijken. Immers hij fpreekt niet tot de belijders

van het Christendom, uit de Jooden, aen welken hij beezig was deezen Briev te schrijven: want deeze waeren, verre weg het meerder deel, geringe en onvermoogende lieden, verg. kap. II: 1—5. Die rijke Jooden waeren bittere vijanden van het Christendom, en derhalven kon de Apostel niet verwachten, dat zij deezen Briev leezen zouden. Maer hij handelt, volgens de wijs der oude Propheeten; hij spreekt deeze rijke Jooden, die zich, in het ongeloov, verhardden, en van hunne schatten een allerschandelijkst misbruik maekten, bij persoonsverbeelding, aen, en voorspelt hun, als een Propheet des Heeren, een allerschroomelijkst oordeel. —— Voorts vergelijke men het gene wij, in onze *Uitbreidende Verklaering*, over deeze plaets, hebben aengemerkt (*t*).

III. *De aenleiding, tot het schrijven van deezen Briev,*

kan men, uit den inhoud, opmaeken.

De Jooden, die buiten Palestina woonden, en tot het Christendom bekeerd waeren, verkeerden in zeer zorgelijke omstandigheeden, deels door de vervolgingen van hunne ongeloovige broederen, die hen, door allerlei mishandelingen, van het

(*t*) Pag. 69—80.

het Christendom zochten af te ſchrikken; deels door de woelingen van valſche Leeraeren, die ſchroomelijke dwaelingen poogden te verſpreiden.

Door het een en ander liepen deeze jonge Christenen groot gevaar, om, tot verzaeking van het geloov in CHRISTUS, vervoerd, en, tot verdervelijke dwaelingen, verleid te worden. —— Dit bewoog den Apostel, om hen daer tegen ernſtig te waerſchouwen. Hier kwam nog bij, dat 'er verſcheidene ondeugden, onder deeze Christenen, begonden te heerſchen, bijzonder trotschheid, waenwijsheid, een kwalijk geplaetſte eerbied voor vermoogende lieden, veräehting van de armen, wangunst, gierigheid, twisten, lievdeloosheid, ongodsdienſtigheid. —— De Apostel reekende zich daerom verplicht, om deeze ondeugden, met vermaeningen en waerſchouwingen, te keer te gaen. „ De zonden, waervoor „ hij waerſchouwt, zijn zulke, zo als onder de „ Jooden gewoon, en, van de nieuw bekeerden, „ mede in de Christelijke Kerk waeren genoo„ men: want men moet zich de eerſte Christe„ lijke Gemeenten, niet als eene maetſchappij „ van enkel waerachtig wedergeboorenen, voor„ ſtellen (*u*)."

VI.

(*u*) MICHAELIS, l. c. II Deel, p. 672, 673.

IV. *De inhoud van deezen Briev*

beſtaet toch uit bemoedigingen, tegen de mishandelingen der ongeloovige Jooden, uit aenmerking van het uitneemend nut der verdrukkingen; uit waerſchouwingen, tegen de drogredenen der valſche Leeraeren, en vermaeningen, om, met afſtand van alle ondeugden, het geloov openbaer te maeken, in eenen heiligen wandel.

V. *Het oogmerk van deezen Briev*

is, uit het gene wij, omtrent de aenleiding en den inhoud, beredeneert hebben, zo duidelijk, dat wij 'er niets meer hebben bij te voegen.

VI. *De plaets en de tijd, waer en wanneer deeze Briev geſchreeven is,*

laeten zich ligtelijk aenwijzen.—— De Apostel, gelijk wij gezien hebben, hieldt zich doorgaens op, te Jeruſalem, en derhalven is het meer dan waerſchijnlijk, dat hij deezen Briev, binnen die hoofdſtad van het Joodſche land, geſchreeven, en van daer, op de boven gemelde wijs, verzonden hebbe. —— Het oordeel, het welk de Apostel den rijken Jooden bedreigt, kap. V: 1—6, beſtondt in die onuitſpreekbaere ellenden, welke den Jooden, vooral den meer vermoogenden, ook in de landen der Heidenen, bij gelegen-

genheid van Jerufalems verwoesting, mede overkoomen zouden (*v*) De tijd van des Apostels fchrijven moet daerom, tot kort voor de verwoesting van Jerufalem, en gevolgelijk tot den laetften tijd van den Apostel, zich bepaelen. Gemeenlijk ftelt men, dat zijn dood, in het jaer 60 of daeromtrent, zij voorgevallen. De zeer geleerde Heer SCHUTTE bepaelt het fchrijven van deezen Briev, tot het jaer 61. „ Het was, „ omtrent deezen tijd, dat de Apostel JACO- „ BUS zijnen Briev fchreev, aen de XII Stam- „ men, die in de verftrooijing waeren, in een tijd- „ ftip, wanneer het Joodendom allerwege een „ zwaer oordeel over het hoofd hing. Na het „ jaer 62 kan hij althans niet gefchreeven zijn: „ want, in dat jaer, heeft hij zijnen Briev, met „ zijnen marteldood, verzegelt; gemerkt die is „ voorgevallen, in het jaer, toen FESTUS over- „ leeden, en ALBINUS nog niet, in het win- „ gewest, gekoomen was (*w*)."

VII. *De fchrijvftijl van den Apostel, in deezen Briev,*

verdient mede nog onze opmerking.

Dit gefchrivt is niet zo zeer van eenen leeren-

(*v*) Verg. p. 71.
(*w*) *Heilige Jaerboeken*, III Deel, p. 135, 136.

renden, als wel van eenen vermaenenden inhoud. ——— Ook worden de vermaeningen niet volgens eene redeneerkundige schikking, maer op eenen geheel vrijen trant, voorgedraegen. Bij gelegenheid, koomt de Apostel tot eene nieuwe stof, en daerna keert hij tot het voorige onderwerp weder. „ De overgang, van de eene stof, tot de „ andere, is afgebrooken, en zelvs daer ter plaet„ se, alwaer eenerlei stof wordt voortgezet, valt „ nochtans de zaemenhang van den eenen vol„ zin, met den anderen, dikwerv niet in de „ oogen. JACOBUS verlaet ook dikwijls eene „ stoffe, zodat het schijnt, als of hij ze geëin„ digt hadde, en keert naderhand, nadat hij „ iets anders heeft verhandelt, wederom tot de„ zelve te rug (x).”

Voor het overige is de manier van voorstel zeer nadrukkelijk, bijzonder in het bestraffen der ondeugd, en in het aenprijzen der godzaeligheid.

Eindelijk of voornaemenlijk moeten wij ons nog bepaelen, bij

VIII. *Den Goddelijken oorsprong van deezen Briev.*

Wij hebben reeds boven aengetoond, dat deeze Briev, door den Apostel JACOBUS, toegenaemd

(x) MICHAËLIS, l. c. II Deel, p. 701.

naemd den jongeren, geschreeven zij. Derhalven is hij ook van eenen Goddelijken oorsprong, naerdien de Apostelen, in alles, wat zij, over zaeken van den Godsdienst, gesprooken en geschreeven hebben, door den Heiligen Geest, onfeilbaer in alle waerheid geleid zijn (*y*). Het koomt derhalven maer alleenlijk aen, op het wechneemen der bedenkingen, welke, tegen het Goddelijk gezach van deezen Briev, gemaekt zijn.

EUSEBIUS telt hem onder die boeken, welke *tegengesprooken*, dat is, niet algemeen als Goddelijk erkend werden, hoewel hij erkent, dat dezelve evenwel, van de meesten, voor *echt* gehouden wierdt (*z*); en, op eene andere plaets zegt hij, dat weinigen der Ouden deezen Briev hebben aengehaelt (*a*).

Dan het is, uit de eigene woorden van deezen Kerkelijken Geschiedschrijver, allerblijkbaerst, dat de twijffeling, over de echtheid van JACOBUS Briev, niet minder dan algemeen geweest zij. *Van de meesten*, zegt hij, wordt dezelve *voor* ECHT *gehouden.* — Dat *weinigen der Ouden deezen Briev hebben aengehaelt*, verönderstelt duidelijk, dat het echter zommigen, die denzelven als Goddelijk erkenden, gedaen hebben; en EUSEBIUS zelvs voegt 'er bij, *wij weeten echter tevens ook, dat dee-*

(*y*) *Onderwijs in den Godsdienst*, IV Deel, p. 281.
(*z*) *Hist. Eccl.* l. III. c. 25. (*a*) l. c. l. II. c. 23.

deeze Brieven, (hij bedoelt die van JACOBUS en JUDAS,) *in de meeste Kerken openlijk geleezen worden*. Voeg 'er bij, dat veelen der Ouden ook geene melding gemaekt hebben van andere Boeken, welker Goddelijk gezach onbetwistbaer is.

Hier koomt nog bij, dat deeze Briev meede gevonden wordt, in de oude Syrifche Overzetting, in welke de tweede van PETRUS, de tweede en derde van JOANNES, als meede die van JUDAS, ontbreeken; ten duidelijken bewijze, dat dezelve, door de Oosterfche Kerk, zonder twijffeling zij aengenoomen (*b*). — De Westerfche Christenen hebben, eenigen tijd, over de echtheid en het Goddelijk gezach van deezen Briev, in twijffel geftaen, en daervan was de reden zeer natuurlijk; omdat naemenlijk dit gefchrivt, hetwelk tot de bekeerde Jooden, door Afia verfpreid, was ingericht, veel laeter, in de handen der Westerfche Christenen, gekoomen is. Voor het overige heeft deeze zelvde twijffeling niets anders te weeg gebracht, dan een des te naeuwkeuriger onderzoek, en eene des te meer oplettende toetfing, welke ons, van achteren, omtrent de echtheid en het Goddelijk gezach van deezen Briev, des te meer verzeekert.

Ook heeft men gemeent, dat de leer van JACOBUS, omtrent de rechtvaerdiging van eenen zon-

(*b*) MICHAELIS, l. c. p. 706.

zondaer voor God, kap. II: 14—26, met die van PAULUS, kennelijk ſtrijdig waere, en dit heeft meede aenleiding tot twijffeling gegeeven. Zelvs had de zaelige LUTHER, in den beginne, zulke laege gedachten van deezen Briev, dat hij denzelven, met verächting, *eenen Briev van ſtroo* genaemt hebbe. —— Dan deeze ſchijnſtrijdigheid meenen wij, in onze *Uitbreidende Verklaering* volkoomen te hebben wechgenoomen (*c*).

Wij gaen daerom maer aenſtonds over, tot

IX. *De Verdeeling van deezen Briev.*

I. Vooraf gaet het Opſchrivt, kap. I: 1.

II. De inhoud van den Briev zelven is zeedenbeſtuurend, behelzende onderrichtingen, waerſchouwingen, en vermaeningen, kap. I: 2. V. 20.

א. De eerſte vermaening verkeert, omtrent de verzoekingen, kap. I: 2—27.

A. Omtrent uitwendige verzoekingen, welke van buiten aenkoomen, kap. I: 2—12. Deeze moesten de Christenen beſchouwen als eene ſtof van blijdſchap.

A. De zaek wordt voorgeſteld, vs. 2, en,

B. Uit aenmerking van het nut, het welk zij te weeg brengen, naeder aengedrongen, vs. 3—12.

a. In

(*c*) Pag. 41—44.

α. In het tegenwoordig leven, vs. 3-11.

a. De vrucht der verdrukking is lijdzaemheid, vs. 3, 4.

b. Bij deeze gelegenheid wijst de Apostel de middelen aen, welke men bij de hand moet neemen, om deeze lijdzaemheid, op de rechte wijs, uit te oeffenen, vs. 5—11.

a. Het bidden om wijsheid, vs. 5--8.

1. Dit middel wordt voorgesteld, vs. 5, en

2. De rechte wijs aengeweezen, op welke het zelve moet in het werk gesteld worden, vs. 6--8.

b. Het ander middel is, dat men zijn hart, aen de aerdsche goederen, niet vast hechte, vs. 9-11.

1. De zaek wordt voorgesteld, vs. 9, 10a, en,

2. Uit aenmerking der vergangelijkheid van de aerdsche goederen, naeder aengedrongen, vs. 10b, 11.

β. In het toekoomend leven, zal de lijdzaemheid der Christenen, met de kroon der heerlijkheid, genaedig beloond worden, vs. 12.

B. Wijders spreekt de Apostel van inwendige verzoekingen, kap. I: 13—27.

A. Ten

A. Ten aenzien van de zaek zelve, leert hij, dat deeze zoort van verzoekingen haeren oorſprong hebbe, niet van God, maer van 's menſchen zondige begeerlijkheid zelve, vs. 13—18.

α. De ſtelling zelve vinden wij vs. 13—15.

a. Deeze zoort van verzoekingen moet, niet aen God, worden toegeſchreeven, vs. 13.

b. Maer aen onze zondige begeerlijkheid, vs. 14, 15.

β. Deeze ſtelling wordt beweezen, vs. 16—18.

a. In het gemeen uit Gods goedheid, vs. 16, 17.

b. In het bijzonder uit het gene Hij doet, aen de Christenen, vs. 18.

B. De Apostel, vs. 18, geſprooken hebbende, van het woord der waerheid, de prediking van het Euangelie, neemt daeruit aenleiding, om de Christenen uit de Jooden, tot een recht en heilzaem verkeer, omtrent hetzelve, op te wekken, vs. 19—27.

α. In het gemeen vermaent hij hen, tot onderzoek van het woord der waerheid, ten einde te voorderen in kundigheeden, vs. 19, 20.

β. Maer

β. Maer bijzonder beveelt hij een recht gebruik van het woord der waerheid, vs. 21—27.

a. De Christenen moesten, met aflegging van alle onstuimige drivten, het woord des Euangeliums, met zachtmoedigheid, hooren, vs. 21.

b. En hetzelve niet slechts hooren, maer ook betrachten, vs. 22—27.

a. Dit laetste stuk wordt voorgesteld vs. 22, en

b. Naeder aengedrongen, vs. 23-27.

1. Door eene eigenäertige gelijkenis, vs. 23—25.

2. Uit aenmerking, dat het weezen van den Euangelieschen Godsdienst, niet in woorden, maer in betrachting, geleegen zij, vs. 26, 27.

ב. Hier op volgt eene vermaening, om de armen en geringen niet te verächten, kap. II: 1—13.

A. De vermaening zelve wordt voorgesteld, vs. 1—4.

A. In het gemeen, vs. 1.

B. Meer bijzonder, vs. 2—4.

α. De Apostel geevt een geval op, vs. 2, 3.

β. En

β. En laet het, aen het oordeel der Christenen, over, of zij daeromtrent niet onbetaemelijk handelen, vs. 4.

B. Deeze vermaening wordt naeder aengedrongen, vs. 5—13.

A. Voor eerst, door het redelooze van deeze handelwijs aen te toonen, vs. 5-7.

α. Uit de waerdigheid van arme geloovigen bij God, vs. 5, 6[a].

β. Uit de onwaerdigheid van rijke ongeloovigen, vs. 6[b], 7.

B. De tweede drangreden is genoomen, uit het zondige van het veràchten der armen, vs. 8—13.

α. De drangreden zelve wordt opgegeeven, vs. 8—11.

a. De Apostel ſtelt den regel voor, volgens welken onze handelingen zullen geoordeeld worden, vs. 8, en

b. Vergelijkt daermeede het gedrag van deeze Christenen, vs. 9—11.

a. In het gemeen, vs. 9.

b. Meer bijzonder, vs. 10, 11.

β. Dit ſtuk wordt, met eene gepaste opwekking, beſlooten, vs. 12, 13.

a. Welke wordt voorgeſteld, vs. 12.

b. En naeder aengedrongen, vs. 13.

3. Wij-

3. Wijders leert de Apostel, dat een zogenaemd geloov, het welk zich niet openbaer maekt, in goede werken, geen oprecht en zaeligmaekend geloov weezen kunne, vs. 14—26.

A. Eerst ontwikkelt hij de zaek, en ſtelt zijne bewijzen voor, vs. 14—25.

A. De naedere ontwikkeling der zaeke vinden wij vs. 14—19.

α. De zaek zelve wordt voorgeſteld, vs. 14, en

β. Naeder opgehelderd, vs. 15—17.

a. Door het voorſtellen van een bijzonder geval, ter aenwijzing, welke werken hier bedoeld worden, vs. 15, 16.

b. Dit geval wordt, op de zaek, toegepast, vs. 17.

γ. Wijders wordt het verband aengetoond, het welk 'er is, tusſchen het geloov en de werken, vs. 18, 19.

B. Daerna gaet de Apostel over, om deeze zijne leer naeder te bevestigen, vs. 20—25.

α. Hij baent zich daertoe den weg, door eene gepaste voorreden, vs. 20.

β. Daerop ſtelt hij zijne bewijzen voor vs. 21—25. Zij zijn ontleend

a. Uit het voorbeeld van ABRAHAM, vs. 21—24.

b. Uit

b. Uit dat van RACHAB, vs. 25.

B. Eindelijk maekt de Apostel, uit alles, wat hij, omtrent deeze zaek, uitvoerig beredeneert had, het wettig befluit op, vs. 26.

ד. Verder vermaent de Apostel deeze Christenen, om zich niet lichtvaerdig, tot Leeraeren, op te werpen, en hunne drivten, in het fpreeken, te beteugelen, kap. III. 1—12.

A. Om zich niet ligtvaerdig, tot Leeraeren, op te werpen, vs. 42.

A. Deeze vermaening wordt voorgefteld, vs. 1a, en

B. Naeder aengedrongen, vs. 1b, 2.

B. Uit deeze vermaening neemt de Apostel aenleiding, om meer algemeen, op het beteugelen der drivten, in het fpreeken, aen te dringen, vs. 3—12.

A. Eerst leert hij, door eigenäertige gelijkenisfen, hoe noodig het zij, de tong, in het fpreeken, te beteugelen, om alle de beweegingen van het lichaem wel te beftuuren, vs. 3—5a.

α. Deeze gelijkenisfen worden voorgefteld, vs. 3, 4, en,

β. Op de tong, toegepast, vs. 5a.

B. Wijders fpreekt de Apostel, van de fchaedelijke uitwerkfelen, welke de tong kan te weeg brengen, wanneer zij

zij niet beteugeld en recht bestuurd wordt, vs. 5b, 6.

C. Verder toont hij, hoe moeilijk het zij de tong te beteugelen, vs. 7—12.

α. Deeze moeilijkheid wordt aengeweezen, vs. 7, 8.

β. De schaedelijke gevolgen van deeze ontembaerheid der tong worden voorgesteld, vs. 9, 10a, en, uit dien hoofde,

γ. Worden de Christenen, uit de Jooden, tegen dat kwaed, gewaerschouwd, vs. 10b—12.

a. De waerschouwing zelve wordt voorgesteld, vs. 10b, en,

b. Door twee eigenäertige gelijkenissen, naeder aengedrongen, vs. 11, 12.

ח. Daerna wekt de Apostel deeze Christenen op, om te staen, naer waere wijsheid, kap. III: 13— IV: 10.

A. Vooraf geevt hij eene beschrijving van de waere wijsheid, kap. III: 13—18.

A. In het gemeen. vs. 13.

B. Meer bijzonder, vs. 14—18.

α. Hij geevt de kenteekenen, eigenschappen, en uitwerkselen der waere wijsheid op, vs. 14—16.

β. Hij teekent de waere wijsheid, vs. 17, 18.

a. In

a. In haeren verheevenen oorſprong, vs. 17a.

b. In haere beminnelijke eigenſchappen, vs. 17b, en

c. In haere gezeegende vruchtgevolgen, vs. 18.

B. Daerop vertoont hij de ſchroomelijke gevolgen, welke de ingebeelde wijsheid der heerschzuchtige en twistgierige Leeraeren te weeg bracht, kap. IV: 1—10.

A. Hij wijst de vuile bron aen, uit welke de twistgierigheid voortvloeide, vs. 11.

B. Hij toont niet alleen de dwaesheid, maer ook de ſnoodheid van zulk een beſtaen, aen, door eene ganſche reeks van grouwelen op te tellen, welke, uit die vuile bron, voortvloeiden, vs. 2—4.

C. Om zijn voorſtel nog meerder kracht bij te zetten, beroept hij zich vervolgens, op het onfeilbaer getuigenis der Heilige Schrivten, vs. 5, 6.

D. Hij beſluit dit ſtuk, met eene ernſtige vermaening, tot een tegenövergeſteld beſtaen en gedrag, vs. 7—10.

α. De vermaening wordt voorgeſteld, vs. 7a.

β. De middelen, ter betrachting, worden aengeweezen, vs. 7b—9.

γ. 'Er wordt eene bemoedigende belovte bijgevoegd, vs. 10.

ẟ. De Apostel voegt 'er eene nadrukkelijke waerschouwing bij, tegen het lasteren en gestreng beoordeelen van den naesten, vs. 11, 12.

A. Deeze waerschouwing zelve wordt voorgesteld, vs. 11a, en,

B. Door eenen tweeleedigen aendrang, naeder bekrachtigd, vs. 11b, 12; omdat men zich anders zwaer bezondigt,

A. En tegen de Wet, vs. 11b.

B. En tegen den hoogen Wetgeever zelven, vs. 12.

ε. Voorts bestraft de Apostel, op eene zeer nadrukkelijke en beschaemende wijs, de vermetele dwaesheid van de zodaenigen, die, in het bezorgen van hun beroep, en hunne tijdelijke beezigheeden, even zo verkeerden, als of zij heeren en meesters waeren van hun leeven en van hunne verrichtingen; zonder dat zij de boosheid van hun bestaen, en hunne geheele afhangelijkheid, van Gods alles bestuurende Voorzienigheid, in ernstige overweeging naemen, kap. IV: 13—17.

A. Eerst teekent hij het bestaen der persoonen, welke hij bedoelt, onder de zinne

prent

prent van eenen onbedachtzaemen koopman, vs. 13.

B. Wijders toont hij de vermeetele dwaesheid van zulk eene denk- en handelwijs, op eene zeer treffende, overtuigende, en beſchaemende wijs, vs. 14.

C. Verder leert hij, hoe de Christenen zich, in dit geval, betaemelijk gedraegen moeten, vs. 15.

D. Nog eens toont hij het ſnoode van de gemelde vermeetelheid duidelijk aen, vs. 16.

E. Dit ſtuk wordt, met eene gepaste opwekking, beſlooten, vs. 17.

ח. Kap. V: 1—6. ſtelt de Apostel het ſchroomelijk oordeel voor, het welk den rijken, onder de hardnekkige Jooden, boven het hoofd hing, die, langs onbetaemelijke weegen, ſchatten vergaedert hebbende, dezelve, alleenlijk tot voldoening van hunne zondige begeerlijkheeden, misbruikten.

A. Dit oordeel wordt, in het gemeen, beſchreeven, vs. 1.

B. Die algemeene beſchrijving wordt vervolgens naeder uitgebreid, en dit oordeel gebillijkt, door het optellen van de voornaemſte hoofdzonden der rijke Jooden, en wel zo, dat, bij elk eene zonde,

haere bijzondere ſtraf worde aengewezen, vs. 2—6.

A. Eerst roept de Apostel het wee uit, over hunne ſchraepzucht en geldgierigheid, welke zelvs, op onbarmhartigheid jegens den armen, uitliep, vs. 2, 3.

α. Hij beſchrijvt hunne jammeren en onheilen, vs. 2, 3[a], en

β. Het ſchandelijk kwaed, waerdoor zij zich dezelve berokkent hadden, vs. 3[b].

ℶ. De Apostel gaet over, om de verdrukte Christenen uit de Jooden, die zuchtten, onder de mishandelingen van hunne rijke en ongeloovige broederen, tot lijdzaemheid, en een geloovig wachten op het heil des Heeren, gemoedelijk aen te ſpooren, vs. 7—11.

A. De opwekking zelve vinden wij, vs. 7-9.

A. Eerst wordt zij, onder eene zinrijke gelijkenis, voorgeſteld, vs. 7, 8.

B. Dan wordt 'er eene afmaening, zelvs van de allerminſte wraekzucht, bijgevoegd, vs. 9.

B. Deeze opwekking wordt, door twee drangredenen, naeder aengebonden, vs. 10, 11.

A. De eerſte is meer algemeen, en ontleend,

leend, uit veelvuldige merkwaerdige voorbeelden van lijdzaemheid, vs. 10.

B. De andere is meer bijzonder, genoomen uit het voorbeeld van den geduldigen JOB, vs. 11.

†. Eindelijk besluit de Apostel deezen Briev, met eenige bijzondere vermaeningen, tot bestuuring, in deeze en geene gevallen, tot verbeetering van deeze en geene ongeregeldheeden, en ter opwekking, tot het betrachten van deeze en geene plichten, kap. V: 12—20.

A. Eerst veröordeelt hij het ligtvaerdig zweeren, vs. 12.

B. Daerna geevt hij eenige zeer gepaste bestuuringen op, welke deezen Christenen, in allerlei omstandigheeden, ter regeling van hun gedrag, zouden kunnen nuttig zijn, om waerdig het Euangelie te wandelen, vs. 13—20.

A. Eerst met betrekking tot hen zelve, omtrent hun gedrag, in voor- of tegenspoed, vs. 13—18.

α. In het gemeen, vs. 13.

a. In voorspoed, vs. 13[a].

b. In tegenspoed, vs. 13[b].

β. Meer bijzonder leert de Apostel, hoe zich de Christenen te gedraegen hebben, wanneer zij, door krankhee-

den, aen hunne legerſteeden gebonden werden, vs. 14—18.

α. De zaek zelve wordt voorgeſteld, vs. 14, 15.

β. Bij die gelegenheid, prijst de Apostel het onderling belijden der zonden, en het gebed, ernſtig aen, vs. 16—18.

a. Het onderling belijden der zonden, vs. 16a, en

b. Het gebed, vs. 16b—18.

a. Het gebed wordt, als een plicht, voorgeſchreeven, vs. 16b, en

b. De veel vermoogende kracht daervan beweezen, bijzonder uit het zeer merkwaerdig voorbeeld van den Propheet ELIAS, vs. 16a—18.

B. De andere beſtuuring heeft haer opzicht, tot zulke Christenen, die, van de waerheid, waeren afgedwaeld, vs. 19, 20.

X. *Uitlegkundige Schrivten.*

De Schrijvers, die den *algemeenen Zendbriev van den Apostel* JACOBUS, in onze tael, verklaert hebben, zijn voornaemenlijk de volgende:

J. SMIT, *over den Briev van* JACOBUS, in 4º.

H. BRUI-

H. BRUINING, *over den Briev van* JACOBUS, in 4°.

J. CREYGTON, *over den Briev van* JACOBUS, in 4°.

D. GOLTZIUS, *over den Briev van* JACOBUS, in 4°.

T. ANTONIDES, *over den Briev van* JACOBUS, in 4°.

J. H. JANZONIUS, *de algemeene Briev van* JACOBUS, in 4°.

INLEIDING

TOT DEN EERSTEN

ALGEMEENEN ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

PETRUS.

Op dien van den Apostel JACOBUS *den jongeren*, volgen, in den rang van de zogenaemde *algemeene Zendbrieven*, de beide Brieven van den Apostel PETRUS. Omtrent elk van deeze, zullen wij kortelijk zo veel mededeelen, als, tot een algemeen verſtand van dezelve, noodig is.

Wij beginnen met den eerſten Briev.

I. *De Schrijver*

is PETRUS de Apostel, een man zeer bekend, in de Euangeliſche Geſchiedenisſen.

Zijn naem was oorſprongelijk SIMON, en die van zijnen Vader, JONA. Hier van daen heet hij meermaelen SIMON BARJONA, dat is, SIMON, de *zoon van* JONA. — Hij was een Jood van afkoomst, gebooren en woonächtig te *Bethſaida*, in de nabuurſchap van de Galileeſche zee.

Van

Van bedrijv, was hij een visſcher. Maer de Heiland riep hem naederhand, tot het Apostelſchap, en maekte hem eenen visſcher van menſchen.

Hij had eenen broeder, met naeme ANDREAS, verg. Matth. IV: 18. Marc. I: 16. Joh. I: 45, die hem het allereërst tot JESUS bracht, en hem dien gezeegenden perſoon, als den MESSIAS, kenbaer maekte, verg. Joh. I: 41, 42. Deeze beide broeders ſchijnen, te vooren, Leerlingen van JOANNES *den Dooper* geweest te zijn.

Op zeekeren tijd beezig zijnde, met visſchen, werdt hij, door den Verlosſer, geroepen, om zijn beſtendige Volgeling te weezen, verg. Matth. IV: 18, 19. De Heiland veränderde zijnen naem SIMON, in dien van CEPHAS, in het Grieksch PETRUS, zeggende zoveel als *eenen ſteen;* vermoedelijk om daerdoor zijne onwankelbaere ſtandvastigheid uit te drukken, welke hij naderhand, in het uitbreiden van CHRISTUS Koningrijk, zoude openbaer maeken, verg. Marc. III: 16. Joh. I: 43.

Hij behoorde onder de meest begunſtigde Leerlingen van den Heiland, en was, met JACOBUS en JOANNES, bij zommige wonderdaedige gebeurtenisſen, van welke de overige Discipelen waeren uitgeſlooten, tegenwoordig; als meede bij de verheerlijking van CHRISTUS op den berg, bij zijn zielelijden in den hov van Gethſemane,

 enz. —

enz. —— Hij muntte uit, in ijver; maer deeze ging dikwerv gepaerd, met vermeetelheid, en deeze vermeetelheid bracht hem, in de zael van den Hogepriester CAJAPHAS, tot den allerschandelijksten val, Verg. Matth. XXVI: 56—74.

Ten betooge, dat des Heilands lievde, tot PETRUS, niet verkoeld waere, vereerde Hij hem, kort na zijne opstanding, met eene verschijning, Verg. Luc. XXIV: 34. I Cor. XV: 5. —— Op den Pinxterdag, met de overige XI, tot het Apostelschap, openlijk ingehuldigd zijnde, was hij de eerste, die het Koningrijk der hemelen, voor de Jooden, geopent heeft; met dat gevolg, dat 'er drie duizend bekeerd en gedoopt wierden, Verg. Hand. II. Ook is de eerste der Heidenen, door zijnen dienst, tot het geloov in CHRISTUS, bewoogen, Verg. Hand. X. — Ook heeft hij een aental van verbaezende wonderen verricht, Verg. Hand. III: 1—10. V: 1—10. IX: 33, 34, 36—41. Zelvs was hij zo beroemd, van het doen der wonderen, dat men de kranken uitbracht, op de straeten, en op beddekens nederplaetste, wanneer hij zoude voorbijgaen, om, slechts door zijne schaduw, geneezen te worden, Verg. Hand. V: 15, 16.

Hem was bijzonder het Apostelschap der besnijdenis, gelijk dat der voorhuit, aen PAULUS, toevertrouwd, Verg. Gal. II: 7; gelijk hij zich daerom ook, voornaemenlijk tot de Jooden, gewendt

wendt heeft, om deezen te beweegen, tot het geloov in CHRISTUS.

Van zijn uiteinde, hebben de heilige Schrijvers niets aengeteekent. Ondertusschen weeten wij, uit de voorzegging van den Heiland, met zeekerheid, dat hij den marteldood ondergaen hebbe, Verg. Joh. XXII: 18, 19. — Het overige, betreffende het leven en den dood van deezen Apostel, moet, uit de Kerkelijke Schrijveren, worden afgeleid.

Zommigen willen, dat hij, zeven jaeren lang, te Antiochien, het ambt van Bisschop bekleedt hebbe; vervolgens zou hij naer Rome gegaen, en aldaer, 25 jaeren lang, van het begin der regeering van Keizer CLAUDIUS, Bisschop geweest zijn. —— Dan dit begrip is, met het verhael van LUCAS, in de *Handelingen der Apostelen*, kennelijk strijdig.

Keizer CLAUDIUS aenvaerdde de regeering, in het jaer 41. Maer, het is onmoogelijk, dat PETRUS toen, reeds zeven jaeren lang, zijn verblijv te Antiochien zoude gehad hebben. Immers het blijkt, uit de *Handelingen der Apostelen*, dat PETRUS in het Joodsche land gebleeven zij, tot op de Kerkvergaedering te Jerusalem, Verg. Hand. XV: 1—21; maer deeze Kerkvergaedering werdt gehouden, in het jaer 48, zijnde het 8ste jaer van Keizer CLAUDIUS (c). Naderhand is PETRUS

(c) XXI Deel, *Inleid.* p. LV.

TRUS eerst te Antiochien geweest, verg. Gal. II: 11—14.

EUSEBIUS zegt wel (*d*), dat PETRUS, den grondſlag van de Kerk te Antiochien gelegt hebbende, naer Rome gegaen zij. Maer dit is duidelijk ſtrijdig, met het verhael van LUCAS, die de ſtichting der Gemeente te Antiochien toeſchrijvt, aen de Christenen, die, om de eerſte vervolging, welke, op den marteldood van STEPHANUS, gevolgd is, verſpreid waeren, en vervolgens aen BARNABAS en SAULUS, verg. Hand. XI: 19, 26. Voeg 'er bij, dat diezelvde EUSEBIUS elders getuige (*e*), dat EVODIUS de eerſte Bisſchop van Antiochien geweest zij.

De overleevering derhalven, dat PETRUS Bisſchop van Antiochien geweest zij, is blijkbaer valsch, en wordt daerom, van de verſtandigſte mannen, in de Roomſche Kerk zelve, verworpen (*f*).

Maer het verdient naeder onderzoek, of PETRUS te Rome geweest zij, en aldaer de Bisſchoppelijke waerdigheid, eenen geruimen tijd, bekleedt hebbe, tot dat hij den marteldood geſtorven is. Dit beweeren de Roomschgezinde Schrijvers, in naervolging van den Kardinael BARO-

(*d*) *In Chron. ad annum* 43.

(*e*) *Hist. Eccl.* l. III. c. 22.

(*f*) TILLEMONT, *Memoires*, Tom. I. part. 2. p. 739.

RONIUS (*g*), ſtijv en ſterk. Zommigen der Protestanten zijn wederom, tot een ander uiterſte, overgeſlaegen, door ſtaende te houden, dat PETRUS nimmer te Rome geweest zij.

Wij voor ons twijffelen 'er ganſchelijk niet aen, of PETRUS is te Rome geweest, en heeft aldaer den marteldood ondergaen; maer de leer der Roomschgezinden, dat die Apostel aldaer, en wel eenen geruimen tijd, op den Bisſchoppelijken ſtoel gezeeten hebbe, is ten eenemael verwerpelijk (*h*). Laeten wij het een en ander wat naeder aentoonen.

Dat PETRUS te Rome geweest zij, kan niet ontkend worden, daer deeze zaek bevestigd wordt, door het eenpaerig getuigenis der oude Schrijveren, IGNATIUS, IRENÆUS, CLEMENS *van Alexandrien*, TERTULLIANUS, PAPIAS, ORIGENES, LACTANTIUS, EUSEBIUS, EPIPHANIUS, enz. (*i*). — Maer wanneer is PETRUS te Rome gekoomen? EUSEBIUS bepaelt het, op het tweede jaer der regeering van Keizer CLAUDIUS (*k*). Dan dit is blijkbaer ſtrijdig, met de opgegeevene tijdrekenkundige gronden.

Het

(*g*) *In Annal. ad annum* CHRISTI 44. *Num.* 25.

(*h*) VAN TILL, *Disſ. de* PETRO *Romæ Martyre non Pontifice.*

(*i*) PEARSON, *Disſ. de ſucceſsione prim. Episc. Rom:* c. 7.

(*k*) *Hist. Eccl.* l. II. c. 14.

Het is, in het algemeen, waerschijnlijk, dat PETRUS, eerst op het einde van zijn leeven, te Rome gekoomen zij, en zich aldaer, slechts eenen korten tijd, hebbe opgehouden (*l*).

Althans, dat PETRUS, niet lang voor zijnen marteldood, te Rome gekoomen zij, blijkt allerduidelijkst, uit de volgende aenmerkingen. — Toen PAULUS zijnen Briev schreev, aen de Christenen te Rome, was PETRUS nog niet in die Stad: want, onder de persoonen, aen welken de eerste de groetenis doet, wordt de laetste niet vermeld. Nu heeft PAULUS zijnen Briev, aen de Romeinen, geschreeven, in het jaer 54, het eerste der regeering van Keizer NERO (*m*); en, tot op dien tijd, was 'er nog niemand der Apostelen te Rome geweest, verg. Rom. XV: 20. — Toen PAULUS te Rome gevangen was, werwaerds hij gevoerd werdt, in het jaer 56 (*n*), schreev hij zijne Brieven, aen de Christenen te Philippis, Ephesen, en Colosse; maer, in deeze Brieven is geene de minste melding van PETRUS, waeruit wij besluiten moogen, dat die Apostel toenmaels nog niet te Rome geweest zij. — Eindelijk, PAULUS schreev zijnen tweeden Briev, aen TIMOTHEUS, kort voor zijnen marteldood, Verg.

(*l*) LACTANTIUS, *de mort. Persec.* c. 2.
(*m*) XXII Deel, *Inleid.* p. LXVIII.
(*n*) XXI Deel, *Inleid.* p. LXI.

Verg. kap. IV: 6—8. Maer ook toen was PETRUS niet te Rome, daer 'er van hem ganſchelijk niet geſprooken wordt. Nu hebben PAULUS en PETRUS beide, omtrent denzelven tijd, te Rome, den marteldood ondergaen, gelijk ons daedelijk naeder blijken zal. Derhalven kan PETRUS, niet lang voor zijnen dood, te Rome gekoomen zijn (*o*).

Uit het gene wij tot dus ver beredeneert hebben, vervalt het begrip der Roomſche Kerk van zelvs, dat PETRUS, geduurende eenen geruimen tijd, te Rome, als Bisſchop, gezeeten hebbe; behalven dat het ambt van eenen Bisſchop, met de hooge waerdigheid van eenen Apostel, die eene algemeene zending had, niet beſtaenbaer is. EUSEBIUS noemt PETRUS wel den Bisſchop van Rome; maer dit bewijst te veel. Hij zegt, dat ALEXANDER, „ zijnde de vijfde, „ in opvolging op PETRUS en PAULUS, de „ Bisſchoppelijke waerdigheid, omtrent het 12de „ jaer van TRAJANUS, aenvaert hebbe (*p*)." Immers dan moet PAULUS, zo wel als PETRUS, Bisſchop van Rome geweest zijn.

Wanneer PETRUS zich, eenen korten tijd, te Rome had opgehouden, ontſtondt 'er, onder den wreedäertigen NERO, eene heevige vervolging, waer-

(*o*) VENEMA, *Hist. Eccl.* Tom. III. p. 175.

(*p*) *Hist. Eccl.* l. IV. c. 1.

waerin ook deeze Apostel den marteldood moest ondergaen. — Het verhael, dat NERO verbitterd waere, door het ellendig om hals raeken van SIMON *den tovenaer*, die, in de tegenwoordigheid van den Keizer, door de lucht wilde vliegen, maer, op het gebed van PETRUS, was nedergeſtort, zodat hij hals en beenen gebrooken hebbe; dit verhael is een louter verdichtſel. De Schrijvers, die 'er melding van maeken, behooren eerst, tot de vierde en volgende eeuwen; daer te boven verſchillen zij aenmerkelijk, ten aenzien van de omſtandigheeden. — Het geheele verdichtſel is oorſprongelijk uit eene misvatting van eene plaets, bij SUETONIUS. Deeze verhaelt (*q*), dat 'er, ten tijde van NERO, een waeghals geweest zij, die, in het bijzijn van den Keizer, eene proev nam van te vliegen, en, door eenen geweldigen val, jammerlijk is omgekoomen. Van deezen waeghals, zal men, in volgende tijden, SIMON *den Tovenaer* gemaekt, en 'er de andere omſtandigheeden bijgevoegt hebben, om den Apostel PETRUS eene kwalijk geplaetſte eer aen te doen (*r*).

LACTANTIUS (*s*) bericht ons, dat de Apostel gekruiſigd zij, omdat hij, te Rome zijnde, groo-

(*q*) *In vita* NERONIS, c. 12.

(*r*) MOSHEIM, *Opheld. der Kerkel. Geſch.* I Deel, p. 280.

(*s*) l. c. c. 12.

groote wonderen verricht, en daer door veele Heidenen, tot het geloov in CHRISTUS, bekeert heeft. Door deezen zijnen marteldood, werdt de voorzegging van den Heiland kennelijk vervuld, Joh. XXI: 18, 19. — Men voegt 'er bij, dat hij, omgekeerd, aen het kruis genaegeld zij, met het hoofd nederwaerds, en dat hij deeze wijs van kruisiging zelvs begeert hebbe, opdat 'er eenig onderscheid, tusschen zijnen Meester en hem, weezen zoude. „ Men verhaelt, (zegt EUSEBIUS (*t*),) „ dat onder zijne regeering, (van NERO naemenlijk,) „ te Rome PAULUS „ onthoofd en PETRUS gekruisigd werden; de „ waerheid hier van wordt bevestigd, door het „ opschrivt op de aldaer zijnde graven van PE„ TRUS en PAULUS, het welk tot heden toe is „ overgebleeven;" en, op eene andere plaets (*u*), zegt hij: PETRUS „ werdt eindelijk, te Rome „ koomende, gekruisigd, met het hoofd neder„ waerds, dewijl hij dus verzocht het lijden te „ ondergaen."

De laetste bijzonderheid evenwel is niet zeer waerschijnlijk, daer de Ouden, wanneer zij, van PETRUS marteldood, spreeken, geene melding maeken, van die omstandigheid; en TERTULLIANUS (*v*) zegt uitdrukkelijk, dat PETRUS, in

(*t*) l. c. l. II. c. 25. (*u*) l. c. l. III. c. 1.
(*v*) *De Præscript.* c. 36.

in zijn lijden, den Heiland gelijk geweest zij (*w*).

Het juiste jaer, in het welk PETRUS den marteldood ondergaen heeft, kan niet bepaeld worden. Waerschijnlijk is het geschied, in het jaer 68, het laetste der regeering van Keizer NERO (*x*). Gemeenlijk stelt men, dat PAULUS en PETRUS gelijktijdig, op éénen en denzelven dag, gemarteld zijn; maer EUSEBIUS zegt, in het algemeen, dat zij, onder NERO, zijn omgebracht, zonder naedere bepaeling (*y*).

Wij gaen over, tot

II. *De Christenen, aen welken deeze Briev geschreeven is.*

Zij heeten, in het opschrivt, Kap. I: 1, *vreemdelingen, verstrooid in Pontus, Galatien, Cappadosien, Asien*, dat is, het Voorburgemeesterlijk Asien, *en Bithynien.* — Onzes erächtens, worden 'er bekeerde Joodengenooten bedoeld, die, in de gemelde Landschappen van klein Asia, als vreemdelingen, verkeerden; heidenen naemenlijk van oorsprong, die den Joodschen Godsdienst hadden aengenoomen, zo dat zij, met de Jooden, allerwee-

(*w*) BASNAGE, *Annal.* Tom. I. p. 737.

(*x*) PEARSON, *Annal. Paulin.* p. 25.

(*y*) l. c. l. II. c. 25.

weegen verfpreid waeren, en die, zeedert eenigen tijd, belijdenis deeden van het Euangelie. Deeze ftelling heeft de Ridder MICHAËLIS (z), met opzet, en uitvoerig betoogt. Wij zullen, flechts kortelijk, het noodige aenmerken.

'Er koomen verfcheidene dingen voor, in deezen Briev, welke, op Christenen, uit de Jooden oorfprongelijk, niet kunnen toegepast worden. — *De ijdele wandeling*, deezer Christenen, *van de vaderen overgeleverd*, Kap. I: 18, kan, zonder eene gedwongene verklaering, nergens anders op worden toegepast, dan op de afgoderij, en daermeede gepaerd gaende grouwelen, in welke hunne voorvaders, en ook zommigen van hen, voor hunne bekeering, geleevt hadden. — Kap. II. 10. worden zij gezegd voorheen *geen volk* geweest te zijn; voor hunne bekeering, waeren zij verharde Joodengenooten, en, van natuure, blinde Heidenen geweest; zij behoorden in het geheel niet, tot Gods bijzonder en begunftigd volk. — Volgens Kap. IV: 3. hadden zij, voor hunne bekeering tot het Christendom, in grouwzaeme afgoderij geleevt.

Ook heeft de Apostel deezen Briev niet gefchreeven, aen de heidenfche inwooneren der gemelde Landfchappen, die belijdenis deeden van het geloov in CHRISTUS: want deeze waeren gee-

(z) *Inleiding tot het N. V.* II Deel, p. 710—726.

geene *vreemdelingen*, in de gewesten van klein Afien, *verftrooid*, zo als deeze Christenen befchreeven worden, Kap. I: 1.

De Christenen, aen welken deeze Briev hieldt, zouden dan, ten deele uit geloovige Jooden, en ten deele, uit bekeerde Heidenen, hebben kunnen beftaen, gelijk die, aen welke PAULUS zijne Brieven fchreev. Maer, vermits de Apostel geene vermaeningen doet, tot eensgezindheid, gelijk PAULUS doorgaens gewoon is, in zijne Brieven, aen gemengde Gemeenten, hellen wij over, tot dat begrip, dat PETRUS gefchreeven hebbe, aen Joodengenooten, die het Christendom omhelst hadden. — Immers, uit deeze veronderftelling, laeten zich alle de bijzonderheeden van deezen Briev ongemeen wel verklaeren.

III. *De aenleiding, tot het fchrijven van deezen Briev,*

was, in het algemeen, de volgende. De Gemeenten in klein Afien liepen groot gevaer, van, door Joodschgezinde Leeraeren, tot zeer gevaerlijke dwaelingen vervoerd te worden. Deeze ijveraers drongen aen, op de noodzaekelijkheid der befnijdenis, en der onderhouding van MOSES fchaduwwetten. Het was hun niet genoeg, dat de Jooden, die het Christendom omhelst hadden, deeze plechtigheeden bleeven waerneemen,

maer

maer zij beweerden ook, dat zulke Christenen, die heidenen waeren, van oorsprong, niet konden zaelig worden, ten zij zich, aen het juk der schaduwächtige plechtigheeden, onderwierpen. — De Apostel PAULUS verzette zich, met allen moogelijken ernst en ijver, tegen deeze dwaelgeesten, gelijk, bijzonder uit den Briev, aen de Gemeenten in Galatien, blijkbaer is. Om deeze reden, en om de poogingen van PAULUS te dwarsboomen, gaeven deeze valsche Leeraers voor, dat die Apostel, van zijnen Ambtgenoot PETRUS, in de leer aenmerkelijk verschilde.

Wanneer dit voorgeeven, onder de Christenen uit de Joodengenooten, veld gewonnen had, zou het zeer nadeelige gevolgen, voor de uitbreiding van CHRISTUS Koningrijk, hebben kunnen te weeg brengen. De overweeging daervan bewoog den Apostel, tot het schrijven van deezen Briev, om die Christenen te verzeekeren, dat zijne leer, met die van PAULUS, in alles volkoomen overëenstemde; en hij nam tevens die gelegenheid waer, om 'er zeer gewichtige vermaeningen bij te voegen, welke geschikt waeren, naer de toenmaelige omstandigheeden van die Christenen.

De meer bijzondere aenleiding was het vertrek van SYLVANUS, naer de gemelde gewesten van klein Asien, verg. Kap. V: 12. Deeze, zijnde een getrouw arbeider, in den dienst van het Euange-

gelie, tot den Apostel gekoomen zijnde, zal hem verslag gedaen hebben, omtrent den staet en de omstandigheeden der Gemeenten in die landstreeken, en 'er denkelijk hebben bijgevoegt, dat de Christenen, uit de Joodengenooten, het meeste gevaer liepen, om, door het gemelde voorgeeven der verleiders, wechgesleept te worden; en, bij gelegenheid, dat SYLVANUS gereed stondt, om derwaerds weder te keeren, zal de Apostel die gelegenheid hebben waergenoomen, om hem deezen Briev mede te geeven, ter bevestiging van hun geloov, en ter bestuuring van hun gedrag, naer gelang der omstandigheeden, in welke zij verkeerden.

IV. *Het oogmerk van deezen Briev*

was derhalven, om des Apostels eensgezindheid, met PAULUS, te verklaeren, in alle stukken der leere. Dit blijkt kennelijk, uit verscheidene plaetsen, bijzonder uit Kap. V: 12. ——— Voorts wilde hij deeze Christenen bemoedigen, tegen de vervolgingen, welke zij ondergaen moesten, en tot standvastigheid opwekken; als meede om naeuwgezet te zijn, in het regelen van hun gedrag, en in hunne verkeering met menschen, ten einde voor te koomen, dat zij aenleiding gaeven, om de leer van het Euangelie te lasteren,

en

en dat zij, als menfchen van een berispelijk gedrag, lijden moesten.

V. *De tijd, wanneer deeze Briev gefchreeven is,*

kan niet naeuwkeurig bepaeld worden. — Naer de gedachten van eenige geleerden, is dezelve gefchreeven, in het jaer 61 van de gemeene tijdreekening (*a*). De doorgeleerde SCHUTTE ftelt het op het jaer 65, ten tijde der zwaere vervolging, onder Keizer NERO (*b*). — Zoveel is zeeker, dat PETRUS deezen Briev, niet lang voor den Tweeden, gefchreeven hebbe, verg. 2 Petr. III: 1. Maer den Tweeden heeft hij, kort voor zijnen marteldood, opgeftelt, verg. 2 Petr. I: 12—15. Indien men nu de bovengemelde waerfchijnlijke gisfing overneemt, dat onze Apostel, in het jaer 68, het laetfte der regeering van Keizer NERO, gekruifigd is, zal hij deezen Briev, in het jaer 67, of daerömtrent, gefchreeven hebben.

VI. *De plaets, alwaer deeze Briev gefchreeven is,*

wordt, Kap. V: 13, uitdrukkelijk *Babylon* genaemd.

Ten

(*a*) MILLIUS, *Proleg.* N. T. §. 59. FABRICIUS, *Bibl. Græc.* l. IV. c. 5. §. 10.

(*b*) *Heilige Jaerb.* III Deel, p. 145.

Ten tijde van EUSEBIUS waeren zommigen reeds van gedachten, dat de Apostel, door *Babylon*, zinbeeldig *Rome* bedoelt hebbe. „ Men „ zegt, (ſchrijvt hij,) dat PETRUS van deezen „ MARCUS gewag maekt, in zijnen eerſten Briev, „ *welken men verhaelt*, dat *hij in Rome zelve zou* „ *geſchreeven hebben*, en dat hij zelvs dat te ken- „ nen geevt, die Stad, verbloemder wijs, *Baby-* „ *lon* noemende, in deeze woorden: *u groet de* „ *mede uitverkooren (Gemeente)*, *die te Babylon is*, „ *en* MARCUS *mijn zoon* (c)." EUSEBIUS zelvs ondertusſchen ſtelt de zaek twijffelächtig, zeggende: *men verhaelt*. Echter moet men bekennen, dat de Ouden de benaeming van *Babylon*, doorgaens, in eenen verbloemden zin, voor *Rome* genoomen hebbe.

Dit begrip is, door de Roomschgezinden, algemeen overgenoomen, om ſtaende te houden, dat onze Apostel, eenen geruimen tijd, als Bisſchop, te Rome verkeert hebbe. Ondertusſchen gaet dit gevolg geenszins door: want al had PETRUS deezen Briev te Rome geſchreeven, in het jaer 67, of zelvs wat vroeger, dan behoevde hij nog niet eenen langen tijd te Rome doorgebracht, — en 'er nog minder het Bisſchopsämbt waergenoomen te hebben. —— Daerom ontbreekt het ook, onder de Protestanten, geenszins aen Geleer-

(c) l. c. l. II. c. 15.

leerden, die meenen, dat de Apostel *Rome*, onder den naem van Babylon, bedoelt hebbe (*d*). De beroemde NEWTON verönderstellende, dat PETRUS verscheidene maelen zinspeele, op de *Openbaering van* JOANNES, meende een nieuw bewijs, voor deeze stelling, gevonden te hebben (*e*).

Anderen evenwel neemen *Babylon*, in den eigenlijken zin, maer zij verschillen 'er over, of Babylon in Egypten, dan wel de hoofdstad van Chaldea, bedoeld zij. — Die het, op de eerste wijs, begrijpen, merken aen, dat Babylon, de hoofdstad van Chaldea, volgens STRABO, DIODORUS *van Sicilien*, en anderen, ten tijde van PETRUS, reeds deerlijk verwoest was, en dat PETRUS, volgens het getuigenis van NICEPHORUS, het Euangelie in Egypten gepredikt hebbe. Zij voegen 'er bij, dat MARCUS, naer het verhael van EUSEBIUS, HIERONIJMUS, en anderen, het Euangelie, in Egypten, met zeer veel vrucht gepredikt hebbe; vermits nu MARCUS, bij den Apostel PETRUS, tegenwoordig was, toen hij deezen Briev schreev, verg. Kap. V: 13, besluiten zij 'er uit, dat deeze beiden zich thans, in het Egyptiesch Babylon, bevonden hebben (*f*).

Wij

(*d*) WOLFF, *Car. in N. T. ad* h. l.

(*e*) *Observ. ad* DAN. *& Apoc.* p. 170, 171.

(*f*) PEARSON, *de Succ. prim. Roman. Episcop. Diss.* I. c. 8. NYLOE, *Schrift. Redenv.* III D. p. 71.

Wij zouden liever denken aen het Chaldeeuwfche *Babylon*; niet zo zeer aen de Stad van dien naem, waer van, ten tijde van PETRUS, nog maer een zeer gering gedeelte was overgebleeven, maer aen het Landfchap Babylon, alwaer zich veele Jooden en Joodengenooten onthielden, in de fteeden Seleucien, Ctefiphon, Nifibis, enz. Misfchien heeft PETRUS, nadat hij Jerufalem, met de overige Apostelen, verlaeten had, zich derwaerds begeeven, om het Euangelie, aen zijne volksgenooten, te verkondigen.

Immers 'er is geene voldoende reden uit te denken, waerom de Apostel Rome, onder den verbloemden naem van Babylon, zou hebben voorgeftelt. Het is waer, JOANNES noemt *Rome*, in zijne *Openbaering*, *Babylon*; maer hij fchreev een Prophetiesch Boek, waer in alles geheimzinnig is. Wanneer iemand eenen Briev fchrijvt, zal hij de plaets van zijn verblijv niet, onder eene verbloemde benaeming, voorftellen. „ Zo „ goed zulk een geheimzinnig gebruik, tot den „ poëtifchen en verhevenen fchrijvftijl eener „ voorzegging, gelijk de *Openbaering van* JOAN- „ NES, past: zo vreemd zou het, in eenen „ Briev, luiden, die Stad, waer in men fchrijvt, „ en van welker inwooneren men groet, geheim- „ zinnig te noemen. Den Geleerden houdt men „ toch meer dwaesheeden, dan anderen, onder „ den naem van *Pedanterie*, ten goede; maer ik

„ weet

„ weet niet, of ik niet te verre zou gaen, wan-
„ neer ik Brieven, te *Göttingen* geschreeven,
„ zonder eenig bijvoegsel, *Athenen*, wilde onder-
„ teekenen, dewijl men de Academien, in Ge-
„ dichten, aldus noemt (*g*)."

Ook schijnen ons de redenen der geenen, die, aen het Egyptiesch Babylon, denken, niet voldoende. — Offchoon het oude Babylon, de hoofdstad van Chaldea, verwoest was, waeren 'er evenwel, in het Landschap van dien naem, in de gemelde Steeden, zeer veele Jooden (*h*). — Het getuigenis van NICEPHORUS, dat PETRUS, in Egypten, het Euangelie gepredikt hebbe, verdient weinig opmerking, naerdien die Schrijver veele beuzelächtige verdichtselen voordraegt. — Wat MARCUS aengaet; deeze kan zeer wel, in Egypten, gepredikt hebben, en, op dien tijd, wanneer PETRUS zijnen eersten Briev schreev, bij dien Apostel, in het Landschap Babylonien, geweest zijn.

Onzes erächtens, is Babylon, alwaer PETRUS deezen Briev schreev, het Landschap Babylon in Asia. — Het is waer, wij vinden 'er nergens eenig bericht van, dat de Apostel eene reis, naer dat Landschap, ondernoomen hebbe. Maer deeze tegenwerping is van geen belang altoos: want

(*g*) MICHAËLIS, l. c. II Deel, p. 754.
(*h*) MICHAËLIS, l. c. p. 744.

want het geheele tijdvak der geschiedenis van onzen Apostel, het welk verloopen is, tusschen de vergaedering te Jerusalem, alwaer wij hem het laeste ontmoeten, in de Handelingen der Apostelen, en tusschen zijnen marteldood, welken hij te Rome ondergaen heeft, legt ten eenemael in het duister. Ondertusschen leeren wij, uit deezen Briev, dat PETRUS, in het landschap Babylon, geweest zij, even als wij, uit den Briev van PAULUS, aen TITUS, Kap. I: 5, weeten, dat die Apostel op het eiland Creta geweest zij.

VII. *De Goddelijke oorsprong van deezen Briev*

heeft geen betoog noodig, naerdien dit geschrivt, van de vroegste tijden af, als een echte Briev van PETRUS den Apostel, algemeen is erkend geworden. „ Wat PETRUS betreft, (schrijvt EUSEBIUS (*i*),) „ één Briev van hem, die de „ eerste genaemd wordt, is alom erkend. Deeze „ is van de oudste Voorstanders, als waer aen „ niet getwijffeld wordt, in hunne schrivten dik- „ wijls gebruikt." Hij is ook, door IRENÆUS, erkend (*k*); als meede door ORIGENES, die, bij EUSEBIUS (*l*), schrijvt: „ PETRUS, op „ wien

(*i*) l. c. l. III. c. 3.
(*k*) EUSEBIUS, *Hist. Eccl.* l. V. c. 8.
(*l*) l. c. l. VI. c. 25.

„ wien de Kerk van CHRISTUS, welke de poor-
„ ten der helle niet zullen overweldigen, is ge-
„ bouwd, heeft maer éénen algemeen erkenden
„ Briev nagelaeten; laet de tweede ook van hem
„ zijn: want, over denzelven, wordt getwijf-
„ feld."

Over deeze twijffeling, omtrent den tweeden Briev van PETRUS, zullen wij, in de volgende *Inleiding*, met opzet handelen.

VIII. *De Schrijvstijl in deezen Briev*

verdient ook nog onze opmerking.

Des Apostels voorstel is kort en nadrukkelijk, zodat hij veele zaeken, onder weinige woorden, begrijpe. Zijn voordracht is overtuigende, en zijne vermaeningen krachtig, maer lievderijk. Hij openbaert in dezelve allerweegen zachtmoedigheid en vriendelijkheid.

Voorts heeft hij dit bijzondere, dat hij zich hier en daer, van Griekfche woorden, bediene, welke anders, in het Nieuwe Testament, niet gewoon zijn (*m*). Ook zijn zijne overgangen van de eene zaek, tot de andere, zeer zonderling. Zijne gedachten vloeien, de eene uit de andere, als het waere stroomsgewijs, voort. Dit is vooral opmerkelijk, in de Inleiding, Kap. I: 3—12.

(*m*) MICHAËLIS, l. c. p. 760, 761.

3—12. Uit een zeeker woord, of gezegde, waermeede hij eenen volzin besluit, neemt hij aenleiding, om, van eene geheel andere zaek, te spreeken, welker behandeling men aldaer niet zou verwacht hebben, zodat het slot van het eene voorstel, het begin van het andere voorstel uitmaeke (*n*).

IX. *Verdeeling van deezen Briev.*

I. Het opschrivt van deezen Briev, kap. I: 1, 2. behelst

א. Eene beschrijving van de persoonen, door en aen welken deeze Briev geschreeven is, vs. 1, 2a, en

ב. Eene hartelijke lievdegroet, vs. 2b.

II. Het lichaem van den Briev zelvs is vervat, kap. I: 3—V: 11.

א. De Apostel begint, met eene zeer gepaste inleiding, in welke hij de uitneemende genaede weldaeden beschrijvt, welke deeze Christenen, voor zo verre zij het Euangelie, met een waerachtig geloov, hadden aengenoomen, waeren deelächtig geworden, kap. I: 3—12.

A. Hij spreekt eerst van de wedergeboorte, en de daeruit voortvloeiende hoop, op de eeuwige zaeligheid, vs. 3, 4.

B. Van

(*n*) Wetstein, N. T. *ad* 1 Petr. I: 4.

B. Van de krachtdaedige bewaering, in den ſtaet der genaede, vs. 5.

C. Van het heilrijk vruchtgevolg der tegenſpoeden, vs. 6, 7.

D. Van de lievde, tot den Verloſſer, vs. 8.

E. Van de zeekerheid der zaeligheid, voor allen, die gelooven, vs. 9—12.

A. Deeze zaek wordt voorgeſteld, vs. 9.

B. Bij die gelegenheid, doet de Apostel eenen uitſtap, vs. 10—12.

α. Hij leert, dat deeze zaek, aen de ouden Propheeten, onbekend waere, vs. 10—12a.

β. Dat zij nu geopenbaerd zij, door het Euangelie, vs. 12b, en

γ. Dat de Engelen zich, in de beſchouwing daervan, verlustigen, vs. 12c.

ב. Op deeze Inleiding, laet de Apostel eenige zeer gewichtige vermaeningen volgen, welke geſchikt waeren, naer de toenmaelige omſtandigheeden van deeze Christenen, kap. I: 13— V: 11.

A. Voor eerst tot een vertrouwelijk hoopen, op de voorheen gemelde zaeligheid, kap. I: 13— II: 10.

A. Deeze zaek wordt op zich zelve voorgeſteld, kap. I: 13.

B. Vervolgens worden de middelen aengeweezen, welke zij bij de hand moesten

ten neemen, om deezen hoofdplicht uit te oeffenen, kap. I: 14— II: 10.

α. Ten aenzien van God, moesten zij het voorbeeld van zijne heiligheid naervolgen, en in vrees wandelen, kap. I: 14—21.

a. Zij moesten het voorbeeld van Gods heiligheid, in hun gansche gedrag, naervolgen, vs. 14—16.

b. Zij moesten, in vrees, wandelen, vs. 17—21.

a. Deeze vermaening wordt voorgesteld, vs. 17, en

b. Vervolgens naeder aengedrongen, vs. 18—21.

1. Uit aenmerking van het gene het CHRISTUS gekost had, om hen te verlossen, vs. 18—20.

2. Uit overweeging van den geluksstaet, tot welken zij gekoomen waeren, vs. 21.

β. Met betrekking tot hunnen naesten, moesten zij eene ongeveinsde broederlievde uitoeffenen, kap. I: 22— II: 10.

a. De zaek zelve wordt voorgesteld, kap. I: 22, en

b. Naeder aengedrongen, uit aenmer-

king

king van hunne geestelijke geboorte, kap. I: 23—25.

c. Wijders worden de middelen aengeweezen, kap. II: 1—10.

a. Het afleggen van alle neigingen, strijdig met de lievde, vs. 1.

b. Het opwassen in de genaede, vs. 2, 3.

c. Het toeneemen, in kracht van geloov, vs. 4—19.

1. Zij moesten, als leevendige steenen, op CHRISTUS den hoeksteen, tot eenen geestelijken Tempel, worden opgebouwd, en zich gedraegen, als geestelijke Priesters, vs. 4, 5.

—. Het eerste vinden wij, vs. 4, 5a.

——. En het ander, vs. 5b.

2. Beide deeze stukken worden vervolgens naeder aengedrongen, vs. 6—10.

—. Ten aenzien van het eerste, het gebouwd worden, tot eenen geestelijken Tempel, vs. 6—8.

l. De Christenen zouden 'er een gezeegend vruchtgevolg van genieten, vs. 6.

//. Maer de ongeloovigen zouden de schroomelijke gevolgen van hunne hardnekkigheid ondervinden, vs. 7, 8.

——. Met betrekking tot het andere, het geestelijk Priesterschap der geloovigen, vs. 9, 10.

B. Wijders onderricht de Apostel deeze Christenen, hoe zij zich te gedraegen hadden, onder de verdrukkingen, kap. II: 11— III: 22.

A. Zij moesten de verdrukkingen, immers zo veel moogelijk was, door geöorloovde middelen ontwijken: ten minsten zij moesten zich dezelve, door een onvoorzichtig gedrag, niet op den hals haelen; maer veel meer 'er zich op toeleggen, om de geenen, die buiten waeren, te gewinnen, kap. II: 11. III: 13.

α. In het gemeen vermaent de Apostel hen, tot eenen voorbeeldigen wandel, onder de Heidenen, kap. II: 11, 12.

β. Meer bijzonder leert hij hen, hoe zij zich, ten aenzien van onderscheidene standen en betrekkingen, onder de

de menſchen, te gedraegen hadden, kap. II: 13— III: 13.

a. De zaek zelve wordt voorgeſteld, kap. II: 13— III: 9.

a. Eerst ſtelt de Apostel de plichten voor, omtrent de burgerlijke Overheeden, kap. II: 13—17.

1. Deeze plichten worden opgegeeven, vs. 13, 14.

—. In het gemeen, vs. 13a.

——. In het bijzonder, vs. 13b, 14.

2. De betaemelijkheid van deeze plichten wordt aengetoond, vs. 15.

3. 'Er wordt eene bedenking uit den weg geruimd, vs. 16.

4. Het voorſtel van deeze plichten wordt, met inmenging van eenige anderen, nog eens herhaeld, vs. 17.

b. Vervolgens geevt de Apostel de plichten der Christenen op, welke betrekkelijk zijn, tot den huisſelijken ſtaet, of tot de bedienden, kap. II: 18—25.

1. Deeze plichten worden voorgeſteld, vs. 18, en,

2. Met krachtige drangredenen, aengebonden, vs. 19—25.

—. Om dat zij daer door lov bij de menschen, en gunst bij God, verwerven zouden, vs. 19, 20.

— —. Om dat zij daer toe, door het merkwaerdig voorbeeld der lijdzaemheid van den Verlosser zelven, werden aengemoedigd, vs. 21—25.

/. Dit heerlijk voorbeeld wordt, ter naervolging, aengepreezen, vs. 21—23.

//. Bij deeze gelegenheid, geevt de Apostel eene nadrukkelijke beschrijving van CHRISTUS lijden, vs. 24, 25.

†. Van dat lijden zelvs, vs. 24a.

††. Van deszelvs oogmerk, vs. 24b, en

†††. Van deszelvs gezeegende vruchtgevolgen, vs. 24c, 25.

c. De Apostel voegt 'er de plichten der Echtgenooten bij, kap. III: 1—7.

1. De

1. De plichten der vrouwen vinden wij, vs. 1—6.

—. Deeze plichten worden voorgesteld, vs. 1—4. Zij zijn tweederlei:

l. Van onderdaenigheid, zelvs aen ongeloovige mannen, vs. 1, 2.

ll. Van eerbaerheid in gewaed en opschik, vs. 3, 4.

——. Deeze plichten der Christen vrouwen, worden naeder aengedrongen, vs. 5, 6.

l. Door het voorbeeld der godvruchtige vrouwen van voorige tijden, in het gemeen, vs. 5, en

ll. Door dat van SARA in het bijzonder, vs. 6.

2. Hierop volgen de plichten der mannen, vs. 7.

d. De Apostel gaet eindelijk over, tot de plichten, in den burgerlijken omgang, welke de Christenen, in hun verkeer, met hunne medemenschen, betrachten moesten, vs. 8, 9.

1. Eerst spreekt hij, in het algemeen, van zulke plichten,

welke, tot hunnen gewoonen handel en wandel, betrekkelijk zijn, vs. 8.

2. Daer na van zulke, die meer bijzonder opzicht hebben, tot beleedigingen, vs. 9.

b. Deeze vermaeningen worden naeder bevestigd en aengedrongen, kap. III: 10—13.

a. De bevestiging zelve is ontleend, uit de verklaering van Gods woord, vs. 10—12.

b. Daer na wordt 'er eene bedenking opgelost, vs. 13.

B. Vervolgens onderricht PETRUS deeze Christenen, hoe zij zich te gedraegen hadden, wanneer zij, gelijk toen zeer gewoon was, in weerwil van hun godzaelig en voorbeeldig gedrag, verdrukkingen ondergaen moesten. Dan kwam het 'er eerst op aen, om te toonen, dat zij echte Christenen waeren, en zulk een gedrag te leiden, het welk, ter verheerlijking van God, van CHRISTUS, en het Euangelie, dienen konde, Kap. III: 14—22.

α. De Apostel maekt eerst eenen gepasten overgang, tot dit gedeelte van zijne vermaening, vs. 14[a], en

β. Daer-

β. Daer na koomt hij, tot zijne beſtuuringen zelve, om deeze Christenen, tot het godvruchtig doorſtaen van de verdrukkingen, aen te moedigen, vs. 14—22.

a. Hij vermaent hen, om het lijden, het welk zij onſchuldig ondergingen, door het getuigenis van een goed geweeten, onderſteund, kloekmoedig af te wachten, vs. 14b—16.

a. Zij moesten onverſchrokken, voor de zaek van CHRISTUS en het Euangelie, uitkoomen, vs. 14b, 15.

1. De Apostel waerſchouwt hen, tegen lafhartigheid, in dit geval, vs. 14b.

2. Hij wekt hen op, tot eene kloekmoedige belijdenis der waerheid, vs. 15.

b. Zij moesten de vijanden van het Euangelie, door hun gedrag, beſchaemen, vs. 16.

b. Deeze beſtuuringen, vs. 14—16, opgegeeven, worden vervolgens aengedrongen, vs. 17—22. De Apostel vat dit ſtuk van achteren

ren op, zodat hij de laetfte ver maening het eerst aendringe.

a. Hij had deeze Christenen, vs. 16, opgewekt, om hunne vijanden, door een onërgerlijk geweeten, te befchaemen. Deeze vermaening dringt hij naeder aen, door hun onder het oog te brengen, dat het veel uitneemender zij, zonder fchuld, te lijden, dan zich, van eenige misdaed, bewust te weezen, vs. 17.

b. Hij had hen, vs. 14, 15, opgewekt, om, voor de zaek van CHRISTUS en het Euangelie, in weerwil van alle vervolgingen, onverfchrokken uit te koomen. Deeze vermaening dringt hij aen, door het voorbeeld van CHRISTUS lijden, vs. 18—22.

1. Deeze drangreden wordt voorgefteld, vs. 18a, en

2. Vervolgens naeder uitgebreid, vs. 18b——22. De Apostel brengt hun onder het oog, hoe CHRISTUS, fchoon tot den dood toe verneederd, zijn lijden zegepraelend ontwor-

worſteld, en daer door in ſtaet was, om, met de hoogſte macht, bekleed, alles ten hunnen beste te beſtuuren, en hen tot God te brengen.

—. Deeze aengeleegene zaek wordt, in het gemeen, voorgeſteld, vs. 18b, en,

— —. In de bijzonderheeden, naeder opgehelderd en bevestigd, vs. 19—22.

/. Het eerſte ſtuk vinden wij, vs. 19—21.

†. De Apostel ſpreekt van het gene CHRISTUS oudtijds gedaen had, vs. 19, 20.

‡. Het gene CHRISTUS verricht heeft, vinden wij, vs. 19, 20a, en

‡‡. Het uitwerkſel daervan, vs. 20b.

††. Wijders ſpreekt de Apostel van het gene CHRISTUS nog verricht, tot heil van de zijnen, vs. 21.

//. Het andere, vs. 22.

C. Hierop volgt eene uitvoerige vermaening,

tot eenen heiligen wandel, in alle opzichten, Kap. IV: 1—11.

A. De Apostel maekt eenen gepasten overgang, tot deeze vermaening, vs. 1a, en

B. Stelt daerop de vermaening zelve voor, vs. 1b—11.

α. In het algemeen, wekt hij deeze Christenen op, tot eenen heiligen wandel, vs. 1b—6.

a. De vermaening zelve vinden wij, vs. 1b, 2.

b. Zij wordt, door krachtige beweegredenen, naeder aengebonden, vs. 3—6.

a. Uit aenmerking der verfoeilijkheid van hun voorig wangedrag, vs. 3, 4.

b. Uit overweeging van deszelvs rampzaelige gevolgen, vs. 5, 6.

β. Meer bijzonder ſchrijvt de Apostel, deezen Christenen, verſcheidene plichten voor, vs. 7—11.

a. Eerst legt hij wederom eenen gepasten grondſlag zijner vermaening, vs. 7a.

b. Daerop laet hij de plichten zelve volgen, vs. 7b—11. Hij wekt hen op

a. Tot ernst in het bidden, vs. 7b.

b. Tot

b. Tot onderlinge lievde, vs. 8.
c. Tot herbergzaemheid, vs. 9.
d. Tot de gemeenſchap der heiligen, in het nuttig beſteeden der onderſcheidene gaeven, vs. 10, 11.
1. Deeze plicht wordt voorgeſchreeven, vs. 10, 11ᵃ.
—. Met opzicht tot het bedienen, vs. 10.
— —. Met betrekking tot het ſpreeken, vs. 11ᵃ, en
2. Vervolgens naeder aengedrongen, vs. 11ᵇ.

D. De Apostel koomt weder, tot de verdrukkingen, welke deeze Christenen, om de belijdenis van het Euangelie, ondergaen moesten, en geevt hun daerömtrent ettelijke beſtuuringen, tot hunne bemoediging, Kap. IV: 12—19.
A. Zij moesten zich ganſchelijk niet verwonderen, dat zij mishandeld wierden, vs. 12.
B. Maer zich in tegendeel verblijden, dat zij, in dit opzicht, aen CHRISTUS gelijkformig waeren, vs. 13—18.
α. Deeze vermaening wordt voorgeſteld, vs. 13ᵃ, en
β. Met krachtige drangredenen, naeder aengebonden, vs. 13ᵇ—18.

a. Om-

a. Om dat zij, ook in heerlijkheid, aen CHRISTUS zouden gelijk gemaekt worden, vs. 13[b].

b. Om dat zij 'er nu reeds de gezeegende vruchtgevolgen van genooten, vs. 14.

c. Om dat hun lijden van eenen gansch anderen aert was, dan dat der boosdoenderen, vs. 15.

d. Om dat dit lijden hun, tot eer, verstrekte, vs. 16.

e. De laetste drangreden is genoomen, van de gelegenheid des tijds, welken zij beleevden, vs. 17, 18.

C. Eindelijk moesten zij zich, onder het lijden, naer Gods wil, gedraegen, vs. 19.

E. Ten laetsten volgen 'er nog eenige gewichtige vermaeningen, welke, door verscheidene nadrukkelijke drangredenen, worden aengebonden, Kap. V: 1—11.

A. Deeze vermaeningen hebben opzicht, tot bijzondere plichten, vs. 1—5a. *Zij* betreffen

α. De Leeraers, vs. 1—4.

a. Hunne plichten worden voorgesteld, vs. 1, 2[a].

b. De wijs wordt naeder bepaeld, op wel-

welke zij moesten uitgeoeffend worden, vs. 2^b, 3.

c. De heerlijke belooning wordt beschreeven, vs. 4.

β. De toehoorers, vs. 5^a.

B. De andere vermaeningen zijn meer algemeen, betreffende alle Christenen, zonder onderscheid, vs. 5^b—11.

α. Deeze vermaeningen zijn driederlei, vs. 5^b—9.

a. Tot nederigheid voor God en menschen, vs. 5^b, 6.

b. Tot een geloovig vertrouwen op God, vs. 7.

c. Tot waekzaemheid, en tegenstand aen den duivel, vs. 8, 9.

β. Dit stuk wordt, met eenen zegenwensch, en eene dankzegging tot God, beslooten, vs. 10, 11.

III. Het slot van deezen Briev ontmoeten wij, Kap. V: 12—14.

Het behelst

א. Eene opgaev van den inhoud en het oogmerk deezes Brievs, vs. 12.

ב. De wederzijdsche groetenissen, vs. 13, 14^a, en

ג. Den slotwensch, vs. 14^b.

X. *De*

X. *De Uitlegkundige Schrivten,*

Over deezen eerſten Briev van den Apostel PETRUS, in onze tael, zijn voornaemenlijk de volgende:

H. VAN ALPHEN, *over den eerſten Briev van* PETRUS, in 4°.

D. GOLTZIUS, *over den eerſten Briev van* PETRUS, II Deelen, in 4°.

H. BRUINING, *over den eerſten Briev van* PETRUS, in 4°.

C. STRESO, *over den eerſten Briev van* PETRUS, in 4°.

T. ANTONIDES, *over den eerſten Briev van* PETRUS, II Deelen, in 4°.

INLEIDING

TOT DEN TWEEDEN

ALGEMEENEN ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

PETRUS.

I. *De Schrijver van deezen Briev*

Is wederom de Apostel PETRUS, van welken wij, in de onmiddelijke voorgaende INLEIDING, uitvoerig gehandelt hebben.

De doorluchtige GROTIUS was van oordeel, dat niet PETRUS de Apostel, maer SIMEON of SIMON, die, als Bisschop van Jerusalem, de opvolger van JACOBUS zoude geweest zijn, deezen Briev geschreeven hebbe (*a*). —— Het voornaemste bewijs is ontleend, uit de verschillenheid van den stijl, met dien in den eersten Briev van PETRUS, bijzonder Kap. II. Dan, over dit stuk, zullen wij, in het vervolg, naeder handelen.

De Schrijver van deezen Briev noemt zich zel-

(*a*) *Oper. Theol.* Vol. II. p. 1113. Edit. Amstel. 1679.

zelven SIMEON PETRUS, eenen dienstknecht en Apostel van JESUS CHRISTUS, Kap. I: 1. Ook rangfchikt hij zich zelven nog eens uitdrukkelijk, onder de *Apostelen van den Zaeligmaeker*, Kap. III: 2; maer onder de Apostelen is geen andere SIMEON of SIMON geweest, dan die toegenaemd werdt PETRUS. Ook is de Schrijver van deezen Briev een aenfchouwer geweest van CHRISTUS verheerlijking, op den berg, volgens Kap. I: 16—18. Maer, bij deeze zeer merkwaerdige gebeurtenis, is, behalven JACOBUS en JOANNES, geen ander getuige tegenwoordig geweest, dan PETRUS de Apostel. Voeg 'er bij, dat de Schrijver deezen Briev, Kap. III: 1, den *tweeden* noeme; zeekerlijk met betrekking tot den voorigen, waervan PETRUS de Apostel, buiten allen twijffel, de opfteller is.

De fchrandere GROTIUS, die SIMEON, den Bisfchop van Jerufalem, voor den Schrijver hieldt, beweerde, dat dit gefchrivt beftae, uit twee Brieven, waervan de eerfte zou vervat zijn, Kap. I, II, en de tweede, Kap. III; zodat de woorden van Kap. III: 1, *deezen tweeden Briev fchrijv ik aen u*, alleenlijk op Kap. III, als eenen afzonderlijken Briev, zouden toepasfelijk zijn. Dan wij meenen reeds, ter aengehaelde plaets (*b*), genoegzaem te hebben aenge-

(*b*) Pag. 243, 244.

getoont, dat de drie Kapittelen te zaemen éénen Briev uitmaeken, waervan het opſchrivt, Kap. I: 1, 2, het lichaem, Kap. I: 3— III: 16, en het ſlot, Kap. III: 17, 18, begreepen is.

II. *De Christenen, aen welken deeze Briev geſchreeven is,*

ſtaen, in het opſchrivt, Kap. I: 1, niet uitgedrukt; het is, zonder naedere bepaeling: *den geenen, die even dierbaer geloov met ons verkreegen hebben, door de rechtvaerdigheid van onzen God en Zaeligmaeker* JESUS CHRISTUS. Dan het is, uit Kap. III: 1, allerblijkbaerst, dat de Apostel deezen tweeden Briev geſchreeven hebbe, aen dezelvde perſoonen, als den eerſten; naemenlijk aen Joodengenooten, in de gewesten van klein Aſia verſpreid, die het Christendom omhelst hadden.

III. *De aenleiding, tot het ſchrijven van deezen Briev,*

kan, uit den inhoud, worden afgeleid. —— Wij ontmoeten, in denzelven, niet alleen eene zeer nadrukkelijke vermaening, aen de gemelde Christenen, om ſtandvastig te zijn, in het geloov, aen de leer der Apostelen en Propheeten, en dat geloov te verſieren, met eenen heiligen wandel;

 maer

maer ook eene ernſtige waerſchouwing, zo tegen zeer gevaerlijke dwaelgeesten, welker wanbegrippen de meest weezenlijke gronden van het Christendom ondermijnden, als tegen grouwzaeme ſpotters, die, met de verwachting van 's Heeren toekoomst, om den aerdbodem rechtvaerdig te oordeelen, den draek ſtaeken.

Deeze ſpotters, die, in hunne God ontëerende gevoelens en levenswijs, Kap. III, beſchreeven worden, ſchijnen begreepen te zijn, onder, of gebooren te zijn, uit die valſche Leeraers, die, Kap. II, geteekend worden; te meer, omdat deeze beide, door den Apostel JUDAS, zo naeuw aen elkanderen verbonden worden. —— Ondertusſchen voorſpelt de Apostel de toekoomst van deeze verleiders en ſpotters; hij zegt niet, dat zij reeds opgeſtaen waeren, maer dat zij koomen zouden, Kap. II: 1, en wel *in het laetst der dagen*, dat is, in het vervolg, Kap. III: 3. — Apostel JOANNES, die ongemeen lang geleevt heeft, zag deeze valſche Propheeten, werkelijk beezig, om hunne verdervelijke wanbegrippen te verſpreiden, I Joh. IV: 1. II: 18, 19, 22, 23; maer PETRUS waerſchouwt tegen deeze verleiders, die, in zijnen tijd, binnen korten, zouden openbaer worden.

Maer welke verleiders en valſche Propheeten bedoelt Apostel PETRUS? —— Buiten twijffe de Gnostieken. De teekening, welke hij geevt, van

van de God ontëerende wanbegrippen en levenswijs deezer lieden, past blijkbaer, op de Gnostieken, gelijk wij, in onze *Uitbreidende Verklaering*, bij Kap. II, in de bijzonderheeden, naeder hebben aengetoont. Ook mag het gene de Apostel, Kap. III, van de ſpotteren, geſchreeven heeft, op de Gnostieken betrekkelijk gemaekt worden.

Het is waer, wij vinden nergens, bij de Kerkelijke Schrijveren van den vroegſten tijd, dat de Gnostieken, met de leer van het Christendom, betreffende de toekoomst van CHRISTUS ten oordeel, den ſpot gedreeven hebben; maer evenwel zo veel is zeeker, dat het ontkennen van die groote waerheid, uit hunne verdervelijke wanbegrippen, regelrecht voortvloeide. Zij beweerden naemenlijk de zielsverhuizing, zodat de zielen der menſchen, na onderſcheidene verhuizingen, door verſchillende lichaemen, tot haeren oorſprong zouden wederkeeren. Dwaelgeesten nu, die zulk eene zielsverhuizing leeren, kunnen niet nalaeten een algemeen oordeel te ontkennen, waerbij het eeuwig lot van alle menſchen zal bepaeld worden (*c*).

PAULUS ſpreekt reeds, van deeze dwaelgeesten, verg. I Tim. I: 4. en IV :7. Men zag derhalven, reeds in PETRUS tijd, de beginſelen der hoogst

(*c*) MICHAELIS, *Inleid.* II. D. p. 775.

hoogst verdervelijke woelingen van deeze valſche Leeraers; maer hij wist, dat zij, na zijnen dood, openlijk zouden te voorſchijn treeden, en niets onbeproevd laeten, om hunne ongerijmde wanbegrippen, welke, voor de belangen beide van waerheid en deugd, even verdervelijk waeren, allerweegen te verſpreiden, en om een algemeen bederv, beide in leer en zeeden, in te voeren.

De overweeging derhalven van het gevaer, aen het welk de Christenen uit de Joodengenooten, in de gewesten van klein Aſien, waeren bloot geſteld, niet alleen door de verdrukkingen der ongeloovigen, maer ook door de drogredenen der verleideren, die reeds, in het heimelijke, woelden, maer zich, in het vervolg, openbaer vertoonen zouden; deeze overweeging wekte den Apostel op, om de gemelde Christenen, tot ſtandvastigheid in het geloov, en eenen heiligen wandel, ernſtig te vermaenen.

IV. *Het oogmerk van den Apostel, in het ſchrijven van deezen Briev,*

is, uit het gene wij zo even hebben opgemerkt, klaer genoeg.

Hij wilde naemenlijk de Christenen waerſchouwen en wapenen, tegen de drogredenen der valche Leeraeren, die eerlang hunne verdervelijke po-

poogingen zouden in het werk ſtellen, om de meest weezenlijke grondwaerheeden van het Euangelie te ondermijnen, en eene allergrouwzaemſte zeedenleer in te voeren.

Hij reekende zich, tot deeze waerſchouwing, nog des te meer verplicht, omdat zijn einde naederde. ——— De Christenen, aen welken hij ſchreev, immers het beste gedeelte, waeren, in het geloov, bevestigd, zodat zij zich ſtandvastig hielden, aen de belijdenis daer van. Evenwel was het noodig, om het dreigend gevaer der toekoomende verleiding, dat zij vermaend wierden, om daerin voort te gaen, en nog ſterker te worden. De Apostel drong 'er nog, met des te meerderen ijver, op aen, daer hem de gelegenheid, om hen op te wekken, binnen korten tijd, zoude ontnoomen worden. — Hij wist, uit eene Openbaering, dat hij eerlang den marteldood ondergaen zoude. Daerom ſchreev hij deezen tweeden Briev, opdat zij gelegenheid hebben zouden, om zich zijne ernſtige vermaeningen geduurig te herinneren, verg. Kap. I: 12—25.

V. *De Goddelijke oorſprong van deezen Briev*

is, met deszelvs echtheid, onmiddelijk verbonden. Immers, wanneer deeze Briev, door den Apostel PETRUS, die, door den HEILIGEN GEEST, in alle waerheid, geleid werdt, geſchreeven

 ven

ven is, dan is ook deszelvs Goddelijke oorſprong boven alle bedenking. Maer wij hebben, reeds boven (*e*), beweezen, dat PETRUS de Apostel de opſteller zij van deezen Briev. —— Dan het is noodig, dat wij de echtheid van deezen Briev, waeruit het Goddelijk gezach van zelvs voortvloeit, met opzet, tegen de bedenkingen, verdeedigen.

Te weeten, veelen hebben 'er aen getwijffelt, of deeze Briev wel van PETRUS oorſprongelijk zij, zo onder de vroegeren, als laeteren (*f*), en zommigen hebben hem geheel verworpen.

EUSEBIUS getuigt, dat men denzelven, in de vroegſte tijden, niet algemeen aengenoomen hebbe. „ Wat PETRUS betreft, (zegt hij); één „ Briev van hem, die de *eerſte* genaemd wordt, „ is alom erkend; — maer de *tweede*, die op „ zijnen naem gaet, is, onder de Heilige Schriv- „ ten van het Nieuwe Verbond, niet geteld, „ gelijk ons, bij overleevering, bericht is; de- „ wijl dezelve echter aen veelen toeſcheen van „ nuttigheid te weezen, zo is hij, benevens de „ andere Heilige Schrivten, met vlijt beoef- „ fend (*g*)." Op eene andere plaets, alwaer die Kerkelijke Geſchiedſchrijver onderſcheid maekt, tus-

(*e*) Pag. LXXX. enz.

(*f*) TILLEMONT, *Memoires*, &c. Tom. I. p. 474.

(*g*) *Hist. Eccl.* l. III. c. 3.

tusfchen algemeen aengenoomene, twijffelächtige, en onëchte Schrivten, plaetst hij deezen Briev, in den tweeden rang. „ Onder die, (zegt hij,) „ welke wederfprooken, en echter bij veelen te- „ vens gebruikt worden, zijn die, welke de Brie- „ ven van JACOBUS en JUDAS genaemd wor- „ den, als mede de *tweede* Briev van PETRUS (*h*)." Ook heeft ORIGENES, aen de echtheid van deezen Briev, getwijffelt, zeggende: „ PETRUS „ — heeft maer éénen algemeen erkenden Briev „ nagelaeten; laet de tweede ook van hem zijn: „ want, over deezen, wordt getwijffeld (*i*).

Reeds in de vroegfte tijden derhalven, heeft men, aen de echtheid van deezen Briev, getwijffeld. Maer de reden van deeze twijffeling was geheel onvoldoende. Zij was genoomen, uit de verfchillenheid, tusfchen den ftijl van deezen Briev, en den eerften van PETRUS, die algemeen erkend werdt. Dit bericht ons HIERONIJMUS (*k*), die 'er, ter oplosfing van deeze bedenking, bijvoegt, dat PETRUS twee verfchillende Schrijvers zoude gebruikt hebben, aen welken hij zijne gedachten mededeelde, laetende het opteekenen aen hun over.

Dan deeze zwaerigheid kan ligtelijk worden wechgenoomen, gelijk wij, wanneer wij, over den

(*h*) l. c. l. III. c. 25. (*i*) EUSEBIUS, l. c. l. VI. c. 25
(*k*) *In Catalogo*, c. 1.

den *ſtijl* van deezen Briev, handelen zullen, naeder ſtaen aen te toonen (*l*). —— Zelvs zijn 'er duidelijke ſpooren van gelijkvormigheid, tusſchen deezen Briev, en den eerſten van PETRUS (*m*).

'Er is nog eene ſchijnbaere bedenking, tegen de echtheid en het Goddelijk gezach van deezen Briev; dat dezelve naemenlijk, in de oude Syriſche Overzetting, niet gevonden worde. — Dan die Overzetting wordt geächt, reeds in de eerſte Eeuw, vervaerdigd te zijn (*n*). Maer die Eeuw was reeds merkelijk gevorderd, toen PETRUS deezen Briev ſchreev; nu is het ligtelijk te begrijpen, dat 'er vrij wat tijd verloopen zij, eer deeze Briev, door het geheele Oosten, kon bekend, en, met algemeene toeſtemming, voor echt aengenoomen worden. Dit kon toenmaels zo ſpoedig niet geſchieden, als in onzen tijd, daer wij de drukpers, en geregelde posten, te baet hebben.

VI. *Over den ſtijl van deezen Briev.*

'Er is geen genoegzaeme grond altoos, om, uit

(*l*) MILLIUS, *Proleg.* N. T. num. 126. J. ENS, *in Bibl. ſ.* p. 392.
(*m*) MICHAËLIS, l. c. II Deel, p. 766.
(*n*) MICHAËLIS, l. c. I Deel, p. 612.

uit het verſchil van ſtijl, in deezen Briev, en den eerſten van PETRUS, aen deszelvs eehtheid, te twijffelen. Zulk een bewijs is niets minder dan beſlisſende. Al was 'er een kenbaer onderſcheid, tusſchen den ſtijl der beide Brieven, dan zou men 'er nog niet uit beſluiten moogen, dat zij niet van ééne en dezelvde hand zijn (*o*). De ſtijl toch van eenen Schrijver verſchilt doorgaens, naer de onderwerpen, over, de omſtandigheeden, in, en de gemoedsbeweegingen, met welke hij ſchrijvt.

Daer te boven, gelijk wij reeds hebben opgemerkt, zijn 'er duidelijke blijken van gelijkvormigheid, in den ſtijl, tusſchen de beide Brieven. Het onderſcheid, in ſtijl, bepaelt zich alleenlijk tot Kap. II; en daervan kan men eene zeer voldoende reden geeven.

Te weeten, de gedachte van den Biſchop SCHERLOK ſchijnt ons zeer de aendacht te verdienen, dat naemenlijk de Apostel, het karakter, de gevoelens, en de levenswijs, der dwaelgeesten, tegen welke hij waerſchouwt, kap. II, omſtandig beſchrijvende, eenige plaetſen, uit eenen ouden Hebreeuwſchen Schrijver, raekende de valſche Propheeten van zijnen tijd, overgenoomen, en op de grouwzaeme verleiders, welke hij bedoelde, toegepast hebbe. —— Nu, wanneer iemand

(*o*) MICHAËLIS, l. c. II Deel, p. 768.

mand zijne eigene gedachten aenteekent, bedient hij zich ook, van zijnen eigenen ſtijl, maer wanneer hij iets, uit eenen anderen Schrijver, overneemt, en vertaelt, bindt hij zich, zelvs ongevoelig, meer of min, aen het oorſprongelijke.

Deeze opvatting, welke, uit vergelijking van JUDAS Briev, nog meerdere waerſchijnlijkheid, bekoomt, gelijk ons, in het vervolg, naeder blijken zal, behelst niets verwerpelijks. Of zou PETRUS de afteekening, welke een toenmaels bekende Hebreeuwſche Schrijver, van oude valſche Propheeten, gemaekt heeft, niet zo wel hebben moogen overneemen, en op de grouwzaeme verleiders, welker toekoomst hij voorſpelde, overbrengen, als PAULUS de woorden van Heidenſche Dichteren, tot zijn oogmerk, gebruikt heeft.

VII. *De plaets, van waer de Apostel deezen Briev geſchreeven heeft,*

wordt ons niet aengeweezen, gelijk in den *eerſten* Briev, en daerom kunnen wij dezelve, met geene zeekerheid, bepaelen. Denkelijk is de plaets, van des Apostels toenmaelig verblijv, bij de Christenen, aen welke dezelve hieldt, genoeg bekend geweest, zodat het niet noodig waere, dezelve te noemen.

Ondertusſchen, dewijl deeze Briev, niet lang na den eerſten, geſchreeven is, zo denkt men door-

doorgaens, dat deeze, even als de eerfte, in de eene of andere plaets van het landfchap *Babylon*, gefchreeven zij. Men vergelijke, over *Babylon*, het gene wij, in onze *Inleiding*, tot den eerften Briev, hebben aengeteekent (*p*). — Dan, vermits PETRUS deezen Briev, kort voor zijnen marteldood, gefchreeven heeft, Verg. Kap. I: 14, zou het kunnen zijn, dat hij zich toen reeds te Rome, alwaer hij zijn leven zoude eindigen, bevonden hebbe. Evenwel kan men, hieromtrent, niets, met zeekerheid, bepaelen (*q*).

VIII. *De tijd, wanneer deeze Briev gefchreeven werdt,*

is derhalven ligtelijk aen te wijzen.

In het begin van het jaer 68 onderging de Apostel, te Rome, den marteldood (*r*), en heeft gevolgelijk deezen *tweeden* Briev vervaerdigt, in het jaer 67 (*s*).

IX. *De ontleediging van deezen Briev.*

I. Vooraf gaet het opfchrivt, Kap. I: 1, 2, behelzende

א. Eene opgaev van de perfoonen, door en aen

(*p*) *Boven* p. LV—LX. (*q*) MICHAËLIS, l. c. p. 775.
(*r*) *Boven* p. LV. (*s*) SCHUTTE, l. c. III Deel, p. 148.

aen welken deeze Briev geſchreeven is, vs. 1, en

ב. Eene hartelijke lievdegroet, vs. 2.

II. Het lichaem van den Briev zelvs, Kap. I: 3. III: 16, behelst, en eene vermaening, en eene waerſchouwing.

א. Voor eerst eene vermaening, om ſtandvastig te zijn, in het geloov, aen de leer der Apostelen en Propheeten, en dat geloov te verſieren, met eenen heiligen wandel, Kap. I: 3—21.

A. Tot eenen grondſlag van die vermaening, herinnert de Apostel deezen Christenen de groote genaede, welke God hun beweezen had; om, door deeze overweeging, tot het betrachten van de gemelde plichten, gedrongen en opgewekt te worden, vs 3, 4.

B. Op deezen gelegden grond, bouwt hij zijne vermaening, vs. 5—21. Zij is tweeleedig, om ſtandvastig te zijn, in het geloov, aen de leer der Apostelen en Propheeten, en om dat geloov te verſieren, met eenen heiligen en deugdzaemen wandel.

A. De Apostel begint, met het laetſte ſtuk, en dringt ernſtig aen, op eenen deugdzaemen wandel, vs. 5—11.

α. De

α. De vermaening wordt voorgesteld, vs. 5—7, en

β. Aengedrongen, uit aenmerking van het nut, het welk de deugdsbetrachting hun zoude aenbrengen, vs. 8-11.

a. In dit leven, vs. 8—10.

b. In de huishouding der eeuwigheid, vs. 11.

B. Wijders vermaent de Apostel deeze Christenen, om standvastig te zijn, in het geloov, aen de leer der Apostelen en Propheeten, vs. 12—21.

α. De vermaening wordt, bij wijs van gevolgtrekking, uit het voorige, afgeleid, vs. 12.

β. De Apostel rekende zich, tot deeze vermaening, des te meer verplicht, om dat zijn einde naederde, opdat zij daer van, na zijnen dood, nog gebruik maeken mogten, vs. 13—15.

γ. Vervolgens bindt hij deeze vermaening, met krachtige drangredenen, naeder aen, vs. 16—21.

a. De eerste drangreden is genoomen, uit de ontwijffelbaere zeekerheid van het Euangelie, vs. 16—18.

α. PETRUS beroept zich, op zijne eigene ondervinding, en die van eenigen zijner mede Aposte-

telen, die, met hem, getuigen geweest waeren van 's Heilands verheerlijking op den berg, vs. 16a.

b. Meer bijzonder vermeldt hij het gene hij en zijne mede Apostelen, bij die gelegenheid, gehoort en gezien hadden, vs. 16b—18.

1. Het gene zij gezien hadden, vs. 16b.

2. Het gene zij gehoort hadden, vs. 17, 18.

b. De andere drangreden is genoomen, uit het getuigenis der oude Propheeten, vs. 19—21.

a. Eerst doet de Apostel eene aenprijzing van het Propheetiesch woord, en leert, hoedaenig een gebruik de Christenen daer van maeken moesten, vs. 19.

b. Vervolgens dringt hij dit ſtuk naeder aen, vs. 20, 21.

1. Om dat deeze Godſpraecken geene uitvindingen der Propheeten zelve, vs. 20.

2. Maer, door den HEILIGEN GEEST zelven, voortgebracht waeren, vs. 21.

3. Op deeze vermaening laet de Apostel eene waer-

waerschouwing volgen, welke, in den toenmaeligen tijd, hoogst noodzaekelijk was, Kap. II: 1— III: 16.

Deeze waerschouwing is wederom tweeleedig.

A. De eerste is ingericht, tegen zeer gevaerlijke dwaelgeesten, die, binnen korten tijd, openlijk zouden voor den dag koomen, en de Christenen, van de zuivere leer der waerheid, zoeken af te trekken, Kap. II: 1—22.

A. De Apostel begint, met eene beschrijving van deeze valsche Leeraers, in hun haetelijk bestaen, en verdervelijk doelwit; voegende 'er teevens eene teekening bij van het geduchte oordeel, het welk zij ontwijffelbaer te wachten hadden, vs. 1—9.

α. In hun haetelijk karakter en verdervelijke poogingen, vs. 1—3a.

a. Hun haetelijk karakter wordt beschreeven, vs. 1.

b. Het verdervelijke van hunne poogingen wordt aengeweezen, vs. 2, 3a.

β. Wijders wordt het schroomelijk verderv afgeteekend, het welk die grouwzaeme verleiders, voor zich zelven, ontwijffelbaer te wachten hadden, vs. 3b—9.

a. In

a. In het gemeen, vs. 3b.

b. Meer bijzonder wordt de zeekerheid van hun aennaederend verderv aengetoond, vs. 4—9.

a. Het betoog zelve is ontleend, uit drie zeer merkwaerdige voorbeelden van gestrenge strafoeffeningen, welke de rechtvaerdige God voormaels gegeeven had, vs. 4—8.

1. Over de gevallene Engelen, vs. 4.

2. Over de godlooze menschen, in de eerste waereld, voor den algemeenen zondvloed, vs. 5.

3. Over de grouwzaeme inwooners van Sodom, en de nabuurige steeden, vs. 6—8.

b. De Apostel trekt 'er dit wettig gevolg uit, dat zulke booswichten, als die bedoelde verleiders waeren, niet zouden ongestraft blijven, vs. 9.

B. De valsche Leeraers worden, ten aenzien van hunne snoode begrippen en handelingen, naeder beschreeven, vs. 10—22.

α. In het verfoeilijke van hunne denk- en handelwijs, vs. 10—16.

a. In

a. In het gemeen, worden zij geteekend, als lieden, die, aen de vuilste ontucht, verslaevd waeren, en alle ondergeschiktheid, in de menschelijke Maetschappij, verwierpen, vs. 10^{a}.

b. Deeze twee bijzonderheeden worden vervolgens naeder uitgebreid, vs. 10^{b}—16.

a. De Apostel spreekt eerst, van de laeste, vs. 10^{b}—12.

1. Hij verklaert, waer in dit verachten der ondergeschiktheid geleegen waere, vs. 10^{b}.
2. Hij toont 'er het onbetaemelijke van, vs. 11, en
3. Hij teekent de schroomelijke gevolgen daer van, vs. 12.

b. Wijders spreekt hij, van de vuile ontucht, aen welke deeze bedriegers zouden verslaevd weezen, vs. 13—16.

1. Tot dit stuk, maekt hij eenen gepasten overgang, door te verzeekeren, dat zij loon, naer werken, ontvangen zouden, vs. 13^{a}.
2. Daer op wordt hun ontuchtig le-

leven naeder beſchreeven, vs. 13b—16.

—. Deeze beſchrijving wordt voorgeſteld, vs. 13b, 14, en,

— —. Door hun gedrag, met dat van BILEAM te vergelijken, naeder opgehelderd, vs. 15, 16.

β. De Apostel vertoont het ſchaedelijke van hunne leer, en het rampzaelige van hunne verwachting, meer bijzonder aen, vs. 17—22.

a. In het gemeen, vs. 17.

a. Ten aenzien van hunne leer, vs. 17a.

b. Met betrekking tot hunne verwachting, vs. 17b.

b. Beide deeze ſtukken gaet de Apostel vervolgens naeder uitbreiden, vs. 18—22.

a. Het verdervelijke der leer van deeze bedriegers, vs. 18, 19.

b. Het rampzaelige van hunne verwachting, vs. 20—22.

1. Het eerſte bewijs is ontleend, uit den aert van het Euangelie zelven, vs. 20, 21.

2. Het ander is genoomen, van een

een bekend tweeledig ſpreekwoord, vs. 22.

B. De tweede waerſchouwing is ingericht, tegen ſpotters, die, met de verwachting van 's Heilands toekoomst, den draek ſtaeken, Kap. III: 1—16.

A. Vooraf gaet eene gepaste Inleiding, tot deeze waerſchouwing, vs. 1, 2. Daerin geevt de Apostel bericht

α. Van zijn tegenwoordig bedrijv, in het ſchrijven van deezen tweeden Briev, vs. 1a.

β. Van zijn heilzaem oogmerk, vs. 1b, 2.

B. Op deeze Inleiding, volgt de waerſchouwing, tegen de gemelde ſpotters, vs. 3—16.

α. De waerſchouwing zelve vinden wij, vs. 3—10.

a. Eerst ſtelt de Apostel het kwaed voor, het welk de toenmaelige Christenen te kennen hadden, vs. 3, 4.

a. In het gemeen zouden 'er ſpotters opſtaen, vs. 3a.

b. Deeze ſpotters worden meer bijzonder beſchreeven, in hunne levenswijs en gevoelens, vs. 3b, 4.

1. In hunne levenswijs, vs. 3b.

2. In hunne gevoelens, vs. 4.

b. De Apostel waepent de Christenen, tegen deeze ſpotteren, vs. 5—10.

a. Hij wederlegt de ſchijnredenen van deeze verleiders, vs. 5—7.

1. Hij herinnert de groote omwenteling, welke 'er, in de natuur, bij den zondvloed, heeft plaets gehad, vs. 5, 6.

2. Hij verzeekert, dat 'er, op het einde der eeuwen, zoortgelijk eene verbaezende verandering, in de werken der natuur, niet weder door water, maer door vuur, zal te weeg gebracht worden, vs. 7.

b. Hij geevt een naeder onderricht, omtrent de toekoomst des Heeren, vs. 8—10.

1. Hij legt eerst eenen gepasten grondſlag, tot dit onderricht, vs. 8.

2. Op deezen grondſlag, bouwt hij zijne onderrichting, vs. 9, 10, en wel zo,

—. Dat hij eerst reden geeve, waerom de hier bedoelde belovte niet zo ſpoedig vervuld worde, als het de men-

menschen wel verlangen zouden, vs. 9, en

— —. Daer op een volleedig bericht, omtrent de vervulling van die toezegging, volgen laete, vs. 10.

β. Bij de gemelde waerschouwing, voegt de Apostel eene ernstige vermaening, vs. 11—16.

a. Deeze vermaening wordt voorgesteld, vs. 11—13.

a. Eerst bouwt de Apostel, op de gronden, welke reeds waeren voorgesteld, vs. 11, 12.

1. Hij herinnert de gelegde gronden, vs. 11a, en

2. Bouwt daerop zijne vraegsgewijze vermaening, vs. 11b, 12.

b. Vervolgens voegt 'er de Apostel nog eenen nieuwen grond bij, vs. 13.

b. Deeze vermaening wordt nog eens herhaeld en naeder aengedrongen, vs. 14—16.

a. De herhaeling der vermaening vinden wij, vs. 14, 15a.

1. Van den gemelden grondslag, vs. 14a.

2. Van de vermaening zelve, vs. 14b, 15a.

b. Den aendrang der vermaening, vs. 15b, 16.

III. De Apostel besluit deezen Briev, Kap. III: 17, 18.

א. Met eene waerschouwing tegen de spotters, en eene vermaening, om, in geheiligde kennis, meer en meer toe te neemen, vs. 17, 18a.

A. De waerschouwing vinden wij, vs. 17, en

B. De vermaening, vs. 18a.

ב. Met eene dankbaere verheerlijking van den gezeegenden Verlosser, vs. 18b.

Uitlegkundige Schrivten.

In onze tael, is de tweede Briev van PETRUS behandeld, voornaemenlijk door de volgende Schrijveren:

T. ANTONIDES, *over den tweeden Briev van* PETRUS, in 4°.

H. BRUINING, *over den tweeden Briev van* PETRUS, in 4°.

D. GOLTZIUS, *over den tweeden Briev van* PETRUS, in 4°.

B. BROUWER, *de tweede Briev van* PETRUS *schriftmaetig verklaerd*, in 4°.

INLEIDING

TOT DEN EERSTEN

ALGEMEENEN ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

JOANNES.

Dit gefchrivt heet de *eerfte algemeene zendbriev van den Apostel* JOANNES.

I. *De Schrijver*

is, buiten allen twijffel, JOANNES *de Apostel*, over welken wij in de *Inleiding*, tot het Euangelie, het welk hij meede heeft opgeftelt, uitvoerig gehandelt hebben (*a*).

Deeze ftelling heeft geen opzettelijk betoog noodig.

'Er is, in de eerfte Christen Kerk, nimmer aen getwijffelt, en men heeft dit gefchrivt, altoos en algemeen, voor een werk van JOANNES den Apostel, erkent en aengenoomen. 'Er waeren wel veelen, die de twee volgende Brieven, niet aen

(*a*) XX Deel, *Inleid.* p. II—XXX.

aen JOANNES, toekenden; maer niemand is 'er geweest, die zulks, ten aenzien van dit gefchrivt, ontkent heeft. EUSEBIUS (*b*) brengt het tot den eerften rang, der fchrivten naemenlijk, welke algemeen zijn aengenoomen. „ In den eerften „ rang, (zegt hij,) moet men het Heilig viertal „ der *Euangelien* plaetfen, op welke het Boek „ van de *Handelingen der Apostelen* volgt; vervol„ gens PAULUS Brieven; achter deeze de *eerfte* „ Briev, die JOANNES naem draegt, en insge„ lijks heeft men PETRUS Briev te erkennen; „ — deeze fchrivten worden algemeen aenge„ noomen. Onder die, welke wederfprooken, „ en echter bij veelen tevens gebruikt worden, „ zijn — de *tweede* en de *derde* Briev, welke JO„ ANNES naem draegen, het zij zij van den „ Euangelist, of van eenen anderen van dien „ zelvden naem, gefchreeven zijn." IRENÆUS geevt mede getuigenis, omtrent de echtheid van dit gefchrivt. „ Hij gewaegt van den *eerften* „ Briev van JOANNES, en haelt, uit denzel„ ven, veele bewijsplaetfen aen (*c*)." Hier bij koomt nog de allerduidelijkfte gelijkformigheid van den fchrijvftijl, welke, in het Euangelie van den Apostel, en in dit opftel, wordt waergenoomen (*d*). Op dit bewijs heeft zich DIONIJSIUS

(*b*) *Hist. Eccl.* l. III. c. 25.

(*c*) EUSEBIUS, l. c. l. V. c. 8.

(*d*) CLERICUS, *de arte Critica*, Part. III. p. 379.

SIUS *van Alexandrien*, een leerling van ORIGENES, naderhand Leeraer in de catechiseerschool, en eindelijk Bisschop van Alexandrien, beroepen, en ettelijke staelen van deeze gelijkformigheid opgegeeven. „ Het Euangelie, (zegt hij,)
„ en de Briev, koomen, met elkanderen, over-
„ een, en beginnen, op gelijke wijs. Het eerste
„ zegt, *in den beginne was het* WOORD, de Briev
„ *het gene van den beginne was*; het Euangelie, *en*
„ *het* WOORD *is vleesch geworden*, *en heeft onder*
„ *ons gewoont*, *en wij hebben zijne heerlijkheid aen-*
„ *schouwt*, *eene heerlijkheid als des eenig geboornen*
„ *van den Vader.* De Briev zegt het zelvde, met
„ eenige verändering: *het gene wij gehoort hebben*,
„ *het gene wij gezien hebben*, *met onze oogen*, *het*
„ *gene wij aenschouwt hebben*, *en onze handen getast*
„ *hebben van het* WOORD *des* LÉVENS, *en het*
„ LEVEN *is geopenbaerd.* Want dit voert hij
„ voord aen, bedoelende, gelijk hij, in het ver-
„ volg, heeft getoont, de zulken, die zeiden,
„ dat onze Heiland niet in het vleesch gekoo-
„ men was. Daerom voegt hij 'er, met voôr-
„ dacht, bij, *en het gene wij gezien hebben*, *getui*
„ *gen wij*, *en verkondigen u dat* EEUWIG LEVEN,
„ *het welk bij den Vader was*, *en ons geopenbaerd is.*
„ *Het gene wij dan gezien en gehoort hebben*, *verkon-*
„ *digen wij u.* Hij houdt zich, bij zijn stuk, en
„ gaet, van zijne voorstellen, niet af; maer
„ verhandelt alles verder, met dezelvde hoofd-

 „ stuk,

„ ſtukken en woorden, waervan wij zommigen
„ in het kort zullen opgeeven. Die derhalven,
„ met oplettendheid, leest, zal, in beide, veel-
„ maelen, vinden, *het Leven*, *het Licht*, *ſchuuwen*
„ *der Duisternis*; ook dikwijls *de Waerheid*, *de Ge-*
„ *nade*, *Vreugd*, *het vleesch en bloed van* CHRIS-
„ TUS, *het Oordeel*, *de Vergeeving der zonden*, *Gods*
„ *Lievde tot ons*, *het Gebod tot Lievde tegen elkan-*
„ *der*; *het Oordeel der Waereld*, *des Duivels*, *des*
„ *Antichrist*; *de Belovte van den Heiligen Geest*; *de*
„ *Aenneeming tot kinderen van God*; *het Geloov alge-*
„ *meen afgevorderd van ons*; *de Vader en de Zoon*,
„ bijna op ieder plaets. In het algemeen, is
„ het voor ieder, die, over het geheel, op den
„ bijzonderen aert let, klaer te zien, dat het ge-
„ heele zaemenſtel van het Euangelie, en den
„ Briev, een en het zelvde zij (*e*)."

Het zoude ons weinig moeite kosten, eene geheele lijst van gelijkluidende woorden en ſpreekwijzen, uit het Euangelie van JOANNES, en uit dit geſchrivt, op te geeven. Kortheidshalven zullen wij ons vergenoegen, met drie hoofdbijzonderheeden, welke elken oplettenden Leezer aenſtonds in het oog moeten loopen. 'Er is eene allerblijkbaerſte overëenſtemming, in de benaemingen, welke den gezeegenden Verlosſer gegeeven worden, het WOORD en het LEVEN, Joh.

(*e*) EUSEBIUS, l. c. l. VII. c. 25.

Joh. I: 1—3. I Joh. I: 1, 2; — in het verheffen van de Goddelijke lievde, tot zondige menschen, Joh. III: 16. I Joh. IV. 9, 10; — in spreekwijzen, *uit God*, en *uit God gebooren te zijn*, Joh. I: 13. III: 5, 6. I Joh. II: 29. III: 9. V: 1.

II. *De inhoud van dit geschrivt*

moet ons eerst kenbaer weezen, zullen wij, over de Aenleiding en het *Oogmerk*, wel kunnen oordeelen.

Behalven zeer hartelijke vermaeningen, tot eenen godzaeligen wandel, en bijzonder tot eene ongeveinsde lievde, behelst dit opstel zeer ernstige waerschouwingen, tegen hoogst verdervelijke dwaelgeesten, welker toekoomst niet alleen door de Apostelen voorspeld was, en die nu werkelijk waeren opgestaen, en niets onbeproevd lieten, om de eenvouwige Christenen te verleiden, en hunne God ontëerende wanbegrippen allerweegen te verspreiden.

Deeze dwaelgeesten noemt hij *verleiders*, Kap. II: 26, omdat zij zich, van bedrieglijke drogredenen, bedienden; en *Antichristen*, Kap. II: 18, 22. IV: 3, dat is, vijanden en tegenstanders van CHRISTUS, om dat zij de gronden van zijn Euangelie ondermijnden, en zich, tegen de uitbreiding van zijn Koningrijk, aenkantten. —— De Apostel wederspreekt deeze *valsche Propheeten*,

ten, gelijk zij Kap. IV: 1. genaemd worden, en wederlegt tevens hunne gansch zonderlinge wanbegrippen. Ten dien einde bedient hij zich, van de eigene uitdrukkingen deezer dwaelgeesten, welke, als zo veele kunstwoorden van dien verdervelijken aenhang, moeten beſchouwd worden.

Bijzonder gaet de Apostel die dwaelingen te keer, welke den onëindig waerdigen perſoon van onzen Verlosſer betroffen; als meede die wanbegrippen, welke, tegen de heiligheid en de lievdeplichten, in het Euangelie voorgeſchreeven, vierkant ſtrijdig waeren, en den weg baenden, tot een toomeloos bederv, in grondbeginſelen en zeeden.

Men is gewoon, dit geſchrivt den *eerſten algemeenen* ZENDBRIEV *van* JOANNES *den Apostel* te noemen. Maer deeze benaeming is, in de daed, eenigszins ongepast. Deeze is de reden, om welke wij, van een *geſchrivt*, van een *opſtel*, ſpreeken. — 'Er is niets in van het gene de gedaente van eenen *Briev* uitmaekt; geen opſchrivt, geene opgaev van de perſoonen, aen welken de Briev zoude geſchreeven zijn, geene groetenis, noch ſlotwensch; gelijk de beide volgende Brieven hebben. Het opſtel heeft veelëer de gedaente, van eene *waerſchouwende vermaening*, en de betrekking, welke het zelve heeft, tot het Euangelie van den Apostel, is zo blijkbaer, dat wij het liever,

als

als een *aenhangsel*, of als de *toepassing* van het gemelde Euangelie, zouden aenmerken.

„ Kortom, ik zie niets het gene hij, met „ eenen *Briev*, gemeen heeft, dan dat hij *ge-* „ *schreeven* is, en dat hij de Christenen, in den „ tweeden persoon, aenspreekt, en dezelve *Gij* „ noemt, het gene immers in een Boek ook ge- „ schieden kan. — Ik houd hem dus veel meer, „ voor een *Boek*, waerdoor JOANNES zijnen „ afkeer, van de leer van CERINTHUS, en die „ der *Gnostieken*, allen Christenen wilde te ken- „ nen geeven. Wil men dat eenen *Briev* noe- „ men, zo kan ik het even zo gaerne dulden, „ als wanneer men WOLFS Mathemathische be- „ ginselen, eenen *Briev*, aen de *Duitschers*, wilde „ noemen, dewijl hij zijne leezers, van het „ begin tot het einde, aenspreekt, en *Gij* „ noemt (*f*).”

III. *De aenleiding, tot het opstellen van dit geschrivt,*

was derhalven geleegen, in de hoogst verdervelijke poogingen der gemelde dwaelgeesten, die zulke wanbegrippen verspreidden, welke de Goddelijke waerdigheid van den Verlosser, en zijne volmaekte verzoening, geheel te niet deeden, terwijl

(*f*) MICHAËLIS, *Inleid.* II Deel, p. 844.

wijl zij tevens den weg baenden, tot een losbandige en God ontëerende levenswijs.

Deeze dwaelgeesten, welker toekoomst de Apostelen, bijzonder PETRUS, 2 Petr. II, duidelijk voorſpelt hadden, waeren nu openlijk voor den dag gekoomen, en begonden het hoofd onbeſchaemd op te ſteeken, Verg. Kap. II: 18, 19, 23. III: 7. IV: 1, 3. — Vermits nu de Apostel deeze wanbegrippen, met opzet, te keer gaet, en zich, ten dien einde, van de eigene kunstwoorden der verleideren, bedient, zal het, tot het rechte verſtand van dit geſchrivt, noodig zijn, dat wij deeze valſche Propheeten naeder leeren kennen.

Zij maetigden zich den naem aen van GNOSTIEKEN, dat is, *Kundigen*, beweerende, dat zij alleen de rechte *kennis* hadden, en veel meer verlicht waeren, dan andere menſchen, in zaeken van den Godsdienst. Deeze is de reden, dat de Apostel, in dit geſchrivt, zo dikwerv ſpreeke, van *kennen* en *weeten*, om daer door aen te toonen, dat deeze verleiders, hoe zeer zij zich, op hunne *verlichting*, en *wetenſchap*, beroemden, de kennelijkſte ongerijmdheeden verdeedigden. Verg. Kap. II: 3, 4, 9, 13, 20, enz. — Hoe zeer deeze dwaelgeesten, in onderſcheidene aenhangen van verſchillende begrippen, verdeeld waeren, is de benaeming van GNOSTIEKEN,

zee-

zeedert het begin der tweede Eeuw, algemeen geworden (*g*).

Zij waeren oorſprongelijk Christenen, of immers lieden, die zich, voor Christenen, uitgaeven, maer die, tot zulke dwaelingen, vervallen waeren, welke het weezen van het Christendom volſtrektelijk verwoestten. *Zij zijn uit ons uitgegaen*, zegt de Apostel, Kap. II: 19, *maer zij waeren uit ons niet: want indien zij uit ons geweest waeren, zo zouden zij met ons gebleeven zijn; maer dit is geſchied, opdat zij zouden openbaer worden, dat zij niet allen uit ons zijn.*

Hunne wanbegrippen waeren even zo ongerijmd, als zonderling. Deeze alle op te geeven, zou onze *Inleiding* al te wijdloopig maeken; daerom zullen wij ons alleenlijk bepaelen tot die, welke JOANNES de Apostel, in dit geſchrivt, meer bijzonder te keer gaet, betreffende den hoogstwaerdigen Perſoon van onzen gezeegenden Verlosſer, en de losbandigheeden in zeeden.

A. Hunne beſpiegelende wanbegrippen, omtrent den Goddelijken Verlosſer, waeren voornaemenlijk de volgende:

A. Zij leerden, dat 'er één God zij, woonende, in een allerhelderst licht, het welk zij *Volheid* noemden. Uit deezen allerhoogſten God was eene verbaezende meenigte van

(*g*) BRUCKER, *Hist. Crit. Philoſ.* Tom. II. p. 641.

van uitvloeisels voortgekoomen, welke zij ÆONS noemden. Eén van deeze *Æons*, welken zij den *Demiourgos* noemden, had de waereld geschaepen, zo dat de opperste God, met het voortbrengen, onderhouden, en bestieren van de waereld, niets te doen had, leidende, in de gemelde *Volheid*, een gerust en gelukzaelig leeven. — De stof beschouwden zij, als de bron van alle bederv, en derhalven zou de mensch, door den *Demiourgos*, uit stof bereid, niet anders dan zondig en ellendig hebben kunnen weezen.

B. Om nu den mensch, uit zijne ellende, te verlossen, zou de opperste God eenen Æon van voortreffelijker zoort in de waereld gezonden hebben; zijnde CHRISTUS, welken zij het WOORD en het LEVEN noemden, Verg. Kap. I: 1, 2. — CHRISTUS zou derhalven slechts een uitvloeisel uit de Godheid zijn, en derhalven een begin gehad hebben.

Daerëntegen leert de Apostel, dat CHRISTUS Gods ZOON zij, Kap. I: 3, 7. IV: 9, 10, en dat Hij Gods *eeuwige* ZOON zij, Kap. I: 2; zodat iemand, die CHRISTUS slechts, voor een uitvloeisel der Godheid, houdt, beide den Vader en den Zoon lochene, dat is, de natuurlijke en eeuwige be-

betrekking ontkenne, welke 'er is, tusschen God den Vader, en CHRISTUS, zijnen zelvsweezigen Zoon, Verg. Kap. II: 22, 23.

C. Zij beweerden, dat het Æon, het welk zij het WOORD en het LEVEN noemden, zijnde bij hen CHRISTUS, wel een weezen was van eenen zeer verheeven rang, maer dat Hij, met dit alles, van dat allerhelderst licht, in het welk zij voorgaeven dat God woonde, was uitgeslooten. —— Ter wederlegging van deeze dwaeling, leerde de Apostel, dat het EEUWIG LEVEN *bij God was*; dat CHRISTUS, Gods zelvsweezige Zoon, van alle eeuwigheid *bij* God geweest was, genietende, in den zaeligen hemel, in de tegenwoordigheid van zijnen Vader, eene onnadenkelijke heerlijkheid, eer de waereld was.

D. Zij lochenden de menschwording van Gods Zoon, immers zommigen onder hen, die meer bijzonder *Doceten* genaemd werden. — Deezen gaeven voor, dat CHRISTUS geen waerächtig, maer alleen een schijnbaer lichaem, had aengenoomen; zo dat Hij slechts de vertooning gemaekt hadde, van een mensch te zijn. Ter wederlegging van deeze dwaeling, leert de Apostel, dat het LEVEN *geopenbaerd* zij, dat Gods eeuwige Zoon eene waerächtige menschelijke natuur

hebbe aengenoomen, en dat hij en zijne mede Apostelen, ettelijke jaeren gemeenzaem met den Verlosser verkeert hebbende, getuigen geweest waeren, van de verbaezende wonderen, welke Hij verricht heeft, Kap. I: 2, 3a. Zelvs zegt hij, dat zulken, die lochenen, dat CHRISTUS in het vleesch gekoomen is, door den geest van den Antichrist, bestuurd werden, Kap. IV: 2, 3.

E. Eindelijk, om 'er niet meer bij te voegen, alle de Gnostieken stemden daer in overëen, dat JESUS niets meer waere, dan een bloot mensch, het zij dan, volgens de meesten, in waerheid, het zij, volgens zommigen, nog maer alleenlijk in schijn. — Te weeten, zij maekten onderscheid, tusschen JESUS en CHRISTUS, zo dat zij de personeele verëeniging der Goddelijke en menschelijke natuur, in den Verlosser, volstrekt verwierpen. JESUS was, volgens hunne wangedrochtelijke begrippen, een bloot mensch; maer toen hij, door JOANNES den Boetgezant, gedoopt werdt, zou de Æon CHRISTUS, dat is, de bovenmenschelijke natuur, welke zij anders het WOORD en het LEVEN noemden, in de gedaente van eene duiv, op hem zij nedergedaeld, en hem vergezelt hebben, tot

dat

dat zijn lijden begon, wanneer het hoogere weezen CHRISTUS den mensch JESUS wederom verlaeten had.

Op dit zonderlinge wanbegrip oogt de Apostel allerduidelijkst, Kap. V: 1; leerende, dat JESUS dezelvde perſoon zij, met CHRISTUS, en dat Gods Zoon, met de menſchelijke natuur van den Verlosſer, zij vereënigd geweest, niet alleen toen Hij, met *waeter*, gedoopt werdt, maer ook toen Hij, aen het kruis, zijn *bloed* geſtort heeft, Kap. V: 5—8.

B. De werkdaedige of *practicaele* wanbegrippen der Gnostieken waeren afſchuuwelijk.

In het algemeen beweerden zij, dat de Apostelen de leer van den Verlosſer niet zuiver gepredikt, maer dezelve, door 'er verſcheidene dingen, welke tot de Wet behoorden, in te mengen, veelszins vervalscht hadden (*h*). — Te weeten, de gebooden van MOSES Wet waeren, volgens hunne leer, niet door den opperſten God, maer door den meermaelen gemelden DEMIOURGOS, voorgeſchreeven. Deeze laeste, zijnde een norsch en geſtreng weezen, zou den Jooden eene harde Wet voorgeſchreeven, maer JESUS zou de menſchen daervan ontſlaegen hebben.

Uit

(*h*) IRENÆUS, *Adverſ. Hæreſ.* l. III. c. 2.

Uit zulk een zonderling wanbegrip, vloeide de losbandigheid in zeeden van zelvs voort. —— Daerom leerde de Apostel, dat God, dezelvde God naemenlijk, die de waereld geschaepen heeft, een licht zij, van volmaekte heiligheid, en dat 'er in Hem gansch geene duisternis zij; zo dat iemand, die, in de duisternis van godloosheid, wandelt, met den heiligen God, onmoogelijk eensgezind weezen kunne, Verg. Kap. I: 4—7.

Dit was het nog niet al; zij beschouwden de stof, gelijk wij gezegt hebben, als de bron van alle bederv; zo dat een mensch, die een stoffelijk lichaem heeft, niet zou kunnen nalaeten te zondigen. Uit deeze leer, vloeiden twee grouwzaeme stellingen voort. — Voor eerst, dat het opvolgen van de vleeschelijke lusten een middel waere, om het stoffelijk lichaem, de bron van het bederv, te verzwakken, en derhalven de rechte weg, om het geluk van de ziel te bevoorderen; of ten minsten, dat de zonden, welke, slechts door het lichaem, geschiedden, de ziel niet konden benadeelen. Deeze grouwelleer gaet de Apostel te keer, Kap. II: 15, 16. en III: 7, enz. — Ten anderen, dat de mensch niet aenspraekelijk zij, voor, noch straffchuldig, wegens zijne zonden, naerdien zij, uit de gesteldheid van het lichaem, en den aert der

stof-

ſtoffe, voortvloeien. Deeze zeeden verwoestende ſtelling heeft de Apostel op het oog, Kap. I: 8.

De levenswijs der Gnostieken was, over het algemeen, zeer losbandig en verfoeilijk. In dit getuigenis ſtemmen de Kerkvaders der eerſte Eeuwen zo volkoomen overëen, dat 'er geene de minſte twijffeling overig zij (*i*). — Althans CARPOCRATES, één der voornaemſte hoofden van de GNOSTIEKEN (*k*), die, op het einde der regeering van Keizer HADRIANUS, dat is, omtrent het jaer 136, gebloeit heeft, ſtelde eene gemeenſchap, beide van goederen en van vrouwen (*l*). Stellingen, welke regelrecht den weg baenden, tot een losbandig en ontuchtig leven; waeruit IRENÆUS beſloot, dat hij het weezenlijk onderſcheid, tusſchen goed en kwaed, ontkende (*m*).

Dan het verdient zeer onze opmerking, dat dit geſchrivt niet veelerlei vermaeningen behelze, tot onderſcheidene plichten, en tegen bijzondere ondeugden, gelijk de Brieven der an-

(*i*) MOSHEIM, *Disſert. de causſis ſuppoſitorum librorum*, &c. I & II. VITRINGA, *Obſerv. S.* Lib. V. c. 10—13.

(*k*) l. I. c. 24.

(*l*) CLEMENS *Alexandrinus Strom:* l. III. p. 428, 430.

(*m*) l. c.

andere Apostelen; maer JOANNES dringt, in het algemeen, aen, op heiligheid, en broederlijke lievde. —— Wij moogen 'er uit besluiten, dat de Gnostieken, over het algemeen, eene losbandige levenswijs aenpreezen, en daer te boven lievdelooze menschen waeren. Misschien hebben zij, in haet en vijandschap, onder elkanderen, geleevt; meer bijzonder evenwel zullen zij eenen personeelen afkeer, tegen de Christenen, die zich, aen de belijdenis van het zuiver Euangelie, hielden, betoont hebben. — Trouwens, opgeblaezen, op hunne gewaende verlichting, en ingebeelde wetenschap, zullen zij de rechtgeloovigen, als blinde en onkundige lieden, veracht hebben, en, uit deeze verächting, moesten smaed en lievdelooze behandelingen natuurlijk voortvloeien.

PAULUS zag reeds de eerste beginselen van deeze grouwelleer, Verg. I Tim. I: 4; PETRUS voorspelde de toekoomst van deeze verleiders, Verg. 2 Petr. II; maer JOANNES, die eenen zeer hoogen ouderdom bereikt heeft, beleevde den tijd, dat zij openlijk te voorschijn kwaemen, het hoofd onbeschaemd opstaeken, en niets onbeproevd lieten, om hunne hoogst verdervelijke dwaelingen allerweegen te verspreiden.

De overweeging van het gevaer, in het welk de toenmaelige Christenen verkeerden, Verg. Kap. II:

II: 18, om, door de drogredenen van deeze verleiders, tot hunne hoogst verdervelijke dwaelingen, wechgesleept te worden, bewoog den Apostel, tot het opstellen van dit waerschouwend vermaenschrivt.

IV. *Het oogmerk van dit geschrivt*

was derhalven, om de steeds meer en meer doorbreekende dwaelingen der Gnostieken te stuiten, en de Christenen daer tegen te waepenen; als meede om hun de meest vermoogende drangredenen aen de hand te geeven, welke hen, tot eenen heiligen wandel, en onderlinge lievde, konden aenspooren.

De leerstellige dwaelingen der gemelde valsche Propheeten had de Apostel, in zijn Euangelie, reeds volkoomen wederlegt, door een uitvoerig bericht te geeven, van het gene Gods Zoon, in het vleesch geopenbaerd, geleert, voorgeschreeven, verricht en geleeden heeft. Van dat alles was hij, met zijne mede Apostelen, oor- en ooggetuige geweest, zo dat het gene hij, omtrent den persoon van den Verlosser, zijne leer en wonderwerken, bij monde en geschrivte, verkondigt had, op onwankelbaere gronden van zeekerheid, gevestigd waere, Verg. Kap. I: 1—3. 'Er was derhalven niets anders noodig, dan de Christenen, tegen de gemelde dwaelgeesten, die

al meer en meer veld begonden te winnen, ernſtig te waerſchouwen, als meede tot eenen heiligen wandel, en onderlinge lievde, gemoedelijk op te wekken.

Tot dat einde, voegde de Apostel, dit geſchrivt, als een *Aenhangſel*, of de *Toepasſing*, bij zijn Euangelie.

V. *De Goddelijke oorſprong van dit opſtel*

vloeit, uit deszelvs echtheid, onmiddelijk voort.

Nimmer is 'er aen getwijffeld, hebben wij boven gezien, of JOANNES de Apostel is de Schrijver van deeze verhandeling (*o*). Dit wordt nog daer te boven, door de blijkbaere gelijkvormigheid van den ſtijl, in het Euangelie, en in den Briev, bevestigd. Maer is dit opſtel, door eenen Apostel, geſchreeven, die, door den HEILIGEN GEEST, in alle waerheid geleid werdt; dan is het ook van eenen Goddelijken oorſprong, en, door den HEILIGEN GEEST zelven, ingegeeven.

VI. *De ſtijl, in dit geſchrivt,*

ſtemt, met dien van den Apostel, in zijn Euangelie, volkoomen overëen, gelijk wij reeds meermaelen hebben aengemerkt.

Om

(*o*) EUSEBIUS, *Hist. Eccl.* l. III. c. 24.

Om zich, tegen de Gnostieken, te verzetten, bedient hij zich, van hunne eigene kunstwoorden en spreekwijzen; en in de daed, men kan dwaelgeesten niet beeter wederleggen, dan, door zich te schikken, naer hunne eigene manier van zich uit te drukken. — Wanneer men dit, bij het verklaeren van dit opstel, niet in het oog houdt, zal men dingen zeggen, welke, hoe zeer op zich zelve waer en stichtelijk, ganschelijk niet te passe koomen, en aen des Apostels voorstellen eenen zin toedichten, aen welken hij zelvs niet gedacht heeft.

Voor het overige is de redeneertrant vrij en willekeurig, zonder dat de Apostel zich, aen de regelen der kunst, gebonden hebbe. Hier van is het, dat hij ééne zaek meermaelen voorstelt, als meede dat hij, van het ééne onderwerp, tot het andere, spoedig overgae en wederkeere. Zelvs worden de zaeken doorgaens, bij wijs van *Aphorismen*, of kortbondige spreuken, voorgedraegen.

Eindelijk is de manier van waerschouwen en vermaenen ongemeen zacht, lievderijk, en inneemend. —— Hoe zeer hij de dwaelgeesten, in hun haetelijk karakter, en hunne verdervelijke poogingen, affchildere, gaet hij, in zijne waerschouwingen en vermaeningen, aen de Christenen, te werk, als een teêrhartig vader, die bezorgd is, voor zijne beminde kinderen (*n*). — Het

(*n*) FLACCUS, *in præfat. ad hanc Epistolam.*

Het karakter van den zachtzinnigen en lievderijken JOANNES vertoont zich hier, „ allerduide-
„ lijkst en in zijn volkoomen licht; lievde, in-
„ ſchikkelijkheid, gepaerd, met ijver voor zij-
„ nen Goddelijken Meester, ſtraelt, in elk woord
„ en gezegde, door. Eene waerſchouwing van
„ eenen tederen vader, aen zijne kinderen, bij
„ welken gezach, en niet zo zeer wijd uitge-
„ haelde redenen, meer gelden zullen, dan wijd-
„ loopige en diepzinnige bewijzen (*p*)."

VII. *De tijd, wanneer, en de plaets, alwaer dit geſchrivt is opgeſteld.*

Wat den tijd aengaet, daer over zijn zeer onderſcheidene begrippen. Zommigen willen, dat dit opſtel vóór, anderen dat het na het Euangelie, vervaerdigd zij. De één beweert, dat het vóór, de ander dat het, na de verwoesting van Jeruſalem, geſchreeven zij.

De oordeelkundige Heer SCHUTTE, die, in de tijdrekenkunde, ongemeen bedreeven was, bepaelt het, tot het jaer 70, of daerömtrent; wanneer de Apostel, verönderſteld, dat hij, in het jaer 10, gebooren zij, een man van 60 jaeren zal geweest zijn (*q*). Maer hier kunnen wij, den

(*p*) VAN HAMELSVELD, *Korte Aenmerkingen over het N. T.* II D. p. 521.

(*q*) *Heilige Jaerboeken*, III Deel, p. 167—170.

den geleerden Schrijver niet bijvallen. — Het is waer, de Christenen worden, in dit gefchrivt, niet bemoedigd, tegen vervolgingen; daer uit befluit de Heer SCHUTTE: „ dat alles hier veel „ meer de zachte regeering van VESPASIANUS „ en TITUS, dan het wrang beftuur van NERO „ of DOMITIANUS, ademe (*r*)." Maer, uit die zelvde waerneeming, moet men afleiden, dat dit opftel, na de vervolging onder DOMITIANUS, vervaerdigd zij — Het andere bewijs, uit Kap. II: 18. ontleend, fchijnt ons zeer gedrongen, en verre gezocht. De uitdrukking, welke de Onzen vertaelen, de *laetfte uur*, zal het *winterfaifoen* beteekenen, en, door dit *winterfaifoen*, zal de winter van het Joodendom, den tijd kort voor de verwoesting van Jerufalem, geheimzinnig bedoeld worden (*s*). De *laetfte uur*, of, gelijk 'er eigenlijk ftaet, *eene laetfte uur*, zegt zo veel, als eenen zeer gevaerlijken tijd. Men vergelijke onze *Uitbreidende Verklaering*, bij Kap. II: 18.

Volgens het algemeen getuigenis der Oudvaderen, heeft JOANNES de Apostel geleevt, tot de regeering van Keizer TRAJANUS, zijnde geftorven, in het derde jaer van den gemelden Keizer, of het jaer 100, na de geboorte van CHRIS-

(*r*) l. c. p. 167. (*s*) l. c. p. 168, 169.

CHRISTUS, volgens de gemeene reekening (*t*). — Dit opſtel is derhalven van laeteren tijd, en daer heenen wijst ons de inhoud zelvs: want de Gnostieken, welker toekoomst de Apostel PETRUS, kort voor zijnen marteldood, voorſpelde, Verg. 2 Petr. II, waeren nu reeds werkelijk opgeſtaen, en beroerden het Christendom, op eene jammerlijke wijs.

Dan, laeten wij de zaek, wat meer bijzonder, onderzoeken.

'Er zijn, die het opſtellen van dit geſchrivt, niet tot de laeste daegen van den Apostel, bepaelen, maer tot kort voor de verwoesting van Jeruſalem, toen het reeds, tot eenen openbaeren oorlog, tusſchen de Jooden en Romeinen, was uitgebrooken. Van dit begrip is ook de Ridder MICHAËLIS. „ Het gene mij, (zegt hij (*u*),) „ intusſchen het meest aenſpoort, om den Briev „ van JOANNES, voor de verwoesting van Je„ ruſalem, te ſtellen, is, dat hij, *vroeger dan* „ *het Euangelie*, ſchijnt geſchreeven te zijn. Bei„ de gaen eenerlei ketterij te keer; het Euan„ gelie wederlegt dezelve, door gronden, maer „ de Briev getuigt ſlechts, dat JOANNES hun „ gevoelen afkeure, dat onnut zou geweest zijn, „ wanneer hij reeds te vooren eene wederleg„ ging

(*t*) IRENÆUS, l. c. l. III. c. 3. EUSEBIUS, *in Chron.*
(*u*) *Inleiding*, II Deel, p. 841.

„ ging tegen dezelve geschreeven hadde." Nu is het Euangelie, volgens den Heer MICHAËLIS (*v*), geschreeven, voor de verwoesting van Jerusalem, maer na den dood van PETRUS; en dan zou dit geschrivt nog vroeger zijn opgesteld.

Maer, onzes erächtens, moet de redeneering worden omgekeerd. — JOANNES wederlegt de dwaelingen der Gnostieken, bijzonder omtrent den persoon van den Goddelijken Verlosser, in zijn Euangelie; maer, in dit geschrivt, verönderstelt hij die wederlegging; zo dat hij de Christenen slechts waerschouwe, tegen het gevaer der verleiding, met bijvoeging van zulke bepaelde vermaeningen, als, voor de toenmaelige omstandigheeden, meest geschikt waeren. Derhalven is dit geschrivt, als een *aenhangsel* tot, of de *toepassing* van het Euangelie, na het zelve opgesteld (*w*).

De doorluchtige GROTIUS beriep zich, op Kap. II: 18, alwaer de Apostel zegt, dat *de laeste uur*, het welk dan den laesten tijd van het Joodsche Gemeenebest beteekenen zal, reeds gekoomen zij. — Maer *de laeste uur*, hebben wij reeds opgemerkt, of *eene laeste uur*, beduidt eenen zeer gevaerlijken tijd.

Het

(*v*) l. c. II Deel, p. 349, 400.
(*w*) SCHUTTE, l. c. p. 167.

Het bewijs, het welk men, uit Kap. II: 13, 14, ontleenen wil, verdient nog minder opmerking. Men verönderstelt, dat de Apostel, ter aengehaelde plaets, spreeke, van Christenen, die den Verlosser, met hunne lichaemelijke oogen, gezien, en, naer het vleesch, gekent hadden. „ Maer, (zegt men,) de langlevenheid van den „ Apostel laet niet toe, dat 'er, op het laest „ van zijn leven, meer dan 60 jaeten na 's Hei„ lands hemelvaert, nog menschen zouden ge„ weest zijn, die den Verlosser, met hunne oo„ gen, aenschouwt, en, naer het vleesch, ge„ kent hadden." — Dan, wij hebben, in onze *Uitbreidende Verklaering*, bij die plaets aengetoont, dat de Apostel spreeke van bejaerde Christenen, die den Verlosser, op de rechte wijs, gekent en erkent hadden, van den eersten tijd af, dat hun het Euangelie gepreedikt was.

'Er is, volgens het gene wij zo even beredeneert hebben, bij ons geen twijffel over, of de Apostel heeft dit geschrivt, na zijn Euangelie, opgestelt. — Nu heeft hij zijn Euangelie geschreeven, na dat hij, uit zijn ballingschap, op het eiland Pathmos, ontslaegen was, en zich te Ephesen gevestigd had. EPIPHANIUS zegt (*x*), dat de Apostel het Euangelie geschreeven hebbe „ in zijnen hoogen ouderdom, toen hij meer dan

„ 90

(*x*) *Hæres.* 51.

„ 90 jaeren bereikt had, na zijne terugkomst „ uit Pathmos (*y*).” — Derhalven moet hij dit gefchrivt, als een aenhangfel van het Euangelie, nog laeter vervaerdigt hebben; ten zij men liever verönderftellen wilde, dat hij beide het Euangelie, en dit aenhangfel, gelijktijdig gefchreeven en verzonden hebbe. Dit koomt ons, uit hoofde van de naeuwe betrekking, welke de beide gefchrivten met elkander hebben, zeer aenneemenlijk voor.

De plaets, alwaer dit opftel vervaerdigd werdt, was derhalven de Stad Ephefen, in welke de Apostel, na dat hij, uit zijne ballingfchap, ontflaegen was, zich gevestigt heeft.

Vermits wij dit opftel, niet voor eenen Briev, houden, maer voor een *aenhangfel van het Euangelie*, of een *waerfchouwend vermaenfchrivt*, hebben wij niet noodig, om onderzoek te doen, naer

VIII. *De perfoonen, aen welken deeze Briev, gelijk dit opftel doorgaens genaemd wordt, zou gefchreeven zijn.*

Laeten wij evenwel de onderfcheidene gedachten kortelijk voorftellen.

AUGUSTINUS zegt, dat deeze Briev gefchreeven zij, aen de *Parthers*, dat is, aen de Christe-

(*y*) XX Deel, *Inleiding*, p. LII—LX.

tenen, die, in het gebied der *Parthers*, aen de overzijde van den Euphraet, woonächtig waeren (z). Zo veel is zeeker, dat 'er veele Jooden gevonden wierden, in het gebied der Parthers, aen geene zijde van den Euphraet, te *Narda*, *Nisibis*, en elders (*a*); en, vermits 'er van deezen ook op het Pinxterfeest, bij de uitstorting van den Heiligen Geest, tegenwoordig waeren, Verg. Hand. II: 9, is 'er ook geen twijffel aen, of 'er is ook een aental van Christenen geweest. — Dan, hoe zeer ook de Latijnsche Overzetting dit geschrivt, den Briev aen de *Parthers*, genoemt hebbe, is evenwel de zaek zelve ten eenemael ongeloovbaer, daer de Apostel, aen de Parthers, niet in het Grieksch, zoude geschreeven hebben, in eene tael, welke hun onbekend was (*b*).

Anderen beweeren, zonder eenig voldoend bewijs, dat dit opstel een Briev zou zijn, geschreeven aen de Christenen te Corinthen. Volgens nog anderen, zal de Briev, kort voor de verwoesting van Jerusalem, aen de Christenen, die zich toen in Galilea ophielden, geschreeven zijn. Dan het bewijs, het welk men uit Kap. II: 13, 14. ontleent, dat de Apostel spreeke,

van

(z) *Quest. Euangel.* l. II. c. 39.

(*a*) JOSEPHUS, *Antiq. Jud.* l. XVIII. c. 12.

(*b*) JOSEPHUS, *de Bello Jud. in præf.* §. 2.

van zulken, die CHRISTUS in het vleesch gekent hadden, steunt, op eene gansch verkeerde uitlegging, gelijk wij reeds hebben aengemerkt.

De Hoogleeraer LAMPE houdt dit opstel, voor eenen *algemeenen zendbriev*, in den allerëigenlijksten zin, geschreeven, aen alle Christenen, in alle plaetsen (*c*). — Het bewijs is ontleend, uit de benaeming van algemeenen zendbriev, en uit het getuigenis van THEODORETUS. Maer die naem wordt ook gegeeven, aen de beide Brieven van PETRUS, volgens de aenmerking van den gemelden THEODORETUS zelven; die evenwel, aen bepaelde Christenen, in klein Asia, geschreeven waeren.

Wij, voor ons, beschouwen dit geschrivt, niet als eenen Briev, maer als een aenhangsel van het Euangelie, het welk onze Apostel, kort na, of misschien gelijktijdig met het zelve, geschreeven en uitgegeeven heeft.

IX. *Verdeeling van deezen Briev.*

Vermits dit geschrivt, niet volgens de regelen der kunst, zij opgesteld, gelijk wij reeds gezegt hebben, en zich daerom niet voegzaem ontleeden laete, te meer, daer de Apostel ééne en dezelvde zaek meermaelen inscherpt, schijnt ons de vol-

(*c*) *Comment. in Euang.* JOANNES, *Prolegom.* p. 105.

volgende verdeeling, daer 'er toch eene noodig is, om de zaeken uit een te plaetsen, de natuurlijkste te weezen.

I. De Apostel begint dit geschrivt, het welk hij, in zijnen hoogen ouderdom, ter gelegenheid der verdervelijke poogingen van de Gnostieken, tot waerschouwing en vermaening van de Christenen, vervaerdigt heeft, met de volkoomene zeekerheid en het gewichtig oogmerk van alles, wat hij, omtrent den Goddelijken Verlosser, geleert had en nog leerde, nadrukkelijk voor te stellen, Kap. I: 1—4.

א. De zeekerheid van alles, wat hij, omtrent den Verlosser, geleert had, en nog leerde, stelt hij voor, vs. 1—3ᵃ, en

ב. Het gewichtig oogmerk van dit alles, vs. 3ᵇ, 4.

A. Zo van het prediken der Apostelen in het gemeen, vs. 3ᵇ,

B. Als van onzen Apostel, in het schrijven van deezen Briev, meer bijzonder, vs. 4.

II. Op deeze voorreeden, laet de Apostel ettelijke gemoedelijke vermaeningen volgen, Kap. I: 5— V: 12.

א. Eerst vermaent hij, tot eenen heiligen wandel, Kap. I: 5— II: 6.

A. Tot eenen grondslag van deeze vermaening, leert hij, dat God volmaekt heilig zij, Kap. I: 5.

B. Op

B. Op deezen grondslag, bouwt hij zijne vermaening, tot eenen heiligen wandel, Kap. I: 6— II: 6.

A. Hij leert, dat niemand een waer Christen weezen kunne, zonder het voorbeeld van Gods heiligheid naer te volgen, Kap. I: 6, 7[a].

B. Dat elk een Christen, uit hoofde van zijne te kort koomingen, de reinigmaeking, door CHRISTUS bloed, gedurig noodig hebbe, vs. 7[b]—10.

α. Deeze zaek wordt voorgesteld, vs. 7[b], en

β. Vervolgens naeder aengedrongen, vs. 8—10; door op te merken,

a. Dat iemand, die waent niet aenspraekelijk te zijn, voor zijne zonden, zich en anderen jammerlijk bedriege, vs. 8.

b. Dat het belijden van onze zonden de rechte weg zij, om de Goddelijke gunst te erlangen, vs. 9.

c. Dat iemand, die voorgeevt geene zonden te hebben, het Goddelijk getuigenis wederspreeke, vs. 10.

C. De Apostel voegt 'er eene waerschouwing bij, dat de Christenen zijne leer, welke hij tot dus verre had voorgedraegen, niet misbruiken moesten, noch

tot losbandigheid, noch tot moedeloosheid, Kap. II: 1, 2.

α. Niet tot losbandigheid; zij moesten zich wachten, van te zondigen, vs. 1a.

β. Niet tot moedeloosheid; wanneer zij gezondigt hadden, moesten zij zich bemoedigen, met de voorbidding van den Verlosser, en bij Hem verzoening zoeken, vs. 1b, 2.

D. Eindelijk toont de Apostel, dat niemand een echte leerling van CHRISTUS weezen kunne, ten zij hij, volgens zijne voorschrivten, heilig leeve, Kap. II: 3—6.

α. De zaek wordt voorgesteld, vs. 3, en

β. Naeder aengedrongen, vs. 4—6.

a. Om dat het gehoorzaemen van CHRISTUS voorschrivten het eerste kenmerk is van zijne oprechte leerlingen, vs. 4, 5.

b. Om dat een leerling de voetstappen van zijnen Meester moet naervolgen, vs. 6.

כ. Wijders wekt de Apostel de Christenen op, tot onderlinge lievde, Kap. II: 7—11.

A. Hij laet eene aenmerking vooraf gaen, dat het gebod der lievde, het welk hij hun

hun ſtondt aen te prijzen, geen nieuw voorſchrivt waere, vs. 7, 8.

A. Het was een oud gebod, vs. 7.

B. Evenwel kon het, in zeeker opzicht, een *nieuw* gebod genaemd worden, voor zo ver de voorige duisternis was opgeklaerd, vs. 8.

B. Op deeze aenmerking, grondt hij zijne vermaening, tot onderlinge lievde; uitvoerig aentoonende, dat iemand, die zijnen broeder liev heeft, in het licht, maer die zijnen broeder haet, in de duisternis, wandele, vs. 9—11.

3. De Apostel voegt 'er eene afmaening bij, tegen de lievde tot de waereld, Kap. II: 12—17.

A. Hij zendt eene voorreeden vooruit, welke tevens verſcheidene drangredenen behelst, om de afmaening naeder aen te binden, vs. 12—14.

Deeze voorreeden raekt

A. De Christenen in het gemeen, vs. 12.

B. Onderſcheidene perſoonen, in het bijzonder, vs. 13, 14.

α. Dit ſtuk wordt voorgeſteld, vs. 13a.

a. Ten aenzien van de Vaders, dat is, zulke Christenen, die, reeds zeedert eenen geruimen tijd, belijdenis van het Euangelie gedaen, en

en tevens meerendeels groote vorderingen gemaekt hadden, in de genaede, vs. 13a.

b. Ten opzicht van de Jongelingen, of lieden, die mannelijke jaeren bereikt hadden, dat is, zulken, die, wel niet van den beginne, dat het Euangelie gepredikt was, maer evenwel zeedert eenigen tijd, tot het Christendom bekeerd, en meerendeels, in kennis en godsvrucht, vrij wat toegenoomen waeren, vs. 13b.

c. Met betrekking tot de Kinderen, dat is, jonge Christenen, die eerst nieuwlings het Euangelie omhelst hadden, vs. 13c.

β. Nog eens, wordt dit zelvde ſtuk, ten aenzien van de vaders en jongelingen, met andere woorden, herhaeld, vs. 14.

B. Op deeze voorreeden, volgt de afmaening, tegen de lievde der waereld, zelve, vs. 15—17.

A. De vermaening wordt voorgeſteld, vs. 15a, en

B. Naeder aengedrongen, vs. 15b—17.

α. Om dat de lievde tot de waereld, met

met de lievde tot God, ſtrijdig is, vs. 15^{b}, 16.

a. Deeze ſtelling vinden wij, vs. 15. en

b. Het betoog daer van, vs. 16.

B. Om dat de waereld, met alles, wat zij heeft en geevt, vergangelijk is, vs. 17.

ד. Vervolgens waerſchouwt de Apostel, tegen zeer gevaerlijke verleiders, die, uit het midden der Christenen, waeren voortgekoomen, Kap. II: 18—27.

A. Eerst ſtelt hij den Christenen de zorglijkheid der tijden voor, welke zij beleevden, beneevens het gevaer der verleiding, waer aen zij waeren blootgeſteld, vs. 18, 19.

A. Hij toont de zorgelijkheid van den tijd aen, welken zij beleevden, vs. 18.

B. Hij beſchrijvt de verleiders, die, uit hun midden, waeren opgeſtaen, vs. 19.

B. Hij waerſchouwt, tegen deeze verleiders, en hunne hoogst verdervelijke wanbegrippen, vs. 20—23.

A. Zij waeren genoegzaem, in de leer der waerheid, onderweezen, en moesten daerom bij dezelve blijven, vs. 20, 21.

B. De verleiders zochten de allerſchaedelijk

lijkste wanbegrippen voort te planten, welke, met de leer van het Euangelie, vierkant strijdig waeren, en het weezen van het Christendom verwoestten, vs. 22, 23.

C. Hij vermaent hen, om, bij de zuivere leer van het Euangelie, te blijven, als zijnde de rechte weg, om het eeuwig leven te erlangen, vs. 24, 25.

D. Hij toont de noodzaekelijkheid van deeze waerschouwing aen, vs. 26, en

E. Dringt dezelve nog eens aen, uit aenmerking, dat zij, in de leer der waerheid, grondig onderweezen, en verplicht waeren, om daer bij te blijven, vs. 29.

ה. Voorts wekt de Apostel deeze Christenen op, om hun geloov te versieren, met eenen heiligen wandel, Kap. II: 28— III: 24.

A. Vooräf gaet eene vermaening, om, bij het geloov, aen de zuivere leer van het Euangelie, te volharden, Kap. II: 28.

B. Daerop volgt eene aenspooring, tot eenen heiligen wandel, Kap. II: 29— III: 24.

A. Deeze opwekking wordt, in het algemeen, voorgesteld, Kap. II: 29, en,

B. In de bijzonderheeden, naeder uitgebreid, Kap. III.

A. Eerst wekt de Apostel de Christenen op, tot de beoeffening van eene

al-

algemeene godzaeligheid, als het echte kenmerk van Gods kinderen, vs. 1—10.

α. Vooraf herinnert hij hun den uitneemenden gelukstaet, tot welken zij verheeven waeren, om daer uit vervolgens hunne verplichting af te leiden, vs. 1, 2.

a. Dit geluk waeren zij reeds aenvangelijk deelächtig, vs. 1, en

b. Zij zouden het zelve namaels, in volmaektheid, genieten, vs. 2.

β. Uit dit voorrecht der Christenen, leidt de Apostel hunne verplichting af, tot eenen heiligen wandel, vs. 3—10.

a. Eerst beschrijvt hij de gezindheid van iemand, die de toekoomende gelukzaeligheid te gemoet ziet, vs. 3.

b. Wijders wordt de verplichting der Christenen, tot eenen heiligen wandel, naeder aengedrongen, vs. 4—10.

α. De Apostel bewijst deeze verplichting, vs. 4—6.

1. Om dat de zonde eenen verfoeilijken opstand, tegen God, in zich sluit, vs. 4.

2. Om dat de dienst der zonde, met het karakter van eenen Christen, geheel onbestaenbaer is, vs. 5, 6.

b. Hij wederlegt de verleidende inboezemingen der hoogst gevaerlijke dwaelgeesten van dien tijd, vs. 7—10.

1. In het gemeen, vs. 7.

2. Meer bijzonder betoogt hij, dat het betrachten der godzaeligheid, aen den eenen kant, en de dienstbaerheid aen de zonde, ter andere zijde, de echte merkteekenen zijn, aen welke de naervolgers van God, en die van den duivel, kunnen onderkend worden, vs. 8—10.

—. Dit betoog zelvs vinden wij, vs. 8, 9, en

——. Het besluit, vs. 10.

B. Daerna dringt de Apostel aen, op de beoeffening der broederlijke lievde, Kap. III: 11—24.

α. De zaek wordt, op zich zelve, voorgesteld, vs. 11, en

β. Vervolgens uitvoerig aengedrongen, vs. 12—24.

a. Om

a. Om dat een tegenövergefteld beftaen allerverfoeilijkst is, vs. 12—15.

a. Daer door is men gelijk, aen den grouwzaemen CAIN, vs. 12.

b. Dus doende gedraegt men zich, als een moordenaer, vs. 13-15.

b. Een ander bewijs ontleent de Apostel, uit het heerlijk voorbeeld van CHRISTUS lievde, vs. 16—18.

a. Eerst ftelt hij de uitneemende lievde van CHRISTUS voor, vs. 16a.

b. Hij toont de verplichting der Christenen aen, om dit voorbeeld naer te volgen, en alles, voor hunne broederen, zelvs hun leeven, zo het noodig is, veil te hebben, vs. 16b, 17.

c. Bij weege van befluit, dringt hij ernftig aen, op het beoeffenen van ongeveinsde broederlievde, vs. 18.

c. Een derde bewijs ontleent de Apostel, van de gezeegende vruchtgevolgen der beoeffening van broederlievde, vs. 19—22.

a. Men

a. Men betoont daer door een echt leerling van den Heiland te zijn, vs. 19a.

b. Men erlangt daer door gerustheid van het hart, vs. 19b-22.

1. Dit voorrecht wordt voorgesteld, vs. 19b, 20.

2. Naeder uitgebreid en aengedrongen, vs. 21, 22.

ℸ. De Apostel waerschouwt, tegen de verleiding van zulken, die zich, voor Propheeten, en onfeilbaere Leeraers, uitgaeven, Kap. IV: 1—6.

A. Eerst waerschouwt hij, tegen de verleiders, vs. 1.

B. Daer na geevt hij de merkteekenen op, aen welke de waere, van de valsche Leeraeren, konden onderkend worden, vs. 2—6.

A. Dit merkteeken bestondt, naer de toenmaelige omstandigheeden, in de rechte erkentenis van een zeer bijzonder, maer zeer gewichtig, leerstuk, vs. 2.

B. De zaek wordt naeder bevestigd, vs. 3—6.

α. Om dat het verloochenen van dit leerstuk een bewijs was, van den geest des Antichrists, vs. 3.

β. De Apostel neemt deeze gelegenheid

heid waer, om de Christenen te bemoedigen, tegen de woelingen van dien Antichrist, vs. 4—6.

a. De valsche Leeraers stemden, met de waereldgezinde menschen, overeen, vs. 4, 5.

b. De Christenen daer en tegen stemden overëen, met God zelven, en dit was een bewijs, dat zij, niet de dwaeling, maer de waerheid, voorstonden, vs. 6.

†. De Apostel herhaelt zijne vermaening, tot onderlinge lievde, nog eens, en dringt dezelve zeer uitvoerig aen, Kap. IV: 7—V: 2.

A. De vermaening zelve wordt voorgesteld, Kap. IV: 7a, en

B. Zeer uitvoerig aengedrongen, Kap. IV: 7b— V: 2.

A. De eerste drangreden is daer uit ontleend, dat de lievde ons, aen God, gelijkvormig maeke, Kap. IV: 7b—11.

α. Deeze drangreden wordt opgegeeven, vs. 7, 8.

β. Bij die gelegenheid, doet de Apostel eenen uitstap, vs. 9—11.

a. Hij geevt eene verbaezende proev op van Gods onnadenkelijke lievde, vs. 9, 10, en

b. Hij

b. Hij leidt daer uit onze verplichting af, om malkanderen liev te hebben, vs. 11.

B. De tweede drangreden, met welke de Apostel zijne vermaening, tot onderlinge lievde, aendringt, is daer uit genoomen, dat men, zonder lievde tot de broederen, ook geene lievde tot God hebben kunne, Kap. IV: 12— V: 2.

α. Deeze ſtelling wordt, in het gemeen, voorgedraegen, Kap. IV: 12.

β. Meer bijzonder uitgebreid en opgehelderd, Kap. IV: 13— V: 2, door aen te merken:

a. Dat de Christenen Gods Geest ontvangen hebben, die een Geest der lievde is, Kap. IV: 13—16a.

a. De Christenen hebben Gods Geest ontvangen, vs. 13.

b. Deeze Geest is een Geest der lievde, om dat God de lievde zelve is, gelijk Hij, door het zenden van zijnen *Zoon*, bij uitneemenheid, betoont heeft, vs. 14—16a.

b. Dat wij, wanneer wij de lievde uitoeffenen, Gode gelijkformig en zijne gunstgenooten zijn, vs. 16b.

c. Dat de lievde ons vrijmoedigheid gee-

geeve, tegen den grooten dag, vs. 17, 18.

d. Dat de lievde tot God, zonder lievde tot de broederen, niet bestaen kunne, vs. 19—21. Dit wordt beweezen

a. Uit den aert der zaeke zelven, vs. 19, 20.

b. Uit het uitdrukkelijk bevel van CHRISTUS, vs. 21.

e. Dat iemand, die de broederlijke lievde uitoeffent, ook lievde tot God hebbe, Kap. V: 1, 2.

ח. Eindelijk vermaent de Apostel, tot eene blijmoedige gehoorzaemheid aen Gods gebooden, Kap. V: 3—12.

A. Deeze vermaening wordt, als een gevolg, uit het voorheen beredeneerde, afgeleid, vs. 3[a].

B. De Apostel lost eene bedenking op, ontleend, uit het moeilijke van Gods gebooden, vs. 3[b]—12.

A. De oplosfing wordt voorgesteld, vs. 3[b], en

B. Aengedrongen, uit aenmerking, dat het geloov alle zwaerigheeden overwinne, vs. 4.

C. Bij die gelegenheid, doet de Apostel eenen

eenen uitſtap, om dat geloov naeder te beſchrijven, vs. 5—11.

α. Ten aenzien van het voorwerp, waeromtrent het zelve verkeert, vs. 5, 6a.

β. Met opzicht tot de gronden van zeekerheid, vs. 6b—12.

a. In het gemeen, vs. 6b.

b. Meer bijzonder, vs. 7—12.

a. De leer van het Euangelie wordt bevestigd, door hemelſche en aerdſche getuigen, vs. 7, 8.

1. De hemelſche getuigen worden opgegeeven, vs. 7, en

2. De aerdſche, vs. 8.

b. Dit getuigenis is ontwijffelbaer zeeker en alleszins geloovwaerdig, vs. 9, 10.

1. Eerst redeneert de Apostel van het mindere, tot het meerdere, vs. 9

2. Daer na betoogt hij, dat het verwerpen van dit getuigenis, in het weezen der zaeke, op eene verfoeilijke godslastering nederkoome, vs. 10.

c. Dit getuigenis is allergewichtigst, vs. 11, 12.

III. Het beſluit van deezen Briev hebben wij, Kap. V: 13—21.

א. Eerst

א. Eerst geevt de Apostel het algèmeene oogmerk op, waer toe hij deezen Briev geſchreeven had, vs. 13.

ב. Wijders prijst hij het gebed aen, vs. 14 — 17.

A. Zo in het gemeen, vs. 14, 15,

B. Als in het bijzonder, in geval een Christen eene zonde, niet tot den dood, gezondigt had, vs. 16, 17.

ג. Hij voegt 'er nog een paer aenmerkingen bij, vs. 18—21.

A. Tegen den dienst der zonde, vs. 18 —20.

A. De vermaening wordt voorgeſteld, vs. 18, 19, en,

B. In haere beminnelijkheid, naeder aengedrongen, vs. 20.

B. Tegen den dienst der afgoden, vs. 21.

X. *Uitlegkundige Schrivten.*

Die de verklaeringen van onze Nederlandſche Godgeleerden, over dit *aenhangſel van* JOANNES *Euangelie*, begeert te raedpleegen, kan te recht koomen, bij

D. VAN STAVEREN, *over den eerſten Briev van* JOANNES, in 4°.

J. CREIJGTON, *over den eerſten Briev van* JOANNES, in 4°.

A. T. GILDE, *over den eersten Briev van* JOANNES, in 4°.

T. P. ELSNERUS, *over den eersten Briev van* JOANNES, in 4°.

A. VOGET, *ontleedende Verklaering van den eersten algemeenen Zendbriev des Apostels* JOANNES, II Deelen, in 4°.

INLEIDING

TOT DEN TWEEDEN

ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

JOANNES.

Om dat men het voorige gefchrivt, voor eenen Briev, aenzag, heeft men dit opftel, het welk in de daed een Briev is, den *tweeden algemeenen zendbriev van den Apostel* JOANNES genoemt.

I. *Over den Schrijver*,

is ondertusfchen vrij wat bedenking geweeſt. Vermits nu het Goddelijk gezach deezes Brievs, van deszelvs echtheid, afhangt, gelijk wij reeds meermaelen hebben opgemerkt, zal het noodig zijn, opzettelijk te onderzoeken, of JOANNES de Apostel in de daed de Schrijver zij. Is deeze Briev, door eenen anderen JOANNES, gefchreeven, gelijk zommigen willen, dan is hij van

geen Apostoliesch gezach, of, dat het zelvde is, van geenen Goddelijken oorsprong.

EUSEBIUS telt deezen Briev, als meede den volgenden, onder de *betwiste Schrivten* van het Nieuwe Testament, zeggende: „ deeze Schriv-„ ten, (welke hij naemenlijk te vooren had opgenoemt,) „ worden algemeen aengenoomen. On-„ der die, welke wedersprooken, en echter bij „ veelen tevens gebruikt worden, zijn die, wel-„ ke de Brieven van JACOBUS en JUDAS ge-„ naemd worden, als meede de *tweede* Briev van „ PETRUS, *de* TWEEDE *en* DERDE, *welke* JO-„ ANNES *naem draegen*; het zij zij door den Eu-„ angelist, of door eenen anderen van dien zelv-„ den naem, geschreeven zijn (*a*)."

ORIGENES wilde meede niets beslissen, omtrent de echtheid van den *Tweeden* en *Derden* Briev, die den naem van JOANNES den Apostel draegen. „ Wat behoevt men, (zegt hij,) „ van JOANNES, te spreeken, die op de borst „ van JESUS rustte? Hij heeft maer één *Euan-„ gelie* nagelaeten, erkennende, dat men zo vee-„ le Boeken zou kunnen maeken, dat de wae-„ reld dezelve niet zou kunnen bevatten. Ook „ heeft hij de *Openbaering* geschreeven, waer bij „ hem bevoolen werdt te zwijgen, en het gene „ de zeeven donderslaegen gesprooken hadden „ niet

(*a*) *Hist. Eccl.* l. III. c. 25.

„ niet te ſchrijven. Hij heeft insgelijks eenen „ Briev van zeer weinige regels nagelaeten, en „ *laet de* TWEEDE *en* DERDE *Briev* ook *de zij-* „ *ne zijn: want alle zeggen niet, dat dezelve echt* „ *zijn;* en, behalven dat, bevatten zij beide nog „ geen honderd regels (*b*)."

De doorluchtige GROTIUS was van oordeel, dat de Schrijver van deezen Briev, niet JOANNES de Apostel geweest zij, maer een andere JOANNES, een Leerling van den Apostel, en Ouderling te Epheſen. Dan het voornaemſte bewijs, dat naemenlijk de Schrijver zich JOANNES *den* OUDERLING noeme, vs. 1, is van geen het minſte gewicht, gelijk ons daedelijk naeder blijken zal. Doct. BENSON heeft zich de moeite gegeeven, om dit begrip uitvoerig te wederleggen, in zijne *Historie van den* TWEEDEN *en* DERDEN *Briev* van JOANNES, welke men vinden kan, bij de *Engelſche Godgeleerden* (*c*).

Bij ons, is 'er geene de minſte twijffeling over, of JOANNES de Apostel is de Schrijver van deezen Briev. Onze bewijzen zijn de volgende:

A. 'Er is zulk een blijkbaere overëenkoomst, in ſtijl en zaeken, tusſchen deezen korten Briev, en het voorige geſchrivt van den Apostel JO-

(*b*) EUSEBIUS, *Hist. Eccl.* l. VI. c. 25.

(*c*) XVII Deel, p. 287. van de uitgaev in Folio.

JOANNES, dat men 'er naeuwlijks aen twijffelen kunne, of zij beide zijn van éénen en denzelvden Schrijver. Men vergelijke de woorden van vs. 5, met het voorige geschrivt, Kap. II: 7— III: 11; die van vs. 7 met, het voorige opstel, Kap. IV: 1—3; en die van vs. 12, met het voorige boek, Kap. I: 4.

B. De Schrijvers van de IIIde en IVde Eeuw, gelijk ORIGENES en EUSEBIUS, zijn te jong, om eenige gegronde twijffeling te veroorzaeken; daer Schrijvers, die veel ouder zijn, deezen Briev, aen JOANNES den Apostel, hebben toegekent, gelijk IRENÆUS, TERTULLIANUS, en CLEMENS *van Alexandrien.*

IRENÆUS, die, lang voor het einde van de IIde Eeuw, gebloeit heeft, haelt de woorden van vs. 7, 8, 11, aen, als gezegden van JOANNES, den Discipel des Heeren; denzelvden, die het Euangelie, en den Briev, geschreeven had (*d*). —— TERTULLIANUS, die, omtrent het einde van de IIde Eeuw, gebloeit heeft, beroept zich, op deezen Briev, als op een geschrivt van JOANNES den Apostel (*e*).

CLEMENS *van Alexandrien* heeft zelvs korte

(*d*) L. I. c. 13. L. III. c. 18.

(*e*) *De Præscript. Hæret.* c. 33. *De Carne* CHRISTI, c. 24.

te verklaeringen, over deezen Briev, geschreeven. „ In zijne *korte onderwijzingen* (Hypotyposen) „ geevt hij, om het, in weinige „ woorden, te zeggen, over alle de Schrivten „ des Verbonds, kortbondige uitleggingen, „ zonder zelvs die Schrivten, welke tegen„ gesprooken worden, voorbij te gaen, den „ Briev van JUDAS naemenlijk, en *de andere* „ *algemeene Brieven*, enz. (*f*).”

Anderen hebben dit stuk breeder uitgezet (*g*).

C. De bewijsredenen, voor het tegenövergesteld gevoelen, dat deeze Briev geschreeven zij, door eenen anderen JOANNES, Ouderling te Ephesen, laeten zich gemakkelijk beantwoorden.

a. De eerste en voornaemste reden is deeze, dat de Schrijver zich, vs. 1, niet eenen Apostel, maer eenen *Ouderling* noeme. Hier uit wil men besluiten, dat de Opsteller van deezen Briev die zelvde JOANNES, Ouderling van Ephesen, geweest zij, van welken PAPIAS, bij EUSEBIUS (*h*), melding maekt,

(*f*) EUSEBIUS, *Hist. Eccl.* l. VI. c. 14.

(*g*) BENSON, l. c. LARDNER, *Geloovwaerdigheid enz.* II Deel. LAMPE, *Comm. in Euang.* JOANNES *in præf.* CALMET, *Oudh. des N. V.* II Deel, p. 651.

(*h*) *Hist. Eccl.* l. III. c. 39.

maekt, als van eenen man, die, van JOANNES den Apostel, onderſcheiden was.

Dan, deeze reden, ſchoon zij oorzaek geweest is, dat de *tweede* en *derde* BRIEV van JOANNES niet aenſtonds algemeen zijn aengenoomen, is van geen gewicht.— De Apostel noemt zijnen naem niet, aen het hoofd van deezen Briev. Maer deeze bijzonderheid levert zeekerlijk geenen genoegzaemen grond op, om deszelvs echtheid en Goddelijken oorſprong te ontkennen, daer hij, in dit opzicht, gelijk ſtaet, niet alleen met den Briev van PAULUS aen de Hebreeuwen, maer ook met het voorige geſchrivt, over het welk nimmer bedenking gereezen is, of het is, door JOANNES den Apostel, opgeſteld. —— Hij kan redenen gehad hebben, waerom hij zijnen naem niet uitdrukte. Misſchien dewijl hij oordeelde, dat zijn geſchrivt, buiten dat, aen zijne hand en ſtijl, bij de perſoonen, aen welke hij ſchreev, genoeg bekend was.

De Opſteller, het is waer, beſchrijvt zich zelven, niet als eenen Apostel, maer als *den* OUDERLING. —— Dan PETRUS noemt zich ook eenen *Ouderling*, I Petr. V: 1, 2, en evenwel is het nimmer bij iemand opgekoomen, om te beweeren, dat dee-

deeze PETRUS geen Apostel zoude geweest zijn. — Ook kwam JOANNES den naem van *den* OUDERLING, of, gelijk wij het vertaelen, *den* OUDSTEN, of *den* GRIJSAERT, in eenen bijzonderen nadruk, toe, om zijne hooge jaeren; daer hij thans alleen, van alle de Apostelen, overgebleeven, en mogelijk de oudste was van alle de thans leevende Christenen. Misschien was hij, in dien tijd, onder deezen naem, bij alle de Christen Gemeenten, genoeg bekend, zo dat elk, wanneer hij *den* OUDSTEN of *den* GRIJSAERT hoorde noemen, aenstonds dacht, aen JOANNES den Apostel, die thans eenen ongemeenen hoogen ouderdom bereikt had. Zelvs was deeze naem, welke des Apostels grijze wijsheid, en beproevde ondervinding, herinnerde, recht geschikt, om, aen zijne vermaeningen, onder de Christenen, gezach bij te zetten.

Nu heeft het verkeerde denkbeeld, het welk men, in de IIIde en IVde Eeuw, aen deeze benaeming gehecht heeft, aenleiding gegeeven, tot de twijffeling van zommigen, of wel JOANNES *de Apostel* de Schrijver van deezen Briev waere. „ Want Πρεσ-
„ βυτερος behoevt juist niet een kerkelijk
„ ambt te beteekenen, het welk verre be-

 „ nee-

„ needen het ambt van eenen Apostel was; „ maer den eenigsten, onder JESUS eerste „ Discipelen, die nog in leven was, kon „ men, met het hoogste recht, aldus hee- „ ten, dewijl hij de oudste *Christen*, en, „ om zoo te spreeken, de natuurlijke en „ *eigenlijk* zogenoemde Oudste der geheele „ Kerk was. Maer deeze titel kon toch „ ook, van eenigen, anders verstaen, en „ daer op geduid worden, dat de Schrij- „ ver van beide Brieven niet de Apostel, „ maer die JOANNES geweest zij, die ins- „ gelijks, in de eerste Eeuw, het ambt „ van eenen Ouderling der Kerke te Ephe- „ sus bediende, en van wien EUSEBIUS (*h*) „ kan nageleezen worden. Wie nu, zon- „ der op schrijvstijl en inhoud te zien, aen „ deezen JOANNES *Presbyter* den Briev „ toeschreev, die kan denzelven geene „ plaets, onder de Canonijke Schrivten, „ geeven (*i*)."

Wat eindelijk het getuigenis van PAPIAS aengaet, die melding maekt, van eenen anderen JOANNES, eenen Ouderling te Ephesen; zommigen geeven 'er geen geloov aen; maer wat 'er ook van weezen moo-

(*h*) *Hist. Eccl.* l. III. c. 39.

(*i*) MICHAËLIS, *Inleiding*, II Deel, p. 913.

mooge, hij zegt niet, dat die Ouderling te Ephefen, de Schrijver van deezen Briev weezen zoude.

ß. De tweede reden ontleent men daer uit, dat deeze Briev, gelijk ook de volgende, in verfcheidene vertaelingen, zijn voorbij gegaen. ——— Maer men houde in het oog, dat deeze beide Brieven ongemeen kort, en, aen bijzondere perfoonen, gefchreeven zijn. 'Er moest derhalven, natuurlijker wijs, een aenmerkelijke tijd verloopen, eer afgeleegene Christenen daervan kennis kreegen, en verzeekerd wierden, dat dezelve, door den Apostel, gefchreeven waeren. — Zo drae de Christenen, in andere gewesten, deeze Brieven, als gefchrivten van den Apostel, hadden leeren kennen, hebben zij dezelve, zo wel als de overige Schrivten van het Nieuwe Testament, aengenoomen en overgezet.

II. *De perfoonen, aen welke deeze Briev gefchreeven is,*

worden, in het opfchrivt, vs. 1, aengeweezen: *aen de uitverkoorene Vrouwe, en aen haere kinderen.*

In onze Vertaeling, heet dit gefchrivt, de *tweede zendbriev van den Apostel* JOANNES, om dat het, aen de gemelde bijzondere perfoonen, gefchree-

ſchreeven is. In het Griekſche Nieuwe Testament, wordt het genaemd *de tweede* ALGEMEENE *zendbriev van den Apostel* JOANNES. Dan, onze Overzetters hebben, met reden, het woord ALGEMEEN niet in aenmerking genoomen; zeer wel begrijpende, dat een Briev, die, aen eene zeekere *vrouw en haere kinderen*, geſchreeven is, zeer verkeerdelijk *een* ALGEMEENE *zendbriev* genaemd worde.

Maer wie is deeze *uitverkoorene Vrouw* geweest? —— Daer over zijn zeer verſchillende begrippen (*k*). Zommigen denken, aen de algemeene Christen Kerk van dien tijd; anderen aen zeekere bijzondere Gemeente; anderen aen eene zeekere, bij den Apostel, bekende en zeer geachte Christin. De laesten verſchillen wederom, of de eigen naem van deeze Christin, ECLECTA, de *Uitverkoorene*, dan KURIA, of *Vrouw*, geweest zij.

Laeten wij de zaek kortelijk wat naeder ter toetſe brengen.

A. Met de gedachten der geener, die, aen de *algemeene Christen Kerk* van dien tijd, denken, welke zinbeeldig de *uitverkoorene Vrouw*, zoude genaemd worden (*l*), kunnen wij ons niet vereënigen, om de volgende redenen.

α. Zulk een zinbeeldige manier van ſpreeken

voegt

(*k*) WOLF, *Cur. Philol.* Tom. IV. p. 322.

(*l*) HIERONIJMUS, *Epist. XCI ad Agaruchiam.*

voegt ganschlijk niet, in eenen Briev. In den Oosterſchen ſtijl der Propheeten ontmoet men dergelijke figuurlijke benaemingen, zo dat *Zion*, dat is, de Kerk, als eene Vrouw, worde aengeſprooken. ——
„ Maer, van eene Hebreeuwſche voorzeg-
„ ging, kan men geen beſluit, tot een In-
„ gangs-formulier van eenen Griekſchen
„ Briev, maeken; wanneer ook niet, on-
„ der de beide ſpreekwijzen, het groote
„ onderſcheid waere, dat de Propheeten
„ den naem *Zion* meede uitdrukken, en,
„ *de Dochter Zions*, pleegen te zeggen, waer-
„ door aenſtonds aengetoond wordt, dat
„ niet, van een eigenlijk vrouwsperſoon,
„ geſprooken worde; daeräntegen hier,
„ zonder iets meer, en zonder bijgevoeg-
„ den naem eener Stad, gezegd wordt, *aen*
„ *de uitverkoorene Vrouwe*, *en aen haere kin-*
„ *deren* (*m*)."

β. Vs. 13. vinden wij uitdrukkelijke melding, van de zuster deezer *uitverkoorene Vrouwe*. Maer wie zal de zuster der algemeene Kerk weezen, verönderſteld zijnde, dat deeze zinbeeldig de *uitverkoorene Vrouw* genaemd worde?

γ. Vs. 12. doet de Apostel eene belovte, dat hij

(*m*) MICHAËLIS, l. c. p. 921, 922.

hij de uitverkoorene vrouw, in perſoon, zou koomen bezoeken. Maer het was onmoogelijk, dat hij, in zijnen hoogen ouderdom, aen de geheele Kerk, welke nu reeds wijd en zijd verſpreid was, een perſoneel bezoek geeven zoude.

B. Anderen verſtaen, door de *uitverkoorene Vrouw*, eene zeekere bijzondere Gemeente (*n*). — Tegen dit begrip gelden wel de twee laest gemelde bewijzen niet; naerdien 'er dan, door *haere zuster*, vs. 13, eene andere Gemeente, in eene nabuurige Stad, zal bedoeld worden, en JOANNES, ſchoon hoog bejaerd, eene bijzondere Gemeente bezoeken konde; maer evenwel de eerst opgegeevene reden blijvt, ook tegen deeze gedachte, in haere volle kracht.

a. Het is waer, en daer meede wil men dit begrip aendringen, dat de Apostel, vs. 13, alleenlijk de groetenis ſchrijvt van *de kinderen haerer zuster*, en niet van haere zuster zelve. Maer daer uit volgt geenszins, dat JOANNES, door die *zuster*, eene bijzondere Gemeente, en, door *haere kinderen*, eenige leeden van die bepaelde Gemeente, bedoelt hebbe: want de zuster zelve kan, op eene andere plaets, gewoont hebben, terwijl haere kinders, bij den Apos-

(*n*) CASSIODORUS, *in Comment. ad hanc Epist.*

postel, tegenwoordig waeren. Ook kan zij, van haere woonplaets, voor eenigen tijd, afweezig geweest, of reeds geſtorven zijn.

B. Men ontleent nog een bewijs, voor het begrip, dat men, door de *uitverkoorene vrouw*, eene bijzondere Gemeente verſtaen moet, uit 3 Joh. 9, alwaer de Apostel zegt, *ik heb aen de Gemeente geſchreeven.* Daer uit wil men beſluiten, dat hij het oog hebbe, op deezen *Tweeden* Briev; en men voegt 'er bij, dat de *Tweede* en de *Derde* Briev gelijktijdig geſchreeven en verzonden zijn, om dat de Apostel, in den *Derden* Briev, vs. 9, even als in deezen, vs. 12, beloovt, in eigen perſoon, te zullen koomen. Men leidt 'er dit gevolg uit af, dat hier, door de *uitverkoorene Vrouw*, die Gemeente bedoeld worde, van welke GAJUS Ouderling was, of dat 'er anders een Briev van den Apostel verlooren zij.

De Ridder MICHAËLIS verwerpt het eerſte gevolg, uit aenmerking van het kennelijk onderſcheid, het welk 'er is, tusſchen den inhoud en het oogmerk van de beide Brieven, en kiest het laeste, dat de Apostel naemenlijk 3 Joh. 9. het oog hebbe, op eenen Briev, die verlooren is. Ik zal de redeneering van den Hoogleeraer, of-

offchoon zij wat, lang is, geheel overfchrijven, om dat zij het begrip, dat, door de *uitverkoorene Vrouw*, die Gemeente bedoeld worde, van welke GAJUS, aen wien de *Derde* Briev houdt, Ouderling zoude geweest zijn, duidelijk wederlegt.

„ Beide Brieven, (zegt hij (*o*),) zijn „ malkanderen onderling, aen inhoud en „ uitdrukkingen, zoo gelijkvormig, dat „ ik mij niet kan wederhouden, om te „ gelooven, dat zij, in gelijken tijd, ge„ fchreeven zijn, en, aen eenerlei perfoo„ nen, die denkelijk eene reize, ter uit„ breiding van het Euangelie, ondernae„ men, medegegeeven. Dit wordt voor„ naemenlijk, door het befluit, bevestigd, „ waer in JOANNES beloovt, haest zelvs „ te koomen, en die geenen te bezoeken, „ aen wien hij thans maer kort en niet „ alles fchrijven, het gene hij in den zin „ hebbe.

„ Deeze belovtenis kon zelvs de gisfing „ verwekken, dat, in geval de *Tweede* „ Briev, niet aen eene Vrouw, maer aen „ eene Kerk, gefchreeven is, zulks die „ zelvde Kerk geweest zij, van dewelke „ GAJUS, die den derden Briev ontving, „ een

(*o*) l. c. p. 917, 918.

„ een lid was. „ „ Dan de zorgvuldiger ver-
„ „ gelyking der beide Brieven wederlegt
„ „ nochtans deze gedachte. Want JOANNES
„ „ heeft, in den *derden*, voornamelyk daer
„ „ mede te doen, om zekere reisenden,
„ „ aen het goede onthael van CAJUS, aen te
„ „ bevelen, en voegt 'er vs. 9. by: *ik heb*
„ „ *aen de Gemeente, geschreven, maer* DIOTRE-
„ „ PHES, *die onder haer zoekt de eerste te zijn*,
„ „ *neemt ons niet aen* (dat is, pleegt onse aen-
„ „ beveling niet aen te nemen.) By aldien
„ „ nu de *Tweede* Briev, aen dezelvde Ge-
„ „ meente, ware geschreven, tot dewelke
„ „ CAJUS behoorde, zo zouden wy daer in
„ „ de aenbeveling der reisenden, waer van
„ „ de Apostel gewaegt, en denkelyk ook
„ „ eene klachte, over DIOTREPHES, aentref-
„ „ fen. Maer het zijn juist deze twee stuk-
„ „ ken des *Derden* Brievs, dewelke geheel
„ „ en al, in den *Tweeden*, ontbreken." "
„ Ik geloov derhalven slechts, dat de beide
„ Brieven, in twee steden, welke niet al te
„ ver van malkanderen aflagen, en dewelke
„ van de broederen, die aen CAJUS waren aen-
„ bevolen, op eene reis zouden bezocht
„ worden, moesten worden afgegeven. Ik
„ moet nog, in het voorbygaen, aenmerken,
„ dat, in zulk een geval, de Briev, waer
„ van JOANNES, Briev III vs. 9, gewaegt,

„ mede onder de verlorene Schriften der „ Apostelen, te tellen zy enz."

In de verönderftelling zelve, dat 'er een of meer Brieven van onfen Apostel zijn verloren geraekt, vinden wy gene de minfte zwarigheid, vermits alle de Schrivten der Apostelen niet, tot een algemeen en altoosduurend nut der Christenen, gefchikt waren. Vergelyk onfe aenteekeningen, by 1 Cor. V: 9. Wy vinden daerom gene reden, om de woorden van 3 Joh. 9, met zommigen, te vertalen, *ik zou, aen de Gemeente, gefchreven hebben*, wanneer ik namelyk niet gezien had, dat DIOTREPHES den invloed van mijn fchrijven verhinderen zoude. Onfes erächtens, zal de Apostel aen de Gemeente, in de woonplaets van GAJUS, voorheen eenen Briev gefchreven hebben, om de rondreifende Euangelie dienaers, aen de lievdezorg van die Gemeente, aen te bevelen; welke Briev, om dat zy niet van een algemeen en altoosduurend gebruik was, zal verloren zijn.

C. Wy houden het daer voor, dat JOANNES dezen Briev, aen eene bepaelde, by hem zeer bekende en geächte Christinne, gefchreven hebbe.

De voornaemfte bedenking, tegen deze ftelling, ontleent men uit vs. 5, alwaer de Apostel zegt: *nu bid ik u, uitverkorene Vrouw, niet als u fchrijvende een nieuw gebod, maer het welk wy* ge-

gehad hebben, van den beginne, namelyk, dat wy malkanderen liev hebben. —— Deze bedenking is, ook den Heere MICHAËLIS, eenigszins gewichtig voorgekomen. „ Het vijfde vers is toch, (schrijvt hy) in eenen Briev aen eene vrouwe, „ aen eene aenmerking, blootgesteld, dewelke „ het zelve ongepast maekt: want, schoon ik „ toestemme, dat 'er, slechts van de lievde der „ *Christenen*, gesproken wierde, zo vereischt „ nochtans de wellevenheid, welke tederer is, „ dan de waerheid, dat men die uitdrukkingen „ mijde, waer by de spotter iets kwaeds zal „ denken; en dat zal hy doen, wanneer ik, „ aen eene vrouw, schrijv, *laten wy malkande-„ ren beminnen*" (*p*).

Ondertusschen spreekt de Apostel niet van personeele lievde, maer van de uitöeffening der broederlievde. Hy wekt deze vrouw op, tot het beöeffenen van broederlyke lievde, omtrent alle Christenen, byzonder jegens de rondreisende Euangelie dienaers, te meer om dat zy eene vrouw van aenzien was, in de Gemeente van hare woonplaets, zo dat haer lovwaerdig voorbeeld eenen aenmerkelyken invloed hebben konde, op de overige leden der Gemeente.

Maer, gesteld zijnde, de Apostel sprak, van personeele lievde, dan vinden wy nog, in deze

(*p*) l. c. p. 923, 924.

opvatting, niets, het welk, naer onvoegzaemheid, zwemen zoude. „ Ik vind 'er niets on-
„ voeglyks in, dat een oud eerwaerdig man,
„ gelijk JOANNES, aen eene bedaerde deftige
„ vrouw, en derzelver kinderen, die reeds be-
„ jaerd waren, ſchrijvt; ik bid u, laet ons, in
„ wederzijdſche lievde, volharden. —— Die
„ hier, op iets onvoeglyks denkt, verraedt
„ min of meer een ligtvaerdig gemoed" (*q*).

Dan zy, die hier, aen eene bepaelde Vrouw, denken, begrijpen de zaek wederom, op verſchillende wijzen.

a. Zommigen denken, dat de Apostel haren naem verzwegen, en, zonder nadere bepaling, van eene *Uitverkorene Vrouw*, geſproken hebbe. —— In dit begrip, ſtaen ook onſe Overzetters.

Maer, voor deze verzwijging, kan men gene voldoende redenen bybrengen. —— Men kan niet denken, dat dit geſchied zoude zijn, uit vrees, op dat de bedoelde vrouw niet mogt bekend, en, aen gevaren, blootgeſteld worden. Uit vs. 10. is het blijkbaer, dat zy, in hare woonplaets, genoeg zy bekend geweest, als eene voorbeeldige Christin, welke de leer der Apostelen getrouwelyk aenkleevde, ook zelvs by zulken, die het

(*q*) VAN HAMELSVELD l. c. p. 540.

het Euangelie niet omhelsden. Ook leert de inhoud van den Briev, dat 'er niet zo zeer gevaer was van vervolging, als wel van verleiding. Voeg 'er by, dat de Apostelen de gewoonte niet hebben, om, wanneer zy, aen eenen byzonderen perſoon, ſchrijven, den naem te verzwijgen; gelijk ook onſe Apostel, in den volgenden Briev, den naem van den perſoon, aen welken hy ſchreev, uitdrukkelyk genoemt heeft.

β. Wy voegen ons, by de zulken, die den eigenen naem van deze vrouw vinden, in de oorſprongelyke woorden, welke de Onſen vertalen, *aen de Uitverkorene Vrouw*. In het Grieksch ſtaet Εκλεκτη Κυρια ECLECTE KURIA.

a. Er is, die het eerſte woord ECLECTE, voor den eigenen naem van deze Vrouw, nemen, wanneer men, het oorſprongelyke zou moeten overzetten, *aen de Vrouw* ECLECTE. Maer dit ſtrookt ganſchelyk niet, met vs. 13, alwaer de zuster van deze Vrouw mede, *Uitverkorene* of ECLECTE, genaemd wordt; immers is het geheel ongeloovbaer, dat twee zusters beide eenen en denzelvden naem van ECLECTE zouden gehad hebben.

b. Er blijvt derhalven niets anders over, dan het woord KURIA, het welk de Onſen,

door *Vrouw*, vertaelt hebben, voor den eigenen naem van deze Christinne, te houden. —— Trouwens KURIA was een niet ongewone vrouwen naem, by de Grieken. Deze gedachte wordt nog daer door versterkt, dat men, in zeker werk, het welk, aen den Kerkvader ATHANASIUS, wordt toegeschreven, en den naem draegt van *Synopis Scripturæ*, deze woorden leest: JOANNES *schreev*, *aen* KURIA *en hare kinderen.* Voeg 'er by, dat de oudste Overzetters het woord KURIA, als eenen eigenen naem, opgevat, en, in hunne vertalingen, behouden hebben.

Wy houden het derhalven daer voor, dat JOANNES dezen Briev geschreven hebbe, aen eene zekere Christin, die den naem had van KURIA, en dat zy nader beschreven worde, als de *Uitverkorene*, dat is, de uitmuntende, de voortreffelyke KURIA, of om haer voorbeeldig gedrag, of om haren aenzienlyken stand in de Gemeente, en de diensten, welke zy, aen dezelve, gewoon was te bewijzen. —— Wijders hieldt ook deze Briev *aen de kinderen* van KURIA. Wy denken, in den eigenlyken zin, aen de natuurlyke kinderen van deze Christin, aen welken de Apostel dezen Briev, zo wel als aen de Moeder, geschreven heeft; kinderen, die reeds bejaerd waren. Wij-

Wijders zou men, omtrent deze KURIA, nog verscheidene vragen kunnen opperen.

Waer heeft zy gewoont? —— Dit is onbekend. Zo veel mogen wy evenwel vastſtellen, dat zy, in de eene of andere plaets van klein Aſia, gewoont hebbe, zo dat de hoog bejaerde Apostel haer een bezoek geven konde. (Vergel. vs. 12.)

Van welken ſtaet was zy, naer de waereld? — Denkelyk is zy eene vrouw van aenzien geweest, althans in de Gemeente van hare woonplaets. Zelvs moet zy eene vrouw van vermogen geweest zijn, daer zy gewoon was, de rondreiſende Euangelie dienaers in haer huis te ontvangen, en, van het nodige, te verzorgen.

Was zy oorſprongelyk, uit de Heidenen, dan uit de Joden? —— Het eerſte ſchijnt men, uit haren Griekſchen naem, KURIA, te mogen beſluiten.

Waerom maekt JOANNES gene melding van haren man? —— Om dat zy weduw was. Immers het is min waerſchijnlyk, dat haer man nog leevde, maer geen Christen was, vermits zy als dan gene gelegenheid zou gehad hebben, om de Euangelie dienaers, die van buiten aenkwamen, te herbergen en te verzorgen.

Hoe kwam de Apostel tot kennis, aen deze Christinne, zo dat hy haer vs. 1, 2, zulk een ruim getuigenis geven konde? — Het kan zijn, dat JOANNES zelvs haer, door zijnen Euangelie dienst, bekeert had, of immers kan hy, te voren,

in hare woonplaets, geweest zijn, en haer daer door hebben leeren kennen. Anders waren de berichten, welke hy, omtrent haer lovwaerdig gedrag, ontvangen had, het zy door hare zuster, het zy door hare kinderen, genoegzaem, om van de goede diensten, welke zy aen de zaek van het Christendom, bewees, overtuigd te zijn.

III. *De aenleiding, tot het ſchrijven van dezen Briev,*

Beſtondt hier in, dat de Verleiders, die de grouwzame wanbegrippen der Gnostieken, met al hun vermogen, zochten te verſpreiden, allerwegen rondzwierven, om de eenvouwige Christenen, door hunne bedrieglyke drogredenen, te verſtrikken, en hunnen aenhang te vermeerderen. Dit maekte den Apostel bevreesd, dat zommige van deze hoogst gevaerlyke verleiders, onder voorgeven, dat zy rondreiſende Euangelie dienaers waren, zich, by KURIA, vervoegen zouden, om huisvesting te verkrijgen, en daer door gelegenheid te hebben, om haer geloov, en dat der Gemeente in hare woonplaats, te verkeeren. De verleiding van KURIA zoude van des te nadeliger gevolgen geweest zijn, naermate zy meerder aenzien en invloed had, by en op de Christenen van hare woonplaets.

Dit blijkt duidelyk genoeg, uit

IV. *Den Inhoud van dezen Briev.*

Immers de Apostel houdt zich bezig, met KURIA en hare kinderen op te wekken, om de zuivere leer van het Euangelie bestendig aen te kleven, en naerstig voort te gaen, in het uitöeffenen van Christelyke broederlievde, byzonder omtrent de rondreisende Euangelie dienaers. Voornamelyk waerschouwt hy haer, tegen de bedrieglyke verleiders, gevende het kenmerk op, waer aen zy, van echte Euangelie dienaers, konden onderkend worden, en leerende, hoe zy zich, omtrent de toenmalige valsche Propheten, gedragen moest.

V. *Het oogmerk van dezen Briev*

Was derhalven, om KURIA en hare kinderen, tot standvastigheid in het geloov, en yver in de lievde, aen te sporen; in het byzonder om haer te waerschouwen tegen de verleiding der dwaelgeesten van dien tijd, en daer door voor te komen, dat het schromelyk bederv, in grondbeginselen en zeden, het welk zich alom begon te verspreiden, ook zoude inkruipen, in die Gemeente, van welke deze uitmuntende Christin een aenzienlyk en voorbeeldig lid was.

VI. *Den tijd, wanneer, en de plaets, alwaer deze Briev geschreven is,*

Kunnen wy niet, met zekerheid, bepalen.

De Apostel noemt zich den *Oudsten*, of den *Grijsäert* vs 1, en daer uit mogen wy besluiten, dat hy dezen Briev, in zijnen hogen ouderdom, geschreven hebbe. —— Hy waerschouwt vs. 7, tegen die zelvde verleiders en *Antichristen*, welke hy 1 Joh. IV: 3. nader beschreven heeft. Hy schijnt daerom dezen Briev vervaerdigt en afgezonden te hebben, gelyktijdig met, of niet lang na het vorige geschrivt, het welk doorgaens *de eerste algemene Zendbriev van den Apostel* JOANNES genaemd wordt. —— Men brenge hier tegen niet in, dat hy vs. 12. zijn voornemen verklare, om KURIA, in hare woonplaets, een bezoek te geven: want 'er is niets ongeloovbaers in, dat een man, die eenen meer dan gewonen ouderdom bereikt heeft, nog krachten genoeg bezitte, om eene reis te doen. Hier van zoude men verscheidene zeer merkwaerdige voorbeelden, uit de latere geschiedenis, kunnen bybrengen (*r*).

Vermits de Apostel, na dat hy, uit zijn ballingschap op het eiland Patmos, was wedergekeerd, den laetsten tijd van zijn leven, te Ephesen,

(*r*) ALBERTI over Groot-Brittanien, I D. p. 20— Algem. Vaderl. Letteroeff. voor 1792. p. 547—

ſen, heeft doorgebracht, zal hy dezen Briev, in die Stad, geſchreven hebben.

VII. *De Verdeling van dezen Briev.*

I. Vooräf gaet de *Inleiding* of opdracht, vs. 1-3, bevattende

א. Het opſchrivt, vs. 1, 2, en

ב. De groetenis, vs. 3.

II. De inhoud van den Briev zelven beſtaet, uit twee deelen, vs. 4-11.

א. Eerst wekt de Apostel KURIA op, tot ſtandvastigheid, in het betrachten van lievde, om daer door hare verkleevdheid, aen de waerheid van het Euangelie, te bevestigen, vs. 4-6.

A. Tot eenen grondſlag van die vermaning, geevt hy, aen de Godvruchtige KURIA, een aengenaem bericht, omtrent het lovwaerdig beſtaen van eenigen harer kinderen, welke hy ontmoet had, vs. 4.

B. Hier op volgt de vermaning zelve, vs. 5, 6.

A. Zy wordt, in het gemeen, voorgeſteld, vs. 5, en,

B. In de byzonderheden, nader uitgebreid, vs. 6.

ב. Vervolgens koomt de Apostel tot het tweede deel van dezen Briev, om KURIA te waerſchouwen en te wapenen, tegen de verleiding der toenmalige dwaelgeesten, ten einde niet alleen

zy en haer huis, maer ook, langs dezen weg, de Gemeente in hare woonplaets, mogt beveiligd worden, voor die verdervelyke besmetting, vs. 7-11.

A. Eerst stelt hy het gevaer van dezen bosen tijd voor, en teekent de verleiders, voor welke KURIA zich wachten moest, vs. 7.

B. Wijders leidt hy daer uit zijne vermaning af; vs. 8-11. Zy moest zich, tegen de verleiding, wapenen;

α. Door een nauwkeurig toezicht, en eene waekzame voorzichtigheid, vs. 8, 9.

a. Deze zaek wordt voorgesteld, vs. 8ᵃ, en

b. Aengedrongen, vs. 8ᵇ, 9.

𝔞. Om dat KURIA en de haren daer toe, ter lievde van JESUS dienaren, verplicht waren, vs. 8ᵇ.

𝔟. Om dat zy, door deze zorgvuldigheid, een groot voordeel, en, by verzuim, een aenmerkelyk nadeel te wachten hadden, vs. 9.

β. Door alle gemeenschap, met die dwaelgeesten, te vermijden, vs. 10, 11.

a. De zaek wordt voorgesteld, vs. 10, en

b. Aengedrongen, vs. 11.

III. Het besluit van dezen korten Briev hebben wy vs. 12, 13.

א. Eerst geevt de Apostel reden, waerom hy thans niet uitvoeriger geschreven had, vs. 12.

ב. Dan

ↄ. Dan besluit hy dezen ganschen Briev, met groetenissen, vs. 13.

VIII. *Uitlegkundige Schriyten.*

In onse tael, hebben voornamelyk de volgende Schryvers eene verklaring van dezen Briev gegeven.

J. CREYGTON, *over den* TWEEDEN *Briev van* JOANNES, in 4°.

J. BRUINING, *over den* TWEEDEN *Briev van* JOANNES, in 4°.

A. T. GILDE, *over den* TWEEDEN *Briev van* JOANNES, in 4°.

T. P. ELSNERUS, *over de Brieven van* JOANNES, in 4°.

INLEIDING
TOT DEN DERDEN
ZENDBRIEV
VAN DEN APOSTEL
JOANNES.

De Goddelyke oorſprong van dezen Briev, hangt van deszelvs echtheid af; dat is te zeggen, wanneer deze Briev, niet door den Apostel JOANNES, maer door eenen anderen, van dien zelvden naem, geſchreven is, kan men denzelven ook geen Goddelyk gezach toeſchrijven. ,, Ik begrijp niet, (zegt de Ridder MICHAËLIS, by eene andere gelegenheid (*a*)), wat ons, ten ,, minſten, naer de grondſtellingen der Proteſtan-,, ſche Kerken, kon bewegen, om den Briev van ,, iemand, die geen Apostel, zelvs niet eens één ,, van de LXX Discipelen was, voor Canonyk te ,, houden."

Wanneer het derhalven bewezen is, dat de Apostel JOANNES de Schrijver zy van dezen Briev, moet

(*a*) INLEIDING *tot de Schrivten van het N. T.* II *Deel*, p. 793.

moet ook deszelvs Goddelyke oorſprong en gezach vast ſtaen. —— Dan, over deze zaek, is vry wat bedenking geweest. EUSEBIUS telt dezen Briev, zo wel als den Tweeden, onder de *betwiste Schrivten* van het Nieuwe Testament (*b*), en ORIGENES durvde mede, omtrent deszelvs echtheid, niets beſlisſen (*c*). De beroemde GROTIUS heeft ook, in naervolging van zommigen der ouden gedacht, aen eenen anderen JOANNES, eenen Ouderling te Epheſen, den leermeester van PAPIAS, die den ſtijl van den Apostel zou hebben nageboost (*d*).

Het is derhalven nodig, dat wy onderzoek doen, naer

I. *Den Schrijver van dezen Briev.*

Er zijn, onſes erächtens, beſlisſende bewijzen, welke geen twijffel overlaten, of deze Briev is, door JOANNES den Apostel, geſchreven. Het gene wy, ten betoge van de echtheid des *Tweeden* Brievs, gezegt hebben (*e*), mag men ook, op dezen *Derden*, toepasſen, de blijkbare gelykvormigheid namelyk van den ſtijl, met dien van den Apostel JOANNES, en de getuigenisſen der vroeg-

(*b*) *Hiſt. Eccl.* l. III. c. 25.
(*c*) EUSEBIUS l. c. l. VI. c. 25.
(*d*) J. ENS *de Cane N. T.* p. 396, 397.
(*e*) Boven CXLIX—CLV.

ſte Kerkvaderen, als mede, dat de tegenwerpingen van geen het minſte belang zijn.

Behalven de bedenkingen, dat de Schrijver zich, niet eenen Apostel, maer den *Ouderling* noeme, en dat deze Briev, even als de Tweede, in verſcheidene Overzettingen, zy voorbygegaen, welke wy reeds beantwoordt hebben, ontleent men nog eene tegenwerping, tegen de echtheid van dezen *Derden* Briev, uit vs. 9, 10. —— DIOTREPHES, zegt men, verzette zich boosäertig, tegen den Schrijver van dezen Briev; maer het is niet geloovbaer, dat iemand zich, tegen den Apostel JOANNES, eenen man van zulk een groot gezach, onder de Christenen, zoude hebben durven verzetten. —— Dan niemand, die zich de toenmalige omſtandigheden van het Christendom herïnnert, zal eenig gewicht vinden, in deze bedenking. De Apostel zegt uitdrukkelyk, dat 'er vele valſche Propheten, en Antichristen, in zijnen tijd, waren opgeſtaen, die de leer van het Euangelie vierkant tegenſpraken, 1 Joh. IV. 1-3. JUDAS ſpreekt, van zogenaemde Christenen, die alle ondergeſchiktheid, in de menſchelyke maetſchappy, als nutteloos en zelvs ſchadelyk verwierpen, Jud. 8; zullen wy ons dan verwonderen, dat deze en die zich verſtoutte, om zich, tegen den Apostel, te verzetten? Welken tegenſtand ontmoette reeds de Apostel PAULUS van valſche Leeraers, die het Euangelie verbasterden, en

zich

zich ontzagen, om zijn gezach in verdenking te brengen.

II. *De Perſoon, aen welken deze Briev geſchreven werdt,*

Heet, in het opſchrivt vs. 1, GAJUS, of, volgens de Romeinſche uitſpraek, CAJUS. De Apostel noemt hem den *gelievden*, om dat hy hem eene byzondere hoogächting, en eene hartelyke lievde, toedroeg. —— Maer wie is deze CAJUS geweest?

De naem CAJUS koomt, in de Schrivten van het Nieuwe Testament, meermalen voor.

Tweemalen ontmoeten wy denzelven, in de *Handelingen der Apostelen.* —— Volgens Kap. XIX: 29. werden GAJUS en ARISTARCHUS, beide Macedoniers, en reisgezellen van den Apostel PAULUS, in het bekende oproer te Epheſen, door den woesten hoop, naer de ſchouwplaets, getrokken. —— Kap. XX: 4. vinden wy wederom, onder de reisgenoten van PAULUS, die hem, naer Syrien, vergezelden, eenen GAJUS, maer die geboortig was van Derben, eene Stad, in klein Aſia, in het Landſchap Cappadocia, op de grenſen van Lycaonien.

In de Brieven van PAULUS den Apostel, vinden wy ook tweemalen den naem van GAJUS. — Rom. XVI: 23. ſpreekt hy, van eenen GAJUS, welken

hy befchrijvt, als den weldadigen huiswaerd van hem en de ganfche Gemeente. —— Ook had PAULUS te Corinthen eenen GAJUS gedoopt. (Verg. 1 Cor. I: 14.) Deze is denkelyk één en dezelvde perfoon geweest, met GAJUS, die Rom. XVI: 23. genoemt wordt.

Of nu Apostel JOANNES dezen Briev, aen eenen van deze vier GAJUSSEN, dan aen eenen anderen van denzelven naem, gefchreven hebbe, wordt onder de Geleerden, betwist.

Zommigen denken, aen eenen Bisfchop, het zy te *Pergamus*, het zy te *Thesfalonica*, het zy te *Milaen*, maer zonder eenige genoegzame gronden. —— Het begrip van anderen, dat hy de zoon zou geweest zijn van den Romeinfchen Hopman, die de wacht hieldt, by het kruis van den Heiland, riekt naer een verdichtfel. —— Het heeft meerdere waerfchijnlykheid, dat hy de Corinthifche GAJUS geweest zy, van welken wy melding vinden, Rom. XVI: 23. 1 Cor. I: 14.

De laetfte gedachte heeft den Heer MICHAËLIS het meest behaegt. „ Intusfchen, (zegt hy) (*f*), „ ontftaet nochtans, uit de gelykformigheid der „ caracters, eene fterke gisfing, dat JOANNES, aen „ CAJUS, die de huiswaerd van PAULUS en van de „ Gemeente was, gefchreven hebbe: want de „ byzondere lov, welken JOANNES aen zijnen *Cor-*

res-

(*f*) L. c. II *Deel.* p. 935.

„ *respondent*, geevt, is, dat hy de broeders, die
„ het Euangelie verkondigen, plege te herber-
„ gen. JOANNES vriend leevde op eene plaets,
„ alwaer de Apostel, aen DIOTREPHES, eenen
„ trotſchen en heerschzuchtigen tegenſtander
„ had: diergelyke tegenſtanders waren 'er ze-
„ kerlyk te *Corinthus*, en, wanneer zy ook niet
„ DIOTREPHES genoemd wierden, zo waren zy
„ nochtans aen DIOTREPHES gelijk, waer aen ons
„ de beide Brieven, aen de *Corinthiers*, niet laten
„ twijfelen, ſchoon zy de namen der tegenparty
„ van den Apostel niet noemen."

Maer deze redeneering voldoet, naer ons inzien, in het geheel niet. — Zy bewijst uiterlyk, dat de Corinthiſche GAJUS de man zoude kunnen geweest zijn, aen welken JOANNES dezen Briev geſchreven heeft. Maer het zou even zo goed een andere GAJUS, op eene andere plaets, woonächtig, kunnen geweest zijn. Er waren, onder de eerſte Christenen, meer lieden, dan GAJUS, die, in herbergzaemheid uitmuntten; en ook, in andere Gemeenten, zo wel als in de Corinthiſche, die, aen DIOTREPHES, in trotschheid en heerschzucht, gelijk ſtonden.

Daer te boven zijn 'er verſcheidene omſtandigheden, welke dit begrip min aennemelyk, en zelvs onwaerſchijnlyk maken.

De tegenwerping, welke men, uit vs. 14, zou mogen afleiden, heeft de Ridder vernuftig

genoeg beäntwoordt. —— De Apostel beloovt GAJUS, in zijne woonplaets, een perfoneel bezoek te geven. Maer nergens vinden wy eenig bericht, dat de Apostel, na het fchrijven van dezen Briev, naer Corinthen zoude gereist hebben. — „ Maer, (zegt de Heer MICHAËLIS.) (*g*) „ hoe weinig weten wy, in het algemeen, van „ de eerfte Eeuw, en van de reizen der Apos„ telen, die van PAULUS uitgezonderd? —— Zo „ veel is toch zeker, dat JOANNES eene reis „ voor had; toen hy dezen Briev fchreev, be„ vondt hy zich, zo als men toch doorgaens, „ naer aenleiding der Kerkelyke Gefchiedenis, „ gist, te *Ephefus*, zo was hem *Corinthus*, waer „ henen men gemakkelyk, met een fchip, kon „ komen, en het welk recht tegen de Stad „ *Ephefus* over lag, ten minften als men naer de „ dagreizen rekent, nader, dan eenige Stad in „ *Klein Afia*, welke misfchien minder uuren van „ *Ephefus* af gelegen was. Het koomt my dus „ in het geheel niet onwaerfchijnelyk voor, dat „ hy eene reis naer *Corinthus* hebbe willen doen, „ welke buiten dien, aen eenen man, die eertijds „ een Visfcher geweest, — die het zeevaren ge„ woon, en thans een Apostel was, niet zo „ zwaer voorkwam, als zich iemand, die mid„ den in *Duitschland* leevt, misfchien ver„ beeldt." Eene

(*g*) l. c. p. 936.

Eene andere tegenwerping, tegen de gedachte, dat JOANNES dezen Briev, aen den Corinthischen GAJUS, zoude geschreven hebben, rijst 'er, uit vs. 4, alwaer GAJUS mede zoude gerekend worden, onder de kinderen van JOANNES, welke hy, door den dienst van het Euangelie, gewonnen had; terwijl de Corinthische GAJUS, door de prediking van PAULUS, tot het geloov, bekeerd was. — Dan deze tegenwerping is, onzes eráchtens, van geen gewicht, daer de Apostel, in het algemeen, spreekt van *zijne kinderen*, en het hem zeer gewoon is, dat hy de Christenen zijne kinders noeme, van wegens de hartelyke en vaderlyke toegenegenheid, welke hy hun toedroeg.

Maer, en dit is van meerder belang, het schijnt niet geloovbaer, dat de Corintische GAJUS nog in wezen was, toen de langlevende JOANNES, dezen Briev, in zijnen verren gevorderden ouderdom, geschreven heeft.

Wy durven daerom, omtrent dezen GAJUS niets bepalen. —— Zo veel is zeker, uit vs. 5, 6, dat hy een vermogend en godvruchtig Christen geweest zy, die gaern herbergde, en veel weldadigheid bewees, aen zijne medebroederen, byzonder aen de Leeraers, die rond reisden, om het Euangelie uit te breiden, en de belangen der Gemeenten te bevoorderen. —— Evenwel is 'er geen reden voor om te denken, dat hy een Op-

ziener van de Gemeente, in zijne woonplaets, geweest zy. Ook vinden wy vs. 7, 8 geen' grond, om te besluiten, dat hy een Jood van oorsprong geweest zy.

III. *De inhoud van dezen Briev.*

Dit geschrivt is eigenlyk een Briev van aenbeveeling, ten behoeve van eenige rondreizende Euangelie dienaers, die, door den Apostel, gezonden waren, of immers, met zijne voorkennis en goedkeuring, eenen tocht ondernomen hadden, en voornemens waren, ook aen de Gemeente, in de woonplaets van GAJUS, een bezoek te geven.

Immers de Apostel prijst niet alleen dezen GAJUS, over zijne herbergzaemheid en lievdewerken; maer hy beveelt ook eenige rondreizende Euangelie dienaers aen zijne zorg; te meer, daer hy ondervonden had, dat zijn Briev van aenbeveeling, aen de gansche Gemeente, uit hoofde der tegenkanting van DIOTREPHES, niet veel invloed gemaekt hadt. Maer GAJUS kende hy, in zijn lievderijk en recht Christelyk character, en van dezen verwachtte hy alles goeds.

De Euangelie dienaers, welke de Apostel, aen de lievdezorg van GAJUS, aenprees, waren, *voor den naem van den Verlosser*, *uitgegaen*, *niets nemende*

van

van de Heidenen, vs. 7. Byzonder spreekt hy, van eenen DEMETRIUS, die allen lov en aenprijzing waerdig was, vs. 12.

Er is, die meenen, dat hier Euangelie dienaers bedoeld worden, die, om de belijdenis en de prediking van JESUS naem, door ongelovige Heidenen, mishandeld en verjaegd waren; zo dat zy al het hunne hadden moeten verlaten; zijnde naekt en bloot wech gevloden. —— Dan vermits 'er, in dien tijd, gene vervolging, tegen de Christenen, heeft plaets gehad, blijven wy liever, by onze Overzetting; zo dat deze Leeraers, vrywillig, op bevel of immers met voorkennis van den Apostel, van Ephesen waren *uitgegaen*, om het Euangelie, onder de Heidenen, te prediken. Maer zy *namen niets*, *van de Heidenen*; zy ontvingen gene bezolding, voor hunnen arbeid, gelijk zy hadden kunnen en mogen doen. —— Evenwel hadden zy onderhoud nodig, en deze is de reden, dat de Apostel hen, aen GAJUS, aenbeveelt, om deze belangeloze arbeiders, wanneer zy de Gemeente, in zijne woonplaets, bezochten, van reisgeld, en eenen genoegzamen voorraad, voor den verderen tocht, te verzorgen.

Wie DEMETRIUS geweest zy, kunnen wy niet bepalen. —— Uit het beloop van zaken, mogen wy evenwel dit besluiten, dat hy één van die rondreizende Euangelie dienaers geweest zy, en dat hy zich eerlang, naer de woonplaets van

GAJUS begeven zoude, of 'er immers doortrekken. —— De Apostel ſprak, in het byzonder, van dezen DEMETRIUS, en vereërde hem, met een zeer loffelyk getuigenis, het zy om dat hy by GAJUS onbekend was, het zy om dat de Apostel voorzag, dat de trotſche en heerschzuchtige DIOTREPHES zich, voornamelyk tegen dien Euangelie dienaer, verzetten zoude.

De Apostel had reeds te voren eenen Briev van aenbeveeling, voor de rondreizende Euangelie dienaers, aen de Gemeente van GAJUS woonplaets, geſchreven, om hen, by het doortrekken, van huisvesting, reisgeld, en den nodigen voorraed, lievderijk te verzorgen. —— Maer deze Briev had, door het wederſtreven van den gemelden DIOTREPHES, den behoorlyken invloed niet gemaekt.

Deze DIOTREPHES is zekerlyk een man van gezach en aenzien, in de Gemeente, geweest. Denkelyk was hy een Opziener, maer trotsch en heerschzuchtig zijnde, wilde hy, boven zijne Mede-Ouderlingen, het bewind voeren, en alles, naer zijn goeddunken regelen. —— Zelvs had hy geenen den minſten eerbied voor het Apostolisch gezach van den grijzen JOANNES, gevende niet alleen genen den minſten acht op, maer verzettende zich zelvs moetwillig en hardnekkig, tegen des Apostels Brieven en vermaningen. Dit was hem nog niet genoeg, maer zijne wederſtrevende

boos-

boosäertigheid ging zelfs zo ver, dat hy anderen, door een heerszuchtig gebod, verhinderde, aen des Apostels vermaningen, gehoor te geven. (Vergel. vs. 9, 10.)

Meer kunnen wy, van dien DIOTREPHES, die ons, voor het overige onbekend is, niet zeggen.

IV. *De aenleiding, tot het schrijven van dezen Briev,*

Is, uit het beredeneerde, duidelyk genoeg.

Uit hoofde van het veelvuldig gevaer der verleiding, door de toenmalige dwaelgeesten, die hunne hoogst verdervelyke wanbegrippen allerwegen trachten te verspreiden, oordeelde de Apostel het nodig, dat 'er eenige Euangelie dienaers rondreisden, niet alleen om het Euangelie, onder de nog ongelovige Heidenen, uit te breiden; maer ook om de reeds geplante Gemeenten, tegen de bedrieglyke drogredenen der valsche Propheten, te waerschouwen en te wapenen.

Zulke Euangelie dienaers waren 'er ook gekomen, op die plaets, alwaer GAJUS woonächtig was. Deze, tot den Apostel, te rug gekeerd zijnde, brachten hem bericht, van de diensten, welke de vermogende GAJUS, deedt, aen de zack van het Christendom, als mede van DIOTREPHES

heerszuchtige tegenſtrevingen. —— Dit bewoog hem, om eenen Briev te ſchrijven, aen de geheele Gemeente, ten einde haer op te wekken, om het lovwaerdig voorbeeld van GAJUS naer te volgen. Maer DIOTREPHES wist te weeg te brengen, dat dit ſchrijven weinig of geen uitwerkſel had.

Deze wederſtreving van den weerbarſtigen DIOTREPHES gav den Apostel aenleiding, om, terwijl 'er andermael Euangelie dienaers vertrekken zouden, hun eenen Briev van voorſchrijving, aen GAJUS, mede te geven, op dat hy dezen Gezanten, en byzonder DEMETRIUS, op welken DIOTREPHES wel het meest gebeten was, in alles, behulpzaem zoude wezen.

V. *Het oogmerk van den Apostel derhalven, in het ſchrijven van dezen Briev,*

Was, om GAJUS den verdienden lov te geven, wegens zijne lievde en weldadigheid, om DEMETRIUS en de overige rondreizende Euangelie dienaers, die eerlang, in het doortrekken, zijne woonplaets, zouden aendoen, aen zijne lievdezorg, ernſtig aen te bevelen; als mede om hem eenen afkeer van den trotſchen DIOTREPHES, en zijne vermetele handelwijs, in te boezemen, en om hem te verblijden, door het aengenaem bericht, dat hy eerlang, met een bezoek van den Apos-

Apostel, zoude vereêrd worden, en daer door gelegenheid hebben, om met hem, van mond tot mond, te fpreken.

VI. *De tijd, wanneer, en de plaets, alwaer deze Briev gefchreven is.*

Meer dan waerfchijnlyk is deze Briev gefchreven, in den laetften tijd, van den lang levenden Apostel.

De Ridder MICHAËLIS is van oordeel, dat dezelve, gelyktijdig met den vorigen, opgefteld en verzonden zy. „ Beide Brieven, (zegt hy) zijn
„ malkander onderling, aen inhoud en uitdruk-
„ kingen, zo gelykformig, dat ik my niet kan
„ weerhouden, om te geloven, dat zy, in gely-
„ ken tijd, gefchreven zijn, en aen eenerlei per-
„ fonen, die denkelyk eene reis, ter uitbreiding
„ van het Euangelie, ondernamen, mede gege-
„ ven. Dit wordt voornamelyk, door het be-
„ fluit, bevestigd, waer in JOANNES beloovt,
„ haest zelvs te komen, en die genen te be-
„ zoeken, aen wien hy thans maer kort en niet
„ alles fchrijve, het gene hy in den zin heb-
„ be" (*h*). —— Dan hoe zeer deze gisfing eenige waerfchijnlykheid voor zich hebbe, zou ik niets ftelligs durven bepalen.

(*h* l. c. p. 917.

De plaets, van waer deze Briev geschreven is, zal, om redenen, in onse *Inleiding* tot den vorigen Briev, opgegeven, Ephesen geweest zijn.

VII. *Verdeeling van dezen Briev.*

I. Vooräf gaet de Inleiding, vs. 1-4, behelsende

א. Het opschrivt van den Briev, vs. 1, en

ב. De Inleiding zelve, vs. 2-4.

A. Daer in doet hy eenen gepasten en lievderijken wensch, vs. 2.

B. Wijders worden de gronden van, en de beweegredenen tot dezen wensch, opgegeven, vs. 3, 4.

A. Deze gronden en beweegredenen waren gelegen, in de aendoeningen van genoegen, welke, in den Apostel, verwekt waren, door het getuigenis, het welk hy, van GAJUS bekomen had, vs. 3.

B. Deze gronden en beweegredenen worden nader gestaevd en gebillykt, vs. 4.

II. De inhoud van dezen Briev zelvs is vervat, vs. 5-12, en behelst twee deelen.

א. Het eerste deel raekte GAJUS zelven, vs. 5-8.

A. De Apostel prijst hem, over zijn loffelyk gedrag, vs. 5, 6ª, en

B. Wekt hem op, om daer in verder voort te gaen, vs. 6ᵇ-8.

A. D

A. Deze opwekking zelve wordt voorgefteld, vs. 6b, en

B. Door bondige drangredenen, nader aengebonden, vs. 7, 8.

ב. Het tweede deel van dezen Briev betreft anderen, van GAJUS onderfcheiden, vs. 9-12.

A. Voor eerst eenen zekeren DIOTREPHES, vs. 9-11.

A. De Apostel klaegt, over het flecht gedrag van dezen DIOTREPHES, vs. 9, 10, en

B. Neemt daer uit aenleiding, om GAJUS eene nuttige beftuuring te geven, vs. 11.

B. Wijders fpreekt de Apostel, van eenen DEMETRIUS, die allen lov en aenprijzing waerdig was, vs. 12.

III. Het befluit van dezen Briev, vs. 13-15. behelst

א. Eene redengeving, waerom de Apostel niet uitvoeriger gefchreven had, vs. 13, 14.

ב. Minzame Groetenisfen, vs. 15.

INLEIDING

TOT DEN

ALGEMEENEN

ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

JUDAS.

Eindelyk komen wy, tot den laetſten van de Apostoliſche Brieven.

I. *De Schrijver*

Heet vs. 1, JUDAS *een dienstknecht van* JESUS CHRISTUS, *en de broeder van* JACOBUS.

Zijn naem was JUDAS, *een broeder van* JACOBUS. De Heer HERDER houdt hem, voor eenen lyvelyken broeder van onſen Verlosſer, even als JACOBUS, van welken wy den Briev hebben. Dan dit vreemde gevoelen, het welk, van allen grond, ontbloot is, hebben wy, in onſe INLEIDING tot den Briev van JACOBUS, reeds genoegzaem wederlegt. Zelvs blijkt het tegendeel, uit het opſchrivt van

van dezen Briev: want was deze JUDAS de natuurlyke broeder van den Heiland geweest, zou hy zich veel eer den *broeder van* JESUS CHRISTUS, dan van JACOBUS, genoemt hebben. —— „Zou een „lichamelyke broeder van JESUS zich, in eenen „Briev, aen Christenen, *den broeder van* JACOBUS, „en niet veel meer den *broeder van* CHRISTUS noe„men? Zou hy, in dezer voege, schrijven: JU„DAS *een dienstknecht van* JESUS CHRISTUS, *en* JACO„BUS *broeder*. —— Een broeder van JACOBUS was „niet eens toereikend, om hem, van anderen, „die den zelvden naem hadden, te onderschei„den: want JUDAS de Apostel, die den Lezer „altijd het eerst in de gedachten konde komen, „was immers ook de broeder van eenen JACO„BUS" (*a*).

Onder de Apostelen zijn twee JUDASSEN geweest. — De een was JUDAS *Iscarioth*, de grouwzame verrader van den Heiland. De ander was de *broeder van* JACOBUS den kleineren of jongeren. (Vergel. Luc. VI: 16.) de zoon van ALPHEUS, (Verg. Matth. X: 3. en XIII: 55.) — De laetstgemelde Apostel is de Schrijver van dezen Briev. Hy noemt zich JUDAS *den broeder van* JACOBUS, om zich, van den gemelden verrader, JUDAS *Iscarioth*, te onderscheiden. (Vergel. Luc. VI: 16. Hand. I: 13.) Hy was ook een broeder van JOSES en

(*a*) MICHAËLIS l. c. p. 794.

SIMON. (Vergel. Matth. XIII: 55. Marc. VI: 5.) maer, van deze, spreekt hy niet, om dat JACOBUS, als zijnde mede een Apostel, by de Christenen, meer bekend was.

De beroemde GROTIUS hieldt eenen anderen JUDAS, den vijftienden Bisschop van Jerusalem, voor den Schrijver van dezen Briev, oordeelende, dat het byvoegsel, *de broeder van* JACOBUS, van eene latere hand wezen zoude. —— Maer dit is strijdig, met de eenstemmige lezing van alle de afschrivten. Ook is de voornaemste grond van dit gevoelen, daer in gelegen, dat JUDAS zich slechts eenen *dienstknecht*, en niet eenen Apostel, van JESUS CHRISTUS noeme, van geen het minste gewicht, gelijk wy reeds, in onse INLEIDING tot den Briev van JACOBUS, hebben aengetoont.

Het is waer, ook over dezen Briev, is vry wat twijffeling geweest. „ Onder die Schrivten, (zegt EUSEBIUS (*b*)) „ welke wedersproken en echter by velen tevens gebruikt worden, zijn die, „ welke de Brieven van JACOBUS en JUDAS genaemd worden." Maer HIERONYMUS (*c*) bericht ons, welke de reden geweest zy, om welke zommigen, aen de echtheid van dezen Briev, getwijffelt hebben, te weten om dat de Schrijver de voorzegging van HENOCH aenhaelt, dan deze re-

(*b*) *Hist. Eccl.* l. III. c. 25.
(*c*) *In Catal. Script. Eccles.*

reden is van geen het minſte gewicht, gelijk, in het vervolg, nader blijken zal.

Ondertusſchen heeft HIERONYMUS zelvs dezen Briev niet verworpen. Hy zegt: (*d*) „ JUDAS, „ *de broeder van* JACOBUS, heeft eenen kleinen „ Briev, eenen uit de zeven algemene, nagela- „ ten, en, om dat daer in een getuigenis wordt „ aengehaeld, uit het Apocryphe Boek van HE- „ NOCH, wordt hy *van de meesten verworpen.*" Niemand ſchijnt 'er dan bedenking over gehad te hebben, om, door JUDAS *den broeder van* JACOBUS, den Apostel, JUDAS te verſtaen; en dat men, niet tegenſtaende de gemelde reden van twijffeling, dezen Briev, voor een echt geſchrivt van JUDAS den Apostel, gehouden hebbe, blijkt duidelyk genoeg, uit het gene HIERONYMUS aenſtonds volgen laet: „ nochtans heeft deze Briev reeds ge- „ zach, door de oudheid en het gebruik, en „ wordt, onder de Heilige Schrivten, gerekend."

ORIGINES heeft ook de echtheid van dezen Briev erkent, zeggende (*e*): „ JUDAS heeft eenen Briev „ geſchreven, wel van weinige verſen, maer vol „ krachtige woorden van hemelſche genade, die, „ in het begin, zeide: JUDAS *de dienstknecht van* „ JESUS CHRISTUS *de broeder van* JACOBUS" ——

(*d*) l. c.
(*e*) *In comment. ad* MATTH. XII.

CLEMENS *van Alexandrien* heeft dezen Briev mede aengehaelt (*f*).

De bedenking, welke men ontleent, uit vs. 17, alwaer de Schrijver zich, van de Apostelen, onderscheiden zoude, verdient weinig of gene opmerking: want JUDAS onderscheidt zich maer bepaeldelyk, van die Apostelen, welke de dingen, door hem voorgesteld, als toekomend, voorspelt hadden, byzonder van PETRUS, die nu reeds gestorven was.

Van even zo weinig gewicht is de bedenking, daer uit genomen, dat JUDAS de prophecy van HENOCH aenhale, vs. 14. Deze Voorzegging betreffende den schromelyken ondergang der eerste waereld, was, in dien tijd, genoegzaem bekend; en het benadeelt het gezach van dezen Briev al zo weinig, dat de Schrijver die Godspraek aenhaelt, als dat PAULUS zich beroepe, op de gezegden van heidensche Dichteren.

JUDAS dan de Apostel, die een lijvlyke broeder is geweest van Apostel JACOBUS den jongeren, is de Schrijver van dezen Briev. —— Zijn toenaem was THADDÆUS, (Vergel. Marc. III: 18.) en LEBBEUS, (Vergel. Matth. X: 3.) Ook heet hy LEVI, *de zoon van* ALPHEUS, Luc. V: 27. Marc. II: 14.

Te weten wy zijn van oordeel, dat LEVI, van wel-

(*f*) EUSEBIUS *Hist. Eccl.* l. VI. c. 13.

welken Luc. V: 27. en Marc. II: 14. gesproken wordt, dezelvde persoon zy, die elders LEBBEUS, en ook wel JUDAS THADDÆUS genaemd wordt. Deze stelling menen wy, by eene andere gelegenheid (*g*), genoegzaem betoogt te hebben. Alleenlyk beroepen wy ons thans daer op, dat die LEVI Marc. II: 14. beschreven wordt, als een zoon van ALPHEUS, hy was derhalven de *broeder van* JACOBUS *den jongeren*, zo als onse Apostel zich ook noemt vs. 1 (*h*). —— Nu is LEBBEUS slechts eene andere uitspraek van den naem LEVI. Wy besluiten 'er uit, dat onse Apostel oorsprongelyk LEVI of LEBBEUS geheten, en by zijne roeping tot het Apostelämbt, den toenaem van JUDAS ontvangen hebbe.

Wijders heette hy nog THADDÆUS, of, op zijn Syriesch ADAI. —— De Oostersche Schrijvers berichten ons, dat hy de Apostel der Syriers geweest zy. —— EUSEBIUS spreekt van eenen THADDÆUS, die het Euangelie, aenstonds na 's Heilands hemelvaert, te Edessa, verkondigt heeft (*i*). Maer deze zou, in het twaelvde jaer van zijne prediking, te Edessa gestorven en begraven zijn. Derhalven kan hy onse JUDAS THADDÆUS niet geweest zijn, die dezen Briev ongelyk later ge-

(*g*) XVIII *Deel. Inl.* p. CXI — CXIV.

(*h*) *Conf.* HASÆUS *in Bibl. Brem. Vol.* 5. *Fasc.* 3. p. 461, —

(*i*) *Hist. Eccl.* l. 1. c. 13.

schreven heeft. De Heer MICHAËLIS wil het een en het ander, op deze wijs, overëenbrengen, dat 'er twee onderscheidene THADDÆUSSEN, te Edessa, na elkanderen gepredikt hebben; de eerste, die vroeg gestorven is, zou een der LXX Discipelen, en de ander onse Apostel LEVI JUDAS THADDÆUS geweest zijn (*k*).

Maer weten wy, van dezen Apostel JUDAS, niet te zeggen. —— In de Handelingen der Apostelen, vinden wy gene melding van zijne verrichtingen. De Kerkelyke Geschiedschrijvers berichten ons, dat hy, het Euangelie gepredikt hebbe, eerst in het Joodsche land, daer na in *Idumæa*, *Arabien*, *Syrien*, *Mesopotamien*, en ook, vele jaren, in *Persien*. De Latijnsche Kerk heeft bykans algemeen geloovt, dat hy, in *Persien*, door de Magi, vermoord zy, om dat hy hunne bygelovigheid openlyk te keer ging (*l*).

II. *De personen, aen welken deze Briev geschreven is*,

Heten vs. 1, in het algemeen, *geroepenen, die, door God den Vader, geheiligd zijn, en, door* JESUS CHRISTUS, *bewaerd.* Deze is eene onbepaelde beschrijving van Christenen, die, in weerwil van veelvuldige verleiding, tot schromelyke dwalingen,

(*k*) l. c. p. 787.

(*l*) CAVE *Apostol. Oudh.* p. 342.

gen, in het geloov, aen de echte leer van het Euangelie, waren ſtaende gebleven. Maer welke Christenen worden hier bedoeld, en waer waren zy woonächtig?

De beroemde MILLIUS bericht ons, dat 'er twee Handſchrivten zijn, in welke men vs. 1. leest, *aen den Heidenen, die, door God den Vader, geheiligd, en, door* JESUS CHRISTUS *bewaerd zijn*, en dat deze lezing, door den Syriſchen Vertaler, zy naergevolgd. —— Wanneer deze lezing echt was, zou de Briev geſchreven zijn, aen Christenen, die Heidenen van oorſprong waren. Maer het gezach van een paer Handſchrivten kan niet opwegen, tegen dat van alle de overigen, noch dat van eene vertaling, tegen dat van zo vele andere Overzettingen. —— Ook past de inhoud niet, op bekeerde Heidenen. De Apostel verzet zich kennelyk. tegen de Gnostieken, die, uit de Joden, oorſprongelyk waren. Het *verwerpen van de heerſchappy, en het lastren van de heerlykheden*, vs. 8, was recht geſchikt, om geſmaekt te worden, van de Joden; trotsch, op hunne oude voorrechten, beſchouwden zy alle andere volken, met verächting, en niets was hun ondraeglyker, dan dat zy, aen de heerſchappy van Heidenſche heerlykheden, onderworpen waren. —— Voeg 'er by, dat de Apostel zich vs. 14. beroepe, op de Prophecy van HENOCH, welke, door overlevering, by de Joden, bewaerd, maer, aen

Heidenen, geheel onbekend was; gevolgelyk was zy meer geschikt, om invloed te maken, op Christenen, die oorsprongelyk Joden of Jodengenoten waren, dan op bekeerde Heidenen.

Naer ons inzien, is deze Briev geschreven, aen de Christenen, uit de Jodengenoten, die, in de gewesten van klein Asia, verspreid waren.

Dit besluiten wy, uit de gelykformigheid van dezen Briev, met den *Tweeden* van PETRUS. Beide de Apostelen verzetten zich, tegen dezelvde dwaelgeesten. Hier aen kan niemand twijffelen, die het tweede Kapittel van PETRUS *Tweeden* Briev, met dit geschrivt van JUDAS, vergelykt. In beide vindt men dezelvde beschrijvingen van de bedoelde Verleiders, dezelvde drangredenen, om de Christenen tegen die valsche Propheten, te waerschouwen, en dikwerv dezelvde of gelykzoortige bewoordingen. —— Nu weten wy, uit 2 Petr. III: 1, dat PETRUS zijnen *Tweeden* Briev gezonden hebbe, aen dezelvde Christenen, aen welken hy den *Eersten* geschreven had, en de eerste hieldt, aen de *vreemdelingen, verstrooid in Pontus, Galatien, Cappadocien*, het Voorburgemeesterlyk *Asia en Bithynien.* (Vergel. 1 Petr. I: 1.) Nu waren deze *verstrooide vreemdelingen*, gelijk wy, in onse INLEIDING, tot den *Eersten* Briev van PETRUS, nader hebben aengetoont, Jodengenoten, die zich, tot het Christendom, bekeert hadden. —— Gevolgelyk heeft

Apos-

Apostel JUDAS ook dezen Briev geſchreven, aen die zelvde Christenen, uit de Jodengenoten, in de gewesten van Klein Aſia.

III. *De inhoud van dezen Briev,*

Dit behoeven wij nauwlyks te zeggen, is gelykſoortig, met dien van het *derde* Kapittel, in PETRUS *tweeden* Briev.

De Apostel waarſchouwt daer de Christenen, uit de Joodengenooten, in klein Aſiën, tegen de hoogstverdervelyke en zedenverwoestende wanbegrippen, welke de Gnostieken allerwegen trachten te verſpreiden; hij vermaent hen, tot ſtandvastigheid, in het geloov, aen de zuivere leer van het Euangelie, en tot eenen heiligen wandel.

Apostel JOANNES verzette zich mede, tegen die zelvde dwaelgeesten, in dat geſchrivt, het welk doorgaens, maer in de daed min gepast, zyn *eerſte algemeene Zendbriev* pleegt genaemd te worden. Maer 'er is dit onderſcheid tusſchen, dat PETRUS de toekomst van deze valſche Propheten voorſpelde. (Verg: 2 Petr. II: 1.) en JUDAS ſtelt hen voor, als verleiders, die reeds openlijk voor den dag gekomen waren, en niets onbeproevd lieten, om hunnen hoogstverdervelyken aenhang te vermeerderen; maer zo dat zij nog, onder de Christenen, vermengd waren, en hunne lievde maeltyden bij-

woonden. (Verg: Jud. 4, 12.) Terwijl JOANNES dezelvde dwaelgenoten aftekent, als lieden, die zich reeds, van de Christenen, hadden afgefcheiden, en eenen afzonderlyken aenhang uitmaekten.

IV. *De aenleiding, tot het fchrijven van dezen Briev*

Was gelegen, in de toenmalige, omftandigheden der Christenen, daer zy nu bloot gefteld waren, aen de verleiding der Gnostieken.

Deze valfche Propheten veränderden Gods genade, in ontuchtigheid. Het geen zy leerden, van den *Demiourgos*, die, volgens hen, de Schepper der waereld was, en van de ftof, welke de bron is van het zedelijk bederv wezen zoude, baende regelrecht den weg, tot een losbandig leven, in allerlei overdaed en wellust. Onder het voorwendfel, dat de zonde, uit de gefteldheid van het ftoffelijk lichaem, noodzakelyk en onvermijdelyk voortvloeide, en dat een losbandig leven, het meest gefchikte middel was, om het lichaem, de bron van het bederv, te verzwakken, vierden zij den losfen teugel, aen hunne onreine begeerlykheden.

Ook verwierpen zy alle ondergefchiktheid, in de menschlyke maetfchappy. —— Zy beweerden, dat 'er geen wezenlyk onderfcheid ware, tusfchen goed

goed en kwaed, en dat het gene zo genaemd werdt een natuurlyk gevolg was van de gefteldheid onzer lichamen. Uit deeze zedenverwoestende beginzelen, leidden zy dit gevolg af, dat een ieder, naar zijne lusten, onbedwongen leven mogt, en dat men derhalven, aen gene wetten, moest gebonden, noch, aen het gezach van Overheden, onderworpen zijn.

Deze hoogstverdervelyke dwaelingen hadden zeer veel velds gewonnen, en het gevaer der verleiding werdt, met het getal der gener, die zich verleiden lieten, van dag tot dag grooter. Immers wy leeren, uit vs. 22, en 23, dat 'er reeds veelen van de zulken, die belydenis van het Euangelie gedaen hadden, waren befmet geworden. Deze beftonden, niet alleen uit eenvouwigen, die zich, door onbedachtzaemheid, hadden laten verleiden, en vatbaer waren, voor verbetering, maer ook uit de zulken, die zich, uit vuile inzichten, by den aenhang der Gnostieken, voegden, zich, in het kwaed, verhardden, en blyken gaven, dat zy ten eenemael onverbeterlyk waren.

De overweging van het fteeds toenemend gevaer der verleiding bewoog den Apostel, om dezen Briev te fchrijven, aen de Christenen, uit de Jodengenoten, in de gewesten van klein Afiën, die, door den Verlosfer, voor de verleiding, bewaerd, en ftaende gebleven waren, in het geloov,

aen de zuivere leer van het Euangelie. (Verg. vs. 1).

V. *Het oogmerk van dezen Briev*

Was derhalven, om de gemelde Christenen te waerſchouwen en te wapenen, tegen de doorbrekende kracht der verleiding; en om hen op te wekken, tot ſtandvastigheid, in het geloov, aen de echte leer van het Euangelie, welke, door de Gnostieken, zo jammerlyk verbasterd werdt, en tot eenen heiligen wandel, overëenkomstig de voorſchrivten van dat Euangelie.

Maer, mag men denken, had PETRUS reeds, in zijnen *Tweeden* Briev, de Christenen, uit de Jodengenoten in klein Aſiën, tegen de verleiding der toenmalige dwaelgeesten, gewaerſchouwt; wat behoevde dan JUDAS dezelvde zaken, in dezen Briev, nog eens te herhalen? of was de *tweede* Briev van PETRUS, aen onzen Apostel, onbekend?

Er is geen twyffel aen, of JUDAS heeft den *Tweeden* Briev van PETRUS gelezen, en voor zich gehad, daer 'er zulk eene blykbare overëenſtemming is, tusſchen de zaken, en de uitdrukkingen, welke beide de Apostelen voordragen en gebruiken. „ Het „ is my bykans onbegrijpelyk, (zegt de beroemde „ MICHAËLIS) (*m*), hoe LARDNER, tegen het gevoel „ van

(*m*) l. c. p. 797.

„ van deze klaerblijklyke gelykvormigheid, zo on-
„ gevoelig zijn kan, om het, als twyffelächtig,
„ aen te zien, of JUDAS den Briev van PETRUS ge-
„ lezen hebbe. Hoe zou het mogelyk zijn, dat
„ twee Schrijvers, schoon zy, by eenerlei omstan-
„ digheden, en tegen eenerlei dwaelleeraren,
„ schrijven, zo nauwkeurig, in de verkiezing der
„ uitdrukkingen, zouden overëenstemmen, zon-
„ der iets van malkanderen te weten.

Dan hoe blykbaer de gelykformigheid, tusschen de geschrivten van PETRUS en JUDAS ook wezen moge, heeft evenwel de laeste 'er verscheidene byzonderheden bygevoegt, welke wy, by PETRUS, niet aentreffen. (Verg. vs. 5, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16. en het geheele vermaenend deel, vs. 20—23).

Toen PETRUS zijnen *Tweeden* Briev schreev, waren de verleiders nog niet opgestaen, of immers nog niet openlyk te voorschyn gekomen. Maer nu waren 'er reeds verscheidene verleid geworden. (Verg. vs. 22, 23.) en het gevaer nam van dag tot dag toe, naermate de dwaelleeraers stouter wierden. —— Dit bewoog onzen Apostel, om den Christenen, die, in het geloov, aen de zuivere leer van het Euangelie, standvastig gebleven waren, de waerschouwing van PETRUS te herinneren; (Verg. vs. 17) hun onder het oog te brengen, dat de verleiders, welker toekomst PETRUS voorspelt had, nu het hoofd stoutelyk begonden op te steken; en

die waerschouwing, op dat zy des te meerderen invloed, op de gemoederen, maken mogt, met inlasſching van ettelyke byzonderheden, nog eens, op eene nadrukkelyke wijs, te herhalen.

VI. *Den tijd, wanneer, en de plaets, alwaer deze Briev geſchreven is,*

Kunnen wy niet nauwkeurig bepalen.

Ten aenzien van den tijd, mogen wy, uit het voorheen beredeneerde, zo veel vast ſtellen, dat JUDAS dezen Briev geſchreven hebbe, eeñen geruimen tijd, na den dood van PETRUS: die verleiders toch, die, in den laetſten tijd van PETRUS, nog toekomende waren, hadden nu hunne dwalingen reeds beginnen te verſpreiden, en vele eenvouwigen, van den rechten weg, afgebracht. Toen JOANNES zijnen eerſten Briev, gelijk men gewoon is te ſpreken, opſtelde en afzondt, hadden zich de Gnostieken reeds, van de Christenen, afgeſcheiden; zo dat zy eenen byzonderen aenhang uitmaekten. Gevolgelyk is deze Briev vroeger geſchreven.

Op de gelegde gronden, ſtellen wy daerom het ſchrijven van dezen Briev, tusſchen den dood van PETRUS, en het opſtellen van dat geſchrivt, het welk doorgaens de eerſte algemene Zendbriev van JOANNES genoemd wordt. —— Iets naders kunnen wy niet bepalen.

De

De Hoog Leeraer MICHAËLIS is van oordeel, dat JUDAS zijnen Briev, nog voor de verwoesting van Jerusalem, geschreven hebbe. „ Het gene „ my, (zegt hy) (n) Intusschen tegen zulk eene „ late dagtekening is te binnen geschoten, wil „ ik niet geheelënal, met stilzwijgen, voor- „ by gaen; by aldien de Briev van JUDAS, na „ Jerusalems verwoesting, en wel van JUDAS „ zelven, en niet van iemand, die den naem „ des Apostels ontleende, ware geschreven; zo „ zou men niet anders kunnen verwachten, dan „ dat hy vs. 5-8, na de overige, door PETRUS „ reeds genoemde voorbeelden van Gods oordee- „ len, ook het naerste, vreesselykste, en van „ CHRISTUS zelvs vooräf verkondigde voorbeeld „ der wrake, mede zoude genoemt hebben."

Maer de keus van den Apostel, in het opgeven van voorbeelden der Goddelyke wraek, is zeer wijsselyk ingericht. Hy bepaelt zich, tot deze drie, van de ongelovige Israëllers, van de afgevallene Engelen, en van de grouwzame menschen, die oudtijds Sodoma, en de nabuurige Steden, bewoont hebben; om dat de Heer, door de gemelde voorbeelden, zijnen afkeer van de boosheid, openlyk betoont had, om de waereld te overtuigen, dat Hy de ongerechtigheid, op eene geduchte wijs, byzonder na dit leven,

(n) l. c. p. 796, 797.

ſtraffen zal; maer voornamelyk, om dat die voorbeelden, by uitnemenheid, geſchikt waren, om tevens de zeden verwoestende beginſelen der Gnostieken te wederſpreken, die voorgaven, dat het breideloos opvolgen van de vleeſchelyke begeerlykheden, door het ſtoffelyk lichaem te verzwakken, de ziel allengskens van het ſtof losmaekte, en tevens alle ondergeſchiktheid, in de menſchelyke Maetſchappy, verwierpen.

Het eerſte voorbeeld van de ongelovige Israëllers, die, in de woesteny, zijn omgekomen, vs. 5, diende, ten bewijze, dat God de boosheid, ook van zulken, welke Hy voorheen byzonder begunſtigd heeft, niet wil ongeſtraft laten. —— Dit was ook het geval der Gnostieken, die, met de prediking van het Euangelie, verwaerdigt waren, en de leer van dat Euangelie beleden hadden. —— Het tweede voorbeeld, van de afgevallene Engelen vs. 6, leerde duidelyk, dat gaven, kundigheden, en voorrechten, op welke zich de Gnostieken beroemden, de boosdoeners, tegen de wel verdiende ſtraffen, niet kunnen vry waren. —— Het derde voorbeeld, van Sodoma en de nabuurige Steden, ſtelde den afkeer, welken God heeft van de ontucht, in het allerhelderst daglicht, en was ongemeen gepast, ten betoge, dat de Gnostieken, die, in allerlei overdaed en onkuischheid, losbandig he-

nen

nen leevden, de Goddelyke wraek niet ontvlieden zouden.

Nu zal men van zelvs de reden bevroeden kunnen, waerom de Apostel gene melding make, van het schromelyk oordeel, het welk de Heer, by de verwoesting van Jerusalem, over de hardnekkige Joden, heeft uitgeöeffent. Daer door heeft Hy wraek genomen, niet zo zeer over de ontucht der Joden, als wel over het smadelyk verwerpen van den MESSIAS, en het hardnekkig ongeloov, het welk zy daer in betoont hebben. —— Dit voorbeeld was derhalven, tot tot het oogmerk van JUDAS, min gepast.

Omtrent de plaets, van waer deze Briev geschreven is, hebben wy gene de minste zekerheid. —— In het geschrivt zelvs, vinden wy niets, het welk aenleiding, tot eenige bepaling, zoude kunnen geven; en de Oudheid geevt daer omtrent geen het minste bericht. — Indien men het bykans algemene gevoelen der Latijnsche Kerk overneemt, dat de Apostel, ten laetsten, tot in Persien, zy doorgedrongen, en aldaer het Euangelie, met eene gezegende vrucht, vele jaren, verkondigt hebbe, tot dat hy, door de Magi, om het wederstaen van hunne bygelovigheden, is van kant gemaekt (*o*); mag men verönderstel-

(*o*) ARETIUS *Introd. in lectis nun N. T.* p. 282. —

len, dat deze Briev, uit Persien, geschreven zy, en van daer, na de gewesten van Klein Asia, verzonden zy.

VII. *De ontleding van dezen Briev.*

I. Het opschrivt vs. 1, 2, behelst twee hoofdzaken.

א. Eene opgaev der personen, door en aen welke deze Briev geschreven is, vs. 1, en

ב. De minzame lievdegroet, vs. 2.

II. Het lichaem van den Briev zelvs, vinden wy vs. 3-23.

א. Vooräf geevt de Apostel, het oogmerk van dit zijn schrijven op, vs. 3, 4.

A. Het oogmerk, het welk hy bedoelde, vs. 3, en

B. De aenleiding, welke hem daer toe bewogen had, vs. 4.

ב. Aen dit oogmerk, voldoet de Apostel, in dezen Briev, vs. 5-23.

A. Door de Christenen, tegen de gemelde verleiders, ernstig te waerschouwen, vs. 5-16. Ten dien einde,

A. Geevt hy eerst eene tekening van het geduchte oordeel, het welk die dwaelgeesten ontwijffelbaer te wachten hadden, vs. 5-11.

α. Hy noemt drie zeer merkwaerdige voorbeelden van geſtrenge ſtraföeffeningen op, welke de rechtvaerdige God voormaels gegeven had, vs. 5-7.

a. Over de wederſpannige Israëllers, in de woesteny, vs. 5.

b. Over de gevallene Engelen, vs. 6.

c. Over de grouwzame inwoners van Sodoma en de nabuurige ſteden, vs. 7.

β. Uit deze voorbeelden, betoogt hy, by wijs van toepasſing, dat ook deze verleiders Gods geduchte oordeelen niet ontvlieden zouden, vs. 8-11.

a. Eerst brengt hy deze dwaelgeesten, met opzicht tot hunne grouwzame beginſelen en wanbedrijven, met de gemelde voorbeelden, in vergelyking, vs. 8, 10.

𝔞. Hy geevt een kort bericht van hunne ſnode beginſelen en bedrijven, vs. 8, en

𝔟. Betoogt het onbetamelyke daer van, vs. 9, 10.

1. Hy ſtelt daer toe een zeker geval voor, vs. 9, en

2. Past het, op de bedoelde verleideren, toe, vs. 10.

b. Daer na trekt hy 'er dit onbetwistbaer gevolg uit, dat ook zy Gods geduchte

oordeelen geenszins ontvlieden zouden; vs. 11.

B. Wijders beschrijvt de Apostel deze verleiders, in het grouwzame van hunne zeden, en in het ongerijmde van hunne leer, als mede het oordeel, het welk zy ontwijffelbaer te wachten hadden, vs. 12-16.

α. Hunne grouwzame zeden, en ongerijmde wanbegrippen worden aengewezen, vs. 12, 13.

a. Hunne grouwzame zeden, vs. 12ᵃ.

b. Hunne ongerijmde wanbegrippen, vs. 12ᵇ, 13.

β. Het oordeel, het welk zy te wachten hadden, wordt afgeteekend, vs. 14-16.

a. In deszelvs zwaerheid, vs. 14, 15.

b. In deszelvs billykheid, vs. 16.

B. Op deze waerschouwing, laet de Apostel eene vermaning volgen, tot eenen wandel, geheel onderscheiden, van het grouwzaem gedrag der gemelde verleideren, vs. 17-23.

A. Eerst wekt hy de Christenen op, tot eene oplettende waekzaemheid, tegen de drogredenen der verleideren, vs. 17-19.

α. Door hun de voorzeggingen der Propheten te herïnneren, vs. 17, 18.

β. Door dezelve, op die grouwzame verleiders, toe te passen, vs. 19.

B. Wij-

B. Wijders vermaent de Apostel deze Christenen, tot eenen heiligen wandel, vs. 20-23.

α. Met opzicht tot God, vs. 20, 21.

β. Met betrekking tot hunne naesten, vs. 22, 23.

III. De Apostel besluit dezen Briev, met eene dankzeggende verheerlyking van den Goddelyken Verlosser, vs. 24, 25.

VIII. *De Uitlegkundige Schrivten, over dezen Briev.*

In onſe tael, zijn voornamelyk de volgende:
J. CRYGHTON, *over den Briev van* JUDAS, in 4°.
T. ANTONIDES, *over den Briev van* JUDAS, in 4°.
H. BRUINING, *over den Briev van* JUDAS, in 4°.
J. H. JANSSONIUS, *over den Briev van* JUDAS, in 4°.
Nagelatene Leerredenen van J. DE LEEUW, *over de zes eerſte verſen van den Briev des Apostels* JUDAS, *benevens eene doorlopende verklaring, over den zelvden gehelen Briev, en het tweede hoofdſtuk des tweeden Brievs van* PETRUS, *door* G. J. NAHUYS, in 8°.

DE

ALGEMEENE

ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

JACOBUS.

DE

ALGEMEENE

ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

JACOBUS.

HET I. KAPITTEL.

I. Vooräf gaet het opschrivt, vs. 1.

1. JAcobus, een dienstknecht Godts ende des Heeren Jesu Christi, den twaelf stammen (*a*) die in de verstroyinge zijn, saligheyt.

De naem des Schrijvers van dezen Briev is JACOBUS. Onses erächtens, hebben wy te denken, aen JACOBUS den zoon van ALPHEUS, die doorgaens JACOBUS *de kleine* of de jongere genaemd werdt, (vergel. Marc. XV: 40,) in onderscheiding van eenen anderen Apostel van denzelvden naem, die een zoon van ZEBEDEUS geweest, en, op bevel van HERODES AGRIPPA, onthoofd is. (vergel. Hand. XII: 2.) Zijne moeder was de zuster van MARIA, de moeder des HEEREN, zo dat de Heiland en onse JACOBUS zusters kinders, of volle neeven, waren; daer van daen wordt de laetste, naer de

(*a*) Hand. 8: 1. 1 Petr. 1: 1.

gewoonte der Hebreeuwen, de *broeder des* HEEREN genaemd. — Dit ftuk hebben wy, in onze INLEIDING tot dezen Briev, nader beredeneert, en de verfchillende gevoelens ter toetfe gebracht.

Hy noemt zich eenvouwig eenen *dienstknecht van God en van den Heer* JESUS CHRISTUS, in de prediking van het Euangelie. Maer daer uit mag men in het geheel niet befluiten, dat hy geen Apostel geweest zy. PAULUS befchrijvt zich zelven mede, op zoortgelyk eene wijs, Phil. I: 1.

Hy fchreev dezen Briev, aen *de twaelv ftammen, die in de verftroijing waren*, dat is, aen de Christenen uit de Joden, die, buiten Palestina, in de landen der Heidenen, hun verblijv hielden.

De zegenwensch is zeer kort, maer zaekrijk, *zaligheid.* Eigenlyk ftaet 'er, *blijde zijn of blijdfchap.* Deze manier van groeten, welke niet alleen by de Heidenen, maer ook by de Joden, in gebruik was, is, door de Christenen, overgenomen. (vergel. Hand. XV: 23. XXIII: 26.) — De Apostel wenscht den bekeerden Joden, die, onder de Heidenen, verftrooid waren, allerlei heil en welvaert toe, alles, wat hun gegronde ftof, tot blijdfchap, geven konde.

II. *De inhoud van dezen Briev is zedenbeftuurend, behelfende onderrichtingen, waerfchouwingen en vermaningen, Kap. I: 2— V: 20.*

ℵ. *De eerfte vermaning verkeert, omtrent de verzoekingen, Kap. I: 2-27.*

A. *Omtrent uitwendige verzoekingen, welke van buiten aenkomen, vs. 2-12. Deze moesten de Christenen befchouwen, als eene ftof van blijdfchap.*

α. *De zaek wordt voorgefteld, vs. 2, en*

β. *Aengedrongen, uit aenmerking van het nut, het welk zy te weeg brengen, vs. 3-12.*

a. *In het tegenwoordig leven, vs. 3-11.*

𝔞. *De vrucht der verdrukking is lijdzaemheid, vs. 3, 4.*

𝔟. *By deze gelegenheid, wijst de Apostel de middelen*

aen,

aen, welke men by de hand moet nemen, om deze lijdzaemheid, op de rechte wijs, uit te oeffenen, vs. 5-11.

1. *Het bidden, om wysheid,* vs. 5-8.

— *Dit middel wordt voorgesteld,* vs. 5, *en*

— — *De rechte wijs aengewezen, op welke het zelve moet in het werk gesteld worden,* vs. 6-8.

2. *Het ander middel is, dat men zyn hart, aen de aerdsche goederen, niet vast hechte,* vs. 9-11.

— *De zaek wordt voorgesteld,* vs. 9, 10a, *en,*

— — *Uit aenmerking der vergangelykheid van de aerdsche goederen, nader aengedrongen,* vs. 10b, 11.

b. *In het toekomend leven, zal de lijdzaemheid der Christenen, met de kroone der heerlykheid, genadig beloond worden,* vs. 12.

2. (*b*) Acht het voor groote vreugde, mijne gelievde broeders, en beschouwt het als eene stof van uitbundige blijdschap, wanneer gy in velerley versoeckingen valt, en waerdig geacht wordt, om, voor den naem en de zaek van den gezegenden Verlosser, smaedheden en smerten te ondergaen. (vergel. Hand. V: 41. 2 Thess. I: 5.) Bemoedigt u, onder het lijden, met de herinnering, dat het doorstaen van verdrukkingen, om CHRISTUS wil, zeer gezegende vruchten ten gevolge hebbe; (vergel. Rom. V: 3. Hebr. XII: 11.)

3. (*c*) Wetende, dat de beproevinge uwes geloofs, het welk, door die verdrukkingen, wordt op den toets gesteld, lijdsaemheyt en standvastigheid werckt.

De Apostel begint zijne vermaningen, met het voorschrijven van een recht Christelyk gedrag, onder de *verzoekingen.* — De *verzoekingen* of *beproevingen* zijn van tweederlei zoort; zulken, die, ons tot zondigen, vervoeren, en de bose lusten gaende maken, welke wy, als eene stof van

(*b*) Matth. 5: 11. Rom. 5: 3. 1 Petr. 1: 6. (*c*) Rom. 5: 3. 1 Petr. 1: 7.

droevheid, en hoogst gevaerlyk, moeten afbilden; (vergel. Matth. VI: 13. XXVI: 41. Luc. IV: 13. 1 Tim. VI: 9,) en zulke, welke ons, in den weg der Voorzienigheid, worden toegezonden, om de oprechtheid van ons geloov, en onse standvastigheid in het zelve, op den toetse te zetten. Men denke, aen allerlei rampen en wederwaerdigheden, byzonder de zodanige, welke een Christen, om de belijdenis van het Euangelie, ondergaen moet, en door welke hy ligtelyk kan vervoerd worden, om zijn geloov te verzaken, en CHRISTUS te verlochenen. (vergel. Luc. VIII: 13. XXII: 28. Hand. XX: 19. 1 Cor. X: 13. Openb. III: 10.) — Het wijst zich van zelvs, dat de Apostel hier het oog hebbe, op de laetste zoort van verzoekingen of beproevingen: want hy stelt dezelve voor, als eene stof van *grote vreugde*.

Wy mogen 'er uit besluiten, dat de Christenen uit de Joden, aen welke deze Briev geschreven is, veelerlei verdrukkingen, om de belijdenis van CHRISTUS en zijn Euangelie, ondergaen moesten. Deze verdrukkingen werden hun aengedaen, door hunne ongelovige broederen. De Heidenen, onder welke zy verspreid waren, (vergel. vs. 1,) beschouwden de Christenen, als eenen byzonderen aenhang der Joden, en het was eerst in latere tijden, dat zy de belijders van JESUS naem, hebben begonnen te vervolgen. De ongelovige Joden zullen hunne broederen naer het vleesch, die het Christendom hadden aengenomen, niet alleen door beloften, van hunne belijdenis hebben zoeken af te trekken, maer hun ook smaed en mishandelingen hebben aengedaen.

Deze Christenen waren *in veelerlei verzoekingen gevallen*, of *geraekt*, gelijk wy zouden zeggen. (vergel. Luc. X: 30. Hand. XXVII: 41.) *Veelerlei verzoekingen* zijn ellenden en mishandelingen van verschillende zoort en van onderscheidenen aert. (vergel. Matth. IV: 24. 2 Tim. III: 6.) Elk der ongelovige Joden legde zich daer op toe, om hunne broederen, die het Euangelie omhelst hadden, naer zijn vermogen, en naer de verschillende omstandigheden, het leven bitter te maken. — Byzonder schijnen deze Christenen, met armoede en allerlei gebrek, geworsteld te hebben, terwijl hunne vleeschelyke broeders, die met goederen gezegend waren, hun

alle

alle onderſteuning weigerden. Dit ſchijnen wy te mogen beſluiten, uit vs. 9-11, alwaer de Apostel ſpreekt, van de verſmading der armen, en de lievdeloſe trotschheid der vermogenden, als mede uit Kap. II: 1-13. en Kap. V: 1.

De Apostel oordeelde het nodig, om een begin van zijne vermaningen te maken, met eene uitvoerige opwekking, om zich, onder deze verdrukkingen en vernederende omſtandigheden, betamelyk te gedragen. Zy begonden 'er treurig en moedeloos onder te worden. Behalven dat armoede en verdrukking hard is voor vleesch en bloed, waren 'er deze Christenen des te verdrietiger onder, om dat zy, als geborene Joden, uit hoofde der belovten, welke, onder de Sinaïtiſche bedeeling, aen hun volk gedaen waren, by uitnemenheid gezet waren, op aerdſche zegeningen, en om dat het hun zeer bezwaerlyk viel, de oude vooröordeelen, omtrent den bloeienden voorſpoed, onder het Koningrijk van den MESSIAS, geheel af te leggen.

De Apostel leert hen daerom de verdrukkingen, door welke hun geloov beproevd werdt, te beſchouwen, als eene ſtof van grote blijdſchap: *acht het voor grote vreugde, mijne broeders, wanneer gy in veelerlei verzoekingen valt.* vs. 1. Eigenlyk ſtaet 'er *alle* vreugde, dat is, eene overvloedige en grote blijdſchap. — Deze les moest den gemelden Christenen, in den eerſten opſlag, eene wonderſpreuk wezen. Maer, wanneer zy de zaek, in het ware daglicht, beſchouwden, zouden zy het voorſtel van den Apostel moeten billyken. Hy brengt hun daerom onder het oog, welke gezegende vruchtgevolgen de verdrukkingen, reeds in dit leven, te weeg brengen, vs. 3.

Zy *wisten*, of immers zy moesten weten en zich herïnneren, *dat de beproeving van hun geloov lijdzaemheid werkte.* Op dezelvde wijs heeft zich ook PAULUS uitgedrukt, Rom. V: 3. — De *beproeving van uw geloov*, dat is, het ondergaen van veelerlei verdrukkingen, door het welk uw geloov op den toets gezet, en deszelvs echtheid beprôevd wordt, *werkt lijdzaemheid* of *ſtandvastigheid*, dat is, eene lijdzame ſtandvastigheid. Trouwens wy worden, door de verdrukkingen, zodanig geöeffend, dat wy daer door eene meerdere maet van

lijdzaemheid verkrijgen, zo dat wy ons, hoe langs zo meer, geduldig onderwerpen, aen alle de wegen der Voorzienigheid, hoe smertelyk zy ook, voor vleesch en bloed, wezen mogen. — Wanneer zich nu de Christenen uit de Joden gedurig herïnnerden, dat de oprechtheid van hun geloov, door de verdrukkingen, beproevd wierd, en dat deze beproeving recht geschikt ware, en hun wierdt toegezonden, om hunne lijdzaemheid te doen toenemen, zouden zy ook erkennen moeten, dat dit kwaed gezegende vruchten voortbracht, en dat zy de verdrukkingen, aen welke zy waren blootgesteld, te beschouwen hadden, als eene stof van grote blijdschap.

Maer hoedanig moest deze lijdzaemheid wezen? bestondt zy, in ongevoeligheid? Niets minder dan dit. De Apostel leert daerom vs. 4, op welk eene wijs, deze lijdzaemheid moest worden uitgeöeffend.

4 Doch (of *Ondertusschen*) de lijdsaemheyt, welke ik bedoel, hebbe een volmaeckt werck, en make zich, met daden openbaer, om in alles, een goed geweten te hebben, voor God en menschen, op dat gy moogt volmaeckt zijn ende geheel oprecht, u, in alle gevallen, zo gedragende, als het Christenen betaemt; in geen dingh gebreckelick, zo dat niemand aenleiding hebbe, om u, in het een of ander opzicht, te berispen.

Om nu deze lijdzaemheid, op de rechte wijs, uit te oeffenen en openbaer te maken, moesten zy de gepaste middelen by de hand nemen, en, voor alle dingen, bidden, om de nodige wijsheid, vs. 5-8. De verdrukkingen konden hen ligtelyk, in verlegenheid, brengen, zo dat zy niet wisten, hoe zy zich, in onderscheidene omstandigheden, betamelyk gedragen moesten; voorāl liepen zy gevaer, om of, aen de eene zijde, tot ongevoeligheid, of, aen den anderen kant, tot moedeloosheid, te vervallen. Zy hadden daerom wijsheid nodig, en moesten om dezelve gelovig en vertrouwend bidden.

5. (*d*) Ende indien yemant van u wijsheyt ontbreeckt,

(*d*) Spr. 2: 3.

breeckt, zo dat hy niet wiste, hoe hy zich, in onderscheidene gevallen van beproeving, gedragen moete, dat hyse al biddende van den weldadigen Godt begeere, die een yegelick, zonder aenneming des persoons, mildelick en overëenkomstig den nood der behoevtigen, geeft, (verg. Rom. XII: 8,) ende niet en verwijt, of het verzoek afslaet; ende (*e*) sy sal hem zekerlyk gegeven worden, nademael God altoos gereed is, om onse gebeden te verhoren. (vergel. Matth. VII: 7.)

God *verwijt niet*. Zo heeft onse Overzetting. Behoudt men dezelve, dan is de mening deze, dat God niet naderhand verwijtingen doe, wegens zijne giften, of over het ondankbaer gebruik van zijne zegeningen. Maer hoe zou hier zulk eene uitspraek te passe komen? — Wy vertalen het daerom liever, door *beschamen*, zo dat de zin zy: „ God beschaemt den bidder niet, door zijn verzoek van de „ hand te wijzen.

6. Maer dit bidden, om wijsheid, moet, op de rechte wijs, geschieden, zal men verhoord worden; dat daerom hy, die wijsheid nodig heeft, se begeere in geloove, in een zeker vertrouwen, dat God zijne beloften, welke Hy omtrent de verhoring der gebeden gedaen heeft, vervullen zal, niet twijffelende, noch aen zijne macht, noch aen zijne goedheid: want die twijffelt, of hy de wijsheid, om welke hy bidt, ontvangen zal, dan niet, is een bare der zee gelijck, die van den wint gedreven ende op ende neer geworpen wort, voor zo ver hy dan hoopt, en dan wederom wanhoopt, zo dat hy gene de minste gerustheid hebbe.

7. Want die mensche, die, aen de verhoring zijner gebeden, twijffelt, en meyne of vleie zich niet, dat hy yet ontfangen sal van den Heere, naerdien hy niet, in het geloov, gebeden heeft, zonder het welk hy Gode onmogelyk behagen kan. (vergel. Hebr. XI: 6.)

8. Een dobbelhertigh man, die gene vaste beginselen

(*e*) Jer. 29: 12. Matth. 7: 7. ende 21: 22. Marc. 11: 24. Joh. 16: 24. 1 Joh. 3: 22. ende 5: 14.

heeft, zo dat hy nu eens hope, dan wederom den moed late zinken, [*is*] ongestadigh in alle sijne wegen en handelingen, wankelmoedig in alle gevallen.

9. Maer het gebed, om wijsheid, is het eenige middel niet, om de lijdzaemheid, van welke ik zo even gesproken heb, (vergel. vs. 3, 4,) op de rechte wijs, uit te oeffenen; men moet daer te boven zijn hart, van de aerdsche goederen, los maken: want de broeder die nedrigh is, de Christen, die, om zijne geringe en nooddruftige omstandigheden, van zijne ongelovige broederen naer het vleesch, versmaed wordt, roeme in sijne hoogheyt, dat hy een deelgenoot is van Gods onderscheidende gunst en lievde in CHRISTUS, en dat hy verwaerdigd wordt, om, ter eere van den Verlosser, te lijden.

10. Ende de rijcke, daer en tegen, die trotsch is, op zijne schatten, en den armen Christen versmaedt, roeme vry in zijnen overvloed, die den weg zal banen, tot sijne vernederinge: want zijn ingebeeld geluk is onbestendig en menigmalen kortstondig. Immers hy sal als een bloeme des gras voorbygaen, en zijn luister verdwijnt, als een bloem, die spoedig verwelkt.

11. (*f*) Want de sonne is opgegaen met de hitte van den verzengenden Oostenwind, (vergel. Gen. XLI: 27,) ende heeft het gras dorre gemaeckt, het zelve verschroeiende, ende sijn bloeme is afgevallen, ende de schoone gedaente hares aenschijns is vergaen: alsoo sal oock de rijcke, die, op de aerdsche schatten zijn vertrouwen vestigt, en den armen versmaedt, in sijne wegen verwelckeren, en alle zijne voornemens zullen verydeld worden.

12. (*g*) Saligh is de man die de versoeckinge lijdzaem verdraegt, en standvastig blijvt, onder alle verdrukkingen, niet alleen in dit, maer ook in het volgend leven: want als hy beproeft sal geweest zijn, en hy de oprechtheid van zijn geloov, door standvastigheid, zal openbaer

(*f*) Jes. 40: 6. 1 Cor. 7: 31. Jac. 4: 14. 1 Petr. 1: 24. 1 Joh. 2: 17. (*g*) Job 5: 17.

baer gemaekt hebben, so sal hy (*h*) de kroone des eeuwigen levens ontfangen, welcke de Heere (*i*) belooft heeft den genen die hem lief hebben, en oprechtelyk dienen.

B. *Wijders spreekt de Apostel, van inwendige verzoekingen*, *vs.* 13-27.

A. Ten aenzien van de zaek zelve, leert hy, dat deze zoort van verzoekingen haren oorsprong hebbe, niet van God, maer van 's menschen zondige begeerlykheid zelve, vs. 13-18.

α. De stelling zelve vinden wy vs. 13-15.

a. Deze zoort van verzoekingen moeten, niet aen God, worden toegeschreven, vs. 13,

b. Maer aen onse zondige begeerlykheid, vs. 14, 15.

β. Deze stelling wordt bewezen, vs. 16-18.

a. In het gemeen uit Gods goedheid, vs. 16, 17.

b. In het byzonder uit het gene Hy doet, aen de Christenen, vs. 18.

Tot dus verre had de Apostel aengewezen, hoe de Christenen uit de Joden zich betamelyk gedragen moesten, onder *uitwendige* verzoekingen, onder de rampen en wederwaerdigheden, aen welke zy, om de belijdenis van het Euangelie, waren blootgesteld. Nu gaet hy over, tot de *inwendige* verzoekingen, de aenporringen tot zonde. Men vergelyke het gene wy, by vs. 3, hebben aengeteekent.

13. Niemant als hy, tot het kwade, versocht en aengeport wort, denke by zich zelven, en segge, Ick worde van Godt versocht. God, die volmaekt heilig is, is wel gewoon, de menschen, door uitwendige rampen en verdrietlykheden, omtrent de oprechtheid van hun geloov, te beproeven, maer Hy kan hen niet verleiden of aenporren, tot het gene zedelyk kwaed is: want Godt en kan niet versocht worden met het quade, ende hy selve en versoeckt niemant.

(*h*) 2 Tim. 4: 8. 1 Petr. 5: 4. Openb. 2. 10. (*i*) Matth. 20: 22. ende 19: 28, 29.

Onder de Christenen uit de Joden, aen welke JACOBUS de Apostel dezen Briev schreev, moet derhalven dat schromelyk wanbegrip geheerscht hebben, dat God hen, door het lijden, aen het welk zy waren blootgesteld, aenporren en verleiden wilde, tot zondigen, byzonder tot het verzaken van het Christendom. — Maer hoe kwamen zy, tot zulke God onteerende gedachten? Zy waren wederom het gevolg, van hunne Nationale veröordeelen. De Joden bleven zich beschouwen, als Gods bevoorrechte volk, het welk Hy, boven alle andere Natien, begunstigde, en, onder de oude huishouding, waren hun veelvuldige belovten van tijdelyken voorspoed gedaen, wanneer zy de Sinaïtische wetten gehoorzaemden. (Verg. Deut. XXVIII.) Zy, die, uit de Joden, het Christendom omhelst hadden, verbeeldden zich, dat zy even daerom voorspoedig wezen moesten, naer de waereld. Ondertusschen waren zy arm en ellendig: zelvs werden zy, van hunne ongelovige broederen, veelszins vervolgd en mishandeld. Uit dezen hoofde verbeeldden zy zich, dat God hen, door die rampen en verdrietlykheden, tot zondigen, byzonder tot het verzaken van het Christendom, aenporren en verleiden wilde; zo dat Hy zelvs de schuld had van hunnen afval, wanneer zy bezweken.

Het kan ook zijn, dat zy zommige plaetsen, in den Briev van PAULUS aen de Christenen te Rome, kwalyk begrepen hebben, gelijk Kap. IX: 18, 21, 22. XI: 7, 8; en dat zy daer door tot dit wanbegrip gekomen zijn, even als zy een zeer verkeerd begrip hadden van het gene PAULUS, omtrent de rechtvaerdiging des zondaers voor God, geleert had, welk misverstand onse Apostel, met opzet, wederlegt heeft, Kap. II: 14-26.

Hoe het wezen moge, JACOBUS leert, dat het een schromelyk wanbegrip zy, wanneer iemand by zich zelven denkt, *ik wordt van God verzocht*, tot het kwade verleidt, en byzonder, tot afval van het Christendom, aengeport: want, (voegt hy 'er by) *God kan niet verzocht worden met* (of tot) *het kwade, en Hy zelvs verzoekt niemand.* Dat is; „ zo weinig God, „ tot het kwaed, kan verleid worden, even zo min ook ver„ leidt Hy zelvs iemand tot eenige zonde." Het gevolg is

al-

allerblijkbaerst. God is volmaekt heilig. Derhalven is het volstrekt onmogelyk, dat Hy immer, of op eenige wijs, tot zedelyk kwaed zoude verleid worden. Macr even zo onmogelyk is het ook, dat God zelvs iemand, tot zondigen, zou aenſporen: want, in het laetſte geval, zou Hy even zo zeer, als in het eerſte, zijne heiligheid blijkbaer verlochenen.

14. Maer de verleiding tot het kwade heeft haren oorſprong, in onſe zondige begeerlykheid. Immers een yegelick, die zich tot het kwade vervoeren laet, wort daer toe verſocht en verleidt, als hy van ſijne eygene begeerlickheyt afgetrocken, vervoerd, ende verlockt wort. Derhalven moet iemand, die tot eenig kwaed vervoerd wordt, de ſchuld niet aen God, maer aen zich zelven, toeſchrijven.

15. Onſe zondige begeerlykheid is de moeder van het kwade. Daer na de begeerlickheyt ontfangen hebbende baert ſonde: ende de ſonde voleyndigt zijnde baert de doot.

De zinneprent is ontleend van eene dartele en ontuchtige vrouw, welke de minnaers tot haer lokt, daer na ontvangt, en vervolgens ongelukkige kinderen voortbrengt. — Aen zulk eene hoer is de zondige begeerlykheid gelijk; zy zoekt ons, tot het kwade, te verlokken. Zy wordt gezegd te ontvangen, wanneer de wil, die haer, in den beginne, meerderen of minderen tegenſtand boodt, haer zijne toeſtemming geevt, en de zonde, met genoegen, begint te beſchouwen. Dan koesteren wy de begeerlykheid, in onſe harten, even als eene zwangere vrouw hare vrucht, in de ingewanden, koestert. Vervolgens *baert* de zwangere begeerlykheid *zonde*; op de toeſtemming van den wil, volgt het werkelyk volbrengen van het kwade. — De zonde is in zo verre een kind van de begeerlykheid; en de zonde is wederom de moeder van den dood. Wanneer 'er grond was, om het Griekſche woord, door *voleindigd* vertaeld, in den zin van opwasſen te nemen, zou de tekening ongemeen eigenäertig wezen: *de zonde volwasſen zijnde baert* wederom, op hare beurt, *den dood.* Zo veel is althans zeker, dat de zonde den dood verdiene en ten gevolge hebbe. (vergel. Rom. VI: 21-23.)

16. En dwaelt derhalven niet, mijne geliefde broeders, door u te verbeelden, dat God de oorzaek van het kwade wezen, of immer iemand, tot zondigen, verleiden zoude. Neen waerlyk God is de bron van alles goeds.

17. (*k*) Alle goede gave, ende alle volmaeckte gifte is van boven, van den Vader der lichten afkomende, (*l*) by welcken geen veranderinge en is, ofte schaduwe van omkeeringe.

De Grieksche woorden, welke, in onse vertaling, dus luiden, *alle goede gaev en alle volmaekte givt*, maken een zesvoetig vers uit. Dan dit is, by enkel toeval, gebeurd, gelijk meermalen plaets heeft, zonder dat de Schrijver, aen versen, denke. Iets dergelyks vinden wy ook, in onse Nederlandsche Overzetting, Jes. LXI: 6. — Het woord, door *alle* vertaeld, wordt by de Grieksche Schrijveren, meermalen genomen, in den zin van *enkel* of *zuiver*; op dien grond, zou des Apostels mening deze zijn: „ *gaven en geschenken*, welke *enkel goed*, of zuiver nuttig zijn, *dalen* „ *van boven neder*, *van den Vader der lichten*. Hy is de „ oorzaek niet van het gene schadelyk is, en derhalven ook „ niet van de aenporring tot kwaed. Alles, wat God „ schenkt, is enkel goed, en geheel heilzaem."

Maer waerom heet God, ter dezer plaets, *de Vader der lichten?* om dat Hy de bron is van alle licht der wijsheid, (vergel. vs. 5,) en om dat Hy volmaekt heilig is, zonder eenige duisternis van zedelyk kwaed. (verg. 1 Joh. I: 5.) — Maer byzonder zouden wy evenwel denken, dat de Apostel zinspele op de Zon, om dat de volgende uitdrukkingen, van de Zon, ontleend zijn. De Zon is de Vader en de oorzaek van het licht, de warmte, en de vruchtbaerheid, in het groeiend Rijk; aen den weldadigen invloed der Zonne, hebben wy, middelyker wijs, alle voortbrengselen der aerde te danken. Maer, in eenen eigenlyken zin, en in veel meerderen nadruk, is God *de Vader der lichten*, de bron van alle zegeningen.

By

(*k*) Spr. 2: 6. 1 Cor. 4: 7. (*l*) Jes. 14: 27. ende 26: 10. Mal. 3: 6. Rom. 11: 29.

By Hem is gene verändering of schaduw van omkeering. — Men heeft opgemerkt, dat het eerste woord, door *verändering* vertaeld, by de Starrenkundigen, gebruikt worde van de Zon, wanneer zy, van het Noorden, naer het Zuiden, trekt; het ander, door *schaduw* vertaeld, van de schaduw, welke de aerde veröorzaekt, wanneer de Zon is ondergegaen; en het derde, door *omkeering* overgezet, van den Zonne stilstand. Zo veel is zeker, dat de Zon menigmalen verhinderd worde, van haren weldadigen invloed, op de aerde te verspreiden. Maer iets dergelyks heeft, by den Vader der lichten, gene plaets; Hy is altoos goed, en houdt nimmer op, van wel te doen.

18. Immers hebt gy, mijne gelievde Broeders, de kennelykste proeven van Gods zegenende goedheid ondervonden, en zoudt gy Hem dan de schuld van de verleiding tot het kwade toeschrijven? (*m*) Nae sijnen wille immers, naer zijn goedertieren welbehagen, heeft hy ons gebaert, als op nieuws doen geboren worden, door het woort der waerheyt, op dat wy souden zijn [*als*] eerstelingen sijner schepselen.

Naer zijnen wil. Eigenlyk staet 'er *gewilt hebbende.* By de LXX beteekent dit woord, ergens lust aen te hebben, (vergel. 1 Sam. XVIII: 25.) Hier wijst het ons, naer Gods vrymachtig en genadig welbehagen, (vergel. Eph. I: 5;) en het herïnnert ons, dat wy alles, door de zonde, verbeurt hebben, en alles, aen Gods genadig voornemen, moeten dank weten.

De Apostel geevt hier een merkwaerdig voorbeeld op, van de goede givten en volmaekte gaven, welke, van den Vader der lichten, nederdalen. *Hy heeft ons gebaert, door het woord der waerheid.* — Hier is een eigenäertige weerslag, op het gene de Apostel vs. 15. gezegt had, dat de zonde, voleindigd zijnde, den dood *bare.* De spreekwijs is ontleend van eene vrouw, welke een kind ter waereld brengt. God had deze Christenen *gebaert*, in eenen zedelyken zin, niet alleen door hen, van verblinde Joden, tot belijders van het

(*m*) 1 Cor. 4: 15. Gal. 4: 19. 1 Petr. 1: 23.

Euangelie te maken, maer ook voor zo ver Hy hunne harten vernieuwt en verbetert, en zelvs der Goddelyke natuur deelächtig gemaekt had. (vergel. Joh. I: 13. 1 Petr. I: 3, 23.) Hun verstand was verlicht, hun wil geheiligd, en zy waren in staet gesteld, om hun gedrag te verbeteren. — Deze gezegende verändering hadden zy te danken, aen den Vader der lichten, en zijn genadig welbehagen.

Dit was geschied, door middel van het *woord der waerheid*, dat is het Euangelie, het welk hier het *woord der waerheid*, of het waerachtig woord, genaemd wordt, om den bekeerden daer door onder het oog te brengen, dat zy gedurig, met de leer van het Euangelie, moesten raedplegen. Dit was het rechte middel, om, van de verkeerde begrippen, welke nog by hen plaets hadden, te recht gebracht te worden.

Het oogmerk en het vruchtgevolg van deze zedelyke geboorte wordt dus voorgesteld, *op dat wy zouden zijn* (*als*) *eerstelingen zijner schepselen.* — Men zou, door de *schepselen*, ware Christenen verstaen kunnen, welker zedelyk grondbestaen, door een scheppend Alvermogen, veränderd en verbeterd is. (vergel. Eph. II: 10.) Het woord *eersteling* wordt ook genomen, voor iemand, die de eerste is, in orde van tijd; de eersteling van Achajen in CHRISTUS, is de eerste, die uit de inwoners van Achajen, in CHRISTUS geloovt heeft. Rom. XVI: 5. 1 Cor. XVI: 15. Dan is de zin deze: „ God heeft ons, in eenen zedelyken zin, door middel van „ het Euangelie, gebaert; op dat wy onder de eersten be„ horen zouden, die, van verstokte Joden, ware Christe„ nen, en verbeterde menschen, geworden zijn." — Al zo liev evenwel zouden wy denken, dat hier op de *eerstelingen* der vruchten geoogd worde, welke Gode moesten geheiligd worden. (vergel. Lev. XXIII: 10, 11. Num. XV: 20, 21.) De Christenen uit de Joden waren, door hunne zedelyke geboorte, en herschepping, afgezonderd, van de overige redelyke schepselen, en, aen den dienst van God, geheiligd.

B. De Apostel, vs. 18. gesproken hebbende, van het woord der waerheid, de prediking van het Euangelie, neemt daer uit aenleiding, om de Christenen uit de Joden, tot een recht en heilzaem verkeer omtrent het zelve, op te wekken, vs. 19-27.

α. In het gemeen vermaent hy hen, tot onderzoek van het woord der waerheid, ten einde te voorderen, in kundigheden, vs. 19, 20.

19. So dan, vermits God zich van de prediking des Euangeliums bedient, als een middel, om menschen, in eenen zedelyken zin, te herbaren, en, tot nieuwe schepselen, te maken, mijne geliefde broeders, maekt, van het woord der waerheid, een recht en heilzaem gebruik; (*n*) een yegelick mensche, wie hy zy, en wat hy zich ook, van zijne wijsheid, verbeelden moge, zy rasch om te hooren, en altoos gereed, om onderwezen te worden, in de leer van het Euangelie, maer traegh om, als Leeraers, tot onderwijzing van anderen, te spreken, en vooräl traegh tot toorn.

Het schijnt, dat 'er, onder deze Christenen, de zodanigen geweest zijn, die grote verbeelding hadden van hunne wijsheid, die daerom de prediking van het Euangelie verwaerloosden, en zich, tot Leeraers van anderen, opwierpen. Dit veröordeelt de Apostel, en vermaent hen, om het Euangelie, met graegte, te horen, en niet, naer het Leeräerambt, te staen, zonder vooräf proeven gegeven te hebben, van daer toe de veréischte bekwaemheid te hebben. (vergel. Kap. III: 1.)

Ook moesten zy *traeg zijn tot toorn.* — Hier schijnt een byzonder zoort van toorn en oplopenheid bedoeld te worden. Zy zal hier in bestaen hebben, dat zommigen, die zich, tot Leeraren, opwierpen, hevig uitvoeren, tegen de ongelovige Joden, zekere twistvragen, met drivt, behandelden, en zich, in hunnen kwalyk geplaetsten yver, zeer

(*n*) Spr. 17: 27. Pred. 5: 1.

onbescheiden uitlieten, tegen de zodanigen, die daer omtrent van hen verschilden.

20. Want de toorn des mans en zijn onbesuisde drivt, en werckt Godts gerechtigheyt niet, en is geenszins geschikt, om de ware leer van het Euangelie, in welke Gods gerechtigheid geopenbaerd werdt, (verg. Rom. I: 17,) te handhaven en te verdedigen.

β. Meer byzonder beveelt de Apostel een recht gebruik, van het woord der waerheid, vs. 21-27.

α. Zy moesten, met aflegging van alle onstuimige drivten, het woord des Euangeliums, met zachtmoedigheid horen, vs. 21.

β. En het zelve niet slechts horen, maer ook betrachten, vs. 22-27.

a. Dit laetste stuk wordt voorgesteld, vs. 22, en

b. Nader aengedrongen, vs. 23-27.

a. Door eene eigenäertige gelykenis, vs. 23-25.

b. Uit aenmerking, dat het wezen van den Euangelischen Godsdienst, niet in woorden, maer in betrachting, gelegen zy, vs. 26, 27.

21. (*o*) Daerom, vermits het zo, met de zaek, gelegen is, dat onbesuisde drivt de belangen van het Christendom niet bevoorderen kunne, (vergel. vs. 20,) afgelegt hebbende alle vuyligheyt ende overvloet van boosheyt, ontfangt met sachtmoedigheyt het woort dat in [*u*] geplant wort, 't welck uwe zielen kan saligh maken.

Zy moesten *alle vuiligheid en overvloed van boosheid afleggen.* — *Vuiligheid* is eigenlyk vuiligheid, welke het lichaem besmet en morssig maekt. Hier wordt het gebruikt van alle zonden en ongeregelde drivten, welke de ziel veröntreinigen. *Boosheid* is allerlei zoort van boosäertigheid, byzonder de begeerte, om anderen, met woorden en daden, te benadeelen. — Er heerschte, by zommigen van deze Christenen, veel *vuiligheid*, van verkeerde neigingen, byzonder van die toorn en oplopénheid, welke vs. 20. veröordeeld is. Deze ging

(*o*) Rom. 13: 12. Coloss. 3: 8.

ging gepaerd met eenen *overvloed van boosheid*, met eene grote maet van boosäertigheid, byzonder met eene zucht, om de ongelovige Joden, en ook zulken onder hunne medebroeders, die, in het behandelen van nuttelofe twistvragen, van hen verfchilden, onbefcheiden door te ftrijken. — Deze vuiligheid en overvloed van boosheid moesten zy niet alleen beteugelen, maer zelvs geheel *afleggen*, als een onrein kleed.

Voorts moesten zy *het woord, het welk in hun geplant werdt, met zachtmoedigheid ontvangen.* — De teekening is ontleend, van eenen vruchtbaren akker, die het zaed ontvangt, het welk in denzelven geplant wordt. Het *woord* is de prediking van het Euangelie, het welk meermalen, by zaed, vergeleken, en, door de Leeraren, in de harten der menfchen, geplant wordt. (vergel. Matth. XIII: 3.) Deze Christenen moesten het zaed der Euangelie prediking, in den akker van hunne harten, ontvangen, ten einde het vruchten van geloov en bekeering mogt voortbrengen, en dat wel *met zachtmoedigheid*. — Die *zachtmoedigheid* is het tegengeftelde van de evengemelde *vuiligheid* èn *boosheid*. Zy beftaet, in een leerzaem gemoedsbeftaen, zo dat men zich, aen de leer en de voorfchrivten van het Euangelie, gaerne onderwerpe, met aflegging van alle oplopenheid en boosäertigheid, welke het gemoed ontvatbaer maken, voor de prediking van het Euangelie woord.

Dit woord *kon hunne zielen zalig maken*, hun een wezenlyk geluk verfchaffen, naer hun beste deel, hoe zeer zy, naer het lichaem, arm en verdrukt waren, en hen, na dit leven, eindeloos doen zalig worden, wanneer zy zich daer aen, in gehoorzaemheid des geloovs, blymoedig onderwierpen. Trouwens de prediking van het Euangelie is het van God wijsfelyk verördende middel, om menfchen te bewerken tot het geloov, en voor te bereiden tot de zaligheid. (verg. Rom. I: 16.) — Deze aenmerking is eene zeer gepaste drangreden, om van het Euangelie, met aflegging van alle verkeerde neigingen, een recht en heilzaem gebruik te maken.

22. (*p*) Ende zijt daders des woorts, die de be-

(*p*) Matth. 7: 21. Luc. 11: 28. Rom. 2: 13. 1 Joh. 3: 7.

minnelyke voorschrivten van het Euangelie, in alle hunne handelingen, ook in hunne verkeering met menschen, blymoedig gehoorzamen, ende niet alleen blote hoorders, die de lessen van het Euangelie wel, met eenig genoegen, ontvangen, maer 'er hun gedrag niet naer inrichten, uselven met valsche overlegginge bedriegende. Zulken toch, die zich vergenoegen, met de voorschrivten van het Euangelie te horen, zonder zich aen dezelve gehoorzaem te onderwerpen, maken eene geheel verkeerde rekening, en bedriegen zich geweldig. Zy verbeelden zich, dat zy Godsdienstig zijn, en Gode behagen, maer deze verbeelding is valsch en geheel ongegrond; regelrecht strijdig, met de allerduidelykste uitspraken van het Euangelie zelvs. (verg. vs. 26, 27. Matth. VII: 24.)

23. (q) Want, om de zaek, met eene gepaste gelykenis, op te helderen, so yemant een blote hoorder is des woorts, ende niet een dader, die is een man gelijck, welcke sijn aengeboren of natuurlyk aengesicht, met alle deszelvs mismaekte trekken, in het voorbygaen, bemerckt en waerneemt in eenen spiegel.

24. Want hy heeft hemselven ter nauwer nood bemerckt, ende het wanstaltige van zijn aengezicht ter loops waergenomen, of hy is aenstonds wechgegaen, ende heeft, zonder verder aen zijne waerneming te denken, terstont vergeten hoedanigh hy was. Even zo gaet het ook met iemand, die de prediking van het Euangelie blotelyk aenhoort, zonder zijn gedrag daer naer in te richten. Hy bemerkt wel de vlekken en wanstaltigheden van zijn gemoed en gedragingen, maer denkt 'er niet aen, om dezelve te verbeteren. Het enkel horen van de prediking des Euangeliums kan derhalven alzo weinig baten, als dat iemand de wanstaltigheden van zijn aengezicht ter loops, in eenen spiegel, waerneemt, zonder zich daer over verder te bekommeren. In beide gevallen blijvt men, zo als men is, zonder eenige verbetering.

25. (r) Maer geheel anders is het gelegen, met iemand, die

(q) Luc. 6: 47. (r) Matth. 5: 19.

die zich, aen de beminnelyke voorschrivten van het Euangelie, in gehoorzaemheid des geloovs, onderwerpt; die insiet in de volmaeckte wet, die der vryheyt is, ende daer by blijft, dese geen vergetelick hoorder geworden zijnde, maer een dader des wercks, dese [*segge ick*] sal geluckfaligh zijn in dit sijn doen.

Die inziet in de volmaekte wet, die der vryheid is, en daer by blijvt. — Door *de volmaekte wet, welke der vryheid is*, verstaet de Apostel de leer van het Euangelie. Deze wordt eene wet genaemd, om dat zy ons een regel van ons gedrag voorschrijvt, welke wy, op Goddelyk gezach, verplicht zijn te gehoorzamen. (vergel. Rom. III: 22;) eene wet *der vryheid*, om dat wy, door deze wet te gehoorzamen, den rechten weg, tot het genot der ware vryheid, inslaen, om bevrijd te worden van de slaverny der zonde, en de overheersching der begeerlykheden; (vergel. Joh. VIII: 31, 32;) voeg 'er by, dat het Euangelie de gelovigen uit de Joden bevrijdt had, van de dienstbaerheid aen de schaduwächtige instellingen van MOSES Wet. (vergel. Rom. VIII: 12-17, Gal. IV: 22—.) De leer van het Euangelie heet eene *volmaekte* Wet, om dat zy ons een duidelyk en volledig onderricht geevt van het gene wy te betrachten hebben, om wezenlyk en eindeloos gelukkig te wezen. — Het Griekfche woord, door *inzien* vertaeld, zegt eigenlyk zich krommen, zijn hoofd nederwaerds buigen, om eenig voorwerp aendachtig en nauwkeurig te beschouwen. (vergel. Luc. XXIV: 12. Joh. XX: 5, 11. 1 Petr. I: 12.) Iemand dan, *die de volmaekte Wet der vryheid inziet*, is zulk een, die de leer van het Euangelie niet slechts, met eenig genoegen, aenhoort, maer die daer op nauwkeurig acht geevt, en naerstig onderzoekt, wat het Euangelie hem voorschrijve, niet alleen om te geloven, maer ook om te betrachten. — Dit is niet genoeg, men moet ook *daer by blijven*; men moet de voorschrivten van het Euangelie gehoorzamen, en, in die gehoorzaemheid, volharden.

Deze geen vergetelyk horer geworden zijnde, maer een dader des werks, deze (zeg ik) zal gelukzalig zijn, in dit zijn doen. — Zulk een is *geen vergetelyk horer*; hy is niet gelijk, aen den onbedachtzamen man, die vs. 23, 24. geteekend is

Door nauwkeurig acht te geven, op de voorschrivten van het Euangelie, ziet hy zijne zedelyke gebreken, en hy is bedacht, om dezelve te verbeteren. Zelvs is hy een *dader des werks*, het welk in het Euangelie gevorderd wordt. Deze is *gelukzalig in dit zijn doen.* Een blote horer van het Euangelie, heeft 'er geen wezenlyk nut van; hy blijvt, zo als hy was, zonder wezenlyke verbetering. Maer hy, die het Euangelie gehoorzaemt, is hier reeds aenvangelyk gelukkig, en zal het namaels eindeloos wezen.

Voorts is de herhaling van het woordeken *deze* hier van nadruk. Zy geevt te kennen, dat iemand, die zo verkeert, omtrent het Euangelie, als de Apostel hier gezegd heeft, waerlyk en alleen gelukkig zy; zo dat een blote horer des woords, wat hy zich ook verbeelden moge, aen dat geluk geen deel hebbe. Dit wordt vs. 26, 27. nader aengetoond.

26. (*s*) Indien yemant onder u dunckt dat hy Godtsdienstigh is, en zich verbeeldt, dat hy God in waerheid diene, ende ondertusschen sijne tonge niet in toom en houdt, zich wachtende van alle bitse uitdrukkingen en scheldwoorden, tegen de vyanden der waerheid, en zulken, die, in zaken van minder aenbelang, van hem verschillen, (vergel. vs. 19,) maer sijn herte verleydt, zich door valsche overleggingen, omtrent het wezen van den Euangelischen Godsdienst, bedriegende, (vergel. vs. 22,) deses ingebeelde Godtsdienst is ydel en geheel nutteloos.

De Apostel spreekt hier bepaeldelyk, van *zijne tong in toom te houden*, om dat het onbesuisd spreken, by deze Christenen, en vooräl by de zulken, die zich tot Leeraers opwierpen, een heerschend gebrek was. Hy oordeelt het daerom nodig, hun onder het oog te brengen, dat zulk eene handelwijs, met den waren Godsdienst van het Euangelie, het welk allerwegen, op lievde en zachtmoedigheid, aendringt, ten eenemael onbestaenbaer zy.

27. De suyvere ende onbevleckte Godsdienst voor Godt ende den Vader, de ware en echte Godsdienstigheid, welke God onsen hemelschen Vader, die niet aen-

(*s*) Psalm 34: 14. Jac. 3: 6. 1 Petr. 3: 10.

aenziet wat voor oogen is, maer die het hart aenziet, behagen kan, is de ongelukkigen lievderijk te hulp te komen, gelijk, by voorbeeld, hulpeloſe Weeſen ende treurige weduwen beſoecken in hare verdruckinge, ellendigen, niet alleen te vertroosten, maer ook hun leed te verzachten, en hun allen mogelyken byſtand toe te brengen, [*ende*] hemſelven onbeſmett bewaren van de werelt, zich te onthouden van de zondige gewoonten en bedrijven, welke, by waereldſche lieden, in trein zijn.

De zuivere en onbevlekte Godsdienst voor God en den Vader, is de echte Godsdienst, welke, door den alwetenden God, die, door den uiterlyken ſchijn, niet kan misleid worden, goedgekeurd wordt, en Hem welbehaeglyk is. De uitdrukkingen ſchijnen ontleend te zijn, van paerlen en edele geſteenten, welke helder en zonder eenige vlek wezen moeten, zullen zy, door kenners, worden goedgekeurd. — Ondertusſchen geevt de Apostel hier gene volledige beſchrijving van den Godsdienst des Euangeliums; hy bepaelt zich alleenlyk tot eene byzonderheid, aen welke dezelve allerduidelykst kan onderkend worden, het uitöeffenen namelyk van lievde en van barmhartigheid, omtrent ellendigen. Hy ſpreekt van *weduwen en wezen te bezoeken*, *in hare verdrukking*, om dat deze Christenen meerendeels arm en nooddruvtig waren, zo dat vooräl de weduwen en wezen onderſteuning nodig hadden. Hy voegt 'er by, *zich onbeſmet te bewaren van de waereld*, om dat 'er eene ſlordige levenswijs plaets had, onder deze Christenen, die zich verbeeldden, dat het geloov, zonder deugd en Godsvrucht, zeer wel beſtaen konde. (vergel. Kap. II: 14.)

Deze zelvde ſlordige levenswijs van velen gav den Apostel aenleiding, om, op eene gehoorzame onderwerping, aen de voorſchrivten van het Euangelie, zo uitvoerig en ernſtig aen te dringen, vs. 21-27.

HET II. KAPITTEL.

I. *Hier op volgt eene vermaning, om de armen en geringen niet te verächten, vs. 1-13.*

A. *De vermaning zelve wordt voorgesteld, vs. 1-4.*

A. In het gemeen, vs. 1.

B. Meer byzonder, vs. 2-4.

a. De Apostel geevt een geval op, vs. 2, 3.

β. En laet het, aen het oordeel van deze Christenen, over, of zy daer in niet onbetamelyk handelden, vs. 3.

1. MIJne gelievde broeders, en hebt niet het geloove onses Heeren Jesu Christi, [*des Heeren*] der heerlickheyt (*a*) met aennemingen des persoons.

Sommigen nemen dit voorstel vraegsgewijs, gelijk het woordeken, door *niet* vertaeld, meermalen, in eenen vragenden zin, genomen wordt. (vergel. Matth. VII: 9, 10. 1 Cor. IX: 9.) *Hebben* zegt dan zo veel, als kunnen hebben, zo dat de mening deze zy: „ mijne broeders, kunt gy „ het geloov van onsen Heer JESUS CHRISTUS (*den* HEER) der „ heerlykheid hebben, met aenneming des persoons?" — Hoe zeer deze opvatting weinig verändering make, in het wezen der zake, kunnen wy evenwel gene redenen vinden, om van onse overzetting, welke het voorstel vermanender wijs opvat, te moeten afwijken.

Deze Christenen moesten het *geloov niet hebben, met aenneming des persoons*, dat is, zich niet verbeelden, dat een oprecht geloov, met de aenneming des persoons, bestaenbaer ware. Maer wat bedoelt de Apostel hier, door de *aenneming des persoons?*

Het woord *aenneming des persoons*, of, gelijk 'er eigenlyk staet,

(*a*) Levit. 19: 15. Deuter. 16: 19. Spreuck. 24: 23. Matth. 22: 16.

staet, aenneming *des aengezichts*, schijnt ontleend te zijn, uit den spreektrant der Hebreeuwen, *het aengezicht op nemen*, en *het aengezicht kennen*, Lev. XIX: 15. Deut. I: 17. XVI: 19. De toespeling is ontleend, uit de gewoonte der Oosterlingen, die hunnen eerbied, voor mannen van aenzien en waerdigheid, betoonden, door zich voorwaerds te buigen, met het aengezicht ter aerde; hy, die zulk een eerbewijs ontving, ligtte het nedergebogen aengezicht des anderen op, ten blijke dat de plichtpleging hem aengenaem ware. Hier van daen beteekent het opnemen van het aengezicht, in het gemeen, iemand gunst te bewijzen. Voorts is deze uitdrukking overgebracht, tot den rechtbank, wanneer een Rechter, uit gunst en partijdigheid, handelt, eene uitspraek doet, niet naer recht en billykheid, maer naer zijne vooringenomenheid, met den persoon, welken hy in het gelijk stelt. (vergel. Spreuk. XXIV: 23.) Wijders wordt het, in het gemeen, gebruikt, van het voortrekken en begunstigen van den eenen persoon, boven den anderen, zonder dat de eerste de voorkeus waerdig zy.

Meer byzonder heeft onse Apostel het oog, op het voortrekken van eenen persoon, om zijnen uitwendigen luister, zonder dat men zijne innerlyke hoedanigheden in aenmerking neemt. Zulke eene aenneming des persoons had vooräl plaets, by deze Christenen, in hunne Godsdienstige vergaderingen, blijkens vs. 2, 3. Wanneer 'er zich een man van vermogen, die kostbaer en prachtig was uitgedoscht, in hunne Godsdienstige byëenkomsten, vertoonde, bewees men hem eene byzondere eer, en ruimde hem de beste plaets in. Hier toe waren deze Christenen des te gereder, om dat zy meerendeels bestonden, uit arme en geringe lieden. Zulk eene aenneming des persoons was niet alleen onbedachtzaem, om dat zy de denkwijs en de beginselen van zulken man niet kenden, maer zelvs, in de toenmalige omstandigheden, hoogst gevaerlyk, naerdien zulk een vermogende een boosäertig oogmerk hebben, en onder de vyanden van het Christendom behoren konde, te meer om dat de rijken en aenzienlyken onder de Joden, over het algemeen, afkeerig waren van het Euangelie.

Dan zy moesten *het geloov niet hebben, met aenneming des perſoons*, maer weten, dat het geloov, met zulk eene voortrekking van rijken en aenzienlyken, onbeſtaenbaer ware. — Te weten het is geenszins des Apostels oogmerk, om alle onderſcheid, tusſchen perſonen en perſonen, het welk, uit ouderdom, eerämbten, gaven, en vermogens, voortſpruit, wech te nemen. Zulk een onderſcheid heeft de HEER zelvs geboden, en vordert ook de aert der Maetſchappy. Maer men moet hier den tijd, en de toenmalige omſtandigheden der Christenen uit de Joden, die, onder de Heidenen verſtrooid waren, in aenmerking nemen. Zy leevden nog niet, onder het opzicht van Christen Overheden, en waren, als Christenen aengemerkt, elkanderen gelyk, ſchoon de een in rijkdom en vermogen, boven den anderen uitmuntte. Daerom moesten ook de rijken, den min vermogenden, niet voorgetrokken worden, op dat de laetſten niet in verächting kwamen. Dit was onbeſtaenbaer met het geloov. Trouwens het geloov heeft plaets, in het hart, en openbaert zich, door den mond en den wandel. Derhalven heeft het niets gemeens, met de uiterlyke voordeelen van rijkdom en vermogen.

Dan het verdient nog zeer onſe opmerking, dat de Apostel het geloov omſchrijve, als *het geloov des Heeren* JESUS CHRISTUS, *(des Heeren) der heerlykheid.* — *Het geloov des Heeren* JESUS CHRISTUS is het geloov, het welk verkeert, omtrent den Verloſſer, en Hem aenneemt, in alle zijne heilvolle betrekkingen. (vergel. Phil. III: 9.) Alle de Christenen uit de Joden, aen welken JACOBUS dezen Briev ſchreev, hadden dit geloov, of in waerheid, of immers volgens hunne belijdenis. — Maer waer toe behoort de uitdrukking *der heerlykheid*? Zommigen brengen het, *tot de aenneming des perſoons*, op deze wijs: „ *hebt het geloov niet met* „ *aenneming des perſoons van luister*, dat is, laet uw geloov „ niet gepaerd gaen, met vooringenomenheid van zulke per- „ ſonen, die eenen uitwendigen pracht, in hunne kleding, „ vertonen." Maer de beide woorden *aenneming des perſoons* en *heerlykheid*, ſtaen, in den oorſprongelyken Text, te verre van elkander, om dezelve zamen te voegen. Ande-

deren brengen het woord *heerlykheid* tot het *geloov*, en dan zal het *geloov der heerlykheid*, volgens den Hebreeuwschen spreektrant, het heerlyk geloov te kennen geven. Dan, tegen deze opvatting, geldt ook de aenmerking, welke wy zo even gemaekt hebben. Wy voegen ons by onse Overzetters, die het betrekkelyk maken tot den Verlosser, en 'er daerom het woord *des* HEEREN inlasschen, *het geloov van onsen Heer* JESUS CHRISTUS, *den Heer der heerlykheid*, te meer om dat CHRISTUS ook elders, onder deze benaming, voorkoomt. (vergel. 1 Cor. II: 8.) Is nu deze heerlykheid van den Verlosser geen waereldsche luister, dan moesten ook de Christenen, naer hun uitwendig aenzien, niet beöordeeld worden.

2. Want gy behoort zelve te begrijpen, hoe zulk eene voortrekking van vermogende lieden zeer kwalyk geplaetst zy. Immers so in uwe vergaderinge quame een man met eenen gouden ringh aen den vinger, in een cierlicke kleedinge, ende daer quame oock een arm man in met een slechte kleedinge:

3. Ende gy soudt aensien den genen die de cierlicke kleedinge draegt, ende tot hem seggen, Sit gy hier op een eerlicke plaetse: ende soudt seggen tot den armen, Staet gy daer, ofte, Sit hier onder mijne voetbanck:

Het woord, door *vergadering* vertaeld, wordt gebruikt, om de zamenkomsten der Joden, tot Godsdienstige oeffeningen, als mede de gebouwen, in welke zy, ter waerneming van den Godsdienst, zamen kwamen, te kennen te geven. De Christenen hadden, in dezen tijd, nog gene openbare gebouwen, tot den Godsdienst geschikt, welke wy gewoon zijn Kerken te noemen; evenwel vergaderden zy, tot het waernemen van den gemeenschappelyken Godsdienst, in ruime vertrekken van byzondere huizen, om het woord van God te horen lezen en verklaren; om te bidden, de Sacramenten te bedienen, en de lievdemaeltijden te houden. Deze plaetsen van Godsdienstige zamenkomst der Christenen werden, met den tijd, ook aen de ongelovigen bekend, en het

gebeurde meermalen, dat deze of die van de zulken zich mede begav, naer deze Godsdienstige vergaderingen, om te vernemen, wat 'er omging. (vergel. 1 Cor. XIV: 25.)

De Apostel veronderstelt een geval, dat 'er twee personen, geheel onderscheiden, ten aenzien van hunne uitwendige omstandigheden, in de vergadering der Christenen intraden. — De een was een vermogend *man*, als zodanig kenbaer aen zijnen prachtigen opschik, *met eenen gouden ring aen den vinger, in eene cierlyke kleding*. Het was, niet alleen by de Joden, maer ook by de Grieken, gebruikelyk, dat de mans ringen droegen, (vergel. Gen. XXXVIII: 18. Exod. XXXV: 22. Luc. XV: 22,) en zelvs zy, die tot pracht genegen waren, droegen verscheidene ringen, aen eenen vinger. De vermogende man droeg daer te boven *eene cierlyke*, dat is, een blinkende en prachtige kleding, vercierd met goud en zilver. Men denke dan, aen eenen rijken man, die, door zijnen kostbaren en prachtigen opschik, openbaer maekte dat hy eenen overvloed van tijdelyke middelen bezat. — De ander, die te gelijk, in de Godsdienstige vergaderplaets, binnen tradt, was *een arm man*, die, in zijn gewaed, deedt blijken, dat hy behoevtig was, zijnde bedekt *met slechte*, gemene, en versleten *kleding*.

De vergaderde Christenen *zagen den genen aen, die de cierlyke kleding droeg*, en prachtig was uitgedoscht. Het *aenzien* zegt hier het oog op iemand vestigen, met blijken van hoogachting. (vergel. Luc. I: 48. IX: 48.) *Zy zeiden* ook *tot hem, zit gy hier op eene eerlyke* of aenzienlyke *plaets*. Dit veronderstelt, dat 'er onderscheid van plaetsen, in de Godsdienstige vergadering, ware, zo dat de bestuurers onderscheiden zaten van de Gemeente, en de mannen van de vrouwen, even als in de Synagogen der Joden. (verg. Matth. XXIII: 6.) Men gav aen den man, die, in zijne kleding, vertoonde, dat hy rijk was, zonder hem te kennen, of iets van zijn gemoedsbestaen te weten, eene der aenzienlykste en hoogste plaetsen.

Maer geheel anders handelde men, met den anderen. Men *zeide tot den armen, stae gy daer* achter aen, of, op

zijn

zijn best, *zit hier neder onder mijne voetbank*, welke plaets goed genoeg is, voor zulke onaenzienlyke lieden, als tot welke gy betoont te behoren.

4. En hebt gy dan niet in uselven, en in uw gemoed, onbedachtzaem een onderscheyt gemaeckt, en partijdig gehandelt, door den eenen, boven den anderen, zonder hun gemoedsbestaen en hunne bedoelingen te onderzoeken, voor te trekken? ende zijt gy dusdoende niet rechters geworden van quade overleggingen, die zeer verkeerde gevolgen trekt, en uw oordeel, over de waerdigheid der personen, vestigt, op de meerdere of mindere kostbaerheid van hunne kleding.

B. *Deze vermaning, om de armen en geringen niet te verâchten, wordt nader aengedrongen, vs.* 5-13.

A. Voor eerst door het redelose van deze handelwijs aen te tonen, vs. 5-7.

α. Uit de waerdigheid van arme gelovigen by God, vs. 5, 6ª.

β. Uit de onwaerdigheid van rijke ongelovigen, vs. 6b, 7.

5. (*b*) Hoort, mijne geliefde broeders, en let, op de volgende waerneming, welke elk uwer, uit de ondervinding, ligtelyk kan opmaken, en heeft Godt niet uytverkoren de arme deser werelt, die, in dit leven, behoevtig zijn, [*om*] rijck [*te zijn*] in, en begaevd te zijn, met eene overvloedige maet van 't geloove, ende erfgenamen of deelgenoten te zijn van de zalige goederen des hemelschen Koninckrijcks, 't welck hy (*c*) belooft den genen die hem in waerheid lief hebben, en oprechtelyk dienen? Immers leert dit de ondervinding, in den tegenwoordigen tijd, allerduidelykst. (vergel. 1 Cor. I: 27, 28.)

6. Maer gy hebt evenwel den armen oneere aengedaen, en hen verâchtelyk behandelt. Hoe onredelyk is zulk een gedrag, en kennelyk strijdig, met Gods handelwijs? En welke redenen hebt gy tog, om de rijken voor te trek-

(*b*) Joh. 7: 48. 1 Cor. 1: 26, &c. (*c*) Exod. 20: 6. 1 Sam. 2: 30. Spr. 8: 17. Matth. 5: 3.

ken, en hun eene byzondere eer aen te doen, wanneer zy, in uwe Godsdienstige vergadering, komen? Gy loopt groot gevaer, dat zy, met snode oogmerken, komen, ten einde zy des te betere gelegenheid hebben mogen, om u te vervolgen. Had de ervaring u niet moeten waerschouwen? **overweldigen u niet de rijcke**, onder de ongelovige Joden, **ende [*en*] treckense u [*niet*] tot de Rechterstoelen**, als of gy kwaeddoeners waert, onder allerlei verdichte beschuldigingen?

7. **En lasteren sy niet den goeden naem die over u aengeroepen is?** of den verhevenen persoon van CHRISTUS, naer welken gy u benoemt, als zijne naervolgers, als of Hy een bedrieger, en een schandvlek van het menschdom ware? Hoe onredelyk is het derhalven, dat gy met rijke lieden zo zijt vooringenomen, en den armen smaedheid aendoet?

B. De tweede drangreden is genomen, uit het zondige van het veräcbten der armen, vs. 8-13.

α. De drangreden zelve wordt opgegeven, vs. 8-11.

a. De Apostel stelt den regel voor, volgens welken onse handelingen zullen geöordeeld werden, vs. 8, *en*

b. Vergelykt daer mede het gedrag van deze Christenen, vs. 9-11.

1. *In het gemeen, vs.* 9.

2. *Meer byzonder, vs.* 10, 11.

β. Dit stuk wordt, met eene gepaste opwekking, besloten, vs. 12, 13.

a. Welke wordt voorgesteld, vs. 12, *en*

b. Nader aengedrongen, vs. 13.

8. **Indien gy dan de Koninckliche wet volbrengt, nae de Schrift, (*d*) Gy sult uwen naesten lief hebben als uselven, so doet gy wel:**

Wat bedoelt de Apostel, door *de Koninglyke wet*? Over deze

(*d*) Levit. 19: 18. Matth. 22: 39. Marc. 12: 31. Rom. 13: 9. Galat. 5: 14. Ephes. 5: 2. 1 Thess. 4: 9.

deze uitdrukking verſchillen de gedachten grotelyks. Twee opvattingen komen het meest in aenmerking, of dat het woord *Koninglyk* alleenlyk eene uitdrukking van verheffing zy, of dat het ons wijze, naer eenen Koning, die deze wet gegeven heeft. In den eerſten zin, zal de *Koninglyke wet* zo veel beteekenen, als de hoofd of algemene wet; even als de Koninglyke weg den hoofd of gemenen weg aenduidt, Num. XXI: 22; volgens de laetſte opvatting, beſchrijvt de Apostel de Wet, in haren Goddelyken oorſprong, om dat de HEER onſe Wetgever en Koning is, (vergel. Jeſ. XXXIII: 22,) byzonder de verheerlykte CHRISTUS, als Koning zijner Kerke. (vergel. vs. 1.) — Hoe het wezen moge, zo veel is zeker, dat JACOBUS hier het oog hebbe, op die wet, welke, *naer de Schrivt*, en daer in allerduidelykst voorgeſchreven is, *gy zult uwen naesten liev hebben, als u zelven.* (vergel. Lev. XIX: 18.) Dit gebod is eene *Koninglyke wet*, om dat zy den hoofdinhoud uitmaekt van alle andere wetten, welke wy omtrent onſe medemenſchen te betrachten hebben; (verg. Rom. XIII: 9. Gal. V: 14,) en om dat zy algemeen is, van eene altoosduurende verplichting. Daer te boven is zy, door den Koning aller Koningen, en door den Heere CHRISTUS, den HEER der heerlykheid, voorgeſchreven. (verg. Matth. XXII: 39. Marc. XII: 31.)

Deze Koninglyke wet moeten de Christenen *volbrengen* en gehoorzamen, door met hunnen naesten, in alle gevallen, zo te handelen, als zy, in zoortgelyke gevallen, zelve zouden wenſchen gehandeld te worden. — Dan *deden zy wel*; dan was hun gedrag goed en prijswaerdig; dan zouden zy de goedkeuring van God en menſchen wechdragen.

9. Maer, wanneer gy uw gedrag, met den eisch van deze Koninglyke wet, vergelykt, zult gy erkennen moeten, dat gy dezelve niet volbrengt en kwalyk handelt. Trouwens indien gy den perſoon aenneemt, en den rijken den voorrang geevt, in uwe Godsdienſtige vergadering, met verächting van den armen, ſo doet of *werkt* gy ſonde, het is een wanbedrijv, het welk niet, ſlechts in het voorbygaen, geſchied, maer een volkomen werk uitmaekt, ende gy wort van de gemelde Koninglyke wet, welke eene

algemene lievde tot den naesten vordert, zonder eenige aenneming des persoons, bestraft en veröordeeld als strafschuldige overtreders.

10. (*e*) Want (of *Immers*) wie voor het overige de geheele wet sal houden en gehoorzamen, ende slechts in één gebod sal struyckelen, door het zelve te overtreden, die is schuldigh geworden aen allen, en hy is een overtreder der gansche wet, naer dien hy, door zijn gedrag, openbaer maekt, dat hy den hogen Wetgever den verschuldigden eerbied niet toedrage, en dat hy, in die daden, welke met de wet, overëenstemmen, niet, door lievde en gehoorzaemheid jegens God, gedreven worde. Trouwens wanneer een dienstknecht, uit alle geboden van zijnen heer, alleen die volbrengt, welke hem behaeglyk zijn, doet hy zijnen eigenen wil, en niet dien van zijnen heer.

11. In de algemene wet der lievde tot den naesten, liggen verscheidene geboden opgesloten. (vergel. Rom. XIII: 9,) welke alle door denzelven Opperheer voorgeschreven, en derhalven van dezelvde altoosduurende verbindtenis zijn. Want die zelvde hoge Wetgever, die gesegt heeft, (*f*) Gy en sult geen overspel doen, die heeft oock gesegt, Gy en sult niet dooden. Maer het lievdeloos versmaden der armen is, in de daed, een zoort van doodslag. (vergel. 1 Joh. III: 15.) Indien gy nu geen overspel en sult doen, maer sult dooden, door de armen lievdeloos te versmaden, so zijt gy, volgens het gene ik zo even beredeneert heb, een overtreder der gansche wet geworden, om dat zy eene volkomene gehoorzaemheid vordert, aen alle hare geboden.

12. Spreeckt alsoo, ende doet alsoo, als die door (of *naer*) de wet der vryheyt sult geoordeelt worden.

De *wet der vryheid* is de leer van het Euangelie, welker betrachting ons vrymaekt, van de akelige slaverny der zonde. (vergel. Kap. I: 25.) De Heidenen zullen geöordeeld worden, in den groten dag van CHRISTUS luisterrijke verschijning,

(*e*) Deuter. 27: 26. Matth. 5: 19. Galat. 3: 10. (*f*) Exod. 20: 14. Matth. 5: 27.

ning, naer de wet der natuur, maer de Christenen, naer deze wet der vryheid. (vergel. Rom. II: 16.) — Zy, aen welken JACOBUS dezen Briev schreev, moesten zich dit geduurig herïnneren, en deze herïnnering meest invloed hebben, op al hun *spreken* en *doen*, byzonder omtrent arme en geringe lieden. Immers dit spreken en doen staet over, tegen de aenneming des persoons. Zy moesten bescheiden en vriendelyk zijn, in hun spreken, tot hunne arme medebroeders, en hen handelen, volgens de wet der lievde.

13. (g) Want een onbarmhertigh oordeel [*sal gaen*], en een verö͏ordeelend vonnis, zonder de minste verschoning, zal uitgesproken worden, over de gene die geene barmhertigheyt, omtrent armen en ellendigen, gedaen, en daer door betoont heeft, dat hy geen oprecht geloov bezitte, het welk werkzaem is in de lievde, ende de uitöeffening van barmhertigheyt roemt tegen het oordeel, zy wendt het veröordeelend vonnis af.

3. *Wijders leert de Apostel, dat een zogenaemd geloov, het welk zich niet openbaer maekt, in goede werken, geen oprecht en zaligmakend geloov wezen kunne*, vs. 14-26.

A. *Eerst ontwikkelt hy de zaek, en stelt zijne bewijzen voor*, vs. 14-25.

A. De nadere ontwikkeling der zake vinden wy vs. 14-19.

α. De zaek zelve wordt voorgesteld, vs. 14, *en*

β. Nader opgehelderd, vs. 15-17.

a. Door het voorstellen van een byzonder geval, ter aenwijzing, welke werken hier bedoeld worden, vs. 15, 16.

b. Dit geval wordt, op de zaek, toegepast, vs. 17.

γ. Wijders wordt het verband aengetoond, het welk 'er is, tusschen het geloov en de werken, vs. 18, 19.

B. Daer na gaet de Apostel over, om deze zijne leer nader te bevestigen, vs. 20-25.

α. De Apostel baent zich daer toe den weg, door eene gepaste voorreden, vs. 20.

(g) Matth. 6: 15. ende 18: 35. Marc. 11: 25. Luc. 16: 25.

β. Daer op ſtelt hy zijne bewijzen voor, vs. 21-25.
Zy zijn ontleend

a. Uit het voorbeeld van ABRAHAM, *vs.* 21-24.

b. Uit dat van RACHAB, *vs.* 25.

B. *Eindelyk maekt de Apostel, uit alles, wat hy, omtrent deze zaek, uitvoerig beredeneert had, het wettig beſluit op, vs.* 26.

14. (*h*) Wat nuttigheyt is het, mijne zeer gelievde broeders, indien yemant ſegt, zich inbeeldt en voorgeevt, dat hy het geloove heeft, ende en heeft de wercken niet? Wat kan het iemand baten, dat hy zich beroeme, het geloov te hebben, wanneer hy zich niet beyvert, op de betrachting van Euangeliſche Godsvrucht? kan dat zogenaemde geloove, het welk niet werkzaem is in de lievde, en zich niet openbaer maekt, in eenen heiligen wandel, hem ſaligh maken, en een middel zijn, tot zijne eeuwige behoudenis? Immers neen. Het oprecht geloov, door het welk wy gerechtvaerdigd en gezaligd worden, reinigt het hart, en heeft de verbetering van den wandel, tot een onäfſcheidbaer vruchtgevolg. (Vergel. Gal. V: 6, 22. Eph. II: 10. Tit. II: 12. 2 Petr. I: 5-7.)

Er had eene ſchromelyke dwaling plaets, by velen dezer Christenen. Zy hadden een zeer verkeerd begrip, omtrent de leer der genade, en verbeeldden zich, dat het, tot zaligheid, genoeg ware, het geloov in CHRISTUS te belijden, zo dat het, op het gedrag, zo zeer niet aenkwame; dat het, tot het wezen van het Christendom, genoeg ware, de leer der genade te geloven, al dacht men geheel niet, aen de verbetering van hart en wandel. — Eene dwaling, welke het Euangelie der heerlykheid van den zaligen God, het welk allerwegen, op de heiligheid des levens, aendringt, blijkbaer onëer aendeedt, en den weg baende, tot allerlei losbandigheid. Deze dwaling wederlegt daerom JACOBUS de Apostel, met opzet en zeer uitvoerig.

15. (*i*) Indiender nu, om de zaek, met een zeer duide-

(*h*) Matth. 7: 26. Jac. 1: 23. (*i*) Luc. 3: 11. 1 Joh. 3: 17.

delyk voorbeeld, op te helderen, een broeder ofte eene fuster onder u'lieden, naeckt fouden zijn, ontbloot van het nodig dekfel, ende, door armoede, gebreck fouden hebben van dagelickfch voedfel:

16. Ende yemant van u, zonder dezen ellendigen eenige hulp toe te brengen, tot haer foude feggen, Gaet henen in vrede, en voorfpoed, ik wensch van harte al het nodige, verkrijg het nodig dekfel, en wort daer door warm ende wel gekleed! ontvang eenen genoegzamen voorraed van lichamelyk voedfel, ende wort daer door volkomen verfadigt: ende gylieden en foudet haer niet geven de nootdruftigheden des lichaems, en die hulpelofen genen den minften onderftand toereiken, wat nuttigheyt is dat? Door zulke wenfchen, zoudt gy wel eene vertoning maken van lievderijke gevoelens, maer die goede woorden zouden den nooddruvtigen niet kunnen baten, of hunne ellende eenigermaten verzachten.

17. Alfoo is het oock gelegen, met het geloove, indien het de wercken niet en heeft, en zich niet openbaer maekt, in eenen heiligen wandel, is het by hemfelven doot, een nutteloos en niets beteekend ding, het welk geen wezenlyk voordeel kan aenbrengen.

Zulk een voorgewend geloov is *by zich zelven*, dat is op zich zelve aengemerkt, wanneer het van de werken verftoken is, en niet gepaerd gaet, met heiligheid des levens, *dood*, geheel werkeloos, even als een doode. Zulk een geloov is gelijk, aen een dood lichaem, zonder ziel, (vergel. vs. 26,) ontbloot van dat leven, en van die werkzaemheden, waer in het wezen van het geloov gelegen is. Het kan den mensch even zo weinig baten, tot zaligheid, als de evengemelde wenfchen, tot verkwikking van eenen behoevtigen.

18. Maer fal yemant feggen, Gy hebt het geloove, ende ick hebbe de wercken: toont my uw geloove uyt uwe wercken, ende ick fal u uyt mijne wercken mijn geloove toonen.

19. Gy glooft dat Godt een eenigh [*Godt*] is:

gy doet wel: (*k*) de duyvelen gelooven 't oock, ende ſy tſitteren.

Dit voorſtel is, in den eerſten opſlag, zeer duister. — Het woordeken *maer*, in het begin van dit voorſtel, beduidt gemeenlyk eene tegenſtelling; ondertusſchen wordt 'er niets gemeld, waer tegen deze uitſpraek zou overſtaen. — De gehele uitdrukking, *maer zal iemand zeggen*, koomt, als eene tegenwerping voor, 1 Cor. XV: 35 Doch de vraeg is, wie maekt de tegenwerping, en tegen wien is zy ingericht? Is het eene tegenwerping, tegen den Apostel, zo dat 'er iemand ſprekende worde ingevoerd, die zeggen wilde: „ Gy, JACOBUS, hebt het geloov, en ik heb de werken; „ ik wil u niet uitſluiten, uit het getal der gelovigen, maer „ ik begeer ook, dat gy my niet uitſluit?" Dan zou het volgende, *toon my uw geloov* enz., het antwoord van den Apostel behelſen. Anderen begrijpen de zaek zo, dat een waer gelovige hier worde ingevoerd, ſprekende tegen eenen mondbelijder, en vorderende, dat hy zijn voorgewend geloov, door onbetwistbare proeven, zal openbaer maken. Maer, ook volgens deze opvatting, blijvt 'er nog iets gapende, in den zin. — Wijders valt 'er nog bedenking, over de leezing. Zommige affchrivten en oude overzettingen hebben vs. 18, in de plaets van *uit uwe werken*, gelijk de gewone leezing is, *zonder uwe werken*. Maer wy, voor ons, vinden genen genoegzamen grond, om, van de gewone lezing, af te wijken. — Eindelyk is nog de vraeg, of de woorden van vs. 19, in den mond van den zelvden perſoon, die vs. 18b. is ingevoerd, moeten gelegd worden, dan of de Apostel zelvs aldaer zijne reden voortzet?

Laten wy dit voorſtel, wat meer van naby, beſchouwen.

De Apostel begint hier, met eene voorreden, *maer zal iemand zeggen*. Zekerlyk wil hy eenen anderen ſprekenden invoeren. Zo gebruikt PAULUS die zelvde voorreden, 1 Cor. XV: 35, maer met dit onderſcheid; daer wordt eene zwarigheid opgegeven, welke, tegen de leer van PAULUS, kon worden ingebracht; doch hier is het eene bedenking tegen ie-

(*k*) Marc. I: 24.

iemand, die voorwendde het geloov te bezitten, en 'er ondertusschen gene blijken van gav, in zijne werken. Voor het naest zouden wy denken, dat Apostel JACOBUS hier eenen Christen sprekenden invoere, die zijn geloov werkzaem betoonde in de werken, tegen iemand, die voorgav, het geloov te bezitten, zonder zich, op het beöeffenen van Godsvrucht, toe te leggen.

De Apostel legt den Christen, die een levendig geloov bezit deze reden in den mond: „ *gy hebt het geloov*, gy „ belijdt het Euangelie van CHRISTUS, en beroemt u het „ geloov te bezitten, het welk zalig maekt; ik roem niet, „ op mijn geloov, maer mijne daden spreken, wat ik, voor „ God, en voor mijnen naesten, over hebbe; wel aen, *toon* „ *my uw geloov, uit uwe werken*; immers moet het geloov „ werkzaem zijn, in lievde en Godsvrucht, of het is dood; „ toon dan, met de daed, uit de oeffening van Godzalig„ heid en lievde, dat uw geloov levendig zy; doe zien, „ wat gy, voor God en voor uwen naesten, over hebt, wan„ neer het 'er op aenkoomt, op dat het blijke, dat gy „ waerlyk het zaligmakend geloov bezit; dan *zal ik u, uit* „ *mijne werken, mijn geloov tonen*, en, in de werken van „ Godzaligheid en lievde, welke ik verricht, overtuigende „ proeven geven van mijn levendig geloov."

De Apostel schijnt hier meer te denken, dan hy schrijvt, en, door zijn afgebroken voorstel, wil hy de verlegenheid uitbeelden, waer in zulk een aenval de zodanigen brengen moest, die zich, op hun geloov, beroemden, zonder zich, op de verbetering van hunnen wandel, toe te leggen. „ In„ dien u eens iemand, (wil hy zeggen) op de gemelde wijs, „ aensprak, wat zoudt gy antwoorden? Zoudt gy dan niet „ verlegen staen, en verstommen?"

Er wordt vs. 19 bygevoegd: „ Gy, die u beroemt, het „ geloov te hebben, maer 'er gene blijken van geevt, in de „ werken van Godzaligheid; *gy geloovt, dat God één* is, gy „ geloovt, dat 'er maer één eenig Opperwezen is, dat Hy „ alleen moet gediend worden, en dat men, van Hem al„ leen, alle zaligheid te wachten hebbe; *gy doet wel*, en „ zijt in zo verre, van de blinde Heidenen, onderscheiden;

„ maer zal dit geloov u kunnen zalig maken? Immers neen; „ *de duivelen zelve geloven het ook*, maer het is geen geloov, „ het welk, met lievde, en eene blymoedige gehoorzaem- „ heid, gepaerd gaet; veel min dat het hun eenigen grond „ geven zoude, om de zaligheid te verwachten; in tegen- „ deel juist dit zelvde geloov is hun een bron van angst en „ beroering: want *zy zidderen*, naerdien de erkentenis van „ deze waerheid hen doet duchten, voor de wraek van den „ Allerhoogften, welke zy eeuwig dragen zullen." Welk een duidelyk bewijs, dat een geloov, zonder de werken, niet kunne zalig maken!

Men kan de woorden van vs. 19. befchouwen, als de tael van den Apostel zelven, of dezelve aenmerken, als een vervolg van dien aenval, welken hy vs. 18. eenen waren Christen, wiens hart, door het geloov, gereinigd is, heeft in den mond gelegt, als of de Apostel zeggen wilde: „ gy, „ die u beroemt, het geloov te bezitten, maer 'er gene „ blijken van geevt, in eenen Godzaligen wandel, gy loopt „ niet alleen gevaer, van geheel te verftommen, wanneer u „ iemand vraegt, naer de proeven van uw geloov; maer nog „ veel meer zoudt gy befchaemd ftaen, wanneer iemand u „ toevoegde, dat uw geloov dat der duivelen niet over- „ treffe, maer zelvs van veel minder uitwerking zy, daer „ zy nog gevoelig zijn en zidderen, terwijl gy geheel onge- „ voelig en opgeblafen blijvt, u zelve vleiende met eene „ geheel ongegronde hoop, op de zaligheid."

20. Maer wilt gy weten, o ydel menfche, dat het geloove fonder de wercken doot is? Ik zal 'er u, met onlochenbare bewijzen, van overtuigen.

Hoe veel verfchilt deze aenfpraek, *o ydel mensch*, van de vorige, *broeders, mijne gelievde broeders?* — Men verbeelde zich iemand, die, door alle redenen van den Apostel, wel verftomd is, maer evenwel, aen zijne dwafe zelvs verheffing, nog blijvt vasthouden; bouwende, op de belijdenis van een geloov, waer van hy de kracht verloochent. Den zodanigen noemt JACOBUS een *ydel*, dat is een ledig mensch, die niets heeft van het gene hy zich verbeeldt te bezitten. „ *Wilt gy weten*, zegt hy, dat is, met volle zekerheid, we-

„ ten,

„ ten, en volkomen overtuigd worden, *dat een* voorgewend „ *geloov, zonder de werken, dood zy*; (vergel. vs. 17,) wel „ aen, ik zal mijne ſtelling, met onbetwistbare bewijzen, „ ſtaven."

21. Abraham, die beroemde man, die niet alleen onſe vader is naer het vleesch, maer ook de Vader en het voorbeeld van alle gelovigen, (vergel. Rom. IV: 12,) is hy niet uyt de wercken gerechtveerdigt, (*l*) als hy Iſaac ſijnen eenigen ſone, op Gods bevel, geoffert heeft op den altaer, voor zo ver hy gereed was, om dat harde proevgebod te gehoorzamen? Heeft hy, door deze verbaſende proev van zijne onbepaelde gehoorzaemheid, niet een onlochenbaer bewijs gegeven van zijn geloov, door het welk hy te voren gerechtvaerdigd was?

22. Siet gy wel dat het geloove van Abraham, waer door Hy zich, op Gods belovten, onwankelbaer verliet, medegewrocht heeft en vergezeld geweest is met ſijne wercken, in welke hy eene zonderlinge proev van zijne onbepaelde gehoorzaemheid gegeven heeft; ende moet gy niet erkennen, dat het geloove van dezen beroemden Aertsvader volmaeckt is geweeſt, uyt de wercken, voor zo ver daer uit de volmaektheid of de oprechtheid van zijn geloov allerduidelykst gebleken is.

23. Ende de Schrift is vervult (of *bewaerheid*) geworden, het getuigenis der Heilige Schrivt is kennelyk bevestigd, die daer ſegt, (*m*) Ende Abraham geloofde Godt, ende het is hem tot rechtveerdigheyt gerekent: ende hy is een vrient Godts genaemt geweeſt.

Hier wordt een tweederlei getuigenis der Heilige Schrivt aengetrokken. — Het eerſte ABRAHAM *geloovde God, en het is hem tot rechtvaerdigheid gerekend*, vinden wy Gen. XV: 6. Over deze uitſpraek, hebben wy uitvoerig gehandelt, in onſe aenteekening, by Rom. IV: 1-5. (vergel. XXII Deel. p. 66—;) de mening is kortelyk deze: „ ABRAHAM berustte „ in Gods belovte, en verliet 'er zich volkomen op, hoe

(*l*) Gen. 22: 10. (*m*) Gen. 15: 6. Rom. 4: 3. Galat. 3: 6.

„ onwaerschijnlyk de vervulling, naer menscheiyke uitzich-
„ ten, ook wezen mogt; en, door de kracht van het ge-
„ loov, het welk hy, in dit geval, op nieuws betoont
„ heeft, gav hy een allerduidelykst bewijs, dat hy reeds
„ lang te voren gerechtvaerdigd ware."

Het ander getuigenis, *en hy is een vriend van God genaemd geweest*, vinden wy 2 Kron. XX: 7. Jes. XLI: 8, alwaer de Aertsvader een *lievhebber van God* genaemd wordt. Hier uit zien wy, wat de Apostel, door *eenen vriend van God*, verstae; zulk eenen namelyk, die den HEER, in waerheid, vreest, en, uit lievde tot den weldadigen God, alles voor Hem over heeft. Hier van had ABRAHAM, by het opöfferen van zijnen zoon ISAAC, eene allerduidelykste proev gegeven.

24. Siet gy dan nu, uit het gemelde voorbeeld, tot volle overtuiging, dat een mensche uyt de wercken gerechtveerdigt wort, voor zo verre de werken der Godzaligheid kennelyke bewijzen en onäfscheidbare vruchtgevolgen zijn van het rechtvaerdigend geloov, ende niet alleenlick uyt het geloove, zo dat het geloov, het welk alleen, van de werken afgescheiden, en daerom op zich zelven dood is, (vergel. vs. 17,) niemand rechtvaerdigen kunne.

25. Ende desgelijcks oock (*n*) Rahab de hoere, die zich te voren, in hoerery, schandelyk verlopen had, is sy niet uyt de wercken gerechtveerdigt geweest, en heeft zy niet, in haer merkwaerdig gedrag, kennelyk openbaer gemaekt, dat zy, door het geloov, gerechtvaerdigd was, als sy de gesondene, de mannen, welke Josua had afgevaerdigt, om het land, en vooräl om de gelegenheid van Jericho, op te nemen, in haer huis ontfangen, verborgen, ende door eenen anderen wegh veilig, uit Jericho, uytgelaten heeft? (verg. Jos. II.) Immers heeft zy daer door eene duidelyke proev gegeven, dat zy vrees had voor den waren God, dat zy geloov sloeg, aen de belovten, welke Hy aen Israël gedaen had, dat zy eerbied had, voor zijne wonderen, en vertrouwde, dat hy Israël, in het ervelyk bezit van Kanaän, stellen zoude.

Dit

(*n*) Jos. 2: 1. ende 6: 23. Hebr. 11: 31.

Dit tweede voorbeeld van RACHAB voegt de Apostel zeer wijsselyk, by het eerste van ABRAHAM. — Beide hadden zy dit gemeen, dat zy de sterkste blijken gaven van geloov, en van vertrouwen op den HEER. Beide moesten zy grote verlocheningen doen, om Gods wil, en daer door werdt beider geloov, op eene zeer sterke toets, gezet. Maer hier in verschilden zy voornamelyk, dat het werk van ABRAHAM meerder opzicht had, tot de lievde jegens God, voor welken hy alles over hadt; maer RACHAB was meer werkzaem, in de lievde tot den naesten, zo omtrent de verspieders, als in de zorg, voor haer maegschap. — De zamenvoeging derhalven van beide deze voorbeelden was recht geschikt, om te leeren, dat een levendig geloov, door het welk men gerechtvaerdigd wordt, zich werkzaem betonen moete, in de lievde, beide jegens God en jegens den naesten.

26. Want (liever, by wijs van gevolgtrekking, *Derhalven*) gelijck het lichaem sonder geest doot is en gene werkzaemheden verrichten kan, alsoo is oock het voorgewende geloove sonder de wercken doot, en kan geen nut te weeg brengen. (vergel. vs. 17.)

Dan by dit gansche stuk vs. 14-26. moeten wy nog een weinig stilstaen.

In den eersten opslag, schijnt de leer van JACOBUS, omtrent de rechtvaerdiging van eenen zondaer voor God, met die van PAULUS, kennelyk te strijden; voorāl daer de eerste zegt vs. 24, *dat de mensch, uit de werken, gerechtvaerdigd worde, en niet alleenlyk uit het geloov*; daer de laetste uitdrukkelyk leert, *dat de mensch gerechtvaerdigd worde, door het geloov*, zonder de werken der wet, Rom. III: 28; en dat 'er, *uit de werken der wet, geen vleesch, voor God, zal gerechtvaerdigd worden*, Rom. III: 20.

Deze zwarigheid scheen den zaligen LUTHER, wanneer hy eerst, uit het Pausdom, kwam, zo gewichtig en onöplosbaer, dat hy, in zijne Vertaling van het Nieuwe Testament, welke hy in 't jaer 1522, voor de eerstemael, uitgav, dezen

Briev, in de voorreden voor die Vertaling, eenen *Briev van Stroo* noemde, met toespeling op PAULUS woorden, 1 Cor. III: 12. Maer, in de volgende uitgaev dezer Vertaling, in het jaer 1526, is de gemelde uitdrukking, uit de voorreden, geligt, na dat hy beter inzien, in de mening van JACOBUS, en in de overëenstemming van dien Apostel, met PAULUS, gekregen had. Ook heeft hy daer in, tot op zijnen dood, die in het zelve jaer 1526 is voorgevallen, volhardt; en daer in hebben hem zijne aenhangers naergevolgt, uitgezonderd één, namelyk ANDREAS ALTHAMERUS te Straetsburg, die, nog in het jaer 1527, en derhalven reeds na dat LUTHER van gevoelen veränderd was, in zeker boek, die eerste uitdrukking van zijnen Meester heeft blijven voorstaen en verdedigen.

Velen hebben de strijdigneid, welke zich, tusschen JACOBUS en PAULUS, scheen op te doen, op veelerlei wijzen zoeken wech te nemen. Maer hunne pogingen komen, uit verschillende grondbeginselen, voort. Het opgeven van alle de onderscheidene begrippen zou geheel, buiten ons bestek lopen; ook zal het volgende genoegzaem wezen.

Volgens zommigen, bedoelt Apostel JACOBUS, wanneer hy, van het *geloov*, spreekt, niet het rechtvaerdigend geloov, bestaende in eene vertrouwelyke omhelsing van CHRISTUS verdiensten, op welke men zich, als den eenigen en genoegzamen grond van zaligheid, volkomen verlaet, maer eene uitwendige belijdenis van het geloov, en dan zal het woord *rechtvaerdigen* hier, niet de genadige vryspreking van eenen zondaer, voor den eeuwigen Richter, op grond der borggerechtigheid van CHRISTUS, beteekenen, maer de openbaermaking daer van voor de menschen, door het betrachten van goede werken. Dan is de hoofdzakelyke mening van JACOBUS deze: „ een waer Christen moet, door het uitöeffenen
„ van Godzaligheid en lievde, voor de menschen doen blij-
„ ken dat hy zich niet, met eene enkele mondbelijdenis,
„ voldaen houde, maer dat hy, met zijn hart, gelove het
„ gene hy, met zijnen mond, belijdt; en dat hy gevolge-
„ lyk, door dat geloov, voor God gerechtvaerdigd zy." — Dusdoende is 'er gene de minste strijdigheid, met de leer

van

van PAULUS, dat de werken, als gronden van verdienstelykheid, uit het ſtuk der rechtvaerdiging, volſtrektelyk zijn uitgeſloten.

Onſes erächtens evenwel, is de zaek eenvouwig deze, dat PAULUS en JACOBUS de *werken*, uit een onderſcheiden oogmerk, beſchouwen; de eerſte verwerpt dezelve, als gronden van verdienstelykheid, en de andere betoogt derzelver noodzakelykheid, als onäſſcheidbare vruchtgevolgen van het rechtvaerdigend geloov. PAULUS leert, dat een voorgewend geloov, het welk gepaerd gaet, met het vertrouwen op de verdienstelykheid der werken, geen waer en rechtvaerdigend geloov zy; en JACOBUS, dat een voorgewend geloov, het welk niet werkzaem is, in Godsvrucht en lievde, ook geen waer en rechtvaerdigend geloov zy. Te weten het rechtvaerdigend geloov ſluit de werken uit, als gronden van verdienstelykheid, maer het kan tevens niet beſtaen, zonder verbetering des levens.

Beide de Apostelen verzetten zich, tegen twee zeer gevaerlyke uiterſten, in de leer der rechtvaerdiging: PAULUS tegen de werkheiligheid, waer door men den verdienenden grond van zijne vryſpraek, voor den eeuwigen Richter, zoekt, in de deugdzaemheid en innerlyke waerdy van zijne werken; daerom beweert hy, *dat de mensch, door het geloov, gerechtvaerdigd worde, zonder de werken der wet*, aengemerkt namelyk, als gronden van verdienstelykheid; maer JACOBUS verzet zich, tegen de losbandigheid, waer door men zich verbeeldt, dat men het oprecht geloov bezitten kan, en door het zelve gerechtvaerdigd worden, zonder dat men zich, op de werken van Godsvrucht en lievde, toelegge, zonder aen de verbetering van hart en wandel te denken. Beiden zijn zy het derhalven volkomen eens, in deze grondſtellingen; de werken kunnen, in het ſtuk der rechtvaerdiging, niets verdienen, maer evenwel zy zijn noodzakelyke en onäſſcheidbare vruchtgevolgen van het rechtvaerdigend geloov.

Het ſchijnt, dat zommigen der Christenen, aen welken JACOBUS dezen Briev geſchreven heeft, de leer van PAULUS kwalyk begrepen hadden. De laetſte yverde tegen Phari-

zeeuwsch-gezinde lieden, die eenen grond van verdienstelykheid stelden, in de werken; daerom leert hy, dat de werken niets verdienen kunnen, en dat een zondaer, alleen op grond der verdiensten van den Middelaer, welke men, door het geloov, moet aennemen, voor God gerechtvaerdigd worde. Deze leer hadden zommigen zo verstaen, als of de werken gansch niet noodzakelyk waren, zo dat men, zonder verbetering van hart en wandel, zeer wel het geloov bezitten konde, en daer door gerechtvaerdigd worden. Dit misverstand wederlègt JACOBUS uitvoerig, betogende, dat de werken, hoe zeer gene gronden van verdienstelykheid, evenwel noodzakelyke vruchtgevolgen zijn van het geloov, zonder welke het zelve niet echt wezen kan.

Met één woord, om de zaek kort, en, zo ik meen, zeer duidelyk voor te stellen, de toeleg van JACOBUS is niet, om te leeren, hoe men voor God gerechtvaerdigd worde, maer alleenlyk hoedanig het geloov, waer door wy gerechtvaerdigd worden, moet gesteld zijn; de werken namelyk moeten 'er niet aen ontbreken.

HET III. KAPITTEL.

ך. *Verder vermaent de Apostel deze Christenen, om zich niet ligtvaerdig, tot Leeraren, op te werpen, en hunne drivten, in het spreken, te beteugelen, vs. 1-12.*

A. *Om zich niet ligtvaerdig, tot Leeraren, op te werpen, vs. 1, 2.*

A. Deze vermaning wordt voorgesteld, vs. 1ᵃ, en

B. Nader aengedrongen, vs. 1ᵇ, 2.

B. *Uit deze vermaning, neemt de Apostel aenleiding, om meer algemeen, op het beteugelen der drivten, in het spreken, aen te dringen, vs. 3-12.*

1. (*a*) EN zijt niet vele meesters (of *Leeraers*) mijne gelievde broeders, wetende en be-

(*a*) Matth. 23: 8.

bedenkende, (*b*) dat wy Leeraers, te meerder oordeel fullen ontfangen, en eene zwarer ftraf ondergaen zullen, wanneer wy ons, in onfen zeer gewichtigen post, onwaerdig gedragen.

Zijt niet vele meesters. — Eigenlyk ftaet 'er, *zijt niet vele Leeraers.* Dit woord wordt dikwijls, in het gemeen, voor elken Leeraer, genomen, die anderen onderwijst; (vergel. Rom. II: 10. 1 Tim. II. 7. 2 Tim. I: 11. IV: 3. Hebr. V: 12;) meer byzonder wordt het gebruikt, van zulke Leeraers, die, in de Godsdienftige vergaderingen, tot onderwijs der Christenen, fpraken, (vergel. 1 Cor. XII: 28. Eph. IV: 11.) Wy nemen het ook hier, in den laetften zin. Immers kunnen wy niet denken, aen meesterächtige en heerszuchtige bedillers, die de daden van anderen lievdeloos veröordeelden: want de zodanigen behoorden 'er ganfchelyk niet te zijn, in de Gemeente, en de Apostel wil alleenlyk, dat 'er *niet vele* van de hier bedoelde perfonen wezen zouden.

Er waren *Leeraers* noodzakelyk, onder deze Christenen; maer de Apostel veröordeelt de al te grote menigte. De zucht, om zich, tot eenen Leeraer, op te werpen, was onder hen vry algemeen; 'er was een groot getal van menfchen, die zich verbeeldden, dat zy meer dan gemene bekwaemheden en gaven hadden, om anderen te onderwijzen, en daerom bevoegd waren, om het Leeraerämbt waer te nemen. (vergel. Kap. I: 19.) Trouwens zy waren Joden van oorfprong, en de Christenen uit de Joden waren 'er zeer op gefteld, om Leeraers te wezen. (vergel. Rom. II: 19.)

Deze zucht ging de Apostel te keer, fchrijvende, *zijt niet vele Leeraers*, dat is: „ werpt u niet, in grote me- „ nigte, tot Leeraers op." Dit kon ligtelyk verwarring te weeg brengen, en de goede orde vordert, dat het getal der gener, die onderwezen werden, dat der Leeraren verre weg overtreffe. Voeg 'er by, dat 'er, onder hen, die, naer het Leeraerämbt ftonden, vele onkundige; eerzuchtige, twistgierige, en lievdelofe menfchen waren, (vergel. Kap. I: 19, 20,) en die, van de zachtmoedige wijsheid, zo nodig

(*b*) Matth. 7: 1. Luc. 6: 37.

in eenen Leeraer, ten eenemael ontbloot waren. (vergel. vs. 13.)

Tot eene drangreden, voegt 'er de Apostel by: *wetende*, dat is, bedenkende en in het oog houdende, *dat wy*, die namelyk anderen onderwijzen, *te meerder oordeel zullen ontvangen*, dat is, zwarer ſtraf ondergaen, dan de gemene Christenen, die zich, door ons, onderwijzen laten, wanneer wy, in deze gewichtige bediening, niet naer behoren verkeeren. — Het woord, door *oordeel* vertaeld, wordt hier, gelijk meermalen, genomen, voor de ſtraf, welke het gevolg der veröordeeling is. (vergel. Matth. XXIII: 14. Rom. II: 2. XIII: 2.) In de daed, zo is het ook, en deze herïnnering was recht geſchikt, om de heerſchende zucht, tot het Leeraerämbt, te beteugelen.

De Apostel voegt 'er by, dat een Leeraer, uit hoofde van het zedelyk bederv, het welk allen menſchen aenkleevt, groot gevaer lope, om misſtappen, in het onderwijzen, te begaen, en zich daer door eene zwarer ſtraf op den hals te halen, vs. 2.

2. Want wy ſtruyckelen alle in vele; niemand is 'er onder ons, of hy begaet dikwijls zware misſtappen. Daer van loopt ook een Leeraer geduurig gevaer, en in hem, die anderen onderwijzen wil, is dit veel ſchandelyker en meer ontveräntwoordelyk, dan in gemene Christenen. Een Leeraer toch moet een voorbeeld, voor anderen, wezen, zo in woorden, als in wandel. (c) Indien yemant in woorden niet en ſtruyckelt, in het onderwijzen van anderen, gene misſtappen begaet, en nimmer iets onbedachtzaems ſpreekt, die is een volmaeckt man, en een ver gevoorderd Christen, (vergel. 1 Cor. II: 6,) machtigh om oock het geheel lichaem in den toom te houden, en alle deszelvs leden te dwingen, zo dat hy daer mede niets onbetamelyks onderneme.

Van de bedachtzaemheid, welke, in eenen Leeraer, vereischt wordt, gaet de Apostel over, om het beteugelen van de tong, in alle gevallen, meer algemeen aen te prijzen, vs. 3-12. *A. Eerst*

(c) Pſ. 34: 14. Jac. 1: 26.

A. Eerst leert hy, door eigenäertige gelykenisſen, hoe nodig het zy, de tong, in het ſpreken, te beteugelen, om alle de bewegingen van het lichaem wel te beſtuuren, vs. 3-5ª.

α. Deze gelykenisſen worden voorgeſteld, vs. 3, 4, *en,*

β. Op de tong, toegepast, vs. 5ª.

3. Siet, merkt dit op, en houdt het wel in het oog, dat kleine oorzaken zeer grote uitwerkſelen kunnen voortbrengen. By voorbeeld, wy leggen den peerden toomen, welke in zich zelven weinig vermogen hebben, in de monden, op dat ſy, die zulke ſterke dieren zijn, ons ſouden gehoorſamen, ende wy leyden [*daer mede*] haer geheel lichaem om, werwaerds wy willen.

4. Siet oock de ſchepen, hoewelſe ſoo groot zijn, dat zy gehele gevaerten uitmaken, ende van harde winden gedreven en voortgeſtuwd worden, ſy worden ommegewendt van een ſeer kleyn roer, waer henen oock de begeerte des ſtierders wil:

5. (*d*) Alſoo oock de tonge is een kleyn lidt, in vergelyking van het menſchelyk lichaem, ende roemt [*nochtans*] groote dingen.

Het Griekſche woord, vertaeld door *grote dingen te roemen*, zegt hier grote dingen ter uitvoer te brengen. — Het gene de Apostel zo even gezegd had, van een toom, en een roer, past hy hier toe, op de tong. Een toom en een roer zijn kleine dingen, welke weinig vermogen ſchijnen te hebben, en evenwel worden 'er grote dingen door uitgewerkt; paerden, dieren van eene verbaſende ſterkte, en ſchepen, zijnde zeer grote gevaerten, worden daer door beteugeld en beſtuurt. Even zo is het ook gelegen, met de tong; zy is maer een klein lid van het menſchelyk lichaem, maer 'er worden grote zaken door verricht. Indien zy niet beteugeld wordt, kan zy zelvs volken beroeren, en Koningrijken omkeeren.

(*d*) Spr. 12: 18. ende 15: 2.

B. Wyders spreekt de Apostel van de schadelyke uitwerkselen, welke de tong kan te weeg brengen, wanneer zy niet beteugeld en recht bestuurd wordt, vs. 5ᵇ, 6.

5ᵇ. Wanneer de tong niet in toom gehouden, en wijsselyk bestuurt wordt, kan zy de allerschadelykste uitwerkselen voortbrengen. Siet, een kleyn vyer hoe grooten hoop houts het aensteeckt; het kan een geheel *bosch* in assche leggen. Even zulke schromelyke uitwerkselen kan ook de tong te weeg brengen, wanneer zy niet beteugeld en wel bestuurd wordt.

6. De tonge is oock een vyer, en is daer aen gelijk, ten opzichte van de schromelyke onheilen, welke zy het menschdom kan berokkenen; (vergel. Spreuk. XVI: 27) zy is een werelt der ongerechtigheyt: alsoo is de tonge onder onse leden gestelt, welcke het geheel lichaem besmett, ende ontsteeckt het radt [*onser*] geboorte, ende wort ontsteken van de helle.

De tong is *eene waereld der ongerechtigheid.* — Behoudt men deze gewone lezing en vertaling, dan is de zin deze, dat de tong, wanneer zy niet beteugeld wordt, eene grote menigte van boosheden te weeg brengt. De *waereld* wordt dan genomen, voor eene grote verzameling; gelijk wy ook zeggen, een waereld van rijkdommen, een zee van zaken. Vertaelt men het, door *cieraed*, de tong is *een cieraed van ongerechtigheid*; dan heeft de Apostel het oog, op die schoonschijnende vercierselen, waer mede de tong van ondeugende lieden hunne wanbedrijven weet te vercieren en te bewimpelen.

Maer misschien is 'er eene fout, in den Text, ingeslopen, zo dat de Apostel geschreven hebbe, *de tong is een vuur, de waereld der ongerechtigheid is een bosch.* Te weten hy had vs. 5ᵇ. gezegt, *dat een klein vuur een groten hoop houts*, liever een gansch *bosch*, *aensteke.* Nu is de *tong* gelijk aen het *vuur*, en *de waereld der ongerechtigheid*, dat is de godlose menschen, die in de waereld zijn, is gelijk aen een *bosch.* — Dan zal de mening deze zijn: „ een

„ klein

„ klein vuur fteekt een gansch bosch in den brand, alzo
„ fteekt ook de tong de godlofe menfchen in den brand;
„ voor zo ver zy, onder de lieden van deze waereld, het
„ vuur van twist, verdeeldheden, beroerten, en dergelyke
„ fchromelyke uitwerkfelen te weeg brengt."

Alzo is de tong onder onfe leden gefteld, of geplaetst, *welke het gehele lichaem befmet.* — De tong is, onder de leden van ons lichaem, als een vuur in het midden van een bosch. Voorts is de toefpeling ontleend, van de fchaduwächtige wet; wanneer een Jood iets onreins aenraekte, flechts met één lid, dan was niet alleen dat lid, maer ook het gehele lichaem onrein. Even zo veröntreinigt de tong, door hare onbeteugelde en kwalyk beftuurde werkzaemheid, het gehele lichaem, den ganfchen mensch.

De tong ontfteekt het rad der geboorte, en wordt ontftoken van de helle. — Hier is wederom de toefpeling, op een vuur, het welk geduurig voort woedt, even zo doet ook de tong; *ontftoken zijnde van de helle, ontfteekt zy het rad van onfe geboorte*, dat is, onfen ganfchen levensloop.

De tong wordt hier, by een vuur, vergeleken. Dit vuur wordt *ontftoken van de helle*, dat is van den duivel, die zijne woonplaets heeft in de hel, voor zo verre hy de menfchen vervoert, om, van hunne tong, een onbetamelyk en godloos gebruik te maken. Wanneer dit vuur, door den duivel, is aengeblafen, *ontfteekt het zelve het rad van onfe geboorte*, en maekt onfen ganfchen levensloop godönteerend en rampzalig. — Het woord, door *rad* vertaeld, beteekent hier den *loop*. De *geboorte* zegt hier zo veel als de *natuur*. Het *rad der geboorte*, is derhalven de loop der natuur, het natuurlyk beloop der menfchelyke zaken. Dan men kan ook de beteekenis van *geboorte* behouden, en dan is het *rad onfer geboorte*, onfe levensloop, die vergeleken wordt, by een rad, het welk, by onfe geboorte, in beweging raekt, en geduurig omloopt, tot dat het eindelyk, door den dood, geftuit wordt.

C. Verder toont de Apostel hoe moeilyk het zy, de tong te bedwingen, vs. 7-12.

α Deze moeilykheid wordt aengewezen, vs. 7, 8.

β. De onbetamelyke gevolgen van deze ontembaerheid der tonge voorgesteld, vs. 9 10, en, uit dien hoofde,

γ. Waerschouwt de Apostel de Christenen uit de Joden, tegen dit kwaed, vs. 10b-12.

a. De waerschouwing wordt voorgesteld, vs. 10b, en,

b. Door twee eigenäertige gelykenisfen, nader aengedrongen, vs. 11, 12.

7. Het is zeer moeilyk, om de tong, welk een klein lid van ons lichaem zy ook wezen moge, te beteugelen. Er is veel meer moeite aen, dan aen het beteugelen van wilde dieren. Want alle nature of zoort beyde der wilde dieren, ende der vogelen, beyde der kruypende ende der zeedieren, wort getemt, en door kunst bedwongen, zo dat zy geen nadeel kunnen toebrengen, met hunne hoornen, tanden, klauwen, of vergivt, ende is, ook reeds in vorige tijden, getemt geweest van de menschelicke nature, of schoon de menschen veel zwakker zijn, dan vele dieren. De kunst en het beleid heeft het geweld overwonnen.

8. Maer de tonge en kan geen mensche temmen, wanneer zy aen zich zelven wordt overgelaten. Sy is een onbedwingelick quaet: vol van doodelick venijn, zo dat alle geneesmiddelen ten eenemael vruchteloos zijn.

9. Hoe onbetamelyk en schromelyk zijn de uitwerkselen van de ontembaerheid der tonge. Door haer loven wy, voorál wanneer wy twistgierige en lievdelose Leeraers zijn, (vergel. vs. 1.) Godt ende den Vader van onsen Heer JESUS CHRISTUS, in de Godsdienstige vergaderingen, ende door haer vervloecken wy tevens, uit een beginsel van twistgierigheid, de menschen, (e) die oorsprongelyk nae de gelijckenisse Godts gemaeckt zijn.

De

(e) Gen. I: 27.

De Apostel heeft hier byzonder het oog, op twistgierige en hatelyke lieden, die zich tot Leeraren opwierpen; (verg. vs. 1;) en hy fluit zich zelven, in deze bestraffing, mede in, op dat zy minder hatelyk wezen, en meerderen invloed, op de gemoederen, maken mogt.

10. Uyt den selven mont van twistgierige Leeraren, komt voort segeninge, over zulken, die het, met hen, eens zijn, ende bittere vervloeckinge, tegen de zodanigen, die, in begrippen, van hen verschillen. Dit betaemt Leeraren ganschelyk niet, en moet, mijne broeders, alsoo niet geschieden.

11. Welt oock een fonteyne uyt een selve ader, en ter zelvder tijd, het soet ende het bitter water? Immers neen.

12. Kan oock, mijne broeders, een vijgeboom olijven voortbrengen, of een wijnstock vijgen? Immers is dit, met de wetten der natuur, blijkbaer strijdig. Alsoo [*en kan*] geen fonteyne, op den zelven tijd, en uit denzelvden ader, te gelijk sout ende soet water voortbrengen Hoe ongepast en onnatuurlyk is het derhalven, dat, uit den mond van eenen en denzelven Leeraer, op de gezegde wijs, zegening en vervloeking voorkoomt?

Π. *De Apostel wekt deze Christenen op, om te staen, naer de ware wijsheid, Kap. III:* 13 — *IV:* 10.

Deze vermaning kan men wel, in het algemeen, betrekkelyk maken, tot alle Christenen. Vooräl hadden zy, in de toenmalige omstandigheden, daer zy, aen veelerlei ellenden en verdrukkingen, waren blootgesteld, de ware wijsheid hoogst nodig. (vergel. Kap. I: 5.) Meer byzonder evenwel heeft de Apostel hier het oog, op de zodanigen, die zich, tot Leeraers, opwierpen, en zich verbeeldden, dat zy, in wijsheid, boven anderen, uitmuntten. Dit gav hem aenleiding, om aen te tonen, waer in de ware wijsheid gelegen zy, Kap. III: 13-18, en welke schromelyke gevolgen de ingebeelde wijsheid der heerschzuchtige en twistgierige Leeraers te weeg bracht, Kap. IV: 1-10.

A. *Eerst geeft de Apostel eene beschrijving van de ware wijsheid, Kap. III: 13-18.*

A. In het gemeen, vs. 13.

B. Meer byzonder, vs. 14-18.

α. Hy geeft de kenteekenen, eigenschappen, en uitwerkselen der valsche wijsheid op, vs. 14-16.

β. Hy teekent de ware wijsheid, vs. 17, 18.

a. In haren verhevenen oorsprong, vs. 17ª.

b. In hare beminnelyke eigenschappen, vs. 17ᵇ, en

c. In hare gezegende vruchtgevolgen, vs. 18.

13. Er zijn onder u lieden, die zich verbeelden, in wijsheid, boven anderen uit te munten, en daerom Leeraers wezen willen, maer die zich zelven geweldig bedriegen. Wie is wijs ende verstandigh onder u? Wie wil den naem van wijs en verstandig dragen, en zich bevoegd achten, om anderen, als Leeraer, te onderwijzen? (*f*) Die bewijse uyt [*sijnen*] goeden wandel, en uit zijn lovwaerdig gedrag, in alle gevallen, dat hy sijne wercken in sachtmoedige wijsheyt verrichtte, zo dat zijne wijsheid, niet met twistzucht en bitterheid, maer met zachtmoedigheid, met bescheidenheid, en met toegeevlykheid, omtrent zulken, die, in begrippen, van hem verschillen, gepaerd gae.

14. (*g*) Maer indien gy bitteren nijt, eenen onverstandigen yver, die, met bitterheid, gepaerd gaet, ende twistgierigheyt hebt in uw herte, en, in uwe woorden, openbaer maekt; so en roemt niet, dat gy de ware wijsheid bezit; ende en liegt, met zulken valschen roem, niet tegen de waerheyt aen. De ware wijsheid toch is, met zulk eenen kwalyk geplaetsten en twistgierigen yver, niet bestaenbaer.

15. Neen waerlyk. (*h*) Dese ingebeelde wijsheid, op welke twistgierige lieden zich beroemen, en is de ware wijsheyt niet die van boven afkomt, en, door den Va-

(*f*) Eph. 5: 8. (*g*) Rom. 13: 13. (*h*) 1 Cor. 2: 6, 7.

Vader der lichten, van den hemel, geschonken wordt, aen allen, die Hem daerom, in een gelovig vertrouwen, bidden; (vergel. Kap. I: 5-7;) maer zy is aerdsch, zy zoekt gene hemelsche, maer aerdsche dingen, zy is natuerlick of zinnelyk, en zoekt alleen de vervulling van zinnelyke begeerten; ja zy is duyvelsch, voor zo verre het karakter van zulke lieden, aen dat van den duivel, gelijk is.

16. (*i*) Want waer zulk een nijt, kwalyk geplaetste yver ende twistgierigheyt is, aldaer is verwerringe, beroering, ende alle boose handel, zulk eene snode gemoedsgesteldheid brengt allerlei godlose bedrijven voort.

17. Maer de ware wijsheid heeft gansch andere hoedanigheden en vruchtgevolgen; de wijsheyt, die van boven is, en, door den Vader der lichten, uit den hemel, geschonken wordt, (vergel. Kap. I: 5-7,) die is ten eersten suyver van die verfoeilyke beginselen, van welke ik zo even gesproken heb, daer na vreedsaem, zo dat zulken, die de ware wijsheid bezitten, den vrede beminnen en naerjagen; wijders is zy bescheyden, afkeerig van alle twisten en verdeeldheden; verder is zy geseggelick en toegevelyk, omtrent anderen, die, op eene verschillende wijs, denken, vol van barmhertigheyt, omtrent onkundigen en dwalenden, ende van goede vruchten der weldadigheid; niet partijdelick oordeelende, of onderscheid makende, tusschen menschen, met aenneming des persoons; (vergel. Kap. II: 1;) ende eindelyk is zy ongeveynst, zo dat zy, die de ware wijsheid bezitten, gene vertoning maken van het gene zy niet hebben, of van het gene zy niet meenen.

18. Ende de vrucht der rechtveerdigheyt, van eenen Godvruchtigen en deugdzamen wandel, wort hier reeds in vrede, en met allerlei heil, gezaeyt, voor de gene die vrede maken, en zy, die, met aflegging van alle twistgierigheid, den vrede beminnen en naerjagen, zullen deze heilrijke vrucht van hun prijswaerdig gedrag, in de eeuwigheid, zekerlyk maeien.

(*i*) 1 Cor. 3: 3. Gal. 5: 20.

HET IV. KAPITTEL.

B. Vervolgens vertoont de Apostel de schromelyke gevolgen, welke de ingebeelde wijsheid der leerschzuchtige en twistgierige Leeraren te weeg bracht, Kap. IV: 1-10.

A. Vooräf wijst hy de vuile bron aen, uit welke de twistgierigheid voortvloeide, vs. 1.

1. VAn waer [*komen*] krijgen ende vechteryen onder u? [*Komense*] niet hier van, [*namelick*] uyt uwe wellusten (*a*) die in uwe leden strijt voeren?

Door *krijgen* en *vechteryen*, verstaen zommigen, die onlusten, oproeren, en beroeringen, welke, volgens het geschiedverhael van JOSEPHUS, onder de Joden in Palestina, als voorboden van den aennaderden gehelen ondergang van hun Gemenebest, hebben plaets gehad. Maer het gehele verband van zaken wijst ons, naer die twisten, verwarringen, en snode bedrijven, van welke de Apostel, in het vorige Kapittel, gesproken, en vs. 15. getuigt heeft, dat zy, met de ware wijsheid, welke van boven is, ten eenemael onbestaenbaer zijn. Dit gaet hy nu, na dat hy de ware wijsheid, in haren verhevenen oorsprong, beminnelyke eigenschappen, en gezegende vruchtgevolgen, beschreven had, (Kap. III: 17, 18,) nader aentonen. — Wy hebben derhalven te denken, aen *twisten* en *kyvagien*. In dezen zin, komen de Grieksche woorden, welke de Onsen, door *krijgen* en *vechteryen* vertaelt hebben, meermalen voor, niet alleen by ongewijde Schrijveren, maer ook by de LXX, en in het Nieuwe Testament.

Van waer de twisten en kyvagien? vraegt de Apostel. Hy geevt het, aen de eigene overweging van deze Christenen, over;

(*a*) Rom. 7: 23. 1 Petr. 2: 11.

over; en zy zelve zouden deze vraeg geredelyk kunnen beantwoorden, wanneer zy met bedaerdheid, en de vereischte aendacht, op hun gemoedsbestaen, letten wilden. — Hy voegt 'er by: *komense niet hier van?* Letterlyk staet 'er: *niet hier van.* Dit verbinden zommigen, met het onmiddelyk voorgaende, Kap. III: 17, 18, alwaer de Apostel de beminnelyke eigenschappen, en heerlyke vruchten der hemelsche wijsheid, heeft voorgesteld. Dan zal de zin zijn. „ *niet hier van*, niet van de hemelsche wijsheid, komen die „ twisten en kyveryen voort, welke gy lieden onderling „ voert, en dat met zo veel hitte en bitterheid; in tegendeel zy ontstaen, *uit uwe wellusten, welke, in uwe leden*, „ *strijd voeren.*" Dan de korte en afgebroken schrijvstijl, welken wy hier ontmoeten, schijnt de opvatting van onse Overzetteren meer te begunstigen, die deze woorden, tot het volgende, betrekkelyk maken, en het gansche voorstel, vraegsgewijs, nemen: „ *komen* die twisten en kyvagien *niet* „ *hier van*, namelyk *uit uwe wellusten, welke, in uwe leden*, „ *strijd voeren?* Voor zeker ja; dat zult gy, na eene gezette „ en onpartijdige overweging, geredelyk moeten toestaen."

Geen heilige yver derhalven, door wijsheid en Godsdienst bestuurd, was de bron van die twisten, verdeeldheden, en verwarringen, maer hunne *wellusten*; eigenlyk zulke begeerten, welke, aen het vermaek en den wellust, dienstbaer zijn. De Apostel bedoelt eene onmatige zucht, naer eer, aenzien, en gezach, vleeschelyke vermaken, en vooräl rijkdommen, gelijk het beloop van zaken vordert. — Deze verkeerde begeerlykheden, en wellusten, waer uit van zelve twisten en verdeeldheden, met alle derzelver rampzalige gevolgen, voorkwamen, *voerden strijd, in hunne leden.* Zy liepen lijnrecht aen, tegen de gezonde reden, en allermeest waren zy strijdig, met dat vernieuwde grondbeginsel, het welk, in de harten der gelovigen, gewrocht is. (verg. Kap. I: 18.) Daerom teekent de Apostel die begeerlykheden, als zo vele bose geesten, die niet alleen de ziel ontrusten, maer ook het lichaem en deszelvs leden ellendig kwellen, door dezelve, tot allerlei en dikwerv strijdige neigingen, aen te zetten. (vergel. Rom. VII: 23. 1 Petr. II: 11.)

B. Wijders toont de Apostel niet alleen de dwaesheid, maer ook de snoodheid van zulk een bestaen aen, door eene gansche reeks van grouwelen op te tellen, welke, uit die vuile bron, voortvloeiden, vs. 2-4.

2. Gy begeert, uwe genegenheden gaen, met eene vuurige drivt, uit, naer eer, aenzien, gezach, en rijkdommen, naer alles, wat uwe zinnen strelen, en uw vleesch koesteren kan; ende, welk eene dwase kwelling! gy en hebt niet, uwe begeerten zijn ydel en vruchteloos. Zelvs gy benijdet, en *doodt*, voor zo ver gy eenen doodelyken haet en nijd, in uwe harten, voedt, en een grievend verdriet gevoelt, wanneer het uwen naesten welgaet, ende dit niet alleen, maer gy yvert, haekt, en jaegt, [*nae* de gemelde aerdsche *dingen*], eer, aenzien, gezach en rijkdommen, ende en kont[*se*] niet verkrijgen, gy kunt uwe ydele eerzucht en heblust niet vervullen. Dit snood en verfoeilyk bestaen maekt zich ook, in uw gedrag, openbaer; gy vecht ende voert krijgh, gy laet u, door uwe onstuimige drivten, en brandende begeerten, naer het gene anderen hebben, ongelukkig vervoeren, tot hevige twisten en verdeeldheden, doch alles te vergeevsch: want gy en hebt niet, alle uwe overleggingen en pogingen worden verydeld, om dat gy niet en biddet, maer onbetamelyke wegen inslaet, en verkeerde middelen by de hand neemt, in plaets dat gy den HEER zoudt aenroepen, en Hem, als de eenige bron van alle zegeningen, eerbiedigen, door het gene gy, in uwe omstandigheden, nodig hebt, ootmoedig en gelovig van Hem te bidden.

3. Gy biddet, ja wel, nog eens, ende evenwel gy en ontfangt niet, (*b*) om dat gy qualick biddet, niet op de rechte wijs, (vergel. Kap. 1: 5-8,) en ook niet met een betamelyk oogmerk, maer op dat gy het in uwe wellusten doorbrengen soudt; zulk een snood bestaen spruit voort, uit eene onredelyke verkleevdheid, aen de zinnelyke dingen.

4. Over-

(*b*) Matth. 20: 22. Rom. 8. 26.

4. Overspeelders ende overspeelderessen, en weet gy niet dat de vrientschap der werelt een vyantschap Godts is? (c) So wie dan een vrient der werelt wil zijn, die wort een vyant Godts gestelt.

Overspelers en *Overspeleresfen* worden hier, in een' oneigenlyken zin, genomen, voor de zulken, die, by de belijdenis van het Christendom, verklaert hadden, dat zy hun hart en hunne genegenheden, aen den Verlosser, gegeven hadden, om, naer zijne leer en voorschrivten, in alles, te leven, en ondertusschen geheel verkleevd waren, aen de zinnelyke dingen. De spreekwijs is ontleend van lieden, die trouwloos zijn, in het Huwelyk. Zo wordt het plegen van grove zonden, byzonder de afgodery, in de Schrivten van het Oude Testament, zeer gemeenzaem voorgesteld, onder de zinneprent van overspel. — Dat deze des Apostels mening zy, blijkt, onses erächtens, uit het volgende duidelyk genoeg; en, wanneer wy herïnneren, dat de hier bedoelde Christenen Joden van oorsprong waren, by welke die zinneprent zeer bekend was, kunnen wy ligtelyk begrijpen, dat de Apostel zich, van deze benamingen, zeer gepast bediene, om hun het onbetamelyke en verfoeilyke van hun gedrag, op eene treffende wijs, onder het oog te brengen.

Weet gy niet? vervolgt de Apostel; ja voorzeker, wil hy zeggen, gy weet het, en het kan u niet onbekend zijn, *dat de vriendschap der waereld*, dat is, eene heerschende lievde tot de waereld, eene verkleevdheid, aen de goederen, de eer, en de vermaken van dit leven, *eene vyandschap van God is.* — Trouwens zulk eene gemoedsgesteldheid levert de duidelykste blijken op, dat een mensch niet alleen ontbloot zy, van de lievde Gods, waer door men zijne gunst, boven alles, hoog schat, en dat alles zorgvuldig vermijdt, wat den HEER mishaegt, met eenen hartelyken lust, om, in alles, zijnen wil te doen, maer ook dat hy afkeerig is, van God en zijnen dienst. Zulk een bestaen mag derhalven, met het hoogste recht, *eene vyandschap Gods* genaemd worden.

(c) Joh. 15: 19. Gal. 1: 10. 1 Joh. 2: 15.

De Apostel leidt 'er dit wettig gevolg uit af: *zo wie dan een vriend der waereld wil zijn, die wordt een vyand Gods gesteld*, dat is: „ iemand, die zijn hart en genegenheden „ geevt, aen de waereld, en hare ydele schijngoederen, „ die daer in zijn heil zoekt, en het hoogste van zijne „ blijdschap stelt; die betoont, wat hy zich ook verbeelden „ en wat hy voorgeven moge, dat hy een vyand van God „ zy, dat hy, van God en zijnen dienst, afkerig zy."

Dit treffend voorstel was recht geschikt, om de hier bedoelde personen, op eene gevoelige wijs, te overtuigen, van hun verfoeilyk bestaen, waer door zy zich, met eene onmatige begeerte, naer rijkdom, eer en zinnelyke vermaken, bezield, tot nijd, twisten, en verdeeldheden, vervoeren lieten.

C. *Om zijn voorstel nog meerder kracht by te zetten, beroept zich de Apostel vervolgens, op het onfeilbaer getuigenis der Heilige Schrivten, vs. 5, 6.*

5. Of meynt gy dat de Schrift te vergeefs segt, zonder genoegzame en gewichtige redenen, (*d*) De Geest die in ons woont heeft die lust tot nijdigheyt?

De uitdrukking, *de Schrivt zegt* geevt te kennen, dat het volgende aengehaelde voorstel, of woordelyk of zakelyk, in de Schrivten van het Oude Testament, voorkomt. Deze manier van aenhaling is, den Apostelen, zeer gewoon.

De Geest, die in ons woont, heeft die lust, tot nijdigheid. — Wanneer men deze woorden, met de gewone schrijvwijs der Apostelen, vergelykt, zo als Rom. VIII: 9, 11. 1 Cor. III: 16. VI: 19. 1 Joh. III: 24. IV: 12, 13, kan men 'er niet aen twijffelen, of de benaming van *Geest* beteekent hier den Heiligen Geest, die, volgens de gemelde plaetsen, in de gelovigen *woont*, hen leert, bestuurt, en vertroost. Heeft die Geest *lust tot nijdigheid*? dat is, „ kan „ die Goddelyke Geest zijn verblijv hebben en houden, in „ een hart, het welk met nijd vervuld is, en daer door „ blij-

(*d*) Num. 11: 29.

„ blijken geevt, dat het, door den helſchen geest, be-
„ ſtuurd worde?"

6. Ja hy geeft meerder genade.

Ja hy geevt meerder genade. — Wy vertalen het liever: „ *In tegendeel Hy*, de Geest van God namelyk, *geevt*, werkt, „ en veröorzaekt de grootſte goedwilligheid, eene toege- „ negene gezindheid, omtrent den naesten, om het geluk „ van zijne natuurgenoten, op alle mogelyke wijzen, te „ bevoorderen, eene gemoedsgeſteldheid, welke, tegen de „ nijdigheid, lijnrecht overſtaet."

Maer waer heeft de Schrivt deze uitſpraek gedaen? Letterlyk wordt zy nergens gevonden, en daerom wordt de zaek, op onderſcheidene wijzen, begrepen. — Neemt men de ſpreekwijs, *de Schrivt zegt*, in dezen zin, „ dit is de leer „ der Heilige Schrivt, rakende den Heiligen Geest, dien „ heilrijken inwoner in de harten der gelovigen, dat Hy „ genen lust hebbe, aen nijdigheid, maer juist het tegen „ overgeſtelde gemoedsbeſtaen te weeg brenge," dan is deze ſtelling zeker, van alle die plaetſen, in welken, van den Heiligen Geest, en zijne zalige werking, geſproken wordt. Wil men, dat de Apostel eene bepaelde plaets op het oog gehad hebbe, dan verdient de gedachten der genen, die hunne aendacht vestigen, op Num. XI: 29, de meeste opmerking, mits men dan de zaek zo begrijpe, dat de Apostel die plaets, overëenkomſtig zijn oogmerk, wat den hoofdïnhoud aengaet, hebbe bygebracht.

Te weten, wanneer 'er aen MOSE geboodſchapt werdt, dat ELDAD en MEDAD, op welken de Geeſt des HEEREN rustte, in het leger, propheteerden, begeerde JOSUA, dat dit dezen mannen zoude verboden worden. Maer MOSE antwoordde: „ zijt gy, voor my, yverende? verbeeldt gy u, dat dit, „ ter benadeeling van mijne eer, diene, en dat ik het „ daerom, uit nijdigheid, verbieden zoude; dit zy verre; „ och dat al het volk des HEEREN Propheten ware! dat „ de HEER zijnen Geest over hen gave!" Wanneer wy nu de hoofdbedoeling van MOSE in aenmerking nemen, zegt hy, in het wezen der zake, juist dat gene, het welk JACOBUS verklaert, dat namelyk de Heilige Geest, op eenen mensch

rustende, of in zijn hart wonende, zo verre zy van lust in nijdigheid te hebben, dat Hy in hem juist een tegen overgeſteld gemoedsbeſtaen te weeg brenge.

Om deze Christenen, tot zulk een gemoedsbeſtaen, des te krachtiger op te wekken, en tevens het zo even bygebrachte nog nader te ſtaven, beroept de Apostel zich vs. 6^b^. op nog eene andere plaets der Heilige Schrivt.

6^b^. Daerom ſegt [*de Schrift*], (*e*) Godt wederſtaet de hoovaerdige, maer de nedrige geeft hy genade.

Deze woorden zijn letterlyk aengehaeld, volgens de vertaling der LXX, uit Spreuk. III: 34, alleenlyk met deze kleine verändering, dat men hier *God* leſe, in plaets van de HEER.

God wederſtaet de hovaerdigen. — *Hovaerdigen* zijn zulke menſchen, die zich, volgens de kracht van het Grondwoord groter vertonen, dan zy waerlyk zijn. Eene eigenäertige afteekening van de hier bedoelde perſonen. Immers de hovaerdy, welke, uit eene verkeerde eigenlievde, voortſpruit; beſtaet, in eene hoog gevoelenheid van zich zelven, zo dat een mensch, met voorbyzien van God, zich verheffe, op het gene hy al of niet bezit, met verächting en verſmading van zijnen naesten. — *Zulken hovaerdigen wederſtaet God:* „ Hy kant zich tegen, en gedraegt zich, omtrent de zoda„ nigen, als hunnen vyand." Deze is de nadruk van het oorſprongelyk woord. Zo doet de HEER dikwijls, in dit leven, door hunne raedſlagen en oogmerken te verydelen, en de zaken zo te beſtuuren, dat zy, in de plaets van met eer en hoogächting, waer naer zy jaegden, met ſchande en verächting, overladen worden; en, wanneer zy zich niet veröotmoedigen en bekeeren, zullen zy in de eeuwigheid ondervinden, dat de HEER hunne tegenpartijder zy.

Maer den nederigen geevt de HEER *genade.* — *Nederigen* zijn menſchen, die, uit een levendig beſef, wie en wat zy waerdig zijn, geringe gedachten hebben van zich zelve, alle de zegeningen, welke zy genieten, beſchouwen, als on-

(*e*) Spr. 3: 34. 1 Petr. 5: 5.

onverdiende geschenken van den Vader der lichten, om CHRISTUS wil; die, zonder iemand te veráchten, genegen zijn, anderen uitnemender te achten, dan zich zelve; met één woord, die het hun grootste voorrecht rekenen, dat zy, in alles, afhangelyk van, onderwerpen aen, en dankbaer voor den HEER leven; alles, wat in hun vermogen is, tot nut van hunnen naesten, aenwendende. — Dezen *geevt God genade*, allerlei heilweldaden onbepaeld, naer lichaem en geest, voor den tijd en voor de eeuwigheid.

Ook deze aenmerking diende, by uitnemenheid, tot nadere staving van het gene de Apostel vs. 5, 6ª. geleert had. *Wederstaet God den hovaerdigen*, dan is het onmogelyk, dat Gods Geest lust zou kunnen hebben, tot het hart van eenen mensch, het welk vervuld is, met nijdigheid, zo dat hy, uit eene dwase hoog gevoelenheid van zich zelven, een inwendig verdriet heeft, over den voorspoed van zijnen naesten.

D. De Apostel besluit dit stuk, met eene ernstige vermaning, tot een tegen overgesteld bestaen en gedrag, vs. 7-10.

α. De vermaning wordt voorgesteld, vs. 7ª.

β. De middelen, ter betrachting, worden aengewezen, vs. 7ᵇ-9.

γ. Er wordt eene bemoedigende belovte bygevoegd, vs. 10.

7. So dan, vermits de Geest genen lust kan hebben, aen nijdigheid, en God den hovaerdigen wederstaet, maer den nederigen genade geevt; maekt toch een gepast gebruik, van deze belangrijke waerheden; onderwerpt u dan Gode. Is het Gods weg, dat gy, buiten uw Vaderland, in armoede en veráchting, onder de vervolgingen van uwe vyanden, moet omswerven, verzet u niet, tegen deze Goddelyke bestelling, maer onderwerpt 'er u blymoedig aen; houdt ten dien einde geduurig onder het oog, dat God, die de lotgevallen van menschen en volken bestuurt, niet alleen de volstrekte HEER en eigenaer van alles zy, maer dat Hy ook tevens de hoogste wijsheid en goedheid zy, die de zijnen leidt, langs zulke wegen, welke voor Hem het meest heer-

lyk en voor hun het meest heilrijk zijn. Bedient u, ten dien einde, van de gepaste middelen: (*f*) wederstaet den duyvel, die zich nergens meer in vermaekt, dan dat de verfoeilyke beginselen van hoogmoed, nijdigheid, en twistgierigheid, by de Christenen, worden opgewekt en gaende gemaekt. Weest op uwe hoede, tegen zijn verleiding, verzet 'er u tegen, met een gelovig vertrouwen, op de Goddelyke genade, ende hy sal van u vlieden, als een overwonnen vyand.

8. Naket tot Godt, door geduurige geloovsöeffeningen, op grond van CHRISTUS verzoening, en met vertrouwelyke gebeden, om alles, wat gy nodig hebt; ende hy sal tot u naken, Hy zal u zijne genade en bystand, ook tegen alle aenvallen en verleidingen van den duivel, doen ondervinden. (*g*) Reynigt de handen gy sondaers, die u, aen schandelyke twisten en ongeregeldheden, schuldig maekt; wacht u, voor het gene de minste gemeenschap heeft, met die bose werken, waer mede gy uw gedrag zo schromelyk besmet hebt. Laet uwe verbetering niet slechts uitwendig en geveinsd zijn, ende suyvert daerom ook de herten gy dobbelhertige, die de vriendschap van God, met de vriendschap der waereld, heimelyk wilt zamenvoegen, door eenen innerlyken afkeer te hebben, van alle die verkeerdheden.

9. (*h*) Draegt u als elendige, ende treurt ende weent; laet een levendig besef van uw wangedrag, in deszelvs snoodheid, dien invloed maken, op uwe harten, dat gy, als ellendigen, die alles verbeurt hebt, u veröotmoedigt voor God; belijdt uwe zonden, met eene oprechte droevheid; treurt en weent, niet alleen in het uitwendige, maer laet het, uit uwen gansche wandel, blijken, dat gy waerlyk, over uwe zonden, getroffen en innerlyk bedroevd zijt. Zelvs uw lacchen worde verandert in treuren, ende [*uwe*] blijtschap in bedroeftheyt, wisselt uwe uitwendige vreugde af, met eene openbare vertoning van uwe verslagenheid, wegens uwe ongeregeldheden, en laet

uw

(*f*) Eph. 4: 27. 1 Petr. 5: 9. (*g*) Jes. 1: 15. (*h*) Matth. 5: 4.

uw inwendig genoegen, het welk gy, in het plegen der zonden, genoten hebt, verwisseld worden, met eene hartelyke droevheid, welke gepaerd gaet, met schaemte en zelvs verfoeing.

Het Griekfche woord, het welk de Onfen, door *lacchen*, vertaelt hebben, kan ons doen denken, aen die fpotterny, uitjouwing, en andere vreugde blijken, waer aen de opgeworpene Leeraers zich, onder het twisten en krakeelen, fchuldig maekten. — Het ander woord, door *treuren*, overgezet, zegt eigenlyk een treurgewaed, en kan dus gevoegelyk, voor eene uitwendige vertoning van droevheid, genomen worden, dewelke ook, in eene oprechte bekeering, gevorderd wordt; vooräl wanneer iemand zich openlyk, voor het oog der waereld, aen fchandelyke ongeregeldheden, heeft fchuldig gemaekt. — Het laetfte woord, het welk de Onfen, door *bedroevdheid*, hebben overgebracht, beteekent eigenlyk een neergeflagen gezicht, hoedanig plaets heeft, by iemand, die, met de uiterfte fchaemte en droevheid, over zijn wangedrag, is aengedaen.

10. (*i*) Vernedert u, met fchaemte, zelvs verfoeing, en berouw, voor *het aengezicht* van den Heere, welken gy, door uwen fnoden handel, ontëert, beledigt, en vertoornt hebt, om by Hem, langs den weg van het geloov, fchuld vergevende en verbeterende genade te zoeken; ende hy fal u verhoogen, niet alleen door u, binnen weinige jaren, verlosfing te weeg te brengen, van de vervolgingen der ongelovige Joden, welke Hy, door het zwaerd der Romeinen, op eene zeer geduchte wijs, zal te onder brengen, maer ook voornamelyk door u te beweldadigen, met zijne beste zegeningen, byzonder met de vergeving van uwe zonden, de vertroostende genade van den Heiligen Geest, en de hoop der heerlykheid.

(*i*) Job 22: 29 Spr. 29: 23. Matth. 23: 12. Luc. 14: 11. ende 18: 14. 1 Petr. 5: 6.

1. *De Apostel voegt 'er eene nadrukkelyke waerschouwing by, tegen het lasteren en gestreng beöordeelen van den naesten, vs. 11, 12.*

A. *De waerschouwing wordt voorgesteld, vs.* 11ᵃ, *en,*

B. *Door eenen tweeledigen aendrang, nader bekrachtigd, vs.* 11ᵇ, 12, *om dat men zich anders zwaer bezondigd,*

A. En tegen de Wet, vs. 11ᵇ,

B. En tegen den hogen Wetgever zelven, vs. 12.

11. Mijne gelievde Broeders, welken ik waerschouw en vermaen, uit het beginsel van eene hartelyke toegenegenheid, en spreeckt niet qualick van malkanderen. Laet de nijd en twistgierigheid u niet vervoeren, om ongunstige geruchten, het zy dezelve waer, het zy dezelve valsch zijn, ter benadeeling van uwes naestens eer en goeden naem, te verspreiden, om de zwakheden en misslagen van anderen, met vergroting, te openbaren, of hunne goede hoedanigheden te verkleinen en te verdonkeren, ten einde hen in verächting te brengen. Die van [*sijnen*] broeder qualick spreeckt ende sijnen broeder oordeelt, door, over zijne daden, beginselen, en oogmerken, een ongunstig vonnis te strijken, die daer van zijne gewoonte en gelievkoosde bezigheid maekt, die spreeckt, door zijne daden, qualick van de wet, ende oordeelt de wet, welke deze lievdelose handelwijs uitdrukkelyk verboden heeft, voor zo verre hy, met zijne daden, betoont, dat hy, voor geoorloovd, houdt, het gene de Wet verbiedt. Indien gy nu de wet oordeelt, het gene zy voorschrivt veröordeelt, en, met uw gedrag, afkeurt, so en zijt gy geen dader der wet, maer een rechter.

12. Daer, bedenkt dit stuk, en houdt het geduurig onder het oog; *daer* is een eenigh Wetgever *en Richter*, die de HEER en eigenaer van alle zijne schepselen zijnde, behouden kan ende verderven. Hy heeft recht en macht, om te *zaligen*, om de beminnaers en onderhouders van zijne wet, in den tijd en in de eeuwigheid, wezenlyk gelukkig

te

te maken, als mede om de versmaders en overtreders van zijne wet rampzalig te maken. Welk een gevolg zal het dan hebben moeten, zich, in de plaets van dien eenigen Wetgever, tot Richter op te werpen? (*k*) Doch wie zijt gy die eenen anderen oordeelt, die u het recht aenmatigt, om eenen anderen lievdeloos te veröordeelen? Zijt gy niet zijn natuurgenoot, een zondig mensch, een verdoemelyk overtreder van de Wet? Wie heeft u dan gerechtigt, om eenen anderen te oordeelen?

I. *Voorts bestraft de Apostel, op eene zeer nadrukkelyke en beschamende wijs, de vermetele dwaesheid van de zodanigen, die, in het bezorgen van hun beroep en tijdelyke bezigheden, even zo verkeerden, als of zy heeren en meesters waren van hun leven en van hunne verrichtingen, zonder dat zy de broosheid van hun bestaen, en hunne gehèle afhangelykheid, van Gods bestuurende Voorzienigheid, in ernstige overweging namen, vs.* 13-17.

A. *Eerst teekent hy het bestaen der personen, welke hy bedoelt, onder de zinneprent van eenen onbedachtzamen koopman, vs.* 13.

13. Wel-aen nu gy die daer segt, (*l*) Wy sullen heden ofte morgen nae sulcken stadt reysen, ende aldaer één jaer overbrengen, ende koopmanschap drijven, ende winste doen:

Wel aen nu. Met deze woorden, maekt de Apostel niet alleen eenen overgang, tot de behandeling van een nieuw onderwerp, maer zy behelsen tevens eene ernstige aenspraek en opwekking tot aendacht, op het gene hy vervolgens zal voorstellen. — Het is, als of hy dus redeneerde: „ Laet „ de bestraffing, welke ik nu zal doen, indruk maken op „ uwe gemoederen, byzonder van u lieden, *die daer zegt*, „ niet alleen by u zelve, met uwe verborgene overleggin„ gen en raedslagen, maer somtijds ook, met ronde woor-

(*k*) Rom. 14: 4. (*l*) Luc. 12: 18.

„ den, tot anderen; *wy zullen heden of morgen, naer zulk*
„ *eene Stad*, naer deze of gene Stad, *reisen, en aldaer een*
„ *jaer*, eenen geruimen tijd, *doorbrengen, koopmanschap drij-*
„ *ven en winst doen*; wy zullen aldaer onse zaken verrichten,
„ en dezelve zo bestuuren, dat wy 'er voorzeker, naer
„ onsen wensch, wel zullen slagen, en grote voordeelen
„ behalen."

Onder de zinneprent van eenen *koopman*, bedoelt de Apostel allerlei zoort van menschen, zonder eenige uitzondering, welker harten, met waereldsche zaken, en de zorg, voor de dingen van dit leven, dermaten vervuld zijn, dat zy allerlei ontwerpen maken, welker uitvoering zich, tot toekomende tijden, uitstrekt, en in het vooruitgezicht van welker gewenschter uitslag zy zich grotelyks vermaken; zonder te denken, aen Gods alles bestuurende Voorzienigheid, van welke hun leven en hunne lotgevallen volstrektelyk afhangen.

B. *De Apostel vertoont de vermetele dwaesheid van zulk eene denk- en handelwijs, op eene zeer treffende, overtuigende, en beschamende wijs, vs.* 14.

14. Die gy, verblinde sterveling, niet en weet wat morgen [*geschieden sal*], of gy dan niet reeds, onder de doden, wezen zult, en die, zo gy morgen nog leevt, niet weet, wat die dag baren zal; zo dat gy, met gene de minste zekerheid, bepalen kunt, welke gebeurtenissen, door duizendërlei tusschenkomende onverwachte oorzaken, uwe ontwerpen en uitzichten, reeds op den dag van morgen, zullen te leur stellen: (*m*) want hoedanigh is uw leven? overweegt dit, in bedaerden ernst, gy die dagen en jaren voor uit loopt. Van welken onbestendigen aert is uw leven? Zijt gy, éénen dag, van deszelvs duurzaemheid verzekerd? Immers neen. Want het is een damp die voor een weynigh [*tijts*] gesien wort, ende daer na verdwijnt. Even

(*m*) Jes. 40: 6. 1 Cor. 7: 31. Jac. 1: 10. 1 Petr. 1: 24. 1 Joh. 2: 17.

Even als een damp, die menigmalen, zo ras als dezelve op•koomt, oogenblikkelyk verdwijnt, is uw leven. Van gene meerdere bestendigheid is het zelve; en welk eene dwaes•heid is het dan, zulke ontwerpen te maken, voor het toe•komende?

C. Verder leert hy, hoe deze Christenen zich, in dit geval, betamelyk gedragen moesten, vs. 15.

Beschouwen wy vs. 14, als eene tusschenreden, dan hangt vs. 15. zeer gepast te zamen, met vs. 13, als waer in de Apostel voorstelt, hoe deze Christenen zich, in tegen•stelling van het gene by hen plaets had, met betrekking tot de zaken van hun beroep, en de zorg, voor de dingen van dit leven, gedragen moesten.

15. Gy zegt stellig, wy zullen, heden en morgen, dit of dat doen, zonder, aen Gods alles bestuurende Voorzienig-heid, te denken. In plaetse dat gy soudt seggen, (*n*) Indien de Heere wil, ende wy leven sullen, so sul-len wy dit ofte dat doen, zo behoort gy te denken en te spreken. Dan zoudt gy, overëenkomstig uwe verplich-ting, betonen, dat gy betamelyke indrukken hebt, omtrent uwe volstrekte afhangelykheid van den HEER, en de kortston•digheid van uw leven.

Deze is de zin der woorden, volgens onse Overzetting. — In het Grieksch evenwel, staen zy eenigszins anders. Wan•neer men dezelve letterlyk vertaelt, moeten wy lezen: *in plaets dat gy zoudt zeggen, indien de* HEER *wil en wy zullen leven,* EN *wy dit of dat doen zullen.* Dan behelsen deze woor•den eene uitdrukkelyke erkentenis in zich, dat niet alleen ons leven, maer ook alle onse bedrijven, van Gods alles be•stuurende Voorzienigheid, ten eenemael afhangen. Vermits het nu Gods wil kan zijn, dat ons leven worde uitgerekt, en niet dat wy de ontwerpen, welke wy gemaekt hebben, uit•voeren, is het voorstel, volgens de laetstgemelde opvatting, nog nadrukkelyker, naerdien het dan eene eerbiedige erken•

(*n*) Hand. 18: 21. 1 Cor. 4: 19. Hebr. 6: 3.

tenis van onſe gehele afhangelykheid, zo met opzicht tot de voortduuring van ons leven, als met betrekking tot het wel gelukken van onſe voornemens, in zich ſluit.

D. *Nog eens toont hy het ſnode van de gemelde vermetelheid duidelyk aen, vs.* 16.

16. Maer nu roemt gy in uwen hoogmoet; gy draegt eenen ydelen roem, op uwe vermetele verwaenheid, waer door gy zo denkt, ſpreekt en handelt, als of gy heeren en meesters waert van uw leven, en van den goeden uitſlag uwer voornemens en ontwerpen; alle ſoodanige roem is boos, in den hoogſten trap, zondig en godloos. Immers deze vermetelheid gaet gepaerd, met eene kennelyke verlochening van Gods volſtrekte Opperheerſchappy.

E. *Dit ſtuk wordt, met eene gepaste opwekking, beſloten, vs.* 17.

17. (*o*) Wie dan weet goet te doen, wie het goede kent, tot welks betrachting hy verplicht is, ende niet en doet, dien is het nalaten van dat goede, in volle kracht, eene zeer grote ſonde, om dat hy, tegen zijn beter weten aen, handelt, en derhalven geheel onverſchoonbaer is. Daer ik u dan, tegen dat ydel en verwaend roemen, gewaerſchouwt en vermaent hebt, zult gy, wanneer gy, in deze dwaſe vermetelheid, volhardt, ten eenemael onverſchoonbaer wezen.

Over dit ſtuk vs. 13-17. vergelyke men verder onſe INLEIDING tot dezen Briev.

(*o*) Luc. 12: 47.

HET V. KAPITTEL.

Π. Vs. 1-6. ſtelt de Apostel het ſchromelyk oordeel voor, het welk den rijken boven het hoofd hing, die, langs onbetamelyke wegen, ſchatten vergadert hebbende, dezelve, alleenlyk tot voldoening van hunne zondige begeerlykheden, misbruikten.

DIt ſtuk is eenigszins verbonden, aen de laetſte verſen van Kap. IV, en kan hier, tot een dubbel oogmerk, dienen: want had de Apostel, in het vorige, de winzuchtige rijken vermaent, om de boosheid en vergangelykheid van dit leven, als mede hunne volſtrekte afhangelykheid, van Gods beſtuuring, op te merken; thans beſchrijvt hy, tot eenen naderen aendrang van die vermaning, dat ſchromelyk oordeel, het welk zy, in geval van onboetvaerdigheid, te duchten hadden.

A. *Dat oordeel wordt in het gemeen beſchreven, vs. 1.*

1. (*a*) Wel-aen nu gy rijcke, weent ende huylt over uwe elendigheden, die over u komen.

De aenſpraek is, tot de rijken, *wel aen nu gy rijken.* — De Apostel ſpreekt hier niet tot de belijders van het Christendom, uit de Joden, aen welken hy anders dezen Briev ſchreev; immers dezen waren, verre weg het meerder deel, geringe en onvermogende lieden, gelijk wy voorheen hebben opgemerkt, byzonder by Kap. II: 1-5. Hy richt hier zijne tael, tot de ongelovige Joden, die hunne broeders, zo velen zy het Christendom omhelst hadden, allerwegen drukten en vervolgden. Of ſchoon hy niet verwachten konde, dat deze bittere vyanden van het Euangelie zijnen

(*a*) Spreuck. 11: 28. Amos 6: 1. Luc. 6: 24. 1 Tim. 6: 9.

Briev lezen zouden, handelt hy hier, naer de wijs der oude Propheten; hy fpreekt deze rijken, die, van hunne fchatten, een God ontëerend misbruik maekten, by perfoons verbeelding, aen, en verkondigt hun den dag der Goddelyke wraek. — Van dezen fpreektrant vindt men meer voorbeelden, in het Nieuwe Testament; (vergel. Matth. XI: 21, 23. 1 Cor. XV: 55. Openb. XVIII: 20;) ook was deze manier van voorftel recht gefchikt, om de arme en verdrukte Christenen te bemoedigen, voor zo ver zy verzekerd werden, dat de pogingen van hunne vyanden haest zouden beteugeld worden.

De Apostel richt dan zijne aenfpraek, tot zulke rijken, onder de hardnekkige Joden, die, door geldgierigheid, vervoerd, grote rijkdommen, door bedrog en onrecht, vergadert hadden, en dezelve, tot verzadiging van hunne bofe lusten, en fchandelyke begeerlykheden, misbruikten. — Zy maekten, van de aerdfche fchatten, hunnen God en hun hoogfte goed, zy leevden 'er wellustig van, en vleiden zich, met een lang en vrolyk genot van hunne rijkdommen.

Dan onfe JACOBUS voorfpelt hun, als een Propheet des HEEREN, een allerfchromelykst oordeel. *Weent en huilt*, zegt hy, of *weent huilende*, gelijk 'er eigenlyk ftaet. — Het *weenen* ziet, op het ftorten van tranen, en het woord, door *huilen* vertaeld, wordt gebruikt, van het akelig geluid, het welk honden, wolven, of zoortgelyke dieren, zomtijds maken, en van daer overgebracht, om het jammergeklag te beteekenen, het welk menfchen maken, die zich, in radelofe en hulpelofe omftandigheden bevinden; en daer door gedrongen worden, niet alleen tot weenen, maer ook tot het maken van jammerklachten. — De Apostel wil 'er mede zeggen, dat deze rijken redenen hadden, of eerlang krijgen zouden, niet alleen tot weenen, maer ook tot wanhopige jammerklachten, in den dag der benauwdheid, die over hen komen zoude.

Weent en huilt, is het, *over uwe ellendigheden, welke over u komen.* — *Ellendigheden* zijn hier rampfpoedige gebeurtenisfen, gefchikt, om het hart van de ftoutfte zondaren, met

angst

angst en smert, te vervullen. — Zulke ellendigheden zouden *over* deze rijken komen. De Apostel stelt dezelve voor, als reeds tegenwoordig, om de zekerheid en nabyheid daer van aen te wijzen.

Hy heeft het oog, op die ellendigheden, welke vooräl den rijken Joden, ook in vreemde landen, mede zouden overkomen, by gelegenheid van Jerusalems verwoesting, door de Romeinen. — Op dien tijd zouden 'er onuitspreekbare ellenden, over het Joodsche volk, komen. (verg. Matth. XXIV: 21.) Daer in zouden ook voornamelyk de rijke Joden deelen, die, in vreemde landen, woonächtig waren; trouwens nergens is de woede der vyanden groter, dan daer veel te plunderen en te roven valt. Deze verstrooide Joden woonden, wel verre buiten Palestina, alwaer het eigenlyk tooneel van den oorlog wezen zoude; maer het is, uit de geschiedenissen bekend, dat, by de omkeering van het Joodsche Gemenebest, Gods wraek de Joden overäl gevolgt en gevonden hebbe, en dat deze Natie het voorwerp van den algemenen haet der volken geworden zy; daer hunne muitzucht, en oproerigheid, tegen de Romeinen, tot ondersteuning van hunne broederen in Palestina, en om, ware het mogelyk, eene afwending, tot hun voordeel, te maken, de woede der vyanden, ook in andere landen, alomme verwekte, waer in het de rijken, die de voornaemste roervonken waren van den opstand, het vooräl misgelden moesten.

B. *Deze algemene beschrijving van den dag der Goddelyke wraek wordt vervolgens nader uitgebreid, en dat oordeel gebillykt, door het optellen van de voornaemste hoofdzonden der rijke Joden, en wel zo, dat, by elk eene zonde, hare byzondere straf worde aengewezen*, vs. 2-6.

Waerschijnlyk waren niet alle de rijke Joden, aen de zelvde hoofdzonden, schuldig, maer de één meer aen die, en de ander aen gene wanbedrijven.

A. Eerst roept de Apostel het wee uit, over hunne schraepzucht en geldgierigheid, welke zelvs, op onbarmhartigheid jegens den armen, uitliep, vs. 2, 3.

α. Hy beschrijvt hunne jammeren en onheilen, vs. 2, 3ª, en

β. Het schandelyk kwaed, waer door zy zich dezelve berokkent hadden, vs. 3ᵇ.

2. Uwe goederen zullen u, ten dage der verbolgenheid, geen nut doen, maer zelvs, tot eene roede, dienen; de schijngoederen, op welke gy zo onbedachtzaem uw vertrouwen gevestigt hebt, zullen u ontvallen. Uw rijckdom, die, voor bederv, vatbaer is, als koorn wijn, oly, en dergelyke, is verrott en verdorven, ende uwe kostbare kleederen zijn van de motten gegeten geworden:

3. Uw gout ende silver is verroest: ende hare roest sal u zijn tot een getuygenisse, ende sal uw vleesch als een vyer verteeren: (*b*) gy hebt schatten vergadert in de laetste dagen.

Uw goud en zilver is verroest. — Men denke, onder den naem van goud en zilver, niet alleen aen geld, maer ook aen vaten, huissieraden, en kleinodien van goud en zilver. — Het *verroesten* moet hier, in eene ruimere beteekenis, genomen worden, voor zulk een bederv, aen het welk goud en zilver onderworpen zijn: want, schoon deze metalen, voor geen eigenlyk gezegd roesten, bloot staen, zo weet men evenwel, dat zy, door den tijd, uitslaen, den glans verliesen, inëeten, en bederven.

Men kan het gansche voorstel vs. 2, 3ª. beschouwen, of als een verwijt, over de schraepzucht der rijke godlosen of als eene bedreiging. Volgens de eerste opvatting, is het, als of de Apostel zeide: „ *uwen rijkdom*, van koorn, wijn, „ oly, en andere levensmiddelen, hebt gy, even als of „ gy hier eeuwig leven zoudt, in uwe voorraedschuuren, op „ gezamelt, en dezelve, in plaets van den armen daer uit „ te

(*b*) Matth. 6: 19. Rom. 2: 5.

„ te onderfteunen, liever laten verrotten, in uwe magazij-
„ nen; *uwe klederen* hebt gy, in zulk eene menigte, verzamelt, in uwe kasten, dat gy dezelve, ten grootften deele, niet gebruiken kunt; maer gy laet dezelve liever *van de motten eeten*, dan dat gy daer mede de naekten kleden zoudt; *goud en zilver* hebt gy, uit hebzucht en hoogmoed, zo gierig opgezamelt, dat gy het meeste deel niet gebruiken kunt, en gy laet het liever, in uwe fchatkisten, bederven, dan dat gy daer van aelmoesfen zoudt doen."

Liever evenwel nemen wy deze woorden, als eene befchrijving van Gods geduchte wraek, waer door zy, ten dage der verbolgenheid, ondervinden zouden, hoe nutteloos hun de rijkdom ware; een oordeel, het welk, uit hunne fchatten zelve, ontftaen zoude, naerdien alle hunne fchatten hun ten onbruike worden zouden, even als waren zy, door bederv, motten, en roest, verteerd.

Dit wordt nog duidelyker aengewezen vs. 3^b, *derzelver roest zal u zijn, tot een getuigenis, en zal uw vleesch, als een vuur, verteeren.* Hunne fchatten zouden hun, tot eenen geesfel, worden, tot eene oorzaek van verderv en ondergang; zy zouden, door die dingen, op welke zy vertrouwden, verōordeeld en geftraft worden.

Derzelver roest zal u zijn, tot een getuigenis. — Oneigenlyk, en by perfoons verbeelding, wordt meermalen, aen levenlofe dingen, iets toegefchreven, het welk alleen, aen levendige, eigen is. (vergel. Luc. XIX: 40.) Zo zou ook de *roest* der fchatten van deze rijke deugnieten, en dus de fchatten zelve, als het ware, tegen hen, in het gericht, opftaen, als getuigen en befchuldigers, voor zo verre zy hun hunne zonden, met wroeging en knaging, in gedachtenis brengen zouden; het zou hun, tot eene fmertelyke herīnnering van hunne fchraepzucht en geldgierigheid, dienen, dat zy zulke vergangelyke dingen, tot hunn' God, tot hun hoogfte goed, en tot de voorwerpen van hun vertrouwen, geftelt hadden.

Hunne boosheid zelve zoude hen kastijden, en de fchatten zouden hun, tot oorzaken van de grootfte onheilen,

worden. Dit *roest*, of *dit getuigenis*, *zal uw vleesch*, *als een vuur*, *verteeren*. — Men kan dit gezegde tweezins opvatten. De zin kan deze zijn : „ dat getuigenis van de „ roest uwer schatten, of liever de herïnnering van het „ schromelyk misbruik uwer rijkdommen, zal u, als een „ brandend vuur, in uwe beenderen zijn, het welk het „ vleesch van uw lichaem verteeren zal, even als de roest „ inëet." Dan moet men, door het *vuur*, den verteerenden brand van een knagend geweten verstaen, zo dat deze rampzalige, niet alleen door geweldige mishandelingen van anderen, maer ook door inwendige wroeging en wanhoop, zouden verteerd worden. Volgens eene andere opvatting, zou de roest voor hun zijn, als *een vuur*, om hun *vleesch*, dat is hen zelve, *te verteeren*, voor zo verre zy, om die roest hunner schatten, meest zouden bloot gesteld zijn, aen de woede der Romeinen, die, door roovzucht aengevuurd, voornamelyk op de rijke Joden zouden aenvallen.

De rampzalige bron van alle die geduchte onheilen, was hunne verdwaesde gezetheid op rijkdommen. Daerom wordt 'er bygevoegd: *gy hebt schatten vergadert*, *in de laetste dagen*. — De Apostel heeft hier het oog, op een alleszins berispelyk *vergaderen van schatten*, het welk, noch uit het rechte beginsel, geschiedt, noch op de rechte wijs, noch met een betamelyk oogmerk. (vergel. Matth. VI: 19, 20. 1 Tim. VI: 9.) Zo hadden deze rijke Joden, door eene onverzadelyke geldzucht beheerscht, schatten vergadert, en 'er een verfoeilyk misbruik van gemaekt; en, het gene dit misdrijv nog onveräntwoordelyker maekte, bestondt hier in, dat het allerönttijdigst was. Zy hadden schatten vergadert, *in de laetste dagen*. — Men denke, aen de laetste tijden van het Joodsche Gemenebest, wanneer alles, wat de Joden hadden, tot verwoesting, en alle hunne rijkdom, tot eenen roov der Romeinen, worden zoude.

De geldgierigheid gaet meest al, met vele andere ondeugden, gepaerd. Zo stondt het ook, met deze rijke en godlose Joden.

B. Hunne schraepzucht en geldgierigheid was ook vergezeld, met andere ondeugden, vs. 4-6.

α. Met eene schreeuwende onrechtvaerdigheid, vs. 4.

β. Met eene beestächtige wellustigheid, vs. 5, en

γ. Met onmenschelyke wreedheden, vs. 6.

4. Siet, (c) de loon der wercklieden die uwe landen gemaeyt hebben, welcke van u verkort is, roept: ende het geschrey der gene die geoogst hebben is gekomen tot in de ooren des Heeren Sabaoth.

Een zeer voornaem gedeelte der inkomsten, van deze geldgierige en rijke Joden, was gelegen, in de voortbrengselen van hunne landeryen, welke zy, door arbeiders en dagloners, op zijnen tijd, lieten maeijen, om den ingezamelden oogst vervolgens, in hunne voorraedschuuren, op te leggen. Vermits nu een arbeider zijnen loon waerdig is, en zy, die, tot dit werk, gebruikt werden, geringe en behoevtige lieden waren, had de HEER van ouds, voor deze menschen, gezorgt, dat zy eerlyk zouden beloond worden, en zware bedreigingen gedaen, tegen zodanigen, die dezen lieden zouden te kort doen. (vergel. Lev. XIX: 13. Deut. XXIV: 14, 15. Mal. III: 5.)

Evenwel hadden deze geldgierige Joden *den loon der werklieden, die hunne landen, gemaeit hadden verkort,* door beknibbeling of inhouding van den bedongen loon, het zy met geweld, het zy met bedrog, onder allerleië nietige voorwendselen. Gedroegen zich nu deze rijke deugnieten, op zulk eene wijs, omtrent den armen landmaeijer, dan zullen zy ook, op dezelvde wijs, met andere arbeiders en ambachtslieden, gehandelt hebben.

Dan dit verkorte loon *riep*, namelyk tot den HEER, om wraek. — By eene cierlyke persoons verbeelding, wordt zulk een roepen om wraek meermalen, aen de zonde, toegeëigend, en wel inzonderheid aen zulke boosheden, welke

(c) Lev. 19: 13. Deut. 24: 14.

zo ſtout, openlyk, en ſchaemteloos, gepleegd worden, dat men daer door als het ware de Goddelyke wraek ſchijnt te willen uittarten; zomtijds evenwel ook aen heimelyke zonden, welke, hoewel zy, in het verborgene, gepleegd, en voor de menſchen bedekt zijn, tot God om wraek roepen. (vergel. Gen. IV: 10) Allerbyzonderst wordt de verdrukking van armen en weerloſen, onder dit zoort van boosheden, geteld. (vergel. Exod. III: 7. XXII: 25-27. Job XXXIV: 38. Ezech. XVIII: 12, 13.)

Om nader aen te tonen, hoe deze onrechtvaerdigheid om wraek riep, wordt 'er bygevoegd: *het geſchrei der genen, die geoogst hebben, is gekomen, tot in de ooren des Heeren Sabaoth.* — Eigenlyk ſtaet 'er *ſchreeuwingen*, in het meervouwig getal, met een woord, het welk een ſterk geluid, en een klagend geſchreeuw te kennen geevt. De arme dagloner had zekerlyk wel, demoedig geklaegt, by den rijken landheer, over het verkorten van zijnen loon, maer was denkelyk, met een onbeſchoft antwoord, afgezet; en had, als het eenige middel, het welk hem overſchoot, zijne klachten naer den hemel opgezonden. — Dan, of ſchoon de onmenſchelyke landheer zijne ooren geſtopt had, voor het geſchrei van den armen onderdrukten, God had evenwel het geroep der ellendigen gehoort. Hun *geſchrei was gekomen, tot in de ooren van den Heer Sabaoth*, dat is, de HEER had het gehoort, met ontferming, over de mishandelden, en met verontwaerdiging, omtrent de verdrukkers, en Hy zou den ellendigen, op zijnen tijd, recht doen.

Voorts verdient het nog zeer onſe opmerking, dat de Apostel den eeuwigen Richter hier beſchrijve, als den *Heer Sabaoth*, dat is, *als den* HEER *den God der heirſcharen*; eene benaming, welke, in het Nieuwe Testament, alleen ter dezer plaets, gevonden wordt; behalven dat zy nog eens voorkome, Rom. IX: 29, in eene aenhaling van eene Godſpraek uit JESAIAS. — Deze naem teekent ons den Allerhoogſten, als den onäfhangelyken Opperbeſtuurer van het gansch Geheeläl, die, over zijne ſchepſelen, gebiedt, als over zijne legerbenden, en dezelve kan dienstbaer maken, zo tot uitredding van verdrukte ellendigen, als tot verderv van zijne vyan-

vyanden. — De Apostel gebruikt dien geduchten naem van God, ter dezer plaets, om de gewetenlose onderdrukkers der arme dagloners te verschrikken, en hun te herïnneren, welken vreesfelyken wederpartijder zy, aen dien God, hadden, van welke alle schepselen volstrektelyk afhangen, zo dat Hy, met het heir der hemelen, en de inwoneren der aerde, naer zijnen wil, doe, en 'er niemand zy, die zijne hand kan afslaen, of tot Hem zeggen, wat doet gy?

God zou deze rijke deugnieten eerlang richten, wanneer zy alles, wat zy, op zulk eene godlose wijs, hadden ingeslokt, zouden moeten uitbraken, en zien, dat al hun vermogen, tot eenen roov, wierdt.

5. By deze schreeuwende onrechtvaerdigheid, is nog eene beestächtige wellustigheid gekomen. (*d*) Gy hebt leckerlick geleeft op der aerden, ende wellusten gevolgt: gy hebt uwe herten gevoedt als in eenen dagh der slachtinge.

Zy hadden *lekkerlyk geleevt*, *op de aerde*, in brasseryen en dronkenschap, in een overdadig gebruik van smakelyke spijsen en dranken; daer van hadden zy hunne voornaemste bezigheid gemaekt, zo dat hun leven een geduurige maeltijd geweest ware. — Dan 'er schijnt een byzondere nadruk te liggen, in de woorden *op de aerde*. Daer hadden zy zich, als vreemdelingen, moeten aenmerken; maer zy hadden 'er tabernakelen willen bouwen, even als of 'er geen leven, na dit leven, te wachten ware.

Zy hadden *wellusten gevolgt*. — Het woord, door *wellusten* vertaeld, is van eene ruime beteekenis, en duidt dartel vermaek aen, weelde en wellust van allerlei aert, welke, met verkwisting, gepaerd gaet, en waer toe eén lekker overdadig leven eene gereede aenleiding geevt. — *Gy hebt wellusten gevolgt*, dat is: „ uw lekker leven maekt u lui en „ vadsig, tot nuttige bezigheden, het doet u daer in eenen „ wansmaek krijgen, en hier door zijt gy vervallen, tot al- „ lerlei losbandigheden." Trouwens een lekker en overda-

(*d*) Job 21: 13. Luc. 16: 19, 25.

dig leven verdartelt het gemoed, maekt den fmaek dierlyk, wekt de vleefchelyke lusten op, en gaet gemeenlyk gepaerd, met verkwisting van geld, gezondheid, en krachten.

Maer het meest onveräntwoordelyk was, dat zy *hunne harten gevoedt hadden, als in een dag der flachting.*

Gy hebt uwe harten gevoedt; dat is; „ gy hebt u zelve „ gemest, gy hebt zo lekker, zo overdadig en wellustig „ geleevt, dat uw hart zelvs, als met fmeer en vettigheid, „ overdekt zy." — Maer dit is het nog niet al; wanneer men zich zo, aen een lekker en wellustig leven, overgeevt, wordt het hart even daer door log, vereëld, en ongevoelig gemaekt. Daerom is een vet hart meermalen een zinneprent van eene ongevoelige ziel, en een verftokt geweten. (verg. Pf. XVII: 10. CXIX: 70.) — De Apostel wil derhalven, dezen rijken deugnieten, tevens verwijten, dat zy zich zelven, door hun overdadig en wellustig leven, verhardt hadden in de zonden, en zich ongevoelig gemaekt, voor de uitfpraken van het zedelyk gevoel, en voor de kloppingen van het geweten. In de daed deze verharde ongevoeligheid is het rampzalig gevolg van een overdadig en wellustig leven. (vergel. Luc. XXI: 34.)

Dit vervulde nog daer te boven de maet van hunne ongerechtigheid, dat zy hunne harten gevoedt hadden, *als in eenen dag der flachting.* — Er is, die deze uitdrukking opvatten, in de beteekenis van eenen *dag des feestmaels*, wanneer men vet gemeste beesten pleegt te flachten. Ondertusfchen wordt de fpreekwijs nergens gebruikt, van een gast of feestmael, maer zy beteekent gemeenlyk eenen dag van flachting of doding, eenen dag van ftraffe, gelijk by de LXX, Jer. XII: 3. XXV: 34. — *Een dag der flachting* is, naer de letter, een dag, op welken vet gemeste beesten geflacht worden, en teekent zinbeeldig, eenen dag van Goddelyke gerichten, waer in zijne vyanden, tot flachtöffers van zijne rechtvaerdige wraek, gefteld worden.

De Apostel vergelykt deze rijke deugnieten, by varkens, of andere vet gemeste beesten, (vergel. Amos IV: 1,) welke gulfig, en zonder fchroom, eeten, tot op het oogenblik

der

der flachting. Het is, als of hy zeide: „ gy, rijke deug- „ nieten, die lekker, overdadig, en wellustig leevt, in „ deze laetste dagen, daer u het Goddelyk wraekzwaerd als „ het ware boven het hoofd hangt; gy handelt even zo rede- „ loos, als het mest vee, het welk gulsig en onbedachtzaem „ blijvt voortëeten, tot op den tijd der flachting."

6. By alle deze schandelyke ondeugden, kwamen nog onmenschelyke wreedheden. Gy hebt veroordeelt, gy hebt gedoodt den rechtveerdigen: [*ende*] hy en wederstaet u niet.

Velen der Uitleggeren verstaen, door den *rechtvaerdigen*, onsen gezegenden Verlosser; zo dat de Apostel bepaeldelyk het oog zou hebben, op het mishandelen en vermoorden van dien rechtvaerdigen by uitnemenheid. — Dan de Jerusalemmer Joden stonden, aen dien grouwzamen Messiasmoord, meer schuldig, dan de buitenlandsche Joden, die, in de landen der Heidenen, verstrooid waren. Voeg 'er by, dat die schromelyke misdaed, niet alleen aen de rijke Joden, tot welke de Apostel hier zijne tael richt, kan ten laste gelegd worden. Ook schijnt JACOBUS zulk een wanbedrijv op het oog te hebben, het welk toen nog werkelyk gepleegd werdt; immers 'er wordt, in den tegenwoordigen tijd, bygevoegd, *hy wederstaet u niet.* — Onses erächtens daerom beteekent het enkelvouwig woord *de rechtvaerdige* zo veel, als elken rechtvaerdigen; en dan denken wy, aen zulken uit de Joden, die belijdenis deden van het Euangelie, en hier *rechtvaerdigen* genaemd worden, om dat zy geheel onschuldig waren, aen die misdaden, welke hun, door hunne ongelovige broederen, uit kwaedäertigheid, werden ten laste gelegd.

Die rijke deugnieten hadden deze rechtvaerdigen *veröordeelt en gedoodt*, door de belijders van het Christendom, by de Heidensche rechtbanken, als schandvlekken van het menschelyk geslacht, aen te klagen, of door het woedend grauw, tegen hen, op te ruijen. — Deze onmenschelyke boosheid der ongelovige Joden is, uit de Handelingen der Apostelen, genoeg bekend. Bykans overäl, waer de Apostelen kwamen prediken, verwekten de hardnekkige Joden vervolgingen

tegen hen, en de belijders van het geloov in CHRISTUS. Zy trokken hen, voor de rechterſtoelen der Heidenen, beſchuldigden hen valſchelyk, en gaven aenleiding, dat zy veröordeeld en gedood wierden. vergel. Kap. II: 6, 7. 1 Theſſ. II: 14, 15.)

Dit verzwaerde de misdaed nog grotelyks, dat de onſchuldige Christenen, over het algemeen, weerloos en lijdzaem waren. *Hy wederſtaet u niet*, wordt 'er daerom bygevoegd. Zy ontweken, wanneer het mogelyk was, de vervolging, maer, gegrepen zijnde, beleden zy de goede belijdenis, en gaven zich zelven, tot een drankŏffer, over.

B, *De Apostel gaet over, om de verdrukte Christenen uit de Joden, die zuchtten, onder de mishandelingen van hunne rijke en ongelovige broederen, tot lijdzaemheid, en een gelovig wachten op het heil des* HEEREN, *gemoedelyk aen te ſporen, vs.* 7-11.

Vs. 1-6. had hy het verſchrikkelyk oordeel beſchreven, het welk, over de rijke en godloſe Joden, eerlang komen zoude. Dit vertoog heeft de Apostel tot eenen grondſlag gelegt, om nu daer op zijne bemoedigende opwekking te bouwen. De mishandelde Christenen moesten 'er uit leeren, Gode de rechtvaerdige wraek over te laten, lijdzaem te zijn, en alle ongeöorloovde middelen, tot uitredding, zorgvuldig te vermijden.

Hier behandelt de Apostel een geheel ander zoort van menſchen, dan die, aen welken hy vs. 1-6. den dag der Goddelyke wraek voorſpelde. Hier ſpreekt hy, tot zulke Joden, welke hy *broeders* noemt vs. 7, om dat zy belijdenis deden van het geloov in CHRISTUS, zommigen wel alleenlyk uitwendig met den mond, maer ook velen met een oprecht hart.

A. *De opwekking zelve vinden wy vs. 7-9.*

A. Eerst wordt de opwekking, onder eene zinrijke gelykenis, voorgesteld, vs. 7, 8.

B. Dan wordt 'er eene afmaning, zelvs van de allerminste wraekzucht, bygevoegd, vs. 9.

7. So zijt dan lanckmoedigh, broeders, lijdzaem en geduldig, onder de verdrukking, zonder immer te denken aen wraek te nemen van hen, die u mishandelen. Immers, gelijk ik zo even gefchreven heb, de Heer Sebaoth zelvs zal uwe zaken, op zijnen tijd, richten. God zal alles fchoon maken, op zijnen tijd. Ziet dan de uitkomst, welke God zelvs u geven zal, gelovig te gemoet, onderwerpt u geduldig, aen de verdrukkingen, tot de toekomfte des Heeren, wanneer Hy komen zal, om zijne wraek, door het zwaerd der Romeinen, tegen de hardnekkige Joden, op eene allerfchromelykfte wijs, uit te oeffenen. (vergel. Matth. XXIV: 20—.) Betoont deze langmoedigheid, op zoortgelyk eene wijs, als een landman doet, met betrekking tot de vruchten des velds, die, met een vleïend vooruitzicht, op eenen rijken oogst, den zwaerften arbeid onderneemt. Siet, de lantman verwacht, met lijdzaemheid, de koftelicke vrucht des lants, het welk hy geploegt, bezaeid, en bearbeidt heeft, lanckmoedigh zijnde over defelve, beveelt hy Gode den wasdom, en verwacht de vruchtbaerheid, tot dat het den vroegen ende fpaden regen fal hebben ontfangen. Dan is hy blymoedig en dankbaer, dan ziet hy de inzameling der vruchten, met een bedaerd gemoed, te gemoet, zonder dat hy dezelve, voor den gezetten tijd, onverduldig hebben wil.

De Apostel fchijnt zich, van deze gelykenis, bedient te hebben, om, van het mindere, tot het meerdere, te redeneeren, en deze Christenen te doen opmerken, hoe zy, daer de landman zijnen tijd, om vruchten te maeijen, langmoedig afwacht, nog veel meer redenen hadden, om, op het heil des HEEREN, geduldig te hopen. — Zommigen zijn van oordeel, dat de Apostel nog meer bedoelt hebbe. Te

weten, Gods belovten zijn, zo lang zy nog niet vervuld zijn, als een zaed, het welk in de aerde ligt. (vergel. Ps. XCVII: 7.) Zal dit zaed uitspruiten en vruchten geven, zullen deze belovten vervuld worden, dan moet zich de vroege en spade regen, het bestuur van Gods gunstige Voorzienigheid, openbaren; en hier in moeten de Christenen, als langmoedige landlieden, niet voor uit lopen, maer hunne belangen aen den HEER toevertrouwen. Dan deze verklaring schijnt ons te spitsvindig en te verre gezocht.

8. Weest gy oock lanckmoedigh, zijt niet onverduldig, en zoekt de verlossing niet te verhaesten, door u zelve te willen wreken. Wanneer gy kleinmoedig, en misschien zomtijds wrevelig wordt, versterckt dan uwe herten, en bemoedigt u, door de overdenking van Gods macht, goedheid, en trouw: want de toekomste des Heeren genaeckt, de tijd nadert, met rasse schreden, dat God zijne verschrikkelyke gerichten, over de hardnekkige Joden, zal uitöeffenen, en uwe verlossing daer stellen.

9. En sucht zelvs niet tegen malkanderen, broeders, uit een beginsel van misnoegen en gramschap, en nog veel minder met eene begeerte, om het leed u aengedaen te vergelden, op dat gy niet veroordeelt en wort, en u zelven in gevaer brengt, van, ten dage der geduchte strafôeffening over de hardnekkige Joden, op de eene of andere wijs, door den HEER, getuchtigd te worden. Siet, de Rechter staet voor de deure.

B. *Deze opwekking wordt, door twee drangredenen, nader aengebonden*, vs. 10, 11.

A. *De eerste is meer algemeen, en ontleend, uit vele lovwaerdige voorbeelden van lijdzaemheid*, vs. 10.

B. *De andere is meer byzonder, genomen, uit het voorbeeld van den geduldigen* JOB, vs. 11.

10. Mijne broeders, neemt tot een exempel des lijdens ende der lanckmoedigheyt, de Propheten, die [*in*] den name des Heeren gesproken, die, op Gods last, en als in zijne plaets, zijnen wil aen de menschen

fchen verkondigt hebben; mannen derhalven van de hoogfte waerdigheid, die, al was het alleen om het karakter, het welk zy bekleedden, alle eer en hoogächting waerdig moesten gerekend worden. Welke mishandelingen en vervolgingen hebben Mofe, Elia, Eliza, Jeremia, Daniel, en andere Propheten, niet moeten ondergaen? (Vergel. Matth. XXIII: 35) Al dit leed hebben zy, met de grootfte langmoedigheid, verdragen; onder dit alles, bleven zy getrouw, aen den HEER, en aen hunnen plicht, tot den dood toe. Deze moeten u, als zo vele naervolgenswaerdige voorbeelden, tot leering, opwekking, en aenmoediging, dienen.

11. Siet, (*e*) wy, ik, en allen, die de zaek recht beöordeelen, houdenfe geluckfaligh, die de verdrukkingen lijdzaem verdragen, wijl zy dus doende God verheerlyken, in vele deugden geöeffend, en, by de uitkomst, gekroond worden. (vergel. Kap. I: 2-12.) Gy hebt immers, om u nog een byzonder en merkwaerdig voorbeeld, ter uwer bemoediging, te herïnneren; gy hebt (*f*) de zonderlinge verdraegfaemheyt Jobs gehoort. Schoon 'er wel eens eenige onverduldige oogenblikken kwamen, werden zy evenwel wederom, door eene heilige verdraegzaemheid, fpoedig vervangen. Dit voorbeeld kan niemand uwer onbekend zijn, ende gy hebt het eynde des Heeren gefien; want gy weet, welk eene uiteinde van deze beproeving de HEER aen Job verleent heeft, wanneer hy, uit zijne ellende, gered, en, met vele zegeningen, overladen werdt, zo dat zijne laetfte dagen nog beter waren, dan de eerfte. (vergel. Job XLII: 9-17.) In dit geval, hebt gy gezien, (*g*) dat de Heere feer barmhertigh is ende een ontfermer, dat Hy medelijden hebbe, met ellendigen, die Hem vrefen, en dat Hy hen daer van de kennelykfte blijken doe ondervinden. Men deze bemoedigende overdenking, moogt gy derhalven uwe harten verfterken en opbeuren, in een vertrouwelyk uitzien naer het heil des HEEREN.

(*e*) Matth. 5: 11. Pfalm 103: 8. (*f*) Job 1: 21, 22. (*g*) Numer. 14: 18.

Eindelyk besluit de Apostel dezen Briev, met eenige byzondere vermaningen, tot bestuuring, in deze en gene gevallen, tot verbetering van deze en gene ongeregeldheden, en ter opwekking, tot het betrachten van deze en gene plichten, vs. 12-20.

A. *Eerst veröordeelt hy het ligtvaerdig zweeren*, vs. 12.

Het gene de Apostel, in het vorige, gezegt had, gav hem eene gepaste aenleiding, om, over den eed, te spreken. — Het zweeren was zeer gemeen, onder de Joden, vooräl by de schepselen. — In het byzonder evenwel zou JACOBUS hier van ter zijde het oog kunnen hebben, op die kwade gewoonte, volgens welke de menschen, wanneer zy ongelyk lijden, of zich beledigd rekenen, wel eens onbedachtzaem zweeren, dat zy het leed hun aengedaen wreken zullen. (verg. 1 Sam. XIV: 44. XXV: 22.) Misschien waren 'er, onder deze Christenen, die moedeloos werden, over de mishandelingen, en gezworen hadden, dat zy zich wreken zouden.

Hoe het wezen moge, de Apostel neemt hier de gelegenheid waer, om het ligtvaerdig zweeren, het welk by de Joden, en ook nog by de zulken, die het Christendom omhelst hadden, zeer gemeen was, nadrukkelyk te veröordeelen.

12. Doch voor alle dingen, mijne broeders, (*h*) en sweert niet. Ik moet u lieden, die, onder de verdrukkingen, wel eens in verzoeking koomt, van te zweeren, dat gy het leed u aengedaen vergelden zult, van deze ligtvaerdigheid, welke, met een Christelyk gemoedsbestaen, zo strijdig is, ernstig afmanen. Wacht u van alle ligtvaerdige eeden, en zweert niet, noch by den hemel, noch by de aerde, noch eenigen anderen eedt: maer uw ja, zy ja, ende het neen, neen: op dat gy in geen oordeel en valt.

Men moet deze plaets vergelyken, met de uitspraken van onsen Goddelyken Leeraer zelven, Matth. V: 33-37, XXIII: 16-22, en wel in het oog houden, dat de Apostel hier het oog hebbe, op ligtvaerdige eeden, op eeden in de gemene ver-

(*h*) Mtth. 5: 34. 2 Cor. 1: 17, 18.

aerkeering, vooräl op eeden by de schepselen, welke de Pharizeeuwen, voor onzondig, en verbreekbaer, verklaerden; en mogelyk allerbyzonderst, gelijk wy reeds gezegt hebben, op zulke eeden, waer by men, zijnen belediger, eene wraekzuchtige vergelding zweert.

Van zulke ligtvaerdige en God onteërende eeden, moesten de Christenen zich onthouden. In tegendeel *hun Ja moest ja, en hun Neen* moest *neen* zijn; dat is, zy moesten betonen, dat zy gezette beminnaers van waerheid en oprechtheid waren, dat zy, op eene eenvouwige bevestiging, met *Ja* of *Neen*, by ieder eenen geloov verdienden. Dit zou de aenleiding, tot onnodige eeden, affnijden.

De Apostel dringt zijne vermaning aen, met deze bedreiging: *op dat gy in geen oordeel valt.* — De Joden meenden, volgens de beginselen der Pharizeeuwen, dat zy zich, met eeden by de schepselen, niet bezondigden; zelvs waenden zy, dat zulke eeden geen geweten verbindend gezach hadden, en straffeloos konden geschonden worden. Dit misbruik bleev, by velen Joden, stand houden, ook na dat zy het Christendom omhelst hadden; maer onse Apostel bedient zich, van deze gelegenheid, om hen te waerschouwen, dat zy, als ontheiligers van den eed, by den HEER niet zouden onschuldig gehouden worden, en, het zy, in zijne toekoomst, ter verwoesting van Jerusalem, welke kort op handen was, het zy anderszins, de kennelykste blijken van zijn rechtvaerdig ongenoegen, op eene zeer geduchte wijs, ondervinden zouden.

B. *Wijders geevt de Apostel eenige gepaste bestuuringen op, welke dezen Christenen, in allerlei omstandigheden, ter regeling van hun gedrag, zouden kunnen nuttig zijn, om waerdig het Euangelie te wandelen,* vs. 13-20.

A. Eerst met betrekking tot hen zelvs. Omtrent hun gedrag, in voor of tegenspoed, vs. 13-18.

a. In het gemeen, vs. 13.

𝔞. *In voorspoed,* vs. 13ᵃ.

𝔟. *In tegenspoed,* vs. 13ᵇ.

13. Is yemant onder u in lijden? wordt hy vervolgt, verdrukt, mishandeld, of wordt hy, op eene byzondere wijs, door de hand des HEEREN, bezocht? dat hy, in zulk een geval, niet zie, op de tweede oorzaken, dat hy niet wrevelig zy, tegen zulken, die hem leed aendoen, en dat hy voorál niet onverduldig zy, jegens Hem, die alle onſe lotgevallen regelt; maer dat hy bidde, in ootmoedige en gelovige ſmekingen, de toevlucht neme, tot Hem, die alleen uitkoomst geven kan, en het geroep hoort der genen, die Hem vrezen. Maer heeft het tegengeſtelde plaets, is yemant onder u goets moets, het zy dat hy, in aengename en voordeelige omſtandigheden, geplaetst is, het zy dat hy, te midden der wederwaerdigheden, door de Goddelyke vertroostingen, geſterkt wordt, en vrolyk van gemoed is, dat als dan die blijdſchap van zijn hart, tot Gods eer, tot verdere opwekking van zijnen geest, en tot een Godvruchtig voorbeeld voor zijnen mede Christenen, dienstbaer zy; (*i*) dat hy, in zulk een geval, pſalmſinge, (vergel. Eph. V: 19. Col. III: 16)

b. Meer byzonder leert de Apostel, hoe zich de Christenen te gedragen hebben, wanneer zy, door krankheden, aen hunne legerſteden gebonden worden, vs. 14-18.

a. De zaek wordt voorgeſteld, vs. 14, 15.

b. By die gelegenheid, prijst de Apostel het onderling belijden der zonden, en het gebed aen, vs. 16-18.

1. *Het onderling belijden der zonden, vs.* 16[a], *en*

2. *Het gebed, vs.* 16[b]-18.

-. *Het gebed wordt, als een plicht, voorgeſchreven, vs.* 16[b], *en*

--. *De veelvermogende kracht daer van bewezen, byzonder uit het zeer merkwaerdig voorbeeld van den Propheet* ELIAS, *vs.* 16[c]-18.

14. Is yemant kranck onder u, zo dat hy meer of min, in doodsgevaer, gekomen zy, dat hy tot hem roepe

(*i*) Epheſ. 5: 19. Coloſſ. 3: 16.

roepe de Ouderlingen der gemeynte, ende dat sy over hem bidden, (*k*) hem salvende met olie in den name des Heeren:

15 Ende het gebedt des geloofs sal den siecken behouden, ende de Heere sal hem oprechten, ende so hy sonden gedaen sal hebben, het sal hem vergeven worden.

In geval van eene gevaerlyke krankheid, moest een Christen *tot zich roepen de Ouderlingen der Gemeente.*

Het is niet onwaerschijnlyk, dat de Apostel hier, van ter zijde, een misdrijv bedoele, het welk onder zommige belijders van het Euangelie, zal plaets gehad hebben, die, wanneer zy, met krankheden, bezocht waren, liever de toevlucht namen, tot omswervende bezweerers, welke men allerwegen onder de Joden vondt, dan tot de opzieners der Gemeente; (verg. Hand. XIX: 13, 14.) en in deze bedriegers, meer vertrouwen stelden, dan in de Leeraers van het Euangelie. — Hoe het zy, de Apostel leert, dat men, in zulk een geval, de *Ouderlingen*, dat is, de wettig aengestelde Leeraers, *der Gemeente tot zich roepen moest.*

Tot nader verstand van deze vermaning, hebben wy vooräf aen te merken, dat de HEER de eerste Christen Kerk veelszins, op eene buitengewone wijs, bestuurde; het welk, toen ter tijd, om verscheidene gewichtige redenen, noodzakelyk was. Hier toe behoorde, onder andere, dat de HEER zelvs, op eene buitengewone wijs, straf oeffende, het zy door de Apostelen, (vergel. Hand. V: 1-10.) het zy onmiddelyk, door het toezenden van krankheden, of door eenen spoedigen dood, (vergel. 1 Cor. XI: 29. 1 Joh. V: 16.) — Nu heeft de Apostel hier het oog, op zoortgelyk een geval, dat iemand, om het een of ander misdrijv, door de hand des HEEREN, met krankheid, bezocht ware, gelijk men, uit vs. 15, besluiten mag.

De *Ouderlingen der Gemeente*, dat is, de wettig aengestelde Leeraers, waren begivtigd, met de buitengewone gaev der gezondmaking; zy werden, met oplegging der handen,

(*k*) Marc. 6: 13.

door de Apostelen of Euangelisten, bevestigd, en ontvingen, by die gelegenheid, de gaev van wonderdadige genezingen daer te stellen. (vergel. Marc. XVI: 17, 18) Dezen moesten daerom, in het gemelde geval, by eenen kranken, ontboden worden, het zy één of meer.

Wat moesten deze Leeraers, by eenen kranken, verrichten? zy moesten *over hem bidden, hem zalvende met olie, in den naem des* HEEREN. — Uit vergelyking van verscheidene plaetsen, kunnen wy opmaken, dat de wonderdadige genezing, in de Apostolische Kerk, op onderscheidene wijzen, verricht zy. De Heiland beloovde, dat de eerste Euangeliedienaers de kranken genezen zouden, door oplegging der handen, gelijk ANANIAS, op deze wijs, PAULUS van zijne blindheid genezen heeft; (verg. Hand. IX: 17, 18.) Daer by kwam zomtijds ook het gebed, gelijk PAULUS zo den Vader van eenen zekeren PUBLIUS, van de koorts, genezen heeft, Hand. XXVIII: 7, 8. Zomwijlen werden 'er ook eenige plechtigheden verricht; zo hebben de Apostelen vele kranken, met olie, gezalvt, en gezond gemaekt. (vergel. Marc. VI: 13.)

Of schoon het zalven van kranken, met olie, oudtijds niet ongewoon ware, by de Joden, en de olie, in deze en gene gevallen, als een geneesmiddel, van nut wezen konde, zo was dit evenwel geenszins in staet, om alle ziekten te genesen; trouwens hier wordt gezien, op eene wonderdadige genesing, welke, op het *gebed des geloovs*, geschiedde, ter bevestiging der leer van het Euangelie, en, met de toediening van een uitwendig teeken, gepaerd ging.

Dit uitwendig teeken bestondt hier in, dat de Ouderlingen zulken kranken *zalvden, met olie.* — Doch dit moest niet geschieden, naer de wijs der Joodsche bezweerers, maer op eene gelovige en Godvruchtige wijs, zo dat men hier alles, van een Goddelyk wonderwerk, verwachtte. Het moest geschieden, *in den naem des Heeren*, JESUS CHRISTUS, dat is, niet alleen op het gezach en bevel van den Verlosser, maer ook door het gelovig aenroepen van dezen heerlyken naem, door wiens kracht ook de Apostel PETRUS eenen kreupelen herstelt had. (vergel. Hand. IV: 8-10.)

Er moest een plechtig gebed bykomen. De Ouderlingen moes-

moesten, *over den kranken, bidden*, hem, overëenkomstig zijnen toestand, met een gelovig vertrouwen, aen de ontfermingen van den Heer JESUS, aenbevelen, voor Hem zijne zonden belijden, vooräl die, om welke hy van God bezocht was, en om verzoening smeken. — Misschien moest dit bidden ook gepaerd gaen, met *de oplegging der handen*, om dat JACOBUS zegt, niet dat zy *voor* den kranken, maer *over* hem, bidden moesten.

Dan zou *het gebed des geloovs den sieken behouden*, vs. 15ᵃ. — Hier wordt zekerlyk het geloov der wonderen bedoeld, het welk ook, tot de buitengewone gaven van dien tijd, behoorde. Vondt de biddende Leeraer dit geloov, onder het gebed, in zich opgewekt, dan was dit als een wenk van den Heiligen Geest, en een bewijs, dat de wonderdadige genesing volgen zoude. In zo verre wordt de *behoudenis*, of de herstelling van den kranken, aen het gebed des geloovs, als een middel toegeschreven. — Dan zou de Heer JESUS zelvs hem oprechten, tot vorige krachten en gezondheid herstellen.

Zodanig zou het gezegend uitwerksel wezen; evenwel onder deze bepaling, welke men, uit vergelyking van 1 Joh. V: 16, moet in het oog houden, namelyk dat de kranke gene zonde tot den dood begaen had, dat is, zulk eene misdaed, hoedanige God, naer de toenmalige huishouding, gewoon was, met den tijdelyken dood, te straffen.

Eene bedenking blijvt 'er nog overig, dat namelyk zulk eene krankheid, door God, ter kastijding van deze of gene byzondere misdaed, wierdt toegezonden. Deze bedenking ruimt de Apostel uit den weg, door 'er by te voegen: *en, zo hy zonden zal gedaen hebben het zal hem vergeven worden*, vs. 15ᵇ. Was de kranke een begenadigde, dan zou hy, in den eigenlyken zin, vergeving erlangen, ook van die byzondere misdaed, om welke hy gekastijd was. Maer was en bleev hy, in den grond van zijn bestaen, een onbekeerd mensch, dan zouden hem de zonden, in eenen ruimeren zin, vergeven worden, door het doen ophouden van die byzondere straf, welke hem, om eene bepaelde misdaed, was toegezonden. — In dezen zin, wordt die uitdrukking

meermalen genomen. (vergel. 2 Kron. VI: 13, 14. Jes. XXXIII: 24)

Evenwel moest men alles, niet maer alleenlyk op de Leeraers der Gemeente, laten aenkomen. De gemene Christenen moesten ook elkanderen, in zulk een geval, bystaen, en hun gebed zou mede dikwerv van veel vermogen zijn. — Dit leert de Apostel vs. 16-18.

16. Belijdt malkanderen de misdaden, ende bidt voor malkanderen, op dat gy gesont wordet. Een krachtigh gebedt des rechtveerdigen vermagh veel.

Belijdt malkanderen de misdaden. — De kranke moest eene openhartige belijdenis doen van zijne zonden, byzonder van die misdaden, door welke hy zich zelven die buitengewone kastijding had op den hals gehaelt; en dat met zelvsverfoeijng en berouw. Maer ook moesten de overige Christenen, in zulk een geval, malkanderen de misdaden belijden, indien de een den anderen beledigt had, (vergel. Col. III: 3,) op dat het gebed, door een onverzoend bestaen, niet verhinderd wierdt. (vergel. Matth. V: 23, 24.)

De Apostel voegt 'er daerom by: *bidt, voor malkanderen, op dat gy gezond moogt worden*, dat is, bidt, voor malkanderen, dat gy, in zulk een geval, moogt gezond worden. De herstelling der gemelde kranken moest het onderwerp, en de stof van hun gelovig gebed wezen.

Op dat nu deze Christenen, in zulk een geval, ook het hunne zouden toebrengen, en, van de Joodsche rondswervende gezondmakers, mogten afgetrokken worden, laet 'er de Apostel eene nadrukkelyke herïnnering, omtrent de kracht van het gebed, op volgen.

In het gemeen zegt hy, *een krachtig gebed des rechtvaerdigen vermag veel*, vs. 16b. Een *krachtig* gebed is een ernstig en vuurig gebed, eigenlyk staet 'er een *ingewerkt* gebed, dat is, een gebed, het welk, door den Heiligen Geest, verwekt is, en, met wondergeloov, gepaerd gaet. Dit *vermag veel*, by den HEER, om kwaed af te wenden, en zegen te verkrijgen.

17. (*l*) Elias, die beroemde Propheet, op dat ik de ziek,

(*l*) 1 Kon. 17: 1, Luc. 4: 25.

zaek, met een merkwaerdig voorbeeld, bevestige, was een mensche van gelijcke bewegingen als wy, in zich zelven, was hy een zwak, onvermogend, en onwaerdig wezen. Maer welk eene kracht had zijn gelovig gebed niet, om regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren te beschikken? ende hy badt, gelijk gy allen weet, een gelovig gebedt dat het niet en soude regenen: ende het en regende niet op de aerde van het Joodsche land, in drie jaren ende ses maenden. (verg. 1 Kon. XVII.) Zo blijkbaer werdt zijn gebed verhoord, het welk hy, op aendrijven van Gods Geest, gebeden had.

18. (*m*) Ende hy badt naderhand wederom, om regen, ende de hemel gaf, op Gods bevel, regen, ende de aerde bracht hare vrucht voort. (vergel. 1 Kon. XVIII.) Laet dit voorbeeld u opwekken en aenmoedigen, om, voor de kranken, te bidden.

B. De andere bestuuring heeft haer opzicht, tot zulke Christenen, die, van de waerheid, waren afgedwaeld, vs. 19, 20.

19. Broeders, (*n*) indien yemant onder u van de waerheyt is afgedwaelt, ende hem yemant bekeert,

20. Die wete, dat de gene, die eenen sondaer van de dwalinge sijnes wegs bekeert, sal een ziele van den doot behouden, (*o*) ende sal menigte der sonden bedecken.

Het voorname hoofdöogmerk van dezen Briev was, om zulke Christenen, die, van den weg der waerheid, waren afgedwaelt, te recht te brengen. Hy vermaent hen daerom, ten slotte, om op elkanderen acht te geven, en zorg te dragen, dat het vervallene verbeterd wierd. — Misschien had hy wel bepaeldelyk het oog, op de verregaende gestreng-

(*m*) 1 Kon. 18: 45. (*n*) Matth. 18: 15. (*o*) Spr. 10: 12. 1 Petr. 4: 8.

heid der Joden, om afgedwaelde menschen, uit de Synagoge, te bannen, en dan geheel aen zich zelven over te laten.

De Apostel althans veronderstelt een geval: *indien iemand onder u*, die belijdenis doet van het Euangelie, *van de waerheid is afgedwaelt*, en van den rechten weg, ons in het Euangelie voorgeschreven, op welken wy ons, in leer en leven, houden moeten, is afgeweken. — Zulken ongelukkigen moesten zy niet laten lopen, in den weg zijnes harten, maer zich daer op toeleggen, om hem, met zachtmoedigheid, te recht te brengen.

Indien *iemand*, is het, *hem bekeert*, door zijne lievderijke waerschouwingen, vermaningen, en voorbiddingen, wederom, op den weg des geloovs en der Godsvrucht, te recht brengt; *die wete*, en houde zich verzekerd, *dat hy*, *die* eenen afgeweken *zondaer*, *van de dwaling zijnes wegs*, *bekeert*, *eene ziel*, *van den dood*, *behouden zal.* Hy zal een werktuig zijn, in Gods hand, om den zodanigen, van het eeuwig verderv, te bevrijden, en wanneer zulk een mensch, om een byzonder wangedrag, met krankheid, mogt gestraft zijn, zal hy een middel zijn, om den ongelukkigen te redden, van den tijdelyken dood, welken deze krankheid anders, uit haren aert, ten gevolge hebben zoude.

Ook zal hy *eene menigte der zonden bedekken.* Hy zal een werktuig, in Gods hand, zijn, dat zulk een zondaer vergeving van zijne misdaden, hoe menigvuldig zy ook wezen mogen, verkrijge, om CHRISTUS wil; en de arbeid der lievde van zulken Christen zal tevens niet onbeloond blijven, God zal hem, by vernieuwing, de vergeving van alle zijne zonden schenken.

EINDE VAN DEN BRIEV VAN JACOBUS.

DE EERSTE

ALGEMEENE

ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

PETRUS.

DE EERSTE

ALGEMEENE ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

PETRUS.

HET I. KAPITTEL.

I. *Het opschrivt van dezen Briev vs.* 1, 2. *behelst*,

א. *Eene beschrijving van de personen*, *door en aen welken deze Briev geschreven is*, *vs.* 1, 2ª, *en*

ב. *Eene hartelyke lievdegroet*, *vs.* 2ᵇ.

1. PETRUS, een Apostel Jesu Christi, door den Verlosser zelven, onmiddelyk geroepen, en met buitengewone gaven bevoorrecht, om het Euangelie allerwegen te verkondigen, schrijvt dezen Briev, aen den vreemdelingen (*a*) verstroyt in Ponto, Galatien, Cappadocien, Asien, ende Bithynien:

2. Den uytverkorenen nae de voorkennisse Godts des Vaders, in de heyligmakinge des Geests, tot gehoorsaemheyt ende (*b*) besprenginge des bloets Jesu Christi: (*c*) Genade ende vrede zy u (*d*) vermenigvuldigt.

(*a*) Jac. 1: 1. (*b*) Hebr. 12: 24. (*c*) Rom. 1: 7. 1 Cor. 1: 3. Galat. 1: 3. Ephes. 1: 2. (*d*) 2 Petr. 1: 2. Jud. vs. 2.

Deze Briev hieldt dan, *aen de vreemdelingen, verstrooid in Pontus, Galatien, Cappadocia, Asia en Bithyniën.* — Deze hier gemelde landschappen liggen alle, in klein Asia, het welk hedendaegsch *Natolien* genaemd wordt. Door *Asia* derhalven, het welk hier mede uitdrukkelyk genoemd wordt, hebben wy bepaëldelyk te denken aen dat Landschap, het welk de Romeinen gewoon waren, *Asia Proconsularis*, of het *Voorburgemeesterlyk Asien* te noemen.

Pontus was een Landschap van klein Asien, liggende ten Noorden van Cappadocien, aen den *Pontus Euxenus*, thans bekend, onder den naem van de zwarte zee. Er was ook een *Pontus*, in Europa, behorende tot het Landschap Mesien, werwaerds de Dichter OVIDIUS verbannen is. Het wijst zich van zelvs, dat hier het Asiatiesch Pontus bedoeld worde. Uit dit Landschap waren ook Joden, by de uitstorting van den Heiligen Geest, op den groten Pinxterdag, te Jerusalem, tegenwoordig, (vergel. Hand. II: 9,) en van deze zullen ook zommigen, tot het Christendom, bekeerd zijn, die de leer van het Euangelie, onder hunne Landgenoten, hebben voortgeplant. — *Galatien* was dat Landschap van klein Asien, het welk Gallo-Græcia genaemd werdt; aldaer had PAULUS de Apostel vele Gemeenten geplant, (verg. Hand. XVI: 6. XVIII: 23,) en aen deze Gemeenten heeft hy zijnen bekenden Briev geschreven. — *Cappadocien* lag Westwaerds van Galatien, aen een gedeelte van de bovengemelde zwarte zee. Ook uit dit Landschap, waren 'er Joden, op het grote Pinxterfeest, geweest, (verg. Hand. II: 9,) van welke mede zommigen, tot het geloov, in CHRISTUS, bekeerd waren. — *Asia*, hebben wy reeds gezegt, was het Voorburgemeesterlyk Asia. — *Bithynien* grensde, aen Pontus en Galatien.

Deze Briev is geschreven, *aen de vreemdelingen verstrooid*, of gelijk 'er eigenlyk staet, volgens den Hebreeuwschen spreektrant, *aen de vreemdelingen der verstrooijing*, in de gemelde Landschappen. — Maer wie waren deze verstrooide vreemdelingen? — Zommigen denken alleen aen Joden, die, zedert de Assyrische en Babylonische gevangenissen, allerwegen, in de landen der Heidenen, verspreid waren. (verg.

Joh. VII: 35.) — Anderen verstaen 'er Heidenen door, die het Christendom omhelst hadden. Zo veel is zeker, dat 'er onder hen, aen welken PETRUS dezen Briev schreev, vele Heidenen van oorsprong waren. Dit blijkt allerduidelykst, uit Kap. II: 9, 10, 14, en Kap. IV: 3, alwaer zy gezegd worden, eertijds geen volk geweest te zijn, in onwetenheid geleevt, en den wil der Heidenen gedaen te hebben. Ook is het bekend, dat vele Heidenen, in klein Asien, door de prediking van PAULUS, tot het geloov in CHRISTUS, bewogen zijn. (vergel. Hand. XIV: 1. XVIII: 4. XIX: 10.) — Voor het naest evenwel zouden wy ons voegen, by de zulken, die van oordeel zijn, dat PETRUS dezen Briev voornamelyk hebbe ingericht, aen bekeerde Jodengenoten, welker voorvaders, Heidenen zijnde van oorsprong, den Joodschen Godsdienst hadden aengenomen, zo dat zy, met de Joden, allerwegen verspreid waren. Zodanige Jodengenoten waren 'er reeds velen, in de dagen van DAVID en SALOMO; (vergel. 2 Kron. II: 17.) ten tijde der Babylonische gevangenis, waren 'er velen, uit de volken des lands, die Joden werden; (vergel. Esth. VIII: 17.) en, volgens het bericht van JOSEPHUS, hebben de Joden naderhand eene zeer grote menigte van Grieken bewogen, om hunnen Godsdienst aen te nemen, die zedert gerekend werden, tot hun volk, te behoren. Nu schreev PETRUS, naer ons inzien, voornamelyk, aen zulke verstrooide Jodengenoten, die het Christendom omhelst hadden. Men vergelyke verder onse *Inleiding* tot dezen Briev.

Deze Christenen worden hier nader beschreven, als *uitverkorenen*, *naer de voorkennis van God den Vader.* Naer de letter zal men den Grondtext best, op deze wijs, overbrengen: PETRUS, *een Apostel van* JESUS CHRISTUS, schrijvt dezen Briev, *aen de vreemdelingen*, *verstrooid* in de gemelde Landschappen van Asia, *die uitverkoren zijn*, *naer de voorkennis van God den Vader.* — Zy heeten *uitverkorenen*, onses erächtens, niet met opzicht op de eeuwige verkiezing tot de zaligheid; maer met betrekking tot hunne afzondering, van verharde Joden en blinde Heidenen, voor zo ver zy geroepen waren, tot het Christendom. Zo hebben het ook onse oor-

deelkundige Randschrijvers begrepen. „ Hier door, (zeggen zy) „ wordt niet eigenlyk de eeuwige verkiezing, (die, „ door den volgenden titel, verstaen wordt) beteekend, maer „ de verkiezing in den tijd, uit den gemenen hoop der men„ schen, en inzonderheid der Joden; welke verkiezing, in „ de schrivtuur, anderszins ook de roeping of de roeping naer „ Gods voornemen genaemd wordt, zie Joh. XV: 19. Rom. „ VIII: 28. 1 Cor. I: 26." De spreekwijs is ontleend, van de oude huishouding, in welke de Israëllers Gods uitverkorenen genaemd worden, voor zo ver zy, als het volk van 's HEEREN byzonder eigendom, van alle andere Natien, waren afgezonderd. (vergel. Jes. LXV: 9.) In dezen zin, waren zy uitverkoren, *naer de voorkennis*, dat is, naer het eeuwig besluit, *van God den Vader*. (vergel. vs. 20. Hand. II: 23.)

Het middel, waer door zy, in den gezegden zin, uitverkoren, en van den gemenen hoop der menschen, tot belijders van het Christendom, waren uitverkoren, was de *heiligmaking des Geestes*. De Apostel zegt, *in* of *door de heiligmaking des Geestes*, om dat de Heilige Geest hen, door de prediking van het Euangelie, op de gezegde wijs, van den gemenen hoop der menschen, had afgezondert. Het Griekfche woord *heiligmaking* vertaeld, zegt eigenlyk, eene afzondering, van een gemeen, tot een meer verheven gebruik; zo gebruiken het de LXX, van de Meders, die, door God, waren afgezonderd, om Babel te verwoesten, Jes. XIII: 3.

Zy waren uitverkoren, en, van den gemenen hoop der menschen, afgezonderd, *tot gehoorzaemheid* des geloovs namelyk, tot eene gehoorzame onderwerping, aen de leer en de voorschrivten van den Verlosser, in het Euangelie, *en tot besprenging des bloeds van* JESUS CHRISTUS; dat is, om deel te hebben, aen die verzoening, welke CHRISTUS, door het storten van zijn bloed, heeft te weeg gebracht. — De spreekwijs is ontleend van de besprenging, met het bloed der geslachte offerdieren, onder de oude huishouding, door welke eene schaduwächtige verzoening werdt uitgewerkt. (vergel. Hebr. IX: 18—.)

De zakelyke zin is derhalven kortelyk deze: de Christe-

nen, aen welken PETRUS dezen Briev schreev, waren van den gemenen hoop der menschen afgezonderd, volgens het eeuwig besluit van God den Vader, door middel der prediking van het Euangelie, van het welk de Heilige Geest zich bedient had, met oogmerk om hen te bewegen, tot eene gelovige onderwerping aen de leer en de voorschrivten van den Verlosser, en hen tot deelgenoten te maken van die verzoening, welke CHRISTUS, door het storten van zijn bloed, heeft te weeg gebracht.

De Apostel doet dezen Christenen eenen lievderijken wensch: *genade en vrede*, dat is, allerlei heil, *zy u vermenigvuldigd.* — Er zijn onderscheidene zoorten van *genade*, gelijk ons, by Kap. IV: 10, nader blijken zal, en verschillende zoorten van *vrede* of voorspoed. naer het uitwendige en naer het inwendige. De Apostel bidt hun daerom toe, dat hun dat alles, in onderscheidene maten, naer elks onderscheidene behoevten, al meer en meer, van den Vader der barmhartigheid, mogt geschonken worden.

II. *Het lichaem van dezen Briev zelvs is vervat, Kap. I: 3— V: 11.*

N. *De Apostel begint, met eene zeer gepaste inleiding, in welke hy de uitnemende genade weldaden beschrijvt, welke deze Christenen, voor zo ver zy het Euangelie, met een waerächtig geloov, hadden aengenomen, waren deelächtig geworden, Kap. I: 3-12.*

Vooräf hebben wy aen te merken, dat de Apostel, byzonder in deze Inleiding, de regelen van eene kunstige redeneerkunde niet zo zeer in het oog houde. PETRUS was een drivtig man van eenen vuurigen geest; hy bedient zich daerom niet van ronde en afgezonderde volzinnen, maer zijne gedachten vloeien, de eene uit de andere, als het ware, stroomsgewijs voort. Dit moet elken oplettenden Leeraer aenstonds en van zelvs in het oog vallen.

De Apostel beschrijvt deze genade weldaden, by wijs van dankzegging tot God, op zoortgelyk eene wijs, als ook PAULUS doet, in zijnen Briev aen de Christenen te Ephesen,

Kap. I: 3-14. Hy betoont 'er mede, hoe zijn gemoed, onder het vermelden van die weldaden, op eene God verheerlykende wijs, werkzaem ware, en hy wilde daer door de Christenen, aen welken hy dezen Briev fchreev, tot dezelvde dankbare gevoelens opwekken.

Wy kunnen, in deze Inleiding, de volgende byzonderheden onderfcheiden.

A. *De Apostel fpreekt eerst van de wedergeboorte, en de daer uit voortvloeiende hoop, op de eeuwige zaligheid, vs.* 3, 4.

B. *Van de krachtdadige bewaring, in den ftaet der genade, vs.* 5.

C. *Van het heilrijk vruchtgevolg der tegenfpoeden, vs.* 6, 7.

D. *Van de lievde, tot den Verlosfer, vs.* 8.

E. *Van de zekerheid der zaligheid, voor allen, die geloven, vs.* 9-12.

A. Deze zaek wordt voorgefteld, vs. 9.

B. By die gelegenheid, doet de Apostel eenen uitftap, vs. 10-12.

α. *Hy leert, dat deze zaek den ouden Propheten onbekend was, vs.* 10, 12[a].

β. *Dat zy nu geopenbaerd zy, door het Euangelie, vs.* 12[b], *en*

γ. *Dat de Engelen zich, in de befchouwing daer van, verlustigen, vs.* 12[c].

3. (*e*) Geloofť zy de Godt ende de eeuwige Vader onfes gezegenden Heeren Jefu Chrifti, (*f*) die nae fijne groote barmhertigheyt ons heeft wedergeboren, tot een levende hope, (*g*) door de opftandinge Jefu Chrifti uyt den dooden,

De God en de Vader van onfen Heer JESUS CHRISTUS had deze Christenen *wedergeboren*, tot nieuwe en gehele andere menfchen gemaekt, tot menfchen, die als op nieuws geboren waren, voor zo verre hun gemoedsbeftaen, denk- en han-

(*e*) 2 Cor. 1: 3. Ephef. 1: 3. (*f*) Rom. 6: 23. Jac. 1: 18. (*g*) 1 Cor. 15: 20.

handelwijs, geheel veränderd, vernieuwd, en verbeterd was. — Dit was geschied, naer Gods *grote barmhartigheid.* In zich zelven, waren zy even zo flecht en onwaerdig, als alle andere menschen. Zy hadden deze weldaed, alleen aen Gods onëindige ontferming, dank te weten. *Naer zijne grote barmhartigheid*, of *naer het veelvuldige van zijne barmhartigheid*, is het zelvde, het welk PAULUS noemt, naer den rijkdom zijner barmhartigheid, Eph. II: 4.

Het oogmerk en het vruchtgevolg, van deze wedergeboorte, was *eene levende hoop, door de opstanding van* JESUS CHRISTUS *uit de doden.* Eigenlyk staet 'er, *tot eene hoop, welke leevt, door de opstanding* enz. — Uit kracht van deze wedergeboorte, hadden zy eene gegronde *hoop*, op de eeuwige zaligheid. Trouwens het geestelyk leven, het welk, in de wedergeboorte, eenen aenvang neemt, wordt, in de heiligmaking, voortgezet, en, in de heerlykheid, voltooid. Deze hoop, op de eeuwige zaligheid, *leevde*, en werdt gesterkt, *door de opstanding van* JESUS CHRISTUS *uit de doden.* Trouwens de opstanding van CHRISTUS is de voornaemste grond van onse hoop, op de eindelose zaligheid, zy is een onderpand van onse opstanding, tot heerlykheid, naerdien God daer door allerblijkbaerst betoont heeft, dat Hy de dooden kan en wil opwekken. (vergel. vs. 21. Rom. VI: 4, 5. 1 Cor. XV: 12.)

God heeft ons wedergeboren,

4. Tot, en, uit kracht van die wedergeboorte, hopen wy, op het deelgenootschap, aen een onverderflicke, ende onbevlecklicke, ende onverwelclicke erffenisse der eindelose zaligheid, (*h*) die in de hemelen bewaert, en, als een kostbare schat, wechgelegd is, (vergel. 2 Tim. IV: 8,) voor u, zo velen gy den Verlosser, door een waeráchtig geloov, hebt aengenomen.

De eindelose zaligheid, welke, in de hemelen, zal genoten worden, heet hier eene *ervenis*, dat is, de bezitting van een uitnemend goed. (vergel. Matth. XXV: 34. 1 Cor. VI: 9, 10.) — Om de voortreffelykheid van dit grote goed

(*h*) Col. I: 5. 2 Tim. I: 12.

nader aen te tonen, wordt die ervenis beschreven, als *onverdervelyk*, *onbevlekt*, en *onverwelkbaer*. Het eerste woord, door *onverdervelyk* vertaeld, teekent ons de zaligheid, als een goed, het welk nimmer verdervt, noch verloren gaet, of ons kan ontnomen worden; daerom wordt Gods onstervelykheid, met dit zelvde woord, uitgedrukt, Rom. I: 23. Het ander woord, door *onbevlekbaer* vertaeld, vertoont ons de zaligheid, als een goed, het welk niet kan verminderd worden; en het laetste, door *onverwelkbaer* overgezet, herïnnert ons de eindelose geduurzaemheid van de hemelsche gelukzaligheid.

Dit grote goed is, in de hemelen, bewaerd en wechgelegd, *voor u*,

5. Die gy, in en door de kracht Godts, welke volstrekt onverwinbaer is, bewaert en beveiligd wort, door middel van het geloove, tot de saligheyt die bereydt is om geopenbaert en u openlyk toegewezen te worden in den laetsten tijt, in den jongsten dag der waereld, by de luisterrijke toekoomste van den Verlosser. (vergel. Joh. VI: 39. XI: 24.)

Het woord, door *bewaren* vertaeld, zegt eigenlyk, wachten uit te zetten, om eene plaets te beveiligen, of eenen persoon te bewaren. (vergel. 2 Cor. XI: 32.) Het teekent ons Gods machtige en getrouwe zorg, voor de zijnen, waer door Hy hen als het ware bewaekt, om voor te komen, dat zy, door hunne geestelyke vyanden, niet overwonnen worden, of dat hun eenig onheil worde toegebracht, het welk, aen hunne zaligheid, zou kunnen nadeelig wezen. — Zy worden bewaerd, *in* of *door* de kracht van God, welke ten eenemael onverwinbaer is, en tegen welke niemand zich verzetten kan. — Het middel is het *geloov*; *door het geloov*, dat is, door het onderhouden en vermeerderen van het geloov. — Het vruchtgevolg is, het zekere deelgenootschap der eeuwige *zaligheid*, welke reeds *bereid* en in gereedheid gebracht is, om hun, in het openbaer, te worden toegewezen, in den groten dag.

De ervenis der gelovigen is in de hemelen *bewaerd*, en, als een schat, voor hun wechgelegd. Maer het kon in bedenking komen, of zy ook, van hunnen kant, in gevaer

wa-

waren, om die ervenis, hier op aerde, te verbeuren, het zy door de listen van hunne vyanden, het zy uit hoofde van hunne eigene zwakheid. — Deze bedenking nu ruimt de Apostel uit den weg, door deze Christenen te verzekeren, dat zy, door Gods kracht, beveiligd wierden.

6. (*i*) In welcken gy u verheugt, (*k*) nu een weynigh [*tijts*] (so het noodigh is) bedroeft zijnde door menigerley versoeckingen:

Het Griekfche woord, hier door *verheugen* vertaeld, beteekent eene zeer grote en uitbundige vreugde, van blijdschap als het ware op te springen; (vergel. Matth. V: 12.) Maer wat was de stof van deze ongemene blijdschap? De Text zegt *in welken.* — Zommigen maken het betrekkelyk, tot al het gene, in het voorgaende, vermeld is, en dan wil de Apostel zeggen, dat deze Christenen zich uitermaten verheugden, over alle de genade weldaden, welke zy ontvangen hadden, byzonder over hunne wedergeboorte, hunne hoop, op de hemelsche ervenis, en hunne bewaring, door de Goddelyke kracht, vs. 3-5. Dan men kan het ook, al zo wel, betrekkelyk maken, tot de onmiddelyk voorgaende woorden, *den laetsten tijd*, vooräl wanneer men de lezing overneemt, welke ORIGENES gevolgd heeft, die het neemt, in den toekomenden tijd, *in welken gy u verheugen zult*, zo dat de Apostel zeggen wil: „ de zaligheid zal u, in het „ openbaer, worden toegewezen, op den laetsten dag der „ waereld, wanneer gy, uit de dooden opgewekt en ver„ heerlykt zijnde, u uitbundig verheugen zult, met eene „ vreugde zo groot, dat gy 'er u thans geen denkbeeld van „ maken kunt."

Maer vooräf zouden zy, hier op aerde, *nog een weinig tijds*, die zeer kort was, in vergelyking van de aennaderende eeuwigheid, *bedroevd worden*, *door menigerlei verzoekingen*, verdrukkingen, mishandelingen, en vervolgingen, om de belijdenis der waerheid; (vergel. Jac. I: 2.) *zo het nodig was*, indien het zo gefchieden moest, en niet anders

(*i*) Rom. 5: 3. Jac. 1: 2. (*k*) Hebr. 10: 37. 1 Petr. 5: 10.

wezen konde, (vergel. Hand. XIV: 22.) van wegens de toenmalige omſtandigheden, daer beide hardnekkige Joden en blinde Heidenen, tegen de belijders van JESUS naem, zeer verbitterd waren.

Trouwens deze verdrukkingen hebben ook een zeer gezegend uitwerkſel, vs. 7. Zy worden hun toegezonden,

7. (*l*) Op dat de beproevinge uwes geloofs, die veel koſtelicker is dan des gouts 't welck vergaet ende door het vyer beproeft wort, bevonden worde te zijn tot lof, ende eere, ende heerlickheyt, in de openbaringe Jeſu Chriſti:

De beproeving uwes geloovs. — Eigenlyk ſtaet 'er *de proev*, de proevneming, *van uw geloov.* Hier zegt het zo veel, als een geloov, het welk beproevd is, en den toets heeft doorgeſtaen. Het geloov van deze Christenen werdt, door menigerlei verzoekingen of verdrukkingen, op den toets geſteld. Wanneer het nu dezen toets doorgeſtaen had, en beproevd bevonden was, dan was het *veel kostelyker*, en van ongelyk meerdere waerdy, *dan* de beproeving *des gouds*, *het welk vergaet*, *en*, *door het vuur*, *beproevd werdt*; dat is, dat goud, het welk de proev des vuurs doorgeſtaen, en allerzuiverst bevonden is, en het welk, hoe zeer een duurzaem metael, evenwel eindelyk, met den tijd, vergaet.

Zulk een geloov, het welk de proev had doorgeſtaen, *zou bevonden worden te zijn, tot lov, en eer, en heerlykheid, in de openbaring van* JESUS CHRISTUS. — De woorden *lov*, *en eer*, *en heerlykheid*, zijn hoofdzakelyk van dezelvde beteekenis; derzelver zamenvoeging dient, tot meerder verheffing van den roem en luister der gelovigen, en de mening is deze: „ dat „ de verhoogde Middelaer, by zijne luisterrijke toekoomſte, „ het geloov der Christenen, het welk de proev heeft door- „ geſtaen, openlyk zal goedkeuren, en hen daer over prij- „ ſen, ten aenhoren van Engelen en menſchen."

By gelegenheid, dat de Apostel, van den Verloſſer, geſproken had, teekent hy het rechte verkeer van ware Christenen, omtrent dien verhevenen perſoon, vs. 8.

8.

(*l*) Jeſ. 48: 10. 1 Cor. 3: 13. Jac. 1: 3. 1 Petr. 4: 12.

8. (*m*) Den welcken eeuwig gezegenden Verlosfer gy, toen Hy hier op aerde, omwandelde, met lichamelyke oogen, niet gesien en hebt, ende [*nochtans*] lief hebt, schoon het gezicht van eenen beminnelyken persoon anders veel doe, om de lievde op te wekken, in den welcken gy nu, hoewel [*hem*], daer Hy nu uitermaten zeer verheerlykt is, nog niet siende, maer in Hem, als den algenoegzamen Verlosser, geloovende, u verheugt en, in den dag zijner toekoomste, nog veel meer uitbundig verheugen zult, met eene onuytsprekelicke ende heerlicke vreugde:

9. Verkrijgende, als een uitmuntenden eereprijs, het eynde en het heerlyk vruchtgevolg uwes geloofs, [*namelick*] de saligheyt der zielen; (vergel. Hebr. X: 39.)

10. Van welcke saligheyt ondervraegt ende ondersocht hebben (*n*) de Propheten, die geprophe-teert hebben van de genade aen u [*geschiet*]:

11. (*o*) Ondersoeckende op welcken ofte hoedanigen tijt de Geest Christi, die in haer was, beduydde ende te vooren getuygde (*p*) het lijden [*dat*] op Christum [*komen soude*], ende de heerlickheyt daer na [*volgende*].

12. Den welcken geopenbaert is, dat sy niet haerselven, maer ons bedienden dese dingen, die u nu aengedient zijn by de gene die u het Euangelium verkondigt hebben (*q*) door den Heyligen Geest die van den hemel gesonden is, (*r*) in welcke dingen de Engelen begeerigh zijn in te sien.

De Propheten, onder de oude huishouding, *hadden wel geprophetеert*, *van de genade aen* dezen Christenen *geschied*, vs. 10b. — Deze *genade* beteekent hier die genade weldaden, welke, onder den dag der vervulling, geschonken worden, byzonder de volkomene vergeving der zonden, gegrond op eene verzoening, welke dadelyk uitgewerkt is, en

(*m*) Joh. 20: 29. (*n*) Gen. 49: 10. Dan. 2: 44. Hagg 2: 8. Zach. 6: 12. (*o*) Dan. 9: 24. (*p*) Ps. 22: 7. Jes. 53: 3. (*q*) Hand. 2: 4. (*r*) Eph. 3: 10.

eene meer overvloedige maet der gaven van den Heiligen Geest. — Van die genade hadden de oude Propheten wel *geprophetеert*, en voorſpelt, dat zy, onder den dag van het Euangelie, zou plaets hebben; maer zy hadden de vervulling niet beleevt. (vergel. Hand. X: 43.)

Maer van de *zaligheid*, welke, in de hemelen, bewaerd werd, en bereid is, om geopenbaerd te worden, in den laetſten tijd, (vergel. vs. 4, 5,) *hebben zy ondervraegt en onderzocht*, dat is, zy hebben daer na zorgvuldig en nauwkeurig onderzoek gedaen. — Zy wisten wel, dat 'er een eeuwig zalig leven te wachten ware, voor hen, die den HEER vrezen. Maer de kundigheden, welke zy hadden, van deze zaligheid, en van de manier, op welke zy, door den MESSIAS, zoude verworven worden, waren duister en onvolkomen. Maer, onder het Euangelie, heeft CHRISTUS het leven en de onverdervelykheid aen den dag gebracht. (verg. 2 Tim. I: 10.) Zy hebben begeert, de dingen te zien, welke wy zien, maer hebben dezelve niet gezien. (vergel. Luc. X: 24.)

Byzonder waren zy nieuwsgierig, om den bepaelden tijd te weten, op welken die zaligheid werkelyk zoude verworven worden; *onderzoekende, op welken of hoedanigen tijd de Geest van* CHRISTUS, *die in hen was, beduidde en te voren getuigde het lijden, het welk op* CHRISTUS *komen zoude, en de heerlykheid daer na volgende*, vs. 11.

CHRISTUS, de beloovde MESSIAS, moest, volgens de duidelyke leer der Propheten, *lijden*, om de gemelde zaligheid te verwerven, en daer na met *heerlykheid* gekroond worden, om de zijnen, in het bezit van dat grote goed, te ſtellen. De Geest van CHRISTUS, *die in hen was*, die hun, door Gods eeuwigen Zoon, geſchonken werdt, die hun de toekomende dingen bekend maekte, en door hen ſprak, (verg. 2 Petr. I: 21,) heeft het lijden van den Verlosſer, en de heerlykheid, welke daer op volgen zoude, te voren getuigt, en allerduidelykst voorſpelt, Pſ. XXII. Jeſ. LIII. Dan. IX. enz. — De meening van den Apostel zal zeer verſtaenbaer zijn, wanneer wy de woorden van vs. 11. dus vertalen: *de Propheten hebben onderzocht, welken of hoedanigen tijd de Geest van*

CHRIS-

CHRISTUS, *die in hen was*, AENWEES *of* BEDOELDE, *wanneer Hy het lijden van den* MESSIAS, *en de heerlykheden*, of de uitnemende heerlykheid, *welke daer op volgen zoude*, *voorspelde* en *als te voren getuigde*.

Zy verlangden dan, om den juisten tijd te weten, op welken de MESSIAS komen, en, ter verwerving van de voorheen gemelde zaligheid, lijden zoude. De Geest had hun daerömtrent wel eenige algemene dingen bekend gemaekt; maer de juiste tijd was hun onbekend. DANIEL was de eenigste, die, omtrent dezen tijd, een nader bericht ontvangen heeft, Dan. IX: 24-26. Maer, toen hy nog nadere onderzoekingen doen wilde, werdt hem deze wetenschap niet vergund. (vergel. Dan. XII: 6-8.)

Den welken, Propheten namelyk, *geopenbaerd is*, *dat zy niet zich zelven*, *maer ons*, *bedienden deze dingen* enz. VS. 12—.

„ *Deze dingen*, *welke u nu zijn aengediend*, rakende de „ eeuwige zaligheid, en het lijden van CHRISTUS, door het „ welk Hy dezelve werkelyk verworven heeft, hebben de „ Propheten *bedient*, dat is u, voorspelt, en, als toekomende „ gebeurtenissen, bekend gemaekt. Deze dingen, welke „ de Propheten voorspelt hebben, als toekomende, zijn *u* „ *nu*, als tegenwoordig en werkelyk daer gesteld, *aengediend* „ en duidelyk bekend gemaekt, *door de genen*, *die u het* „ *Euangelie verkondigt hebben*, *door den Heiligen Geest*, *die* „ *van den hemel gezonden is*, dat is, door de Apostelen, die, „ door den Heiligen Geest, welken zy van den hemel ont„ vangen hadden, bestuurd en in alle waerheid geleid zijn." Dit was derhalven het voorrecht van deze Christenen, dat hun die verhevene zaken, welke de Propheten, als toekomende, voorspelt hadden, door de Apostelen, als werkelyk verworven en daer gesteld, duidelyk verkondigd waren.

Ondertusschen was den Propheten *geopenbaerd*, *dat zy deze dingen*, *niet zich zelven*, *maer ons bedienden*, of voorspelden. Zy hadden 'er voor zich zelven weinig nut van. Zy hadden wel een algemeen begrip, van het gene de MESSIAS doen en lijden zoude, maer zy hebben elk eene byzon-

derheid van hunne Voorzeggingen zo niet verstaen, als wy dezelve, na de vervulling, doorzien. Zy hebben deze dingen bedient en voorspelt, voor ons, ten onsen nutte, op dat wy, door het vergelyken van de uitkoomste, met de voorzeggingen, den MESSIAS duidelyk kennen zouden, en een opgehelderd inzien hebben, in het werk, het welk Hy verricht heeft.

Dan, onses erächtens, zal het voorstel van den Apostel veel duidelyker wezen, wanneer wy deze woorden dus vertalen: *den welken* Propheten *deze dingen*, welke ons nu, door de Apostelen verkondigd zijn, *geopenbaerd* zijn, als nog toekomende gebeurtenissen namelyk, door den Geest der voorzegging, OM DAT *zy niet zich zelven, maer ons bedienden*, om dat hunne bediening geschikt was ten onsen nutte, op dat wy, door het vergelyken van de vervulling, met de voorzegging, des te meerdere zekerheid hebben zouden; maer voor zich zelven hebben zy 'er weinig van begrepen.

Ten laetsten wordt 'er nog bygevoegd: *in welke dingen de Engelen begeerig zijn in te zien.* — De *Engelen*, die ons, in verstandige vermogens en kundigheden, onvergelykelyk overtreffen, *zijn begeerig* en verlangen, in deze *dingen*, welke nu, door het Euangelie verkondigd zijn, *in te zien*, en dezelve volkomen te begrijpen. — Het Grieksche woord zegt eigenlyk het hoofd voor over te buigen, om eene zaek nauwkeurig te beschouwen. (vergel. Luc. XXIV: 12. Jac. I: 25.) De toespeling schijnt ontleend te zijn, van de Cherubs, die boven de Verbondsärk stonden, met hunne aengezichten naer het verzoendeksel. — De Engelen verlustigen zich, met het beschouwen van die dingen, welke het Euangelie verkondigt, omtrent het lijden van den verheerlykten Middelaer, en de zaligheid, welke Hy daer door verworven heeft; en zy verlangen, om den luister van Gods Volmaektheden, welke daer in verheerlykt zijn, meer en meer op te merken, te eerbiedigen, en te bewonderen.

3. *Op deze Inleiding, laet de Apostel eenige zeer gewichtige vermaningen volgen, welke geschikt waren, naer de toenmalige omstandigheden van deze Christenen, Kap. I: 13— V: 11.*

A. *Voor eerst tot een vertrouwelyk hopen, op de voorheen gemelde zaligheid, Kap. I: 13— II: 10.*

A. Deze zaek wordt op zich zelve voorgesteld, vs. 13.

B. Vervolgens worden de middelen aengewezen, welke zy by de hand moesten nemen, om dezen hoofdplicht uit te oeffenen, Kap. I: 14— II: 10.

a. Omtrent God, moeten zy het voorbeeld van zijne heiligheid naervolgen, en in vrees wandelen, Kap. I: 14-21.

a. Zy moesten het voorbeeld van Gods heiligheid, in hun gansche gedrag, naervolgen, vs. 14-16.

13. (*s*) Daerom opschortende de lendenen uwes verstants, [*ende*] nuchteren zijnde, hoopt volkomelick op de genade die u toegebracht wort in de openbaringe Jesu Christi.

De Apostel leidt deze vermaning, als eene gevolgtrekking, uit het vorige af, door *daerom*, dat is, vermits het zo, met de zaek gelegen is, als ik zo even, by wijs van Inleiding, gezegt hebt. „ Daerom, (wil de Apostel, zeggen) „ vermits u zulke uitnemende genade weldaden, als „ ik zo even heb opgenoemt, bewezen zijn, en byzonder, „ vermits 'er zulk eene heerlyke ervenis, voor u, in de he„ melen bewaerd wordt, (vergel. vs. 4,) en dezelve u, in „ den groten dag van CHRISTUS luisterrijke toekoomste, open„ lyk zal worden toegewezen, (vergel. vs. 5,) als mede „ vermits gy het einde of vruchtgevolg van uw geloov ver„ krijgen zult, namelyk de zaligheid van uwe zielen; (verg. „ vs. 9,) *daerom*, vermits u zulke uitnemende genade wel„ daden reeds bewezen zijn, en gy zulk een heilrijk lot te „ gemoet ziet, *opschortende de lendenen van uw verstand* enz."

(*s*) Luc. 12: 35. Ephes. 6: 14.

De hoofdplicht was dan *volkomenlyk te hopen, op de genade, welke u toegebracht wordt, in de openbaring van* JESUS CHRISTUS. — *De openbaring van* JESUS CHRISTUS is hier, even als vs. 7, de luisterrijke verschijning van den verheerlykten Middelaer, om den ganschen aerdbodem rechtvaerdig te oordeelen. Het woord, door *toebrengen* vertaeld, wordt bepaeldelyk gebruikt, van eene richterlyke voordracht. (verg. Joh. XVIII: 29. 2 Petr. II: 11.) *De genade, welke u toegebracht wordt, in de openbaring van* JESUS CHRISTUS, zegt dan zo veel, als de genade weldaed der eeuwige zaligheid, welke JESUS CHRISTUS u, als Richter, in den groten dag van zijne luisterrijke verschijning, zal *toewijzen.* — Op die zaligheid moesten deze Christenen *hopen*, dezelve, met blijdschap en vertrouwen, verwachten, en dat wel *volkomenlyk*, dat is, standvastig en *tot den einde toe*, zonder zich, door bedenkingen van het ongeloov, te laten slingeren.

Ten dien einde, moesten zy de *lendenen van hun verstand opschorten en nuchteren zijn.* — De spreekwijs is ontleend, van de Oosterlingen, die lange en ruime klederen dragen, en dezelve, met eenen gordel, om de lendenen opschorten, wanneer zy eenig werk verrichten zullen. (vergel. 1 Kon. XVIII: 46. 2 Kon. IV: 29. Luc. XVII: 8.) Het woord, door *verstand* overgezet, zouden wy liever vertalen, door ziel of gemoed, gelijk het meermalen genomen wordt, (verg. Matth. XXII: 37. 2 Petr. III: 2. 1 Joh. V: 20.) Men *schort* dan de *lendenen van zijn gemoed op*, wanneer men zich ontdoet, van alles, wat, in de beoeffening der Godsvrucht, hinderlyk is, wanneer men met een vrolyk en opgeruimd gemoed, bereid is, tot den dienst van God. Dit zal een zeer gepast middel zijn, om volkomelyk, op de genade, te hopen: want die zich, in den dienst van God, laet belemmeren en vertragen, verliest de levendigheid van zijne hoop. — Tot dat zelvde einde, moesten zy ook *nuchteren* zijn, of *waken*, (vergel. 1 Thesf. V: 6, 8. 2 Tim. IV: 5,) tegen alle verleidingen tot zonde, en tegen alles, wat hun den moed benemen konde.

14. Als gehoorsame kinderen, en wort niet gelijckformigh den begeerlickheden, die te vooren in uwe

uwe onwetentheyt waren, toen gy nog onbekeerd, en vooräl toen gy nog blinde Heidenen waert. Volgt die vorige zondige lusten niet op, en wacht u zorgvuldig, van uw gedrag naer dezelve in te richten.

15 Maer gelijck hy die u, door het Euangelie, en velen ook door de krachtdadige werking van zijnen Geest, tot zijne zalige gemeenschap, en het deelgenootschap aen de heilgoederen, welke, door CHRISTUS, verworven zijn, geroepen heeft, heyligh is, (*t*) [*so*] wort oock gy selve heyligh in allen [*uwen*] wandel,

16. Daerom dat 'er, in Moses Wet, geschreven is, (*v*) Zijt heyligh, want ick ben heyligh. Indien dit den ouden Israëlleren, in de Wet, is voorgeschreven, hoe veel te meer betaemt het dan niet ulieden, die bestraeld zijt, met het allerhelderst licht van het Euangelie?

b. Deze Christenen moesten, in vrees, wandelen, vs. 17-21.

a. De vermaning wordt voorgesteld, vs. 17, *en*

b. Vervolgens nader aengedrongen, vs. 18-21.

1. *Uit aenmerking van het gene het* CHRISTUS *gekost hád, om hen te verlossen, vs.* 18-20.

2. *Uit overweging van den gelukstaet, tot welken zy gekomen waren, vs.* 21.

17. Ende indien (of *Ja naerdien*) gy tot eenen Vader aenroept, en als eenen Vader eerbiedigt, den genen (*x*) die sonder aenneminge des persoons, en zonder eenige de minste partijdigheid, oordeelt nae eens yegelicks werck, beöordeelende elk, naer zijne daden, so wandelt in vreese van iets te doen, het welk Hem mishagen kan, en betoont, in alle uwe verrichtingen, den diepsten eerbied voor Hem, geduurende den tijt uwer inwooninge, in het lichaem, en uwer vreemdelingschap op deze aerde;

18. (*y*) Wetende en u geduurig, met eene hartgron-

(*t*) Luc. 1: 75. (*v*) Lev. 11: 44, 45. ende 19: 2. ende 20: 7. (*x*) Deut. 10: 17. 2 Chr. 19: 7. Job 34: 19. Hand. 10: 34. Rom. 2: 11. Gala. 2: 6. Ephes. 6: 9. Coloss. 3: 25. (*y*) 1 Cor. 6: 20. ende 7: 23.

dige dankbaerheid, herïnnerende, dat gy niet door verganckelicke dingen, ſilver ofte gout, verloſt en zijt uyt uwe ydele wandelinge, die [*u*] van de vaderen overgelevert [*is*]:

19. Maer (z) door het dierbaer bloet Chriſti, als eens onbeſtraffelicken ende onbevleckten Lams:

Deze Christenen waren *verlost*, *uit de ydele wandeling, die hun van de Vaderen was overgeleverd*; deze verlosſing was eene uitmuntende weldaed, en de herïnnering daer van moest hen opwekken, om, uit een beginſel van dankbaerheid, voor de verleiding tot zonden te vreſen, en eerbiedig te verkeeren, voor het aengezicht van hunnen hemelſchen Vader, zo lang zy hier op aerde leevden. — Eene *ydele wandeling* is een onverſtandig levensgedrag, het welk geen wezenlyk voordeel kan aenbrengen. Byzonder kan daer door de dwaſe eerdienst der nietige afgoden worden uitgedrukt; gelijk de afgoden daerom, met het zelvde woord, ydele dingen genaemd worden, Hand. XIV: 15, en by de LXX Pſ. XXXI: 7. Jeſ. XLI: 24. Jon. II: 9. In het gemeen evenwel mag men denken, aen alle zondige en ydele bedrijven, in welke godloſe menſchen een wezenlyk heil zoeken, maer zich jammerlyk bedriegen. — Het Griekſche woord, het welk de Onſen vertalen, *welke u van de Vaderen is overgeleverd*, zegt eigenlyk iets, waer in de Vaders hunne kinderen onderwijſen, het welk de laetſten, van de eerſten, door hun voorbeeld naer te volgen, greetig overnemen. — Het woord *verlosſen* beteekent eigenlyk eenen ſlaev, of eenen gevangenen, door het betalen van een genoegzaem randſoen, vry te kopen, en te verlosſen.

Door de *ydele wandeling*, bedoelt de Apostel, alle de zondige bedrijven, aen welke deze Christenen zich verſlaevd hadden, voor hunne bekeering tot het Christendom, en byzonder den dwaſen eerdienst, welke zy, aen de nietige afgoden, bewezen hadden, toen zy nog blinde Heidenen waren. — Deze ydele wandeling was hun, *van de vaderen, overgeleverd.* Hunne Vaders waren afgodiſche Heidenen geweest; en

(z) Hand. 20: 28. Hebr. 9: 12. Openb. 1: 5.

en dezen hadden hunne kinderen, in die dwaesheid, opgevoed, onderwezen, en, met hun voorbeeld, gestijvd. (vergel. Kap. IV: 3.) Toen zy den Joodschen Godsdienst hadden aengenomen, en Jodengenoten werden, hadden zy wel afstand gedaen, van de grovere afgodery, maer zy waren nog verslaevd gebleven, aen de verfijnde afgodery, met de waereld en hare ydelheden, en hadden blijven wandelen in de wegen van hunne bose harten.

Maer, by hunne bekeering tot het Christendom, waren zy verlost van de afgodery en de godloosheden, in welke zy werden opgevoed. — Voorheen waren zy slaven van de zonde geweest, maer, uit die overheersching, waren zy *verlost*, en, door eenen randsoenprijs, vrygekocht. — Deze randsoenprijs had niet bestaen, in *vergangelyke dingen*, in waereldsche schatten, welke, door den tijd, verderven, gelijk *zilver* of *goud*, welke, door waereldsgezinde menschen, hooggeächt, en, tot het vrykopen van slaven, besteed worden.

Die randsoenprijs was van oneindig meerder gewicht en waerdigheid. Zy waren verlost, *door het dierbaer bloed van* CHRISTUS, vs. 19[a]. Het *bloed van* CHRISTUS, weten wy, beteekent zijne gansche borgtochtelyke gehoorzaemheid, welke Hy, door het storten van zijn bloed, voorääl aen het kruis, allerkenbaerst openbaer gemaekt en voltooit heeft. (vergel. Phil. II: 8.) Dit bloed is *dierbaer* en van eene onrekenbare waerde, om dat het het bloed is, niet slechts van den besten aller menschen, maer van Gods eeuwigen Zoon zelven. (vergel. 1 Joh. I: 7.) — Er wordt bygevoegd, *als eens onbestraffelyken en onbevlekten Lams*. Het woordeken *als*, zegt hier zo veel, als *waerlyk* of *in de daed*, (vergel. Joh. I: 14.) *Het dierbaer bloed van* CHRISTUS, *als van een onbestraffelyk en onbevlekt lam*, beteekent het dierbaer bloed van CHRISTUS, die waerlyk en in de daed een *onbestraffelyk en onbevlekt lam is*. — De beide woorden *onbestraffelyk* en *onbevlekt*, worden gebruikt, van de wettische offeränden; het eerste beteekent zodanig iets, waer aen niets ontbreekt, en wordt, in dien zin, door de LXX gebruikt, van het klein

vee, het welk ten brandöffer geschikt was, Lev. I: 10; het ander geevt zodanig iets te kennen, aen het welk geen vlek noch eenige wanstaltigheid gevonden wordt. Nu wordt de Verlosser, van wegen zijne vlekkelose onschuld, en volmaekte heiligheid, by een *onbestraffelyk* en *onbevlekt lam*, eigenäertig vergeleken. (vergel. Hebr. VII: 26.)

Maer hoe kan de Apostel zeggen, dat deze Christenen, uit hunne vorige *ydele wandeling*, *door het dierbaer bloed van* CHRISTUS, waren *vrygekocht?* moest deze verlossing niet veel eer worden toegeschreven, aen de prediking van het Euangelie, en de genade werking van den Heiligen Geest, door welke zy, tot eene betere denk- en handelwijs, gebracht waren? — De zinneprent schijnt ons ontleend te zijn, van de verlossing der Israëlleren, uit de dienstbaerheid van Egypten, en van het Paeschlam. De Israëllers hadden het Paeschlam geslacht, by gelegenheid, dat de HEER alle de eerstgeborenen der Egyptenaren liet dooden, om hen van dit verderv te bevrijden, en verder hunne verlossing te bevoorderen. Dit Paeschlam was een voorbeeld van CHRISTUS. (vergel. 1 Cor. V: 7.) Nu, even gelijk het bloed van het Paeschlam den weg gebaent heeft, tot de verlossing der Israëlleren, uit de dienstbaerheid van Egypten, zo was ook het bloed van CHRISTUS de grond van de verlossing dezer Christenen, uit de ydele wandeling. Door dat bloed, heeft CHRISTUS de verzoening te weeg gebracht, ook van die boosheden, aen welke deze Christenen zich, toen zy nog heidenen, en onbekeerde Jodengenoten waren, schuldig gemaekt hadden; en die volmaekte verzoening was de grond van die uitnemende genade weldaed, welke God hun bewezen had, dat zy, uit de slaverny van den afgodsdienst en van de zonden, door de prediking van het Euangelie, en de genade werking van den Heiligen Geest, verlost; dat zy, van denk- en handelwijs, geheel veränderd waren.

De Apostel bedient zich van deze gelegenheid, om dezen Christenen onder het oog te brengen, welk een uitnemend voorrecht zy daer in genoten, dat zy leevden, onder den dag der vervulling, onder welken de Verlosser, aen welken

zy alles verschuldigd waren, werkelyk geopenbaerd is vs. 20, en dat zy, in de heerlykheid, met welke de Verlosser nu bekroond is, onwankelbare gronden vonden, om op God te vertrouwen, en op zijn heil te hopen, vs. 21.

20. Dewelcke CHRISTUS, die zijn dierbaer bloed gestort heeft, ter verzoening van de zonden, wel (*a*) voorgekent en bestemd is geweest voor de grontegginge der werelt, in de nimmer begonnen eeuwigheid, om, ter meest geschikten tijd, in de waereld te komen, en de reinigmaking der zonden, door zich zelven, te weeg te brengen; maer gy geniet het voorrecht, dat gy de vervulling beleevt van het gene de Propheten en rechtvaerdigen oulings slechts hebben te gemoet gezien, naerdien Hy eerst geopenbaert, en, ten gemelden einde, in het vleesch verschenen is, in dese laetste tijden, om uwent wille, ten beste van u, en van allen, die deze heilrijke dagen beleven. In dit opzicht, geniet gy een uitnemend voorrecht,

21. Die gy door hem, nu Hy alles gedaen en geleden heeft, wat, ter verzoening van de zonden, nodig was, gelooft in en vertrouwt op Godt, welcke hem opgeweckt heeft uyt den dooden, (*b*) ende hem heerlickheyt gegeven heeft, op dat uw geloove ende hope op Godt zijn soude.

Toen deze Christenen nog Heidenen waren, hadden zy niet *in God geloovt*, maer hun vertrouwen gevestigt, op de nietige afgoden; toen zy Jodengenoten waren, hadden zy in God geloovt, die Israël, uit Egyptens dienstbaerheid, verlost had, maer nu vestigden zy hun vertrouwen, *op God, die* CHRISTUS *uit de dooden opgewekt, en Hem heerlykheid gegeven heeft*; en die even daer door openlyk verklaert heeft, dat CHRISTUS eene volkomene verzoening had te weeg gebracht. Deze was, voor hun, een genoegzame en onwankelbare grond van een gelovig vertrouwen op God.

Op dat uw geloov en uwe hoop op God zouden zijn. Wy

(*a*) Rom. 16: 25. Ephes. 1: 9. ende 3: 9. Coloss. 1: 26. 2 Tim. 1: 9. Tit. 1: 2. (*b*) Hand. 2: 33. Philipp. 2: 9.

vertalen het liever, by wijs van gevolgtrekking, *zo dat uw geloov en uwe hoop op God gevestigd is*, dat is, op God kan gevestigd zijn. — Te weten de Joden beschouwden zich, als Gods begunstigde volk, en dachten, dat een Heiden nimmer op God en zijne gunst hopen konde; en zy merkten de Christenen aen, als menschen, die, van den waren God, afgevallen, en die even daer door alle hoop verloren hadden. Dan de Apostel leert, by wijs van gevolgtrekking uit het vorige, dat de Christenen alle mogelyke gronden en beweegredenen hebben, om, met een gelovig vertrouwen, op God en zijne zalige gunst te hopen.

β. Met betrekking, tot hunnen naesten, moeten de Christenen eene ongeveinsde broederlievde uitöeffenen, Kap. I: 22—*II:* 10.

a. De zaek zelve wordt voorgesteld, Kap. I: 22, *en*

b. Nader aengedrongen, uit aenmerking van hunne geestelyke geboorte, vs. 23-25.

c. Wijders worden de middelen aengewezen, Kap. II: 1-10.

22. Hebbende [*dan*] niet slechts uwe lichamen, gelijk de Joden gewoon zijn te doen, maer voorâl uwe zielen en uwe gansche personen, van alle zedelyke besmetting, gereynigt, in of door de gehoorsaemheyt aen het Euangelie, het woord der waerheyt, door den bystand en den invloed van den Heiligen Geest, en daer door aengespoord, (*c*) tot ongeveynsde broederlicke liefde, so hebt malkanderen vyeriglick lief uyt een reyn en ongeveinsd herte. Beyvert u, om elkanders wezenlyke belangen, uit het beginsel van eene ongeveinsde lievde, op alle mogelyke wijzen, te bevoorderen. Dit betaemt immers ulieden,

23. Die gy (*d*) wedergeboren, en, tot geheel andere menschen, geworden zijt, niet slechts uyt verganckelicke-

(*c*) Rom. 12: 10. Ephes. 4: 3. Hebr. 13: 1. 1 Petr. 2: 17.
(*d*) Jac. 1: 18.

kelicken, maer [*uyt*] onverganckelicken (*e*) zade, door het levende ende eeuwigblijvende woort Godts.

Deze Christenen waren *wedergeboren*, *niet uit vergangelyk*, *maer uit onvergangelyk zaed.* — Hier wordt niet de natuurlyke, tegen de geestelyke geboorte, overgesteld; maer de Apostel spreekt allerduidelykst, van eene tweederlei wedergeboorte. De eerste wedergeboorte was geschied, *uit vergangelyk zaed.* Te weten de Joden waren gewoon de Heidenen, die, met verzaking van den afgodsdienst, hunnen Godsdienst aennamen, *wedergeboornen* of nieuwe menschen te noemen; in dien zin, waren deze Christenen wedergeboren, wanneer zy, door het aennemen van den Joodschen Godsdienst, Jodengenoten geworden waren; toen waren zy wedergeboren, *uit een vergangelyk* en sterfelyk *zaed*; uit het zaed van ABRAHAM namelyk, voor zo verre zy gerekend werden, het Joodsche volk ingelijvd, en dus mede, uit het zaed van ABRAHAM, geboren te zijn. De tweede wedergeboorte was hunne bekeering en overgang tot het Christendom geweest; daer door waren zy nieuwe schepselen in CHRISTUS geworden; (vergel. vs. 3,) en, op deze laetste wijs, waren zy wedergeboren, *uit onvergangelyk* of onsterfelyk *zaed.*

Dit onvergangelyk zaed was *het levend en eeuwig blijvend woord van God.* Trouwens het woord der prediking van het Euangelie was het middel geweest, van het welk God zich bedient had, om hen te bekeeren, en te bewerken, tot het geloov in CHRISTUS. — Om aen te tonen, dat de leer van het Euangelie een *onvergangelyk* en onsterfelyk *zaed* zy beschrijvt de Apostel dezelve als *het levend en eeuwig blijvend woord van God*; als een *levend* woord, om dat het niet slechts een doode letter is, maer het hart levendig maekt en werkzaem in het goede, als een *eeuwig blijvend* woord, om dat het niet, gelijk de Wet, slechts voor eenen tijd, zal duuren, maer van eene altoosduurende verbindtenis is.

Deze laetste byzonderheid, dat de prediking van het Eu-

(*e*) 1 Joh. 3: 9.

angelie het *eeuwig blijvend woord van God zy*, wordt vs. 24 en 25. nader bevestigd.

24. (*f*) Want alle vleesch, elk een mensch, die, uit vergangelyk en stervelyk zaed, geboren wordt, is ook vergangelyk en stervelyk. Hy is als gras, het welk wel, voor eenigen tijd, eene schone vertoning maekt, maer spoedig verwelkt; (vergel. Jes. XL: 6,) ende alle heerlickheyt des menschen, alle de luister, welken hy bezitten kan, alle lichaems schoonheid en sterkte, alle rijkdommen, eer, aenzien, en waerdigheden, dit alles is als een bloeme des gras, het vergaet zo spoedig, als een veldbloem verdort. Het gras, welk eene schone vertoning het ook maken moge, is zeer schielyk verdorret, ende sijn bloeme is zeer spoedig afgevallen. Even zo gaet het ook, met eenen mensch, die, uit vergangelyk en stervelyk zaed, geboren is, en met allen zijnen luister. Het is alles kortstondig.

25. Maer het woort des Heeren blijft in der eeuwigheyt: ende dit is het woort dat onder u verkondigt is, en door middel van het welk gy, tot Christenen, zijt wedergeboren. Deze uitnemende weldaed, welke God u bewezen heeft, moet u dringen, tot een vertrouwelyk hopen op de zaligheid, (vergel. vs. 13,) tot het naervolgen van het voorbeeld der Goddelyke heiligheid, (vergel. vs. 14-16,) en tot een eerbiedig verkeer, voor het aengezicht van uwen hemelschen Vader, (vergel. vs. 17:) en, vermits gy lieden te zamen dezer weldaed zijt deelächtig geworden; moet de overweging daer van u aensporen, om elkanderen hartelyk liev te hebben. (vergel. vs. 22.)

(*f*) Jes. 40: 6. 1 Cor. 7: 31. Jac. 1: 10. ende 4: 14. 1 Joh. 2: 17.

HET II. KAPITTEL.

DE middelen, welke deze Christenen moesten by de hand nemen, om, tot onderlinge lievde, aengewakkerd te worden, stelt de Apostel voor, vs. 1-10.

a. *Het afleggen van alle neigingen, strijdig met de lievde, vs.* 1.
b. *Het opwassen in de genade, vs.* 2, 3.
c. *Het toenemen in de kracht van geloov, vs.* 4-10.

1. So (*a*) legt dan, daer gy, op de gezegde wijs, zijt wedergeboren, (vergel. Kap. I: 23,) en uit dien hoofde geroepen wordt, tot het uitöeffenen van eene ongeveinsde broederlievde; (vergel. Kap. I: 22:) *zo legt dan* af, even als men een oud en versleten kleed aflegt, alle quaetheyt, of boosäertigheid, waer door men vermaek schept, in de ellenden van anderen, ende alle bedrogh in woorden en daden, waer door de een den anderen zoekt te misleiden, ende alle geveynstheyt, waer door men zich anders vertoont, dan men in het hart gevoelt; ende alle nijdigheyt over den voorspoed van anderen, ende alle achterklappingen, om de eer en den goeden naem van anderen te benadeelen.

Deze hatelyke neigingen waren zeer gewoon onder de Joden, die daer in, door de Jodengenoten, werden naergevolgd.

2. Ende als nieuwgeborene kinderkens, die nog maer onlangs, uit onvergangelyk zaed, wedergeboren, en, tot het Christendom, bekeerd zijt, (vergel. Kap. I: 23.) zijt seer begeerigh nae de redelicke onvervalschte

(*a*) Matth. 18: 3. Rom. 6: 4. 1 Cor. 14: 20. Ephes. 4: 23. Coloss. 3: 8. Hebr. 12: 1.

melck van Gods woord, op dat gy door deselve meugt opwassen, in kennis en Godsvrucht.

Het woord, door *zeer begeerig te zijn* overgezet, beteekent, iets hartelyk te beminnen en 'er een vuurig verlangen naer te hebben. (vergel. Rom. I: 11. 2 Cor. V: 2. Phil. I: 8. II: 26.) — De *melk*, naer welke deze Christenen zulk een brandend verlangen hebben moesten, is zekerlyk het woord van God, de leer van het Euangelie. Trouwens het gene de melk is, voor jonge kinderen, als zijnde een zeer gepast middel, om hen, in wasdom en krachten, te doen toenemen, is de leer van het Euangelie, voor jonge Christenen. Door het hooren en overdenken van Gods levendig en eeuwig blijvend woord, (vergel. Kap. I: 23,) moeten zy opwassen in de genade, toenemen in kennis, geloov, en Godsvrucht. — De Apostel noemt het Euangelie een *redelyke* melk, om dat het, met de uitspraken der gezonde reden, volkomen overëenstemt, en een *onvervalschte* melk, zuiver, niet vermengd, met menschelyke begrippen, en derhalven zeer geschikt, om de gezondheid van de ziel te bevoorderen. (vergel. Rom. XII: 1. 1 Tim. I: 10. 2 Tim. I: 13. IV: 3. Tit. I: 9. II: 1.)

3. Indien gy anders (*Naerdien gy*, vergel. Rom. VIII: 9, 17. 1 Cor. VIII: 5. XV: 15. 2 Thesf. I: 6) by ondervinding weet, en als het ware (*b*) gesmaeckt hebt dat de Heere JESUS CHRISTUS goedertieren is. Even als de jonge kinderkens den zoeten smaek der melk proeven, en daernaer zeer beggerig zijn; zo moet ook gy, die, in het Euangelie, de goedheid van den Verlosser, als het ware, gesmaekt hebt; naer dat zielen voedsel zeer begeerig zijn.

De opwekking, om toe te nemen, in de kracht van het geloov, wordt zinbeeldig voorgesteld, vs. 4-10.

De Apostel teekent de Gemeente der Christenen, als eenen God gewijden Tempel, even als PAULUS, 1 Cor. VI: 19. Van dezen Tempel is CHRISTUS de hoek en grondsteen, en de Christenen worden hier aengemerkt, als levendige steenen, die met CHRISTUS verëenigd en te zamen opgetrokken worden, tot een geestelyk gebouw, vs. 4, 6-8. Het denk-

(*b*) Ps. 34: 9.

denkbeeld van zulken Tempel gav hem wederom aenleiding, om de Christenen te beschouwen, als geestelyke Priesteren, die Gode de offeränden van geloov en dankbaerheid toebrengen, vs. 5, 9, 10.

1. *De Christenen moesten, als levendige steenen, op* CHRISTUS *den hoeksteen, tot een' geestelyken Tempel, worden opgebouwd, en zich gedragen, als geestelyke Priesteren, vs. 4, 5.*

—. *Het eerste vinden wy, vs. 4, 5ª.*

——. *En het andere, vs. 5ᵇ.*

2. *Beide deze stukken worden vervolgens nader aengedrongen, vs. 6-10.*

—. *Ten aenzien van het eerste, het opgebouwd worden tot eenen geestelyken Tempel, vs. 6-8:*

/. *De Christenen zouden 'er een gezegend vruchtgevolg van genieten, vs. 6.*

//. *Maer de ongelovigen zouden de schromelyke gevolgen van hunne hardnekkigheid ondervinden, vs. 7, 8.*

——. *Met betrekking tot het andere, het geestelyk Priesterschap der gelovigen, vs. 9, 10.*

4. (*c*) Tot welcken CHRISTUS komende [*als tot*], en met Hem, door het geloov, verëenigd zijnde, als met eenen levenden steen, van de menschen wel verworpen, maer by Godt uytverkoren, [*ende*] dierbaer:

CHRISTUS wordt hier vergeleken. by eenen *steen*, en wel by eenen grond of hoeksteen, die het gansche gebouw onderschraegt. Dan het was geen *doode* en roerlose rots, maer een *levendige* hoeksteen, zo dat de steenen, die daer op gebouwd worden, deelen in het voedsel, het welk de grondsteen hun mededeelt. — Deze levende grondsteen was wel smadelyk *verworpen van de menschen*, van de hardnekkige Joden, en hunne Oversten; (vergel. Ps. CXVIII: 22. Matth. XXI: 42, 45. Luc. XX: 17, 19. Hand. IV: 11;) maer hy was *by God uitverkoren*, *en dierbaer*. Hy was, in Gods oo-

(*c*) Eph. 2: 20.

gen, een uitgelezen en allerkostbaerste steen, by welken niets mogt vergeleken worden.

5. So wordet gy oock selve, als levende steenen, die het leven en het voedsel trekken, uit dien allerkostbaersten grondsteen, met welken zy, door het geloov, vereënigd zijn, gebouwt [*tot*] (*d*) een geestelick huys, [*tot*] (*e*) een heyligh Priesterdom, om (*f*) geestelicke offerhanden op te offeren, die Gode aengenaem zijn door Jesum Christum.

Deze Christenen moesten, op dien kostbaren grondsteen, gevestigd, en met Hem vereënigd zijnde, *als levende steenen gebouwd worden tot het geestelyk huis* der Gemeente van den levendigen God. (vergel. 1 Tim. III: 15.) — De zakelyke zin is kortelyk deze: dat de gelovigen leden zijn van dat geestelyk lichaem, waer van CHRISTUS het hoofd, van die Maetschappy, waer van Hy de Heer is; dat die Maetschappy toeneemt, wanneer de Christenen vermeerderen, en dat de leden van die Maetschappy des te cierlyker steenen zijn van dat geestelyk gebouw, naermaten zy meer toenemen in kracht van geloov en heiligmaking.

Zy moesten ook gebouwd worden, en toenemen in de kracht van het geloov, om zich openbaer te maken, als *een heilig Priesterdom, om geestelyke offeranden op te offeren, welke Gode aengenaem zijn, door* JESUS CHRISTUS. — De Apostel had de Christenen zo even beschouwt, als zo vele deelen van den geestelyken Tempel, thans merkt hy hen aen, als Priesters in dien zelven Tempel. Oulings was de Priesterlyke waerdigheid alleen bepaeld, tot de Stam van Levi, en het huis van AARON; maer het voorrecht, van geestelyke Priesters te zijn, strekt zich uit, tot alle gelovigen, uit alle volken, gelijk voorspeld was Mal. I: 11. Zy zijn een *heilig Priesterdom*; de heiligheid der wettische Priesteren had haren grond, in de zalving der zonen van AARON, en zy vertoonden dezelve, in de onderscheidende kleederen, met welke zy vercierd waren, maer de heiligheid van deze geestelyke Pries-

(*d*) Hebr. 3: 6. (*e*) Openb. 1: 6. ende 5: 10. (*f*) Rom. 12: 1. Hebr. 12: 28.

Priesters heeft haren grond, in de zalving met de gaven van den Heiligen Geest, en maekt zich openbaer, in eenen heiligen wandel. — In deze hoedanigheid van Priesteren *offeren* de Christenen, *geestelyke offerânden op* van gebeden, dankzeggingen, en allerlei vruchten der gerechtigheid, *welke Gode aengenaem zijn*, niet uit kracht van derzelver innerlyke waerdy, maer *door* JESUS CHRISTUS, en op grond van zijne volmaekte zoenöfferânde. (vergel. Hebr. XIII: 15, 16.)

6. Daerom, vermits CHRISTUS die uitgelezen en onvergelyk kostbare grondsteen is, van welken ik zo even gesproken heb, (vergel. vs. 4) *daerom* is oock vervattet in de Schrift, en wordt Jes. XXVIII: 16. gelezen, (g) Siet ick legge in Sion eenen uytersten hoecksteen, die uytverkoren [*ende*] dierbaer is: ende of als mede, Die in hem gelooft en sal niet beschaemt worden.

De aengehaelde woorden zijn ontleend, uit Jes. XXVIII: 16, welke de Apostel hier opgeevt, niet naer den Hebreeuwschen Text noch naer de Griekſche vertaling der LXX, maer volgens den zakelyken zin. Volgens onse Overzetting, lezen wy 'er: daerom, alzo zegt de HEER, *ziet ik leg eenen grondsteen in Zion, eenen beproevden steen, eenen kostelyken hoeksteen, die wel vast gegrond is; wie geloovt zal niet haesten*, dat is, hy zal niet onbezonnen te werk gaen, noch ook, in zijne verwachting, te leur gesteld worden. — Naer ons inzien, spreekt de Propheet regelrecht van den MESSIAS, die, aen het Joodsche volk, kort voor de verwoesting van Jerusalem, door het Euangelie, zou worden voorgesteld, als een kostbare grondsteen, als de algenoegzame oorzaek van eeuwige zaligheid, voor allen, die Hem gehoorzaem waren.

Uit deze aengehaelde Godspraek, bewijst de Apostel twee zaken; voor eerst dat hy den Verlosser, met recht, geteekent had, als een kostbare grondsteen; (vergel. Rom. IX: 33,) en ten anderen, dat hy de vereëniging, met dezen grondsteen, door het geloov, mogt aenmerken, als den eenigen weg ter behoudenis. Trouwens *die in Hem geloovt*, en zich, met een gelovig vertrouwen, op dien grondsteen

(g) Jes. 28: 16.

opbouwt, *komende tot Hem, als tot eenen levenden ſteen*, (verg. vs. 4,) *zal niet haesten*, noch, in zijne verwachting, *beſchaemd worden.*

7. U dan die gy gelooft is hy, die uitgelezen en kostelyke grondſteen, by uitnemenheid dierbaer. Gy kent de rechte waerdy van dien kostbaren grondſteen, daer gy den Heer CHRISTUS eerbiedigt, als den eenigen en algenoegzamen grond der eeuwige zaligheid. Hoe zeer zijt gy hier in onderſcheiden, van de hardnekkige Joden, die dezen kostbaren ſteen verſmaden; gy ſtelt hem, op den rechten prijs; maer den ongehoorſamen, die denzelven, door een hardnekkig ongeloov, verwerpen, [*wort geſegt*], (*h*) De ſteen dien de bouwlieden verworpen hebben, deſe is geworden tot een hooft des hoecks, ende (*i*) een ſteen des aenſtoots, ende een rotze der ergerniſſe:

De woorden, welke hier worden aengehaeld, zijn genomen, deels uit Pſ. CXVIII: 22, deels uit Jeſ. VIII: 14.

Pſ. CXVIII: 22. lezen wy, *de ſteen, welken de bouwlieden*, dat is, de Joodſche Overheden, met verſmading *verworpen hadden*, als of hy nergens nuttig toe ware, byzonder by de kruiciging van den gezegenden Verlosſer, *is* naderhand, by zijne verheerlyking, *tot een hoofd des hoeks*, tot eenen onwankelbaren grondſlag van het heerlyk gebouw der Kerke, *geworden.* — In deze Godſpraek derhalven, worden de Overheden des Joodſchen volks geteekend, als *ongehoorzamen* en ongelovigen by uitnemenheid; die den ſteen, welken God uitgeleſen en verördent had, om den onwankelbaren grondſlag der Kerke uit te maken, als een niets beduidend ding, verſmaedt hadden. Zy hadden, in dien ſteen, gene *dierbaerheid* erkent, en hem, op genen den minſten prijs geſtelt. — Geheel anders oordeelen 'er de Christenen over, welken hy *dierbaer* is.

Jeſ. VIII: 14. vinden wy deze Godſpraek: de HEER der heirſcharen zal zijn, *tot eenen ſteen des aenſtoots, en tot eenen rot-*

(*h*) Pſ. 118: 22. Matth. 21: 42. Hand. 4: 11. (*i*) Jeſ. 8: 14. Rom. 9: 33.

rotsteen der struikeling enz., dat is, tot eene aenleiding van zonden en een schromelyk verderv. — Hier vinden wy eene voorzegging, aengaende den MESSIAS; (verg. Rom. IX: 33.) welke blijkbaer vervuld is, in de ongelovige Joden, die zich, aen dezen steen, gestoten hebben, en 'er over gevallen zijn, voor zo ver zy, zich ergerende, aen de uitwendige omstandigheden van den Verlosser, Hem verworpen en vermoordt, en zich daer door eenen schromelyken val op den hals gehaelt hebben.

De ongehoorzamen, die zich, aen dezen steen, stoten, worden nader beschreven, vs. 8.

8. Den genen [*namelick*] is die kostbare grondsteen, tot eene rotse der ergernis, die haer aen het woort stooten, den Verlosser en zijn Euangelie smadelyk verwerpen, ongehoorsaem zijnde, en zich, in het rampzalig ongeloov, moetwillig verhardende, waer toe sy oock, in het Goddelyk besluit, geschikt en gesett zijn, voor zo ver God, die, in alle zijne handelingen, altoos wijs en rechtvaerdig is, besloten heeft, om hun de genade des geloovs, welke Hy aen niemand verschuldigd is, en zy, door hunne hardnekkige ongehoorzaemheid, alleszins verbeurt hadden, niet te schenken.

9. (*k*) Maer gy zijt, met de genade des geloovs, verwaerdigt, en by uitnemenheid bevoorrecht. Gy zijt een uytverkoren geslachte, (*l*) een Koninckliск Priesterdom, een heyligh volck, een verkregen volck: op dat gy soudet verkondigen de deugden des genen die u uyt de duysternisse geroepen heeft tot sijn wonderbaer licht.

Deze Christenen waren nu *een uitverkoren geslacht*, *een Koninglyk Priesterdom*, *een heilig volk*, *een verkregen volk*. — De spreekwijzen zijn kennelyk ontleend, van de uitsluitende voorrechten, met welke de Israëllers oudtijds, boven alle andere Natien, verwaerdigd waren, en worden hier toege-

(*k*) Exod. 19: 5. Deut. 7: 6. ende 14: 2. ende 26: 18. Ephes. 1: 14. (*l*) Openb. 1: 6. ende 5: 10.

past, op de onvergelykelyk meerdere voorrechten, welke de Christenen genieten.

De oude Israëllers worden zeer dikwijls beschreven, als *een uitverkoren geslacht.* — MOSE *zeide tot hun; u heeft de* HEER *uwe God verkozen, dat gy Hem, tot een volk des eigendoms, zoudt zijn, uit alle volken, welke op den aerdbodem zijn,* — *de* HEER *heeft lust gehad aen uwe Vaderen, om die liev te hebben, en heeft hun zaed, na hen, ulieden, uit alle de volken verkozen,* Deut. VII: 6, 15. (verg. Ps. CXXXV: 4.) God had de nakomelingen van JACOB, uit alle geslachten der volken, verkozen tot het volk van zijn byzonder eigendom. Maer, in eenen veel meer verheven zin, maken de gelovigen, welken CHRISTUS dierbaer is, (vergel. vs. 7.) *een uitverkoren geslacht uit*, voor zo ver zy, uit den overigen hoop van de gansche waereld, welke voor God verdoemelyk is, (vergel. Rom. III: 19.) uitverkoren zijn, niet slechts tot uitwendige volksvoorrechten, maer tot het genot der eeuwige zaligheid.

De oude Israëllers waren een *Koninglyk Priesterdom.* — Deze eeretijtel wordt, aen JACOBS gansche nageslacht, gegeven, Exod. XIX: 6. In het Hebreeuwsch staet *een Koningrijk van Priesters*, maer de LXX hebben een *Koninglyk Priesterdom*, en, deze vertaling heeft onse Apostel gevolgt. Zy waren Koninglyke Priesters, voor zo ver zy, op zoortgelyk eene wijs, als Priesters, toegewijd waren, aen den dienst van den opperſten Koning. — Maer, in veel meerderen nadruk, zijn de gelovige Koninglyke Priesters, daer zy, door den Geest, tot dienaers van den Koning der Koningen, geheiligd zijn, en, als een heilig Priesterdom, geestelyke offeränden opöfferen, welke Gode aengenaem zijn door JESUS CHRISTUS. (vergel. vs. 5.)

De oude Israëllers maekten een *heilig volk* uit, gelijk zy zo genaemd worden Exod. XIX: 6, voor zo ver zy afgescheiden waren van de Heidenen, om geen deel te hebben, aen hunne afgoderyen en grouwelen. — Even zo zijn ook de gelovigen afgescheiden, van de zondige waereld, om gene gemeenschap te hebben, met de onvruchtbare werken der duisternis.

De

De oude Israëllers maekten een *verkregen volk* uit. Daerom heten zy Gods *eigendom*, Exod. XIX: 5, en Mal. III: 17. alwaer de LXX het zelvde woord hebben, het welk hier voorkoomt. Zy maekten het volk van Gods byzonder eigendom uit, het welk Hy, met uitsluiting van alle andere Natien, onder zijne onmiddelyke bescherming, had aengenomen. — Dan, in eenen veel sterkeren nadruk, zijn de gelovige Gods *verkregen* en eigen *volk*; daer Hy hen bemint, als het zwart van zijnen oogappel, en voor hunne belangen zorgt, met de tederheid van eenen Vader.

Maer tot wat einde, zijn deze onwaerdeerbare voorrechten, aen den gelovigen, geschonken? *op dat zy zouden verkondigen de deugden van Hem, die hen, uit de duisternis, geroepen heeft, tot zijn wonderbaer licht.*

God had hen *geroepen*, en krachtdadig verlost, uit de *duisternis* van onkunde en godloosheid, in welke zy verkeerd hadden, toen zy blinde Heidenen, en ook, toen zy, voor hunne bekeering, nog Jodengenoten waren. Hy had hen overgebracht, *tot zijn wonderbaer licht*, dat is, tot de gelovige erkentenis van het Euangelie, door het welk een verwonderingswaerdig licht van kennis en deugd, hoedanig men niet had kunnen verwachten, is verspreid geworden. — De *deugden* van God, dat is, den lov van zijne volmaektheden, byzonder welke Hy, in deze weldaed, verheerlykt had, moesten de gelovigen *verkondigen*, en, met dankbare harten, vermelden. Hier toe verplichtten hen de uitnemende voorrechten, welke zy genoten, en dit was het oogmerk, waer toe zy met dezelve verwaerdigd waren.

Om hun de grootheid der voorrechten, welke zy thans genoten, onder het oog te brengen, herïnnert hun de Apostel den rampzaligen toestand, in welken zy voorheen verkeert hadden, vs. 10.

10. (*m*) Die gy eertijts geen volck en waert, maer nu Godts volck zijt; die [*eertijts*] niet ontfermt en waert, maer nu ontfermt zijt geworden.

(*m*) Hos. 1: 10. ende 2: 22. Rom. 9: 26.

Eertijds waren zy geen volk, en *niet ontfermd*. — De Apostel ontleent deze spreekwijzen, uit Hos. I: 10. en II: 22. In beide deze plaetsen, wordt eene heerlyke belovte gedaen, aen een zeker volk, het welk voorheen, met toespeling op de twee kinderen van den Prophceet, voorkwam, onder de benamingen van *Loammi* en *Loruchama*, dat is, *geen volk*, en *niet ontfermd*, maer vervolgens *Ammi* en *Ruchama*, dat is, *mijn volk* en *mijn ontfermde*. Volgens het verband van Hos. I: 12. met vs. 10, worden de Israëllers bedoeld; deze waren te voren een *Loammi*, dat is, *geen volk*, voor zo ver de HEER hen, onder de Babylonische gevangenis, behandelt had, als of zy het volk van zijn byzonder eigendom niet waren. — Even zo was het ook gegaen, met deze Christenen; voor hunne bekeering waren zy verharde Jodengenoten, en van natuure blinde Heidenen. Zy behoorden in het geheel niet, tot Gods byzonder en begunstigde volk.

Maer nu, door hunne bekeering tot het Christendom, waren zy *Gods volk* en zijne *ontfermden* geworden; de voorwerpen van Gods onderscheidende lievde en gunsten in CHRISTUS.

B. *Wijders onderricht de Apostel deze Christenen, hoe zy zich gedragen moesten, onder de verdrukkingen, Kap. II:* 11— *III:* 22.

§. *Zy moesten de verdrukkingen, immers zo veel mogelyk was, door geoorloovde middelen, ontwijken, ten minsten zy moesten zich dezelve, door een onvoorzichtig gedrag, niet op den hals halen, maer veel meer 'er zich op toeleggen, om de genen, die buiten waren, te gewinnen, Kap. II:* 11— *III:* 13.

A. In het gemeen vermaent hy hen, tot eenen voorbeeldigen wandel, onder de Heidenen, Kap. II: 11, 12.

B. Meer byzonder leert hy hen, hoe zy zich, ten aenzien van onderscheidene standen en betrekkingen, onder de menschen, te gedragen hadden, Kap. II: 13— *III:* 13.

a. De zaek zelve wordt voorgesteld, Kap. II: 13— *III:* 9.

11. Geliefde broeders, ick vermane [*u*] allerërnstigst en minzaemst, als inwooners ende vreemdelingen, (*n*) dat gy u onthoudt van de vleeschelicke begeerlickheden, welcke krijgh voeren tegen de ziele:

Vleeschelyke begeerlykheden zijn de dierlyke neigingen, tot de wellusten en de zinlyke voorwerpen, welke Gal. V: 16. de begeerlykheden des vleesches genaemd worden. — Deze *voeren krijg tegen de ziel*, zy verlagen den geest, maken denzelven aerdsgezind, en berokkenen deszelvs verderv. — De Christenen moesten 'er zich, uit dien hoofde, van *onthouden*, dezelve bedwingen, en betonen, dat zy daer van eenen afkeer hadden.

Dit vermaende hen de Apostel, als *inwoners en vreemdelingen*. Het eerste woord doet ons denken, aen zulken, die, buiten hun Vaderland, woonächtig zijn, en het ander aen de zodanigen, die, in een vreemd land, voor eenigen tijd, omswerven. — Deze Christenen waren *inwoners* en *vreemdelingen*, in de landschappen van klein Asia. (vergel. Kap. I: 1.) Maer deze omstandigheid leverde gene byzondere drangreden op, voor deze Christenen, om zich meer, dan de landzaten, van de vleeschelyke begeerlykheden te onthouden. Wy zouden daerom denken, dat de Apostel hier het oog hebbe, op hun vreemdelingschap op deze aerde. Zy moesten zich herïnneren, dat zy hun burgerschap hadden, in de hemelen, (vergel. Phil. III: 20,) en hier slechts, voor eenen korten tijd, verkeerden; deze overweging moest hen aensporen, om zich te onthouden, van de vleeschelyke begeerlykheden, welke krijg voeren tegen de ziel, naer welk beste deel zy spoedig by den HEER wezen zouden.

12. (*o*) Ende houdt uwen wandel eerlick, gedraegt u, in alles, deugdzaem, daer gy verkeert onder de blinde Heydenen, die uw gedrag nauwkeurig gadeslaen, en daer in zo gaerne iets zouden vinden, het welk hun aenleiding geven kon, om de leer van het Euangelie te lasteren, als of zy den weg baende, tot losbandigheid; (*p*) op dat in 't

(*n*) Rom. 13: 14. Galat. 5: 16. (*o*) Rom. 12: 17. 2 Cor. 8: 21. Phil. 2: 15. (*p*) Tit. 2: 8. 1 Petr. 3: 16.

gene ſy qualick van u ſpreken, als van quaetdoenders, op dat zy, in de plaets van u te lasteren, als deugnieten, die, voor de Maetſchappy, hoogst verdervelyk zijn, (*q*) ſy in tegendeel uyt de goede wercken, die ſy in [*u*] ſien en opmerken, Godt verheerlicken mogen, en openlyk erkennen, dat het Christendom Gods eer bevoordert, (*r*) in den dagh der beſoeckinge.

In den dag der bezoeking. — God wordt gezegd de menſchen, op tweeërlei wijs, te *bezoeken*, of in gunst of in gramſchap. De *dag der bezoeking* beteekent daerom, volgens zommigen, den tijd, op welken God de Heidenen, met de prediking van het Euangelie, en met de bekeering tot het geloov in CHRISTUS, begunſtigen zoude; (vergel. Luc. I 68, 78. VII: 16. Hand. XV: 14.) de Apostel zou dan willen zeggen, dat de Heidenen, door het hooren van het Euangelie, en het opmerken van den lovwaerdigen wandel der Christenen, zouden opgewekt worden, om God te verheerlyken, zo dra zy, tot het geloov in CHRISTUS bekeerd waren. Anderen verſtaen, door den *dag der bezoeking*, eenen tijd van geduchte oordeelen, gelijk deze uitdrukking zo meermalen voorkoomt, by de LXX, (vergel. Jeſ. X: 3. Jer. VI: 15. X: 15.) byzonder den tijd van Jeruſalems verwoesting; volgens dit begrip, is des Apostels mening deze, dat de Heidenen, die de Christenen aenzagen, voor eenen byzonderen aenhang onder de oproerige Joden, door het opmerken van hun lovwaerdig gedrag, tot andere gedachten zouden komen, en bewogen worden, om God te verheerlyken, over het ſparen der Christenen, by de ſchromelyke verwoesting, welke het Joodſche volk treffen zoude.

Wy, voor ons, zouden het woord, door *bezoeking* vertaeld, lievst in den allereïgenlykſten zin nemen, voor opzicht en onderzoek, en, door den *dag der bezoeking*, eenen tijd van opzicht of onderzoek verſtaen, wanneer de Christenen, voor de Heidenſche Overheden, geroepen werden, om zich, wegens hun gedrag, te verântwoorden. Te weten zy werden, door de ongelovige Joden, menigmalen voor de

(*q*) Matth. 5: 16. (*r*) Luc. 1: 68. ende 19: 44.

de Heidensche Overheden geroepen, en beschuldigd, als allerschadelykste werktuigen van den Burgerstaet. (verg. Jac. II: 6[b].) Dit kwaedspreken en lasteren werdt, door de Heidenen, naergevolgd. — Wanneer nu de Christenen, in alle opzichten, een deugdzaem leven leiden, zouden de lasteraers, in den gemelden *dag der bezoeking*, beschaemd worden, en daer door zouden zommigen der Heidenen bewogen worden, om *God te verheerlyken*, door openlyk te erkennen, dat de leer van het Euangelie de beste burgers en de deugdzaemste menschen vorme.

Deze verklaring schijnt ons des te meer aennemelyk, daer zy ongemeen wel strookt, met het verband van zaken, en de Apostel de Christenen, in het onmiddelyk volgende 13 vs., by wijs van gevolgtrekking opwekt, om, aen de burgerlyke Overheid, allen eerbied en onderdanigheid te bewijzen.

a. Eerst stelt de Apostel de plichten voor, omtrent de burgerlyke Overheden, vs. 13-17.

𝔞. *Deze plichten worden opgegeven, vs.* 13, 14.

1. *In het gemeen, vs.* 13[a].

2. *In het byzonder, vs.* 13[b], 14.

𝔟. *De betamelykheid van deze plichten wordt aengetoond, vs.* 15.

𝔠. *Er wordt eene bedenking uit den weg geruimd, vs.* 16.

𝔡. *Het voorschrivt van deze plichten wordt, met immenging van eenige andere, nog eens herhaeld, vs.* 17.

13. (*s*) Zijt dan, op dat uw gedrag, in den dag der bezoeking, wanneer het, door de burgerlyke Overheden, zal onderzogt worden, den toets kunne doorstaen; (vergel. vs. 2;) *zijt dan* alle menschelicke ordeninge, alle regeeringsformen, welke, door de menschen, onder welke gy verkeert, zijn ingesteld, met eerbied en gehoorzaemheid, onderdanigh, om des Heeren wille, om dat CHRISTUS het bevolen heeft; en wacht u, van het voorbeeld der op-

(s) Rom. 13: 1. Tit. 3: 1.

roerige Joden naer te volgen. Onderwerpt u gewillig, aen de Overheden, welke over u gesteld zijn, het zy den Koningh, of den Romeinschen Keizer, als de opperste macht hebbende:

14. Het zy den Stadthouderen, als die van hem, in de wingewesten, gesonden worden, om zijnes namens, recht en gerechtigheid te handhaven, tot straffe wel der quaetdoenders, maer [*tot*] prijs, beloning, en bescherming der gene die goet doen. (vergel. Rom. XIII: 3, 4.)

15. Want alsoo is 't de wille Godts, die een God is van orde, en daerom de verwarring in den Burgerstaet afkeurt, (*t*) dat gy weldoende, door een deugdzaem gedrag te leiden, en onderdanigheid aen de Overheden te betonen, den mont stopt aen de onwetentheyt der dwase menschen, die, zonder uwe beginselen en bedoelingen te kennen, uit enkele kwaedäertigheid, uw gedrag lasteren, als of gy verstoorers waert van de gemene rust, en zeer schadelyke werktuigen in den Burgerstaet.

16. (*v*) Als vrye lieden, zoudt gy misschien kunnen denken, behoeven wy ons, door de Romeinen, niet te laten overheerschen, om dat gy, toen gy Jodengenoten geworden zijt, het volk der Joden zijt ingelijvd, die zich zo zeer beroemen, op hunne vryheid. (vergel. Joh. VIII: 33.) Het is waer, gy zijt vry, voor zo ver gy verlost zijt, uit de dienstbaerheid aen Moses Wet, aen welke gy u, by het aennemen van den Joodschen Godsdienst, onderworpen had; (vergel. Gal. IV: 31. V: 1, 13. Jac. I: 25. II: 12.) gedraegt u daerom, als vrye, ende niet de vryheyt hebbende als een deckfel der boosheyt. Wacht u, van het voorbeeld der ongelovige Joden naer te volgen, die, onder het voorwendsel van hunne vryheid te handhaven, allerwegen schromelyke beroeringen verwekken. Gy zijt immers niet ontslagen, ook kunt gy niet ontslagen worden, van de wet der natuur, der volken, en des Euangeliums. Maekt dan geen misbruik van de vryheid, (vergel. Gal. V: 1,) maer gedraegt u, als dienstknechten Godts, door zijne ge-

(*t*) Tit. 2: 8. (*v*) Joh. 8: 32. Rom. 6: 18. Galat. 5: 1.

geboden blymoedig te gehoorzamen, byzonder ook in de onderwerping, aen de machten, welke over u gesteld zijn. (vergel. Rom. XIII: 1.)

17. (*x*) Eert kortom een yegelick, welken gy, uit hoofde van zijnen rang, waerdigheden, of gaven, eer verschuldigd zijt; (vergel. Rom. XII: 10,) (*y*) hebt alle menschen, maer byzonder de broederschap, uwe mede Christenen, het zy zy Joden, het zy zy Heidenen zijn van oorsprong, hartelyk lief, en maekt die lievde, met daden, openbaer: vreest Godt, en betoont, in alle uwe gedragingen, dat gy, met eerbied voor Hem, bezield zijt, (verg. Kap. I: 17:) (*z*) eert den Koningh, den Romeinschen Keizer, bewijst hem gehoorzaemheid, en betaelt de schattingen gewillig.

b. Vervolgens geevt de Apostel de plichten der Christenen op, welke betrekkelyk zijn, tot den huisselyken staet, of tot de bedienden, vs. 18-25.

a. Deze plichten worden voorgesteld, vs. 18. en,

b. Met krachtige drangredenen, aengebonden, vs. 14-25.

1. Om dat zy daer door lov by de menschen, en gunst by God verwerven zouden, vs. 19, 20.

2. Om dat zy daer toe, door het merkwaerdig voorbeeld der lijdzaemheid van den Verlosser zelven, werden aengemoedigd, vs. 21-25.

—. Dit heerlyk voorbeeld wordt, ter naervolging, aengepresen, vs. 21-23.

——. By deze gelegenheid, geevt de Apostel eene nadere beschrijving van CHRISTUS *lijden, vs. 24, 25.*

/. Van dat lijden zelvs, vs. 24ᵃ.

//. Van deszelvs oogmerk, vs. 24ᵇ, en

///. Van deszelvs gezegende vruchtgevolgen, vs. 24ᶜ, 25.

18. (*a*) Gy huysknechten, zijt met alle vreese,

(*x*) Rom. 12: 10. 1 Petr. 5: 5. (*y*) Rom. 12: 10. Ephes. 4: 3. Hebr. 13: 1. 1 Petr. 1: 22. (*z*) Matth. 22: 21. (*a*) Ephes. 6: 5. Colos. 3: 22. 1 Tim. 6: 1. Tit. 2: 9.

met alle blijken van eerbied en gehoorzaemheid, onderdanigh den heeren, niet alleen den goeden ende beſcheydenen, die u, op eene zachte en menschlievende wijs, behandelen, en daer door uwe toegenegenheid gewinnen, maer oock den harden, die norsch, drivtig, en onhandelbaer zijn; zelvs die u mishandelen.

Elders worden de *dienstknechten* benaemd, met een woord, het welk ſlaven beteekent; (vergel. Eph. VI: 5. Col. III: 22. 1 Tim. VI: 1.) maer hier bedient zich de Apostel van een Griekſch woord, het welk eigenlyk eenen *huisknecht*, eenen *Domeſtiek* zeggen wy, beteekent, en ook gebruikt wordt, van zulke ſlaven, die in vryheid geſteld waren, en evenwel, als dienstknechten, in het huis van hunnen heer, bleven. — Dan met dit alles, bedoelt hy die zelvde lijveigene bedienden, die met geld gekocht waren, en anders ſlaven genaemd worden. Dit blijkt duidelyk, uit de benaming van *heeren*, welk, volgens de kracht van het Griekſche woord, zulke Meesters beteekent, die een volſtrekt recht van eigendom hadden, over hunne ſlaven. (vergel. 1 Tim. VI: 1. Tit. II: 9.) — De Apostel ſchijnt het woord *huisknechten*, alleenlyk om de zachtheid, gebruikt te hebben.

Denkelyk heeft de toenmalige denkwijs der Joden, dat de dienstbaerheid aen de Heidenen beneden hunne Nationale waerdigheid ware, welke deze Christenen, toen zy Jodengenoten geworden waren, hadden overgenomen, den Apostel aenleiding gegeven, tot het voorſchrijven van deze vermaning.

19. (*b*) Want dat is eerst genade en recht *eer*, indien yemant, om de conſcientie voor Godt, om een goed geweten voor God te hebben, en om Hem te behagen, ſwarigheyt en onäengename behandelingen geduldig verdraegt, lijdende ten onrechte, zonder dat hy 'er reden toe gegeven hebbe.

Dat is genade. — Zommige afſchrivten hebben, met de Syriſche vertaling, *dit is de genade by* GOD, en dan is de mening, dat zulk een gedrag, als hier beſchreven wordt,

(*b*) Matth. 5: 10.

wordt, Gode aengenaem zy, en, met zijne hoge goedkeuring, vereërd worde.

20. Want (of *Trouwens*) wat is het, en hoe zoudt gy daer door eenen lov verdienen kunnen, indien gy lijden verdraegt als gy fondigt, en tegen uwen heer misdoet, ende [*daer over*] geflagen wort? Dan zoudt gy flechts die ftraf ondergaen, welke gy verdient had. (*c*) Maer indien gy mishandelingen geduldig verdraegt als gy weldoet, en uwen plicht betracht, ende [*daer over*] of des niet tegenftaende, lijdet en de mishandelingen geduldig ondergaet, dat is genade en aengenaem by Godt.

21. Want (of *Immers*) hier toe, tot zulk eene onderdanigheid aen uwe heeren, en tot zulk een geduldig verdragen van hunne mishandelingen, zijt gy, door het Euangelie, geroepen, en uit hoofde van uwen overgang tot het Christendom, verplicht. Gy moet ook hier in het heerlyk voorbeeld van den Verlosfer naervolgen, dewijle oock Christus, die rechtvaerdige by uitnemenheid, als Borg voor ons en in onfe plaets, op de meest duldelofe wijs, geleden heeft, en al dat lijden doorgeftaen, met een geduld, het welk geen weêrga kent, (*d*) ons een exempel nalatende, op dat gy, ook in dit opzicht, fijne voetftappen foudet navolgen.

22. (*e*) Die geen fonde, immer in alle zijne handelingen, gedaen en heeft, noch zelvs ooit, in woorden, geftruikelt heeft: want daer en is geen bedrogh in fijnen mont gevonden;

23. (*f*) Die als hy gefcholden, befchimpt, en gelasterd wiert, niet weder en fcholdt, ende als hy leedt, op eene onmenfchelyke wijs, mishandeld wordende, zelvs zijnen moordbeulen niet eens en dreygde. Nimmer ontviel Hem een ongeduldig woord, nimmer dacht Hy aen wederwraek, maer gaf het over aen dien die recht-

(*c*) 1 Petr. 3: 14. ende 4: 14. (*d*) Joh. 13: 15. Philipp. 2: 5. 1 Joh. 2: 6. (*e*) Jef. 53: 9. 2 Cor. 5: 21. 1 Joh. 3: 5. (*f*) Math. 27: 39. Joh. 8: 48, 49.

veerdelick oordeelt, om zijne zaek te handhaven, en zijne onschuld openbaer te maken.

24. (g) Die selve de schromelyke straffen van onse sonden, (vergel. Joh. IX: 41.) in sijn lichaem, dat is, in zijn' eigen persoon, gedragen heeft op het hout des kruices, onder andere ook met dit oogmerk, (h) op dat wy de sonden afgestorven en van hare overheersching verlost zijnde, der gerechtigheyt leven, en ons, uit het beginsel van dankbaerheid, op ongeveinsde Godsvrucht toeleggen souden. Zo moeten wy de voetstappen naervolgen van Hem, door wiens stramen gy genesen zijt, door de mishandelingen Hem aengedaen, van welke zijne wonden en striemen de kennelykste blijken opleverden, is onse zaligheid uitgewerkt. (vergel. Jes. LIII: 5) Hoe veel zijt gy dan aen Hem verschuldigd?

25. Want gy waert te voren (i) als dwalende schapen, buiten den weg des heils, omswervende, en aen allerlei onheilen blootgesteld; maer, zedert gy het Christendom hebt aengenomen, zijt gy nu bekeert tot den groten Herder der schapen, ende Opsiender uwer zielen, die, met de tederste lievde, zorg draegt, voor uwe belangen.

(g) Jes. 53: 4. Matth. 8: 17. (h) Rom. 6: 11. (i) Jes. 53: 6. Ezech. 34: 6. Luc. 15: 4.

HET III. KAPITTEL.

c. De Apostel voegt 'er de plichten der Echtgenoten by, vs. 1-7.

a. De plichten der vrouwen vinden wy vs. 1-6.

1. Deze plichten worden voorgesteld, vs. 1-4. zy zijn tweedeilei.

—. Van onderdanigheid, zelvs aen ongelovige mannen, vs. 1, 2.

——. Van eerbaerheid, in gewaed en opschik, vs. 3, 4.

1. (*a*) DEsgelijcks, gy vrouwen, gedraegt u betamelyk, omtrent uwe mannen, zelvs omtrent de zulken, die het Christendom verwerpen; zijt uwe eygene mannen onderdanigh. Het betaemt u niet minder, om onderdanig te zijn, aen uwe mannen, dan de dienstknechten, om hunne heeren te gehoorzamen; (verg. Kap. II: 18,) op dat oock so eenige van uwe mannen den woorde des Euangeliums ongehoorsaem zijn, en de Christelyke leer ongelovig verwerpen, sy, door den lovwaerdigen wandel der Christen vrouwen, zelvs sonder woort en vermaning, mogen gewonnen en bewogen worden, om het Christendom te omhelsen. Immers daer daden spreken, en het Christendom aenprijsen, is geen omslag van woorden nodig. Zy zullen, van de waerheid des Euangeliums, en van den gezegenden invloed, welk het heeft, op de verbetering van den wandel, overtuigd worden;

2. Als sy sullen ingesien en, met aendacht opgemerkt hebben uwen kuyschen wandel in, en gepaerd met, vreese

De *wandel* der Christen vrouwen moest alleszins *kuisch*

(*a*) Gen. 3: 16. 1 Cor. 14: 34. Ephes. 5: 22. Coloss. 3: 18. Tit. 2: 5.

zijn, en, in alles, een duidelyk bewijs opleveren van eene onschendbare huwelykslievde, jegens hare mannen, zonder zich daer tegen, in onbedachtzame woorden of daden, te vergrijpen; ja zelvs met vermijding van allen schijn des kwaeds. — Die kuische wandel moest zijn, *in* en gepaerd gaen *met vrees*, dat is, niet alleen met eerbied en onderdanigheid jegens hare mannen, maer ook met eene omzichtige zorgvuldigheid, om niets te doen of te laten, waer door by hare mannen het vermoeden zoude kunnen opkomen, als of zy zich, tegen de regels der kuisheid of der schuldige onderdanigheid, vergrepen.

Zulk een lovwaerdig gedrag der vrouwen kon een middel zijn, om hare ongelovige mannen, tot nadenken, te brengen, en te doen opmerken, dat het eene verfoeilyke lastering ware, wanneer men voorgav, dat het omhelsen van de Euangelie leer de menschen ongeschikt maekte, voor de gezellige zamenleving; al was het zelvs, dat zulke mans geen enkel woord, ter aenprijzing van het Christendom, horen wilden, zou nog het gedrag der vrouwen een onlochenbaer bewijs opleveren, voor den gezegenden invloed, welken het Euangelie heeft op de verbetering van hart en wandel.

3. De eerbaerheid in gewaed en opschik vergezelle den voorbeeldigen wandel der Christen vrouwen; (*b*) Welcker vercierfel zy, niet 't gene uyterlick is, [*bestaende*] in het vlechten des hayrs, ende omhangen van gout, ofte van kleederen aen te trecken:

Het vercierfel der vrouwen zy, *niet in het gene uiterlyk is.* — De Apostel veröordeelt gene matige verciering, in het gewaed, hoedanige, met iemands byzonderen stand, overëenkomt, noch, met de eerbaerheid en welvoeglykheid, strijdig is; maer hy wil, dat de Christen vrouwen, wat zy ook, overëenkomstig haren staet en het welvoeglyke, dragen mogten, in die uitwendige dingen, gene verciering, of veräengenaming van hare personen, zoeken moesten.

Meer byzonder noemt hy eenige dingen op, in welke de Christinnen haer vercierfel niet zoeken moesten, vs. 3[b]. — Hy

(*b*) 1 Tim. 2: 9. Tit. 2: 3.

Hy ſpreekt van het *vlechten des hairs.* Reeds van ouds werden de hairen, op onderſcheidene wijzen, opgehuld, zelvs was men gewoon, het hoofd, den hals, en het hair, met goud en edele geſteentens, op te pronken. Daer toe ſchijnt het *omhangen van goud* voor het naest betrekkelyk te zijn. Door het *aentrekken van kleederen*, wordt eene prachtige en wulpſche kleederdracht bedoeld. — By deftige lieden, onder de Ouden, werdt het een en ander, als een hoeren vercierſel, aengemerkt. Althans het kon nimmer tot een middel dienen, om ongelovige mannen te gewinnen, daer de vrouwen de belijdenis, welke zy van den nederigen JESUS deden, met haer gedrag, verlochenen zouden. (vergel. 1 Tim. II: 9, 10.)

4. Maer de Christen vrouwen moeten haer vercierſel hebben, in **de verborgen menſche des herten,** daer in dat zy een vernieuwd en verbeterd gemoedsbeſtaen ontvangen hebben, het welk zich openbaer maekt, in eenen heiligen wandel, **in het onverderſlick [*vercierſel*] eens ſachtmoedigen ende ſtillen geeſts, die koſtelick is voor Godt.**

De Apostel ſpreekt, van *het onverdervelyk vercierſel eenes zachtmoedigen en ſtillen geest.* Hy bedoelt eene dubbele cierdeugd, zeer geſchikt, naer de omſtandigheden, in welke deze Christinnen verkeerden, en om hare ongelovige mannen, zonder woord, te gewinnen. — Het woord *geest* ziet hier vooräl, op de hartstochten, in welker geregelde beſtuuring een voornaem gedeelte van de ware godzaligheid gelegen is. Door eene *zachtmoedige geestgeſteldheid*, zouden de Christinnen, in geval van onheuſche behandelingen, bewaerd worden, voor drivt en oplopenheid, zich langmoedig en beſcheiden gedragen; terwijl de *ſtille geestgeſteldheid* haer niet alleen wederhouden zoude, van bemoeiächtigheid, nieuwsgierigheid, en praetzucht, maer haer ook onverſchillig maken, omtrent de wisſelvalligheden des levens, zo dat zy zich, haren plicht betrachtende, in ſtille gelatenheid, aen heur lot, onderwerpen zouden.

Zachtmoedig en ſtil van geest te zijn, jegens ongelovige, dikwerv korſelige en onhandelbare mannen, zou veel edeler

cieraed zijn, dan alle uitwendige opschik, en was zeer geschikt, om den Christelyken Godsdienst, in deszelvs aengename en beminnelyke gedaente, te vertonen. — Dit cieraed is *onverdervelyk*, aen geen bederv of verändering, onderworpen, maer altijd schoon, daer alle uitwendige optojing van het lichaem, hoe prachtig en schitterende ook, aen allerlei bederv, onderworpen is. (vergel. Jes. III: 16-25. Jac. V: 2.) — Het is *kostelyk voor God.* Alle aerdsche schatten kunnen daer by niet vergeleken worden. Het is aengenaem, in de oogen van alle weldenkende menschen, en vooräl van den hogen God.

2. Deze plichten der Christen vrouwen worden nader aengedrongen, vs. 5, 6.

—. Door het voorbeeld der godvruchtige vrouwen van vorige tijden, in het gemeen vs. 5; en

— —. Door dat van SARA, *in het byzonder vs. 6.*

5. Hier toe moet u het voorbeeld der godvruchtige vrouwen van vorige tijden opwekken en aenmoedigen. Want alsoo vercierden haerselven eertijts oock de heylige vrouwen, met eenen zachtmoedigen en stillen geest, om, langs dien weg, van God een welgevallen te trekken. Niet minder waren zy, haren eigenen mannen, onderdanig. Zodanig was het naervolgingswaerdig gedrag van Rebecca, Rachel, Hanna, en andere heilige vrouwen, die op Godt hoopten, zonder laeggeestige inzichten, op Gods belovten vertrouwende, ende zy waren hare eygene mannen onderdanigh:

6. (c) Gelijck Sara Abraham gehoorsaem is geweest, waer van zy, in haer gansche gedrag, het welk altoos stilheid en onderwerping ademde, de deugdelykste proeven gegeven heeft: zy wilde Abraham, in alle dingen, zeer gaerne dienen en onderworpen zijn, hem noemende heere, ten blijke van haren eerbied, welcker dochters en naervolgers gy geworden zijt, als gy weldoet, door

(c) Genes. 18: 12.

door u, in de beöeffening der voorgeftelde plichten, naer behoren te kwijten, ende niet en vreeft voor eenige verfchrickinge.

Zy moesten *niet vrezen*, *voor eenige verfchrikking.* — Men denke, aen kwade behandelingen, aen ruuwe bejegeningen van de ongelovige mannen, recht gefchikt, om de godvruchtige Christinnen te *verfchrikken.* Daer voor moesten zy niet *vrefen*, voor zo verre zy zich daer door niet moesten laten affchrikken, van haren plicht rustig te betrachten. Al gebeurde het eens, dat de ongelovige man bulderde, fchold, dreigde, en mishandelde, de Christen vrouw moest zich daer aen zachtmoedig onderwerpen, en rustig voortgaen, in het betrachten van haren plicht, latende de uitkoomst den HEER aenbevolen.

b. *Hier op volgen de plichten der mannen, vs.* 7.

7. Gy mannen insgelijcks, hebt uwe vrouwen liev, en (*d*) woonet by [*haer*] met verftant, den vrouwelicken vate, als het fwackfte, eere gevende, als die oock mede-erfgenamen der genade des levens [*met haer*] zijt: op dat uwe gebeden niet verhindert en worden.

Vooräf hebben wy aen te merken, dat de Apostel hier plichten voorfchrijvt, aen gelovige mannen, welke zy te betrachten hadden, niet juist omtrent ongelovige vrouwen, gelijk zommigen menen: want, fchoon een Christen man ook een ongelovig wijv, door een zachtmoedig en godzalig voorbeeld, moest zoeken te gewinnen, zo mag men echter denken, dat dit ftuk, in de vorige vermaningen, ftilzwijgend opgefloten ligge. Het gene eene godvruchtige vrouw, jegens eenen ongelovigen man, betaemt, dat zelvde betaemt ook eenen gelovigen man, omtrent een ongelovig wijv. — Hier fchijnt de Apostel te leeren, hoe zich een Christen man gedragen moest, omtrent eene godvruchtige vrouw.

(*d*) Ephef. 5: 25, &c. Col. 3: 19.

Immers hy fpreekt van vrouwen, welke *mede-ervgenamen der genade des levens zijn.*

In het algemeen beveelt de Apostel den Christenen, *by hunne vrouwen te wonen, met verftand*, dat is, met wijsheid en voorzichtigheid, omtrent haer te verkeeren. Dit moet vooräl betoond worden, in eene befcheidene, zachte, en lievderijke behandeling van de vrouw, op dat haer gezach, in het huisgezin, bewaerd worde.

Meer byzonder wordt 'er bygevoegd, dat de mannen, *aen het vrouwelyk vat, als het zwakfte, eer geven moeten.* — Een *vat* beteekent allerlei werktuig, en wordt ook, voor eenen mensch, genomen. (vergel. Hand. IX: 15. Rom. IX: 21, 22.) Maer de vrouw is het *zwakfte* vat, de zwakkere kunne, zijnde doorgaens niet begaevd, met zulke grote fterkte, als het geflacht der mannen, en, aen meerdere zwakheden, onderhevig. Nu behandelt men vaten van een tederer maekfel, met meerdere zorgvuldigheid; even zo moeten ook de mannen, met hunne wijven, te werk gaen, zy moeten, aen de vrouwen, hare *eer geven*, dezelve niet veräehtelyk behandelen, gene aenleiding geven, of toelaten, dat iemand van het huisgezin haer verfmade, maer haer alle toegenegenheid en achting bewijzen.

De Apostel bedient zich, van eene tweeërlei drangreden. — Voor eerst om dat de vrouwen, even zeer by God begunftigd worden, als de mannen, wanneer zy beide geloven: *als die ook mede-ervgenamen der genade des levens met haer zijt.* De *genade des levens* zegt, volgens den Hebreeuwfchen fpreektrant, zo veel, als het leven, het welk eene genadegivt van God is; de zaligheid namelyk, welke hier begint, en in de eeuwige heerlykheid, voltrokken wordt. Van dit leven waren de gelovige vrouwen zo wel *ervgenamen*, bezitters en deelgenoten, als de gelovige mans, naerdien alle de gelovigen één zijn in CHRISTUS, zonder eenige onderfcheiding; (vergel. Gal. III: 28.) derhalven ftonden gelovige mannen en vrouwen, by God, gelijk, en daerom moesten ook de eerfte, aen de laetfte, de verfchuldigde eer geven. — Ten anderen zou God zijn ongenoegen betonen, over eenen

man, die zijne vrouw ſmadelyk behandelde. Daerom wordt 'er bygevoegd, *op dat uwe gebeden niet verhinderd worden.* De ongeſteldheid van het hart, in eenen man, die zijne vrouw verächt, zou hem de vrymoedigheid benemen, welke 'er, in het gebed, verëischt wordt. Huistwist maekt de gemoederen gemelyk en wrevelig; dit verhindert het gebed. De vrouw heeft ſtof, om te zuchten, en de man heeft een beſchuldigend geweten, het welk zijne vrymoedigheid, in het gebed, wechneemt.

d. De Apostel gaet eindelyk over, tot de plichten, in den burgerlyken omgang, welke de Christenen, in hun verkeer met hunne medemenſchen, betrachten moesten, vs. 8, 9.

a. Eerst ſpreekt hy, in het algemeen, van zulke plichten, welke, tot hunnen gewonen handel en wandel, betrekkelyk zijn, vs. 8.

b. Daer na van zulke, die meer byzonder opzicht hebben, tot beledigingen, vs. 9.

8. Ende eyndelick, om mijne beſtuuringen, welke ik, omtrent het ontwijken der vervolgingen, te geven heb, te beſluiten, (*e*) zijt alle, wie of hoedanige gy ook wezen moogt, eensgeſint, door het zelve te gevoelen en te ſpreken, over de grondwaerheden van het Euangelie, voornamelyk door dezelvde gezindheid te betonen, om de zaek van God, en elkanders wezenlyke belangen te bevoorderen, als mede door het vermijden van alle twisten en geſchillen, in burgerlyke zaken. Zo doende zal het blijken, dat gy ten onrechte gelasterd wordt, als onrustige menſchen. Zijt medelijdigh, en zoekt uwen mede Christenen, die in druk zijn, alle mogelyke verligting toe te brengen, de broeders, die, met u, belijdenis doen van het Euangelie, vuurig lief hebbende, uit een rein hart, met innerlicke barmhertigheyt beweegt, zo omtrent de noden van uwe mede Christenen, als over den rampzaligen toeſtand der ongelo-

(*e*) Rom. 12: 16. ende 15: 5. 1 Cor. 1: 10. Philipp. 2: 2. ende 3: 16.

vigen, die ook uw vleesch en bloed zijn. Weest vriendelick, in woorden, gelaet, gebaerden, en handelingen, zacht, bescheiden, toegevend, en hulpvaerdig, omtrent alle menschen. Wacht u, van wraekzucht, wanneer gy, door anderen, beledigd wordt.

9. (*f*) En vergeldt niet quaet voor quaet, of schelden voor schelden, het voorbeeld van den zachtmoedigen Verlosser naervolgende; (vergel. Kap. II: 23.) maer segent daerentegen hen, die u, met smaed en scheldwoorden, bejegenen: wetende en geduurig bedenkende, dat gy daer toe geroepen zijt, (*g*) op dat gy segeninge, welke, in het Euangelie, wordt aengeboden, soudt beerven. De herïnnering der Goddelyke lievde, aen u, die even zo onwaerdig waert, als anderen, zo gunstrijk bewezen, moet uw gemoed teder en ontfermend maken, omtrent uwe beledigers. Trouwens zoudt gy, daer God u zo veel heeft kwijtgescholden, ook niet anderen verdragen en vergeven?

β. Deze vermaningen worden nader bevestigd en aengedrongen, vs. 10-13.

a. De bevestiging zelve is ontleend, uit de verklaring van Gods woord, vs. 10-12.

b. Daer na wordt 'er eene bedenking opgelost, vs. 13.

10. (*h*) Want de weg, welken men moet inslaen, om, zo veel mogelyk is, in rust en vrede te leven, is reeds oulings voorgeschreven, door den Koning en Propheet David, zeggende Ps. XXXIV: 13-17: wie het leven wil lief hebben, ende goede dagen sien, wie begeerte heeft, tot een lang leven, onder het genot van voorspoed en rust, en daer toe de gepaste middelen wil by de hand nemen, die stille en bedwinge sijn tonge van het quaet; hy onthoude zich, van alle zulke redenen, welke, tot onëer van God,

(*f*) Lev. 19: 18. Spr. 20: 22. ende 24: 29. Matth. 5: 39. Rom. 12: 17. 1 Cor. 6: 7. 1 Thess. 5: 15. (*g*) Matth. 25: 34. 1 Tim. 4: 8. (*h*) Psalm 34: 13, &c. Jac. 1: 26.

God, of tot nadeel en verbetering van zijnen naesten, dienen kunnen, ende hy bedwinge ſijne lippen, datſe geen bedrogh en ſpreken, door zich te wachten, van immer iets te ſpreken. het welk, met de waerheid en oprechtheid, ſtrijdig is, het zy in den burgerlyken omgang, het zy ook wanneer het aenkoomt, op de belijdenis der leer van het Euangelie, zo in als buiten het gericht;

11. (i) Die wijcke af van het quade, hy vermijde alle zonden, vooräl alle kwade behandeling van zijnen naesten, ende hy doe het goede, hy legge zich toe, op het betrachten van allerlei deugden, vooräl van lievde, omtrent zijnen medemenſchen; die ſoecke, zo veel in hem is, den vrede, hy beyvere zich, om, zo veel het, met Gods eer en een goed geweten, beſtaenbaer is, vrede te houden, met alle menſchen, ende denzelven verbroken zijnde te vernieuwen; ja hy jage denſelven na, met allen ernst en yver, door allen ſchijn te vermijden, dat hy iemand beledigen wil, en door het verdragen en vergeven van beledigingen. Dan zal de broederlyke lievde bloeien, dan zullen de vyanden der waerheid moeten erkennen, dat het Euangelie beminnelyke menſchen make, en dit zal de rechte weg zijn, om goede dagen te zien. Ja dus doende zal men de Goddelyke gunst en goedkeuring erlangen.

12. Want de oogen des Heeren zijn over de rechtveerdige; Hy beſchouwt de zulken, die zich, op de uitöeffening van Godsvrucht en menſchenlievde, toeleggen, met oogen van toegenegene goedkeuring, en waekzame lievdezorg, in welke omſtandigheden zy ook verkeeren mogen, vooräl wanneer zy, aen rampen en verdrietlykheden, zijn blootgeſteld; ende ſijne ooren zijn tot haer gebedt, Hy verhoort hunne gebeden, en redt hen, uit alle ongelegenheden; maer het aengeſicht des Heeren, als dat van eenen geduchten wederpartijder, is, in gramſchap en veröntwaerdiging, tegen de gene die quaet doen, die hun vermaek zoeken, in de zonden, en in het benadeelen van

(i) Pſ. 37: 27. Jeſ. 1: 16. 3 Joh. vs. 11.

hunnen naesten. Deze zullen de uitwerkselen van Gods rechtvaerdige gramschap, op eene zeer geduchte wijs, ondervinden.

13. Ende denkt niet, anderen zullen ons het leven bitter maken: want wie is 't die u quaet doen sal, indien gy navolgers zijt van het goet? Het kan zijn dat uwe vyanden, door uw voorbeeldig en beminnelyk gedrag niet vermurwd worden maer zy zullen u geen wezenlyk nadeel aen uwe zaligheid, of ter verstooring der ruste van uw gemoed, kunnen toebrengen, om dat God u bemint en voor u zorgt. (Vergel. Jac. I: 12. V: 12.)

Dit laetste stuk behandelt de Apostel vervolgens met opzet, en zo koomt hy, als van zelvs en ongevoelig, tot het ander deel van zijne vermaning.

§§. Vervolgens onderricht PETRUS *deze Christenen, hoe zy zich te gedragen hadden, wanneer zy, gelijk toen zeer gewoon was, in weerwil van hun godzalig en voorbeeldig gedrag, verdrukkingen ondergaen moesten. Dan kwam het 'er eerst op aen, om te toonen, dat zy echte Christenen waren, en zulk een gedrag te leiden, het welk, ter verheerlyking van God, van* CHRISTUS, *en het Euangelie, dienen konde, Kap. III:* 14-22.

A. De Apostel maekt eerst eenen gepasten overgang, tot dit gedeelte van zijne vermaning, vs. 14ᵃ, *en*

B. Daer na koomt hy, tot zijne bestuuringen zelve, om deze Christenen, tot het Godvruchtig doorstaen van de verdrukkingen, aen te moedigen, Kap. III: 14 —

a. Hy vermaent hen, om het lijden, het welk zy onschuldig ondergingen, door het getuigenis van een goed geweten, ondersteund, kloekmoedig af te wachten, vs. 14ᵇ-16.

a. Zy moesten onverschrokken, voor de zaek van CHRISTUS *en het Euangelie uitkomen, vs.* 14ᵇ, 15.

a. De Apostel waerschouwt hen, tegen lafhartigheid, in dit geval, vs. 14ᵇ.

b. Hy

II. *Hy wekt hen op, tot eene kloekmoedige belijdenis der waerheid, vs. 15.*

b. *Zy moesten de vyanden van het Euangelie, door hun gedrag, beschamen, vs. 16.*

14. (*k*) Maer indien gy oock lijdet om der gerechtigheyt wille, so zijt gy saligh: (*l*) ende en vreest niet uyt vreese van haer, noch en wert niet ontroert:

De Apostel maekt eenen zeer gepasten overgang, tot het ander gedeelte van zijne vermaning, de verdrukkingen betreffende, en legt daer in den grond van zijne volgende bestuuringen, vs. 14ª: *maer, indien gy ook lijdt, om der gerechtigheid wil, zo zijt gy zalig.* — Hier leert hy deze Christenen, in algemene bewoordingen, op welk eene wijs zy het lijden ondergaen moesten, en met welke troostgronden zy zich bemoedigen konden.

Hy bindt dit korte voorstel zeer voegzaem, aen het vorige, door de woordekens, *maer ook.* „ Ik houde niet alleen „ staende, (wil hy zeggen) dat niemand u eenig wezenlyk „ nadeel zal kunnen toebrengen, maer ik beweer ook, dat „ gy, wanneer gy de verdrukkingen betamelyk ondergaet, „ even daer door zalig zijt."

Evenwel hy bepaelt het geval, het welk hy bedoelt, zeer wijsselyk, zeggende, *indien gy lijdt, om der gerechtigheid wille.* — Hy heeft het oog, op openbare vervolgingen, welke zeer gewoon waren, in de eerste tijden van het Christendom; vervolgingen, by welke men, den Christenen allerlei mishandelingen, en zomtijds den wreedsten dood aendeedt. Dan, daer men zelvs zijn lichaem zou kunnen overgeven, om verbrand te worden, zonder daer van eenig nut te hebben; (vergel. 1 Cor. XIII: 3.) zo bepaelt de Apostel het geval, in het welk de verdrukkingen het wezenlyk heil der Christenen bevoorderen konden. Het was wanneer zy *lijden* moesten, *om der gerechtigheid wille.* Wanneer wy,

(*k*) Matth. 5: 10. 1 Petr. 2: 20. ende 4: 14. (*l*) Jes. 8: 12. Jerem. 1: 1.

met dèze woorden, de uitſpraek van den Heiland zelven, Matth. V: 10-12, vergelyken, zullen wy 'er uit leeren, dat het *lijden om der gerechtigheid wille* het zelvde zy, als te lijden om CHRISTUS wil. Men denke dan, aen iemand, die, om het omhelſen en belijden der leer van CHRISTUS Euangelie, mishandeld en verdrukt wordt, door de vyanden der waerheid, en dat lijden geduldig en zachtmoedig ondergaet, met een blymoedig hart, en met ſtandvastigheid.

„ Die, op deze wijs, lijdt, (zegt de Apostel) *is zalig*, „ het zwaerſte lijden zal niet alleen geen het minſte nadeel, „ aen de bevoordering van zijne zaligheid, toebrengen, „ maer zelvs zal daer door zijn wezenlyk geluk aenmerkelyk „ vermeerderd worden." Trouwens langs dezen weg, wordt de oprechtheid van zijn geloov openbaer; (vergel. Kap. I: 6, 7.) hier door wordt hy geöeffend, in allerlei Christelyke deugden; hier onder geniet hy de uitnemendſte vertroostingen; en eindelyk zal hy de eerekroon der eeuwige zaligheid ontvangen. (Vergel. Rom. VIII: 18. 2 Cor. IV: 17. Jac. I: 12. Openb. II: 10. III: 4, 5.)

Op dezen gelegden grond nu, bouwt de Apostel vervolgens zijne beſtuuringen. Hy waerſchouwt, tegen lafhartigheid vs. 14^{b}: *vreest niet, uit vrees van hen, noch wordt niet ontroerd.*

Vreest niet uit vrees van hen. — Eigenlyk ſtaet 'er, *vreest hunne vrees niet. Hunne vrees*, dat is, de vrees van de vervolgers, kan hier, overëenkoomſtig met de Godſpraek van JESAIAS, Kap. VIII: 12, waer uit hier eenige gezegden ontleend zijn, die vrees beteekenen, welke de vervolgers, door hunne mishandelingen, den Christenen zochten aen te jagen. Daer voor moesten zy *niet vreſen*, zich daer door niet laten vervaerd maken, door tot moedeloosheid en wanhoop te vervallen, maer in tegendeel kloekmoedig en ſtandvastig zijn, onder alle ſchrikbarende bedreigingen en geweldenaryen. — Ten blijke, dat de Apostel hier zulk eene vrees bedoele, voegt hy 'er by, *wordt niet ontroerd.* Het Griekſche woord geevt eigenlyk zulk eene beweging of ſchudding te kennen, waer door iets, uit zijnen ſtand, gerukt wordt. De Apostel wil derhalven zeggen, dat de Christenen zich,

door

door de woede van hunne vyanden, nooit dermaten moesten laten beroeren, dat zy daer door, als het ware, over hoop geworpen wierden, door iets te doen of te laten, waer door de eer van God en CHRISTUS zou verkort, de belijdenis van het Euangelie verzaekt, of hun geweten bezoeteld worden.

15. (*m*) Maer betoont eenen onverschrokken heldenmoed, in het rondborstig belijden van de waerheid; heyligt en verheerlykt Godt den Heere in uwe herten, door zijne deugden te erkennen, door te vertrouwen op zijne belovten, door, met aflegging van alle vrees en vervaerdheid, geduldig en standvastig te zijn, zelvs onder de geweldigste verdrukkingen; (*n*) ende zijt altijt bereydt tot verantwoordinge aen een yegelick die u rekenschap afeyscht van de hope die in u is, met sachtmoedigheyt ende vreese.

Zy moesten *altijd bereid zijn, tot veräntwoording, aen eenen iegelyk, die hen rekenschap afeischte van de hoop, welke in hen was.*

Zy, die de leer van het Euangelie, met een gelovig hart, omhelsden, hadden ook eene levendige *hoop in zich*, eene gegronde hoop, op de vervulling der dierbare belovten, welke de God der waerheid doet, in het Euangelie. — Omtrent deze hoop, werdt hun dikwijls *rekenschap afgeëischt.* De Apostel spreekt eigenlyk, volgens de kracht der grondwoorden, van zulken, die *naer reden vraegden* van de hoop dezer Christenen. Het was namelyk, in dezen tijd, zeer gewoon, dat de Christenen ondervraegd wierden, omtrent de redenen en gronden van hunne hoop, naer den inhoud van de leer des Euangeliums, en het gene hen bewoog, om dezelve te omhelsen. Dit geschiede zomtijds buiten, maer voorál in het gericht. Zy werden menigmalen, als lieden, die eenen schadelyken aenhang uitmaekten, en hoogst verdervelyk waren, voor de menschelyke Maetschappy, door de vyanden der waerheid, voor het gericht getrokken. Het laetste geval bedoelt de Apostel hier byzonder.

Dan kwam het 'er op aen, om God den Heer, door eene kloekmoedige belijdenis der waerheid, te verheerlyken. Zy

(*m*) Job 1: 21. (*n*) Ps. 119: 46. Hand. 4: 8.

moesten daerom *altijd bereid zijn, tot veräntwoording.* Deze *veräntwoording* moest bestaen, in eene grondige en vrymoedige verdediging van het Christendom, in een betoog, dat de hoop der Christenen, op redelyke gronden, gevestigd, en zo sterk ware, dat zy, daer door gesterkt, zelvs den wreedsten dood gemoedigd konden onder de oogen zien; als mede dat de leer van het Euangelie strekte, ter bevoordering van Gods eer, van het welzijn der Maetschappy, en van 's menschen wezenlyk geluk, en in eene bondige wederlegging van de lasteringen, welke, door de vyanden der waerheid, tegen het Euangelie en deszelvs belyders, werden ingebracht — Tot zulk eene veräntwoording, moesten *zy altijd bereid zijn.* Het Grieksche woord geevt zo wel eene bekwaemheid, als eene bereidwilligheid, te kennen. Trouwens de bereidwilligheid zou, zonder de bekwaemheid, weinig baten kunnen. Deze Christenen moesten zich derhalven naerstig toeleggen, om eene gegronde kennis te hebben, van de leer des Euangeliums, en van de bewijzen voor hare waerheid; ook moesten zy *altijd*, by alle gelegenheden, byzonder als zy, voor den rechtbank, geroepen werden, ter veräntwoording van het Christendom, gereed zijn, om de gronden van hunne hoop vrymoedig op te geven, en allen laster der vyanden mannelyk te wederleggen.

Maer zou deze veräntwoording, met eenig uitzicht op eenen goeden uitslag, geschieden, dan moesten zy alles zorgvuldig vermijden; wat den vyanden der waerheid de minste aenleiding, tot verdere verbittering, geven konde. Zy moesten hunne veräntwoording doen, *met zachtmoedigheid en vrees.* — *Met zachtmoedigheid*, zy moesten, in zulk een geval, wel zorg dragen, dat hun, hoe smadelyk zy ook bejegend wierden, geen hard of bitter woord ontviel, maer het geduld van hunnen Goddelyken Meester naervolgen, die, wanneer Hy gescholden werdt, niet weder scholdt, en, wanneer Hy lijden moest, niet dreigde. (verg. Kap. II: 23.) — Hier moest nog de *vrees* bykomen, een eerbiedig ontzach, voor de Overheden, in welker tegenwoordigheid zy zich veräntwoordden.

16. Ende hebt een goede conscientie, laet het inwon-

wendig getuigenis, van de oprechtheid uwer beginselen en bedoelingen, u bemoedigen, om, in geval van veräntwoording, vry en blymoedig te spreken, ter verdediging van de waerheid. Wacht u, van alles, wat uw geweten zou kunnen bezwaren en veröntrusten, (*o*) op dat in 't gene sy, die vyanden zijn van het Christendom qualick van u spreken, als an quaetdoenders, als of de Christenen schandvlekken waren van het menschelyk geslacht en allerschadelykste werktuigen van den burgerstaet, sy beschaemt mogen worden die uwen goeden wandel in Christo lasteren. Dan zullen zy zien, dat de lasteringen, welke zy gewoon zijn den Christenen ten laste te leggen, ongegrond en valsch zijn, en, wanneer zy, door uwe veräntwoording, nadere kennis krijgen, van de leer des Euangeliums, zullen zy beschaemd worden, over hun kwaedspreken, en verstommen, dat zy, door onkunde, vooröordeelen, en ligtgelovigheid, aen zulke kwade inboezemingen, nopens het Christendom, gehoor gegeven hebben.

β. Deze besluuringen, vs. 14-16. opgegeven, worden vervolgens aengedrongen, Kap. III: 27-22. De Apostel vat dit stuk van achteren op, zo dat hy de laetste vermaning het eerst aendringe.

a. Hy had deze Christenen vs. 16. opgewekt, om hunne vyanden, door een onërgerlyk geweten, te beschamen. Deze vermaning dringt hy nader aen, door hun onder het oog te brengen, dat het veel uitnemender zy, zonder schuld, te lijden, dan zich, van eenige misdaed, bewust te wezen, vs. 17.

17. Want het is beter dat gy weldoende (indien 't de wille Gods wil) lijdet, dan quaet doende.

PETRUS verönderstelt het geval, dat het Gode behaegde de Christenen, aen vervolgingen, bloot te stellen, daerom zegt hy *indien het de wil van God wil.* — Zy moesten de verdrukkingen, zo veel het, met een goed geweten, be-

(*o* Tit. 2: 8. 1 Petr. 2: 12, 15.

ſtaenbaer was, zoeken te ontwijken, maer wanneer dit, zonder kwetſing van hun geweten, niet geſchieden kon, en het, uit de omſtandigheden, bleek, dat het Gods wil was, om hen, langs eenen weg van lijden, te beproeven, dan was *het beter, wel doende, te lijden, dan kwaed doende.* — Zy zouden, *weldoende, lijden*, wanneer zy onſchuldig, alleenlyk om de belijdenis van het Euangelie, mishandelingen ondergaen moesten; maer zy zouden, *kwaeddoende, lijden*, wanneer zy den eenen of anderen misſtap begingen, die, ſchoon in zich zelven gene grote misdaed zijnde, evenwel van de vyanden der waerheid zodanig kon vergroot worden, dat zy daer uit aenleiding namen, om het Christendom te lasteren, en hunnen haet, tegen de belijders van het Euangelie, den vryen teugel te vieren. — In het laetſte geval, zouden zy lijden, als kwaeddoeners. (vergel. Kap. IV: 15, 16.) Maer het was veel *beter* en nuttiger, onſchuldig te lijden, alleen om de belijdenis van het Euangelie. Trouwens die *weldoende lijdt*, wordt, door zijn goed geweten, bemoedigd, maer die *kwaeddoende lijdt*, wordt, door zijn eigen geweten, beſchuldigd en veroordeeld. Door iemand, die *goeddoende lijdt*, wordt God en CHRISTUS verheerlykt; maer wanneer zich een Christen het lijden, door onvoorzichtigheid, op den hals haelt, geevt hy aenleiding, dat het Christendom gelasterd worde.

b. De Apostel had deze Christenen, vs. 14, 15. opgewekt, om, voor de zaek van CHRISTUS *en het Euangelie, in weerwil van alle vervolgingen, onverſchrokken uit te komen. Deze vermaning dringt hy aen, door het voorbeeld van* CHRISTUS *lijden, Kap. III:* 18-22.

a. Deze drangreden wordt voorgeſteld, vs. 18.

18. (*p*) Want (of *Immers*) Chriſtus zelvs, die oneindig heerlyke Perſoon, welken alle de Engelen aenbidden moeten, heeft oock eens, geduurende den ganſchen tijd zijnes levens hier op aerde, voor de ſonden, en om de-

zelve

(*p*) Rom. 5: 6. Hebr. 9: 15, 28.

zelve te verzoenen, in den allersterksten nadruk, geleden, hy rechtveerdigh voor de onrechtveerdige: op dat hy ons tot Godt soude brengen.

CHRISTUS heeft *ook eens, voor de zonden, geleden.* Eene herïnnering, welke by uitstek bemoedigende was, voor deze Christenen. — Had CHRISTUS, hun Heer en hoofd, *geleden*, dan moesten zy zich geenszins verwonderen, dat zy hier in zijn beeld gelijkvormig wierden. — Had CHRISTUS *voor de zonden* geleden, en dezelve, door dat lijden, verzoend, dan werden hun de verdrukkingen van God toegezonden, niet als van eenen vertoornden Richter, maer als van eenen lievderijken Vader. — CHRISTUS had *eenmael* geleden, zonder dat Hy naderhand wederom in lijden gekomen is, om dat Hy de zonden volkomen en voor altoos verzoent heeft. (Vergel. Hebr. IX: 12.) Even zo zouden zy ook, na dat hun strijd voleïndigd was, van alle lijden, verlost, en, met eeuwige heerlykheid, gekroond worden.

Om den aendrang, uit dit heerlyk voorbeeld ontleend, nog sterker te maken, voegt 'er de Apostel by: *Hy rechtvaerdig, voor de onrechtvaerdigen.* — CHRISTUS was volmaekt *rechtvaerdig* en onschuldig. (vergel. Kap. II: 22.) Hy heeft geleden *voor onrechtvaerdigen*, voor godlose en doemwaerdige zondaren. (vergel. Rom. V: 6-8.) Deze lievde van CHRISTUS moest hen dringen, om alles, voor Hem en zijne eer, over te hebben, en ganschelyk niet bevreemden, wanneer ook zy geroepen werden, om onschuldig te lijden.

Hier by kwam nog het heilrijk oogmerk en vruchtgevolg van CHRISTUS lijden; het is, *op dat Hy ons tot God zoude brengen*, dat is, „ op dat Hy ons met God zoude verzoe„ nen, en ons den weg banen, tot Gods zalige gemeen„ schap, hier in genade, en namaels in heerlykheid.” — Hadden nu deze Christenen zulk eene onschatbare weldaed verkregen, door het borgtochtelyk lijden van den gezegenden Verlosser, dan moesten zy ook alles, voor Hem, over hebben, en, wanneer het zo Gods wil mogt zijn, ook het zwaerste lijden, voor zijnen naem, gemoedigd ondergaen.

II. *Deze drangreden wordt vervolgens nader uitgebreid*, vs. 18ᵇ-22. *De Apostel brengt hun onder het oog, hoe* CHRISTUS, *schoon tot den dood toe vernederd, zijn lijden zegepralend ontworsteld, en daer door in staet was, om, met de hoogste macht, bekleed, alles ten hunne beste te bestuuren, en hen tot God te brengen.*

1. *Deze aengelegene zaek wordt, in het gemeen, voorgesteld*, vs. 18ᵇ, *en*,

2. *In de byzonderheden, nader opgehelderd en bevestigd*, vs. 19-22.

18ᵇ Met dat heilrijk oogmerk, heeft ook CHRISTUS geleden, die wel is gedoodet in het vleesch, maer levendigh gemaeckt door den Geest:

CHRISTUS *is wel gedood, in het vleesch.* — Met deze uitspraek, schijnt de Apostel eene bedenking te willen wechnemen, welke welligt, by deze Christenen, konde opkomen. „ Het is zo, (mogt iemand denken) CHRISTUS heeft geleden, „ zijnde, in alles, volmaekt onschuldig maer evenwel hy „ is ook, niet tegenstaende zijne onvergelykelyke veräntwoor- „ ding, onder de macht van zijne vyanden besweken, die „ niet gerust hebben, voor dat Hy gedood ware; wat ligt „ 'er derhalven, in dit voorbeeld, ter onser aenmoediging, „ om allerlei vervolgingen kloekmoedig te ondergaen?" Hier op antwoordt de Apostel: „ dit erken ik, CHRISTUS is *ge-* „ *dood*, Hy is zelvs eenen allergeweldigsten dood gestorven, „ ondertusschen is Hy maer gedood, *in het vleesch*, naer „ zijne vernederde menschelyke natuur, welke Hy had aen- „ genomen."

Ter nadere aenmoediging der gelovigen, vervolgt de Apostel; *Hy is levendig gemaekt*, Hy is uit de doden opgewekt, en heeft een onvergangelyk leven ontvangen, *door den Geest*, dat is, door de kracht van zijne Goddelyke natuur, welke meermalen de *Geest* genaemd wordt. (vergel. Rom. I: 4. 1 Tim. III: 16. Hebr. IX: 14.) Nu het gene aen het hoofd gebeurd is, zal ook aen de leden gebeuren; zy mogen ook ge-

gedood worden, maer zy zullen ook, met Hem, opgewekt en verheerlykt worden.

Dat nu de verheerlykte CHRISTUS volkomen in ſtaet zy, om de zijnen tot God te brengen, betoogt de Apostel, uit aenmerking van de heerlyke dingen, welke Hy oudtijds, door dien Geest, gedaen had en nog verrichtte, vs. 19-21, en van de macht, met welke Hy bekleed is, vs. 22.

—. *Het eerſte ſtuk vinden wy vs.* 19-21.

ſ. De Apostel ſpreekt van het gene CHRISTUS *oudtijds gedaen had, vs.* 19, 20.

Met de herïnnering van dit geval, wil hy hoofdzakelyk leeren, hoe de Goddelyke Verlosſer oudtijds, by den ſchromelyken ondergang der eerſte waereld, eene allerduidelykſte proev gegeven hebbe, dat hy, uit een algemeen verderv, die genen, welke Hy wilde, behouden konde; en dat zelvs door middel van zodanig iets, het welk hun den ondergang ſcheen te zullen veröorzaken.

†. *Het gene* CHRISTUS *verricht heeft vinden wy vs.* 19, 20ª, *en* ††. *Het uitwerkſel daer van, vs.* 20ᵇ.

19 In den welcken hy oock henen gegaen zijnde, den geeſten (*q*) die in de gevanckenisſe [*zijn*] gepredickt heeft,

20. (*r*) Die eertijts ongehoorſaem waren, (*s*) wanneer de lanckmoedigheyt Godts eenmael verwachtede in de dagen van Noë, als de Arke toebereydt wiert: waer in weynige ((*t*) dat is acht) zielen behouden wierden door het water.

De Apostel heeft het oog, op die grouwzame menſchen, die, ten tijde van NOACH, geleevt hebben. Deze beſchrijvt hy, en ten aenzien van hunnen tegenwoordigen rampzaligen toeſtand, en met opzicht tot hun vorig beſtaen.

(*q*) 1 Petr. 4: 6. (*r*) Geneſ. 6: 5. (*s*) Geneſ. 6: 3, 14. Matth. 24: 37. Luc. 17: 26. Rom. 2: 4. (*t*) Gen. 8: 18. 2 Petr. 2: 5.

Ten aenzien van hunnen tegenwoordigen rampzaligen toestand, noemt hy hen *geesten, die in de gevangenis zijn*, vs. 19. — Door de *gevangenis* wordt zekerlyk de plaets der eeuwige pijniging verstaen, doorgaens de helle genaemd. Die plaets der rampzaligheid wordt meermalen de *gevangenis* genaemd; (vergel. Matth. V: 25.) trouwens derwaerds waren de *geesten*, dat is de afgescheidene zielen der hier bedoelde booswichten, wanneer zy het lichaem, by den dood, verlaten hadden, door den eeuwigen Richter, verwezen, om aldaer, als in eenen kerker, tot het oordeel van den groten dag, bewaerd te worden.

Met opzicht tot hun vorig bestaen, worden zy beschreven, als zulken, *die eertijds ongehoorzaem waren, wanneer Gods langmoedigheid eenmael verwachtte, in de dagen van* NOË, *als de ark werdt toebereid*, vs. 20ᵃ. — *Eertijds*, toen zy hier op aerde verkeerden; *in de dagen van* NOË, dien voorbeeldigen en godzaligen man; *wanneer de langmoedigheid Gods eenmael verwachtte*, dat is, wanneer God de grouwzame menschen, reeds jaren achter één, in zijne langmoedigheid, gespaert had, om hen, op eene zachte wijs, tot bekeering uittelokken, en ten laetsten nog *éénmael* eenen bepaelden tijd van 120 jaren stelde, geduurende welken Hy hen nog verschonen, en *verwachten* wilde, of zy zich ten laetsten ook bekeeren zouden; (vergel. Gen. VI: 3.) op dien tijd, waren de bewoners van den aerdbodem *ongehoorzaem*, of, gelijk 'er eigenlyk staet, *onöverreedbaer*; zy waren niet tot overtuiging te brengen. God wilde hen, door de kennelykste blijken van zijne langmoedigheid, en door de prediking van den rechtvaerdigen NOACH, tot nadenken en verbetering bewegen, maer zy hadden zich, tegen dit alles, verhard, en wilden zich niet laten overreden. — Door zulk eene hardnekkige ongehoorzaemheid, hadden zy zich die rechtvaerdige straf op den hals gehaelt, dat hunne zielen, voor eeuwig, tot de helsche gevangenis verwezen waren.

Dezen rampzaligen geesten nu, heeft CHRISTUS, *in den Geest henen gegaen zijnde*, toen ook *gepredikt*. Immers de Apostel zegt: *in den welken*, in welken Geest namelyk, door welken CHRISTUS, in het vleesch gedood zijnde, is levendig ge-

maekt; (vergel. vs. 18^b,) *in den welken Hy ook henen gegaen zijnde den geesten, die in de gevangenis zijn, gepredikt heeft; die eertijds ongehoorzaem waren* enz. — Gods eeuwige Zoon *ging* reeds, voor zijne koomste in het vleesch, *henen*, om den wil van zijnen Vader te doen, en, als afgezant van zijnen Vader, heeft Hy reeds den ongehoorzamen en hardnekkigen menschen *gepredikt*, die, ten tijde van NOACH, leevden. Hy heeft hun *gepredikt*, dat is, volgens de kracht van het grondwoord, als een boetgezant, dezen wederspannelingen openlyk, en met allen ernst en aendrang, toegeroepen, dat zy zich, voor den hogen God, verööotmoedigen zouden, en hunne hemeltergende ongerechtigheid afbreken, door de bekeering; eer de toorn van den eeuwigen Richter, tot hun volslagen verderv, ontbranden mogt. — Maer hoe heeft CHRISTUS, in dien tijd, gepredikt? De Text zegt, door den *Geest*, door welken Hy is levendig gemaekt, dat is, door zijne Goddelyke natuur; voor zo verre namelyk Gods eeuwige Zoon deze wederspannige deugnieten, door den mond van NOACH, dien prediker der gerechtigheid, allerërnstigst liet waerschouwen en vermanen, om toch te ontvlieden van den toekomenden toorn. Immers 'er is geen grond altoos voor, om te beweeren, dat Gods Zoon reeds toen ter tijd, gelijk Hy naderhand meermalen gedaen heeft, in eene zichtbare gedaente, onder de menschen verschenen zy.

Het uitwerksel van CHRISTUS prediking wordt vs. 20^b. opgegeven; *als de ark toebereid werdt, waer in weinige, dat is, acht zielen behouden werden, door het water.* Het grouwzaem menschdom dan van dien tijd was wel, ongelukkig schoon rechtvaerdig, omgekomen, maer evenwel Gods eeuwige Zoon had eene kennelyke proev gegeven, dat Hy machtig zy, om te verlossen.

De eerste uitwerking van CHRISTUS prediking was de toebereiding der arke, *als de ark toebereid werdt.* — Over deze geschiedenis zelve, vergelyke men Gen. VI. De ark werdt toebereid, geduurende dien tijd, dat *de Goddelyke langmoedigheid éénmael verwachtte*, naer de bekeering der godlose menschen, en derhalven geduurende de 120 jaren, welke hun nog, voor de laetste mael, tot een uitstel gegeven waren.

Dit was eene kennelyke proev van Gods wijsheid en goedheid, dat Hy, voornemens zijnde, het gansche menschdom te verdelgen, evenwel een middel verördende, tot behoudenis van eenigen. (vergel. Gen. VI: 8.)

Het ander uitwerksel van CHRISTUS prediking was de behoudenis van eenige, schoon weinige menschen: *waer in weinige, dat is acht zielen, behouden werden, door het water.* — Er werden eenige *behouden in de ark.* Zy, die, in de ark, hunne schuilplaets zochten, werden bewaerd, van den algemenen ondergang, en dat wel *door het water*, voor zo verre dat het zelvde water van den algemenen vloed, waer in het grouwzaem menschdom deszelvs grav vondt, heeft medegewerkt, tot behoudenis van die weinigen, die zich in de ark begeven hadden, naerdien dezelve, op het water drijvende, hen behoedde, voor het verzinken in den afgrond. Dan zy, die gered werden, waren maer weinige, dat is, *acht zielen* of personen, NOACH namelyk, zijne Echtgenote, en zijne drie zonen, met hunne wijven. (verg. Gen. VI: 18.) Alleenlyk kan het in bedenking komen, of 'er niet meer menschen behouden zijn, namelyk dienstknechten en dienstmaegden van NOACH en de zijnen, welke PETRUS niet behoevde te noemen, om dat de slaven oudtijds niet mede gerekend werden; maer al zijn 'er eenige bedienden mede in de ark geweest, om, in al het werk, dat 'er dagelyks te doen was, de behulpzame hand te bieden, bleven het evenwel maer weinigen, die, in de ark, behouden werden.

Ondertusschen zou men de Grieksche uitdrukking, welke de Onsen hebben overgezet *door het water*, vertalen kunnen *in*, of *in het midden van het water*, gelijk Rom. II: 27. (verg. IV: 11. en VII: 4.) anders ook *geduurende het water*, dat is, zo lang de zundvloed duurde, gelijk Luc. V: 5. Dan 'er is geen reden, om, van onse Overzetting, af te wijken.

Maer waer toe diende nu de herïnnering van deze zeer merkwaerdige gebeurtenis, in ons geval? Om den Christenen, die in de verdrukking waren, onder het oog te brengen, hoe de Goddelyke Verlosser, reeds van de vroegste tijden, getoont had, dat Hy machtig was, om zulken, welke

Hy wilde, uit eenen algemenen ondergang, te behouden, zelvs door middel van dat gene, het welk scheen, tot hun verderv, te moeten dienen. — Trouwens waren NOACH en de zijnen, uit den algemenen ondergang, gered, zelvs door de wateren van den alles vernielenden zundvloed, dan was de HEER ook machtig, om de verdrukkingen van deze Christenen, ter bevoordering van hun wezenlyk heil, te doen medewerken; (vergel. Rom. VIII: 28. 2 Cor. IV: 17.) ja zo wel als de HEER NOACH en de zijnen, uit den algemenen ondergang, geredt heeft, zou Hy ook zorgen, dat 'er, al kwamen vele Christenen door den dood om, evenwel eene Gemeente bleve.

II. Wijders spreekt de Apostel van het gene CHRISTUS *nog verricht, tot heil van de zijnen, vs.* 21.

21. (*v*) Waer van het tegenbeelt de Doop, ons nu oock behoudt, niet die een aflegginge is der vuyligheyt des lichaems, maer die een vrage is eener goeder conscientie tot Godt door de opstandinge Jesu Christi,

Waer van het tegenbeeld de doop ons nu ook behoudt. — Letterlyk staet 'er, in het Grieksch, *door welken ook ons het tegenbeeld nu de doop behoudt.* Het betrekkelyk *door welken* ziet wederom duidelyk op den Geest van CHRISTUS, van welken vs. 18[b]. gesproken is, namelyk zijne Goddelyke natuur. *Door* dezen Geest, door de kracht van CHRISTUS eeuwige Godheid, *behoudt de doop nu ons, die het tegenbeeld zijn*, namelyk van die weinige menschen, die, uit den algemenen zundvloed behouden zijn. Maer wat wil dan de Apostel met deze woorden zeggen?

Door den *doop* verstaet men gemeenlyk den Christelyken waterdoop, door welken wy, der gemeenschap van CHRISTUS Kerk, worden ingelijvd. Dit is de bron van het misverstand. De Apostel zelvs leert het tegendeel allerduidelykst, wanneer hy nader verklaert, welken doop hy bedoelde, zeg-

(*v*) Eph. 5: 26.

gende: *niet die eene aflegging is der vuiligheid van het lichaem, maer die eene vraeg is van een goed geweten tot God.* — Onses erächtens moet hier de *doop* zinbeeldig genomen worden, voor rampen en onheilen, even als Matth. XX: 22, 23. Luc. XII: 50, byzonder voor die verdrukkingen, welke dezen Christenen, van de vyanden der waerheid, om de belijdenis van het Euangelie, werden aengedaen. — Deze doop was niet *de aflegging der vuiligheid van het lichaem.* „ Wanneer ik hier, van den doop, spreek, (wil de Apostel zeggen) „ bedoel ik genen eigenlyken en uitwendigen doop, „ met water, waer door slechts het lichaem, van deszelvs „ vuiligheid, gezuiverd wordt, niet eene indompeling of „ overstorting met water, maer den zinbeeldigen doop der „ verdrukkingen; deze zinbeeldige doop, waer in men, als „ met rampen en onheilen, overgoten wordt, is *eene vraeg* „ *van een goed geweten tot God.*"

Wanneer wy in de plaets van *eene vraeg*, vertalen *een onderzoek*, zal het voorstel veel duidelyker wezen. — De *doop* der verdrukking was, voor deze Christenen, *een onderzoek van een goed geweten tot God*, voor zo verre de oprechtheid van hun geloov, en de goede gesteldheid van hun geweten, door de mishandelingen, welke zy ondergaen moesten, werd op den toets gesteld. (vergel. Kap. I: 7. Jac. I: 2-12.)

Het gansche voorstel koomt, volgens de gelegde gronden hier op neder: „ Door de kracht van CHRISTUS Godheid, „ door den Geest, worden *wy ook nu*, (die als het ware *een* „ *tegenbeeld* uitmaken van die personen, welke, in de ark, „ behouden zijn, en met welke wy in zo ver eenige over- „ koomst hebben) door den *doop* der verdrukkingen behou- „ den, voor zo ver die zelvde verdrukkingen, welke, voor „ de ongelovigen, rechtvaerdige straffen van hunne zonden „ zijn, ten onsen opzichte, dienstbaer zijn, aen de bevoor- „ dering van onse eeuwige belangen; even gelijk NOACH, „ door middel van die zelvde wateren des zondvloeds, met „ de zijnen, gered is, door welke de godlose menschen „ van dien tijd zijn omgekomen. Wanneer ik hier van den „ *doop* spreek, bedoel ik niet, eenen eigenlyken gezegden „ doop met water, waer door het lichaem, van uitwendige

„ vui-

„ vuiligheid, gezuiverd wordt, maer den zinbeeldigen doop „ der verdrukkingen, door welken de oprechtheid van ons „ geloov, en de goede gesteldheid van ons geweten, op de „ proev gezet en onderzocht wordt."

De Apostel voegt er nog by, *door de opstanding van* JESUS CHRISTUS. — Het gene de Apostel zegt, ter nadere beschrijving van den doop, welken hy hier bedoelt; dat dezelve is *niet eene aflegging der vuiligheid van het lichaem, maer een onderzoek van een goed geweten tot God*, moet, naer ons inzien, als eene tusschenreden, beschouwd worden, en dan behoren de woorden, *door de opstanding van* CHRISTUS JESUS, tot het *behouden*, op deze wijs, „ de Goddelyke kracht van „ den Verlosser brengt te weeg, dat de doop der verdruk„ kingen, welken wy, om de belijdenis van het Euangelie, „ ondergaen moeten, *ons behoude*, en mede werke, ter be„ voordering van onse eeuwige zaligheid, door *middel der* „ *opstanding van* JESUS CHRISTUS; voor zo ver deze de grond „ is van alle onse uitzichten, op wezenlyk en eeuwig heil. „ (Vergel. Rom. IV: 25.")

Ondertusschen maekt hier de Apostel nog eens melding van CHRISTUS opstanding, om eenen gepasten overgang te hebben, tot het volgend stuk, zijnde een kort maer zaekrijk vertoog, over de macht, met welke de verheerlykte Middelaer bekleed is, vs. 22. — De Apostel spreekt vs. 22, van de onbepaelde macht, met welke CHRISTUS bekleed is, zo dat Hy machtig zy, om de zijnen, uit alle ongelegenheden, te verlossen.

22. (*x*) Welcke is aen de rechter[*hant*] Godts, op de hoogst mogelyke eerplaets, verheven zijnde, onmiddelyk naest het luisterrijk teeken van Gods byzondere tegenwoordigheid, na dat Hy opgevaren is ten hemel, de Engelen ende machten ende krachten, de Aerts-Engelen en de meest verhevene van alle geschapene verstanden; (Vergel. Eph. I· 21.) hem onderdanigh gemaeckt zijnde. Daer Hy derhalven eene onbegrensde macht bezit,

(*x*) Eph. 5: 26.

en boven alle geschapene wezens, ook de voortreffelykste van dezen onvergelyk verre verheven is, kan Hy ook de verdrukkingen ten uwen beste bestuuren, en u, uit alle noden, verlossen.

HET IV. KAPITTEL.

C. *Hier op volgt eene uitvoerige vermaning, tot eenen heiligen wandel, in alle opzichten, vs.* 1-11.

A. De Apostel maekt eenen gepasten overgang, tot deze vermaning, vs. 1^a; *en*

B. Stelt daer op de vermaning zelve voor, vs. 1^b-11.

α. In het algemeen wekt hy deze Christenen op, tot eenen heiligen wandel, vs. 1^b-6.

a. De vermaning zelve vinden wy vs. 1^b, 2.

b. Zy wordt, door krachtige beweegredenen, nader aengebonden, vs. 3-6.

𝔞. *Uit aenmerking der verfoeilykheid van hun vorig wangedrag, vs.* 3, 4.

𝔟. *Uit overweging van deszelvs rampzalige gevolgen, vs.* 5, 6.

1. DEwijle dan Christus voor ons in het vleesch geleden heeft, (*a*) so wapent gy u oock met de selve gedachte, (*b*) [*namelick*] dat wie in het vleesch geleden heeft, die heeft opgehouden van de sonde,

De woorden van het eerste vers zijn ongemeen duister, immers volgens onse Vertaling; *de gedachte*, met welke de Christenen zich, in naervolging van den Verlosser, *wapenen* moesten, zou deze zijn, *dat wie in het vleesch geleden heeft* enz. Dit schijnt ons volstrekt onverstaenbaer, en de verklaringen, welke men 'er aen heeft willen geven, zijn zeer onderscheiden en gedrongen.

Wan-

(*a*) Hebr. 12: 1. (*b*) Rom. 6: 7.

Wanneer men de inlasfching *namelyk* wechneemt, en, in plaets van *dat* vertaelt *want*, zal de zaek duidelyker worden, op deze wijs: *dewijl dan* CHRISTUS *voor ons in het vleesch geleden heeft, zo wapent gy u ook met dezelvde gedachte:* WANT *die in het vleesch geleden heeft, die heeft opgehouden van de zonde.* — Het Griekfche woordeken, het welk de Onfen door DAT vertalen, heeft zeer gemeenzaem de beteekenis van WANT. (Vergel. Matth. V: 3. VI: 5, 13. VII: 13, 14, enz.)

Om eenen gepasten overgang te maken, tot de volgende vermaning, herhaelt hy nog eens, uit het vorige, het gene hy, omtrent het lijden van CHRISTUS gezegt had. (verg. Kap. III: 18.) Het is, als of hy dus redeneerde: „ CHRISTUS, „ gelijk ik zo even herïnnert heb, heeft, als Borg, *voor* „ *ons* en in onfe plaets, *in het vleesch*, in zijne menfchelyke „ natuur, in den allerfterkften nadruk geleden; Hy onder- „ ging dat lijden ten eenemael onfchuldig, Hy was de *recht-* „ *vaerdige* by uitnemenheid; Hy onderging dat lijden, met „ een onnavolgbaer geduld." — De Apostel leidt daer uit de verplichting dezer Christenen af, *zo wapent* GY U *ook met dezelvde gedachte.*

Met welk eene *gedachte?* — Het woord, door *gedachte* vertaelt, beteekent eene overlegging, welke men by zich zelven maekt, en waer mede het gemoed zich bezig houdt. Nu hieldt CHRISTUS zich, onder het lijden, bezig, met die gedachte en overlegging, dat hy het zelve geduldig, en zonder aen wederwraek te denken, ondergaen moest. (Vergel. Kap. II: 21-23.) — Met deze zelvde gedachte nu, waer mede CHRISTUS zich bezig hieldt onder zijn lijden, moesten ook deze Christenen zich *wapenen* en verfterken, onder de verdrukkingen, welke hun werden aengedaen, en daer door betonen, dat zy echte naervolgers van den Verlosfer waren. *Want*, (deze is de drangreden) *wie in het vleesch geleden heeft, die heeft opgehouden van de zonde.* Deze uitfpraek kan zekerlyk niet op CHRISTUS worden toegepast, die nimmer zonde gedaen heeft. (vergel. Kap. II: 22.) Het moet derhalven, van eenen gelovigen, verftaen worden. De zaek zal klarer wezen, wanneer wy het dus vertalen, die in het

vleesch geleden heeft, die is *bedwongen en te rug gehouden van de zonde.* In dien zelven zin van *bedwingen* en terug houden, gebruikt onse Apostel het woord, het welk de Onsen overzetten, door *ophouden*, allerduidelykst, Kap. III: 10.

De zakelyke zin is derhalven, op de gelegde gronden, deze: „ CHRISTUS heeft het meest duldeloos lijden, met eene „ onnavolgbare lijdzaemheid ondergaen, en zich bezig ge„ houden, met die overlegging, dat Hy aen gene weder„ wraek denken moest; wapent en sterkt ook gy lieden, als „ echte naervolgers van den Verlosser, uwe harten, met „ die zelvde overlegging, onder de mishandelingen, welke „ u worden aengedaen. Trouwens zy dienen tot uw we„ zenlyk nut; gy wordt, door de verdrukkingen, van de „ zonde, terug gehouden."

Deze is, naer mijn inzien, de mening van den Apostel. — Op dezen gelegden grondslag nu, laet hy eene uitvoerige vermaning, tot eenen heiligen wandel, volgen. Hy verklaert, waer in dat terug gehouden worden van de zonde gelegen zy, vs. 2.

2. (*c*) Om nu niet meer nae de zondige begeerlickheden der godlose menschen, en vooräl der grouwzame Heidenen, maer nae den wille Godts, en de heilige voorschrivten, welke Hy ons, in het Euangelie, gegeven heeft; (Vergel. Rom. VI: 10, 11.) den tijt die overigh is in het vleesch in het lichaem hier om heilig te leven.

3. (*d*) Want (of *Immers*) het is ons over genoegh dat wy den voorgaenden tijt des levens, voor dat wy tot het Christendom bekeert waren, der grouwzame Heydenen wille volbracht en hunne godlose zeden naergevolgt hebben, ende dat wy zo lang gewandelt en ons hoogste vermaek gezocht hebben, in allerlei vuile ontuchtigheden in tomelose begeerlickheden, in wijnsuyperyen, brasseryen, drinckeryen, ende grouwelicke afgoderyen.

4. Waer in sy, de Heidenen namelyk, met welke gy voor-

(*c*) Rom. 14: 7. 2 Cor. 5: 15. Galat. 2: 20. Ephes. 4: 24. 1 Thess. 5: 10. Hebr. 9: 14. (*d*) Eph. 4: 17.

voorheen gemeenzaem verkeert hebt; haer vreemt houden en zich verwonderen, als gy niet, gelijk voorheen, mede en loopt tot de selve uytgietinge der overdadigheyt, ende [*u*] en het Christendom, uit boosäertigheid, lasteren:

Deze woorden schijnen ons een allerduidelykst bewijs op te leveren, dat de Christenen, aen welken deze Briev houdt, bekeerde Jodengenoten geweest zijn. — Voorheen, eer zy den Joodschen Godsdienst hadden aengenomen, waren zy grouwzame en afgodische Heidenen; Jodengenoten geworden hadden zy wel, den grouwzamen afgodsdienst vaerwel gezegt, maer, voor het overige, bleev hun gedrag even godloos. Zy deden, in ontuchtigheid, brasseryen, dronkenschappen, en andere ondeugden, nog met de Heidenen mede, gelijk men zegt. Maer, tot het Christendom, bekeerd zijnde, hadden zy hun gedrag verändert en verbetert. Daer over waren de Heidenen verwondert, zy zagen het, met bevreemding, en *lasterden hen.* — De Heidenen *lasterden* en scholden de Christenen. Zo gaet het doorgaens, dat losbandige menschen de zulken van hunne bekenden, die hun gedrag verbeteren, lasteren en schelden.

Voor het overige hebben wy nog op te merken, dat de Apostel vs. 3, in den eersten persoon sprekende, zich zelven mede insluite, om, langs dien weg, de bestraffing en waerschouwing te verzachten, ten einde zy eenen des te gereederen ingang, in de gemoederen, hebben zoude.

5. Dewelcke Heidenen sullen rekenschap geven, zo van hun grouwzaem gedrag, als van de lasteringen en scheldwoorden, welke zy tegen u uitbraken, aen den genen die bereydt staet om, in den groten dag der algemene vergelding, te oordeelen de levende ende de doode.

6. De verhoogde Middelaer zal, in den groten dag, alle menschen oordeelen, niet alleen die als dan nog leven zullen, maer ook de *dooden.* (*e*) Want (of *Trouwens*) daer toe is oock den dooden het Euangelium verkondigt geworden, op dat sy wel souden geoordeelt worden

(*e*) Joh. 5: 25. 1 Petr. 3: 19.

nae den mensche in het vleesch, maer leven souden nae Godt in den geest.

Ook deze woorden zijn zeer duister, en worden uit dien hoofde zeer onderscheidenlyk opgevat. — De grote vraeg, waer van alles afhangt, is deze, wat hebben wy, door de *dooden*, te verstaen? Zommigen verstaen het zinbeeldig, van de Heidenen, die geestelyker wijs, door de zonde, dood waren, en van welke zommigen zich, op de prediking van het Euangelie, bekeert hadden, met dat gevolg, dat zy, schoon *naer den mensch in het vleesch*, door vleeschelyke menschen, *veröordeeld* zijnde, evenwel *naer God*, volgens het Goddelyk oordeel, *leven zouden in den geest*, en naer hun beste deel. — Onse geleerde Randschrijvers denken aen de godlose menschen der eerste waereld, die, in den algemenen zundvloed, zijn omgekomen, voor zo ver dezen *dooden*, door NOACH, dien prediker der gerechtigheid, het Euangelie verkondigd is. (Vergel. Kap. III: 19, 20) Deze zijn wel *geöordeeld*, dat is dan, gestraft, door den schromelyken zundvloed, *naer den mensch in het vleesch*, naer hun lichamelyk deel, *maer zy leven naer God*, door Gods genade, *in den geest* en naer hunne zielen. Volgens dit begrip zou PETRUS eenigermaten te kennen geven, dat zommigen der grouwzame tijdgenoten van NOACH zich nog ten laetsten bekeerd hebben, en, schoon zy, naer het lichaem, jammerlyk zijn omgekomen, evenwel, naer hunne zielen, eeuwig behouden zijn.

Dan wy, voor ons, zouden liever denken, dat de Apostel, sprekende van de *dooden*, het oog hebbe, op zulke Christenen, die reeds gestorven waren, byzonder zulken, die den marteldood ondergaen hadden. „ Dezen dooden is „ *het Euangelie verkondigt*; en zy hebben het zelve gelovig „ aengenomen; hier van is het vruchtgevolg geweest, dat „ zy *wel naer den mensch in het vleesch*, dat is, door men„ schen, naer hunne lichamen, als boosdoeners, *veröor*„ *deeld*, en, met den dood, gestraft zijn, maer evenwel „ zy *leven* gelukkig *naer God*, door Gods kracht en genade, „ *in den geest*, en naer hunne zielen."

Maer hoe koomt dan deze uitspraek, in het verband van zaken, te pas, CHRISTUS *zal de levenden en de dooden oor-*

dee-

deelen vs. 5ᵇ, *trouwens daer toe is ook den dooden* enz.? — Onses erächtens neemt de Apostel daer uit, dat hy vs. 5ᵇ. gesproken had, van het algemeen oordeel over levenden en dooden, eene gepaste aenleiding, om 'er eene gewichtige aenmerking, ter bemoediging van deze Christenen, onder de verdrukkingen, by te voegen. Hy herïnnert hun, dat hunne medebroeders, die den marteldood ondergaen hadden, reeds gelukkig leven, naer hunne zielen, en dat die gelukzaligheid, in den groten dag der algemene vergelding, zoude voltooid worden.

ß. *Meer byzonder schrijvt de Apostel, dezen Christenen, verscheidene plichten voor, vs.* 7-11.

a. *Eerst legt hy wederom eenen gepasten grondslag zijner vermaning, vs.* 7ᵃ.

b. *Daer op laet hy de plichten zelve volgen, vs.* 7ᵇ-11. *Hy wekt hen op,*

𝔞. *Tot ernst in het bidden, vs.* 7ᵇ.

𝔟. *Tot onderlinge lievde, vs.* 8.

𝔠. *Tot herbergzaemheid, vs.* 9.

𝔡. *Tot de gemeenschap der heiligen, in het nuttig besteden der onderscheidene gaven, vs.* 10, 11.

1. *Deze plicht wordt voorgeschreven, vs.* 10, 11ᵃ.

-. *Met opzicht tot het bedienen, vs.* 10.

--. *Met betrekking tot het spreken, vs.* 11ᵃ.

2. *Deze plicht wordt aengedrongen, vs.* 11ᵇ.

7. (*f*) Ende het eynde aller dingen is naeby: (*g*) Zijt dan nuchteren, ende waeckt in de gebeden.

Het einde aller dingen is naby. — Wat verstaet de Apostel, door *het einde aller dingen?* Zommigen denken, aen het aennaderend oordeel der verwoesting, het welk eerlang, over de Joden, zou worden uitgeöeffend; maer, behalven andere redenen, welke wy, tegen dit begrip, zouden kunnen inbrengen, schijnt de algemene uitdrukking *het einde*

(*f*) 1 Joh. 2: 18. (*g*) Luc. 21: 34.

ALLER *dingen* niet wel, van het byzonder oordeel, over het Joodsche volk, te kunnen verstaen worden — Anderen menen, dat de Apostel het oog hebbe, op het einde der waereld maer dit is nog verre af; en PETRUS kon, in zijnen tijd, nog veel minder zeggen, dat het zelve naby ware. — Wy voegen ons lievst, by de zulken, die het verstaen van 's menschen leven, zo dat de Apostel zeggen wille: „het „ einde van 's menschen leven is naby de dood nadert; en „ wanneer de mensch sterft, nemen allen waereldsche dingen, ten zijnen opzichte een einde." Immers, wanneer men de uitspraek in dezen zin neemt, levert zy eenen grond op, en eene veel vermogende drangreden, tot de volgende vermaning, welke er, by wijs van gevolgtrekking, uit afgeleid wordt: *zijt dan nuchteren en waekt in de gebeden.*

Het *nuchteren zijn* bestaet niet alleen daer in, dat men zich onthoude, van wijnsuiperyen, brasseryen en dronkenschap, (Vergel. vs. 3.) maer ook dat men zich wijsselyk en verstandig gedrage, in onderscheidene gevallen. (Verg Rom. XII: 3.) Byzonder bestondt die wijsheid en voorzichtigheid daer in, dat deze Christenen, uit aenmerking, dat alle waereldsche dingen, ten hunnen opzichte, eerlang een einde hebben zouden, hunne harten los maekten van alle tijdelyke zaken belangen, vooroeelen, en vermaken. – Zy moesten voorts *waken in de gebeden* dat is, geduurig bidden, om bereid te zijn, tegen dat de HEER hen, door den dood, van hunnen post zoude afroepen.

8. Maer voor al hebt vyerige uitgestrekte en hartelyke liefde tot malkanderen. (Vergel. Kap. I: 22.) (*h*) want de liefde sal, gelijk de wijste aller Vorsten zegt, Spreuk. X: 12. menigte van sonden bedecken, zy zal u bewegen, om vele zwakheden en gebreken van uwe medebroederen met toegevenheid, over het hoofd te zien.

9. (*i*) Zijt herbergsaem tegen malkanderen, wanneer gy iemand ontmoet, die, om de belijdenis der waerheid, van huis en have, beroovd is, (*k*) sonder murmuree-

(*h*) Spreuk. 10: 12. (*i*) Rom. 12: 13. Hebr. 13: 2. (*k*) Phil. 2: 14.

reeren, maer met toegenegenheid, en eene gulle vriendelykheid. (Vergel Rom. XII: 8. 2 Cor. IX: 7.)

10. (*l*) Een yegelick gelijck hy, of naer de mate dat hy onderscheidene gave van den Vader der lichten ontfangen heeft, [*alsoo*] bediene hy deselve aen, en besteede zijne gaven ten nutte van den anderen, als goede uytdeelders en *huisverforgers* der menigerley genade en gaven Godts.

De Gemeente wordt hier beschouwd, als het huis van God. Christenen, die met buitengewone gaven, verwaerdigd zijn, worden aengemerkt, als *hui verforgers* van God, die, door het nuttig aenleggen van hunne onderscheidene gaven, aen de bevoordering van het algemeen, moeten medewerken.

11 (*m*) Indien yemant, als openbaer Leeraer, spreeckt, tot onderwijs en stichting der vergaderde menigte, [*die spreke*] als de woorden Godts, zo dat zijne leer, met Gods onfeilbaer woord, in alles overëenstemme; indien yemant dient, in het bezorgen der nooddruftigen en kranken, of eenige andere bediening, ten nutte der Gemeente, waerneemt; [*die diene*] als uyt kracht die Godt verleent met al het vermogen, het welk God hem daer toe gegeven heeft; op dat Godt, de milde gever van alles goeds, aen wien wy alle onse gaven en vermogens hebben dank te weten, in en door allen Christenen gepresen en verheerlykt worde, door en met betrekking tot Jesum Christum, die de verdienende oorzaek is van alle zegeningen, welcken gezegenden Verlosser, toekomt de heerlickheyt ende de kracht of de heerschappy, in alle eeuwigheyt. Amen.

(*l*) Spr. 3: 28. Rom. 12: 6. 2 Cor. 8: 11. (*m*) Jer. 23: 22.

D. *De Apostel koomt weder, tot de verdrukkingen, welke deze Christenen, om de belijdenis van het Euangelie, ondergaen moesten, en geevt hun daerömtrent ettelyke besluuringen, tot hunne bemoediging*, vs. 12-19.

A. *Zy moesten zich ganschelyk niet verwonderen, dat zy mishandeld wierden*, vs. 12.

B. *Maer zich in tegendeel verblijden, dat zy, in dit opzicht, aen* CHRISTUS *gelykformig waren*, vs. 13-18.

α. *Deze vermaning wordt voorgesteld*, vs. 13ª, *en*,

β. *Met krachtige drangredenen, nader aengebonden*, vs. 13ᵇ-18.

a. *Om dat zy ook aen* CHRISTUS *in heerlykheid, zouden gelijk gemaekt worden*, vs. 13ᵇ.

b. *Om dat zy 'er nu reeds de gezegende vruchtgevolgen van genoten*, vs. 14.

c. *Om dat hun lijden van eenen gansch anderen aert was, dan dat van boosdoeners*, vs. 15.

d. *Om dat dit lijden hun, tot eer, verstrekte*, vs. 16.

e. *De laetste drangreden is genomen, van de gelegenheid des tijds, welken zy beleevden*, vs. 17, 18.

C. *Eindelyk moesten zy zich, onder het lijden, naer den wil van God gedragen*, vs. 19.

12. Geliefde broeders, neemt mijne opwekkingen aen, met een toegenegen hart, daer ik niets anders bedoel dan de bevoordering van uwe meest wezenlyke belangen. Gedraegt u betamelyk, onder de mishandelingen, welke u, om de belijdenis der waerheid, worden aengedaen, (*n*) en houdt u niet vreemt, verwondert u ganschelyk niet, over de hitte [*der verdruckinge*] onder u, die u geschiet tot versoeckinge, als of u [*yet*] vreemts en geheel onverwacht overquame:

Deze Christenen moesten zich niet *vreemd houden*, dat is, zich niet verwonderen; (verg. vs. 4,) *over de hitte (der verdrukkinge) onder hen.* — Het woord, door *hitte* vertaelt, beteekent eigenlyk ee-

(*n*) Jes. 48: 10. 1 Cor. 3: 13. 1 Petr. 1: 7.

eenen geweldigen brand, die alles vernielt. (vergel. Openb. XVIII: 9, 18.) Hier wordt het zinbeeldig genomen, vóor de vervolgingen, aen welke deze Christenen waren blootgesteld, terwijl zy gevaer liepen, om daer door, als door eenen geweldigen brand, verteerd te worden. Onse Overzetters hebben het daerom zeer gepast ingevult: *de hitte (der verdrukking.)* Wy leeren 'er ondertusschen uit, dat de vervolgingen, in dien tijd, zeer zwaer geweest zijn, zo dat sommigen reeds den marteldood ondergaen hadden. (Vergel. vs. 6.)

Deze hitte der vervolging *geschiedde hun*, of kwam hen over, *tot verzoeking*; zy strekte om hen te beproeven, en hun geloov op den toets te stellen. Zy werden daer door beproevd, even als het goud, door een hevig vuur, getoetst wordt. (Vergel. Kap. I: 7. Jac. I: 2—.)

13. **Maer**, wel verre van u vreemd te houden, over de hitte der verdrukking, zo moest zy u eene stof van vreugde wezen; (Vergel. Jac. I: 2.) **gelijck gy gemeynschap hebt aen het lijden Christi, [alsoo] verblijdt u: op dat gy oock in de openbaringe sijner heerlickheyt u moogt verblijden ende verheugen.**

De zaek zal duidelyker wezen, wanneer wy het woordeken, door *gelijk* overgezet, vertalen *wanneer*, zo wordt het allerduidelykst genomen, Hand. VII: 17. zo dat de zin deze zy: „ *verblijdt 'er u* in tegendeel over, *wanneer gy gemeen-* „ *schap hebt, aen het lijden van* CHRISTUS, wanneer gy daer „ in den CHRISTUS gelijkvormig zijt, dat gy, even als uw „ grote Meester, allerlei mishandelingen onschuldig onder- „ gaen moet. Die mishandelingen, hoe onäengenaem zy „ ook, voor vleesch en bloed wezen mogen, moeten voor „ u eene stof van blijdschap uitmaken, om dat deze be- „ proeving van uw geloov de heerlykste vruchtgevolgen „ voortbrengt. (Vergel. Jac. I: 2-12.")

Trouwens de Apostel voegt 'er by: *op dat gy ook, in de openbaring zijner heerlykheid, u moogt verblijden en verheugen.* — *In de openbaring van* CHRISTUS *heerlykheid*, dat is, in den laetsten dag der waereld, wanneer de Verlosser zich,

in alle zijne heerlykheid, voor het oog van alle redelyke wezens, openlyk vertonen zal. (Vergel. Matth. XVI: 27. XXV: 31. 2 Thesſ. I: 7.) — De beide woorden *zich verblijden* en *verheugen*, geven eene zeer grote en uitnemende blijdſchap te kennen; het laetſte zegt eigenlyk van blijdſchap op te ſpringen. — Wanneer derhalven deze Christenen zich verheugden, over hunne gelykvormigheid aen CHRISTUS, in hun onſchuldig lijden, zouden zy, in den dag van CHRISTUS luisterrijke toekoomſte, zich uitbundig verheugen over hunne gemeenſchap aen CHRISTUS heerlykheid, met eene blijdſchap zo groot, dat wy er ons hier geen denkbeeld van maken kunnen.

14 (*o*) Indien gy geſmadigt, gelasterd, en, op allerlei wijzen, mishandeld wort, om den name Chriſti, en om dat gy belijdenis doet van zijn Euangelie, ſo zijt gy, hoe ellendig uw toeſtand ook, naer het lichaem, wezen moge, in de daed ſaligh, (Verg. Matth. V: 11, 12) want de Geeſt der heerlickheyt, ende [*de Geeſt*] Godts ruſt op u: wat haer aengaet, hy wort wel gelaſtert, maer wat u aengaet, hy wort verheerlickt.

De woorden, *want de Geest der heerlykheid, en de Geest Gods rust op u*, behelſen eene tusſchenreden. — Zommigen afſchrivten hebben: *de Geest der heerlykheid en der kracht, en (de Geest) Gods.* Dan dit maekt, in den zin, gene verändering van eenig aenbelang. — Er is geen twijffel aen, of wy moeten hier denken, aen den Heiligen Geest, en zijne gaven, byzonder de buitengewone, welke, in de eerſte dagen van het Euangelie, geſchonken werden. Hy heet *de Geest der heerlykheid*, dat is, volgens den Hebreeuwſchen ſpreektrant; de *heerlyke Geest*, om dat Hy, als waerächtig God, met den Vader en den Zoon, in heerlykheid, boven alle geſchapene wezens, oneïndig verheven is. Hy heet, volgens zommige afſchrivten, *de Geest der kracht*, om dat Hy den Christenen dapperheid en heldenmoed inboezemt, om, over alle zwarigheden, rustig heen te ſtappen. (Vergel. 2 Tim. I: 7.) Hy heet *de Geest Gods*, dat is, wederom vol.

(*o*) Matth. 5: 10. 1 Petr. 2: 20. ende 3: 14.

volgens den Hebreeuwſchen ſpreektrant, de Goddelyke Geest.

Deze heerlyke, krachtige, en Goddelyke Geest, rust *op u*, zegt de Apostel? — Het Griekſche woord, door *rusten* vertaelt, nemen de LXX, in den zin van *wonen*, Deut. XXXIII: 20. Het ſchijnt dat de ſpreekwijs ontleend zy, van de Schechina, welke oudtijds, op den Tabernakel, rustte en woonde. Even zo woonde ook de Goddelyke Geest, op de eerſte Christenen, om hen, door zijne kracht, te onderſteunen, en de buitengewone gaven bleven hen by, om hen te verſterken, ook in het midden van het lijden.

Na deze tusſchenreden (recht geſchikt, om de toenmalige Christenen te bemoedigen, en te verzekeren, dat zy, in weerwil van alle de mishandelingen, welke hun werden aengedaen, in de daed zalig waren) keert de Apostel weder, tot zijn onderwerp. Zy werden geſmadigd, om den naem van CHRISTUS vs. 14[b], *wat hun aengaet*, de vyanden der waerheid namelyk die u ſmaden, Hy, te weten CHRISTUS, *wordt wel gelasterd, maer wat* u aengaet Christenen, die geſmaed wordt, *Hy wordt verheerlykt.*

De zakelyke zin is kortelyk deze: „ de ſmaedheden en „ lasteringen, welke de vyanden der waerheid tegen u uit„ braken, raken den Verlosſer zelven; trouwens zy, die „ iemand daerom lasteren, om dat hy een leerling is van „ zulken Meester, lasteren dien Meester zelven; dan, hoe „ zeer de Verlosſer, door de ongelovigen, gelasterd werdt; „ Hy werdt evenwel verheerlykt, door uwe ſtandvastigheid, „ onder het lijden." — Al weder eene nieuwe bemoediging, voor deze Christenen.

15. Doch het gene ik, van de heerlyke vruchten der vervolging, gezegt heb, moet alleen betrekkelyk gemaekt worden, tot zulk een lijden, het welk iemand ondergaet, om den naem van CHRISTUS, en om de belijdenis van zijn Euangelie, (Verg. vs. 14[a];) dat daerom niemant van u en lijde, uit hoofde van eenig misdrijv, het welk rechtvaerdig geſtraft wordt, by voorbeeld als een dootſlager, of dief, ofte quaetdoender, ofte als een die hem met een anders doen bemoeyt, of als eenig ander booswicht. De vyanden der

waerheid mogen u deze en dergelyke schromelyke misdaden te laste leggen, betoont gy, steeds door uw gedrag, dat gy, op eene boosäertige wijs, gelasterd wordt, en wederlegt die lasteringen, door uwen godzaligen wandel.

16. Maer indien [*yemant lijdt*] als een Christen, alleenlyk daerom, om dat hy belijdt een Christen te zijn, zonder dat men hem, met grond, eenige misdaed kan ten laste leggen, die en schame hem niet, hy rekene zich de mishandelingen, welke hy, om de belijdenis der waerheid, ondergaen moet, geenszins tot schande, al moest hy nog zo vele smaedheden verdragen. (Vergel. 1 Thess. II: 2.) Zulken, die in lijden komen, om hunne wanbedrijven, hebben reden, om zich te schamen, maer een Christen te zijn, en daerom te lijden, is eene eer; hy verheerlicke daerom Godt in desen deele, of in dit opzicht, en hy danke God, dat hy waerdig geacht worde, om den naem van CHRISTUS, te lijden. (Vergel. Hand. V: 40, 41. Phil. I: 7, 29. II: 12. III: 14.)

17. De tijd, welken gy beleevt, vordert dit lijden. (*p*) Want het is de tijt, dat het oordeel beginne van het huys Godts: ende indien het eerst van ons [*begint*], (*q*) welck sal het eynde zijn der gene die den Euangelio Godts ongehoorsaem zijn?

Het oordeel zegt hier zo veel, als het strafgericht. (Verg. Luc. XXIII: 40. XXIV: 20. Rom. II: 2. XIII: 2.) Buiten allen twijffel heeft de Apostel het oog, op dat schromelyk oordeel der verwoesting, het welk eerlang, door het zwaerd der Romeinen, over het Joodsche volk zou worden uitgeöeffend. — Het was nu *de tijd*, van God bestemd, dat dit oordeel *begon*, in die ellenden, welke de uiterste verwoesting van Jerusalem moesten vooräfgaen. — Dit oordeel zou beginnen, *van het huis Gods*, dat is, de Gemeente der Christenen, welke Gods huis is. (Vergel. 1 Tim. III: 16.)

De zaek is deze, de oorlog der Joden, die nu reeds oproerig waren, tegen de Romeinen, zoude eerlang uitbarsten, en eenige der eerste uitwerkselen van het begin der ram-

(*p*) Jer. 25: 29. Luc. 23: 31. (*q*) Luc. 10: 12.

rampen, zouden de Christenen gevoelen, gelijk de Heiland zelvs allerduidelykst voorſpelt had. (Vergel. Matth. XXIV: 9, 21, 22. Marc. XIII: 12, 13. Luc. XXI: 12: 16, 17, 20.) — Dit begin van dit oordeel was ook het begin van hunne verlosſing. De ongelovige Joden, die de oorzaken waren van de mishandelingen, welke hen werden aengedaen, zouden, door de voltojing van dat oordeel, voor altoos verhinderd worden, om den Christenen verder nadeel toe te brengen. De Apostel vertoont daerom het ſchromelyke der voltojing van dat oordeel, vs. 17b.

Indien het gemelde oordeel *eerst van ons begint*, die Gods huisgenoten en de voorwerpen van zijne onderſcheidende gunſten zijn, *welk zal het einde* en hoe ſchromelyk zal het volëindigde oordeel zijn der hardnekkige Joden, *die het Euangelie van God ongehoorzaem zijn*, zich van deszelvs waerheid niet willen laten overtuigen, en het zelve, door een moedwillig ongeloov, ſmadelyk verwerpen?

18. (r) Ende, indien de rechtveerdige naeuwlicks ſaligh en wort, waer ſal de godtloose ende ſondaer verſchijnen?

Het is nauwlyks te begrijpen, hoe deze woorden zo veelszins kwalyk verſtaen, en dikwerv misbruikt zijn, om de menſchen, regelrecht tegen de leer des Euangeliums, van het geloov af te ſchrikken. De bron der dwaling ligt in het woord *nauwlyks*, het zegt zo veel, als bezwaerlyk, niet dan met grote moeite.

De gehele uitſpraek is overgenomen, uit Spreuk. XI: 31: *ziet den rechtvaerdigen wordt vergolden op de aerde*, *hoe veel te meer den godloſen en den zondaer*, dat is: „ de rechtvaer„ dige Richter doet zomtijds den vromen, over eenigen „ misſtap, zijn ongenoegen, in dit leven, gevoelen, en „ handelt Hy zo, met zijne gunstgenoten, hoe ſchromelyk „ zal dan de ſtraf der wederſpannige booswichten wezen?" Hier heeft de Apostel, volgens het ganſche verband van zaken, bepaeldelyk het oog, op het oordeel, het welk eers

(r) Spr. 11: 31.

lang, over de hardnekkige Joden, by de verwoesting van Stad en Tempel, zou uitgeöeffend worden. Door de *rechtvaerdigen* verſtaet hy de Christenen, en, door de *godloſen* en *zondaers* de hardnekkige Joden, die Gods Euangelie ongehoorzaem waren. (Vergel. vs. 17.)

De rechtvaerdige Christenen werden *nauwlyks*, en niet dan met zeer vele moeite *zalig*; zy werden, tot de zaligheid, geleid, langs eenen zeer moeilyken weg, zy waren, aen veelerlei mishandelingen, blootgeſteld, en eerlang zou het oordeel over de Joden, van Gods huis beginnen; (Verg. vs. 17.) zy zouden de eerſte uitwerkſelen van den vernielenden oorlog gevoelen. „ Handelt de alleen wijze God nu „ zo, met zijne byzondere gunstgenoten, (wil de Apostel zeggen), kunnen deze niet zalig worden, dan langs eenen „ zeer moeilyken weg van lijden, waer zullen dan de hard- „ nekkige Joden die *godloſen* en *zondaers* zijn in nadruk, „ by de voltojing van dat ſchromelyk oordeel, *verſchijnen*, „ wanneer Jeruſalem en de Tempel, te vuur en te zwaerd, „ zal verwoest worden?"

Waer zal de godloſe en de zondaer *verſchijnen*. De ſpreekwijs ſchijnt ontleend te zijn van een gerichtshov, voor het welk iemand, die onſchuldig is, vrymoedig verſchijnt, terwijl hy, die ſchuldig is, ſchroomt om zich te vertonen. Althans de LXX gebruiken het woord, in den zin van beöordeeld te worden, Gen. XLII: 15. Hoe het zy, de Apostel geevt te kennen, dat de hardnekkige Joden, op de allerſchromelykſte wijs, zouden geſtraft worden.

Deze woorden behelſen derhalven niets minder, dan eene algemene waerheid welke, op het zalig worden van alle gelovigen, toepasſelyk is; maer zy zijn alleen betrekkelyk, op de Christenen van dien tijd, wanneer het oordeel begon van Gods huis. (Vergel. vs. 17ª.)

19. So dan volgt uit al het beredeneerde, dat oock zy, die, om den naem van CHRISTUS lijden nae den wille Godts, en volgens zijne wijze beſtelling, wel gemoed wezen moeten, onder alle verdrukkingen, zo dat ſy hare zielen, dat is hunne ganſche perſonen, [*hem*] als den getrouwen Schep-

Schepper, aen welken zy hun gansche bestaen verschuldigd zijn, en die alle zijne belovten onfeilbaer ter uitvoer brengt, beveelen, en alle hunne belangen vertrouwelyk in zijne handen stellen, met weldoen, onder het betrachten van deugd en Godsvrucht, om, in alles, een goed geweten, te hebben.

HET V. KAPITTEL.

E. *Eindelyk volgen 'er nog eenige gewichtige vermaningen, welke, door verscheidene nadrukkelyke drangredenen, worden aengebonden*, vs. 1-11.

A. Deze vermaningen hebben opzicht, tot byzondere plichten, vs. 1-5ª. *Zy betreffen*

α. *De Leeraers*, vs. 1-4.

a. *Hunne plichten worden voorgesteld*, vs. 1, 2ª.

b. *De wijs wordt nader bepaeld, op welke zy moeten uitgeöeffend worden*, vs. 2ᵇ, 3.

c. *De heerlyke beloning wordt beschreven*, vs. 4.

β. *De toehorers*, vs. 5ª.

B. De andere vermaningen zijn meer algemeen, betreffende alle Christenen, zonder onderscheid, vs. 5ᵇ-11.

α. *Deze vermaningen zijn drieërlei*, vs. 5ᵇ-9.

a. *Tot nederigheid voor God en menschen*, vs. 5ᵇ, 6.

b. *Tot een gelovig vertrouwen op God*, vs. 7.

c. *Tot waekzaemheid en tegenstand aen den duivel*, vs. 8, 9.

β. *Dit stuk wordt, met eenen zegenwensch, en eene dankzegging tot God, besloten*, vs. 10, 11.

1. DE Ouderlingen die onder u zijn, vermane ick die een Mede ouderlingh, ende getuyge des lijdens Christi ben, ende deelachtigh der heerlickheyt die geopenbaert sal worden.

Ouderlingen zijn, volgens de kracht van het woord, lie-

den van jaren van eenen gevorderden ouderdom. Hier heeft de Apostel buiten allen twijffel het oog, op de Leeraren, onder de Christenen, die zeer gemeenzaem *Ouderlingen* genaemd worden, van wegens de kundigheden, het beleid, en de voorzichtigheid, met welke zy behoren begaevd te wezen. (Vergel. Hand. XIV: 23. Tit. I: 5. 1 Tim. V: 1, 17, 19) — Deze Christenen waren wel verſpreid, door de Landſchappen van klein Aſia, maer zy waren evenwel in Gemeenten verdeeld; zy hadden plaetſen, alwaer zy, tot het bywonen van den gemeenſchappelyken Godsdienst, te zamen kwamen; zy hadden Ouderlingen of Leeraers, die hen onderwezen, tot deze bediening, wettig gekozen, en, door eenen Apostel of Euangelist, met oplegging der handen, geördend.

Deze Ouderlingen of Leeraers, *die onder u zijn*, zegt de Apostel *vermaen ik*, om zich namelyk, in alle opzichten, van hunnen plicht te kwijten, en zich, in de bediening van het Euangelie, voorbeeldig te gedragen. Maer in welk eene betrekking, deed de Apostel deze vermaning? Hy noemt drie byzonderheden, zeggende *ik, die een mede Ouderling, en een getuige van* CHRISTUS *lijden ben, en deelächtig der heerlykheid, welke geöpenbaerd zal worden.*

Hy had zich kunnen beroepen, op zijn Apostoliesch gezach, maer, uit nederigheid, en om des te meerderen invloed te hebben, op de gemoederen, beſchrijvt hy zich, als *een mede Ouderling;* dat is, een Leeraer van het zelvde gezach, en van dezelvde waerdigheid, als alle andere Leeraers, die zich niet, boven hen, verheffen, maer hen, met broederlyke toegenegenheid, vermanen wilde.

Wyders noemt hy zich eenen *getuige van* CHRISTUS *lijden.* — Hy was ooggetuige geweest van 's Heilands meest duldeloos lijden, byzonder in Gethſemane. Hy wist van naby, welke ſmerten de Verloſſer ondergaen had, en welk een onnavolgbaer geduld Hy, onder dat alles, betoont had. Ook was hy een mondelyk getuige van 's Heilands lijden, voor zo verre hy het zelve allerwegen bekend maekte, als den algenoegzamen grond van verzoening en zaligheid. — Van deze byzonderheid maekt hy hier melding, om den Leera-

Leeraren onder het oog te brengen, dat hy, meer dan iemand anders, gezien had, hoe veel het den Verlosser gekost had, zijne Gemeente te kopen, met zijn eigen bloed; ten einde zy daer door des te meer mogten worden opgewekt, om yverig mede te werken, aen de bevoordering der belangen van die duur gekochte Gemeente hunnes HEEREN.

Eindelyk zegt hy nog, dat hy *deelächtig was der heerlykheid, welke geöpenbaerd zal worden.* — De *heerlykheid, welke geöpenbaerd zal worden*, is zekerlyk de heerlykheid, welke de gelovigen na dit leven, in de gewesten der onsterfelykheid, genieten zullen. (Vergel. Rom. VIII: 18.) Dezer heerlykheid was Apostel PETRUS *deelächtig*, voor zo ver hy 'er de beginselen reeds van genoot, en eene zekere hoop had, op de voltojing. — Dit onschatbaer voorrecht spoorde hem aen, om getrouw te zijn, in zijne bediening, en, uit dit beginsel, vermaende hy de Leeraren, om zich yverig van hunnen plicht te kwijten.

2. (*a*) Weydet de kudde Godts die onder u is, hebbende opsicht [*daer over*] niet uyt bedwangh, maer gewilliglick: (*b*) noch om vuyl gewin, maer met een volveerdigh gemoet:

3. (*c*) Noch als heerschappye voerende over het erfdeel [*des Heeren*], (*d*) maer [*als*] voorbeelden der kudde geworden zijnde.

Dus luidt de vermaning zelve: *weidet de kudde Gods, welke onder u is, hebbende opzicht daer over*, vs. 2[1]. De zinneprent is ontleend van het herderämbt. — De Gemeente der Christenen heet hier de *kudde Gods*; eene *kudde*, om dat zy bestaet, uit eene menigte van menschen, van onderscheidene zoorten, die, ten opzichte van hunne belangen, voorzorg, voedsel, bestuur, en bescherming, nodig hebben, even als eene kudde schapen; eene kudde *Gods*, om dat zy het eigendom uitmaken van God, byzonder van den Goddelyken Verlosser, die hen gekocht heeft, met zijn eigen bloed,

(*a*) Hand. 20: 28. (*b*) 1 Tim. 3: 3. Tit. 1: 7. (*c*) 2 Cor. 1: 24. (*d*) Phil. 3: 17. 1 Tim. 4: 12. Tit. 2: 7.

Hand. XX: 28, die hen verzorgt, bewaekt, en beſchermt, en die daerom vs. 4. de overſte Herder genaemd wordt.

De Leeraers, aengemerkt als herders, moesten *de kudde Gods weiden*, dat is, zy moesten de Christenen verzorgen, van het nodig zielenvoedſel, door hen te onderwijzen, raed te geven, te vermanen, en te vertroosten; zy moesten hen beſtuuren, en zorg dragen, dat zy, door onkunde, ongeloov, en vleeſchelyke begeerlykheden, niet verleid wierden, om van den rechten weg af te dwalen; zy moesten hen, zo veel in hun vermogen was, beſchermen, tegen de aenvallen van de vyanden der waerheid. Dit alles moest geſchieden, met denzelven yver, dezelvde opgewektheid, dezelvde toegenegenheid, en dezelvde belangneming in hunne welvaert, als een herder, voor zijne kudde, pleegt te zorgen. — Ten dien einde moesten de Leeraers *opzicht hebben*, over de Gemeente, en nauwkeurig acht geven, op de onderſcheidene belangen der Christenen, om elk, naer gelang van zijne omſtandigheden, te verzorgen. — Dan dit weiden en opzicht hebben bepaelde zich alleenlyk, tot de kudde, *welke onder hen was*, tot de Gemeenten der Christenen in klein Aſia, welke aen hun opzicht waren toevertrouwd. Zy waren gene Apostelen, Euangelisten, en Propheten, die, als buitengewone dienaers van CHRISTUS, eene algemene zending hadden, maer Herders en Leeraers, welker opzicht zich bepaelde, tot byzondere Gemeenten.

De wijs, op welke de Leeraers hunnen plicht moeten uitöeffenen, wordt nader bepaeld vs. 2^b, 3, *niet uit bedwang, maer gewilliglyk, noch om vuil gewin, maer met een volvaerdig gemoed* enz. — Uit deze waerſchouwing en vermaning, mogen wy beſluiten, dat zommigen der Leeraren, onder deze Christenen, zich gansch niet loffelyk gedragen hebben; dit gav den Apostel aenleiding, tot deze opwekking, welke hy zo ernſtig voorſtelt en aendringt. — Hy bedient zich, van eene drieledige tegenſtelling.

De eerſte is deze: *niet uit bedwang, maer gewilliglyk*. Het ſchijnt, dat zommigen, tegen hun genoegen, tot Leeraren, gekozen waren, en hunne bediening, met weerzin, en

uit bedwang waernamen. Dit was zeer te misprijsen, de zodanigen deeden hun werk niet, met lust, yver, en opgewektheid. Men moet de kudde Gods weiden *gewilliglyk* en blymoedig, uit lievde tot God en menschen, en het zich eene eer rekenen, aen het eeuwig heil van zijnen naesten mede te werken. — Hoe men, in deze Gemeenten, aen zulke onwillige Leeraren, gekomen zy, en wat de oorzaek van hunnen wederzin geweest zy, kunnen wy, uit gebrek van nodige berichten, niet bepalen.

De tweede tegenstelling is, *niet om vuil gewin, maer met een volvaerdig gemoed.* — Het was billyk, dat zy, die het Euangelie bedienden, van het Euangelie leevden; (Vergel. 1 Cor. IX: 14.) maer zulke Leeraers, die *vuil gewin zoeken*, en gene andere drijvveer hebben, dan het uitzicht op de bezolding, zijn allerveráchtelykst. (Vergel. 1 Tim. VI: 5. Tit. I: 11.) Zy moeten hun werk doen, *met een volvaerdig gemoed*, uit het beginsel van eene hartelyke belangneming, in de welvaert der Gemeente.

Eindelyk is het nog vs. 3. *niet als heerschappy voerende, over het erydeel des* HEEREN, *maer als voorbeelden der kudde geworden zijnde.*

Ontkennender wijs, zegt de Apostel, *niet als heerschappy voerende, over het ervdeel.* De uitdrukking *des* HEEREN wordt, in den Grondtext, niet gevonden, en is 'er, door onse Overzetters, ter nadere verklaring, ingelascht, om dat zy dachten, dat het gene hier het *ervdeel* heet, straks nader aengewezen worde, door de benaming van kudde. Volgens deze opvatting is de mening eenvouwig, dat de Leeraers, geen gebiedend gezach, gene heerschappy, in het bestuuren der Gemeente, gebruiken moeten. Maer de Grondtext schijnt ons, naer iets anders, te wijzen.

Het Grieksche woord, door *ervdeel* vertaelt, staet in het meervouwig getal, en beteekent eigenlyk *lotingen*, daer van daen ervdeelen, welke, by loting, verdeeld worden, en vervolgens bezittingen. In de beide laetste beteekenissen, nemen het de LXX zeer gemeenzaem. — Het kan zijn, dat het woord hier *verdeelingen* aenduidt, en de mening deze

zy, dat de Leeraers geen gebiedend gezach, zoortgelyk als dat der waereldsche Vorsten, gebruiken moesten, over de onderscheidene Gemeenten, welke aen elk hunner, by wijs van verdeeling, waren toevertrouwd. — Dan wy geven in bedenking, of de Apostel ook *bezittingen* bedoele, dan zou hy nader verklaren, het gene hy, omtrent het *vuil gewin*, veröordeelt had, op deze wijs: , een Leeraer moet, in de „ hoedanigheid van herder, de kudde Gods weiden, niet met „ oogmerk, om vuil gewin te bejagen, noch zich, door het „ vorderen van eene overvloedige bezolding, zo gedragen, „ als of hy macht en *heerschappy* had, over de bezittingen „ der Christenen, maer als zulken, die *voorbeelden der kudde* „ *geworden waren*, in nederigheid, heiligheid, en byzonder „ belangelose zelvsverlochening."

4. Ende, wanneer gy, Leeraers, op de gezegde wijs uwen plicht betracht, zult gy, met eenen rijken genade loon verwaerdigd worden: want als de verheerlykte Verlosser, die (*e*) de grote en overste Herder der schapen is, van welken gy slechts bedienden zijt, (Vergel. Hebr. XIII: 20,) in zijne luisterrijke toekoomste, verschenen sal zijn, om elk naer zijn doen, te vergelden, (*f*) so sult gy de onverwelckelicke kroone der heerlickheyt behalen.

De gelukzaligheid van het volgend leven wordt meermalen vergeleken, by eene *kroon*, met welke de overwinnaers plegen veréérd te worden. (Vergel. 2 Tim. IV: 8. Jac. I: 12. Openb. II: 10. III: 11.) Het zou eene *onverwelkbare* kroon zijn, in tegenstelling van alle aerdsche vercierselen en eere teekenen, welke, door den tijd, verwelken en bederven. „ Staet niet, (wil de Apostel zeggen) naer aerdsche voordee- „ len, zoekt den loon van uwen arbeid, niet in dit leven: „ misschien zult gy, van de menschen, ganschelyk gene ver- „ gelding erlangen; maer zijt nochthans wel gemoed, gaet „ rustig voort, in het betrachten van uwen plicht, en „ maekt 'er staet op, dat gy, met de kroon der eeuwige „ heer-

(*e*) Jes. 40: 11. Ezech. 34: 23. Joh. 10: 11. Hebr. 13: 20. 1 Petr. 2: 25. (*f*) 1 Cor. 9: 25. 2 Tim. 4: 8. Jac. 1: 12. 1 Petr. 1: 4.

„ heerlykheid, door den groten Opperherder, in den dag „ der algemene vergelding, zult veröerd worden."

5 Desgelijcks gy jonge, zijt de oude onderdanigh: (g) ende zijt alle malkanderen onderdanigh: zijt met de ootmoedigheyt bekleedt: (h) want Godt wederstaet de hoovaerdige, maer de nedrige geeft hy genade

Desgelyks gy jongen, zijt den ouden onderdanig. — Volgens onse vertaling, wil de Apostel, dat jongelingen en lieden van mindere jaren, aen den meer gevorderden in ouderdom, zouden onderdanig zijn. De zaek zelve is zeer billyk en noodzakelyk; (Vergel. Lev. XIX: 32;) maer, onses erächtens, wordt zy hier ganschelyk niet bedoeld. Zelvs is deze opvatting, met het verband van zaken, blijkbaer strijdig. De Apostel, van *ouden* sprekende, bedient zich van het zelvde woord, het welk vs. 1. *Ouderlingen* of Leeraers beteekent. Gevolgelyk worden de *jongen*, niet tegen meer bejaerde lieden, maer tegen de *Ouderlingen* of Leeraers, overgesteld. Wy verstaen daerom, door de *jongen*, in tegenstelling van de Leeraers, de leden der Gemeente, die *jongen*, genaemd worden, om dat zy min geöeffend waren, in de leer der waerheid, zo dat zy onderwijs en bestuuring nodig hadden. — Voeg 'er by, dat deze vermaning, aen de vorige, gehecht worde, door *desgelyks*, het welk ons duidelyk aenwijst, dat de Apostel, gesproken hebbende, van de plichten der Leeraren omtrent de Gemeente, nu leere, hoe zich de leden der Gemeente wederkeerig, omtrent hunne Leeraren, gedragen moeten.

Het is dan, op de gelegde gronden, als of de Apostel zeide: „ Gelijk de Leeraers, met yver en belangneming, „ voor het heil der Gemeente zorgen moeten, zo behoren „ ook de leden der Gemeente wederkeerig, aen hunne Leeraren, onderdanig te zijn, door hun onderwijs gaerne te „ horen, hunne vermaningen op te volgen, hun eerbied en „ lievde te bewijzen, om hunnes werks wil."

Vs. 5[b]. gaet de Apostel over, tot meer algemene verma-

(g) Rom. 12: 10. PhiliPp. 2: 3. (h) Spr. 3: 34. Jac. 4: 6.

ningen. — Uit de *onderdanigheid*, welke hy den Christenen, omtrent hunne Leeraren, had voorgeschreven, neemt hy aenleiding, om dezelve algemeen voor te schrijven: *zijt alle malkanderen onderdanig*. — Dit moest geschieden, door zich te onderwerpen, aen het beter oordeel van anderen, door het opvolgen van goeden raed en broederlyke vermaningen. — Deze vermaning was algemeen; zy raekte zo wel de Leeraers, als de leden der Gemeente. Het kan zijn, dat de Apostel 'er dezelve hebbe bygevoegd, om de Leeraers onder het oog te brengen, dat zy ook niet vry waren, van alle onderwerping, en daerom gereed moeten zijn, om ook van anderen goeden raed te ontvangen.

Zijt, is het vervolgens, *met ootmoedigheid, bekleed* — De *ootmoedigheid* bestaet, volgens de kracht van het grondwoord, daer in, dat men lage gedachten hebbe van zich zelven, en uit dien hoofde zijne nederigheid in woorden en daden, openbaer make. — De uitdrukking, door *bekleed* zijn vertaeld, verdient onse opmerking. Het zegt eigenlyk zijne klederen te omgorden, en dezelve, met eenen gordel, om zich toe te binden. De Apostel wil dan zeggen, dat een Christen de ootmoedigheid niet alleen, voor zijn cieraed, rekenen moet, maer dat hy dezelve ook als het ware aen zich verbinden moet, door zich zijne geringheid geduurig te herïnneren.

De drangreden is: *want God wederstaet den hovaerdigen*, Hy kant zich, tegen de zulken, die hoog gevoelende zijn van zich zelven, en boven anderen verheffen willen, als een' vyand, aen, door hen te beschamen, en hunne ontwerpen te verydelen; (Vergel. Jac. IV: 6,) *maer den nederigen geevt Hy genade*, en verwaerdigt hen, met zijne byzondere gunsten. (Vergel. Spreuk. III: 34.)

6. (†) Vernedert u dan onder de krachtige hant Godts, op dat hy u verhooge tot sijner tijt.

Vernedert u dan, daer de HEER een welgevallen heeft, in ootmoedigheid, *onder de krachtige hand Gods*. — De *krachtige*

(†) Job 22: 29. Spr. 29: 23. Matth. 23: 12. Luc. 14: 11. Jac. 4: 10.

tige hand Gods is eene zinbeeldige befchrijving van het beftuur, het welk God, door zijn oneindig Alvermogen, voert, over alle fchepfelen, over alle de lotgevallen van menfchen en van volken. Byzonder fchijnt hier de Apostel het oog te hebben, op de rampen en verdrukkingen, welke dezen Christenen, in den weg van Gods almachtige beftuuring, werden toegezonden. Immers de uitdrukking wordt meermalen, voor het toezenden van oordeelen, gebruikt. (Verg. Exod. III: 19. Hand. XIII: 11.) — Deze Christenen zouden zich dan *vernederen, onder de krachtige hand Gods*, wanneer zy zich herïnnerden, dat zy, in alles, van God afhangelyk waren, zich aen de wegen zijner Voorzienigheid gemoedigd onderwierpen, en het lijden, aen het welk zy waren blootgefteld, geduldig ondergingen. — Dan zoude *God hen verhogen*, met eer bekronen, en gelukkig maken, *tot zijner tijd*, op dien tijd, die, voor zijne eer, en hunne belangen, meest gepast was.

7. (*k*) Werpt alle uwe angstvallige bekommerniffe, en alle onmatige zorg, voor het toekomende, op hem, die alles beftuurt; beveelt Hem alle uwe belangen, hoe donker het 'er ook moge uitzien, met vrymoedigheid, en met vertrouwen. Hier toe hebt gy alle mogelyke gronden van bemoediging: (*l*) want hy forgt voor u, als voor zijne byzondere gunstgenoten.

8. Evenwel moet gy niet zorgloos wezen. (*m*) Zijt in tegendeel nuchteren, [*ende*] waeckt. Weest geduurig op uwe hoede, even als krijgsknechten, die na by den vyand, en in gevaer zijn, om onverwacht overvallen te worden: (*n*) want uwe tegenpartye de duyvel gaet om als een brieffchende leeuw, foeckende wien hy foude mogen verflinden.

Uwe tegenparty de duivel. — Indien men, aen de zogenaemde *nieuwe Hervormers* geloov geevt, wordt hier, van den opperften der bofe geesten, welken wy gewoon zijn den

(*k*) Pf. 55: 23. Matth. 6: 25. Luc. 12: 22. Philipp. 4: 6. 1 Tim. 6: 8. (*l*) 1 Cor. 9: 9. Hebr. 13: 5. (*m*) 1 Theff. 5: 6. 1 Petr. 4: 13. ende 4: 7. (*n*) Job 1: 7. Luc. 22: 31.

duivel te noemen, geheel niet gesproken. Het woord *tegenparty* zal eenen valschen beschuldiger, en het woord *duivel* eenen lasteraer, beteekenen. Voorts zal het eenvouwig getal, voor het meervouwige, genomen worden, en de zakelyke zin deze zijn: „ Uwe valsche beschuldigers en las-
„ teraers, de vyanden van het Christendom, die u, als
„ deugnieten, beschuldigen, en boosäertig lasteren, zijn
„ gelijk aen eenen hongerigen en woedenden leeuw, ter-
„ wijl zy geduurig gelegenheid zoeken, om u te benadee-
„ len, en uw leven in gevaer te brengen." PETRUS zal deze Christenen waerschouwen, om op hunne hoede te zijn, tegen de vyanden van het Euangelie, die hen, door valsche beschuldigingen en lasteringen, ten verderve brengen wilden.

Dan 'er schijnt ons niets gemakkelyker, dan deze manier van uitleggen te wederleggen — Het is waer het Grieksche woord, *door tegenparty* overgezet, beteekent eigenlyk zulk eenen, die eenen ander, in het gericht, tegenstaet, door hem te beschuldigen, of zijnen eisch te ontzeggen. (Vergel. Matth. V: 25. Luc. XII: 58. XVIII: 3;) Zo nemen het ook de LXX, Spreuk. XVIII. 17. Jer. LI: 36; maer hier van daen wordt het overgebracht, om, in het algemeen, elken wederpartijder aen te duiden, die zich, tegen eenen anderen, aenkant; om hem en zijne belangen, op welk eene wijs ook, te benadeelen; zo gebruiken het de LXX, 1 Sam. II: 10. Esth. VIII: 11. Jes. XLI: 11. Jer. L: 3. — Het is ook waer, dat het woord *duivel* eigenlyk eenen lasteraer beteekene, en zo genomen worde, 1 Tim. III: 11. 2 Tim. III: 2. Tit. II: 3; maer 'er is ook geen twijffel aen, of dit woord koomt, op eene menigte van plaetsen, voor, als de eigen naem van den opperften der bose geesten, die anders heet de Satan, de God van deze eeuw, de overste der waereld, de bose by uitnemenheid enz., (Vergel. Matth. IV: 1, 5. 8, 11. XIII: 39. XXV: 41. Joh. VIII: 44. Hand. X: 38. Eph. VI: 11. Hebr. II: 14. Jac. IV: 7. 1 Joh. III: 8, 10. Jud. 9.)

Nu is de vraeg, in welke beteekenissen, de woorden hier genomen moeten worden? Zekerlyk in de laetste. Dit blijkt

niet alleen daer uit, dat de Apostel fpreke van *den* tegenpartijder, den vyand by uitnemenheid, als of hy zeide *hy*, *die*, *in nadruk*, *uw vyand is*, *namelyk de duivel*, maer voornamelyk om dat hy de Christenen vermaent, om hem te *wederftaen*; met een woord, het welk eenen vyandelyken wederftand beteekent, en waer mede God zelvs vs. 5. gezegt wordt den hovaerdigen te wederftaen. Zo moesten de Christenen niet handelen, met de vyanden der waerheid, die hen valfchelyk befchuldigden en lasterden, maer zy moesten, naer het voorbeeld van den Verlosfer de fmaedheden geduldig verdragen, (Vergel. Kap II: 21-23.) het leed hun aengedaen niet wreken, (Vergel. Kap. IV: 1.) de lasteraren, door hun deugdzaem gedrag, befchamen, en hun den mond ftoppen. (Vergel. Kap. II: 15. III: 16.)

Deze hoofdvyand der Christenen, de duivel, *gaet om*, *als een briefchende leeuw*. — De zinneprent is ontleend, van eenen leeuw, die briescht en brult, wanneer hy hongerig is, en *omzwervt*, om roov te vinden; (Vergel. Pf. XXII: 14. Jer. II: 15. Ezech. XXII: 25.) het teekent ons de boosäertigheid van den duivel, die de Christenen, als zijnen prooi, befchouwt, en altoos even begeerig is, om hen te verderven. — *Hy zocht*, *wien hy zou mogen verflinden*. Deze uitdrukking vertoont ons de list van den aerts-vyand, waer in hy gelijk is, aen eenen leeuw, die op den prooi loert. De duivel ftaet als het ware geduurig op de loer, of hy den een of den anderen zou kunnen ten verderve brengen, even als een leeuw doet, om eenig dier te verfcheuren en op te vreten.

De overweging van deze boosäertigheid en list des aertsvyands, moest de Christenen bewegen, om nuchteren te zijn, te waken, en alle zorgloosheid uit hunne gemoederen te verbannen.

9. (*o*) Den welcken duivel, uwen grootften vyand, met al uw vermogen wederftaet, door u, tegen zijne listige verzoekingen, aen te kanten, en de wapenrusting van God tegen hem te gebruiken; (Vergel. Eph. VI: 11-13.) dan zal

(*o*) Eph. 4: 27. Jac. 4: 7.

hy, als een overwonnen vyand, van u vlieden; (Verg. Jac. IV: 7;) verzet u, tegen hem, **vast zijnde in het geloove**, en u volkomen verlatende, op den krachtdadigen bystand, welken God u beloovt heeft. Denkt niet by u zelven, wat vrucht hebben wy van ons geloov? wat baet het ons alle onse bekommernis op God te werpen? (Verg. vs. 7.) wy zijn en blijven blootgesteld, aen allerlei rampen en verdrukkingen; maer bemoedigt uwe harten, met de overtuiging van Gods gunstige voorzorg, en de overdenking, dat God wijze en weldadige redenen hebbe, om u, aen de verdrukkingen, bloot te stellen, **wetende** en u geduurig herïnnerende, **dat het selve lijden aen uw broederschap, dat in de werelt is,** aen alle Christenen, waer zy ook op den aerdbodem wezen mogen, in dezen tijd, **volbracht wort.** Het moet u derhalven tot vertroosting dienen, dat gy zo vele medegenoten hebt, die, in het zelvde lijden, deelen moeten. Dit eischt de tegenwoordige tijdsömstandigheid; langs dezen weg, moet Gods eer bevoorderd, en de waerheid van het Christendom bevestigd worden.

10. **De Godt nu aller genade,** die de algenoegzame bron en milde uitdeeler is van alle genade gaven; **die ons** Christenen, door de prediking van het Euangelie, en de krachtdadige werking van zijnen Geest, **geroepen heeft tot sijne eeuwige heerlickheyt,** om dat grote goed **in**, of *door* **Christo Jesu**, als de verdienende oorzaek, deelächtig te worden, **na dat wy** (*p*) **een weynigh** [*tijts*], die, by de aennaderende eeuwigheid, in gene vergelyking koomt, om de belijdenis der waerheid, **sullen geleden hebben, deselve** God van alle genade, **volmake, bevestige, verstercke,** [*ende*] **fondeere ulieden.**

Hier bemoedigt de Apostel de Christenen, tegen de hitte der verdrukkingen, welke zy, ondergaen moesten, door de herïnnering, dat de tijd van hun lijden slechts kort ware, en de verzekering, dat zy, binnen korten, deelgenoten wezen zouden van de eeuwige heerlykheid, welke CHRISTUS verworven heeft. (Verg. Rom. VIII: 18. 2 Cor. IV: 17, 18.)

Zom-

(*p*) Hebr. 10: 37. 1 Petr. 1: 6.

Zommige affchriften hebben, in den toekomenden tijd, de God aller genade *zal ulieden volmaken, bevestigen, versterken, fundeeren*, zo dat deze woorden eene belofte behelfen. Volgens de lezing, welke de Onfen gevolgt hebben, doet de Apostel eenen lievderijken wensch. Dan het maekt ongemeen weinig verfchil, in de zaek zelve. Evenwel fchijnt de laetfte opvatting, volgens welke deze woorden eenen wensch van den Apostel behelfen, de meest verkiesbare; te meer om dat 'er vs. 11. eene dankbare loffpraek aen God wordt bygevoegd, waer mede de zegenwenfchen en gebeden der Apostelen doorgaens befloten worden.

De oorfprongelyke woorden, door *volmaken, bevestigen, verfterken, fundeeren*, vertaeld, fchijnen ontleend te zijn van de bouwkunde. — Men zou er dit onderfcheid tusfchen maken kunnen, dat het *volmaken* meer byzonder zie, op het toenemen in verlichte kennis, het *bevestigen*, op voorderingen in deugd en Godsvrucht, het *verfterken*, op het tegenftaen van den duivel, en het *fundeeren*, op de verfterking van het geloov. — Dan wy hebben deze fpitsvindige onderfcheiding niet nodig; de Apostel fchijnt, door de zamenvoeging van alle deze uitdrukkingen, te willen aenduiden, dat het, voor de Christenen, zeer moeilyk zy, om den duivel te wederftaen, vooräl onder de hitte der verdrukking, en dat zy daer toe den alles vërmogenden byftand, welken God beloovt heeft, hoogst nodig hebben.

11. Hem, die de algenoegzame bron en de milde uitdeeler is van alle genadegaven, zy de heerlickheyt, de eerbiedige hulde en dankbaerheid van onfe harten, ende de kracht, de heerfchappy, over alle gefchapene wezens, in alle eeuwigheyt. Amen.

III. *Het befluit van dezen Briev ontmoeten wy vs.* 12-14. *Het behelst*

ℵ. *Eene opgaev van den inhoud en het oogmerk dezes Brievs*, *vs.* 12.

ב. *De wederzijdfche groetenisfen*, *vs.* 13, 14ª, *en*

ג, *Den flotwensch*, *vs.* 14ᵇ.

12. Door Silvanum, die u een getrouw broeder

is, soo ick achte, hebbe ick met weynige [*woorden*] geschreven, vermanende ende betuygende dat dese is de waerachtige genade Godts in welcke gy staet.

De Apostel had, *met weinige, geschreven.* Trouwens zijn Briev is kort, en zijn schrijvstijl niets minder, dan langdradig. — Het hoofdöogmerk was, om *te vermanen en te betuigen, dat deze de waeráchtige genade Gods ware, in welke* deze Christenen *stonden.* De *genade Gods* beteekent hier zekerlyk de leer des Euangeliums, van welke Gods genade den hoofdinhoud uitmaekt. Deze Christenen *stonden* in die genade, dat is, zy hadden de leer van het Euangelie omhelst, en zy volhardden in de belijdenis daer van, niet tegenstaende de verdrukkingen, door welke men hen daer van zocht af te trekken. Nu was die *genade Gods*, in welke zy *stonden*, de *waeráchtige genade Gods* dat is; de leer van het Euangelie, zo als zy dezelve ontvangen en aengenomen hadden, was de waeráchtige en echte leer van het Euangelie. Het oogmerk van PETRUS schrijven was, om hen daer van te verzekeren, om hun van die zaek te *vermanen*, of hen daer mede te *vertroosten*, en dezelve te *betuigen*, met een plechtig getuigenis, te bevestigen.

Maer kwam het dan, by deze Christenen, in bedenking, of die leer, welke zy ontvangen en aengenomen hadden, wel de echte leer van het Euangelie ware? — De Gemeenten in klein Asia hadden de leer des Euangeliums meerendeels van PAULUS ontvangen. Dan 'er waren lieden opgestaen, die voorwendden, dat PAULUS in de leer aenmerkelyk verschilde, van de andere Apostelen, en byzonder van PETRUS; dit voorgeven werdt sterk gedreven, door eenige Joodschgezinde yveraers, die, op de noodzakelykheid der onderhouding van MOSES Wet aendrongen; gelijk, vooräl uit PAULUS Briev aen de Gemeenten in Galatien, bekend is. — Niets kon derhalven, tot gerustſtelling van deze Christenen, in dit stuk, meer dienen, dan de verzekering van PETRUS, dat die leer, welke zy van PAULUS ontvangen hadden, de zuivere leer van het Euangelie ware.

Apostel PETRUS had dezen Briev, tot het gemelde hoofd-

einde, met weinige geschreven, *door* SILVANUS. — Hy is dezelvde persoon, die elders SILAS genaemd wordt, en, in de Handelingen der Apostelen, als een getrouw reisgenoot van PAULUS, in de uitbreiding van CHRISTUS Koningrijk, zeer bekend is. (Vergel. 1 Thesf. I: 1.) Om zijne buitengewone gaven wordt hy, onder de Propheten gesteld, Hand. XV: 22, 26, 32. XX: 22. — Thans was deze SILVANUS, te gelijk met MARCUS, by den Apostel PETRUS, in Babylon; (Vergel. vs. 13,) en de Apostel schreev dezen Briev *door* hem; dit beteekent niet alleen, dat SILVANUS de asschrijver van dezen Briev geweest zy, maer ook dat de Apostel denzelven aen SILVANUS, die naer klein Asien zoude vertrekken, hebbe mede gegeven, om denzelven, aen de Gemeenten aldaer, ter hand te stellen. — De Apostel geevt hem dit lovlyk getuigenis, dat hy voor deze Christenen een *getrouw broeder ware*; hy was hun zeer bekend, en by hen in grote achting, daer hy het Euangelie, met allen yver en getrouwheid, onder hen verkondigt had. Hy was derhalven zeer geschikt, om dezen Briev over te brengen, en het gene de Apostel daer in geschreven had nader aen te dringen.

Maer wat zegt het byvoegsel, *zo ik achte?* bleev er, by den Apostel, nog eene bedenking overig, omtrent de trouw van SILVANUS? — Er is die het vertalen, *zo ik my wel herïnner*, en denken, dat de Apostel, van eenen vorigen zeer korten Briev spreke, zo dat de mening deze wezen zoude: „ te voren heb ik u reeds kortelyk geschreven, en dien „ korten Briev, *zo ik my wel herïnner*, door SILVANUS ge„ zonden." Maer 'er is geen schijnbare grond altoos, om te beweren, dat PETRUS nog eenen anderen Briev, voor dezen, aen die Christenen geschreven hebbe; en, in allen gevalle hoe zou hy het dan hebben kunnen vergeten, of hy denzelven, door SILVANUS, dan door eenen anderen, had overgezonden? — Onses erächtens, is 'er geen twijffel aen, of de woorden *zo ik acht*. zijn betrekkelyk, tot het getuigenis, het welk de Apostel geevt, omtrent de getrouwheid van SILVANUS? Ondertusschen sluit deze uitdrukking gene de minste onzekerheid in; het woord, door *achten* vertaelt, beteekent hier, gelijk meermalen, van eene zaek, op

goede gronden, verzekerd te zijn. (Vergel. Hand. XIX: 37. Rom. III: 28. VIII: 18.)

Het is derhalven als of de Apostel zeide: „ ik heb u „ dezen Briev kortelyk geschreven om u, ter uwer gerust- „ stelling, te verzekeren, dat de leer, welke gy van PAU- „ LUS ontvangen, en aengenomen hebt, de echte leer van „ het Euangelie zy, en u denzelven toegezonden, door „ SILVANUS, welken ik, voor eenen getrouwen Euangelie „ dienaer, houde, en die ook, als zodanig een, by ulieden „ bekend staet; zo dat gy wel zult doen, wanneer gy, van „ zijne nadere onderrichtingen, gebruik maekt."

13. U groet de mede-uytverkorene [*gemeynte*] die in Babylon is, ende Marcus mijn sone.

De Apostel doet de *groetenis van de mede uitverkorene* (*Gemeente*) *die in Babylon was.*

De Apostel bevondt zich, toen hy dezen Briev schreev, *in Babylon.* — De vermaerde Stad *Babylon* was reeds, lang voor dezen tijd, verwoest. Dit heeft aenleiding gegeven, tot verschillende gedachten, over de plaets, welke hier bedoeld wordt. In onse INLEIDING tot dezen Briev, hebben wy de zaek nader ter toetse gebracht. Alleenlyk zeggen wy nu maer, dat 'er gene voldoende redenen zijn, om niet te denken, aen het eigenlyk gezegde Landschap Babylonien, en dat PETRUS zich derwaerds zal begeven hebben, wanneer hy, met de overige Apostelen, Jerusalem verlaten had.

In dit Landschap was *eene mede uitverkorene* (*Gemeente*) van wegens welke de Apostel de groetenis doet. — Het woord *Gemeente* staet niet in den Text. Zommigen denken, aen de huisvrouw van PETRUS, welke hy *eene mede uitverkorene*, dat is, eene *mede-Christin*, zou noemen, in dien zelvden zin, in welken de Christenen uitverkorenen genaemd worden, Kap. I: 2. Dit is zeker, dat PETRUS zy getrouwd geweest, maer het is zeer onzeker, of zijne echtgenote thans nog leevde. — Wy zouden daerom alzo liev de gedachte van onse Overzetteren byvallen, en denken, dat de Apostel de groetenis doe van de Gemeente der Christenen, die zich thans, in het Landschap Babylonien, bevonden.

MARCUS is de Schrijver van het Euangelie, het welk zijnen

naem

naem draegt. — Hy was onderscheiden van eenen anderen, die eigenlyk JOANNES heette, en wiens toenaem was MARCUS; zijnde de laetste een Neev of Zusters zoon van BARNABAS. (Vergel. Col. IV: 10.) Trouwens JOANNES, toegenaemd MARCUS, vergezelde eerst PAULUS en BARNABAS, van Jerusalem, naer Pamphilien: daer na voegde hy zich by BARNABAS alleen, naderhand was hy wederom by PAULUS; en toen die TIMOTHEUS ontboodt, om te Rome, alwaer hy gevangen was, by hem te komen, begeerde hy, dat TIMOTHEUS ook MARCUS zoude medebrengen. (Vergel. 2 Tim. IV: 11.) — De hier bedoelde MARCUS, zijnde de Schrijver van het Euangelie, het welk naer hem genoemd is, was de *zoon* van Apostel PETRUS, voor zo ver hy, door PETRUS, tot het Christendom, bekeerd was, en hem getrouwelyk diende, in de prediking van het Euangelie, even in dien zelvden zin, als PAULUS de Apostel TIMOTHEUS zijnen zoon noemt, 1 Tim. I: 2. Er is toch geen grond voor, om te denken, dat hy een vleeschelyke zoon van PETRUS zoude geweest zijn. — NICEPHORUS beschrijvt hem, als den zoon van PETRUS Zuster. (Vergel. XIX Deel. *Inleid.* p. II—VI.)

14. Groetet malkanderen (*q*) met eenen heiligen kus der liefde. Vrede en allerlei heil zy u allen, die in Christo Jesu zijt, en belydenis doet van zijn Euangelie. Amen. Deze is mijn hartenwensch; het zy zo!

Deze Christenen moesten elkander *kussen*, *met eenen heiligen kus der lievde.* — Zulk een *kus* was, by de eerste Christenen, een teeken van onderlinge *lievde* en eensgezindheid, welke men, by het scheiden der Godsdienstige vergaderingen, gewoon was elkanderen te geven. Van dezen kus des vredes, zo als dezelve genaemd werdt, vindt men meermalen melding, in de Brieven van PAULUS. (Vergel. Rom. XVI: 16. 1 Cor. XVI: 20. 2 Cor. XIII: 12. 1 Thess. V: 26.) — De Christenen hadden deze plechtigheid overgenomen, van de Oosterlingen, die gewoon waren, elkanderen, met eenen kus, te groeten. (Vergel. Matth. XXVI: 49.

(*q*) Rom. 16: 16. 1 Cor. 16: 20. 2 Cor. 13: 12. 1 Thess. 5: 26.

Luc. VII: 45. XXII: 48.) — Het moest een heilige kus zijn, die, uit een Gode geheiligd hart, met een Godsdienstig oogmerk, ter betuiging van onderlinge lievde en eensgezindheid, moest gegeven worden. (Vergel. 1 Cor. XVI: 20.) Dit kon in dien tijd, des te beter gefchieden, om dat mannen en vrouwen, in naervolging van de Joodfche Synagogen, in de Godsdienstige vergaderingen, afgezonderde zitplaetfen hadden, zo dat de mannen, mannen, en de vrouwen, vrouwen kusten, by het fcheiden. — Om gewichtige redenen, is deze Godsdienstige plechtigheid in onbruik gekomen.

EINDE VAN DEN EERSTEN BRIEV VAN PETRUS.

DE TWEEDE

ALGEMEENE ZENDBRIEV VAN DEN APOSTEL PETRUS.

DE TWEEDE ALGEMEENE ZENDBRIEV VAN DEN APOSTEL PETRUS.

HET I. KAPITTEL.

I. *Vooräf gaet het opschrivt van dezen Briev, vs.* 1, 2. *Het behelst,*

א. *Eene opgaev van de personen, door en aen welken deze Briev geschreven is, vs.* 1, *en*

ב. *Eene nadrukkelyke lievdegroet, vs.* 2.

1. SIMEON PETRUS, een dienstknecht ende Apostel Jesu Christi, den genen die even dierbaer geloove met ons verkregen hebben, door de rechtveerdigheyt onses Godts ende Saligmakers Jesu Christi:

SIMEON of SIMON was de eigen naem van den Apostel, die hem, door zijne Ouderen, in zijne jeugd, gegeven was; de Heiland had dezen naem, by zijne roeping, verändert in PETRUS, volgens het Syriesch CEPHAS, beteekenende eenen rotssteen, met opzicht op zijne toekomende standvastigheid. (Vergel. Joh. I: 42.)

Hy beschrijvt zich zelven, om, aen zijn schrijven, ge-

zach by te zetten, als eenen *dienstknecht van* JESUS CHRISTUS, in de uitbreiding van zijn Koningrijk, door de prediking van het Euangelie, en nader als eenen *Apostel.* Hy was derhalven een dienstknecht van den eersten rang, een Apostel, die onmiddelyk, door den Verlosser zelven, geroepen was, met eene algemene zending tot alle volken, die voorzien was, met buitengewone gaven, en, door den Geest der onfeilbaerheid, in alle waerheid geleid werdt.

Hy schreev dezen Briev, aen dezelvde Christenen, als den eersten, die, in de landen der Heidenen, in klein Asien, hun verblijv hadden. Hy teekent hen hier, als zijne geloovsgenoten; *den genen*, (zegt hy) *die even dierbaer geloov, met ons*, dat is, met my, en andere Christenen, uit de Joden oorsprongelyk, *verkregen hebben.* — Het *geloov* beteekent hier de leer van het Euangelie, zo als zy, door het gelòov, moet worden aengenomen. (Vergel. Hand. VI: 7. XIV: 22. Rom. I: 5. Gal. III: 23.) Dit geloov is *dierbaer*, zeer kostelyk, en van eene uitnemende waerdy; trouwens de prediking van het Euangelie, de bekendmaking van den weg der verzoening, is een uitnemend voorrecht; (Vergel. Hebr. II: 3,) en de gelovige omhelsing van het zelve is de verördende weg ter eeuwige behoudenis. — De Christenen, aen welken PETRUS dezen Briev schreev, hadden een *even dierbaer geloov, met* hem en andere bekeerde Joden, *verkregen.* De leer, welke zy ontvangen en aengenomen hadden, was dezelve en stemde volkomen overéén, met die, welke PETRUS, en de Christenen uit de Joden, ontvangen en aengenomen hadden, en was derhalven de echte leer van het Euangelie. Hier omtrent had de Apostel hun reeds verzekering gedaen, in den eersten Briev, Kap. V: 12, en, om alle bedenking wech te nemen, herhaelt hy het nog eens.

Dit geloov hadden zy verkregen, *door de rechtvaerdigheid van onsen God en Zaligmaker* JESUS CHRISTUS. — De Verlosser heet hier uitdrukkelyk *God*; vs. 2. is de schikking der oorsprongelyke woorden anders, daer wordt van God, den Vader namelyk, en van JESUS onsen Heer, onderscheidenlyk gesproken. — Maer wat beduidt hier de *rechtvaerdigheid* van den Goddelyken Verlosser? naer ons inzien, beteekent het

Griek-

Griekſche woord, ter dezer plaets, gunst en weldadigheid; zo wordt het meermalen genomen, by de LXX. (Vergel. Gen. XIX: 19. Pſ. XL: 9, 10. LI: 16. CXLIII: 1—.)

De zin is derhalven deze: „ SIMEON PETRUS, een die-„ naer van JESUS CHRISTUS, in de uitbreiding van het Euan-„ gelie, en wel een Apostel, ſchrijvt dezen Briev, aen de „ Christenen, in de landſchappen van klein Aſien; die, „ door de weldadigheid van onſen Goddelyken Verlosſer, „ met my, en andere bekeerde Joden, het zelvde voorrecht „ genieten, dat zy de echte leer van het Euangelie ontvan-„ gen en aengenomen hebben."

2. Eene rijke mate van (*a*) Genade gaven, ende vrede, met allerlei wezenlyk heil, zy u (*b*) vermenigvuldigt (*c*) door de kenniſſe, en met de gelovige erkentenis Godts onſes Vaders, ende Jeſu onſes Heeren:

II. Het lichaem van dezen Briev zelvs, Kap. I: 3— III: 16. behelst eene vermaning en eene waerſchouwing.

א. Voor eerst eene vermaning, om ſtandvastig te zijn, in het geloov, aen de leer der Apostelen en Propheten, en dat geloov te vercieren, met eenen heiligen wandel, Kap. I: 3-21.

A. Tot eenen grondſlag van die vermaning, herïnnert de Apostel dezen Christenen de grote genade, welke God hun bewezen had, om, door deze overweging, tot het betrachten van de gemelde plichten, gedrongen en opgewekt te worden, vs. 3, 4.

3. Gelijck ons ſijne Goddelicke kracht alles wat tot het leven, ende de Godtſaligheyt [*behoort*] geſchoncken heeft, door de kenniſſe des genen die ons geroepen heeft tot heerlickheyt ende deugt:

Het Griekſche woordeken, door *gelijk* vertaelt, met het welk dit voorſtel begint, kan men ook overzetten, door *dewijl.* Dan wy blijven liever, by onſe Overzetting, mits

(*a*) Rom. 1: 7. 1 Petr. 1: 2. (*b*) 1 Petr. 1: 2. Jud. vs. 2. (*c*) Joh. 17: 3.

men, in het begin van vs. 5, in de plaets van *ende*, lefe *alzo*. Dan hangt alles ongemeen wel te zamen, en dan behelfen de woorden van vs. 3, 4, den grondflag, op welken de volgende vertaling gebouwd wordt, op deze wijs: *gelijk ons zijne Goddelyke kracht alles, wat, tot het leven en de godzaligheid, behoort, gefchonken heeft; — alzo ook gy, tot het zelve alle naerstigheid toebrengende, voegt by uw geloov deugd* enz.

Zijne Goddelyke kracht is de kracht van God den Vader, of liever van JESUS *onfen Heer*, van wien onmiddelyk te voren gefproken is, vs. 2. — Door het *leven en de godzaligheid* kan men, volgens eene zeer gewone fpreekmanier, een godzalig leven verftaen; evenwel wordt de zin rijker, wanneer men het *leven* neemt, voor een gelukkig leven, zo hier, als vooräl hier namaels, en de *godzaligheid*, voor de beöeffening van alle Christelyke deugden, als zijnde de weg tot een waerlyk gelukkig leven, in den tijd, en in de eeuwigheid. — *Zijne Goddelyke kracht heeft ons alles, tot het leven en de godzaligheid, gefchonken*, is dan, in den zakelyken zin: „ de eeuwig gezegende Verlosfer heeft ons, door en „ naer zijn Goddelyk alvermogen, alle die genade en gaven „ gefchonken, welke wy nodig hebben, om een wezenlyk „ gelukkig leven te leiden, hier in den tijd, en namaels in „ de eeuwigheid, en om, ten dien einde, de Godzaligheid „ te beöeffenen."

Hier toe had zich de Verlosfer bedient, van een zeer gepast middel, *door de kennis des genen, die ons geroepen heeft.* — *Hy, die ons geroepen heeft*, is wederom JESUS *onfe Heer.* De *kennis* of de gelovige erkentenis van den Verlosfer, die *ons geroepen heeft*, is het middel, door het welk wy *alles* erlangen, *wat tot het leven en de Godzaligheid behoort.* De zaek is deze, CHRISTUS roept ons, door het Euangelie: door het geloov, door eene gelovige erkentenis van Hem, nemen wy dat Euangelie aen; en dat geloov is de weg, langs welken wy aen al het heil, het welk Hy verworven heeft, deel erlangen.

Hy heeft ons geroepen, *tot heerlykheid en deugd.* — Eigenlyk ftaet 'er, DOOR *heerlykheid en deugd.* Het laetfte woord,

woord, door *deugd* vertaelt, gebruikt onse Apostel elders allerduidelykst, voor Gods volmaektheid; (Vergel. 1 Petr. II: 9.) zo nemen het ook de LXX, Jes XLII: 8, 12. XLIII: 21. Hab. III: 2. *Door zijne heerlykheid en deugd* zegt dan zo veel, als door zijne heerlyke deugden en volmaektheden, welke nooit genoeg kunnen gepreien worden. Trouwens in het roepen van zondaren, openbaert de Verlosser zijne Goddelyke Volmaektheden, byzonder zijne macht, wijsheid, en goedheid, nog meer dan God de Vader, in de werken der schepping. (Vergel. Hab. III: 2.)

4. Door welcke ons de grootste ende dierbare beloften geschoncken zijn, (*d*) op dat gy door deselve der Godtlicke nature deelachtigh soudt worden, na dat gy ontvloden zijt het verderf dat in de werelt is door de begeerlickheyt.

Door welke. — Zommigen maken dit betrekkelyk, tot de dingen, welke *tot het leven en de godzaligheid* behoren. Al zo liev evenwel zouden wy het brengen, *tot de heerlykheid en deugd*, wanneer het eenen zeer goeden en zaekrijken zin oplevert, zo als ons dadelyk nader blijken zal. Indien de lezing, *door welken*, door welken Heer JESUS CHRISTUS namelyk, genoegzaem konde bewezen worden, zou het voorstel nog duidelyker wezen. — Voorts lette men, op de verwisseling van *ons* en *gy*; de Apostel zegt, ONS, *zijn de grootste en dierbare belovten geschonken*, *op dat* GY, *door dezelve*, *der Goddelyke natuur zoudt deelächtig worden* enz. Voor het naest zouden wy denken, dat hier door de *grootste en dierbaere belovten*, niet zo zeer in het algemeen de belovten des Euangeliums moeten verstaen worden, als wel die bepaelde toezeggingen, welke, omtrent het uitstorten van den Heiligen Geest, aen den Apostelen gedaen waren, zo door de oude Propheten, (Vergel. Jes. XLIV: 3. Joel II: 28.) als door den Heiland zelven. (Vergel. Joh. XIV: 16, 26. XV: 26. XVI: 7. Hand. I: 4, 5, 8.) — Door de *belovten* wordt dan, volgens eene bekende manier van spreken, de vervulling van die belovten bedoeld. (Vergel. Luc. XXIV: 49.)

(*d*) Jes. 56: 5. Joh. 1: 12. Rom. 8: 15. Gal. 3: 26.

Het ganfche voorftel derhalven, *door welke ons de grootfte en dierbare belovten gefchonken zijn*, koomt, in den zakelyken zin hier op neder: „ De Goddelyke Verlosfer heeft ons „ Apostelen, door zijne heerlyke volmaektheden, de bui- „ tengewone gaven van den Heiligen Geest, in eene zeer „ overvloedige mate, gefchonken, en de uitmuntende be- „ lovten, welke Hy, gelijk ook oudtijds de Propheten, ge- „ daen had, allerkennelykst vervult."

Er wordt bygevoegd, „ *op dat gy*, zo wel als anderen, „ die het Euangelium gelovig hebben aengenomen, *door de-* „ *zelve*, door dezelvde vervulling der gemelde belovten, „ door middel der gaven van den Heiligen Geest, welke „ ons Apostelen gefchonken zijn, *der Goddelyke natuur zoudt* „ *deelächtig worden*, en, naer het Goddelyk evenbeeld, her- „ fchapen worden." — *Der Goddelyke natuur deelächtig te zijn*, beteekent hier het zelvde, het welk elders heet, naer Gods evenbeeld, herfchapen te worden, (Vergel. Eph. IV: 24. Col. III: 10.) zo dat men God, in zijne zedelyke volmaektheden, naervolge. — Nu waren de buitengewone gaven van den Heiligen Geest, welke de Apostelen ontvangen hadden, het middel geweest, om deze Christenen, naer het Goddelyk beeld, te herfcheppen.

Na dat gy ontvloden zijt het bederv, het welk in de waereld is, door de begeerlykheid. — Het *bederv* is zekerlyk het zedelyk bederv, de diep bedorvene zeden, welke by deze Christenen, voor hunne bekeering, hadden plaets gehad. (Vergel. Kap. II: 12, 19.) Dit zedelyk bederv is *in de waereld*, voor zo ver het meerder deel der menfchen daer aen verflaevd zijn, (Vergel. 1 Joh. V: 19.) en wel *door de begeerlykheid*, uit hoofde van de zondige lusten, en zinnelyke geneigdheden. (Vergel. Kap. II: 10. Gal. V: 16, 24. 1 Thesf. IV: 5. Jac. I: 14, 15.) — Evenwel moest men het zo niet begrijpen, als of het ontvlieden van het zedelyk verderv voorging, eer men der Goddelyke natuur deelächtig werdt; in tegendeel, wanneer men, naer het Goddelyk evenbeeld, herfchapen is, volgt eerst het dadelyk ontvlieden van het verderv, het welk in de waereld is, en de verbetering van den wandel. De Onfen hebben wel, *op dat gy der Godde-*

lyke

lyke natuur zoudt deelächtig worden, NA DAT GY *ontvloden zijt*; maer de Apostel bedient zich, van den onbepaelden tijd, en men vertaelt het beter, *ontvliedende* het verderv enz., (Vergel. Kap. II: 18, 20.)

B. *Op dezen gelegden grondslag nu, bouwt de Apostel zijne vermaning*, *vs.* 5-21. *Zy is tweeledig, om standvastig te zijn, in het geloov, aen de leer der Apostelen en Propheten, en om dat gelove te vercieren, met eenen heiligen en deugdzamen wandel.*

A. De Apostel begint, met het laetste stuk, en dringt ernstig aen, op eenen deugdzamen wandel, vs. 5-11.

α. De vermaning wordt voorgesteld, vs. 5-7, *en*

β. Aengedrongen, uit aenmerking van het nut, het welk de deugdsbetrachting hun zoude aenbrengen, vs. 8-11.

a. In dit leven, vs. 8-10.

b. In de huishouding der eeuwigheid, vs. 11.

5. Ende gy tot het selve oock alle neerstigheyt toebrengende, voegt by uw geloove deugt, ende by de deugt kennisse,

6. Ende by de kennisse matigheyt, ende by de matigheyt lijdsaemheyt, ende by de lijdsaemheyt Godtsaligheyt,

7. Ende by de Godtsaligheyt broederlicke liefde, ende by de broederlicke liefde, liefde *tegen alle*].

Wy vertalen, in plaets van *ende*, liever door *alzo*, en dan hangt deze vermaning onmiddelyk te zamen, met het gene de Apostel vs. 3ª. geschreven had, zo dat zy, uit de weldaden, welke de Verlosser aen dezen Christenen bewezen had, als een gevolg worde afgeleid: GELIJK *ons zijne Goddelyke kracht alles, wat tot het leven en de Godzaligheid behoort, geschonken heeft*; — ALZO *ook gy, tot het zelve alle naerstigheid toebrengende, voegt, by uw geloov, deugd* enz.

Zy moesten, *tot het zelve, alle naerstigheid toebrengen.* — De Griekfche uitdrukking, welke de Onsen vertalen, *tot het zelve*, kan men nemen, in den zin van *om die zelvde reden*,

welke, in het vorige, vermeld is, of in de beteekenis van *daer toe*, met betrekking tot het volgende. Volgens het eerste begrip, wil de Apostel zeggen: „ *om die zelvde reden*, „ dat namelyk de Goddelyke Verlosser u alles geschonken „ heeft, wat tot het leven en de Godzaligheid behoort, „ *moet gy u benaerstigen*, dat gy, by uw *geloov*, *deugd voegt*, „ en by de deugd enz." Volgens de andere opvatting, is de mening deze: „ gelijk de Verlosser u zo onderscheiden„ lyk bevoorrecht heeft, zijt gy ook verplicht, om *daer toe* „ *alle vlijt aen te wenden, dat gy, by uw geloov, deugd* „ *voegt* enz."

De Apostel noemt verscheidene deugden op, door welke deze Christenen hun geloov moesten openbaer maken; onses erächtens, evenwel bepaelt hy zich, tot de zulke, welke meest geschikt waren, om de lasteringen van de vyanden der waerheid af te keeren en te beschamen.

Zy moesten, *by hun geloov, deugd voegen.* — Het Grieksche woord, hier vertaelt, door *byvoegen*, heeft doorgaens de beteekenis van verschaffen, toebrengen; (Vergel. 2 Cor. IX: 10. Gal. III: 5) en, vermits het hier, in het zelvde redenbeleid vs. 11, zo genomen wordt, doet men best van die beteekenis ook hier te behouden. De mening is dan, *verschaft in uw geloov deugd*, dat is, maekt in uw geloov deugd openbaer. — Welk eene *deugd* wordt hier bedoeld? Men kan het, in het gemeen, verstaen, van een goed en losselyk gedrag, gelijk Phil. IV: 8, of meer byzonder voor standvastigheid in het geloov. Immers deze Christenen hadden eene meer dan gemene mate van moed en standvastigheid nodig, om, in weerwil van alle vervolgingen, by de belijdenis der waerheid te blijven.

In die deugd, byzonder van standvastigheid, moesten zy *kennis* verschaffen en openbaer maken, *in de kennis matigheid*, *in de matigheid lijdzaemheid*, *in de lijdzaemheid godzaligheid*, *in de godzaligheid broederlyke lievde*, *en*, *in de broederlyke lievde*, *lievde jegens alle* menschen. — De *kennis* beteekent hier, even als 1 Petr. III: 7, *voorzichtigheid*, bedachtzaemheid. Te weten deze Christenen moesten wel standvastig zijn, in de belijdenis der waerheid, en daer voor, niet tegen-

genstaende de vervolgingen, kloekmoedig uitkomen; maer evenwel het moest geschieden, met voorzichtigheid; zy moesten tijd, plaets en wijs in acht nemen. — Deze voorzichtigheid moest gepaerd gaen, met, en zich kenbaer maken, in *matigheid*, in eene geregelde levenswijs. (Vergel. Hand. XXIV: 25.) In deze matigheid, openbaert men zekerlyk verstand en voorzichtigheid. Dan wy geven in bedenking, of het Grieksche woord hier ook *bedwang* beteekenen kunne, gelijk het de LXX nemen, Exod. IX: 2; byzonder bedwang van ongeregelde hartstochten, allerbyzonderst van de gramschap; dan zal de Apostel leeren, dat deze Christenen hunne bedachtzaemheid byzonder daer in betonen moesten, dat hunne gramschap en wraekzucht niet ontstoken wierdt, tegen de vyanden der waerheid, die hen mishandelden. — Volgens dit begrip volgt eigenäertig de *lijdzaemheid*, waer door men betoont, dat men zijne drivten, byzonder de gramschap, bedwinge. — In deze lijdzaemheid evenwel moesten zy *godzaligheid* openbaer maken, eerbied voor God en een betamelyk acht geven, op de wegen der Voorzienigheid, ook in het lijden, aen het welk zy waren blootgesteld. — Dezen eerbied voor God moesten zy betonen, in het uitöeffenen van *broederlyke lievde*, van eene hartelyke lievde, jegens hunne mede Christenen, — en deze wederom, in eene algemene *lievde jegens* alle menschen, ook hunne vyanden en vervolgers.

8. Want so dese dingen by u zijn, ende [*in u*] overvloedigh zijn; wanneer gy de gemelde deugden, welke altoos, maer byzonder in de tegenwoordige tijdsömstandigheden nodig zijn, bezit, en daer in geduurig toeneemt; sy en sullen [*u*] niet ledigh noch (*e*) onvruchtbaer laten in de kennisse onses Heeren Jesu Christi.

De *kennis*, of, gelijk 'er eigenlyk staet, de *erkentenis van onsen Heer* JESUS CHRISTUS, waer door men Hem, in alle zijne gezegende betrekkingen, erkent en aenneemt, is geen gevolg, maer in tegendeel de bron en de wortel van de gemelde deugden. Deze deugden gaen het geloov niet voor,

(*e*) Tit. 3: 14.

maer volgen op het geloov. — Wy vertalen het daerom liever, naer de letter: „ *wanneer gy deze dingen*, de zo even
„ gemelde deugden, *bezit*, *en daer in* al meer en meer *toe-*
„ *neemt*, zullen zy u niet *werkeloos en onvruchtbaer ſtellen*,
„ *tot de* gelovige *erkentenis van onſen Heer* JESUS CHRISTUS;
„ dan zal het blijken, dat het geloov in onſen Heer JESUS
„ CHRISTUS gene werkeloſe en onvruchtbare beſpiegeling zy,
„ eene beſpiegeling, welke ons werkeloos en onvruchtbaer
„ laet, in het goede, maer dat dit geloov de Christenen
„ tot yverige betrachters van het goede make."

In plaets van *ledig*, vertalen wy het oorſprongelyke, door werkeloos of lui. (Vergel. Matth. XX: 3. 1 Tim. V: 13. Tit. I: 12.)

9. Hy daer en tegen, die deze deugden niet uitöeffent, betoont, dat hy de ware kennis en de gelovige erkentenis van onſen Heer JESUS CHRISTUS niet bezitte. De gemelde deugden toch zijn de vruchten en kenmerken van een oprecht geloov. Want by welcken deſe dingen niet en zijn, (*f*) die is blint, ten aenzien van zijn verſtand, in de zaken van den Godsdienst, van verre niet ſiende, hy geevt geen acht, op de toekomende dingen van het eeuwig leven, even als iemand, die byziende is, de verder afgelegene voorwerpen niet waerneemt; hebbende vergeten de reyninge ſijner voorige ſonden.

Hebbende vergeten de reiniging zijner vorige zonden. — Door *de reiniging der vorige zonden* ſchijnt de Apostel den Doop te bedoelen; immers, door den Doop, wordt niet alleen de reiniging der zonden beteekent en verzegeld, maer ook, by het ontvangen van den Doop, betuigt een Christen, dat hy afſtand doe, van de zonden, aen welke hy te voren verſlaevd was, en, dat hy naer de voorſchrivten van het Euangelie, matig, rechtvaerdig, en godzalig leven zulle. — De Griekſche uitdrukking, door *vergeten hebbende* vertaeld, zegt niet alleen iets te vergeten, maer ook, van eene zaek geen nut te hebben; zo gebruiken het de LXX, Gen. XLI: 30.

De

(*f*) Jeſ. 59: 10. Zeph. 1: 17.

De Apostel wil derhalven zeggen: „ iemand, die de
„ boven gemelde deugden niet bezit en uitöeffent, heeft
„ niet alleen de verplichting vergeten, welke hy, by het
„ ontvangen van den Doop, op zich genomen heeft, om
„ afftand te doen, van alle ongerechtigheid, maer hy heeft ook
„ van zijnen Doop, door welken hem de reiniging der zon-
„ den beteekend en verzegeld was, geen het minfte nut. Hy
„ betoont, dat hy even zo blind en onrein gebleven zy,
„ als hy te voren was."

10. Daerom, broeders, vermits het zo gelegen is, met iemand, die, de gemelde deugden niet bezit, beneerftigt u te meer, en legt 'er u des te yveriger op toe, om uwe roepinge ende verkiefinge vaft te maken, en, *door* het betrachten van *goede werken*, te betonen, dat gy ware Christenen zijt. Want dat doende, de boven gemelde deugden betrachtende, en fult gy nimmermeer ftruyckelen, maer beftand zijn, tegen alle verzoekingen.

Zommige handfchrivten en oude vertalingen lezen, *door goede werken*, en deze lezing vleit ongemeen wel, in het verband van zaken, waerom wy deze woorden, in onfe uitbreiding, hebben ingelascht.

11. Want alfoo fal u rijckelick toegevoegt worden de ingangh in het eeuwigh Koninckrijcke onfes Heeren ende Saligmakers Jefu Chrifti.

Het eeuwig Koningrijk van onfen Heer en Zaligmaker JESUS CHRISTUS is zekerlyk eene verhevene befchrijving van den ftaet der hemelfche gelukzaligheid, welke anders de eeuwige heerlykheid, en de eeuwige zaligheid genaemd wordt. (Verg. 2 Tim. II: 10. Hebr. V: 9.) — Over het woord hier, door *toevoegen*, vertaeld, hebben wy reeds het een en ander opgemerkt, by vs. 5. De Apostel wil hoofdzakelyk zeggen:
„ dat een Christen, die de kracht van zijn geloov openbaer
„ maekt, in het beöeffenen der gemelde deugden, eenen
„ ruimen ingang hebben zal, in het Koningrijk der heerlyk-
„ heid, zo dat hy getroost de waereld verlaten zal, en den
„ dood vrymoedig afwachten."

B. Wijders vermaent de Apostel deze Christenen, om standvastig te zijn, in het geloov, aen de leer der Apostelen en Propheten, vs. 12 21.

α. De vermaning werdt, by wijs van gevolgtrekking, uit het vorige afgeleid, vs. 12.

β. De Apostel rekende zich, tot deze vermaning, des te meer verplicht, om dat zijn einde naderde, op dat zy daer van, na zijnen dood, nog gebruik maken mogten, vs. 13-15.

γ. Vervolgens bindt hy deze vermaning, met krachtige drangredenen, nader aen, vs. 16-21.

a. De eerste drangreden is genomen, uit de ontwijffelbare zekerheid van het Euangelie, vs. 16-18.

𝔞. Hy beroept zich op zijne eigene ondervinding, en die van eenigen zijner mede Apostelen, die, met hem, getuigen geweest waren van 's Heilands verheerlyking op den berg, vs. 16ª.

𝔟. Meer byzonder vermeldt hy het gene hy en zijne mede Apostelen, by die gelegenheid, gezien en gehoort hadden, vs. 16ᵇ-18.

1. Het gene zy gezien hadden, vs. 16ᵇ.

2. Het gene zy gehoort hadden, vs. 17, 18.

b. De andere drangreden is genomen, uit het getuigenis der oude Propheten, vs. 19-21.

12. Daerom, vermits het betrachten der Euangelische deugden, voor eenen Christen, zo noodzakelyk is, en zulke gezegende vruchten voortbrengt, als ik even heb opgemerkt, en sal ick niet versuymen, en my nimmer eene gepaste gelegenheid laten ontglippen, u altijt daer van te vermanen, van die dingen namelyk van welke ik boven gesproken heb, dat een Christen standvastig blijven moet, in het geloov aen het Euangelium, en dat geloov openbaer maken, in eenen heiligen wandel, hoewel gy het weet, immers wat het beste gedeelte van ulieden aengaet, ende in de tegenwoordige waerheyt versterckt zijt.

De tegenwoordige waerheid beteekent de waerheid van het Euan-

Euangelie, welke, by deze Christenen was, en welke zy, door het geloov, hadden aengenomen, even als vs. 9. de boven gemelde deugden gezegd worden, by iemand te zijn, voor zo verre hy dezelve bezit en uitöeffent. — Het oorspronglyk woord, door *versterkt* zijn vertaeld, wordt eigenlyk gebruikt, van de versterking onser lichamen, door het voedsel van spijs en drank, zo gebruiken het de LXX zeer gemeenzaem. Zinbeeldig wordt het genomen, van de versterking der zielen, door de leer van het Euangelie. (Verg. 1 Thesf. III: 2, 13. 2 Thesf. II: 17. III: 3. 1 Petr. V: 10.)

De Christenen, aen welken de Apostel dezen Briev schreev, immers het beste gedeelte, waren gesterkt *in de tegenwoordige waerheid*; zy waren, door de leer van het Euangelie, welke zy gelovig hadden aengenomen, als het ware gevoed, zy waren, in dat geloov, bevestigd, zo dat zy zich standvastig hielden, aen de belijdenis daer van. — Evenwel was het nodig, dat zy vermaend werden, om daer in voort te gaen, en nog sterker te worden.

13. Ende (of *Evenwel*) ick achte het recht en behoorlyk te zijn, overëenkoomstig mijn karakter en bediening, welke my, als Apostel, is toevertrouwd, soo lange ick in desen aerdschen tabernakel van mijn lichaem ben, dat ick u, tot standvastigheid, in het geloov aen de leer van het Euangelie, (g) opwecke en ernstig aenspore, door vermaninge en herïnnering van uwen plicht. Ik dring 'er des te meer op aen, om dat my de gelegenheid, om u op te wekken, binnen korten zal ontnomen worden.

14. (h) Alsoo ick zeker weet' dat de aflegginge mijnes tabernakels haest zijn sal, dat ik eerlang, door den geweldigen dood, welken de Verlosser my zelvs voorspelt heeft, (Vergel. Joh. XXI: 18, 19.) van het vleesch zal ontbonden worden, (i) gelijckerwijs oock onse Heere Jesus Christus my onlangs heeft geopenbaert.

15. Doch ick sal oock neerstigheyt doen by alle gelegenheyt, en gene gepaste middelen verzuimen, dat gy na mijnen uytgangh, uit den aerdschen tabernakel

(g) 2 Petr. 3: 1. (h) 2 Tim. 4: 6. (i) Joh. 21: 18, 19.

mijnes lichaems, meugt van dese dingen gedachtenisse hebben, en gelegenheid hebt, om u mijne ernstige vermaningen te herïnneren. Daer toe zal, onder andere, de Briev, welken ik u thans schrijv, dienen kunnen, gelijk ook de volgende, indien ik nog gelegenheid krijgen mogt, om u meer te schrijven.

16. Gy hebt alle mogelyke gronden van zekerheid, om de leer, welke u, door Paulus mijnen mede Apostel, gepredikt is, als de echte leer van het Euangelie, vast te houden, en u daer op, als ontwijffelbare waerheden, volkomen te verlaten. (*k*) Want wy, ik en mijne mede Apostelen, zijn geen konstelick-verdichte fabelen nagevolgt, als wy u bekent gemaeckt hebben de kracht ende toekomste onses Heeren Jesu Christi, (*l*) maer wy zijn aenschouwers geweest van sijne majesteyt.

PETRUS en zijne mede ambtgenoten, in de bediening van het Apostelschap, hadden dezen Christenen *bekend gemaekt de kracht en de toekoomste van onsen Heer* JESUS CHRISTUS. — Wat bedoelt hy, door *de kracht en de toekoomste van onsen Heer* JESUS CHRISTUS? Wy vertalen het liever *de kracht en de tegenwoordigheid*, te meer om dat het laetste woord, hier in het zelvde verband van zaken, meermalen zo gebruikt wordt. (Vergel. vs. 9, 12.) *De kracht en de tegenwoordigheid* zegt zo veel, als de krachtige tegenwoordigheid *van onsen Heer* JESUS CHRISTUS. Onses erächtens heeft de Apostel het oog, op de tegenwoordigheid van CHRISTUS hier op aerde, geduurende welke Hy zijne kracht, door het doen van verbasende wonderen, kennelyk heeft openbaer gemaekt, ten betoge, dat Hy de beloovde MESSIAS en Gods eeuwige Zoon zy. — Deze krachtige tegenwoordigheid van den Goddelyken Verlosser hadden de Apostelen *bekend gemaekt*; zy hadden, door hunne prediking, den menschen 'er niet alleen een duidelyk bericht, maer ook eene overtuigende verzekering van gegeven, dat onse Heer JESUS CHRISTUS in de waereld gekomen was, dat Hy, geduurende zijne omwandeling op de aerde, ver-

(*k*) 1 Cor. 1: 17. ende 2: 1, 4. ende 4: 20. (*l*) Matth. 17: 1. Joh. 1: 14. 1 Joh. 1: 1.

verbasende wonderen verricht, en daer door onlochenbaer bewezen had, dat Hy de beloovde MESSIAS en Gods Zoon zy.

In deze aengelegene bekendmaking, *waren zy gene kunstig verdichte fabelen naergevolgt.* — *Fabelen* zijn loutere verdichtselen, in welke zekere gebeurtenissen, welke nimmer plaets hadden, enkel vercierd worden; *kunstiglyk verdichte fabelen* zijn verdichtselen, welke men verzint en opciert, om anderen te misleiden. Deze waren de Apostelen niet *naergevolgt*; zy hadden niet gehandelt, als listige bedriegers, die zekere gebeurtenissen verdichten, om de menschen te misleiden; maer, in alles, de waerheid gesproken, en de zaken zo voorgedragen, als zy werkelyk gebeurd waren.

Ook hadden zy het gene zy, van des Verlossers leer, daden, en wonderen, bekend maekten, niet slechts van horen zeggen, maer zy waren 'er ooggetuigen van geweest. *Wy zijn*, (zegt de Apostel) *aenschouwers geweest van zijne majesteit.* — Hy bepaelt zich, tot eene zeer merkwaerdige byzonderheid, in welke het allerduidelykst gebleken was, dat onse Heer JESUS CHRISTUS de beloovde MESSIAS en Gods Zoon zy. — Zijne *Majesteit* beteekent hier de Goddelyke almacht van CHRISTUS, welke Hy, in het verrichten van onlochenbare wonderwerken, allerduidelykst bewezen heeft. (Vergel. Luc. IX: 43.) Blijkens het volgende 17de vers, heeft de Apostel bepaeldelyk het oog, op dat merkwaerdig wonderwerk, door het welk de gedaente van den Verlosser, op den berg, veränderd werdt; zo dat zijn aengezicht blonk, als de zon, en zijne klederen wit werden, als sneeuw. (Vergel. Matth. XVII: 1, 2.) Van deze gebeurtenis waren onse PETRUS, JACOBUS, en JOANNES, *aenschouwers* en ooggetuigen geweest. (Vergel. Matth. XVII: 1.)

17. Want (of *Immers*) hy heeft van Godt den Vader eere ende heerlickheyt ontfangen, als soodanige een stemme van de hoogweërdige heerlickheyt tot hem gebracht wiert, (*m*) Dese is mijn geliefde Sone, in den welcken ick mijn welbehagen hebbe.

(*m*) Matth. 3: 17. ende 17: 5. Marc. 1: 11. ende 9: 7. Luc. 3: 27. ende 9: 35. Coloss. 1: 13.

De Verlosser heeft, by de gemelde gelegenheid, *van God* zijnen eeuwigen *Vader*, *eer en heerlykheid ontvangen*, dat is: „ God zijn eeuwige Vader heeft Hem zonderling veréërt, „ en een zeer veréërend getuigenis gegeven, van zijne uit„ nemende heerlykheid, van zijne Goddelyke waerdigheid, „ *als zodanig eene ſtem* enz." — Er *werdt zodanig eene ſtem*, *van de hoogwaerdige heerlykheid*, *tot Hem gebracht*. — Door de *hoogwaerdige heerlykheid* verſtaen zommigen den hemel, de luisterrijke woonplaets van den Allerhoogſten, en anderen de luchtige wolk, welke den Verlosſer, met MOSE en ELIAS, overſchaduwde, zijnde de Schechinach, in welke God de Vader, op eene meer byzondere wijs, onmiddelyk tegenwoordig was; dan, vermits de Apostel niet ſpreekt, van eene ſtem, welke UIT maer VAN *de hoogwaerdige heerlykheid* gebracht werd, denken wy liever, dat de *hoogwaerdige heerlykheid* God den Vader zelven beteekene. — VAN deze *hoogwaerdige heerlykheid*, van den oneindig heerlyken God zelven, *werdt eene* hoorbare en zeer duidelyke *ſtem tot Hem gebracht*, van welke de gemelde Apostelen oorgetuigen waren.

De oneindig heerlyke God deedt, met eene zeer verſtaenbare ſtem, deze veréërende uitſpraek, omtrent den Verlosſer: „ *Deze* JESUS, die hier op aerde, diep vernederd is, „ om, door zijn lijden en ſterven, de reinigmaking der „ zonden te weeg te brengen, *is mijn eigen gelievde Zoon*, „ *in den welken*, als Middelaer, *ik mijn welbehagen heb*; Hy „ is mijn eeniggeboren Zoon, en het voorwerp van mijne „ eeuwige verlustiging; ook berust ik in Hem, als Midde„ laer, volkomen. Ik zal Hem de blijken van mijne hoge „ goedkeuring, in alles, doen ondervinden, door Hem, in „ zijn lijden, te onderſteunen, en daer na te bekronen, „ met eene onnadenkelyke heerlykheid."

Dit verheven getuigenis van God den Vader was tweeledig. Het eerſte, *deze is mijn gelievde Zoon*, was betrekkelyk tot 's Heilands Goddelyk Zoonſchap, en het ander, *in den welken Ik mijn welbehagen heb*, tot zijn Middelaers werk. — Deze hemelſche ſtem diende, aen de zijde van onſen Heer JESUS CHRISTUS, om Hem by uitnemenheid eer

aen

aen te doen, en aen de zijde der Apostelen, die, by deze gewichtige gebeurtenis, tegenwoordig waren, om hen te bewegen, dat zy Hem, in die hoge waerdigheid erkennen, en aen anderen, door hunne prediking, kenbaer maken zouden.

18. Ende dese Goddelyke stemme hebben wy zijne Apostelen, ik, Jacobus, en Joannes, duidelyk gehoort, als sy van den luchthemel, uit die luchtige wolk, in welke de oneïndige God, op eene meer byzondere wijs, tegenwoordig was, gebracht is geweest, doe wy met hem, die de oorzaek der eeuwige zaligheid geworden is, voor allen, die Hem gehoorzaem zijn, op den heyligen bergh waren.

Deze merkwaerdige gebeurtenis is voorgevallen, *op den heiligen berg.* — Volgens eene oude overlevering, welke ook, door HIERONYMUS, en vele andere Kerkvaderen, is overgenomen, denkt men gemeenlyk, aen den berg THABOR, gelegen aen den oorsprong der beke Kison, en behorende, tot de grensen van ISSASCHAR; (Vergel. Jos. XIX: 22;) en 'er schijnen gene voldoende redenen te zijn, om deze oude overlevering te verwerpen. (Vergel. XVIII Deel. p. 308, 309.) — Hier heet dezelve *de heilige berg*, om dat God de Vader aldaer, op eene meer byzondere wijs, is tegenwoordig geweest, als mede de Heiland aldaer, op eene uitnemende wijs, verheerlykt is. (Vergel. Exod. III: 5. Hand. VII: 33.)

Wijders beroept zich de Apostel, op het getuigenis der oude Propheten, vs. 19-21.

𝔞. *Eerst doet hy eene aenprijzing van het Prophetiesch woord, en leert, hoedanig een gebruik de Christenen daer van maken moeten*, *vs.* 19.

𝔟. *Daer na dringt hy dit stuk nader aen*, *vs.* 20, 21.

1. *Om dat deze Godspraken gene uitvindingen der Propheten waren*, *vs.* 20.
2. *Maer, door den Heiligen Geest zelven, voortgebracht*, *vs.* 21.

19. Ende wy hebben nog daer te boven, ten betoge

der ontwijffelbare zekerheid van de Euangelie leer, omtrent onfen Goddelyken Verlosser, **het Prophetifche woort,** de Godfpraken der oude Propheten; een woord, **dat feer vaft is: ende gy doet wel, dat gy daer op acht hebt, (*n*) als op een licht fchijnende in een duyftere plaetfe, tot dat de dagh aenlichte, ende (*o*) de morgenfterre opgae in uwe herten.**

Naer de letter, ftaet 'er, in het oorfprongelyke, van woord tot woord: *wy hebben vaster het Prophetiesch woord.* — Zommigen nemen het daerom, in dezen zin: „ wy hebben „ ook nog het Prophetiesch woord, het welk, voor ons „ Christenen, vaster en meer bevestigd is, dan oulings voor „ de Israëlleren, om dat wy nu, by eigene ondervinding, „ die dingen zien, welke deze Godfpraken flechts, als toe- „ komende gebeurtenisfen, voorfpelt hebben." Dan ik twijffel, of de Apostel dit werkelyk bedoelt hebbe.

Anderen menen, dat het Prophetiesch woord hier *vaster* genaemd worde, in vergelyking, met de zo even gemelde ftem van de hoogwaerdige heerlykheid, niet met opzicht tot de waerheid der zake zelve; maer in betrekking tot de wijs van openbaring, om dat die ftem voorbygaende, en alleenlyk door drie Apostelen gehoord was; daer de Godfpraken der Propheten niet alleen in gefchrivt gefteld, maer ook, door eene gehele reeks van heilige mannen, bevestigd zijn. — Ondertusfchen vinden wy gene redenen altoos, om, van onfe Overzetting, af te wijken, welke heeft, *het Prophetiesch woord, dat* ZEER *vast is.* Niets is 'er toch bekender, dan dat vergelykende uitdrukkingen dien zin hebben. (Vergel. Matth. XI: 11. Luc. VII: 28.)

De Christenen *doen wel*, zy handelen lovlyk en plichtmatig, dat zy, *op het Prophetiesch woord, acht hebben*, dat zy hunne aendacht, op die Godfpraken, vestigen, daer mede raedplegen, en de uitkoomften, met dezelve, vergelyken, om, langs dien weg, volkomen overtuigd te worden, van de waerheid des Euangeliums, byzonder van JESUS Mesfiasfchap en Goddelyke zending.

Het

(*n*) 2 Cor. 4: 6. (*o*) Openb. 22: 16.

Het Prophetiesch woord wordt wijders vergeleken, by *een licht, schijnende in eene duistere plaets, tot dat de dag aenlichte, en de morgenstar opgae in uwe harten.* — De zinneprent is ontleend, van eene lamp, welke men des nachts laet branden, om een vertrek te verlichten; zulk een lamp verlicht de duistere plaetsen, *tot dat de dag aenlichte en de morgenstar opgae:* dan heeft de lamp uitgediend, en haer flauwe schemerlicht wordt, door een veel helderer licht, afgewisseld. Nu was het Prophetiesch woord oudtijds gelijk, aen zulk eene schemerende nachtlamp; trouwens zo lang eene voorzegging niet vervuld is, kan zy, uit haren eigenen aert, niet anders dan duister wezen; daerom was toenmaels het licht van kennis merkelyker minder. Maer, met de prediking van het Euangelie., het welk de zaken, door de Propheten voorspeld, als dadelyke gebeurtenissen, voorstelt, is *de dag* van eene meer duidelyke Openbaring *aengelicht*, en *de morgenstar* van eene meer opgehelderde kennis *opgegaen*, in de harten der Christenen.

20 Dit eerst wetende en vooräl bedenkende, dat geen Prophetie der Schrift en is van eygener uytlegginge of eigene uitvinding. De Propheten toch hebben hunne eigene gedachten niet geschreven, of enkele gissingen van het menschelyk verstand opgegeven.

21. Want de Prophetie en is voortijts niet voortgebracht door den wille eens menschen; de Propheten konden niet voorspellen, wat zy wilden, of wat hun het waerschijnlykste voorkwam, maer de heylige menschen Godts, welken de HEER zelvs, tot zijne buitengewone dienaren, had afgezondert, (*p*) van den Heyligen Geest, die hun de toekomende zaken openbaerde, en hen, in het opteekenen der Godspraken, bestuurde, gedreven, opgewekt, en aengespoord zijnde, hebbense gesproken, en ten nutte zo van het toenmalig, als het toekomend geslacht, beschreven.

(*p*) 2 Tim. 3: 16.

HET II. KAPITTEL.

3. Op deze vermaning, laet de Apostel eene waerschouwing volgen, welke, in den toenmaligen tijd, hoogst noodzakelyk was, Kap. II: 1— III: 16. Deze waerschouwing is wederom tweeledig.

A. De eerste is ingericht, tegen zeer gevaerlyke dwaelgeesten, die de Christenen, in dien tijd, vvn de zuivere leer der waerheid, zochten af te trekken, Kap. II: 1-22.

A. Hy begint, met eene beschrijving van deze valsche Leeraers, in hun hatelyk bestaen, en verdervelyk doelwit, voegende 'er tevens eene teekening by van het geduchte oordeel, het welk zy ontwijffelbaer te wachten hadden, vs. 1-9.

a. In hun hatelyk karakter en verdervelyke pogingen, vs. 1-3a.

a. In hun hatelyk karakter, vs. 1.

1. ENde daer zijn oock (*a*) valsche Propheten onder het volck geweest, (*b*) gelijck oock onder u valsche leeraers zijn sullen, die verderflicke ketteryen bedecktelick invoeren sullen, oock den Heere die haer gekocht heeft, verloochenende, [*ende*] een haestigh verderf over haerselven brengende.

De Apostel Kap. I: 21. gesproken hebbende van de Heilige Propheten, die oulings, onder Israël, gezonden, en, door den Heiligen Geest, gedreven werden, neemt daer uit aenleiding, om melding te maken, van de valsche Propheten, die voormaels, onder Gods volk, waren opgestaen, en de Christenen te waerschouwen, tegen eenige hoogstgevaerlyke dwael-

(*a*) Deut. 13: 1. (*b*) Matth. 24: 11. Hand. 20: 29. 1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1.

dwaelgeesten, die eerlang de allergrouwzaemste leer verspreiden zouden.

Daer zijn ook valsche Propheten, onder het volk van Israël, *geweest.* — *Valsche Propheten* zijn bedriegers, die voorwendden, dat zy van God gezonden waren, en met onmiddelyke Openbaringen verwaerdigd werden. Het *volk* is, onses erächtens, het volk van Israël, het welk meermalen, onder dien naem, voorkoomt. (Vergel. Hand. XXVI: 17, 23. XXVIII: 17. 1 Cor. X: 7. Hebr. VII: 5, 11. IX: 19. Jud. 5.) Het is zeer bekend, dat 'er, van tijd tot tijd, zulke valsche Propheten, die het volk misleidden, onder Israël zijn opgestaen. (Vergel. Deut. XIII: 1— 1 Kon. XXII: 6— Jer. XXVIII: 1— Ezech. XIII: 1—, en vele andere plaetsen)

Zulke verleiders zouden zich, ook onder de Christenen, eerlang vertonen: *gelijk ook, onder u, valsche Leeraers zijn zullen.* — *Valsche Leeraers* zijn hier predikers van het Euangelie, die zich, als Leeraers, zouden opwerpen, en dwalingen verspreiden, welke vierkant inliepen, tegen de leer van het Euangelie. — Zy zouden *verdervelyke ketteryen bedektelyk invoeren.* Het woord, door *kettery* vertaeld, beteekent, in het algemeen, eenen *aenhang*, zonder te bepalen, of dezelve goed dan kwaed zy. (Vergel. Hand. XXIV: 14. XXVI: 5.) Gemeenlyk wordt het, in eenen kwaden zin, genomen, voor dwalingen en wanbegrippen, omtrent de geloovs of zedenleer van het Euangelie. (Vergel. Gal. V: 20. Tit. III: 10.) Hier spreekt de Apostel van *verdervelyke* ketteryen, dat is, hoogst schadelyke wanbegrippen, recht geschikt, zo om de verleiders zelve, als zulken, die hun gehoor gaven, in een rampzalig verderv te doen nederstorten. — Deze valsche Leeraers waren des te gevaerlyker, om dat zy die verdervelyke ketteryen *bedektelyk* stonden *in te voeren.* Zy zouden even, als die dwaelgeesten, van welke PAULUS spreekt, Gal. II: 4, heimelyk, onder de Christenen, insluipen, (Vergel. Jud. 4,) en, onder de bedrieglyke vertoning van Leeraers des Euangeliums, die niets meer bedoelden, dan de meest wezenlyke belangen der menschen te bevoorderen, hunne gevaerlyke dwalingen verspreiden, en, aen den onkundigen, op eene zeer listige wijs, smakelyk te

maken. Zy zouden hunne wanbegrippen niet openlyk en onbewimpeld durven voorstellen, maer, onder schoonschijnende woorden, verbergen, om onbedachtzamen te misleiden, zonder dat zy het ongegronde en gevaerlyke der dwalingen bemerkten.

Welke valsche Leeraers worden hier bedoeld, en hoedanig zouden de dwalingen wezen, welke zy stonden voort te planten? De Apostel heeft het oog, op die gevaerlyke dwaelgeesten, welke naderhand, in de IIde Eeuw, zijn kenbaer geworden. PETRUS voorspelt hier, dat zy eerlang zouden opstaen, ook onder de Christenen in klein Asia; maer Apostel JUDAS spreekt van die zelvde ketters, als die toen reeds werkelyk waren voor den dag gekomen. In het vervolg geevt onse Apostel eenige byzonderheden op, betreffende hunne verdervelyke wanbegrippen: daer uit, en byzonder uit het gene JUDAS van hen gezegt heeft, zullen zy ons nader kenbaer worden.

Hier bepaelt PETRUS zich alleenlyk, tot het schadelyke van hunne wangevoelens, en bedekte pogingen. Hunne dwalingen waren zelvs van dien aert, dat zy eene gehele verloochening van den gezegenden Zaligmaker insloten. Daerom wordt 'er bygevoegd: *ook of zelvs den* HEER, *die hun gekocht heeft, verloochenende.*

Naer ons inzien, heeft de benaming van *Heer* hier eenen byzonderen nadruk; zy beteekent eigenlyk zulken *heer*, die, over anderen regeert, met eene onbepaelde macht; byzonder wordt zy gebruikt van zulke meesters, die een onbepaeld gezach hebben, over hunne lijvëigene bedienden, welke zy, met geld, gekocht hebben. (Vergel. 1 Tim. VI: 1. 2 Tim. II: 21. Tit. II: 9. 1 Petr. II: 18.) Door het *kopen* schijnt derhalven de Apostel het oog te hebben, op eene aenneming van deze verleiders, door den Heer CHRISTUS, in den dienst van het Euangelie. — Men denke derhalven aen zulke menschen, die wettig geroepen, en in zo verre door den Heer CHRISTUS zelven aengesteld waren, tot zijne dienaren, om, door de prediking van het Euangelie, zijn Koningrijk uit te breiden. Zy hadden derhalven den Verlosser, als hunnen gebiedende Heer, moeten erkennen

en

en eerbiedigen, en zich, met eene onbepaelde gehoorzaemheid, aen zijne voorschriften onderwerpen. Maer ondertusschen zy *verlochenden* Hem; zy maekten wel de vertoning, als of zy dienaers waren van het Euangelie, en CHRISTUS, als hunnen gebiedenden Heer, erkenden, maer zy verzaekten Hem met hunne daden; door het heimelyk en listig voortplanten van hoogst verdervelyke wanbegrippen, welke, met de geloovs en zedenleer van het Euangelie, regelrecht strijdig waren, betoonden zy, dat zy, voor Hem, gene de minste lievde noch achting hadden.

Dan men kan de oorspronkelyke woorden ook, op deze wijs, vertalen: *zy zullen ontkennen, dat de Heer hen gekocht hebbe.* — Volgens deze opvatting, zouden hunne wanbegrippen van dien aert zijn, dat zy eene volslagene ontkenning in zich behelsen zouden, zo van CHRISTUS Opperheerschappy, als van zijne verzoening. Zy zouden zulke dwalingen verspreiden, welke geheel onbestaenbaer waren, met de grondleer van het Euangelie, dat CHRISTUS het Opperbestuur voere, over alle dingen, en dat Hy zondaren, door den dierbaren prijs van zijn Goddelyk bloed, hebbe vrygekocht.

Langs dezen weg zouden zy *een haestig verderv over zich zelve brengen.* — In het woord *verderv* is een zeer duidelyke en eigenäertige weerslag op het gene de Apostel zo even gezegt heeft; omtrent het schadelyke der dwalingen van deze valsche Leeraren. Het zouden *verdervelyke* ketteryen zijn, of, gelijk 'er eigenlyk staet, volgens den Hebreeuwschen spreektrant, ketteryen des *verdervs.* — Zy zouden anderen zoeken te verderven, maer even daer door zouden zy hun eigen verderv berokkenen. Er hing hun een schromelyk oordeel, boven het hoofd, het welk hun haestig, spoedig en onverwacht, en tevens ontwijffelbaer zeker, overkomen zoude. Dit verderv zou, uit den eigenen aert van hunne wanbegrippen, van zelvs voortvloeien. Daerom zegt de Apostel, dat zy dit verderv *over zich zelve brengen zouden.*

b. *Het verdervelyke der pogingen van deze verleiders wordt nader aengetoond, vs. 2, 3.*[a]

B. *Wijders beschrijvt de Apostel het schromelyk verderv, het welk zy, voor zich zelven, ontwijffelbaer te wachten hadden, vs. 3*[b]*-9.*

a. *In het gemeen, vs. 3*[b].

2. Ende, door hunne bedrieglyke kunstgrepen, zullen zy eenen allerschadelykſten invloed hebben: want vele ſullen, door hunne bedrieglyke drogredenen, misleid zijnde, hare verderffeniſſen navolgen, aennemen en verder voortplanten, door welcke de weg der waerheyt ſal gelaſtert worden.

Door de *verdervenisſen* bedoelt de Apostel de dwalingen van deze verleiders, welke hy eigenäertig de *verdervenisſen* zelve noemt, om dat zy, gelijk wy by vs. 1. gezien hebben, een allerſchromelykst verderv ten zekeren gevolge hebben zouden, zo voor de valſche Leeraren zelve, als voor anderen, die zich door hen misleiden lieten.

Door welke, door welke velen namelyk, die de verdervenisſen der valſche Leeraers zouden naervolgen; *door welke de weg der waerheid zal gelasterd worden.* — *De weg der waerheid* zegt zo veel als de ware weg. Buiten allen twijffel heeft de Apostel het oog, op de zuivere leer van het Euangelie, welke ons den waren en rechten weg ter eeuwige behoudenis allerduidelykst aenwijst. — Deze weg der waerheid zou *gelasterd worden*, door velen die de verdervenisſen der valſche Leeraren ſtonden naer te volgen, en hunne wanbegrippen te omhelſen. — Behoudt men de vertaling DOOR *welke* enz., dan is de mening, dat velen, door de valſche Leeraren, verleid zijnde, de zuivere leer van het Euangelie, welke zy voorheen beleden hadden, op eene ſchromelyke wijs, lasteren zouden. — Dan het ſchijnt ons beter, met het taeleigen van het oorſprongelyke, te ſtroken, dat men het vertale, om *welke* enz., zo dat zy, die zich verleiden lieten, aen zulken, die buiten waren, aenleiding geven zouden, om de leer van het Euangelie te lasteren. De ongelovigen zouden,

den, zulke schadelyke wanbegrippen, door lieden, die zich Christenen noemden, horende verdedigen, in den waen gebracht worden, dat de leer der Christenen eene allerverfoeilykste leer ware, en daerom het Euangelie lasteren, als of het een zamenstel van zeden bedervende ongerijmdheden ware.

3. De valsche Leeraers zullen zich, van bedrieglyke kunstgrepen, bedienen, om de gemoederen van onbedachtzame lieden voor in te nemen, en daer onder tevens hun eigen voordeel bejagen. Ende sy sullen door gierigheyt, met gemaeckte woorden van u een koopmanschap maken: (c) over welcke het oordeel van over lange niet ledigh en is, ende haer verderf en sluymert niet.

Zy zouden, van de Christenen, *een koopmanschap maken.* — Het oorspronglyke zegt hier iemand, op eene listige wijs, te misleiden, op zoortgelyk eene wijs, als bedrieglyke kooplieden doen, om, langs allerlei wegen van verborgen onrecht, voordeel te bejagen. Even zo zouden ook de valsche Leeraers zich daer op toeleggen, om de Christenen te verleiden, en, tot hunnen verdervelyken aenhang, over te halen. Zy zouden zich beyveren, om de gemoederen der Christenen, voorāl der vermogenden, in te nemen, om dezen hunne wanbegrippen smakelyk te maken. Met één woord, zy zouden zich, van allerlei listige kunstgrepen, bedienen, om hunnen verdervelyken aenhang, onder de Christenen, voorāl onder de vermogenden, uit te breiden.

Het verfoeilyk beginsel, uit het welk zy werken zouden, was hebzucht. Daerom voegt 'er de Apostel by, *door gierigheid*, dat is, door gierigheid aengedreven. — Hun oogmerk was, om tijdelyke voordeelen te bejagen. Hadden zy eenige eenvouwige, maer rijke Christenen, tot aenhangers van hunne verdervelyke dwalingen, gemaekt, dan zouden zy ook spoedig, in hunne bezittingen, indringen, om meesters te worden van hunne goederen.

Om hun hebzuchtig oogmerk te bereiken, zouden zy zich,

(c) Jud. vs. 4.

van list en bedrog, bedienen. Zy zouden, in den gezegden zin, van de Christenen eene koopmanschap maken, *met gemaekte woorden.* — Men denke, aen verdichte, valsche, en opgecierde woorden; zy zouden zich bedienen van arglistige en schoonschijnende redenen, welke geschikt waren, om eenvouwige lieden voor in te nemen, en hunne wanbegrippen, met schone woorden, smakelyk te maken; op zoortgelyk eene wijs, als bedrieglyke kooplieden slechte en bedorvene waren plegen aen te prijsen.

Tot dus ver heeft de Apostel de valsche Leeraers, die eerlang zouden opstaen, uitvoerig geteekent, maer alleenlyk van het verdervelyke hunner wanbegrippen en pogingen, om de eenvouwigen, tegen de kracht der listige verleiding, te wapenen; en om de Christenen, van deze verleiders, nog des te meer af te schrikken, verzekert hy, en betoogt het, met opzet, dat zy een haestig verderv ontwijffelbaer te wachten hadden, vs. 3b-9.

In het gemeen zegt hy: *over welke het oordeel van over lange niet ledig is, en hun verderv sluimert niet.* — *Hun oordeel*, dat is, hunne veröordeeling, hun strafvonnis *is niet ledig* of *niet werkeloos*, maer zal eerlang kracht hebben, en in werking komen. — Het byvoegsel *van over lange* kan te kennen geven, dat dit strafvonnis reeds *van over lange*, in Gods verborgenen raed, bepaeld was; of liever, dat het zelve, reeds van oude tijden, zo in merkwaerdige voorbeelden van rechtvaerdige strafgerichten, als byzonder in de voorzegging van HENOCH, was aengewezen. (Verg. Jud. 4.) — Hun *verderv sluimerde niet*; het lag niet, in eenen diepen slaep, maer het zou spoedig voor den dag komen; het was niet in vergetelheid gekomen, maer het zou eerlang, op eene schromelyke wijs, uitgeöeffend worden. God zou niet dulden, dat de verspreiders van zulke verdervelyke ketteryen, langen tijd, ongestraft bleven. Hun verderv zou spoedig komen, en ontzettend wezen.

b. Meer byzonder betoogt de Apostel de zekerheid van het aennaderend verderv dezer verleideren, vs. 4-9.

a. Het betoog zelvs is ontleend, uit drie zeer merkwaerdige voorbeelden van gestrenge strafoëffeningen, welke de rechtvaerdige God voormaels gegeven had, vs. 4-8.

1. Over de gevallene Engelen, vs. 4.

2. Over de godlose menschen, in de eerste waereld, door den algemenen zundvloed, vs. 5.

3. Over de grouwzame inwoners van Sodom, en de nabuurige steden, vs. 6-8.

b. De Apostel trekt 'er dit wettig gevolg uit, dat zulke booswichten niet zouden ongestraft blijven, vs. 9.

4. Want indien Godt (*d*) de Engelen, die gesondigt hebben, niet gespaert en heeft, maer die in de helle geworpen hebbende overgegeven heeft den ketenen der duysternisse, om tot het oordeel bewaert te worden:

5. Ende de oude werelt niet en heeft gespaert, maer (*e*) Noë den Prediker der gerechtigheyt sijn achtster bewaert heeft, als hy de sundvloet over de werelt der godtloose heeft gebracht:

6. Ende de steden (*f*) van Sodoma ende Gomorra tot asschen verbrandende met omkeeringe veroordeelt heeft, ende tot een exempel gesett den genen die godtloosselick souden leven:

7. Ende den rechtveerdigen Lot, (*g*) die vermoeyt was van den ontuchtigen wandel der grouwelicke menschen [*daer uyt*] verlost heeft:

8. (Want dese rechtveerdige [*man*] woonende onder haer, heeft dagh op dagh [*sijne*] rechtveerdige ziele (*h*) gequelt door het sien ende hooren van [*hare*] ongerechtige wercken:)

(*d*) Jud. vs. 6. Openb. 20: 3. (*e*) Gen. 7: 23. 1 Petr. 3: 19. (*f*) Gen. 19: 24. Deut. 29: 23. Jes. 13: 19. Jer. 50: 40. Ezech. 16: 49. Hos. 11: 8. Amos 4: 11. Jud. vs. 7. (*g*) Genes. 19: 7, 8. (*h*) Psalm 119: 158.

De Engelen, die gezondigt hebben, zijn die boosäertige en rampzalige wezens, welke doorgaens duivelen genaemd worden. Van hunnen afval spreekt Apostel JUDAS eenigszins uitvoeriger vs. 6. Deze afgevallene Engelen heeft *God*, onaengezien de voortreffelykheid van hunne natuur, *niet gespaert*, maer, op eene zeer geduchte wijs, gestraft. Hy heeft dezelve *in de helle geworpen, en overgegeven aen de ketenen der duisternis, om tot het oordeel bewaerd te worden.* — De *helle* of de afgrond koomt hier voor, als eene gevangenis. De *ketenen der duisternis* vertonen ons de duisternis, welke, voor deze rampzalige wezens, tot ketenen verstrekt. In deze ketenen worden zy, *tot het oordeel*, bewaerd, dat is, tot de voltojing van hun oordeel, tot het uitöeffenen van hun eindelyk en allerverschrikkelykst strafgericht. — Apostel JUDAS vs. 6. spreekt van *eeuwige banden, met welke zy, tot het oordeel van den groten dag, onder de duisternis bewaerd worden.*

De spreekwijzen zijn ontleend van eenen gevangen misdadiger, die, in eenen duisteren en akeligen kerker, opgesloten zijnde, bewaerd wordt, om, op den bepaelden tijd, de wel verdiende straf te ontvangen. — Wy leeren 'er derhalven uit, dat de afgevallene Engelen, in eenen zeer rampzaligen staet, verkeeren; dat zy, hoe zeer reeds de uitwerkselen van Gods geduchte gramschap ondervindende, in den groten dag van het algemeen gericht, openlyk zullen gevonnist worden, en hunne eindelyke straf ondergaen; en dat zy den tijd der uitvoering van hun vonnis, even als gevangene misdadigers, al zidderende inwachten.

Nadere byzonderheden kunnen en durven wy niet bepalen. — Wat de *ketenen der duisternis* zijn, kunnen wy niet verklaren. Zo veel is zeker, dat daer door een zeer akelige staet van rampzaligheid worde aengeduid, tot welken de afgevallene Engelen, dadelyk na hunnen val, wanneer zy reeds eene zekere mate van straf ontvangen hebben, rechtvaerdig verwezen zijn. — De plaets van hunne akelige gevangenis heet de *hel*, de afgrond. Waer nu deze plaets zy is ons onbekend. Zo veel is wederom zeker, dat men de zaek zo niet begrijpen moete, als of zy, in den afgrond,

op-

opgesloten waren, om 'er nimmer, voor het ontvangen van hun eindelyk vonnis, uit te komen. Wy weten, uit andere Bijbelplaetsen, dat zy, by aenhoudenheid, op de aerde waken en werken, om de menschen te verleiden en te verderven, Eph. II: 2. VI: 11. Maer de afgrond is hunne gewone verblijvplaets, uit welke zy zich, zonder de Goddelyke toelating, niet begeven kunnen; en het *overgegeven te zijn*, *aen de ketenen der duisternis*, schijnt niet zo zeer eene plaetselyke vasthouding te kennen te geven, als wel het rampzalige van hunnen toestand, het onherroepelyke van het vonnis, het welk over hen zal uitgeöeffend worden, en de beperking van hunne boosäertige pogingen, aen te duiden.

Ende, vervolgt de Apostel vs. 5. *de oude waereld* enz. — Het wijst zich van zelvs, dat het voorstel, uit het vorige, op deze wijs, moet worden aengevuld: *ende* (indien God) *de oude waereld niet heeft gespaert*, *maer* NOË enz.

De oude waereld beteekent, buiten allen twijffel, de godlose menschen, die oudtijds, ten tijde van NOACH, kort voor den algemenen zondvloed, op de aerde geleevt hebben. Deze heten de *oude waereld*, in tegenstelling van de menschen, die, na den zondvloed, de aerde wederom bevolkt hebben, en in zo verre eene nieuwe waereld uitmaekten. — Deze *oude waereld*, deze godlose menschen, die de maet van hunne ongerechtigheid vervult, den tijd van Gods langmoedigheid verönachtzaemt, en den lievderijken raed van NOACH, die hen ernstig tot bekeering aenmaende, hardnekkig versmaedt hadden, heeft God *niet gespaert*, maer hen, op de allerschromelykste wijs, gestraft. — Dit geschiedde, toen God *den zondvloed*, *over de waereld der godlosen*, over de godlose bewoners van den aerdbodem, *gebracht heeft*; zo dat zy allen, in het water, jammerlyk zijn omgekomen.

Maer God heeft evenwel NOË, *den prediker der gerechtigheid*, *zijn achtster bewaerd*. — NOACH was een *prediker der gerechtigheid*, voor zo verre hy zijne grouwzame tijdgenoten ernstig gewaerschouwt, en, tot bekeering, vermaent heeft. (Vergel. Hebr. XI: 7.) Hy werdt, in de Ark, van den algemenen ondergang bewaerd. (Vergel. 1 Petr. III: 20.) — De uitdrukking, *zijn achtster* vertaeld, beteekent iemand,

die, in het achttal, mede begrepen is. De Apostel wil 'er mede zeggen, dat NOACH, met nog zeven andere perfonen, makende te zamen een achttal uit, in de Ark bewaerd zijn. (Vergel. Gen. VI: 18. VII: 7. 1 Petr. III: 20.)

Ende, is het vs. 6-8, (indien God) *de fteden van Sodoma en Gomorra tot asfchen verbrandende, met omkeering veröordeelt heeft* enz.

Deze fteden van Sodoma en Gomorra zijn Sodoma en Gomarra, met de twee nabuurige fteden, Adama en Zeboim. (Verg. Gen. XIX: 24, 25. Deut. XXIX: 23. Jer. L: 40. Hof. XI: 8. Jud. vs. 7.) De vijfde der omliggende fteden, Zoar genaemd, werdt, op de voorbede van NOACH, gefpaerd, en hem, tot eene wijkplaets, aengewezen. — Deze fteden waren, in een zeer aengenaem en ongemeen vruchtbaer oord, gelegen; (Vergel. Gen. XII: 10;) maer de inwoners waren allergrouwzaemst: men maekte 'er zich by uitnemenheid fchuldig, aen onnatuurlyke zonden, en beestächtige ontucht. — Daerom heeft God deze fteden *tot asfchen verbrandt*, door eenen vuur en zwavel regen, welke alle de gebouwen tot asfche verteerde; (Vergel. Gen. XIX.) zo doende heeft Hy dezelve *met omkeering*, met eene gehele verwoesting, *veröordeelt* of geftraft. Misfchien vertaeld men al zo goed, God heeft *deze* fteden TOT *omkeering veröordeelt*. (Vergel. Marc. X: 33.) — Zo doende heeft God deze fteden *tot een exempel*, tot een waerfchouwend voorbeeld, *gezet den genen die godlooslyk zouden leven*; om hen te doen opmerken, dat God de boosheid, wanneer hare maet vervuld is, niet kan ongewroken laten: als mede tot eene afbeelding van de eeuwige verdoemenis, tot welke zulke hardnekkige booswichten, in den groten dag, zullen verwezen worden. (Vergel. Jud. 7.)

De brave LOTH evenwel, die een inwoner was van Sodom, en zich grotelyks ergerde, over de heerfchende grouwelen, werdt gefpaerd, vs. 7, 8. God heeft *den rechtvaerdigen* LOTH *daer uit*, uit den fchromelyken ondergang der gemelde fteden, *verlost*, door hem, in Zoar, eene veilige wijkplaets te bezorgen. (Vergel. Gen. XIX: 15—.) Trouwens hy was een man van een gansch ander beftaen, *die*

vermoeid was van den ontuchtigen wandel der grouwelyke menschen; het verdroot hem, en het was hem ondragelyk, onder zulke grouwzame menschen, te verkeeren, die zich, in beestachtige en onnatuurlyke wellust, verliepen. — *Want deze rechtvaerdige* en deugdzame *man*, *wonende onder hen*, die zulke verfoeilyke booswichten waren, *heeft dag op dag*, dat is, geduurig, *zijne rechtvaerdige ziel gekwelt*, van droevheid en verôntwaerdiging, *door*, of *om het zien en horen van hunne ongerechtige werken* en schreeuwende euveldaden.

9. (*i*) So weet de Heere de Godtsalige uyt de versoeckinge te verlossen, ende de onrechtveerdige te bewaren tot den dagh des oordeels, om gestraft te worden.

Uit de drie gemelde voorbeelden van gestrenge strafôeffeningen, welke de rechtvaerdige God voormaels gegeven had, vs. 4-8, trekt de Apostel vs. 9. dit wettig besluit, dat ook de valsche Leeraers, tegen welke hy de Christenen van dien tijd waerschouwt, met een vreesselyk verderv, zouden gestraft worden; want zo hangt de redeneering vs. 4-9. te zamen: *Indien* of *naerdien God de Engelen, die gezondigt hebben, niet gespaert*, — *en de oude waereld* mede *niet gespaert*, — *en de steden van Sodoma en Gomorra tot asschen verbrandende met omkeering veröordeelt heeft*, — *zo weet de* HEER *de godzaligen* enz.

Uit de twee laetste voorbeelden, leidt de Apostel eene zeer bemoedigende leering af: *zo weet de* HEER *de godzaligen*, *uit de verzoeking*, *te verlossen.* Het wijst zich van zelvs, dat de *verzoeking* hier rampen en onheilen beteekene, (Vergel. Luc. VIII: 13. XXII: 28. Openb. III: 10.) Wanneer Gods gerichten op de aerde zijn, om de werkers der ongerechtigheid, op eene voorbeeldige wijs, te straffen, *weet* Hy evenwel *de godzaligen*, die Hem in waerheid vresen, *te verlossen*; al zijn die straffen nog zo schromelyk en algemeen, zo dat 'er voor de godzaligen, naer menschelyke uitzichten, gene redding te wachten zy, ontbreekt het Hem aen gene middelen, om hen te beveiligen. Dit was aller-

(*i*) 1 Cor. 10: 13.

duidelykst gebleken, in de voorbeelden van NOACH en LOTH. — Deze leering was ongemeen geschikt, ter bemoediging der Christenen, en om hen, tot standvastigheid, op te wekken.

Maer aen den anderen kant, leerden de gemelde voorbeelden, dat de valsche Leeraers een schromelyk verderv zekerlyk te wachten hadden. (Vergel. vs. 3ᵇ.) — Dit toont de Apostel meer byzonder aen, uit overweging van de snoodheid hunner wanbegrippen en pogingen, vs. 10; en wel zodanig, dat hy tevens eenen zeer gepasten overgang make, om die verleiders, in het grouwzame van hun bestaen, denk- en handelwijs, meer byzonder af te teekenen.

B. De valsche Leeraers worden, ten aenzien van hunne snode begrippen en handelingen, nader beschreven, vs. 10-22.

α. In het verfoeilyke van hunne denk- en handelwijs, vs. 10-16.

a. In het gemeen worden zy beschreven, als lieden, die, aen de vuilste ontucht, verslaevd waren, en alle ondergeschiktheid, in de menschelyke Maetschappy, verwierpen, vs. 10ᵃ.

b. Deze twee byzonderheden worden vervolgens nader uitgebreid, vs. 10ᵇ-16.

𝔞. De Apostel spreekt eerst van de laetste, vs. 10ᵇ-12.

1. Hy verklaert, waer in dit veráchten der ondergeschiktheid gelegen ware, vs. 10ᵇ.

2. Hy toont 'er het onbetamelyke van, vs. 11.

3. Hy teekent de schromelyke gevolgen daer van, vs. 12.

10. Maer allermeest weet God de gene die na het vleesch in onreyne begeerlickheyt wandelen, ende de heerschappye verachten, te bewaren, tot den dag des oordeels, om gestraft te worden, (Vergel. vs. 9ᵇ:) die stout zijn, haerselven behagen, ende die de heerlickheden niet en schroomen te lasteren.

De valsche Leeraers worden vs. 10ᵃ. nader beschreven, als zulken, *die, naer het vleesch, in onreine begeerlykheid, wandelden, en de heerschappy veráchtten.*

Zy

Zy waren verslaevd, aen de vuilste ontucht, zo dat zy, *naer het vleesch, in onreine begeerlykheid, wandelden.* Hier in waren zy gelijk, aen de inwoneren van Sodoma, Gomorra, en de omliggende steden. (Verg. vs. 6-8.) Zodanig nu was juist het bestaen der Gnostieken, tegen welke de Apostel hier de Christenen waerschouwt, als tegen verleiders, die binnen korten tijd zouden opstaen. Zy presen een wellustig en ontuchtig leven aen, en beweerden, dat dit het gepaste middel ware, om het lichaem te verzwakken en te onder te brengen; en om dus doende de ziel langzaem los te maken van het lichaem, het welk zy, als den kerker van den geest, beschouwden.

Zy verwierpen alle ondergeschiktheid, in de menschelyke maetschappy; *zy veráchtten de heerschappy*, dat is, het gezach der burgerlyke Overheid. — Hier in waren zy gelijk, aen de Engelen, die gezondigt, en Gods oppergezach verlochent hebben, (Vergel. vs. 4,) als mede aen de inwoneren van de eerste waereld, by welke het ongeloov en de ongodsdienstigheid heerschende was; waer uit de opstand, tegen de burgerlyke regeering, en de losbandigheid, van zelvs voortvloeit. — Deze verleiders beweerden dat 'er eigenlyk geen zedelyk kwaed zy, en dat het gene zo genaemd wordt, het gevolg zy der vereëniging van onse ziel, met een stoffelyk lichaem dat daerom ieder een, in den staet der natuur, ongedwongen leven moet, en dat men derhalven, aen gene wetten, moet gebonden, noch, aen het gezach van Overheden, onderworpen zijn.

De Apostel verklaert nader, waer in dit veráchten der ondergeschiktheid gelegen ware, vs. 10[b], *die stout zijn, zich zelven behagen, en de heerlykheden niet schromen te lasteren.* — Zy *stout zijnde*, ontzagen niemand, spraken vermetel, en durvden alles ondernemen. Trouwens de Gnostieken roemden zeer op hunne verlichting, en verhevene kennis; daerom meenden zy, dat zy alles, wat zy goedvonden, zeggen en doen mogten. — Om die zelvde reden, *behaegden zy zich zelven;* zy waren zeer, met zich zelven ingenomen, en veráchtten allen, die niet van hunnen aenhang waren. — Ook *schroomden zy niet*, en maekten gene zwarigheid, om de *heerlykheden*, dat

is, mannen, die in eer, aenzien, en waerdigheden, gesteld waren, de Overheden van onderscheiden rang, *te lasteren*, als onderdrukkers van het menschdom. (Vergel. Jud. vs. 11.)

Hoe onbetamelyk is de denk- en handelwijs van deze hoogst gevaerlyke dwaelgeesten!

11. Daer de Engelen zelve, in sterckte ende kracht ongelyk meerder zijnde, dan de menschen, geen lasterlick oordeel tegen haer voor den Heere voort en brengen.

De Engelen zijn, in sterkte en kracht, meerder, dan de menschen, en ook dan die verwaende bedriegers, wat zy zich ook verbeelden mogen. — De zamenvoeging van *sterkte en kracht* beteekent eene zeer grote kracht; misschien ziet het eerste woord op het verstand, en het ander op het vermogen der Engelen. Zo veel is althans zeker, dat de Engelen, in beide, de menschen ongelyk overtreffen.

Dan hoe zeer de Engelen ons, in verstandige vermogens en in sterkte, overtreffen, *brengen zy evenwel geen lasterlyk oordeel, voor den Heer, voort, tegen hen*, dat is, tegen elkanderen; zy schelden en lasteren elkanderen niet, by en in de tegenwoordigheid van God. — De Apostel heeft hier het oog, op de handelwijs der Engelen, in zeker bepaeld geval, het welk, by de Christenen van dien tijd, genoeg bekend was, en waer van JUDAS vs. 9. bredere melding maekt. Het gene JUDAS schrijvt, van MICHAEL den Aerts-Engel, getuigt hier PETRUS, in het gemeen, van alle de Engelen. Trouwens had een Aerts-Engel niet lasterlyk gesproken, van den Opperften der bose geesten, dan zouden de mindere Engelen ook de duivelen van lageren rang niet schelden of lasteren. — Hoe onbetamelyk was het derhalven, dat deze verleiders de heerlykheden, lieden, die, in rang en waerdigheid, boven hen verheven waren, lasterden en smaedden.

De redeneering derhalven van onsen Apostel koomt hoofdzakelyk hier op neder: „ de heilige Engelen, wezens van „ eenen veel hogeren rang, en van veel uitneemder vermo„ gens, dan wy menschen, ja zelvs de Aerts-Engelen, de „ hoofden en Vorsten van die voortreffelyke wezens, ver„ stouten zich niet, om de Engelen, die gezondigt heb-

„ ben,

„ ben, by God, te honen en te lasteren, latende het oor-
„ deel aen den HEER over: hoe onbetamelyk is derhalven
„ het gedrag der valfche Leeraren, die gene zwarigheid
„ maken, om Koningen, Vorften, en die, in hoogheid,
„ gefteld zijn, te fmaden en te vervloeken?"

12. (*k*) Maer defe verleiders zullen zich zelven een haestig verderv berokkenen. (Vergel. vs. 1.) Zijnde als onredelicke dieren, die de nature volgen, ende voortgebracht zijn om gevangen ende gedoodt te worden, (*l*) dewijle fy lafteren het gene fy niet en verftaen, fullen zy in hare verdorvenheyt verdorven worden:

De onredelyke dieren, welker verftandige vermogens van veel lager zoort zijn, dan die der menfchen, *volgen de natuur*, en, in alles, hunne onberedeneerde neigingen op. Trouwens zy zijn *voortgebracht*, immers voor een groot deel, om flechts *gevangen en gedood te worden*, om den menfchen, of elkanderen, tot voedfel, te verftrekken. — Aen zulke onvernuftige dieren zouden de hier bedoelde valfche Leeraers gelijk zijn. Zy zouden zich, in het opvolgen van hunne zinnelyke lusten, en ontuchtige begeerlykheden, aen de dieren, gelijk ftellen.

Zy zouden *lasteren het gene*, of *in het gene*, *zy niet verftonden*. — Gemeenlyk maekt men dit betrekkelyk, tot de Overheid, welke de valfche Leeraers lasteren zouden, zonder te weten, wat zy lasterden, zonder het nut en de noodzakelykheid der burgerlyke Regeering in overweging te nemen. — Dan het koomt ons niet onaennemenlyk voor, dat de Apostel het oog hebbe, op de zeer zonderlinge begrippen der Gnostieken, omtrent de zogenaemde Æones; zy beweerden namelyk, dat een van deze de waereld gefchapen had, dezen lasterden zy, dat hy de oorzaek was van alle kwaed. In deze lastering fpraken zy wartael, welke zy zelve niet verftonden.

Maer zy zouden, *in hunne verdorvenheid*, *verdorven worden*. — Neemt men de *verdorvenheid*, voor het zedelyk be-

(*k*) Jer. 12: 3. (*l*) Jud. vs. 10.

derv der zonden, dan is de mening, dat deze verleiders hoe langs zo erger, hoe langs zo grouwzamer, worden zouden. — Onses erächtens wordt 'er een smertelyk verderv door bedoeld, een schromelyke ondergang; immers de LXX gebruiken dezelvde spreekwijs voor eene geweldige straf, welke iemand zekerlyk ondergaen zal. (Vergel. Exod. XVIII: 20, 21.) zo dat de zin zy: de valsche Leeraers zullen, met „ geduchte plagen, gewisselyk gestraft worden, zy zullen, „ in gewis verderv, jammerlyk omkomen." Zo wordt het ook nader verklaerd, vs. 13ª.

II. *De Apostel toont nader aen, hoe deze bedriegers, aen de vuilste ontucht, zouden verslaevd wezen, vs. 13-16.*

1. *Tot dit stuk, maekt hy eenen gepasten overgang, door te verzekeren, dat zy loon, naer werken, ontvangen zouden, vs. 13ª.*

2. *Wijders wordt hun ontuchtig leven nader beschreven, vs. 13ᵇ-16.*

—. *Deze beschrijving wordt voorgesteld, vs. 13ᵇ, 14, en,*

——. *Door hun gedrag, met dat van* BILEAM, *te vergelyken, nader opgehelderd, vs. 15, 16.*

13. Ende sullen verkrijgen den wel verdienden loon der ongerechtigheyt, aen welke zy zich hebben schuldig gemaekt, van den rechtvaerdigen Richter, als die de dagelickſche weelde [*haer*] vermaeck achten, zich onöphoudelyk badende, in eene zee van wellusten, zijnde vlecken ende smetten, schandvlekken van het Christendom, daer men tevens, door met hen te verkeeren, gevaer loopt, van mede besmet te worden, ende zelvs zijn zy weeldrigh in hare bedriegeryen, als sy in de maeltijden met u zijn:

Zy zijn weelderig in hunne bedriegeryen, dat is: „ zy „ vermaken zich, in hunne bedriegeryen, en rekenen het „ zich, tot eene stof van blijdschap, wanneer zy anderen „ verleiden kunnen, om met hen denzelvden weg van allerlei godloosheid te bewandelen." Van deze snode verleiding,

ding, maekten zy voornamelyk hun werk, als zy, met de Christenen, *in de maeltijden waren*, zoekende hun wijs te maken, dat een wellustig leven geschikt ware, om het lichaem te verzwakken, en even daer door het welzijn van de ziel te bevoorderen.

Dan wy volgen liever eene andere lezing, volgens welke de Apostel geschreven heeft: *zy zijn weelderig* en openbaren hunne geile wellustigheid, zelvs *op uwe lievdemaeltijden, wanneer zy met u aen tafel zitten.* — By het gebruik van het heilig Avondmael, hielden de eerste Christenen zekere maeltijden, tot welke elk het zijne, naer vermogen, toebracht, ter onderhouding en aenkweking van onderlinge lievde, welke daerom lievdemaeltijden genoemd wierden. (Vergel. 1 Cor. XI.) Nu misbruikten deze deugnieten, niet alleen de gemeenzame maeltijden, maer zelvs de lievdemaeltijden, om hunne wellust bot te vieren, en anderen, tot dezelvde ongeregeldheid, te verleiden. — Deze opvatting wordt bevestigd, door vergelyking van JUDAS, die vs. 12. uitdrukkelyk getuigt, van deze zelvde verleiders, welke toen reeds waren opgestaen, dat zy de lievdemaeltijden, tot hunne ontuchtige oogmerken, misbruikten;

14. Hebbende de oogen vol overspel, ende die niet op en houden van sondigen: verlockende de onvaste zielen, hebbende het herte geoeffent in gierigheyt, kinderen der vervloeckinge:

Deze booswichten hadden de *oogen vol overspel*, eigenlyk staet 'er, *oogen vol van eene overspeelster.* — Het geeve niet alleen te kennen, dat de geile lust, tot overspel, hun de oogen uitzag, maer dat zy overäl, zelvs aen de lievdemaeltijden, uitzagen, naer vrouwen, welke zy, tot overspel, mogten verleiden, en dat het beeld van de overspeelsters, met welke zy gewoon waren, hunne vuile lusten te boeten, hun overäl voor de oogen, en in de gedachten, zweevde. — Zelvs *hielden hunne oogen niet op van zondigen*; hunne oogen hadden nimmer rust, en werden nimmer moede, van te staröogen naer en op voorwerpen, met welke zy de zonde van ontucht en overspel plegen konden.

Zy verlokten de onvaste zielen, dat is, eenvouwige en min

geöeffende menschen, door hunne bedrieglyke drogredenen, byzonder door de vreemde stelling, dat de verzwakking van het lichaem, door allerlei ontucht, den weg banen zoude, tot volmaking van de ziel, en om dezelve, uit den stoffelyken kerker, des te eerder te verlossen.

Zy hadden hunne harten geöeffend, zy waren ongemeen afgericht, op, en wisten zich, van allerlei listige kunstgrepen, te bedienen, om anderen te verleiden, *tot gierigheid*, of gelijk 'er eigenlyk staet, *gierigheden*; men denke, volgens den Hebreeuwschen spreektrant, aen eene zeer grote en onverzadelyke hebzucht. Altijd waren zy op middelen bedacht, en wisten 'er zich listig van te bedienen, om zich te verrijken. (Vergel. vs. 3.)

Zy *waren kinders der vervloekinge*, dat is, menschen, die der vervloeking waerdig waren, en Gods rechtvaerdig oordeel niet ontvlieden zouden.

15. Die den rechten wegh van geloov en heiligheid, in het Euangelie voorgeschreven, moetwillig verlaten hebbende, zijn verdwaelt, op de bypaden der godloosheid, ende (m) volgen den wegh Balaams des [*soons*] Bosor, die den loon der ongerechtigheyt lief gehadt heeft.

16. Maer hy heeft de bestraffinge sijner ongerechtigheyt gehadt: [*want*] (n) het jock dragende stomme [*dier*], sprekende met menschen stemme, heeft des Propheten dwaesheyt verhindert.

Ten aenzien van hun grouwzaem bestaen en gedrag, worden deze valsche Leeraers vergeleken, by den beruchten BILEAM *den zoon van* BEOR, (Vergel. Num. XXII: 5. XXIV: 15. XXXI: 8.) of, gelijk hy hier heet, BOSOR. — Tot nader verstand van zaken, dienen wy de geschiedenis van dezen valschen Propheet kortelyk te herïnneren. MOSE heeft dezelve uitvoerig verhaelt, Num. XXII-XXIV.

Wanneer de Israëllers, op hunnen tocht naer Kanaän, tot het gebied der Moabiten genaderd waren, werdt BALAK, de Koning van dat volk, zeer bevreesd. In deze verlegenheid,

(m) Numer. 22: 7, 21. Jud. vs. 11. (n) Numer. 22: 21.

heid, ontboodt hy BILEAM, eenen toenmaels beruchten Waerzegger, die, in Mesopotomia, woonächtig was, begeerende, onder uitloving van eene aenzienlyke verëering, dat hy het volk van Israël vervloeken zoude. De vloekspraken van dezen BILEAM waren, naer de gedachten van den Koning, genoegzaem, om de Israëllers, hoe talrijk zy ook wezen mogten, te verhinderen, van hem eenig nadeel toe te brengen. — BILEAM was eigenlyk een afgodendienaer; (Verg. Num. XXIV: 1;) evenwel had hy eenige kennis van den waren God, die, door de Israëlleren, geëerbiedigd werdt. Voor het overige, was hy een eerzuchtig en geldgierig man. Uit dezen hoofde hadt het aenbod van BALAK zo veel invloed op zijn hart, dat hy herhaelde, maer vergeevsche pogingen deedt, om Israël te vloeken en te verwenschen. By die gelegenheid, werdt hy, met eene Goddelyke Openbaring, verwaerdigd, zoortgelyke als die, welke, aen PHARAO en NEBUCADNEZAR, te beurte viel. In zo verre noemt de Apostel hem eenen *Propheet*, vs. 16. Dan, met dit alles, werdt zijn hart en gedrag niet verbeterd.

Door eene openbaring onderricht zijnde, dat de God des hemels het volk van Israël begunstigde, wees hy de aenbieding van BALAK, in den beginne, van de hand. Toen BALAK zijn aenzoek herhaelde, en de uitgeloovde verëering aenmerkelyk vermeerderde, begon de Waerzegger te wankelen. Het verdroot hem, dat hy, door herhaelde Openbaringen, verhinderd wierdt, van BALAK ten wille te zijn, en de uitgeloovde verëering machtig te worden. Hy verzocht den HEER, om de vryheid van Israël te vloeken. Ten laetsten liet God hem toe, om zich, naer den Moabitischen Koning, te begeven, maer onder dat uitdrukkelyk beding, dat hy niet anders spreken zoude, dan het gene hem zou bevolen worden.

BILEAM nam de reis blymoedig aen, en zijne hunkering, naer de verëering, deedt hem hopen, dat hy wel eenig middel vinden zou, om den Moabitischen Koning genoegen te geven. — Om deze reden zegt de Apostel, *dat hy den loon der ongerechtigheid liev gehad hebbe.* Hy handelde, tegen zijne eigene overtuiging, omtrent den Goddelyken wil, aen,

om maer, het koste wat het wilde, zijne verfoeilyke heb zucht te verzadigen.

Ondertusfchen gav de hoge God hem eene zeer zonderlinge proev van zijn geducht ongenoegen, en verhinderde hem zijn verfoeilyk oogmerk te bereiken, vs. 16. — BILEAM *heeft de beftraffing zijner ongerechtigheid gehad.* Hy is, over zijn voornemen, om BALAK, tegen Gods uitdrukkelyken wil, genoegen te geven, op eene zeer merkwaerdige wijs, beftraft, en daer tegen ernftig gewaerfchouwt. De Apostel ftelt deze gebeurtenis zeer kortelyk voor: *het jukdragende ftomme dier fprekende met menfchen ftemme, heeft des Propheten dwaesheid verhindert.* — Het Griekfche woord, door *jukdragende* vertaeld, met inlasfching van de uitdrukking (*dier*) wordt, by de LXX, altoos genomen, voor eenen ezel of muilezel. (Vergel. Gen. XXXVI: 27. Exod. IV: 20. XX: 17. Richt. V: 10.) Het dier wordt *ftom* genaemd, om dat het geen natuurlyk vermogen had, van te fpreken, gelijk wy menfchen; evenwel heeft de ezelin van BILEAM, *met eene menfchen ftem*, onderfcheiden en verftaenbaer gefproken. — Op eenen engen weg rijdende, werdt zy, door eenen Engel, in menfchelyke gedaente, met een uitgetogen zwaerd in de hand, terug gehouden. BILEAM zelvs zag dit fchrik verwekkend verfchijnfel niet; maer de ezelin, vergeevsch gepoogt hebbende, om ter zijde te wijken, viel ten laetften onder haren meester neder. De Waerzegger, allen fpoed willende maken, om de uitgeloovde verëering machtig te worden, floeg het dier onbarmhartig. Toen opende de HEER den mond der ezelin, zo dat zy haren meester, met eene verftaenbare ftemme, aenfprak, en de Engel, die hem nu zichtbaer werdt, beftrafte hem zeer nadrukkelyk.

Op deze wijs werdt BILEAM, door een redenloos dier, befchaemd, het welk *des Propheten dwaesheid*, immers voor dien tijd, *verhinderde.* — Alleenlyk zouden wy het woord, door *verhinderen* vertaeld, liever nemen, in den zin van *afraden*, even als Matth. XIX: 4. Luc. XXIII: 2. Hand. VIII: 36.

Evenwel werdt BILEAM niet verbeterd; de eerfte indrukken, welke de gemelde ontmoeting gemaekt had, waren

fpoe-

ſpoedig verdwenen, en de hebzucht overmeesterde hem geheel. — Tot BALAK gekomen zijnde, en ziende, dat hy, met zijne poging, om Israël te verwenſchen, niet voorderen konde, bedacht hy een ander middel, om zijn oogmerk te bereiken. Hy gav namelyk den Koning der Moabiten dezen wel listigen, maer tevens allerverfoeilykſten raed, dat hy de Israëllers verlokken zoude, tot het bywonen der ontuchtige feesten, ter eere van Baal-Peor; ten einde het volk van God, langs dezen verleidelyken weg, ten val en verderve te brengen. (Vergel. Num. XXV: 1-3. Pſ. CVI: 28, 29.)

By dezen BILEAM nu worden de valſche Leeraers, welke de Apostel bedoelt, eigenäertig vergeleken: *zy volgen den weg* BALAAMS enz., vs. 15ᵇ, 16. — *De weg* BALAAMS is de denk- en handelwijs van den gemelden waerzegger, byzonder zijne onverzaedbare geldzucht, en zijn verdervelyke raed aen BALAK, om Israël tot den val, te brengen. — Dezen weg zouden de verleiders, die eerlang ſtonden op te komen, *volgen*; zy zouden dien huichelaer, in gierigheid, en verleiding van anderen tot ontuchtigheid, gelijk wezen.

Van de hebzucht en de beestächtige ontuchtigheden der Gnostieken, hebben wy reeds geſproken. — Uit den Briev van den Apostel JUDAS, zullen zy ons, in hunne verfoeilyke denkwijs, pogingen, en bedoelingen, nader kenbaer worden.

β. *De Apostel vertoont het ſchadelyke van hunne leer, en het rampzalige van hunne verwachting, meer byzonder aen,* *vs.* 17-22.

a. *In het gemeen, vs.* 17.

𝔞. *Ten aenzien van hunne leer, vs.* 17ᵃ.

𝔟. *Met betrekking tot hunne verwachting, vs.* 17ᵇ.

17. (*o*) Deſe verleiders zullen hunne grouwzame wanbegrippen nog, met eenige bedriegiyke ſchijnredenen, weten te bekleden. Trouwens zy zijn gelijk, aen waterlooſe fonteynen, wolcken van eenen draeywint gedreven,

(*o*) Jud. vs. 12.

den welcken de donckerheyt der duysterniſſe in der eeuwigheyt bewaert wort.

Waterloſe bronnen en *fonteinen* zijn, in het Oosten, zeer gemeen. Wanneer een dorstig reiziger dezelve ontmoet, en zich vleit, met de hoop van zijnen dorst te zullen lesſchen, vindt hy menigmalen, dat de bron is uitgedroogd. — By zulke waterloſe fonteinen, worden de valſche Leeraers vergeleken. Op eenigen afſtand, beloven deze bronnen veel goeds, maer, wanneer zy van nader by bezien worden, zijn zy ledig. Even zo ging het ook, met deze verleiders; zy ſpraken veel van hunne verlichting, zy beroemden zich, op hunne gewaende wijsheid, en wisten zelvs redenen, voor hunne wanbegrippen, te geven, welke by eenvouwigen eenige aendacht ſchenen te verdienen; maer wanneer men de zaek meer van naby beſchouwde, werdt het aenſtonds openbaer, dat hunne leerſtellingen allerverfoeilykst waren, en dat hunne zogenaemde bewijzen loutere verönderſtellingen waren, welke zich zelve verwoestten.

Wijders worden zy vergeleken, *by wolken van eenen draeiwind gedreven.* — Men verbeelde zich eene op een gepakte verzameling van dampen, welke in de lucht drijvt, en de uitſtorting van eenen milden regen ſchijnt te beloven, maer welke, door eenen draei of ſtormwind, wordt opgehouden en verdreven, zonder regen uit te ſtortten. — De valſche Leeraers vertoonden zich, als waterrijke wolken, als lieden, die, meer dan andere, geſchikt waren, om het menschdom, met het water van kennis en Godsvrucht, te bevochtigen; maer het bleev, by de vertoning van eene meer dan gemene verlichting, en het gene zy, voor wijsheid, opdischten, was, naby beſchouwd, enkele dwaesheid.

De Apostel voegt 'er by, *den welken de donkerheid der duisternis in de eeuwigheid bewaerd wordt.* — De *donkerheid der duisternis* zegt, volgens den bekenden ſpreektrant der Hebreeuwen, eene zeer dikke en alleräkeligſte duisternis. Deze duisternis is hier eene zinbeeldige afteekening van de verſchrikkelykſte rampzaligheid. — Zulk eene duisternis van rampzaligheid wordt, voor deze verleideren, *in de eeuwigheid bewaerd.* Het geevt, met één woord, te kennen, dat zy,

zy, met eene alleräkeligste rampzaligheid, in eeuwigheid, zullen gestraft worden. (Vergel. Jud. vs. 13.)

b. Beide deze stukken gaet de Apostel vervolgens nader uitbreiden, vs. 18-22.

a. *Het verdervelyke der leer van deze bedriegers, vs.* 18, 19.

b. *Het rampzalige van hunne verwachting, vs.* 20-22.

1. *Het eerste bewijs is ontleend, uit den aert van het Euangelie zelven, vs.* 20, 21.

2. *Het ander is genomen, van een bekend tweeledig spreekwoord, vs.* 22.

18. Want sy, aen den eenen kant, seer opgeblasene ydelheyt sprekende, verlocken, aen de andere zijde, door de begeerlickheden des vleeschs, [*ende*] door ontuchtigheden, de gene die waerlick ontvloden waren van de gene die in dwalinge wandelen:

De valsche Leeraers waren *zeer opgeblasene ydelheid sprekende.* — *Zeer opgeblasene ydelheid* zegt, volgens den Hebreeuwschen spreektrant, zo veel, als *opgeblasenheid en ydelheid. Zy spraken opgeblasenheid*, winderige woorden, onder het voorwenden, dat zy eene hoger verlichting, en eene ongemene wijsheid, bezaten. Maer het was, in de daed *ydelheid;* hunne voorstellen waren niet alleen ongegrond, maer zelvs ongerijmd en verfoeilyk.

Ondertusschen wisten zy anderen, *door de begeerlykheden des vleeschs*, en *door ontuchtigheden, te verlokken.* — Zy presen de opvolging der vleeschelyke begeerlykheden, en het plegen van de vuilste ontucht, aen, niet alleen als onzondig en geöorloovd, maer zelvs als noodzakelyk en plichtmatig, om, langs dien vuilen weg, gelijk zy beweerden, het welzijn van de ziel te bevoorderen. Zulke bedrieglyke redenen drongen zy aen, onder de achtbare vertoning van zonderlinge wijsheid, welke, voor eenvouwige verstanden, verborgen was, met dat gevolg, dat zy 'er velen verlokten, en, tot hunnen verfoeilyken aenhang, overbrachten.

Zelvs wisten zy de zulken te verlokken, *die waerlyk ont-*

vloden waren van de genen, die in dwaling wandelen. — *Die in de dwaling wandelen* zijn onchristenen, die nog vast hielden, aen de vleeschelyke begrippen der ongelovige Joden, en aen de afgodery der blinde Heidenen. Die derhalven *ontvloden waren van de genen, die in dwaling wandelen*, zijn Christenen, die belijdenis van het Euangelie gedaen, en zich van de verkeering met de ongelovigen, afgezondert hadden. Zy waren *waerlyk*, in den gezegden zin, ontvloden geweest, zy hadden het Christendom niet alleen, met den mond, beleden, maer ook hun gedrag, immers in het uitwendige, verbetert; zo dat men, van deze menschen, niet, dan alles goeds, verwachten konde. — Wil men eene andere lezing volgen, dan moet men, in de plaets van *waerlyk*, vertalen *nauwlyks*, en dan worden 'er jonge Christenen bedoeld.

Hoe het wezen moge, de verleiders wisten, door het aenprijsen van de ontucht, zelvs Christenen te verlokken, en tot hunnen aenhang, over te brengen, die belijdenis van het Euangelie gedaen en hun uitwendig gedrag verbetert hadden. Trouwens zy wisten, hunne grouwelyke leer, met bedrieglyke voorwendselen, te bekleden, om de harten der onbedachtzamen in te nemen.

19. Belovende haer, die, aen hunne bedriegeryen, het oor leenden, vryheyt, om alles te doen, wat hun behaegde, en zelvs beweerende, dat men, voor de Overheden, niet behoevt te vresen, (Vergel. vs. 10,) daer sy selve ondertusschen dienstknechten en veràchtelyke slaven zijn der verdorvenheyt, aen hunne verfoeilyke lusten geheel verslaevd. Wat zy, ook van vryheid, mogen roepen, zy zijn slaven der vleeschelyke begeerlykheden. (*p*) Want van wien yemant overwonnen is, dien is hy oock tot een dienstknecht gemaeckt. Nu zijn zy, door de verdorvenheid, geheel overheerscht, en derhalven slaven van die zelvde verdorvenheid.

20. (*q*) Want indien sy, die belijdenis van het Christendom gedaen hebben, na datse door de kennisse des Hee-

(*p*) Joh. 8: 34. Rom. 6. 16. (*q*) Hebr. 6: 4. ende 10: 26.

Heeren ende Saligmakers Jesu Christi, de besmettingen der werelt ontvloden zijn, ende zich, van de verkeering, met waereldsgezinde menschen, afgescheiden hebben, naderhand in deselve wederom ingewickelt zijnde [*van deselve*] overwonnen worden, (*r*) so is haer het laetste erger geworden dan het eerste.

De Apostel spreekt, van de zulken die *de besmettingen der waereld ontvloden* waren, dat is, afstand gedaen hadden van de onreine zeden en bedrijven, welke, by waereldsche menschen, in gebruik waren. *door de kennis* of gelijk 'er eigenlyk staet, *door de erkentenis van den Heer en Zaligmaker* JESUS CHRISTUS, dat is, om dat zy JESUS CHRISTUS, die allerwegen op heiligheid aendringt, als hunnen Heer en Zaligmaker, erkent en beleden hadden; maer *die in dezelve*, in dezelve besmettingen der waereld namelyk, van welke zy plechtig afstand gedaen hadden, *wederom ingewikkeld*, en als, in zo vele strikken, verward, *van dezelve overwonnen werden*, zo dat zy zich op nieuws, aen de zondige lusten, onderwierpen, even als een overwonnen slaev zich, aen de dienstbaerheid van zijnen heer, onderwerpt.

Men denke derhalven, aen zulke menschen, die belijdenis van het Christendom, en, by die gelegenheid, afstand gedaen hadden, van hunne vorige zondige levenswijs, zo dat zy zich, eenigen tijd, van de verkeering met waereldsgezinde menschen, hadden afgezondert; maer die zich naderhand, door de drogredenen der valsche Leeraren, vervoeren lieten, om, tot de vorige zondige levenswijs, weder te keeren, en zich op nieuws, aen de zinnelyke en vleeschelyke lusten, verslaevden. — Zulken menschen was *het laetste erger, dan het eerste:* „ hunne tegenwoordige toestand is „ erger, dan hunne vorige natuurstaet, om dat zy nu zon„ digen, tegen het Euangelie, het welk zy beleden hebben, „ tegen meerder licht, en beter weten; zy hebben derhal„ ven gene verschoning kunnen inbrengen, en hunne straf „ zal veel zwarer zijn, dan wanneer zy nimmer, van het „ Euangelie, gehoort hadden."

(*r*) Matth. 12: 25.

21. Want het ware haer beter en veel voordeeliger, dat sy den wegh der gerechtigheyt niet gekent en, van den weg der Zaligheid, welke, in het Euangelie, zo duidelyk werdt voorgeschreven, nimmermeer gehoort hadden, dan dat sy [*dien*] gekent, de waerheid van het Euangelie, en de billykheid van deszelvs voorschrivten, erkent hebbende, met hun gedrag, [*weder*] afkeeren van het heyligh gebodt dat haer, door de prediking van het Euangelie, overgegeven was, en dat ernstig aendringt, op kuisheid en heiligheid, in den ganschen wandel.

22. Maer haer is overgekomen 't gene met een waer spreeckwoort [*gesegt wort*], en, met recht, op zulke afvalligen, mag toegepast worden; (*s*) De hont is wedergekeert tot sijn eygen uytbraecksel: ende, De gewasschene seuge tot de wentelinge in het slijck.

Deze beide spreekwoorden zijn ontleend, van de vuile onreinheid der honden en der zwijnen. — Het eerste vinden wy ook Spreuk. XXVI: 11: *gelijk een hond, tot zijn uitspouwsel, wederkeert, alzo herneemt de zot zijne dwaesheid*, dat is: „ een onverbeterlyk zondaer mag zich, voor eenen „ tijd, van het kwade onthouden, maer spoedig zal hy, tot de „ vorige overtreding, wederkeeren, even als een hond tot „ het gene hy heeft uitgespogen." — De vuiligheid der zwijnen, die, zodra zy gewasschen zijn, zich op nieuws, in den slijk, wentelen, is genoeg bekend.

Aen deze onreine dieren, waren die menschen gelijk, die vs. 20. geteekend zijn. Zy keerden weder tot het gene zy voorheen verklaert hadden te verfoeien, en besmetten zich op nieuws, met die vuiligheden, van welke zy zich te voren, immers in het uitwendige, gezuivert hadden.

(*s*) Spr. 26: 11.

HET

HET III. KAPITTEL.

B. De tweede waerschouwing is ingericht, tegen spotters, die, met de verwachting van 's Heilands toekoomste, den draek steken, Kap. III: 1-16.

DE beroemde GROTIUS had een zeer byzonder begrip, over dit Kapittel. — Hy wilde, dat deze Briev geschreven ware, niet door PETRUS den Apostel, maer door SIMON, den Bisschop van Jerusalem. Daer te boven meende hy, dat deze Briev bestondt, uit twee Brieven, de eerste vervat Kap. I, II, en de tweede, in dit III^de^ Kapittel; zo dat de woorden van vs. 1, *dezen tweeden Briev schrijv ik nu aen u*, alleenlyk op Kap. III, als eenen afzonderlyken Briev, passen zouden. Hy voegde 'er by, dat dit III^de^ Kapittel, zo ook niet de twee vorige hoofdstukken, na de verwoesting van Jerusalem, zoude geschreven zijn, om dat de Christenen den jongsten dag der waereld, eerst na dezelve, verwachtten, zo dat de vermaningen, tot lijdzaemheid, in het verwachtten van dien dag, niet zouden te stade komen, zo lang Jerusalem nog stondt.

Dan wy houden het daer voor, dat deze gehele Briev, en derhalven ook dit III^de^ Kapittel, geschreven zy van den Apostel PETRUS, gelijk wy, in onse INLEIDING, nader hebben aengetoont. — Ook is 'er gene reden in het geheel, om dit III^de^ Kapittel, voor eenen afzonderlyken Briev, te houden. Dan waren de vorige Kap. I, II, zonder slot, en dit III Kap., zonder hoofd. Maer de drie Kapittelen maken eenen Briev uit, waer van het opschrivt Kap. I: 1, 2, het lichaem Kap. I: 3 — III: 16, en het slot Kap. III: 17, 18, begrepen is. — Maekt nu dit III^de^ Kapittel niet eenen afzonderlyken Briev, maer, met de twee vorige Hoofdstukken, te zamen den tweeden Briev van PETRUS uit; dan volgt ook, dat dezelve, niet na, maer voor de verwoesting van

Jerusalem, geschreven zy, naerdien de Apostel, reeds by het leven van Keizer NERO, den marteldood ondergaen heeft. Voorts verbeeldden zich de eerste Christenen, dat de jongste dag kort voor de deur stondt. (Vergel. 2 Thesf. II: 1.) Maer deze dwaling, dat de jongste dag kort, op de verwoesting van Stad en Tempel, volgen zoude, kan genen bewijsgrond opleveren, voor het begrip van den doorluchtigen GROTIUS, dat daerom Kap. III, na die verwoesting, zoude geschreven zijn.

Wy besluiten 'er uit, dat PETRUS de Apostel ook dit III[de] Kapittel, als een gedeelte van zijnen tweeden Briev, voor de verwoesting van Jerusalem, geschreven hebbe.

A. Vooräf gaet eene gepaste Inleiding, tot deze waerschouwing, tegen de Spotters, vs. 1, 2.

Daer in geevt de Apostel bericht,

α. Van zijn tegenwoordig bedrijv, in het schrijven van dezen tweeden Briev, vs. 1ª.

β. Van zijn heilzaem oogmerk, vs. 1ᵇ, 2.

1. Desen Tweeden Sendbrief, geliefde Broeders, schrijve ick nu aen u, in welcke [*beyde*], zo in dezen, als in den vorigen Briev, ick (*a*) door vermaninge uw oprecht gemoet opwecke:

Het *oprecht gemoed* van deze Christenen was hunne wel onderwezen en geheiligde ziel. Deze zuivere gesteldheid des gemoeds wilde de Apostel bewaren en bevoorderen. Hy *wekte* het zelve *op*, en spoorde hen aen, om hun verlicht verstand, en hunnen geheiligden wil, openbaer te maken, in werken van lievde en godzaligheid. — Daer toe gebruikte hy, in deze beide Brieven, eene *vermaning* of liever *herïnnering*. Het waren dan gene nieuwe of onbekende zaken, welke de Apostel hun voorstelde, maer hy verlevendigde slechts de geheugenis van vorige onderrichtingen.

2. Op dat gy gedachtigh zijt aen de woorden die van de heylige Propheten, door Gods Geest gedre-

(*a*) 2 Petr. 1: 13.

dreven zijnde, (Vergel. Kap. I: 21,) te vooren gesproken zijn, ende aen ons gebodt, die wy des Heeren ende Saligmakers Apostelen zijn:

De zamenstelling der woorden, *en aen ons gebod, die wy des Heeren en Zaligmakers Apostelen zijn*, is zeer byzonder. — PETRUS noemt hier den Heiland den *Heer en Zaligmaker*, Kap. I: 2, 8, 14, 16. heet Hy de HEER, Kap. I: 2. de Zaligmaker, Kap. I: 11. II: 20. HEER en Zaligmaker; benamingen, welke de heerlykheid van den Verlosser aenduiden, en de voordeelen, welke zijn volk van Hem te wachten heeft. Hy eigent dezen HEER en Zaligmaker *Apostelen* toe, en telt zich onder dezelve. Hy spreekt van het *gebod* der Apostelen, dat is het bevel, het welk zy, aen de Christenen, gegeven hebben.

Dit gebod der Apostelen, gevoegd by de woorden der Propheten, wijst ons, naer het Prophetiesch woord, en de lessen der Apostelen, in welke den Christenen werdt voorgeschreven, hoe zy zich te gedragen hadden, omtrent die dingen, welke zy, volgens het Prophetiesch woord, te verwachtten hadden. — Ondertusschen leert ons het vervolg, dat de Apostel, door de *woorden, welke, door de heilige Propheten, te voren gesproken zijn*, byzonder zulke Godspraken bedoele, welke opzicht hebben, op de toekoomst van den Verlosser; en de bevelen der Apostelen, tot bestuur der Christenen, omtrent die toekoomste, waren hier en daer, in hunne Brieven, voorgesteld. (Verg. 1 Petr. I: 13— IV: 13.)

De Christenen nu moesten *gedachtig zijn*, aen de woorden der Propheten, en aen het gebod der Apostelen. — Zy moesten acht geven, op het Prophetiesch woord, om te onderzoeken, wat zy, met opzicht tot CHRISTUS koomst, te wachten hadden, (Vergel. Kap. I: 19) en daer by gedenken, aen de lessen der Apostelen, die hen uitvoerig onderricht hadden, hoe zy zich, in dit, en in andere opzichten, te gedragen hadden.

B. Op deze Inleiding volgt nu de waerschouwing, tegen de spotters, vs. 3-16.

α. De waerschouwing zelve vinden wy vs. 3-10.

a. Eerst stelt de Apostel het kwaed voor, het welk de toenmalige Christenen te kennen hadden, vs. 3, 4.

𝔞. In het gemeen zouden 'er spotters opstaen, vs. 3ª.

𝔟. Deze spotters worden meer byzonder beschreven, in hunne levenswijs en gevoelens, vs. 3ᵇ, 4.

1. In hunne levenswijs, vs. 3ᵇ.

2. In hunne gevoelens, vs. 4.

3. (*b*) Dit eerst wetende, dat in 't laetste der dagen spotters komen sullen, die nae hare eygene begeerlickheden sullen wandelen:

4. Ende seggen, (*c*) Waer is de belofte sijner toekomste? want van dien [*dagh*] dat de vaders ontslapen zijn, blijven alle dingen alsoo [*gelijck*] van het begin der scheppinge.

Deze Christenen moesten *eerst weten, dat, in het laetste der dagen, spotters komen zullen.* — *Spotters* zijn hier, volgens het verband van zaken, de zodanigen, die, met de dingen, welke de Propheten voorspelt, en omtrent welke de Apostelen bevelen gegeven hadden, (Vergel. vs. 2,) den draek staken. — In PETRUS tijd, zouden zy nog eerst *komen*; toen hy dezen Briev, schreev, waren zy derhalven nog niet tegenwoordig; hoewel men 'er evenwel reeds de beginselen van zien konde. (Vergel. Jud. vs. 18, 19.) — De Apostel verklaert zich nader, omtrent den tijd, *in het laetste der dagen.* Zommigen verstaen het, van den ganschen tijd des Nieuwen Testaments; anderen van dien tijd, welke het einde der waereld zal vooräsgaen. Dan wy hebben reeds zo even opgemerkt, dat de toekoomste dezer spotteren toenmaels kort op handen ware, zo dat 'er reeds de beginselen en voorbereidselen van vernomen wierden; ook schijnen deze spotters begrepen te zijn, onder, of geboren te zijn, uit die

(*b*) 1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1. Jud. vs. 18. (*c*) Ezech. 12: 22.

die valſche Leeraers, die Kap. II. beſchreven zijn; te meer om dat deze beide, door den Apostel JUDAS, zo naeuw aen elkander verbonden werden. Wy nemen daerom de uitdrukking, *in het laetſte der dagen*, voor eene onbepaelde aenwijzing van den tijd, zeggende in het algemeen zo veel, als *na dezen* of *in het vervolg*. In dien zelvden zin koomt zy voor, by de LXX, Num. XXIV: 14.

In het vervolg dan, zouden 'er ſpotters opſtaen, die, met het gene de Propheten en Apostelen verzekert hadden, omtrent de toekoomſte van den Verlosſer, den draek ſteken zouden, en de oprechten, over hunne uitzichten, verguiſſen. — Dit moesten de Christenen, aen welken PETRUS dezen Briev ſchreev, *eerst* en vooräl *weten*, om op hunne hoede te zijn, en, in hunne hoop, niet geſlingerd te worden.

Deze ſpotters worden nader afgeteekend; eerst in hunne levenswijs, vs. 3ᵇ. — Zy zouden zich niet gedragen, naer het voorſchrivt van het Euangelie, maer *wandelen naer hunne eigene begeerlykheden*. Apostel JUDAS geevt het zelvde getuigenis, van deze booswichten, vs. 18. Men denke, aen ydele en waereldsgezinde menſchen, die, aen hunne zondige lusten, en vleeſchelyke begeerlykheden, den losſen teugel vieren, en zich baden in eene zee van wellusten. — Zo godloos hunne levenswijs was, zo grouwzaem waren ook hunne gevoelens, vs. 4.

Zy beſchimpten de hoop der Christenen, op de toekoomſte van den Verlosſer. Zy *zeiden* by zich zelven, en tot anderen, vooräl tot beſpotting van de Christenen, *waer is de belovte zijner toekoomſte*, dat is, waer blijvt zijne beloovde toekoomst? — De *belovte* wordt hier, volgens eene bekende manier van ſpreken, genomen, voor de beloovde zaek zelve. — *Zijne toekoomst* is de toekoomst van Hem, die vs. 2. de HEER en de Zaligmaker genaemd is; vs. 10. heet deze toekoomst de grote dag des HEEREN. Men denke derhalven, aen de luisterrijke verſchijning van den Verlosſer, om den aerdbodem rechtvaerdig te oordeelen. — Deze ſpotters beſchimpten de hoop der Christenen, op de luisterrijke toekoomst van den Ver-

losser, en zochten hen wijs te maken, dat 'er niets van worden zoude, om dat 'er noch schijn noch schaduw van vernomen werdt.

Want, (voegden zy 'er by, tot staving van hunne spotterny) *van dien dag, dat de Vaders ontslapen zijn, blijven alle dingen alzo, gelijk van het begin der schepping.* — Door de *Vaders* kan men in het gemeen, de vooröuders verstaen. (Vergel. 1 Petr. I: 18.) Voor het naest evenwel zouden wy denken, dat de spotters hunne eigenlyk gezegde Vaders verstaen, die geleevt hadden, toen CHRISTUS op de aerde verkeerde. Zedert dat de Verlosser ten hemel gevaren was, had 'er zich een algemeen gerucht, onder de Christenen, verspreid, dat Hy, uit den hemel, zou wederkeeren, om het algemeen gericht te houden; trouwens Hy zelvs had het uitdrukkelyk beloovt. (Vergel. Matth. XXIV: 27) — Ondertusschen grondden de valsche Leeraers hunne spotterny daer op, dat hunne Vaders reeds gestorven waren, dat 'er, van CHRISTUS toekoomst, noch schijn noch schaduw te zien was, en dat 'er, in den natuurlyken loop der dingen, zedert het begin der schepping, gene verändering was voorgevallen; dat de zon op en onder ging, dat de starren haren vasten loop hielden, dat dag en nacht, zomer en winter, elkander bleven vervangen, dat de menschen geboren wierden, voortteelden en stierven, even als altoos te voren. Uit dit alles besloten zy, dat 'er in het geheel gene toekoomst van CHRISTUS te wachten ware, en beschimpten de Christenen, die zich, met deze hoop, bleven streelen.

Zulk een godönteerend gevoelen maekte hen losbandig, en baende den weg, dat zy zich, aen allerlei wellust en dartelheid, breideloos overgaven.

b. De Apostel wapent de Christenen, tegen deze spotteren, vs. 5-10.

a. Hy wederlegt de schijnredenen van deze verleiders, vs. 5-7.

1. Hy herïnnert de grote omwenteling, welke 'er, in de natuur, by den zundvloed, heeft plaets gehad, vs. 5, 6.

2. En Hy verzekert, dat 'er, op het einde der eeuwen, zoortgelyk eene verbasende verändering, in de werken der natuur, maer door het vuur, zal te weeg gebracht worden, vs. 7.

5. Maer, tegen hun beter weten aen, beweeren deze spotters, dat alle dingen, zedert het begin der schepping, op den zelvden voet gebleven zijn. Want willens is dit haer onbekent, zy willen het niet erkennen, schoon zy het zeker weten, dat door het woort Godts de hemelen van over lange geweest zijn, (*d*) ende de aerde uyt het water ende in het water bestaende.

6. (*e*) Door welcke de werelt, die doe was, met het water der sundvloet bedeckt zijnde vergaen is.

Met opzicht tot den oorsprong der waereld, of het begin der Schepping, herïnnert de Apostel, dat de voorname hoofddeelen der waereld, in derzelver onderscheiden bestaen, zodanig geworden zijn, door Gods almachtig bevel, *dat, door het woord Gods, de hemelen van overlang geweest zijn, en de aerde, uit het water, en in het water, bestaende*, vs. 5[b].

De hemelen, dat is, de lucht hemel, *zijn van overlang*, dat is, van ouds, van het begin der schepping, *geweest*. Even zo is het ook gelegen, met de *aerde*. Maer, ten aenzien van de laetste, merkt de Apostel deze byzonderheid aen, dat dezelve was *bestaende, uit het water, en in het water.* — Het voorstel zal duidelyker worden, wanneer wy, in de plaets van *bestaende*, vertalen, door *daer gesteld* of *gemaekt*; gelijk het grondwoord zo genomen wordt, Gal. II: 18.

De aerde is daer gesteld of *gemaekt, uit het water.* Te

(*d*) Gen. 1: 9. Psalm 24: 2. (*e*) Genes. 7: 10: 21.

weten de omgeformde klomp der aerde was oorſprongelyk van alle kanten, rondom met water omgeven, maer, op den derden dag, maekte God eene ſcheiding, tusſchen de aerde en de wateren; Hy deedt de wateren, in die grote verzamelplaetſen, welke wy zeeën noemen, nederdalen, zo dat het droge gezien wierdt; langs dezen weg, bracht Hy de aerde, uit het water, te voorſchijn. (Vergel. Gen. I: 2, 9, 10.) — De aerde is daer geſteld of gemaekt, *in*, dat is *door het water*, voor zo ver de inwendige deelen der aerde, door het water, waer mede zy doortrokken zijn, te zamen kleven, en, uit hoofde der aentrekkingskracht, hare vastigheid behouden. Anders kan men het ook zo opvatten, dat de aerde beſtaet, door, dat is, *in het midden* der wateren. (Vergel. Rom. II: 27. IV: 11. VII: 4. 1 Petr. III: 20.)

Dit alles is geſchied, *door het woord van God*, dat is, door zijn almachtig bevel. (Vergel. Pſ XXXIII: 11.) — De zichtbare hemelen dan, en de aerde, welke wy bewonen, zijn van ouds, voortgebracht; de aerde is voortgebracht, uit het water, het welk haer oorſprongelyk omringde, en beſtaet midden in het water, geenszins door hare eigene kracht, maer door het bevel, en het ſcheppend alvermogen van den Oneindigen.

Zodanig was de oorſprongelyke formeering van de hemelen en de aerde. Maer 'er is zederd eene zeer aenmerkelyke verändering, op de aerde, voorgevallen, vs. 6: *door welke de waereld, die toen was, met het water des zundvloeds bedekt zijnde, vergaen is.* — *De waereld, die toen was*, is dezelvde, welke Kap. II: 5. de oude waereld genaemd is, de aerde namelyk, ten tijde van NOACH, welke toen bevolkt was, met grouwzame inwoneren. Deze is, *met het water van den zundvloed, bedekt* geweest, en daer door is zy *vergaen*, zodanig verdorven, dat hare inwoneren verdelgd wierden. — Maer waer toe behoren de betrekkelyke woordekens *door welke?* Zommige verſtaen het, van de *hemelen*, vs. 5, voor zo verre de venſters des hemels geöpend werden, en water uitgoten, op de aerde, het welk den zundvloed te weeg gebracht. Dan dit ſchijnt ons zeer gedrongen. Anderen maken het betrekkelyk, tot het tweeërlei water,

uit en in het midden van welke de aerde bestaet. Onses erachtens geevt de Griekfche uitdrukking hier zo veel te kennen, als *in welken toestand van zaken.*

De mening der woorden van vs. 5, 6. is derhalven hoofd zakelyk deze: „ die spotters beweeren, dat 'er, zedert de „ schepping der waereld, in den loop der zaken, gene „ verändering zy voorgevallen, maer dan moesten zy ook „ niet erkennen willen, dat 'er, hoe wel Gods almachtig „ bevel de zichtbare hemelen gemaekt, en de aerde, uit „ het water, voortgebracht, en, in het midden der wate- „ ren, geplaetst hebbe, evenwel eene zeer grote verände „ ring, in de oppervlakte der aerde, zy voorgevallen, toen „ de aerde, geduurende ettelyke eeuwen, in dien toestand „ van zaken geweest zijnde, door den zundvloed, over- „ stroomd is, zo dat hare inwoners verdelgd zijn."

7. (*f*) Maer 'er is ook nog eene zeer grote verände ring aenstaende. Te weten de zichtbare hemelen, die nu zijn, ende de aerde, zo als zy nu, na den zundvloed, tot eene woonplaets der menschen, hersteld is, zijn door het selve woort als een schat wechgelegt, (*g*) ende worden ten vyere bewaert tegen den dagh des oordeels, ende der verdervinge der godtloose menschen.

De hemelen, welke nu zijn, en de aerde, dat is, de tegenwoordige loop der natuurlyke dingen, zo als dezelve, na den zundvloed, hersteld is, *zijn, door het zelve woord, als een schat, wechgelegd.* — Door den zundvloed, is 'er eene zeer aenmerkelyke verändering voorgevallen; en wat de gesteldheid der dingen betreft, na den zundvloed, de Apostel staet toe, dat alles zo bleev, als het, na dien tijd, geweest was. — De oorzaek daer van was het zelvde *woord*, het zelve almachtig bevel *van God*, waer door alle dingen zijn. Daer door zijn zy *als een schat wechgelegd*, of, volgens de kracht van het Griekfche woord, zy worden, als een kostbare schat, bewaerd en gadegeslagen; zo dat het blijven

(*f*) Ps. 102: 27. Jes. 51: 6. Hebr. 1: 11. 2 Petr. 3: 10. (*g*) 2 Thess. 1: 8.

van alle dingen, in dezelvde gedaente, zedert de fchepping der waereld, niet uit den aert der dingen zelve, moet worden afgeleid, maer, aen Gods bewarende en alles beftuurende Voorzienigheid, moet worden toegefchreven. (Verg. Gen. IX: 21, 22.)

Evenwel is 'er eene zeer verbafende verändering te wachten; de hemelen en de aerde, zo als die nu gefteld zijn, *worden bewaerd, ten vuure*, dat is, om verbrand te worden. — De oude waereld is, door water, verdorven, maer de tegenwoordige zal eene zeer grote verändering ondergaen, *door vuur*.

Dit *vuur* is overäl voor handen. Behalven dat de zon den aerdbol, door haren gloed, verwarmt en koestert, is 'er eene grote menigte van *vuur*, onder de aerde, in de brandende bergen, in den dampkring, en in alle lichamen. Zo dat alles vol vuur zy.

Wijders vermeldt de Apostel de gelegenheid, by welke dat oordeel zal uitgeöeffend worden, *tegen den dag des oordeels en der verderving van de godlofe menfchen*. — Kap. II: 4. had hy reeds gefproken, van het oordeel, tot het welk de Engelen bewaerd werden, en vs. 9. van den dag des oordeels, tot welken de HEER de godlofen wist te bewaren, om geftraft te worden. In de laetfte plaets, zag hy, op het oordeel van den zundvloed. Nu maekt hy wederom melding, van eenen dag des oordeels, welke fchromelyk wezen zoude, voor de godlofe menfchen, die gelijk wezen zouden, aen de bewoners der eerfte waereld. — Tot dien dag des oordeels toe, zouden de tegenwoordige hemel en aerde bewaerd worden, om, door derzelver verbranding, de godlofen te verderven, zo dat het Goddelyk vonnis, door vuur, over hen zou worden uitgeöeffend.

Het voorftel van deze dingen was recht gefchikt, om de gemelde fchijnredenen der hier bedoelde fpotteren te wederleggen, en even daer door hunne fpotterny te ontzenuwen. — De Apostel herïnnert, dat 'er, by den zundvloed, eene verbafende verändering ware voorgevallen, en dat derhalven alles niet bleev, gelijk het, van de fchepping, geweest was; en hy verzekert, dat ook de tegenwoordige

gesteldheid niet langer blijven zoude, dan tot aen eenen bepaelden tijd, tot den dag des oordeels. Dan zou de HEER komen, om de godlosen te verderven, en dan zouden tevens zijne belovten, aen de gelovigen, vervuld worden.

II. *De Apostel geevt een nader onderricht, omtrent de toekoomst des* HEEREN, *vs.* 8-10.

Uit de manier van voorstel, van welke de Apostel zich bedient heeft, mag men besluiten, dat 'er niet alleen spotters stonden op te staen, die, met de toekoomste des HEEREN den draek zouden steken, maer dat 'er, zelvs by de Christenen, bedenkingen zouden opkomen, of de HEER zijne belovte niet vertraegde, en langer uitstelde, dan het betaemde. Daer toe leidt ons de tusschenreden vs. 9, gelijk ons dadelyk nader blijken zal.

1. PETRUS *legt eerst eenen gepasten grondslag, tot dit onderricht, vs.* 8.

8. Doch (of *Ondertusschen*) dese ééne sake en zy u niet onbekent, maer altoos by u in gedachten, geliefde, (*h*) dat één dagh by den Heere is als duysent jaren, ende duysent jaren als één dagh.

Hier is een eigenäertige weerslag, op de onkunde der spotteren, vs. 5. Deze waren moetwillig onkundig van het gene zy konden en behoorden te weten. Maer de Christenen moesten kundig zijn, zich het gene zy wisten levendig herïnneren, en gewillig zijn, om te leeren.

De zaek is deze, *dat één dag*, *by den* HEER, *zy*, *als duizend jaren*, *en duizend jaren zijn*, *als één dag*. — De Apostel maekt eene tegenstelling, tusschen twee verschillende duuringen, de eene kort, en de andere lang. De eerste noemt hy *éénen dag*, en de andere *duizend jaren*. Vermits nu God eeuwig is, en 'er, by Hem, gene opvolging kan plaets hebben, zijn duizend jaren, by Hem, niet langer dan

(*h*) Ps. 90: 4.

één dag, en één dag is, by Hem, niet korter, dan duizend jaren: om dat Hy niet bepaeld is, aen langer of korter duuring, gelijk eindige wezens, welke, by opvolging, voortduuren.

Er is eenige overëenkoomst, tusfchen deze woorden van den Apostel, en die van Pf. XC: 4, alwaer wy lezen: *duizend jaren zijn, in uwe oogen, als de dag van gisteren, als hy voorbygegaen is, en als eene nachtwaek.* Evenwel is 'er een aenmerkelyk onderfcheid in de bewoordingen, zo dat hier meer eene toefpeling zy, op den gemelden Pfalm, dan wel eene aenhaling van denzelven. — Ondertusfchen, gelijk de Dichter zo fpreekt, om het onveränderlyke en onëindige der Goddelyke Majefteit uit te drukken, wil PETRUS leeren, dat de Onveränderlyke, die, aen gene duuring, onderworpen is, niets voor zich lang of kort rekene. De meeste of de minfte tijd verfchilt niet, by Hem, by welken alle tijden tegenwoordig zijn.

2. *Op dezen grondflag, bouwt de Apostel zijne onderrichting, vs. 9, 10, en wel zo,*

—. *Dat hy eerst reden geve, waerom de hier bedoelde belovte niet zo fchielyk vervuld worde, als het de menfchen wel verlangen zouden, vs. 9, en*

——. *Daer na een volledig bericht geevt, omtrent de vervulling van die belovte, vs. 10.*

9. (*i*) De Heere en vertraegt de belofte niet, (*k*) gelijck eenige [*dat*] traegheyt achten,) (*l*) maer is lanckmoedigh over ons, (*m*) niet willende dat eenige verloren gaen, maer dat[*fe*] alle tot bekeeringe komen.

De HEER *vertraegt de belovte niet.* — De *belovte* is hier de beloovde toekoomst van CHRISTUS, ter verlosfing van zijn volk, wanneer Hy de godlofen, op eene zeer geduchte wijs, verderven zal. Eene belovte te *vertragen* is het gene men be-

(*i*) Habak. 2: 3. (*k*) 1 Petr. 3: 20. 2 Petr. 3: 15. (*l*) Jef. 30: 18. Rom. 2: 4. (*m*) Ezech. 18: 32. ende 33: 11. 1 Tim. 2: 4.

beloovt heeft in het geheel niet, of immers niet op den bepaelden tijd, te volbrengen. Dergelyk een vertragen kan, by God, gene plaets hebben; Hy is de Waerächtige, de onfeilbare vervuller van zijne belovten; het ontbreekt Hem, noch aen de macht, noch aen den wil, om zijn woord gestand te doen. (Vergel. Jac. I: 17. Jes. XLVI: 10.)

De Apostel doet hier deze verklaring, uit hoofde der misvatting van *zommigen, die dat traegheid achtten*, om dat zy gemeent hadden, dat de toekoomst van den Verlosser, kort op zijne hemelvaert, volgen zoude. — De hier bedoelde personen zijn, van de spotteren, kennelyk onderscheiden. De laetsten beweerden, dat 'er, van CHRISTUS toekoomst, ganschelyk niets worden zoude, (Vergel. vs. 4;) maer de eersten verbeeldden zich, dat de zaek wierdt uitgesteld, en langer duurde, dan God bepaelt had. Zy waren eenigen, uit de Christenen zelven, die de wegen der Voorzienigheid voorüit liepen en onverduldig werden. — Trouwens, ten allen tijde, zijn 'er onverduldige menschen geweest, die meer of min, tot twijffelingen, begonden te vervallen; maer zulk eene denkwijs is even ongegrond, als God ontëerende; de Waerächtige, die onveränderlyk is, kan en zal zijne belovten niet vertragen.

De alleen wijze God heeft 'er weldadige redenen voor, om de toekoomst van CHRISTUS langer uit te stellen, dan onverduldige menschen verwachtten. Dit verklaert de Apostel vs. 9b. *maer Hy is langmoedig over ons, niet willende, dat eenigen verloren gaen, maer dat zy alle, tot bekeering, komen.*

Gods *langmoedigheid* bestaet daer in, dat Hy den zondaer, niet aenstonds, en naer zijne verdiensten, gestrengelyk straft, maer hem eenen geruimen tijd draegt, en zelvs, met weldaden, overlaedt, om hem, op eene zachte wijs, tot zijnen dienst uit te lokken. In dezen zin, is God *langmoedig over ons*, en het gansche menschdom, het welk rechtvaerdig verdient had, geheel en al verdelgd te worden; ja zelvs draegt Hy de vaten des toorns, ten verderve toebereid, met vele langmoedigheid. (Vergel. Rom. IX: 22.)

Het oogmerk van deze langmoedigheid is zeer weldadig. God *wil niet, dat eenigen verloren gaen, maer dat zy allen,*

tot bekeering, *komen*. — Dat hier, door *allen*, niet alle menschen, hoofd voor hoofd, bedoeld worden, wijst zich genoegzaem van zelvs: want dan moest de dag des oordeels nimmer komen, vermits 'er altoos velen zijn, die zich niet bekeeren, en, wanneer allen, tot bekeering kwamen, kon die dag geen dag der verdervenis van godlose menschen zijn. (Vergel. vs. 7.) De Apostel bedoelt derhalven kennelyk die allen, die, tot de zaligheid verördend zijn, en zijne mening is: „ God wil niet, dat eenigen der genen, die, „ tot de zaligheid, verördend zijn, verloren gaen, maer „ dat zy allen, tot bekeering, komen; uit dit beginsel, „ draegt Hy het menschdom, in zijne langmoedigheid, en „ stelt Hy den dag des oordeels en der verdervenis van god- „ lose menschen zo lang uit, tot dat zy allen, die, tot za- „ ligheid, verördend zijn, geduurende den afloop der eeu- „ wen, tot den laetsten toe, zullen bekeerd zijn, zo dat 'er „ gene anderen zullen overig zijn, dan godlosen, die als „ dan, op eene zeer geduchte wijs, zullen gestraft worden."

10. Maer de dagh des Heeren sal evenwel zeker komen, en wel zo onverwacht, (*n*) als een dief in den nacht. Het zal een dag zijn van ontzettende gebeurtenissen, in welcken de hemelen met een gedruysch sullen voorbygaen, ende de elementen branden sullen ende vergaen, ende de aerde, ende de wercken die daer in zijn, sullen verbranden.

Door *den dag des* HEEREN, verstaen zommigen den tijd van Jerusalems verwoesting, wanneer de verheerlykte Middelaer komen zoude, om zijne geduchte oordeelen uit te oeffenen, over de hardnekkige Joden. Maer, om deze opvatting niet uitvoerig te wederleggen, merken wy maer alleenlyk aen, dat, volgens dezelve, de gansche beschrijving, welke de Apostel geevt, van de verändering der hemelen en der aerde, vs. 7, 10-12, zinbeeldig moet worden opgenomen, het welk, met de regelen der gezonde Uitlegkunde, blijkbaer strijdig is, daer de benamingen van hemel, aerde, en waereld, vs. 5, 6, ontegenzeggelyk, in den letterlyken zin,

(*n*) Matth. 24: 43, 44. 1 Thess. 5: 2. Openb. 3: 3. ende 6: 15.

zin, genomen worden. Voeg 'er by, dat het, in den ſtijl der Apostelen, zeer gewoon zy, den tijd van het algemeen gericht, by uitnemenheid den dag des HEEREN te noemen. (Verg. 1 Cor. I: 7, 8. IV: 5. 2 Cor. I: 14.) — Wy voegen ons daerom, by de zulken, die denken, aen den laetſten dag der waereld, wanneer het algemeen gericht zal gehouden worden. Deze tijd heet, met het hoogſte recht, een *dag*, om dat 'er nimmer een dag is aengelicht, zo als deze wezen zal, zo troostrijk voor de gelovigen, zo verſchrikkelyk voor de godloſen; deze dag zal het eindeloos lot van alle de ſtervelingen onherroepbaer beſlisſen, en den tijd verwisſelen, met de eeuwigheid. Deze dag heet, by uitnemenheid, een *dag des* HEEREN, om dat de verhoogde Middelaer als dan, in vollen nadruk, betonen zal, dat Hy de HEER en de Koning zy, aen welken de Vader al het oordeel heeft overgegeven.

Deze *dag des* HEEREN, zegt de Apostel, *zal komen*. Dit geevt de zekerheid van 's Heilands luisterrijke verſchijning te kennen, als mede dat dezelve reeds, allengskens en by trappen, aennaderde; het verloop der tijden, die, zonder ſtilſtand, ongevoelig daer henen vloeien, is eene geduurige aennadering van dien dag. (Vergel. Openb. I: 7.) — Die dag zal komen, *als een diev, in den nacht*. Dit wijst ons de onverwachte toekoomst van dien dag aen. Een diev koomt des nachts; hy overvalt de ſlapenden zeer onverwacht, om den kans des te zekerer te nemen. In dit derde, is de dag des HEEREN, aen eenen diev, gelijk; hy zal onverwacht komen; de zorgloſe menſchen der laetſte dagen, zullen den Zoon des menſchen, op de wolken des hemels, zien verſchijnen, wanneer zy 'er in het geheel niet aen denken. Er zullen, ja, eenige merkwaerdige teekenen der tijden vooräfgaen, maer de menſchen zullen dezelve niet in acht nemen, en de koomst van CHRISTUS zelven zal zeer onverwacht wezen. (Vergel. Matth. XXIV: 44.)

Trouwens de alleen wijze God heeft 'er weldadige redenen voor, om den juisten tijd van CHRISTUS toekoomst voor ons verborgen te houden. Indien wy dien tijd wisten, zouden wy denzelven, of als verre af zijnde, of als naby,

beſchouwen. In het eerſte geval, zou het gros der menſchen zorgloos en ongevoelig worden, en, in het laetſte, zouden wy ons tijdelyk belang geheel verwaerloſen. Dit is duidelyk gebleken, op het einde der X^de^ Eeuw, wanneer het algemene begrip, dat CHRISTUS toekoomst, 1000 jaren, na zijne geboorte, volgen zoude, ten gevolge had, dat de meeste Christenen hun beroep verwaerloosden, dat men de huizen en gebouwen vervallen liet, dat de rijken hunne goederen, aen de kloosters, maekten, en zich, naer Palestina, begaven, alwaer zy meenden dat CHRISTUS het algemeen gericht houden zoude.

Op dezen dag des HEEREN, zullen de hemelen en de aerde eene zeer grote verändering ondergaen: *in welken de hemelen, met een gedruisch, zullen voorbygaen, en de elementen branden zullen en vergaen, en de aerde, en de werken, welke daer in zijn, verbranden zullen.* — De Apostel ſpreekt niet, over de omſtandigheden van het algemeen gericht, over de verlosſende vryſpraek der gelovigen, of het oordeel der verdervenis, het welk, over de godloſen, zal uitgeſproken worden; maer hy bepaelt zich alleenlyk, tot de werking van het vuur, omtrent de tegenwoordige waereld, zo als dezelve het middel, tot het verderv der godloſen, wezen zal.

De hemelen zullen, met een gedruisch, voorbygaen. — Door de *hemelen*, worden wy gewezen naer den luchthemel, by ons bekend onder den naem van den dampkring. Trouwens de hemelen en de aerde, welke nu zijn, worden vs. 7. overgeſteld, tegen de waereld, welke, voor den zundvloed, was; nu heeft die algemene overſtroming wel eene zeer aenmerkelyke verändering, in de geſteldheid van onſen aerdbol, en van den dampkring, te weeg gebracht; maer dezelve kon genen invloed hebben, op den ſtarrenhemel, en nog veel minder op den derden hemel. Voeg 'er by, dat de verbranding der aerde dienen zal, om de gevolgen van de zondèn uit te zuiveren; maer wie zal zich vermeten, om te beweeren, dat de inwoners der andere bollen gezondigt hebben, en dat aldaer dergelyk eene uitbranding, tot het zelvde einde, nodig zy? — Deze hemelen *zullen, met een gedruisch, voorbygaen.*

De luchthemel of de dampkring zal *voorbygaen.* — De Heiland bediende zich meermalen, van deze uitdrukking. (Vergel. Matth. V: 18. XXIV: 35. Marc. XIII: 31. Luc. XXI: 33.) — Het Griekſche woord, *voorbygaen* vertaeld, zegt zomtijds eene zeer grote verändering te ondergaen, gelijk by de LXX, Pſ. XC: 5, 6. Dan. II: 9; zomtijds geheel ophouden en voor altoos een einde nemen. (Verg. Dan. IV: 31. VII: 14.) Er is geen twijffel aen, of het moet hier, in den eerſten zin, genomen worden: want de dampkring zal geenszins vernietigd worden. Dit blijkt allerduidelykst, uit vs. 13, alwaer van nieuwe, dat is vernieuwde, hemelen, geſproken wordt. Ook leert ons de Apostel PAULUS, uit Pſ. CII: 26, 27, dat de hemelen ſlechts zullen veränderd worden, Hebr. I: 10, 11, 12. — Maer waer in zal die verändering van den dampkring beſtaen? Zy zal, door vuur, worden te weeg gebracht. (Vergel. vs. 7.) Nu wordt de dampkring, door het vuur van den blixem, gezuiverd. Dit voorbygaen derhalven van de hemelen, deze verändering van den dampkring, ſchijnt daer in te zullen beſtaen, dat dezelve, door vuur, van al wat ſchadelyk is, zal uitgelouterd worden, zo dat de gezaligden, ook op dezen bol, eene allerzuiverſte lucht zullen inädemen.

Deze uitzuivering van den dampkring zal gepaerd gaen, *met een gedruisch*, dat is, volgens het Griekſche woord, met een ſchrikverwekkend geluid, en een geweldig gekraek, zoortgelyk als 'er, by zware onweders, en vreesſelyke ſtormwinden, pleegt plaets te hebben. (Vergel. Pſ. L: 3.)

De elementen zullen branden en vergaen, of, gelijk 'er eigenlyk ſtaet, *brandende ontbonden worden.*

Zommigen verſtaen, door de *elementen*, de ſtarren, om dat deze, by uitheemſche Schrijveren, wel eens voorkomen, onder die zelvde Griekſche benaming, welke hier, door elementen, vertaeld is. Maer wy hebben reeds genoegzaem betoogt, dat de grote verändering, van welke ter dezer plaets geſproken wordt, alleenlyk ten aenzien van de aerde, en haren dampkring, zal plaets hebben. — De Ouden ſpraken doorgaens van vier hoofdſtoffen, aerde, water, vuur, en licht; deze werden beſchouwd, als de oorſprongelyke be-

ginselen, uit welke alle lichamelyke wezens zijn toebereid. Dan het is hier de plaets niet, om te onderzoeken, of alle lichamen, uit die gemelde elementen, zijn zaemgesteld. Zó veel is ondertusschen zeker, dat zy hier niet bedoeld worden: want het vuur zal het middel wezen, waer door die grote verändering zal te weeg gebracht worden, en het water kan zekerlyk niet brandende vergaen. — Wy, voor ons, denken, aen de eerste eenvouwige beginselen, hoedanig dezelve ook wezen mogen, uit welke alle lichamelyke wezens zijn zaemgesteld. Te weten, by de eerste wording aller dingen, was onse aerdbol woest, een verwarde en ongeördende klomp, in welken de oorsprongelyke stofdeelen onder elkander vermengd lagen. (Vergel. Gen. I: 2.) Maer, door zijn onbeperkt Alvermogen, heeft de Oneindige deze elementen, of eerste beginselen, op verschillende wijzen, dermaten zaemgevoegd, dat 'er deze aerd en waterbol, omgeven met den dampkring, uit voortgekomen zy.

By den zundvloed, heeft dit zamenstel, door de algemene overstroming, eene zeer aenmerkelyke verändering ondergaen; (Vergel. vs. 5, 6,) maer, in den dag van CHRISTUS luisterrijke toekoomst, zal 'er eene nog veel grote verändering plaets hebben. Dan zullen de elementen *brandende ontbonden worden*; de aerde zal in brand gestoken, en alle lichamelyke wezens, op en in dezelve, zullen, door vuur, tot de oorsprongelyke en eenvouwige stofdeelen, ontbonden worden.

De aerde, en de werken, welke daer in zijn, zullen verbranden. — Onder de uitdrukking, *de werken, welke in* of *op de aerde zijn*, hebben wy te denken, deels aen alle gewrochten der natuur, welke de Schepper in en op de aerde geformeert heeft; dieren, planten, metalen, bergen, heuvelen, en deels ook de kunstwerken, welke, door 's menschen handen, zijn toebereid. — Dit alles zal, met de aerde, verbranden. Alle Gods werken, op de aerde, de bergen, de heuvelen, de dieren, de visschen, de bomen en planten, de metalen, met alles, wat in de ingewanden der aerde verborgen is; ook alle kunstwerken der menschen, de steden, de paleisen, de standbeelden enz.; dit alles zal ver-
brand,

brand, volgens de kracht van het grondwoord, geheel verbrand worden; zo dat 'er niets van zal overig blijven, dan de asch en de oorfprongelyke ftofdeelen.

Maer wanneer zal die verbafende verändering plaets hebben? In den dag van CHRISTUS toekoomst, om den aerdbodem rechtvaerdig te oordeelen, die hier de dag des HEEREN genaemd wordt, vs. 10ᵃ. Eerst zal het algemeen gericht gehouden, en de gelovigen zullen opgenomen worden, in de lucht, den HEERE te gemoet, (Vergel. 1 Thesf. IV: 11;) daer na zal de aerde in brand raken, en het fchijnt, dat de godlofen, eer zy, naer de plaets van hunne altoosduurende pijniging worden overgebracht, nog hier op aerde blijven zullen, terwijl dezelve verbrand wordt. (Vergel. vs. 7. 2 Thesf. I: 8.)

β. By de gemelde waerfchouwing, voegt de Apostel eene ernftige vermaning, vs. 11-16.

a. Deze vermaning wordt voorgefteld, vs. 11-13.

α. Eerst bouwt de Apostel op de gronden, welke reeds waren voorgefteld, vs. 11, 12.

1. *Hy herïnnert de gelegde gronden, vs. 11ᵃ, en*

2. *Bouwt daer op zijne vraegsgewijze vermaning, vs. 11ᵇ, 12.*

11. Dewijle dan defe dingen, van welke ik zo even gefproken heb, de hemelen, de elementen, de aerde, met de dingen, welke op en in dezelve gevonden worden, onfe aerde, met haren dampkring, en met alles, wat 'er op en in is; *dewijl deze dingen* alle vergaen, hoedanige behoort gy te zijn in heyligen wandel ende Godtfaligheyt:

Alle de gemelde dingen *vergaen.* — Het Griekfche woord zegt eigenlyk eene losmaking, eene ontbinding. Wy hebben derhalven geenszins te denken, aen eene vernietiging. De aerde, met alles, wat 'er in is, en hare dampkring, zullen niet vernietigd, maer alleenlyk, in gedaente, veränderd en gefchikt worden, tot gansch andere einden, dan tot welke zy thans dienstbaer zijn. Met dat oogmerk, zullen

zy, op den dag van CHRISTUS luisterrijke toekoomst, tot de oorfprongelyke ftofdeelen, ontbonden worden, om vervolgens eene geheel andere gedaente aen te nemen. (Vergel. vs. 13.) — Voorts hebben wy nog op te merken, dat het woord, door *vergaen* vertaeld, in den tegenwoordigen tijd, ftae, en diene, volgens eene gewone manier van fpreken, om de ontwijffelbare zekerheid van die grote verändering aen te toonen. (Vergel. Matth. III: 10.)

Op dezen grond, bouwt de Apostel zijne vermaning, vs. 11^{b}, 12: *hoedanigen behoort gy te zijn* enz.

In heiligen wandel en godzaligheid. — Eigenlyk ftaet 'er, *in heilige wandelingen en godzaligheden*, dat is, in eenen gansch zeer heiligen en godzaligen wandel. Het is waer, dat een *heilige wandel*, dat is een heilig levensgedrag de godzaligheid, en dat wederom de godzaligheid eenen heiligen wandel in zich fluite; dan men kan 'er evenwel dit onderfcheid tusfchen maken, dat een heilige wandel meer betrekkelyk zy, op onfe verkeering onder de menfchen, en de godzaligheid, op ons gedrag, omtrent den hogen God zelven. — Een *heilige wandel* beftaet dan daer in, dat men zich zorgvuldig wachte, van alle onreinheid der zonden, zich wapene, tegen de vleefchelyke begeerlykheden, den kinderen dezer waereld niet gelykformig worde, en, in al zijn doen en laten, woorden en werken, openbaer make, dat men zijn gedrag, naer de voorfchrivten van het Euangelie, zoeke in te richten. — De *godzaligheid* is, meer byzonder, daer in gelegen, dat men Gods eer ftelle, tot het hoogfte doelwit van alle zijne daden, gelovig op Hem vertrouwe, zich ootmoedig, aen zijnen wil, onderwerpe, zijne geboden blymoedig gehoorzame, en zijne gunst, met afzien van alle waereldfche voorrechten, tot het hoogfte van zijne blijdfchap ftelle.

De Apostel verönderftelt niet alleen, dat de Christenen, tot zulk eenen heiligen wandel, gepaerd met godzaligheid, verbonden zijn; maer hy brengt hun ook de uitgeftrektheid van die verplichting onder het oog, in zo ver dat hy nauwlyks in ftaet ware, om de fterkheid van hunne verplichting uit te drukken, voorál zo als dezelve daer uit voortvloeit, dat

dat de aerde, met alles, wat 'er op is, in den groten dag, vergaen zal. *Dewijl dan deze dingen alle vergaen*, zegt hy, *hoedanigen behoort gy te zijn, in heiligen wandel en godzaligheid.* — Trouwens deze overweging moest de Christenen aenſporen, om hunne harten los te maken, van het ſtof, en alle vergangelyke ſchijngoederen, en zich geheel en onverdeeld, op eenen heiligen en godzaligen wandel, toe te leggen;

12. Verwachtende ende haeſtende tot de toekomſte van den dagh Godts, (*o*) in welcken de hemelen door vyer ontſteken zijnde ſullen vergaen, ende de elementen brandende ſullen verſmelten?

Het is bedenkelyk, of deze woorden eene voortzetting zijn, van de vraeg, welke vs. 11b. is voorgeſteld, dan of zy het antwoord, op die vraeg, behelſen.

De Apostel vermeldt hier *de toekoomst van den dag Gods.* — Hy bedoelt zekerlyk den jongſten *dag* der waereld, die vs. 7. de dag des oordeels, en vs. 10. de dag des HEEREN, genaemd is; hier is het de *dag Gods*, om dat CHRISTUS, die verhoogd is, tot eenen Richter van levenden en dooden, God zelvs is, in den allerëigenlykſten zin. Wil men anders, door God, ter dezer plaets, God den Vader verſtaen, dan wordt de tijd van het algemeen gericht de dag Gods genaemd, om dat God de Vader al het werk, op dien dag te verrichten, aen JESUS CHRISTUS, zijnen Zoon, heeft aenbevolen. (Verg. Joh. V: 22.) — De *toekoomst* derhalven *van den dag Gods* is de verſchijning, of de aenſtaende tegenwoordigheid van den groten dag der algemene vergelding; de uitdrukking verönderſtelt, dat die dag ontwijffelbaer zeker, en op eene zeer luisterrijke wijs, komen zulle.

In dien dag, zal 'er eene verbaſende verändering, in de tegenwoordige geſteldheid van hemel en aerde, voorvallen: *in welken de hemelen, door vuur ontſtoken zijnde, zullen vergaen, en de elementen brandende zullen verſmelten.*

In welken, eigenlyk ſtaet 'er, in het Grieksch, *om welke*, dat is, om welke toekoomst van den dag Gods. Wy leeren

(*o*) Pſalm 50: 3. 2 Theſſ. 1: 8.

'er uit, dat de luisterrijke verschijning van den verhoogden Middelaer de oorzaek van die verbasende verändering wezen zulle. Zy zal niet zo zeer, door eenen zamenloop van natuurlyke oorzaken, worden te weeg gebracht, maer het gevolg zijn van CHRISTUS luisterrijke verschijning.

De hemelen, door vuur ontstoken zijnde, zullen vergaen. — Wanneer men deze woorden vergelykt, met die van vs. 7 en 10. zal men wel eenig onderscheid, tusschen de uitdrukkingen, vinden, maer zodanig een, dat daer door de zaek zelve, in klarer daglicht, geplaetst worde. Vs. 7. had de Apostel gezegt, dat de hemelen, voor het vuur, bewaerd worden, en vs. 10. dat zy, met een gedruisch, zullen voorbygaen; maer nu leert hy, dat de *hemelen*, welke, voor het vuur, bewaerd worden, *door dat vuur zullen ontstoken worden* of *vergaen.* — De *hemelen* zijn, gelijk wy, by vs. 10, hebben aengetoont, de luchthemel of de dampkring. Deze zal *vergaen*, of gelijk 'er eigenlyk staet, *ontbonden en losgemaekt worden.* De dampkring zal niet vernietigd, maer alleenlyk, in gedaente, veränderd worden, en dat wel *door vuur ontstoken zijnde.* Het Griekfche woord beteekent meermalen, door vuur gelouterd en gezuiverd worden. (Vergel. Openb. III: 18.) In dezen zin gebruiken het de LXX, Ps. XII: 6, en moet het ook, ter dezer plaets, genomen worden, zo dat de dampkring, door vuur, van al het schadelyke, geheel zal gelouterd worden. (Vergel. vs. 10.)

De elementen, dat is de oorsprongelyke stofdeelen van alle lichamelyke wezens, (Vergel. vs. 10.) *zullen brandende*, door den gloed van het gemelde vuur, *versmelten.* Vs. 10. spreekt de Apostel van *vergaen*; hier is het *versmelten.* — De spreekwijs is ontleend, van metalen, welke, door geweld van vuur, smelten en ontbonden worden. Zo zal het gaen, met de elementen. Onse aerde, met alle lichamelyke wezens, welke in en op dezelve gevonden worden, zullen in brand gestoken, en, door den vuurgloed, tot de eerste oorsprongelyke stofdeelen, ontbonden worden. — Het woord *versmelten* staet, in den tegenwoordigen tijd. Het wijst ons de zekerheid van deze grote verändering aen. De Apostel beschrijvt dezelve, als of hy 'er bygestaen, hemel en aerde

in een gloeiend vuur gezien, het gekraek der vlammen gehoort, en het omtuimelen der bergen gezien had.

Vs. 10. ſpreekt hy ook, van het verbranden der aerde, en de werken, welke daer in zijn; maer daer van maekt hy, ter dezer plaets, gene melding, om dat het verbranden van de aerde, in het verſmelten der elementen, ligt opgeſloten.

Maer hoe moeten nu de Christenen verkeeren, omtrent de toekoomst van den dag des oordeels, die zulk eene verbaſende verändering ten gevolge hebben zal? zy moeten *verwachten en haesten* tot de toekoomst van den dag Gods enz. — Het *verwachten* van dien dag zegt, denzelven te gemoet zien, en op deszelvs toekoomst zeker ſtaet te maken. Het woord, door *haesten* vertaeld, kan hier geen verhaesten te kennen geven: want de toekoomst van CHRISTUS kan niet vervroegd worden. Maer het beduidt hier, te verlangen, eene hevige begeerte te hebben, naer de luisterrijke verſchijning van den Verloſſer. Zo gebruiken het de LXX, Spreuk. XXVIII: 22. — De Apostel wil derhalven, dat het zeker verwachten van CHRISTUS toekoomst gepaerd gae, met een ſterk verlangen, en een halsreikend uitzien.

Deze vermaning vs. 12. wordt, in onſe Overzetting, vraegsgewijs voorgeſteld, zo dat het voorſtel van den Apostel, in het verband van zaken, hier op neder kome: „ hoe „ zeer behoort gy, die de toekoomst van CHRISTUS, met „ verlangen, te gemoet ziet, niet uit te munten, in heiligheid „ en Godsvrucht, te meer daer alle zichtbare dingen als „ dan, tot de oorſprongelyke grondbeginſelen, zullen ontbonden worden?" Dit ſchijnt beter, met de zamenſtelling der oorſprongelyke woorden, te ſtroken, dan dat men vs. 12. beſchouwt, als een antwoord, op de vraeg, welke vs 11. was voorgeſteld.

b. Vervolgens voegt 'er de Apostel nog eenen nieuwen grond by, vs. 13.

13. Maer wy, en allen, die zich, op het woord van God, gelovig verlaten, wy verwachten, met zekerheid, (*p*) nae ſijne belofte nieuwe hemelen ende een

(*p*) Jeſ. 65: 17. ende 66: 22. Openb. 21: 1.

nieuwe aerde, in dewelcke gerechtigheyt woont.

De uitdrukking van *nieuwe hemelen, en eene nieuwe aerde*, wijst ons, naer eenen vernieuwen dampkring, en eenen vernieuwden aerdbol. — De vernieuwing der hemelen zal daer in bestaen, dat de lucht zal gelouterd zijn, van al wat schadelyk, onäengenaem en verdervelyk is; en, wat de aerde aengaet, na dat zy, tot de eerste en oorsprongelyke grondbeginselen, door geweld van het vuur, zal ontbonden wezen, zal dezelve eene gansch andere en veel heerlyker gedaente aennemen. — Hoedanig nu de gedaente van die vernieuwde aerde wezen zal, kunnen wy niet bepalen, om dat het nog niet geöpenbaerd is. Dit algemene mogen wy vaststellen, dat alle de rampzalige gevolgen der zonden zullen wechgenomen worden, en dat de gansche aerde eene gedaente hebben zal, vooräl niet minder luisterrijk, dan die van het paradijs, in den staet der rechtheid. (Verg. Rom. VIII: 19-21.)

In deze nieuwe hemelen en aerde, *zal gerechtigheid wontn* Men denke, aen een yverig en algemeen gehoorzamen van Gods geboden. Deze gerechtigheid zal, op den vernieuwden aerdbol, haren bestendigen zetel oprichten; nimmer zal 'er eenig godlose zijn verblijv hebben; nimmer zal 'er, op den uitgezuiverden aerdbol, eenige zonde begaen worden.

Maer, zegt de Apostel, niet tegenstaende de dampkring, op eene zeer aenmerkelyke wijs, zal veränderd, en de aerde, door vuur, tot de oorsprongelyke stofdeelen, staet ontbonden te worden; zo *verwachten* wy evenwel, met zekerheid, *eenen nieuwen hemel* enz. — De grond van die verwachting was gelegen, in eene onfeilbare toezegging. Daerom wordt 'er bygevoegd, *naer zijne belovte.* Welk eene belovte wordt hier bedoeld? Veeläl denkt men, dat de Apostel het oog hebbe, op Jes. LXV: 17. LXVI: 22. Maer deze Godspraken handelen zinbeeldig, over den luister vollen staet der Kerke, die, in het laetst der dagen, na de algemene bekeering der Joden, zal plaets hebben. Openb. XXI: 1. vinden wy zoortgelyke uitdrukkingen; maer daer de Openbaring later geschreven is, dan deze Briev, kan die plaets hier zekerlyk niet bedoeld worden. — Onses bedun-

kens, heeft de Apostel het oog, op eene mondelinge belovte, of eene onmiddelyke Openbaring van zijnen Goddelyken Meester JESUS CHRISTUS, welke hy hier, met nadruk, *zijne belovte* noemt.

Waer toe, mag men denken, zullen deze nieuwe hemelen en nieuwe aerde dienen? — Zou het zijn, om de aerde als dan, met een nieuw geflacht van menfchen, te bevolken?. Maer waerom zouden dan de Christenen deze grote verändering, met verlangen, te gemoet zien, indien dezelve, ten voordeele van een gansch ander geflacht, gefchikt ware? — Er is vry wat aenleiding, om te denken, dat de gezaligden hun verblijv, op den vernieuwden aerdbol, hebben zullen. De Heilige Schrivt zelvs fchijnt deze gedachte te begunstigen. (Vergel. Rom. VIII: 20) Langs dezen weg kunnen de gezaligden, in de heerfchappy over het fchepfel, volkomen herfteld worden.

In dit voorftel ligt wederom eene nieuwe drangreden, tot eenen heiligen en godzaligen wandel, om dat de Christenen eens hun verblijv hebben zullen, in de woning der gerechtigheid.

b. Deze vermaning wordt nog eens herhaeld en nader aengedrongen, vs. 14-16.

a. *De herhaling der vermaning vinden wy vs.* 14, 15ª.

1. *Van den gemelden grondflag, vs.* 14ª.
2. *Van de vermaning zelve, vs.* 14ᵇ, 15ª.

b. *Den aendrang der vermaning, vs.* 15ᵇ, 16.

14. Daerom, geliefde, verwachtende defe dingen, en die grote verändering, met verlangen, te gemoet ziende, beneerftigt u, legt u, onder afbidding van Gods genade, met yver en vlijt, daer op toe, dat gy onbevleckt ende onbeftraffelick van hem bevonden moogt worden in vrede:

Onbevlekt is zodanig iemand, die, door de vuiligheid der zonde, in het geheel niet befmet is, *en onbeftraffelyk*, die, van wegens wangedrag, in het geheel niet kan berispt worden. De Christenen moesten zich daer op toeleggen, om

zodanig, *van Hem*, van den verhoogden Middelaer, in den dag des oordeels, bevonden te worden. — Zo doende zouden zy zich geheel anders vertonen, dat de valsche Leeraers, die smetten en vlekken waren, zelvs verdorven en anderen verdervende. (Vergel. Kap. II: 13.) — Er wordt bygevoegd in *vrede*, dat is, met een gerust gemoed, en met vrymoedigheid. Maer zal een Christen de toekoomst van den groten dag gerust en wel gemoed afwachten, dan moet hy, uit kracht der toegerekende borggerechtigheid van den Middelaer, onbevlekt en onbestraffelyk zijn, en zich, op het betrachten van Euangelische Godsvrucht, yverig toeleggen.

15. (*q*) Ende acht de lanckmoedigheyt onses Heeren, die wijse schikking, dat de toekoomst van CHRISTUS uitgesteld worde, (Vergel. vs. 9.) voor saligheyt. Weest niet onverduldig, over het lang achterblijven van CHRISTUS toekoomst. Tot dit uitstel, heeft God wijse en weldadige redenen. Het dient, ter bevoordering van onse zaligheid, tot een middel, om onse heiligmaking te voleïndigen, en om zondaren, tot bekeering, te brengen. Ten overvloede beroep ik my, op Paulus, mijnen mede Apostel, gelijckerwijs oock onse geliefde ambts broeder en mede Apostel Paulus, nae de wijsheyt die hem, door Goddelyke Openbaringen, en eene ruime maet der buitengewone gaven van den Heiligen Geest, gegeven is, ulieden geschreven heeft, dat men de vervulling der Goddelyke belovte, al koomt zy zo schielyk niet, als wy ons verbeeldt hadden, met verlangen wel, maer ook met lijdzaemheid, moet te gemoet zien.

16. Gelijck hy oock daer op aendringt, (*r*) in alle Sendbrieven daer in van dese dingen sprekende: in welcke dingen sommige swaer zijn om te verstaen, die de ongeleerde ende onvaste [*menschen*] verdraeyen, gelijck oock de andere Schriften, tot haer eygen verderf.

PAULUS had, aen dezelvde Christenen, geschreven, aen wel-

(*q*) Rom. 2: 4. (*r*) Rom. 8: 19. 1 Cor. 15: 24. 1 Thess. 4: 15.

welken de Briev van PETRUS houdt: *gelykerwijs*, zegt de laetstgemelde vs. 15[b], *ook onſe gelievde broeder* PAULUS, *naer de wijsheid, welke hem gegeven is*, ULIEDEN *geſchreven heeft.* — Gemeenlyk denkt men, dat PETRUS hier het oog hebbe, op den Briev van PAULUS aen den Hebreeuwen, byzonder Kap. X: 35-39. In dit begrip heb ik ook geſtaen, tot dat ik de beide Brieven van PETRUS meer van naby beſchouwt, en daer in voldoende bewijzen gevonden heb, om het daer voor te houden, dat Apostel PETRUS niet aen bekeerde Hebreeuwen, of Christenen uit de Joden, geſchreven hebbe; maer aen Jodengenoten, heidenen van oorſprong, die eerst, met verzaking van den verfoeilyken afgodsdienst, den Joodſchen Godsdienst, en vervolgens het Christendom aengenomen hadden. — Dit ſtuk hebben wy, in onſe INLEIDING, tot den eerſten Briev van PETRUS, met opzet, en, zo ik meen, beſlisſende betoogt. — Zijn nu de beide Brieven van PETRUS, niet aen Hebreeuwen, of Christenen uit de Joden ingericht; dan kan hy hier ook het oog niet hebben, op den Briev, welken PAULUS, aen de Hebreeuwen, geſchreven heeft. Met het uitvallen van deze verönderſtelling, dat PETRUS hier den Briev van PAULUS aen de Hebreeuwen aenhale, verlieſen wy het bewijs, dat wy daer uit hebben afgeleid, ten betoge, dat PAULUS de Schrijver zy van den Briev aen de Hebreeuwen.

Men ſtrijke derhalven alles door, wat in het XXIVſte Deel, *Inleid.* p. CXXI—CXXIV. van de woorden, *Om dat de Apostel* PETRUS *dezen Briev heeft aengehaelt* enz., tot het einde van p. CXXIV, gelezen wordt, en houde het voor niet geſchreven. — Ondertusſchen verliest 'er de ſtelling zelve, dat PAULUS de Schrijver zy van den Briev aen den Hebreeuwen, niets door. De drie overige bewijzen, uit het getuigenis der Kerkvaderen, uit verſcheidene byzonderheden, welke in dien Briev voorkomen, en uit de omſtandigheden van den Schrijver, zijn genoegzaem.

Maer welken Briev van PAULUS wordt dan, ter dezer plaets, bedoeld? Onſes erächtens wordt 'er geöogd, op eenen Briev van den Apostel PAULUS, welken hy, aen dezelvde Christenen, uit de Jodengenoten, in de landſchap-

pen van klein Asien verspreid, aen welke de beide Brieven van PETRUS waren ingericht, reeds voorheen geschreven had. Deze Briev is niet meer voor handen. Trouwens 'er is geen twijffel aen, of de Apostelen hebben veel meer geschreven, dan 'er, in de lijst der Goddelyke Boeken van het Nieuwe Testament, gevonden wordt. Het gene geschikt was, tot een altoosduurend gebruik der Kerke, is in de lijst der heilige Boeken verzameld, en bewaerd gebleven; het overige is verloren geraekt. (Vergel. XXII *Deel.* p. 365. en de *Inleid.* p. CXLIII, CXLIV.)

PETRUS beroept zich, op dien Briev van PAULUS, om, gelijk hy meermalen doet, zijne overëenstemming, met dezen zijnen mede Apostel, aen te wijzen. PAULUS had ook, aen deze zelvde Christenen, *geschreven*, dat zy namelyk *de langmoedigheid Gods voor zaligheid achten moesten*, en aenmerken, dat God wijze en weldadige redenen had, om den groten dag van CHRISTUS luisterrijke toekoomst, eerst na het verlopen van zo vele eeuwen, te doen aenlichten.

Ook beroept PETRUS zich, op andere Brieven van PAULUS, welke hy, aen onderscheidene Gemeenten, geschreven had: *gelijk ook in alle Zendbrieven, daer in van deze dingen sprekende*, vs. 16a. — Het voorstel zal duidelyker wezen, wanneer wy het dus vertalen: *gelijk ook in alle Zendbrieven, wanneer hy, in dezelve, van deze dingen spreekt.* — Van *deze dingen*, dat is, van de voorheen gemelde dingen, de toekoomst van CHRISTUS, en de verbasende verändering, welke onse aerde en haer dampkring, by die gelegenheid, ondergaen zullen. Van deze dingen, heeft PAULUS gesproken, in zijne Brieven, welke nog voor handen zijn, by voorbeeld Rom. VIII: 19-22. 2 Cor. V: 10. 1 Thess. IV: 14-18. 2 Thess. I: 6-10. Hebr. I: 10-12, en, in andere Brieven, die, als niet tot een altoosduurend gebruik geschikt zijnde, verloren zijn, zal Hy zich, over deze onderwerpen, breeder hebben uitgelaten. — In alle de Brieven nu, in welke hy melding maekte, van deze dingen, had PAULUS die gelegenheid waergenomen, om de Christenen, tot een lijdzaem afwachten van, en gelovig verlangen, naer die grote gebeurtenissen, op te wekken.

In welke dingen, wordt 'er bygevoegd, *zommige zwaer zijn, om te verstaen.* — Er is, die dit betrekkelyk maken, tot de Brieven van PAULUS, als of daer in dingen voorkwamen, welke zwaer om te verstaen, en moeilyk om te begrijpen waren. Maer deze opvatting is blijkbaer strijdig, met de zamenstelling der oorspronglyke woorden; of men moet eene andere lezing volgen, welke geen genoegzaem gezach heeft. — Onses erächtens, spreekt de Apostel, van de voorheen gemelde *dingen*, betreffende de toekoomst van CHRISTUS, en de aenmerkelyke verändering, welke de aerde ondergaen zal; in deze dingen zijn zommige stukken zwaer, om te verstaen, om dat 'er ons, van de byzonderheden, niet meer geöpenbaerd is, dan wy, voor als nog, nodig hebben te weten.

Ondertusschen zijn het deze dingen, zwaer om te verstaen, *die de ongeleerde en onvaste menschen verdraeien, gelijk ook de andere schrivten, tot hun eigen verderv.* — De Apostel schijnt het oog te hebben, op de spotters, tegen welke hy hier bezig is, de Christenen te waerschouwen. (Verg. vs. 3.) Deze noemt hy *ongeleerde* menschen, of om dat zy niet wilden leeren, en willens onkundig waren, (Vergel. vs. 5,) of om dat zy in de daed gene kennis hadden, of schoon zy voorgaven veel te weten. Ook waren zy *onvast*, zy hadden gene zekere gronden van wetenschap, en wankelden daerom, in hunne begrippen. — Zy *verdraeiden* deze dingen, welke de Apostelen leerden, omtrent den groten dag van CHRISTUS luisterrijke toekoomst; zy ontkenden dezelve, of gaven 'er immers eenen anderen draei aen. Hoedanig deze verdraeijngen waren, wordt niet bepaeld. Uit vs. 4. mogen wy dit algemene besluiten, dat zy zich, van bedrieglyke drogredenen, bedient hebben, om den Christenen wijs te maken, dat 'er van des Verlossers beloovde toekoomst niets worden zoude. Meer byzonder schijnen zy beweert te hebben, dat het gene CHRISTUS en de Apostelen, omtrent de toekomende gebeurtenissen van den laetsten dag der waereld, geleert hadden, in eenen verbloemden zin, moet worden opgevat. (Vergel. 2 Tim. II: 18.)

Even zo handelden deze spotters ook, met *de andere Schriv-*

ten, zo van het Oude als Nieuwe Testament, en *verdraeiden* dezelve, maer *tot hun eigen verderv*, om dat hun hart en wandel hoe langs zo meer verdorven werdt, en zy het eeuwig verderv moedwillig als in den mond liepen.

III. *De Apostel besluit dezen Briev, vs.* 17, 18.

א. *Met eene waerschouwing tegen de spotters, en eene vermaning, om, in geheiligde kennis, meer en meer toe te nemen, vs.* 17, 18[a].

A. *De waerschouwing vinden wy vs.* 17, *en*

B. *De vermaning, vs.* 18[a].

ב. *Met eene dankbare verheerlyking van den gezegenden Verlosser, vs.* 18[b].

17. Gy dan, geliefde, [*sulcks*] te vooren wetende, uit het gene ik tot dus verre geschreven heb, deels dat 'er valsche Leeraers en heillose spotters zullen opstaen, en dat de Goddelyke belovte, omtrent de toekoomst van CHRISTUS, nog in lange niet zal vervuld worden, wacht u dat gy niet door de verleydinge en drogredenen der grouwelicke menschen mede afgeruckt en wechgevoerd wort, ende dat gy niet uytvalt van uwe vastigheyt, door tot het omhelsen van dwalingen, welke, met de zuivere leer van het Euangelie, blijkbaer strijdig zijn, vervoerd te worden.

18. Maer wast op in de genade, staet 'er na, dat uwe genadegaven vermeerderd worden, ende neemt toe in de geloovs kennisse onses Heeren ende Saligmakers Jesu Christi, in welke de ware wijsheid, op welke zich de valsche Leeraers ten onrechte beroepen, met de daed gelegen is. Hem zy de heerlickheyt, de hulde der aenbidding en der dankzegging, beyde nu, ende in den dagh der eeuwigheyt. Amen.

EINDE VAN DEN TWEEDEN BRIEV VAN PETRUS.

DE

DE EERSTE
ALGEMEENE
ZENDBRIEV
VAN DEN APOSTEL
JOANNES.

DE EERSTE
ALGEMEENE
ZENDBRIEV
VAN DEN APOSTEL
JOANNES.

HET I. KAPITTEL.

DEze Briev heeft noch opschrivt, noch besluit. Hy gelykt meer, naer een vermaenschrivt, dan naer eenen Briev. Hier van daen houden zommigen dit geschrivt, voor een aenhangsel, of het vermanend deel van het Euangelie, het welk de Apostel JOANNES geschreven heeft. Dan, over het een en ander, hebben wy, in de *Inleiding*, breder gehandelt.

I. *De Apostel begint, met de volkomene zekerheid, en het gewichtig oogmerk, van alles, wat hy, omtrent den Goddelyken Verlosser, geleert had en nog leerde, nadrukkelyk voor te stellen*, vs. 1-4.

א. *De zekerheid van alles, wat hy, omtrent den Verlosser, geleert had en nog leerde, stelt hy voor*, vs. 1-3ª.

ב. *En het gewichtig oogmerk van dit alles*, vs. 3ᵇ, 4.

A. *Zo van het prediken der Apostelen in het gemeen*, vs. 3ᵇ.

B. *Als van onsen Apostel, in het schrijven van dezen Briev, meer byzonder*, vs. 4.

1. Het gene (*a*) van den beginne was, 't gene wy gehoort hebben, 't gene wy gesien hebben met onse oogen, (*b*) 't gene wy aenschouwt hebben, (*c*) ende onse handen getast hebben, van het Woort des levens:

2. (Want het Leven is geopenbaert, ende wy hebben 't gesien, ende wy getuygen, ende verkondigen ulieden dat eeuwige Leven, 't welck by den Vader was, ende ons is geopenbaert:)

3. 't Gene wy [*dan*] gesien ende gehoort hebben, dat verkondigen wy u, op dat oock gy met ons gemeynschap soudt hebben, ende dese onse gemeynschap oock [*zy*] met den Vader, ende met sijnen Sone Jesu Christo.

4. Ende dese dingen schrijven wy u, op dat uwe blijtschap vervult zy.

Deze woorden hangen zo onmiddelyk te zamen, dat zy niet, van elkander, kunnen gescheiden worden. Die van het 2de vers moeten, als eene tusschenreden, beschouwd worden, gelijk zy ook zo, in onse Overzetting, zijn aengewezen. Voor het overige wijst het zich van zelvs, dat de byzondere uitdrukkingen, uit vergelyking van JOANNES Euangelie, Kap. I: 1-14, moeten verklaerd worden.

Het gene van den beginne was, is het vs. 1, *het gene wy gehoort hebben, het gene wy gezien hebben, met onse oogen, het gene wy aenschouwt hebben, en onse handen getast hebben, van het woord des levens*; dat namelyk verkondigen wy u. (Vergel. vs. 3a.)

Het gene van den beginne was. — Veel al verstaet men deze uitspraek van den Goddelyken CHRISTUS, dat WOORD, het welk reeds was in den beginne, uit vergelyking van Joh. I: 1. Wy verkondigen u *het gene van den beginne was*, zal dan zo veel zeggen, als: „ wy verkondigen u den Goddelyken „ Verlosser; dat *Woord*, het welk reeds, in het begin der „ schepping, was, is de hoofdinhoud van onse prediking."

De

(*a*) Joh. 1: 1. (*b*) Joh. 1: 14. 2 Petr. 1: 16. (*c*) Luc. 24: 39. Joh. 20: 27.

De zaken zelve zijn onbetwistbaer zeker, maer het koomt ons ten minsten zeer bedenkelyk voor, of zy hier bedoeld worden. — Immers de Apostel zegt hier niet, het WOORD, het welk IN den beginne was, maer *het gene van den beginne was*. Onses erächtens, bedoelt de Apostel hier een ander begin, dan in zijn Euangelie, Kap. I: 1; daer was het blijkbaer het begin der waereld, hier schijnt ons het *begin*, in het algemeen, den aenvang van eene zaek of gebeurtenis aen te duiden, byzonder den aenvang van de gebeurtenissen, welke omtrent den Verlosser zijn voorgevallen. Er koomt nog by, dat deze de gewone beteekenis zy van het woord *begin*, in dezen gantschen Briev. (Vergel. Kap. II: 7, 24. III: 11.)

Op dezen grond maken wy alle de uitspraken betrekkelyk, tot de uitdrukking, *van* of betreffende *het Woord des levens*, zo dat de Apostel eerst de hoofdzaek van zijne prediking voorstelle, en dan de zekerheid daer van aenwijze, in dezer voege: *het gene van den beginne was*, of, van den eersten tijd af, gebeurd is, (*zijn* beteekent meermalen *gebeuren*, Vergel. Matth. XXIV: 3.) *van*, dat is, omtrent of betreffende, *het Woord des levens*; *het gene wy gehoort hebben*, betreffende het Woord des levens, *het gene wy gezien hebben met onse oogen*, betreffende het Woord des levens, *het gene wy aenschouwt hebben*, betreffende het Woord des levens, en het gene *onse handen getast hebben*, *betreffende het Woord des levens*, — dat verkondigen wy u lieden, enz.

De hoofdsom dan der prediking van den Apostel en zijne mede ambtgenoten, was *het gene van den beginne*, van den aenvang dezer dingen, *gebeurd was*, *betreffende het Woord des levens*.

In zijn Euangelie Kap. I: 1-14. noemt de Apostel onsen Goddelyken Verlosser, verscheidene malen, het *Woord*. — Deze uitdrukking was een der kunstwoorden, van welke zich de Gnostieken bedienden, om hunne onbestaenbare wanbegrippen, omtrent de verdichte uitvloeisels der Godheid, voor te stellen. Onder de benaming van den LOGOS, of het WOORD, verstonden zy het eerste en voornaemste uitvloeisel van de Godheid, het welk, in orde en rang, onmiddelyk volgde, op den eeuwigen God. Nu is CHRISTUS, naer zijne

Goddelyke natuur, de eerste in orde en rang, onmiddelyk naest God den Vader, en daerom nam de Apostel het kunstwoord van den LOGOS of het WOORD over; en om aen te toonen, hoe zeer hy hunne zonderlinge wanbegrippen, omtrent de uitvloeisels der Godheid, afkeurde, leerde hy, dat het WOORD, het welk hy bedoelde, geen uitvloeisel der Godheid ware, maer de eeuwige Zoon van God, eenswezens met zijnen eeuwigen Vader. (Vergel. XX *Deel.* p. 4— *Inleid.* p. LXXXVIII—.) Over den oorsprong dezer benaming LOGOS of WOORD, hebben wy, met opzet, gehandelt, XX *Deel. Inleid.* p. XC—.

Het gene van den beginne geheurd was, omtrent het WOORD, is dan, het gene betreffende Gods Zoon, van den aenvang zijner verschijning onder de menschen, is voorgevallen. — Maer Gods Zoon wordt hier nader beschreven, als het *Woord des levens.* Ik erken, Hy zou het *Woord des levens* kunnen genaemd worden, voor zo verre Hy die Goddelyke Redenaer is, die den weg, ten eeuwigen leven, allerduidelykst heeft bekend gemaekt. (Vergel. 2 Tim. I: 10.) Dan, wy voor ons, zouden hier liever twee benamingen van den Verlosser onderscheiden, en het dus overzetten, *van* of *omtrent het Woord, het Leven*, dat is, *het Woord* het welk *het Leven* is. Deze opvatting schijnt ons de zamenstelling der oorspronkelyke woorden te begunstigen; vermits beide de benamingen den *articulus* voor zich hebben, en, het gene, naer ons inzien, alles afdoet, de Verlosser wordt vs. 2. uitdrukkelyk *het Leven* genaemd.

In het Euangelie van onsen Apostel Kap. I: 4. wordt CHRISTUS ook het *leven* genaemd. — De Gnostieken spraken, van veelvuldige Æones, of uitvloeisels der Godheid. Onder alle deze was 'er één, welke zy het *Leven* noemden, en dat uitvloeisel uit de Godheid zou, aen de doode waereld, het leven gegeven hebben. Nu leert de Apostel, dat het gene deze dwaelgeesten, van het zogenaemde *Leven*, beweerden, in nadruk waerächtig was, van het WOORD, Gods eeuwigen Zoon. Hy is het LEVEN, de bron des levens, die, naer zijne Goddelyke natuur, de kracht des onvergangelyken levens heeft in zich zelven; en in Hem was het *leven*,

voor

voor zo ver alle levendige wezens, van Hem, het leven ontvangen hebben.

Het algemene voorstel derhalven, *het gene van den beginne gebeurd is* — *omtrent het* WOORD, het LEVEN, koomt, in den zakelyken zin, hier op neder: „ de zeer merkwaerdige „ geschiedenissen, welke, betreffende Gods Zoon, die het „ WOORD, of de *Redenaer* is, door welken God de Vader, „ tot de menschen, gesproken heeft, en het LEVEN, die de „ bron des levens in zich zelven bezit, en van welken alle „ levendige wezens het leven ontvangen hebben; de zeer „ merkwaerdige geschiedenissen, welke, omtrent dezen „ Goddelyken Persoon, van den aenvang zijner verschijning „ onder de menschen zijn voorgevallen, — verkondigen „ wy u lieden."

Meer byzonder wijst de Apostel de onbetwistbare zekerheid van deze gebeurtenissen aen, *het gene wy gehoort hebben, het gene wy gezien hebben* enz. — Het gene JOANNES en zijne mede Apostelen, nopens de merkwaerdige dingen, welke, omtrent den Goddelyken Verlosser, waren voorgevallen, verkondigden, hadden zy niet van horen zeggen; zy hadden alle mogelyke gronden van zekerheid. — Zy hadden het *gehoort*. Zy waren, by zijne gesprekken, en hadden zijne leerredenen, gehoort; niet eene enkele keer, maer veelvuldige malen, en geduurende eenen langen tijd. — Zy hadden het, *met hunne oogen gezien, en aenschouwt*. Zy waren ooggetuigen geweest van alle de daden, en wonderen, welke de Verlosser verricht heeft. Zelvs was JOANNES, met PETRUS en JACOBUS, by zekere wonderdadige verrichtingen, en byzondere voorvallen, tegenwoordig geweest, tot welke de overige Apostelen niet werden toegelaten. De Apostel spreekt van *zien met de oogen*, en van *aenschouwen*. Deze woorden zijn geenszins gelykluidend; het laetste zegt oplettend en nauwkeurig beschouwen, met eerbied en verwondering beschouwen. (Vergel. Matth. VI: 1.) De Apostelen hadden de verbasende daden van hunnen Goddelyken Verlosser, niet slechts met hunne eigene oogen, gezien, maer zy hadden 'er ook nauwkeurig op gelet, en waren telkens, in eerbied en verwondering, opgetogen. — Zelvs hadden

zy het, *met hunne handen, getast.* Er waren gevallen geweest, in welke zy zich, met horen en zien, niet vergenoegt, maer nog daer te boven het gevoel te hulp geroepen hadden, gelijk, by voorbeeld, in het geval van THOMAS, die de opſtanding van den Verloſſer niet geloven wilde, voor dat hy de lidteekenen van zijne wonden getast had. (Vergel. Joh. XX: 23.)

Er waren derhalven alle mogelyke gronden van zekerheid, voor het gene de Apostelen, omtrent de verkeering en de verrichtingen van Gods eeuwigen Zoon, onder de menſchen, verkondigden. Het werdt bevestigd, door het onbetwistbaer getuigenis van alle de zintuigen, welke in aenmerking komen konden; het gehoor, het gezicht, en het gevoel.

By gelegenheid, dat de Apostel den Verloſſer vs. 1^b, niet alleen het WOORD, maer ook het LEVEN genaemd had, herïnnert hy vs. 2, by wijs van tuſſchenreden, dat die gezegende Perſoon, welken hy het LEVEN genaemt had, in het vleesch, onder de menſchen, geöpenbaerd zy: *want het leven is geöpenbaerd, en wy hebben het gezien, en wy getuigen en verkondigen u lieden dat eeuwig leven, het welk by den Vader was, en ons is geöpenbaerd.*

Want het leven, wy vertalen het, met eene vingerwijs op het vorige: *want dat* LEVEN, van het welk ik namelyk zo even geſproken heb, Gods eeuwige Zoon, die de bron van het leven is; *dat* LEVEN *is geöpenbaerd*, onder de menſchen namelyk, toen Hy de menſchelyke natuur heeft aengenomen. (Vergel. Joh. I: 14.) — De Apostelen hadden dat LEVEN, onder de menſchen geöpenbaerd, *gezien*, zelvs hadden zy, eenelyke jaren, met Hem gemeenzaem verkeert, en Hem, als zijne beſtendige volgelingen, allerwegen vergezelt.

En, voegt 'er de Apostel by, *wy getuigen en verkondigen u lieden dat eeuwig leven, het welk by den Vader was, en ons is geöpenbaerd.* — De hoofdïnhoud dan der prediking van de Apostelen, was *dat eeuwig* LEVEN, van het welk te voren geſproken is, vs. 1^b. Hier heet Gods Zoon niet ſlechts het LEVEN, maer het *eeuwig* LEVEN, om aen te tonen, dat de Apostel een geheel ander LEVEN bedoelde, dan dat van het welk de Gnostieken ſpraken. Dit was, naer hun

voor-

voorgeven, een uitvloeisel der Godheid, en had gevolgelyk een begin gehad; maer JOANNES bedoelde een geheel ander LEVEN, *dat* LEVEN namelyk, het welk *eeuwig* is, Gods Zoon, die, van eeuwigheid tot eeuwigheid, God is. — Dit *eeuwig* LEVEN *was by den Vader*. De Gnostieken verdichtten een WOORD, het welk, uit de *Volheid*, in welke zy beweerden dat God woonde, was uitgesloten; maer het *eeuwig* LEVEN, het welk JOANNES bedoelde, Gods eeuwige Zoon, was altijd by God, genietende eene onuitspreekbare heerlykheid by God, eer de waereld was. (Vergel. Joh. I: 1.) — Dit *eeuwig* LEVEN, (zegt de Apostel) *is ons geöpenbaerd*, in de menschelyke natuur namelyk. Duizenden van menschen hadden Gods Zoon, in zijne menschelyke natuur, gezien, maer niemand had Hem, zo veelvuldige malen, zo by aenhoudenheid, gezien, en zo van naby gekent, als JOANNES en zijne mede Apostelen.

Dit *eeuwig* LEVEN, zo als het, in de menschelyke natuur, geöpenbaerd is, schrijvt de Apostelen, *getuigen en verkondigen wy u lieden*. — Tusschen deze beide woorden, kan men dit onderscheid maken, dat het eerste meer algemeen zie, op de prediking der Apostelen, omtrent de verschijning van Gods Zoon in het vleesch, en het ander op eene meer uitgewikkelde voordracht van des Verlossers leer en daden.

Na deze tusschenreden, vat de Apostel den draed wederom op, vs. 3ª. „ *Het gene wy dan gezien en gehoort hebben*, „ te weten *van het* WOORD, *het* LEVEN, betreffende de leer „ en de daden van Gods eeuwigen Zoon, in het vleesch „ geöpenbaerd, (Vergel. vs. 1, 2,) *dat verkondigen wy u* „ *lieden*; van het gene wy daer omtrent, met alle mogelyke „ zekerheid, weten, geven wy u lieden, in onse predi- „ king, een uitvoerig en duidelyk bericht."

Het oogmerk van deze prediking der Apostelen vinden wy vs. 3ᵇ. *op dat ook gy, met ons, gemeenschap zoudt hebben, en deze onse gemeenschap ook* (zy) *met den Vader, en met zijnen Zoon* JESUS CHRISTUS. — Deze *gemeenschap* met de Apostelen verklaert men doorgaens van het deelgenootschap

aen het geluk, het welk de Apostelen genoten, aen de eeuwige zaligheid; maer dit ftrookt geheel, niet met de volgende uitfpraek. De Apostelen hadden *gemeenfchap*, *met den Vader en met Zijnen Zoon* JESUS CHRISTUS; maer zy waren immers gene deelgenoten van die onëindige gelukzaligheid, welke God de Vader en zijn eeuwige Zoon bezitten. — Het koomt ons bedenkelyk voor, of het woord *gemeenfchap* misfchien ook, uit den fpreektrant der Gnostieken, die ons niet genoegzaem bekend is, moet verklaerd worden. Zy fpraken van *Woord*, *Leven*, *Licht*, *Volheid* enz., (Vergel. Joh. I: 1-14.) Nu zouden zy, in hunnen ftijl, ook wel van *gemeenfchap* kunnen gefproken hebben. —

Voor als nog, koomt ons niets aennemenlyker voor, dan de *gemeenfchap* op te vatten, voor eene overëenftemming van gevoelens en neigingen. In dien zin, gebruiken de LXX zoortgelyk eene uitdrukking, Job XXXIV: 8. — Voor het overige nemen wy de tweede uitfpraek, niet wenfchender, maer ftellender wijs: *en deze onfe gemeenfchap is met den Vader en met zijnen Zoon* JESUS CHRISTUS. — Op die gelegde gronden, zal de mèning deze zijn: „ het gene wy, van de „ leer en de daden des Verlosfers, met volkomene zeker„ heid weten, ftellen wy u uitvoerig voor, op dat gy, met „ ons Apostelen, in gevoelens zoudt overëenftemmen, en „ het Euangelium, met een gelovig hart, aennemen. Daer „ by zult gy u uitnemend wel bevinden: want onfe gevoe„ lens ftemmen overéén, met die van den Vader, en van „ zijnen Zoon JESUS CHRISTUS, die ons dezelve verklaert „ hebben."

Het meer byzonder oogmerk, in het fchrijven van dezen Briev, wordt vs. 4 opgegeven: *en deze dingen fchrijven wy u, op dat uwe blijdfchap vervuld zy.* — *Deze dingen*; welke dingen? Vs. 1-3ᵃ. heeft de Apostel gefproken, van de gebeurtenisfen, welke, omtrent den Verlosfer, zijn voorgevallen. Dan van die gebeurtenisfen handelt hy niet zo zeer, in dit gefchrivt. Derhalven kan hy dezelve, door *deze dingen*, niet bedoelen. — Het koomt nader, dat JOANNES het oog hebbe, op het gene hy, onmiddelyk te voren vs. 3ᵇ,

van de gemeenſchap of eensgezindheid der Apostelen, met den Vader, en met zijnen Zoon JESUS CHRISTUS, geſchreven had. Trouwens wanneer de Christenen verzekerd werden, dat zy, met de Apostelen, en dezen wederom met den Vader en zijnen Zoon, overëenſtemden, moest daer door hunne *blijdſchap* vermeerderd worden. — Alzo liev evenwel zouden wy denken, dat de Apostel het oog hebbe, op *deze dingen*, welke hy voornemens was, in dit geſchrivt, voor te dragen.

De mening is derhalven, dat de Apostel dezen Briev ſchreev, *op dat de blijdſchap* dezer Christenen *vervuld* mogt zijn. — Wy vinden de uitdrukking, van *blijdſchap te vervullen*, meermalen, in het Euangelie van onſen Apostel. (Vergel. Kap. III: 29. XV: 11. XVI: 24. XVII: 13.) In alle de aengehaelde plaetſen, geevt de ſpreekwijs te kennen, zich daer over te verblijden, dat men zijn oogmerk bereikt hebbe. — In dien zelvden zin, ſchreev de Apostel dezen Briev, op dat zy de Christenen namelyk zich, over het bereiken van hun oogmerk, verblijden mogten; en wat was hun oogmerk? het einde van hun geloov, de zaligheid van hunne zielen, te verkrijgen. (Vergel. 1 Petr. I: 9.) Tot dat oogmerk, wilde de Apostel, door dit ſchrijven, mede werken. — Wy zouden, in onſen ſtijl, zeggen: „ ik ſchrijv u dezen Briev, „ om uw wezenlyk geluk, de zaligheid van uwe zielen, te „ bevoorderen."

II. *Op deze voorreden, laet de Apostel ettelyke gemoedelyke vermaningen volgen, Kap. I: 5—*

ℵ. *Eerst vermaent hy, tot eenen heiligen wandel, Kap. I: 5— II: 6.*

A. *Tot eenen grondſlag van deze vermaning, leert hy, dat God volmaekt heilig zy, vs. 5.*

5. Ende dit is de verkondinge, die wy van hem gehoort hebben, ende wy u verkondigen; deze is, onder andere, de *zeer aengelegene leer*, welke wy Apostelen, van Gods eeuwigen Zoon, toen Hy, de menſchelyke natuur hebbende aengenomen, onder ons verkeerde, gehoort heb-

ben, en welke wy u bekend maken, op zijn gezach, (*d*) dat Godt een licht is, ende ganſch geene duyſterniſſe in hem en is.

Het Griekſche woord, door *verkondiging* vertaeld, beteekent doorgaens, in het Nieuwe Testament, eene belovte. Dan deze beduidenis kan hier zekerlyk niet te pas komen. In het gemeen zegt het eene bekendmaking van aenbelang. Wy nemen het daerom, en dezen zin vordert het gehele beloop van zaken, voor eene *zeer aengelegene leer.* — Deze hadden de Apostelen *gehoort* en onmiddelyk ontvangen van *Hem*, zekerlyk van Gods Zoon, in het vleesch geöpenbaerd, dien gezegenden Perſoon, van welken vs. 1 - 3. uitvoerig geſproken is. — Deze gewichtige leer, zegt de Apostel, *verkondigen wy u.* Vs. 2, 3. had hy ook van *verkondigen* geſproken, maer met een ander woord. Dat, het welk hy hier gebruikt, zegt niet ſlechts in het algemeen iets bekend te maken, maer meer byzonder, onderwijzen, eene zaek nader te verklaren en duidelyk ophelderen, zo gebruikt het onſe Apostel, in zijn Euangelie, meermalen. (Vergel. Joh. IV: 25. XVI: 13, 14, 15, 25.)

De zakelyke zin is dan deze: „ Wy Apostelen hebben, „ met Gods Zoon, in het vleesch geopenbaerd zijnde, zeer „ gemeenzaem verkeert, en deze aengelegene leer, uit zijnen „ eigenen mond, gehoort, welke wy u niet alleen bekend „ maken, maer waer omtrent wy u ook een uitvoerig on„ derwijs geven, op dat gy dezelve duidelyk en grondig „ verſtaen moogt." — Welke was nu, die aengelegene leer, van welke de Apostelen, in hun onderwijs, zo veel werk maekten? *dat God een licht is, en gansch gene duisternis in Hem is.*

God is een licht. — Er is by ons geen twijffel aen, of de Apostel bedient zich weder, van een kunstwoord der Gnostieken. Onder alle de uitvloeiſels, van welke zy ſpraken, noemden zy 'er één het LICHT, het welk de oorzaek wezen zoude van de verſtandige ziel, met welke de menſchen begivtigd zijn; daer en tegen betoogt de Apostel, dat CHRISTUS, in

(*d*) Joh. 1: 9. ende 8: 12. ende 9: 5. ende 12: 35, 36.

in nadruk, het ware LICHT zy, voor zo ver Hy gekomen is, om het menschdom te verlichten. (Vergel. Joh. I: 4, 8, 9.) — Maer hier neemt hy de benaming van *Licht*, in eene andere beteekenis, namelyk van heiligheid. Dit is, uit het gansche beloop van zaken, allerblijkbaerst. *God is een Licht*, zegt hy, dat is, een volmaekt heilig wezen, *en gansch gene duisternis is in Hem*, dat is, gene de minste duisternis, gene duisternis hoe ook genaemd.

De Apostel verzet zich regelrecht, tegen de wanbegrippen der Gnostieken. — Deze beweerden, dat de Schepper der waereld, welken zy DEMIOURGOS noemden, gene andere macht had, dan over de stof; en, vermits de stof, uit haren eigenen aert, onvolmaekt is, zou hy niet, dan eene onvolmaekte en gebrekkige waereld, hebben kunnen voortbrengen. Wijders, vermits de mensch, uit stof, gemaekt is, zou hy niet anders dan onvolmaekt en zondig wezen kunnen. Volgens deze beginselen derhalven, zou de Schepper der waereld de oorzaek van het zedelyk bederv der menschen wezen. — Ondertusschen beschouwden zy dezen DEMIOURGOS, of den Schepper der waereld, slechts als een uitvloeisel uit den opperften God. Dezen opperften God merkten zy aen, als eenen oneindigen voortreffelyken Geest, volmaekt heilig, wonende in een allerzuiverst *Licht*, het welk zy *Volheid* noemden. (Vergel. Joh. I: 16) Maer, vermits deze opperste God niets te doen had, met de schepping en de bestuuring der waereld, zouden wy op Hem ganschelyk gene betrekking hebben.

Ter wederlegging nu van deze ongerijmde wanbegrippen, leert de Apostel, dat God, de eenige en ware God, die de eeuwige Vader is van zijnen Zoon JESUS CHRISTUS, (Vergel. vs. 3^b,) de Schepper en Bestuurer van het gansch Geheeläl, wel verre van de oorzaek der zedelyke verdorvenheid te wezen, een LICHT zy van volmaekte heiligheid, en dat 'er in Hem *gene de minste duisternis zy*: dat Hy eenen eeuwigen afkeer hebbe van alle zedelyke verkeerdheid, en dat dezelve Hem noch van verre noch van naby moet toegeschreven worden.

Deze aengelegene waerheid *verkondigden* de Apostelen,

zy onderwezen de Christenen in dit gewichtig ſtuk, en betoogden het, met de meest beſlisſende bewijzen, tot volle overtuiging.

B. *Op dezen grondſlag nu, bouwt de Apostel zijne vermaning, tot eenen heiligen wandel, Kap. I: 6— II: 6.*

*A. Hy leert, dat niemand een waer Christen wezen kunne, zonder het voorbeeld van Gods heiligheid naer te volgen, vs. 6, 7*ª.

B. Dat ieder Christen, uit hoofde van zijne te kort komingen, de reinigmaking, door CHRISTUS *bloed, geduurig nodig hebbe, vs.* 7ᵇ-10.

α. De zaek zelve wordt voorgeſteld, vs. 7ᵇ. *en*

β. Vervolgens nader aengedrongen, vs. 8-10, *door op te merken.*

a. Dat iemand, die waent niet aenſprakelyk te zijn, voor zijne zonden, zich zelven jammerlyk bedriege, vs. 8.

b. Dat het belijden van onſe zonden de rechte weg is, om de Goddelyke gunst te erlangen, vs. 9.

c. Dat iemand, die voorgeevt gene zonden te hebben, het Goddelyk getuigenis wederſpreke, vs. 10.

6. Indien wy ſeggen en ons beroemen, dat wy gemeynſchap met hem hebben, die een allerhelderst licht is van volmaekte heiligheid, (Vergel. vs. 5,) en dat wy eensgezind zijn, met den Heiligen God, ende wy ondertusſchen, in de duyſterniſſe van allerlei godloosheid, wandelen, ſo liegen wy, ende en doen de waerheyt niet.

Hier verzet zich de Apostel, tegen de zedelyke wanbegrippen der Gnostieken, die zich zeer beroemden, op hunne verlichte kennis, en beweerden, dat men niet alleen vryheid had, om, in allerlei ongebreidelde wellusten, losbandig henen te leven, maer dat zelvs zulke eene levenswijs den weg baende, tot het wezenlyk geluk, voor zo ver daer door het lichaem, het welk zy als den kerker van de ziel beſchouwden, verzwakt wierdt, en aenleiding gav, dat de ziel,

ziel, tot de lichtdeelen, uit welke zy verönderfteld werdt genomen te zijn, konde wederkeeren. Daer en tegen leert de Apostel, dat niemand een waer Christen wezen, — of eenige aenfpraek op de Goddelyke vriendfchap maken kunne, zonder zich, op heiligheid toe te leggen.

Met God *gemeenfchap te hebben* zegt zo veel, als eensgezind met God te zijn. (Vergel. vs. 3b.) Wanneer nu iemand voorwendt, dat hy eensgezind zy, met God, die een licht is van volmaekte heiligheid, en hy *wandelt* ondertusfchen *in de duisternis*, hy zoekt het hoogfte van zijne blijdfchap, in den dienst der zonden, en het breideloos opvolgen van zijne vleefchelyke begeerlyken, die *liegt* blijkbaer, en hy *doet de waerheid niet.*

Volgens onfe overzetting, zeggen de beide uitdrukkingen, *liegen* en *de waerheid niet te doen* het zelvde. — *Liegen* en *de waerheid niet te fpreken*, zijn uitdrukkingen van dezelvde beteekenis. Maer *de waerheid niet te* DOEN zegt iets anders. Te weten *de waerheid* DOEN zegt, in den ftijl van onfen Apostel, de deugd betrachten; (Vergel. Joh. III: 21.) zo dat de zin zy: „ die voorgeevt, met den heiligen God eens„ gezind te zijn, en ondertusfchen zijne vleefchelyke be„ geerlykheden breideloos opvolgt; die is niet alleen een „ leugenaer, maer ook een deugniet."

Wy willen evenwel in bedenking geven, of de *waerheid* niet weder een kunstwoord der Gnostieken zy. Onder alle de Æones, welke zy verdichtten, was 'er ook één, welke zy de *Waerheid* noemden. (Vergel. Joh. I: 14.) Nu, een wellustig mensch, die voorwendde, dat hy, in den gezegden zin, met den heiligen God gemeenfchap had, was niet alleen een leugenaer, maer hy betoonde ook, dat hy geheel ongelykvormig was, aen dat gewaende uitvloeifel uit de Godheid, het welk de Gnostieken gewoon waren de *Waerheid* te noemen.

7 Maer indien wy in het licht van heiligheid wandelen en ons beyveren, om, in onfen ganfchen levenstrein, Euangelifche deugd te betrachten gelijck hy, de Vader van onfen Heer JESUS CHRISTUS, en de Schepper aller

dingen, in het licht is, zijnde vlekkeloos heilig; zo dat Hy eenen eeuwigen afkeer heeft van alle zedelyke verkeerdheid, ſo hebben wy gemeynſchap met malkanderen, (*e*) ende het bloet Jeſu Chriſti ſijns Soons reynigt ons van alle ſonde.

Zo hebben wy gemeenſchap met malkanderen. — Wy volgen liever eene andere lezing, welke zelvs het verband van zaken ſchijnt te vorderen, *zo hebben wy gemeenſchap met* HEM. „ Wanneer wy zeggen, dat wy, met den heiligen God, „ eensgezind zijn, en ons breideloos overgeven, aen den „ dienst der zonden, dan zijn wy leugenaers en deugnie„ ten; (Vergel. vs. 6.) maer wanneer wy, in het licht van „ heiligheid, wandelen, gelijk God volmaekt heilig is, en „ daer in zijne voetſtappen zoeken naer te volgen, dan zijn „ wy waerlyk met Hem eensgezind."

Maer vermits de heiligheid der beste Christenen zeer gebrekkig is, kon de overweging hier van hen mismoedig maken, en doen twijffelen, aen hunne gemeenſchap of eensgezindheid, met den heiligen God. Daerom voegt 'er de Apostel eene zeer bemoedigende aenmerking by, welke tevens geſchikt was, om de hoogmoedige zelvsverheffing der Gnostieken te keer te gaen, die zich, met alle hunne ontuchtigheid, beroemden, dat zy heiligen van den eerſten rang waren; voorgevende, dat het opvolgen der vleeſchelyke begeerlykheden, niet alleen geen kwaed ware, maer zelvs een middel, om het wezenlyk welzijn van hunne zielen te bevoorderen.

Deze aenmerking vinden wy vs. 7[b]. *en het bloed van* JESUS CHRISTUS *zijnen Zoon reinigt ons van alle zonde*, dat is: „ de „ borgtochtelyke gehoorzaemheid van den Verloſſer, die „ van eene oneindige algenoegzaemheid is, om dat zy daer „ geſteld is, door eenen Perſoon van eene oneindige waer„ digheid, zijnde Gods Zoon zelvs, verwervt ons de ver„ geving van alle zonden, hoe groot en grouwzaem zy ook „ wezen mogen." — De ſpreekwijs *reinigen*, weet men, is ontleend, van de zoenöfferänden onder het oude Testa-

ta-

(*e*) Hebr. 9: 14. 1 Petr. 1: 19. Openb. 1: 5.

tament. (Vergel. Lev. XVI: 30. Hand. XIII: 38, 39. Hebr. IX: 14, 22.)

Deze aenmerking diende, niet alleen ter bemoediging der Christenen, maer ook ter wederlegging van de gemelde zelvs verheffing der Gnostieken. Dit laetste stuk beredeneert de Apostel nader, door aen te tonen, dat alle menschen zondaers zijn, en derhalven, die reinigmaking door CHRISTUS bloed hoogst nodig hebben, vs. 8-10.

8. (*f*) Indien wy seggen dat wy geen sonde en hebben, so verleyden wy ons selven, ende de waerheyt en is in ons niet.

Hier spreekt de Apostel van *gene zonden te hebben*, en vs. 10 van *niet gezondigt te hebben*. Deze beide uitdrukkingen, hebben zekerlyk verschillende beteekenissen. Volgens zommigen, ziet de eerste op de ervzonde, en de tweede op de dadelyke zonden; volgens anderen, beduidt de eerste spreekwijs, uit onkunde en zwakheid, en de tweede, met opzet en voorbedachtelyk, te zondigen. — Maer 'er wordt niets van dit alles bedoeld; de uitdrukkingen moeten, uit den byzonderen schrijvstijl van den Apostel, en uit de wanbegrippen der Gnostiken, verklaerd worden.

De Apostel gebruikt de spreekwijs, *gene zonde te hebben*, in zijn Euangelie, meermalen, van iemand, die zich, van wegens zijne zonde, verschonen kan, om dat hy dezelve niet vermijden kan, (Vergel. Joh. IX: 41.) *indien gy blind waert, zoudt gy gene zonde hebben*, dat is, dan zoudt gy u, van wegens uwe blindheid verontschuldigen kunnen; zo ook, Joh. XV: 22, 24, *indien ik*, (zegt de Heiland) *niet gekomen was en tot hen gesproken had, zy hadden gene zonde*, — *indien ik de werken niet gedaen had, welke niemand anders gedaen heeft, zy hadden gene zonde*, dat is, dan zouden zy zich, van wegens hun ongeloov, verontschuldigen kunnen.

Indien wy zeggen, dat wy gene zonde hebben, dat is,

(*f*) 1 Kon. 8: 46. 2 Chron. 6: 36. Job 9: 2. Psalm 143: 2. Spr. 20: 9. Pred. 7: 20.

„ wanneer wy beweeren en ſtaende houden, dat wy, we-
„ gens onze zonde, niet aenſprakelyk zijn, dat wy ons
„ deswegens verôntſchuldigen kunnen, en derhalven, daer
„ door gene ſtraf verdienen." — Nu, dit was juist het wanbegrip der Gnostieken. Zy leerden, dat het zedelyk bederv, uit de ſtof, oorſprongelyk ware, en dat een mensch, die een ſtoffelyk lichaem omdroeg, niet kon nalaten te zondigen. Uit dit beginſel nu, beſloten zy, dat zy, van wegen hunne zonden, niet aenſprakelyk waren, en dat zelvs het opvolgen der vleeſchelyke begeerlykheden, als zijnde een middel, om het lichaem te verzwakken, den weg baende, dat de ziel des te eerder, uit dien kerker, verlost wierdt.

Dan de Apostel wederlegt dit wanbegrip der Gnostieken, dat zy, voor hunne zonde, niet aenſprakelyk waren, wanneer hy ſchrijvt: indien wy zeggen, dat wy gene zonde hebben, *zo verleiden wy ons zelve, en de waerheid is in ons niet.* — Wy *verleiden ons zelve.* Het Griekſche woord zegt niet alleen, iemand te verleiden; maer ook iemand, door bedrieglyke ſchijnredenen, tot eene gevaerlyke dwaling, een hoogst verdervelyk wanbegrip, te brengen. Zo gebruikt het onſe Apostel zelvs, in zijn Euangelie, Kap. VII: 12, 47. „ Wanneer wy het gemelde wanbegrip der Gnostieken
„ beweeren, (wil de Apostel zeggen) dan brengen wy ons
„ zelve, en *elkanderen*, door bedrieglyke ſchijnredenen,
„ tot eene dwaling, welke hoogst gevaerlyk en verdervelyk
„ is." — In plaets van *ons zelven*, zouden wy liever vertalen, *malkander*, gelijk Eph. IV: 32. Phil. II: 12. 1 Theſſ. V: 13. Jud. vs. 20. Trouwens, die zulke wanbegrippen beweert, is reeds in eene gevaerlyke dwaling, en behoevt 'er niet in gebracht te worden.

De waerheid is in ons niet. Dit zegt, in het gemeen, dat wy, in zulk een geval, liegen, en de waerheid in het aengezicht tegenſpreken. Maer dit ſpreekt van zelvs, en behoevde niet eens gezegd te worden; die zulke ongerijmdheden beweert, die zich zelven en anderen, tot zulk eene verdervelyke dwaling, brengt, verkracht zekerlyk de waerheid. Volgens deze opvatting derhalven, zou de Apostel

twee

twee malen het zelvde zeggen. — Wy zijn daerom van oordeel, dat de uitdrukking wederom moet verklaerd worden, uit den ſpreektrant der Gnostieken, die een van hunne verdichte Æones de *Waerheid* noemden, (Vergel. vs. 6. en Joh. I: 14.) zo dat de meening zy: „ wanneer wy het bo„ ven gemelde wanbegrip beweeren, beäntwoorden wy gan„ ſchelyk niet, aen de hoedanigheid van dat verdichte „ Æon, het welk de Gnostieken de *Waerheid* noemen, en „ welke hoedanigheid, by onſen Goddelyken Verloſſer, „ toen hy hier op aerde verkeerde, in nadruk heeft plaets „ gehad, voor zo ver zijne leer de zuiverſte waerheid „ behelsde."

9. (*g*) Indien wy onſe ſonden belijden, hy is getrouw ende rechtveerdigh, dat hy ons de ſonden vergeve, ende ons reynige van alle ongerechtigheyt.

Men bemerkt nu van zelvs, dat *onſe zonden te belijden*, regelrecht overſta, tegen te *zeggen, dat wy gene zonde hebben*, (Vergel. vs. 8.) „ Indien wy, (wil de Apostel zeggen) „ wel verre van te beweeren, dat wy gene ſchuld „ aen onſe zonden hebben, en daer over niet aenſprakelyk „ zijn, onſe overtredingen ootmoedig voor God belijden, „ en, met zelvs verfoejing, erkennen, dat wy 'er zelve de „ ſchuld van hebben, zonder eenige voorwendſels van „ veröntſchuldiging, of bedekſelen der ſchande te zoeken; „ indien wy zo onſe zonden belijden, *Hy is getrouw*, enz."

Hy is hier God de Vader, die een Licht is, (Vergel. vs. 5,) en met welken wy gemeenſchap hebben, wanneer wy in het licht wandelen, (Vergel. vs. 7.) Hy *is getrouw en rechtvaerdig*. — Het *getrouw* zijn, ſchijnt hier over te ſtaen, tegen het *verleiden*, of tot dwaling te brengen, vs. 8. Iemand is *getrouw* of *waerächtig*, op wiens verklaringen men zich gerust verlaten kan; (Vergel. Hebr. X: 23. XI: 11;) in dezen zin gebruikt ook onſe Apostel dit woord, Openb. I: 5. II: 13. III: 14. XIX: 11. — Het woord

(*g*) Pſ. 32: 5. Spr. 28: 13.

rechtvaerdig zou men kunnen nemen, in den zin van *goedertieren*, gelijk het zo voorkoomt, Matth. I: 19, en by de LXX. Pf. CXVI: 5. Maer, zo verre wy hebben kunnen nagaen, heeft het Griekfche woord, in een ftijl van JOANNES, nergens deze beteekenis. Wy blijven daerom liever, by onfe Overzetting, even als Joh. V: 30. VII: 24. Openb. XV: 3. XVI: 5, 7. XIX: 2.

God *vergeeft ons de zonden, en reinigt ons van alle ongerechtigheid*. De laetfte uitdrukking, is eene nadere verklaring en bevestiging van de eerfte. Beide te zamen geven zy te kennen, alle de zonden, welke wy immer begaen hebben, hoe groot en veelvuldig zy ook wezen mogen, zo volkomen te vergeven, dat 'er gene de minfte nagedachtenis van fchuld meer overig blijve. — Het woord *reinigen* wijst *ons* kennelyk, naer de reinigmakende kracht van CHRISTUS bloed, naer die algenoegzame verzoening, welke Hy, door zijne borgtochtelyke gehoorzaemheid, heeft uitgewerkt. (Vergel. vs. 7.)

Het ganfche voorftel derhalven, vs. 9 koomt, in den zakelyken zin, hier op uit: „ Wanneer wy, onfe zonden „ ootmoedig voor God belijden, onfe fchuld erkennen, en „ gelovig bidden, om eene genadige vergeving zal God „ ons, volgens zijne belovten, op grond der gerechtigheid „ van den Middelaer, alle onfe overtredingen zo volkomen „ vergeven, dat 'er gene nagedachtenis van fchuld meer „ overblijve. Immers Hy is *getrouw*, zo dat wy ons, op „ zijne belovten, gerust verlaten kunnen, en zijne *rechtvaerdigheid*, aen welke de Goddelyke Verlosfer volkomen „ voldaen heeft, wordt daerom blijkbaer verheerlykt. (Verg. „ Rom. III: 26.)"

10. Indien wy feggen dat wy niet gefondigt en hebben, fo maken wy hem tot een leugenaer, ende fijn woort en is niet in ons.

Het *zondigen* kan hier niet in het algemeen beteekenen, de Goddelyke Wet, in eenig opzicht, te overtreden; daer niemand beweeren zal, dat hy, in deezen zin, nimmermeer gezondigt hebbe; en de Apostel fpreekt van zulke menfchen

fchen, die niet flechts beweeren, dat zy ten laetften, tot eenen ftaet van zedelyke volmaektheid, gekomen zijn, maer dit zelvs zeggen, dat zy *niet*, dat is, nimmermeer *gezondigt hebben.*

Het woord, door *zondigen* vertaeld, heeft, in dezen Briev, eene bepaelde beduidenis, namelyk van, met opzet, te zondigen, en daer in zijn vermaek te zoeken. (Vergel. Kap II: 1. III: 6, 9. V: 18.) — Nu beweerden de Gnostieken, in dezen bepaelden zin, dat zy niet gezondigt hadden, dat zy zich nimmer, aen den dienst der zonden, hadden overgegeven, om daer in hun vermaek te zoeken; maer dat zy gedwongen zondigden, voor zo ver zy een ftoffelyk lichaem omdragende, het welk zy befchouwden, als de bron van het zedelyk bederv, niet konden nalaten te zondigen, ja zelvs dat 'er geen wezenlyk onderfcheid ware, tusfchen zedelyk goed en kwaed.

Indien wy nu, in dezen zin der Gnostieken, zeggen, dat wy niet zondigen, *zo maken wy Hem*, den getrouwen God, op wiens verklaringen wy ons gerust verlaten kunnen, (Vergel. vs. 9.) *tot eenen leugenaer*, dat is: wy beweeren, met de daed, dat zijne verklaringen, welke Hy, omtrent het zedelyk kwaed, als uit de vrywillige wilsneigingen van den mensch voortkomende, gedaen heeft, geen geloov verdienen, *en zijn woord is in ons niet.* — Verftaet men door *zijn woord*, de leer van het Euangelie, welke God zelvs ons geöpenbaert heeft, dan zal de uitdrukking, *zijn woord is in ons niet*, te kennen geven: „ wy „ houden ons niet aen Gods woord, wy fpreken de leer „ van het Euangelie tegen." Gods woord wordt gezegd *in ons te zijn*, of in ons te blijven, wanneer het eenen behoorlyken indruk maekt, op onfe gemoederen, en wy het zelve, met een gelovig hart, aennemen. (Vergel. Kap. II: 14. Joh. V: 38)

De laetfte uitdrukking dan, *zijn woord is niet in ons*, is eene nadere verklaring en bevestiging van de eerfte, *wy maken Hem tot eenen leugenaer.*

HET II. KAPITTEL.

C. De Apostel voegt 'er by eene waerschouwing, dat de Christenen zijne leer, welke hy tot dus verre had voorgedragen, niet misbruiken moesten, noch tot losbandigheid, noch tot moedeloosheid, vs. 1, 2.

α. Niet tot losbandigheid, zy moesten zich wachten van te zondigen, vs. 1ª.

β. Niet tot moedeloosheid: wanneer zy gezondigt hadden, moesten zy zich bemoedigen, met de voorbidding van den Verlosser; en by Hem verzoening zoeken, vs. 1ᵇ, 2.

1. MIJne gelievde kinderkens, voor welker belangen ik zorg, als een tederlievend Vader, ick schrijve u dese dingen, welke ik tot dus ver heb voorgedragen, en welke ik 'er, in het vervolg, nog zal byvoegen, (Vergel. vs. 4.) op dat gy niet en sondiget: ende indien yemant gesondigt heeft, wy hebben (*a*) eenen Voorsprake by den Vader, Jesum Christum den rechtveerdigen.

Door *deze dingen* bedoelt de Apostel, in het algemeen, den ganschen inhoud van dezen Briev, Kap. I: 4; byzonder evenwel heeft hy het oog, op het gene hy, in het vorige Kap., geschreven had, namelyk, dat God een licht zy van volmaekte heiligheid, zo dat Hy eenen eeuwigen afkeer hebbe, van alle zedelyke verkeerdheid; (Vergel. Kap. I: 5.) dat wy, wanneer wy in de duisternis der godloosheid, wandelen, met God gene gemeenschap hebben kunnen; (Vergel. Kap. I: 6, 7.) dat wy aensprakelyk zijn, voor onse zonden, welke wy vrywillig begaen. (Vergel. Kap. I: 8, 10. — Deze dingen had de Apostel, aen de Christenen, geschreven, *op dat zy niet zondigden*, om hun de verplichting

(*a*) 1 Tim. 2: 5. Hebr. 7: 25.

ting onder het oog te brengen, om zich, van zondigen, te onthouden; immers van voorbedachtelyk, en met vermaek, te zondigen. — Het *zondigen* is hier het zelvde, als Kap. I: 6, *in de duisternis te wandelen*, het hoogste van zijne blijdschap te zoeken, in den dienst der zonden, en in het opvolgen van zijne vleeschelyke begeerlykheden. (Vergel. Kap. I: 10.)

Deze Christenen moesten, derhalven, de leer van den Apostel, omtrent de reinigmakende kracht van CHRISTUS bloed, (Vergel. Kap. I: 7^{b}) en Gods genadige welwillenheid, om de zonden, op eene ootmoedige en gelovige belijdenis, te vergeven, (Vergel. Kap. I: 9,) niet misbruiken tot losbandigheid.

Maer ook, aen den anderen kant, wanneer zy eens gevallen waren, moesten zy niet wanhopig worden; maer zich bemoedigen, met de voorbidding van den Verlosser, en by Hem verzoening zoeken. Daerom wordt 'er bygevoegd, *en, indien iemand gezondigt heeft, wy hebben eenen Voorspraek, by den Vader*, JESUS CHRISTUS, *den rechtvaerdigen.*

Indien iemand, wie hy ook wezen mag, *gezondigt heeft*, dat is, volgens het beredeneerde by Kap. I: 10, niet slechts uit onkunde, zwakheid, en overyling, maer met voordacht, gezondigt, eene zware misdaed begaen heeft, en, voor eenigen tijd, tot den dienst der zonden, is wedergekeerd, *wy hebben eenen voorspraek by den Vader.* — Een *Voorspraek* is hier een Voorstander, een Pleitbezorger, een Verdediger van onse zaek. — Zulk eenen Voorspraek hebben wy, *by den Vader*, dat is, in tegenwoordigheid van God den Vader. (Vergel. Joh. I: 1.) — Deze Voorspraek is JESUS CHRISTUS. Hy is *by den Vader*, zittende, als verhoogde Middelaer, aen de rechtehand van zijnen eeuwigen Vader. (Vergel. Hebr. I: 3.) — Daer is Hy onse *Voorspraek*, daer bevoordert Hy onse belangen, daer bepleit Hy onse zaek, op grond van zijne verdiensten, daer vraegt Hy, voor ons, om vergeeving, zo menigmalen wy gezondigt hebben. (Vergel. Rom. VIII: 34.)

Dan het verdient zeer onse opmerking, dat deze Voorspraek beschreven worde, als de *rechtvaerdige.* — Dit

woord wordt, verſcheidene malen, van den Verlosſer, gebruikt, om daer door te kennen geven, dat Hy geheel onſchuldig en volſtrekt onzondig zy. Neemt men het, in dezen zin, dan heet onſe Verlosſer de *rechtvaerdige* of onzondige, om de Christenen te doen opmerken, dat deze Voorſpraek altoos aengenaem zy by zijnen Vader, en dat zijne voorbidding nimmer afgewezen worde. — Al zo liev evenwel zouden wy, door eenen *rechtvaerdigen*, verſtaen iemand, die eene goede en rechtvaerdige zaek voorſtaet, in tegenſtelling van eenen onrechtvaerdigen pleitbezorger, die eene kwade zaek zoekt te verdedigen. Immers JESUS CHRISTUS is, in dezen zin, een *rechtvaerdige Voorſpraek*; wanneer Hy onſe belangen bevoordert, by den Vader, en voor ons, wanneer wy gezondigt hebben, vergeving vraegt, bepleit Hy eene goede en rechtvaerdige zaek, naerdien Hy, als onſe plaetsvervangende Borg, de zonden volkomenlyk verzoent heeft. (Vergel. Kap. I: 7b.)

Eéne aenmerking hebben wy 'er nog by te voegen, zy is deze, dat wy het Griekſche woordeken, het welk de Onſen door *ende* hebben overgezet, lievst door *hoewel* vertalen zoude. Zo vinden wy het, by onſen Apostel zelven, in zijn Euangelie, Kap. XVII: 25, alwaer de Onſen het onvertaeld gelaten hebben: HOEWEL *de waereld u niet gekent heeft, heb ik u evenwel gekent.* — Volgens dit begrip, hangt de ganſche redeneering ongemeen wel te zamen, op deze wijs: *Mijne kinderkens, ik ſchrijv u deze dingen, op dat gy niet zondigt;* HOEWEL *wy, indien iemand gezondigt heeft, eenen Voorſpraek hebben by den Vader,* JESUS CHRISTUS, *den rechtvaerdigen.* Dan is het voorſtel zeer nadrukkelyk, en ongemeen geſchikt, om den Christenen onder het oog te brengen, dat zy de leer der verzoening, welke zo bemoedigende is, niet misbruiken moesten tot losbandigheid. De zakelyke zin is deze: „ Het „ is waer, het bloed van CHRISTUS, den Zoon van God, „ reinigt ons van alle zonden; (Vergel. Kap. I: 7b.) en Hy „ bidt voor ons, by zijnen Vader, om vergeving, wanneer „ iemand, tot eenige grove misdaed, vervallen is; maer „ deze bemoedigende leer moet men niet misbruiken, tot „ losbandigheid; daerom ſchrijv ik u dezen Briev, en by-

„ zon-

„ zonder de voorheen gemelde dingen, ten einde gy u „ wachten zoudt, van opzettelyke zonden, en althans niet „ wederkeeren, tot den dienst der zonden."

Ten betoge, dat de Voorbidding van den Verlosser altoos verhoord worde, wijst de Apostel vervolgens den grond aen, waer op zy gevestigd is, namelyk op de volmaekte verzoening, welke Hy heeft uitgewerkt, vs. 2.

2. **Ende hy**, die rechtvaerdige Voorspraek, welken wy, by den Vader, hebben, **is (*b*) een versoeninge voor onse sonden: ende niet alleen voor de onse, maer oock voor [*de sonden*] (*c*) der geheeler werelt.**

Het woord, door *verzoening* vertaeld, wordt, by de LXX, zeer gemeenzaem genomen, voor een zoenöffer, eene offerände ter verzoening van de zonden. (Vergel. Lev. VI: 6, 7. Num. V: 8. Ps. XLIX: 8. Ezech. XLIV: 27.) Nu is CHRISTUS eene *verzoening* of een zoenöffer, *voor onse zonden*, voor zo ver Hy zich, door zijn lijden en dood, tot een zoenöffer, in onse plaets, heeft opgeöffert, en, door dit opöfferen van zich zelven, eene volmaekte verzoening heeft te weeg gebracht. (Vergel. Kap. IV: 10. Hebr. X: 14. 2 Cor. V: 21.)

En niet alleen is CHRISTUS, in den gezegden zin, eene verzoening *voor de onse, maer ook voor de zonden der gehele waereld.* — De *gehele waereld* kan hier zekerlyk alle inwoners der waereld, hoofd voor hoofd, niet beteekenen: want de verzoening van CHRISTUS is, verre weg aen het meerder deel van het menschdom, tot op den huidigen dag, onbekend gebleven, en derhalven hebben zy daer van gene nuttigheid. Maer de *gehele waereld* beduidt hier de volgende eeuwen. „ CHRISTUS is eene verzoening voor de zonden, niet alleen „ van den Apostel en de gelovigen, die, in zijnen tijd, „ leevden, maer ook voor de zonden van alle menschen, „ die, geduurende den afloop der volgende eeuwen, ooit „ of ooit, in Hem geloven en zalig worden zullen."

(*b*) Rom. 3: 25. 2 Cor. 5: 18. Coloss. 1: 20. 1 Joh. 4: 10.
(*c*) Joh. 4: 42. 1 Joh. 4: 14.

De Verzoening dan van CHRISTUS is van eene algenoegzame en altoosduurende kracht, om dat zy, door het dierbaer bloed van Gods eigen Zoon, is te weeg gebracht; (Verg. Kap. I: 7.) en derhalven is zy een genoegzame grond van CHRISTUS voorbidding. (Vergel. vs. 1.)

Ondertusschen is het zeer vermoedelyk, dat de dwalingen der Gnostieken den Apostel aenleiding gegeven hebben, om 'er deze gewichtige aenmerking, welke den grondslag van het Euangelie uitmaekt, by te voegen. — Immers de verzoening was, met hunne wanbegrippen, geheel onbestaenbaer. Zy lochenden, dat CHRISTUS eene ware menschelyke natuur had aengenomen, zo dat Hy slechts de vertoning zou gemaekt hebben, van een mensch te zijn, zonder een waerachtig lichaem te bezitten; Hy zou maer, in schijn, en naer de verbeelding der menschen, geleden hebben en gestorven zijn. (Vergel. Kap. IV: 2, 3.) Iemand nu, die zulke ongerijmdheden beweert, kan niet nalaten, de verzoening van CHRISTUS te lochenen. — Deze is misschien ook de reden, dat de Apostel Kap. I: 7. zo uitdrukkelyk melding maekt van CHRISTUS bloed, om aen te tonen, dat Hy een waerächtig menschelyk lichaem, bestaende uit vleesch en bloed, hebbe aengenomen, en dat Hy Kap. I: 1-3. de gronden van zekerheid opgeve, waer uit het baerblijkelyk is, dat Gods Zoon, in het vleesch, verschenen zy, en alle die daden verricht hebbe, welke de Apostelen van Hem getuigen.

Denkelyk is 'er ook eene byzondere reden voor, waerom de Apostel spreke van de algenoegzame en altoosduurende kracht der verzoening, welke CHRISTUS heeft uitgewerkt; of schoon wy daer omtrent, door gebrek van de nodige berichten, omtrent alle de onderscheidene wanbegrippen der Gnostieken, niets naders bepalen kunnen.

D. Ein-

D. Eindelyk toont de Apostel, dat niemand een echt leerling van CHRISTUS *wezen kunne, ten zy, volgens zijne voorschrivten, heilig leve, vs.* 3-6.

α. De zaek wordt voorgesteld, vs. 3, *en*

β. Nader aengedrongen, vs. 4-6.

a. Om dat het gehoorzamen van CHRISTUS *voorschrivten, het echte kenmerk is van zijne oprechte leerlingen, vs.* 4, 5.

b. Om dat een leerling de voetstappen van zijnen Meester moet naervolgen, vs. 6.

Tot dit stuk, gaet de Apostel, naer zijne gewoonte, ongevoelig over. By gelegenheid, dat hy vs. 1, 2. gesproken had, van CHRISTUS volmaekte verzoening, en zijne daer op gegronde voorbidding, maekt hy melding, van de heilige geboden, welke Hy heeft voorgeschreven, om de verplichting der Christenen, tot eenen heiligen wandel, nader aen te dringen. — Immers, dat de Apostel, door HEM vs. 3. *hier aen kennen wy, dat wy* HEM *gekent hebben,* den Verlosser bedoele, is, uit het gansche beloop van zaken, allerblijkbaerst. Hy wordt vs. 5, van God, zijnen Vader, kennelyk onderscheiden, en vs. 6. wordt ons zijn gedrag, toen Hy onder de menschen verkeerde, ter naervolging aengeprezen.

3. Ende hier aen kennen wy, als op de proev, by ondervinding, en als een echt merkteeken, dat wy hem gekent hebben, so wy sijne geboden bewaren.

Wy *kennen*, zegt niet alleen wy weten, maer wy weten het met zekerheid, als iemand, die iets, by ondervinding, en na eene nauwkeurige waerneming, heeft leeren kennen. (Vergel. Joh. VI: 69. VII: 17. VIII: 28, 32. enz.) — *Hier aen kennen wy*, en weten wy als by de proev, dat wy HEM, den Verlosser namelyk *gekent hebben.* De Gnostieken gaven zeer hoog op, van hunne *kennis* en wetenschap, zo dat zy alle de zulken, die niet tot hun aenhang behoorden, met verächting, als weetnieten beschouwden en behandelden. Hier van daen noemden zy zich *Gnostieken*, dat is, betweeters, lieden, die, boven anderen, in kundigheden, uitmuntten.

Ondertusfchen hadden zy, omtrent den Perfoon van den Verlosfer, het oogmerk van zijne koomst in de waereld, zijne leer, en verrichtingen, zeer verkeerde en in de daed wangedrochtige denkbeelden, en zy beweerden zulke ongerijmdheden, welke recht gefchikt waren, om de zeden der menfchen volftrektelyk te bederven.

Geheel anders was het gelegen, met den Apostel, en die, by zijne leer, bleven volharden. *Wy hebben* (zegt hy) *Hem gekent*, dat is: „ wy hebben den Verlosfer recht leeren „ kennen, wy hebben zuivere begrippen, omtrent Hem, „ zijne leer, verrichtingen, en bedoeling; en dit is daer „ uit kenbaer, dat wy *zijne geboden bewaren*, dat wy zijne „ voorfchriften gehoorzamen, en ons, aen zijne wetten, „ onderwerpen."

De Gnostieken gaven zeer breed op, van hunne verlichte kennis en verhevene wetenfchap. Doch, in plaets van CHRISTUS geboden te bewaren, en zijne voorfchrivten te gehoorzamen, leidden zy niet alleen een losbandig leven, maer zy verfpreidden zelvs zulke ongerijmde beginfelen, welke, wanneer zy aengenomen werden niet konden nalaten, een allerfchromelykst bederv van zeden te weeg te brengen. Deze lieden maekten derhalven openbaer, dat zy, met alle hunne gewaende verlichting, gene rechte kennis hadden van den Verlosfer. Trouwens

4. (*d*) Die daer fegt, Ick kenne hem, die voorwendt, dat hy den Verlosfer heeft leeren kennen en meer verlicht is, dan andere menfchen, ende ondertusfchen fijne geboden niet en bewaert, maer, in plaets van zijne heilige voorfchrivten te gehoorzamen, in allerlei godloosheid losbandig henen leevt, en zelvs anderen zedenverwoestende beginfelen zoekt in te boezemen, die is een leugenaer. Hy betoont met zijn gedrag, allerduidelykst, dat hy zeer verkeerde begrippen heeft, omtrent, en genen den minften eerbied, voor den Verlosfer ende in dien leugenaer en is de waerheyt niet; hy beantwoordt ganfchelyk niet aen dat verdichte Æon, het welk de Gnostieken de WAERHEID noe-

(*d*) 1 Joh. 4: 20.

noemen, en welke hoedanigheid, by onsen Zaligmaker, toen Hy hier op aerde verkeerde, in nadruk heeft plaets gehad. (Vergel. Kap. I: 8.)

5. Maer so wie sijn woort bewaert, en zijne zedelyke voorschrivten gehoorzaemt, met eenen gezetten toeleg, om zijn gansche levenstrein, naer de heilige geboden van CHRISTUS, in te richten, in dien is waerlick de liefde Godts volmaeckt geworden: (*e*) hier aen kennen wy dat wy in hem zijn.

In dien is waerlyk de lievde Gods volmaekt geworden. — De *lievde Gods* is hier zekerlyk de lievde tot God, naerdien zy inkoomt als een bewijs, dat wy den Verlosser recht kennen, en zijne geboden bewaren. Deze lievde Gods kan in ons, hier op aerde, niet volmaekt worden, naerdien de heiligheid der meest gevoorderden nog zeer gebrekkig is. (Verg. Jac. III: 2.) De spreekwijs schijnt wederom ontleend te zijn, uit den spreektrant en de wanbegrippen der Gnostieken. Deze noemden zich *volmaakten*, gelijk, uit den Briev van BARNABAS, IRENÆUS en CLEMENS *den Alexandryner*, bekend is; zelvs beweerden zy, dat zy Gode gelijk waren, en dat het verzwakken van het lichaem, door allerlei ontuchtigheden, een middel ware, om de ziel te zuiveren, te volmaken, en Gode gelijk te maken.

„ De Gnostieken, (wil de Apostel zeggen) beroemen zich „ valschelyk, op hunne volmaektheid, en gelykvormigheid „ aen God, daer zy, in allerlei godloosheid, losbandig henen „ leven; deze roem is ydel en verwoest zich zelven; maer „ een waer Christen, die zich beyvert, om de voorschrivten van den Verlosser, in zijn gansche gedrag, te gehoorzamen, betoont, dat hy waerlyk lievde tot God hebbe, „ en mag in zo verre, in tegenstelling der Gnostieken, volmaekt genaemd worden."

Hier aen kennen wy, dat is, hier aen, aen het bewaren van CHRISTUS geboden, weten wy, met zekerheid, als aen een proevhoudend en onbedrieglyk kenmerk, *dat wy in hem zijn.* — *In Hem*, in den Verlosser, *te zijn*, of *te blijven*,

(*e*) Joh. 13: 35.

zegt, in den schrijvtrant van den Apostel, tot Hem te behoren, een Leerling en naervolger van Hem te zijn. Misschien is hier wederom een weerslag, op eenig wanbegrip der Gnostieken.

6. Die segt dat hy in hem blijft, en voorwendt, dat hy, tot de leerlingen en naervolgers van den Verlosser behoort; (*f*) die moet oock selve alsoo wandelen, gelijck hy gewandelt heeft, het voorbeeld van CHRISTUS naervolgen, en zich zo gedragen, als Hy zich, toen Hy onder de menschen verkeerde, gedragen heeft.

ג. *Wijders wekt de Apostel de Christenen op, tot onderlinge lievde, vs.* 7-11.

A. Hy laet eene aenmerking vooräfgaen, dat het gebod der lievde, het welk hy hun stondt aen te prijsen, geen nieuw voorschrivt ware, vs. 7, 8.

α. Het was een oud gebod, vs. 7.

β. Evenwel kon dit, in zeker opzicht, een nieuw *gebod genaemd worden, voor zo ver de vorige duisternis was opgeklaerd, vs.* 8.

B. Op deze aenmerking, grondt hy zijne vermaning, tot onderlinge lievde; uitvoerig aentonende, dat iemand, die zijnen broeder liev heeft, in het licht, maer die zijnen broeder haet, in de duisternis, wandele, vs. 9-11.

7. Broeders, ick en schrijve u (*g*) geen nieuw gebodt, maer een oudt gebodt, dat gy van den beginne gehadt hebt. Dit oudt gebodt is het woort dat gy van den beginne gehoort hebt.

Van welk een *gebod* spreekt hier de Apostel? Zommigen maken het betrekkelyk, tot het gene de Apostel, in het vorige, geschreven heeft, omtrent de verplichting der Christenen, om heilig te leven, de voorschrivten van CHRISTUS te gehoorzamen, en zijn voorbeeld naer te volgen. Onses erächtens evenwel heeft hy bepaeldelyk het oog, op het gebod, om de broederen liev te hebben. — Het beloop van

(*f*) Joh. 13: 15. 1 Petr. 2: 21. (*g*) 2 Joh. vs. 5.

van des Apostels redeneering ſchijnt te leeren, dat hy hier een nieuw ſtuk beginne; immers, wanneer men de zaek zo begrijpt, loopt de redeneering, vs. 7-11. zeer voegzaem en natuurlyk af. Daer te boven kon het niet in bedenking komen, of het voorſchrivt van eenen heiligen wandel een *nieuw gebod* ware; maer, volgens de wanbegrippen der Gnostieken, was de les, om de broederen liev te hebben, een nieuw gebod gelijk ons dadelyk nader blijken zal. Verder het gene de Apostel vs. 8. zegt, dat zijne leer, in zekere betrekking, een *nieuw* gebod genaemd is, verklaert de Heiland uitdrukkelyk van de onderlinge lievde, Joh. XIII: 34. Voeg 'er by, en dit ſchijnt ons de zaek volkomen te beſlisſen, dat de Apostel, in zijnen tweeden Briev vs. 5. juist op dezelvde wijs, over de lievde, ſpreke, zeggende; dat het voorſchrivt daer omtrent geen nieuw gebod zy, maer een gebod, het welk de Christenen, van den beginne, gehad hebben.

Met het oog derhalven, op de onderlinge lievde, zegt de Apostel: *Broeders, ik ſchrijv u geen nieuw gebod, maer een oud gebod, het welk gy van den beginne gehad hebt. Dit oud gebod is het woord, het welk gy van den beginne gehoort hebt.*

Zo veel mogen wy, in het gemeen, vastſtellen, dat 'er, ter dezer tijd, geſchil ware, over de lievde, en hare uitgeſtrektheid, en dat 'er zulken geweest zy, die beweerden, dat de lievde zich, maer tot zekere Perſonen, bepalen moest. — Het is bekend, dat de Joden de wet der lievde alleenlyk bepaelden, tot hunne volksgenoten, en alle andere menſchen veràchtten, hen beſchouwende, als zulken, die, van de Goddelyke gunst, voor altoos waren uitgeſloten. Hier van daen alle die twisten en verdeeldheden, in de Gemeenten, welke, uit Joden en Heidenen, waren te zamen geſteld. (Vergel. Matth. V: 43, 44.) — Meer byzonder evenwel ſchijnt ons het gehele beloop van dezen Briev, naer de wanbegrippen der Gnostieken, henen te wijzen. Deze lieden waren trotsch, op hunne gewaende *wetenſchap*, en verlichting, en beſchouwden andere Christenen, die niet van hunnen aenhang waren, met een oog van veràchting. Zelvs ſchijnen zy beweert te hebben, dat zy, als lieden van

eenen meer verhevenen rang, aen andere Christenen, als aen zulke menschen, die nog in de duisternis van onkunde verkeerden, (Vergel. vs. 9, 11,) gene lievde verschuldigd waren.

Uit deze veronderstelling, welke, door het gene wy van de Gnostieken vinden aengeteekend, genoegzaem bevestigd wordt, laet zich de geheele redeneering van den Apostel zeer wel verklaren. Zy schijnen beweert te hebben, dat de leer der Apostelen, volgens welke de Christenen alle menschen zelvs hunne vyanden, moesten lievhebben, een *nieuw* en te voren ongehoord *gebod* behelsde. — Dit wanbegrip wederlegt de Apostel. Het is als of hy zeide: „ wanneer ik u eene algemeene en onbepaelde „ lievde, tot alle menschen, byzonder tot uwe mede Chris- „ tenen, aenbeveel, *schrijv ik u geen nieuw gebod* voor; „ deze leer is niet nieuw, gelijk de Gnostieken voorwen- „ den; maer het is *een oud gebod*, *het welk gy van den* „ *beginne*, zo dra u het Euangelie verkondigd is, van de „ Apostelen *gehoord hebt*. Ter wederlegging van dit wan- „ begrip der Gnostieken, heb ik niets anders nodig, dan „ my, op uw eigen geweten, te beroepen. Dit *oud ge-* „ *bod is het woord*, *dat*, en de leer, welke *gy van den* „ *beginne*, zo dra het Euangelie tot u gekomen is, uit den „ mond der Apostelen, *gehoort hebt*."

8. Wederom evenwel, en in een ander opzicht, schrijve ick u, in dit geval, (*h*) een nieuw gebodt: 't gene waerachtig is in hem, zy oock in u [*waerachtig*]: want de duysternisse gaet voorby, ende het waerachtige licht schijnt nu.

Het Grieksche woord, door *wederom* vertaeld, beteekent hier, *aen den anderen kant*, *in een ander opzicht*. (Vergel. Matth. IV: 7.) — Het Euangelisch voorschrivt, het welk eene algemeene broederlievde vordert, is een oud gebod, (Vergel. vs. 7;) maer evenwel, aen den anderen kant, en in zeker opzicht, is het *een nieuw gebod*; deels, voor zo ver het een vernieuwd gebod is, het welk, door de valsche

(*h*) Joh. 13: 34. ende 15: 12.

ſche verklaring der Joodſche Schrivtgeleerden, ook zelvs by dat volk, aen het welk Gods woorden waren toevertrouwd, bykans geheel in vergetelheid gekomen waren; deels voor zo verre, het door het uitmuntend voorbeeld van den Verlosſer, in zijne verkeering onder de menſchen, eenen nieuwen aendrang gekregen heeft; deels, om dat het altoos nieuw is, en de verplichting daer toe nimmer kan ophouden of verminderen. (Vergel. Joh. XIII: 34.)

De Apostel zelvs voegt 'er eene reden by, om welke dit voorſchrivt, in zeker opzicht, een *nieuw* gebod kan genaemd worden; *het gene waeràchtig is in Hem, zy ook in u* (*waeràchtig*) *want de duisternis gaet voorby, en het waeràchtig licht ſchijnt nu.* — De zaek zal veel duidelyker zijn, wanneer wy het dus vertalen: *voor zo verre het, ten aenzien van Hem, en ten aenzien van u lieden, waer is dat de duisternis verdwenen is, en het waeràchtig licht thans ſchijnt.* Het woordeken, het welk de Onſen door *in* vertaelt hebben, *in Hem en in u*, beteekent hier, *ten aenzien van, met betrekking* tot Hem en u, even als Joh. IV: 37. Rom. XI: 2. Phil. I: 30.

De *duisternis* is hier zekerlyk een zinbeeld van onkunde, en het *licht* van kennis. De ſpreekwijzen zijn wederom ontleend, van de Gnostieken, die zich beroemden, dat zy het *waeràchtig licht* van opgehelderde kennis bezaten, en dat alle andere Christenen, die niet tot hunnen aenhang behoorden, in de *duisternis* verkeerden. Daerentegen leert de Apostel, dat de duisternis der onkunde, voor de Christenen, door het Euangelie, *verdwenen* was, en dat het *waeràchtig licht*, der ware kennis, welke in de daed zodanig was, thans onder hen allerduidelykst ſcheen. — Nu is in zo ver het voorſchrivt der lievde een *nieuw gebod*; het bevel, het welk God daer omtrent, zelvs door de Wet der natuur gegeven had, was, door de *duisternis* van onkunde, in welke alle volken gewandelt hadden, geheel in vergetelheid geraekt; maer by het opgaen van het *waeràchtig licht* der kennis, geheel onderſcheiden van die valsch genaemde wetenſchap, op welke de Gnostieken zich beroemden: door de prediking van het Euangelie, was dit oude gebod vernieuwd,

op nieuws en duidelyk bekend gemaekt, en, met nieuwe drangredenen, aengebonden.

De duisternis van onkunde was nu verdwenen, en het waerächtig licht der kennis scheen nu, en *ten aenzien van Hem*, van den Verlosser, die dit licht, eerst in eigen Persoon, en daer na door zijne Apostelen, in de prediking van het Euangelie verspreidt had, (Vergel. 2 Tim. I: 10. Hebr. II: 4.) en *met betrekking tot* de Christenen, aen welken JOANNES dezen Briev schreev, die, met dat licht, bestraeld waren.

9. Die segt dat hy in het licht is, ende sijnen broeder haet, die voorwendt, dat hy eene meer dan gemene verlichting ontvangen heeft, en gene lievde heeft tot zijnen medemensch, zelvs niet tot zijnen medechristen, die van hem, in begrippen, verschilt; gelijk het zo gesteld is, met de Gnostieken; die is, hoe zeer hy zich, op eene valsch genaemde wetenschap, beroemen moge, in de duysternisse van onkunde tot nogh toe.

10. (*i*) Die daer en tegen sijnen broeder, volgens het allerduidelykst voorschrivt van het Euangelie, lief heeft, (*k*) blijft in het licht, en betoont, dat hy de ware wetenschap bezit; ende geen ergernisse en is in hem.

Blijven zegt hier eenvouwig wonen, ergens te zijn en zijn verblijv te houden. (Vergel. Joh. I: 38.) *In het licht te blijven*, beteekent derhalven in het licht te wonen, in het licht te zijn, door het licht bestraeld te worden.

Er is gene ergernis in hem, die zijnen broeder liev heeft. Het kan te kennen geven, dat zodanig een gene ergernis geve, gelijk de Gnostieken deden. — Alzo liev evenwel zouden wy het woord, door *ergernis* vertaeld, in den eigenlyken zin nemen, voor eenen steen of andere hinderpael, aen welken men, op den weg gaende, zijnen voet stoot; zo gebruiken het de LXX, Lev. IX. 14. Deze beteekenis schijnt het verband van zaken te vorderen, daer de Apostel zo even gesproken heeft, van in de duisternis te zijn, en in het licht te wonen. (Vergel. vs. 9, 10ᵃ.) Nu, iemand, die

(*i*) 1 Joh. 3: 14. (*k*) Joh. 12: 35.

die in de duisternis wandelt, loopt geduurig gevaer, van zijnen voet te ſtoten, maer die in het licht woont, ziet alle de voorwerpen, welke hem zouden kunnen verhinderen. — In deze toeſpeling, wil de Apostel zeggen: „ *in hem*, dat „ is, ten aenzien van hem, (Vergel. vs. 8,) die namelyk „ zijnen broeder liev heeft, is geen aenſtoot of hinderpael; „ 'er is niets, het welk hem verhindert, van in ware kennis „ en deugd toe te nemen; daer de Gnostieken, vermits zy, „ in de duisternis van onkunde, wandelen, voor allerlei dwa- „ lingen bloot ſtaen, en gevaer lopen, van, tot allerlei „ boosheden, welke, uit de lievdeloosheid, voortvloeien, „ te vervallen."

11. Maer die ſijnen broeder haet, wat hy dan ook, van zijne verlichting, moge voorwenden, is in de duyſterniſſe van onkunde, ende wandelt in de duyſterniſſe; hy betoont, met zijn ganſche gedrag, dat hy, van de ware wetenſchap, geheel verſtoken is, ende en weet niet waer hy henen gaet, of waer hy zijne voeten zet, zo dat hy geduurig gevaer lope, van zich te ſtoten: want de duyſterniſſe van onkunde heeft, met alle zijne gewaende verlichting, ſijne oogen verblindt.

3. *De Apostel voegt 'er eene afmaning by, tegen de lievde tot de waereld, vs.* 12-17.

A. *Vooräf gaet eene voorreden, vs.* 12-14.

Men zou deze voorreden kunnen aenmerken, als eene algemene waerſchouwing, tegen de dwalingen en verleidingen van dien tijd, zo dat zy een afzonderlyk ſtuk uitmake, het welk geheel op zich zelve ſtaet. Alzo liev evenwel zouden wy het gene de Apostel ſchrijvt vs. 12-14, als eene voorreden, beſchouwen, tot de volgende afmaning, tegen de lievde tot de waereld, vs. 15-17; zo dat die voorreden tevens verſcheidene drangreden behelſe, om de afmaning nader aen te binden. — Buiten allen twijffel zijn 'er, in de toenmalige tijdsömſtandigheden, vooräl in de zonderlinge wanbegrippen der Gnostieken, redenen geweest tot het doen van die afmaning, en om 'er de voorreden vs. 12-14. by te voegen,

of schoon wy dezelve, uit gebrek van berichten, niet bepalen kunnen.

De voorreden raekt

A. De Christenen in het gemeen, vs. 12.
B. Onderscheidene personen in het byzonder, vs. 13, 14.
α. Dit stuk wordt voorgesteld, vs. 13.
a. Ten aenzien van Vaders, vs. 13ᵃ.
b. Ten opzichte van jongelingen, vs. 13ᵇ.
c. Met betrekking tot kinderen, vs. 13ᶜ.
β. Nog eens, ten aenzien van de Vaders en de jongelingen, met andere woorden, herhaeld, vs. 14.

12. (*l*) Ick schrijve u, kinderkens, want de sonden zijn u vergeven om sijns naems wille.

Door de *kinderkens*, verstaet de Apostel alle de Christenen *in het gemeen*, aen welken deze Briev geschreven is. Hy bedient zich van dezelvde benaming, als vs. 1, om daer door de Vaderlyke lievde uit te drukken, welke hy hun toedroeg. Vs. 13ᶜ. spreekt hy ook van *kinderen*, maer met een ander Grieksch woord, het welk jonge kinderen beteekent, in onderscheiding van Vaders, en jongelingen. (Vergel. vs. 13ᵃ, ᵇ.)

Ik schrijv u, kinderkens, dat is, onses erächtens: „ ik „ schrijv u de volgende afmaning, tegen de lievde der wae„ reld, voor, *naerdien de zonden u vergeven zijn*; (Vergel. „ Kap. I: 9,) *om zijnes naems wil*, dat is, om des Verlos„ sers wil, op grond van zijn reinigmakend bloed, en alge„ noegzame verdiensten." (Vergel. Kap. I: 7ᵇ, Joh. I: 12. XX: 31.) Waren nu dezen Christenen de zonden vergeven, dan moest de lievde van God en CHRISTUS hen dringen, om de waereld niet liev te hebben, naerdien de lievde tot God, met de lievde tot de waereld, volstrekt onbestaenbaer is, vs. 15.

13 Ick schrijve u, vaders, want gy hebt [*hem*] gekent, die van den beginne is. Ick schrijve u, jon-

(*l*) Luc. 24: 47. Hand. 4: 12. ende 13: 38.

jongelingen, want gy hebt den boosen overwonnen. Ick schrijve u, kinderen, want gy hebt den Vader gekent.

De Apostel spreekt hier onderscheidenlyk, van *Vaders*, *jongelingen*, en *kinderen*. — Gemeenlyk verklaert men het, van de verschillende trappen des genade levens, zo dat *Vaders* zijn ver gevoorderde Christenen, *jongelingen*, die reeds eenige sterkte, in het geestelyk leven, verkregen hebben, en *kinders*, zwakke nieuwlingen in de genade. — Anderen zijn, met onse Randschrijvers, van oordeel, dat de Apostel, in eenen eigenlyken zin, het oog hebbe, op menschen van onderscheidenen ouderdom; op oude lieden, die meermalen *Vaders* genaemd worden, op *jongelingen*, die, in den bloei van hunne jaren, zijn, en op *kinderen*. — Alzo liev zouden wy denken, dat de Apostel zie, op den langeren of korteren tijd, geduurende welken deze Christenen belijdenis van het Euangelie gedaen hadden, en dan willen wy de eerste opvatting niet geheel uitsluiten. — *Vaders* zullen dan Christenen zijn, die, reeds zedert eenen geruimen tijd, belijdenis van het Euangelie gedaen, en teveus meerendeels grote voorderingen gemaekt hadden, in de genade; *die van den beginne*, dat is, aenstonds, zo drae het Euangelie, in hunne landstreken, gepredikt was, *gekent hadden*. — *Jongelingen* of lieden, die in de kracht van hunnen leevtijd zijn, (Verg. Marc. XIV: 51. Hand. V: 10.) zijn de zulken, die, met opzicht tot hun Christendom mannelyke jaren bereikt hadden; die, wel niet van den beginne, maer evenwel reeds zedert eenen geruimen tijd, tot het Christendom bekeerd, en meerendeels, in kennis en Godsvrucht vry wat toegenomen waren. — *Kinders* zijn jonge Christenen, die eerst nieuwlings het Euangelie omhelst en nog zachte spijs van duidelyke onderrichting, in de eerste beginselen van het Christendom, nodig hadden.

Deze opvatting, menen wy, wordt, door het gene de Apostel, van de Vaders, de Jongelingen, en kinders, vervolgens getuigt, allerduidelykst bevestigd.

Ten aenzien van de eersten, zegt de Apostel; *ik schrijv u, Vaders*, dat is, ik schrijv u de volgende afmaning, tegen

de lievde der waereld, voor: *want gy hebt Hem gekent, die van den beginne is.* — Volgens deze lezing en vertaling, is de zin: „ *want gy hebt Hem, die van den beginne is*, name„ lyk den Zoon van God, die van alle eeuwigheid bestaen „ heeft, als den zodanigen gekent, gelovig erkent, en aen„ genomen." Maer, tegen deze opvatting, heb ik eene bedenking, welke my toeschijnt, zeer gewichtig te zijn, dat namelyk de uitdrukking *van den beginne*, met gene mogelykheid, de eeuwigheid beteekenen kunne; de Apostel zegt niet, *die*, IN *den beginne*, was, en reeds bestondt, by de eerste wording van alle eindige dingen, gelijk Joh. I: 1, maer VAN *den beginne.* Men vergelyke het gene wy, by Kap. I: 1. hebben aengeteekent. De hemelen zijn *van den beginne*, voor zo ver zy het, eerst van alle eindige dingen, geschapen zijn; maer Hy, die, van eeuwigheid tot eeuwigheid, God is, kan niet gezegd worden, van den beginne te zijn. Ook kan ik, volgens deze opvatting, in dit voorstel gene drangreden vinden, om de waereld niet liev te hebben.

Ik hel daerom over, tot de gissing, dat de Apostel geschreven hebbe, niet τον maer αυτον, *gy hebt Hem gekent, van den beginne.* Dan is de mening deze: „ *gy hebt Hem*, „ den Zoon van God, die in het vleesch gekomen is, om „ ons, door zijn bloed, te reinigen van alle zonden, reeds „ *van den beginne*, zo drae het Euangelie, in uwe landstre„ ken, gepredikt is, *gekent*, als den zodanigen erkent, en „ gelovig aengenomen. Gy zijt derhalven oude Christenen, „ en geenszins nieuwlingen. Hoe schandelyk zou het der„ halven zijn, dat gy u nu nog verleiden liet, om de wae„ reld liev te hebben?" — Deze uitlegging schijnt zich ook daer door aen te prijzen, dat zy eenvouwig, duidelyk, en overëenkoomstig het verband van zaken is.

Met opzicht tot de tweede zoort, zegt de Apostel: *ik schrijv u, jongelingen, want gy hebt den bosen overwonnen.* — De *bose* is hier zekerlyk de overste der afgevallene Engelen; (Vergel. Kap. V: 11,) die Kap. III: 8. de duivel genaemd wordt. Zeer waerschijnlyk verzet zich de Apostel wederom, tegen de dwalingen der Gnostieken, die beweerden, dat de wae-

waereld, niet door den eeuwigen God zelven, geschapen was, maer door een uitvloeisel uit de Godheid; dezen Schepper der waereld noemden zy den *Demiourgos*, en leerden, dat hy de oorzaek ware van alle kwaed. Dit ongerijmde wanbegrip verwerpt de Apostel, en leert, dat het werktuig, het welk het kwaed in de waereld heeft te weeg gebracht, de duivel zy, het hoofd der afgevallene Engelen, die den naem van den *bosen* by uitnemenheid verdient, om dat hy de grootste en boosäertigste vyand is van het menschelyk geslacht.

Dezen *bosen* hadden de gemelde jongelingen *overwonnen*, door de Goddelyke kracht namelyk, welke hen ondersteunde. (Vergel. Kap. IV: 4.) — De Gnostieken leerden, dat de *Demiourgos* niet kon overwonnen worden, om dat hy het stof, het welk de oorzaek van het zedelyk kwaed wezen zoude, had voortgebracht. Maer de Apostel verzekerde, dat de gemelde jongelingen den bosen, den waren Demiourgos, overwonnen hadden; wel niet volkomen, maer zy waren 'er aen bezig en aenmerkelyk in gevoorderd. — Nu is de bose de God dezer eeuw, die de zinnen der menschen, door de vergangelyke dingen dezer waereld, verblindt, om hen, van het Euangelie, afkeerig te maken. (Verg. 2 Cor. IV: 3, 4.) Derhalven zouden zy zeer onbedachtzaem handelen, en zelvs hunnen boosäertigsten vyand in de hand werken, wanneer zy zich verleiden lieten, om de waereld liev te hebben.

Met betrekking tot de laetste zoort, is het: *ik schrijv u, kinders, want gy hebt den Vader gekent.* — Deze jonge Christenen, die eerst onlangs belijdenis deden van het Christendom, hadden *den Vader gekent.* Zy hadden den eeuwigen Vader van den Verlosser leeren kennen, als hunnen Vader, die hun eene tedere lievde toedroeg, en voor hen zorgde, zo dat zy, in alle noden en bezwaren, met vrymoedigheid, tot Hem de toevlucht nemen konde. (Vergel. Kap. III: 1.) — Met recht derhalven vermaende de Apostel deze jonge Christenen, die nog niet zeer bestand waren, tegen de lievde tot de waereld. Trouwens wilden zy doen blijken, dat zy waren eerbied hadden, voor hunnen hemelschen Vader, dan moesten zy de waereld niet liev hebben, daer

de lievde tot God, met de lievde tot de waereld, niet be-staen kan. (Vergel. vs. 15.)

14. Ick hebbe u geschreven, vaders, want gy hebt [*hem*] gekent, die van den beginne is. Ick hebbe u geschreven, jongelingen, want gy zijt sterck, ende het woort Godts blijft in u, ende gy hebt den boosen overwonnen.

Vooräf hebben wy drie dingen op te merken.

Voorëerst, dat de Apostel hier, by herhaling, zijne tael wende, tot de *Vaders* en de *jongelingen*, maer, van de *kinderen*, spreckt hy niet. Dezen, mag men denken, stonden het meest bloot voor de verleiding, en hadden derhalven meest van allen nodig, dat zy, door krachtige drangredenen, gewaerschouwd wierden. Dan wy willen liever onse onkunde belijden, dan onvoldoende gissingen opgeven, omtrent de reden van deze handelwijs.

Vervolgens merke men op, dat de Apostel hier niet zegge, gelijk vs. 13. *ik schrijv u*, maer *ik heb u geschreven*. Hier uit willen zommigen besluiten, dat de Apostel reeds, voor dezen Briev, aen die Christenen geschreven had. Dan hoe zeer wy, in dit begrip op zich zelven, niets verwerpelyks vinden, daer 'er meer Brieven der Apostelen, welke niet, tot een algemeen en altoosduurend gebruik der Kerke, geschreven waren, zijn verloren geraekt; (Vergel. onse aenteekening by 2 Petr. III: 15, 16.) zien wy evenwel ganschelyk gene redenen, voor deze verönderstelling. Immers, behalven dat men het, naer het tael eigen van het Grieksch, zeer wel zou kunnen overzetten: „ gelijk ik u zo even ge- „ schreven heb, gae ik nu voort, met u te schrijven," heeft de Apostel beide de uitdrukkingen, *ik schrijv en ik heb geschreven*, met elkanderen, verwisselt. (Vergel. Kap. I: 4. II: 1, 21, 26. V: 13)

Wy hebben 'er nog eene derde aenmerking by te voegen, dat namelyk de Apostel hier, omtrent de Vaders, woordelyk het zelve getuige, als vs. 13^a, maer omtrent de jongelingen gebruikt hy nu geheel andere bewoordingen, dan vs. 13^b. — Omtrent de reden van deze handelwijs, moeten wy wederom onse onkunde belijden. Wanneer wy meer wisten, van den toe-

toeſtand dezer Christenen in dien tijd, en vooräl van de drogredenen der verleideren, zouden wy, omtrent het een en ander, iets naders bepalen kunnen.

Het gene de Apostel van de Vaders getuigt; *ik heb u geſchreven, Vaders, want gy hebt (Hem) gekent, die van den beginne is*, heeft gene nadere opheldering nodig; men vergelyke onſe aenteekeningen, by vs. 13ª. Wy lezen en vertalen wederom: ,, *ik heb u geſchreven*, *Vaders*, en ſchrijv ,, het nog eens, by herhaling, *want gy hebt Hem*, den Zoon ,, van God, *van den beginne*, zo drae u het Euangelie ge- ,, predikt is, *gekent*, en, als den zodanigen, gelovig aen- ,, genomen.''

Met betrekking tot de zulken, die, reeds eenen geruimen tijd, Christenen geweest waren, zegt de Apostel: *ik heb u geſchreven*, jongelingen, *want gy zijt ſterk, en het woord Gods blijvt in u, en gy hebt den boſen overwonnen.* — De laetſte uitſpraek, *gy hebt den boſen overwonnen*, hebben wy reeds by vs. 13ᵇ. opgeheldert. — Voorts waren deze jongelingen *ſterk*, gelijk, aen lieden van mannelyke jaren, eigen is. Zy werden, door de Goddelyke kracht, onderſteund; (Vergel. Kap. IV: 4.) dit hadden zy aenvangelyk betoont, door het *overwinnen van den boſen*, en moesten zich daerom geduurig wapenen, tegen alles, wat hen, tot de lievde der waereld, verleiden konde. — Ook *bleev het woord van God*, het welk de lievde tot de waereld uitdrukkelyk afkeurt, *in hen*. Het woord van God *woonde* in hen, en huisvestte, in hunne harten. (Vergel. vs. 10.) Wy zouden zeggen: ,, zy ,, gedachten geduurig, aen het woord van God, en beyver- ,, den zich, om zijne geboden te gehoorzamen.'' (Vergel. Joh. V: 38. XV: 9.) Maer, met zulk eene denk- en handelwijs, was de lievde tot de waereld, geheel onbeſtaenbaer.

B. *Op deze voorreden, volgt de afmaning, tegen de lievde der waereld, zelve, vs. 15-17.*

A. De afmaning wordt voorgesteld, vs. 15ª, en

B. Nader aengedrongen, vs. 15ᵇ-17.

α. Om dat de lievde tot de waereld, met de lievde tot God, strijdig is, vs. 15ᵇ, 16.

a. Deze stelling vinden wy vs. 15ᵇ, en

b. Het betoog daer van, vs. 16.

β. Om dat de waereld, met alles, wat zy heeft en geven kan, vergangelyk is vs. 17.

15. (*m*) En hebt de werelt niet lief, noch 't gene in de werelt is: (*n*) so yemant de werelt lief heeft, de liefde des Vaders en is niet in hem.

De waereld en het gene in de waereld is, zijn alle zinlyke dingen, in welke waereldsgezinde menschen het hoogste van hunne blijdschap zoeken. Deze dingen moeten de Christenen *niet liev hebben*, dat is, niet hartelyk liev hebben. Alle lievde tot de waereld, en de zinnelyke dingen, is niet ongeöorloovd; anders zou niemand zijne tijdelyke belangen bevoorderen, en de maetschappy der menschen niet bestaen kunnen. Maer de Apostel veröordeelt eene sterke lievde, tot de waereld, eene gehechtheid aen de zinnelyke dingen; zo dat men daer in meer belang stelle, dan in de gunst van God, en in het heil van den Verlosser. (Verg. vs. 15.) — Het woord *liev hebben* is hier van nadruk, en beteekent eene sterke en uitsluitende lievde, waer door men eenen persoon of zaek hartelyk bemint, en schat, boven alle andere personen of zaken. (Vergel. Joh. XXI: 16.)

Nu is de drangreden van zelvs klaer: *zo iemand de waereld liev heeft, de lievde des Vaders is niet in hem.* Trouwens wanneer iemand de waereld, en de zinnelyke dingen, als zijn hoogste goed, bemint, en boven alles waerdeert, kan de lievde tot God, als eenen lievderijken Vader, die het ware hoogste goed is, en, boven alles, moet bemind worden, by hem onmogelyk plaets hebben.

16. Want

(*m*) Rom. 12: 2. (*n*) Gal. 1: 10. Jac. 4: 4.

16. Want al dat in de werelt is, alles wat de waereld heeft en geven kan, alles wat de waereldsgezinde menschen verlangen en najagen, [*namelick*] de begeerlickheyt des vleeschs, ende de begeerlickheyt der oogen, ende de grootschheyt des levens, en is niet uyt den Vader, maer is uyt de werelt.

De Apostel brengt alle zinlyke dingen, aen welke waereldsgezinde menschen hunne harten vasthechtten, tot drie hoofdbyzonderheden, *de begeerlykheid des vleeschs, en de begeerlykheid der oogen, en de grootschheid des levens.*

Het *vleesch* beteekent zeer gemeenzaem onsen verdorvenen aert. (Vergel. Joh. III: 6.) De begeerlykheid des vleeschs kan derhalven, in het gemeen, alle zondige lusten aenduiden, welke haren oorsprong hebben, in onse verdorvenen aert. Maer vermits 'er onderscheidenlyk gesproken wordt, van drieërlei begeerlykheid, hebben wy door de *begeerlykheid des vleeschs* meer byzonder te verstaen de vleeschelyke lusten, de begeerte naer brasseryen en wijnsuiperyen, byzonder naer wellust, naer alles wat den smaek en het gevoel streelen kan. — De *begeerlykheid der oogen* is de neiging naer alles, wat het gezicht vermaken kan, byzonder schatten en aerdsche kostbaerheden. — De *grootschheid dezes levens* is de eerzucht, de neiging naer al dat gene, het welk de trotschheid kan verzadigen.

Er is, die menen, dat 'er, in het opnoemen van deze drieërlei begeerlykheid, een weerslag ligt, op de drieërlei zoort van Christenen, welke de Apostel vs. 13, 14. beschreven heeft. Hy zou spreken, van de *begeerlykheid des vleeschs*, of de neiging tot wellust, met opzicht tot *kinderen*, om dat deze, voor die begeerlykheid, meest vatbaer zijn; van de *begeerlykheid der oogen*, of de gierigheid en zucht tot aerdsche rijkdommen, om dat de *Vaders* en oude lieden daer toe dikwerv overhellen; en van de *grootschheid dezes levens*, of de eerzucht, om dat de jongelingen, lieden van middelbare jaren, daer voor meest bloot liggen. Maer deze spitsvindigheid schijnt ons al te ver gezocht. Ook houdt de Apostel eene andere orde, in het opnoemen der gemelde begeerlykheden. — De Apostel brengt alle begeerlykheden der wae-

reldfche en zinnelyke dingen, tot deze drie hoofdzoorten, om dat zy de gemeenfte zijn, en het fterkst werken.

Deze begeerlykheid, zegt hy, *is niet uit den Vader, maer uit de waereld.* — De fpreekwijzen moeten, uit den fchrijvtrant, die onfen Apostel byzonder eigen is, verklaerd worden; hy fpreekt dikwijls van *uit God* te zijn, in zijn Euangelie, Kap. VII: 17. VIII: 47. in dezen Briev Kap. III: 10. IV: 4, 6. V: 19, en in den derden Briev vs. 11: van *uit* den duivel te zijn, in het Euangelie, Kap. VIII: 44. in dezen Briev, Kap. III: 8: van *uit* de waereld te zijn, in het Euangelie, Kap. XV: 14. XVII: 14, en nog eens in dezen Briev, Kap. IV: 5. — Wanneer men nu alle deze fpreekwijzen, met elkanderen, vergelykt, zal men bevinden, dat *uit God*, of *uit den Vader te zijn*, te kennen geve, even eens gezind te zijn, als God, het voorbeeld der Goddelyke volmaektheden naer te volgen, aen God gelijk te zijn; zo als *uit den duivel te zijn* beteekent, even eens gezind te zijn, als de duivel, de boosheid van den duivel naer te volgen, den duivel gelijk te zijn.

De uitfpraek derhalven, de gemelde begeerlykheid is, *niet uit den Vader, maer uit de waereld*, koomt, in den zakelyken zin, hier op neder: „ iemand, die zich aen de gemelde begeerlykheid verflaevt, en, in het genot der zinnelyke dingen, welke de waereld oplevert, het hoogfte van zijne blijdfchap zoekt; betoont, wat hy ook van zijne verlichting, en gelykheid aen God, moge voorwenden, dat hy, niet aen God den heiligen Vader, maer aen de verdwaesde waereldlingen, aen de waereld, welke geheel in het bofe ligt, gelykformig zy."

17. (*o*) Ende hoe dwaes is het, in het genot der zinnelyke dingen, zijn hoogfte goed te zoeken? Immers de werelt, met alles, wat zy heeft en geven kan, gaet voorby, is onbeftendig en vergangelyk; ende even zo is het gelegen, met hare begeerlickheyt, met alle de zinlyke dingen en genoegens, naer welke zich de begeerlykheid der bofe menfchen

(*o*) Pf. 90: 10. Jef. 40: 6. 1 Cor. 7: 31. Jac. 1: 10. ende 4: 14. 1 Petr. 1: 24.

ſchen uitſtrekt; maer die den wille Godts doet, zo als dezelve, in het Euangelie, is voorgeſchreven, blijft in der eeuwigheyt, en zijn wezenlyk geluk zal nimmer eindigen.

Het wijst zich van zelvs, dat de *begeerlykheid* hier de voorwerpen der begeerlykheid beteekene.

¶. *Wijders waerſchouwt de Apostel, tegen zeer gevaerlyke verleiders, die, uit het midden der Christenen, waren voortgekomen, vs.* 18-27.

A. *Eerst ſtelt hy den Christenen de zorgelykheid der tijden voor, welke zy beleevden, benevens het gevaer der verleiding, waer aen zy waren blootgeſteld, vs.* 18, 19.

A. Hy toont de zorgelykheid van den tijd aen, welken zy beleevden, vs. 18.

B. Hy beſchrijvt de verleiders, die, uit hun midden, waren opgeſtaen, vs. 19.

B. *Hy waerſchouwt, tegen deze verleiders, en hunne verdervelyke wanbegrippen, vs.* 20-23.

A. Zy waren genoegzaem, in de leer der waerheid, onderwezen, en moesten daerom by dezelve blijven, vs. 20, 21.

B. De verleiders zochten de allerſchadelykſte wanbegrippen voort te planten, welke, met de leer van het Euangelie, vierkant ſtrijdig waren, en het wezen van het Christendom verwoestten, vs. 22, 23.

C. *Hy vermaent hen, om, by de zuivere leer van het Euangelie, te blijven, als zijnde de rechte weg, om het eeuwig leven te erlangen, vs.* 24, 25.

D. *Hy toont de noodzakelykheid van deze waerſchouwing aen, vs.* 26, *en*

E. *Dringt dezelve nog eens aen, uit aenmerking, dat zy, in de leer der waerheid, grondig onderwezen, en verplicht waren, om daer by te blijven, vs.* 27.

18. Kinderkens, het is de laetſte ure: (*p*) ende gelijck gy gehoort hebt dat de Antichriſt komt,

(*p*) Matth. 24: 5. 2 Theſſ. 2: 3.

[*soo*] zijn oock nu vele Antichriſten geworden: waer uyt wy kennen dat het de laetſte ure is.

Het is de laetſte uur. Eigenlyk ſtaet 'er, zonder vingerwijs, *het is eene laetſte uur.* — Men heeft zeer verſchillende wegen ingeſlagen, om aen te wijzen, in welken zin, en in hoe verre, de tijd, welken de Christenen thans beleevden, een *laetſte uur* konde genaemd worden. Wy voegen ons, by de zulken, die het vertalen, het is een *zeer gevaerlyk uur*, een allerzorglykſte tijd. Deze opvatting wordt kennelyk bevestigd, door het gehele verband van zaken, daer de Apostel bezig is, om den Christenen het gevaer onder het oog te brengen, het welk zy liepen, van valſche Leeraers, die hen, tot de allerverdervelykſte dwalingen, zochten te verleiden.

Evenwel kon hun dit gevaer, niet onverwachtst, overkomen; *zy hadden gehoort*, van de Apostelen namelyk, die onder hen gepredikt hadden, dat *de Antichrist koomt*, dat is, binnen korten, komen zoude, en het gene de Apostelen voorſpelt hadden, was, in dezen tijd, werkelyk vervuld; 'er waren nu reeds *vele Antichristen geworden*, en opgeſtaen.

Eerst ſpreekt de Apostel, in eenen verzamelenden zin, van *den Antichrist*, en vervolgens, in het meervouwig getal, van *vele Antichristen.* Het Griekſche woord beteekent zulken, die zich, tegen CHRISTUS aenkantten, vyanden en tegenſtanders van CHRISTUS, die de menſchen zoeken te verleiden, tot zulke dwalingen, welke, met de leer van CHRISTUS, en de belangen van zijn Koningrijk, vierkant ſtrijdig zijn. (Vergel. vs. 22. Kap. IV: 3. 2 Joh. 7.) — Er is by ons geen twijffel aen, of de Apostel heeft het oog, op de Gnostieken, die, in den gezegden zin, met het hoogſte recht, *Antichristen* mogten genaemd worden, gelijk, uit het gene wy, omtrent deze dwaelgeesten, reeds hebben opgemerkt, en, uit het vervolg, genoegzaem blijken zal. — De koomst van deze Antichristen hadden de Apostelen voorſpelt, byzonder PAULUS, vooräl in de Brieven aen TIMOTHEUS, en thans waren zy werkelyk opgeſtaen.

Waer uit wy kennen, zegt de Apostel, dat is, by ondervinding weten, (Vergel. Joh. VI: 69. VII: 17. VIII: 28, 32. XIV:

XIV: 9, 20. XVII: 7, 8.) *dat het de laetste uur*, liever dat het een zorgelyke tijd zy, in welken de eenvouwigen groot gevaer lopen, van verleid te worden.

19. Deze verleiders zijn des te gevaerlyker, om dat zy, uit ons midden, zijn voortgekomen, en nog de vertoning blijven maken, van Christenen te zijn. (*q*) Sy zijn uyt ons uytgegaen, en, uit het midden van ons Christenen, voortgekomen, maer evenwel sy en waren uyt ons niet, zy maekten wel de vertoning van Christenen te zijn, maer zy waren het niet, in hunne harten: want indien sy uyt ons geweest waren, en de zuivere leer van het Euangelie oprechtelyk omhelst hadden, so souden sy met ons gebleven zijn, en de ware leer van het Euangelie hebben blijven omhelsen; (*r*) maer [*dit is geschiet*] en zy zijn voortplanters van de allerverdervelykste dwalingen geworden, op datse souden openbaer worden, datse niet alle uyt ons en zijn, noch tot de echte Christenen behoren.

20. (*s*) Doch gy zijt, in de leer der waerheid, zo grondig onderwezen, dat gy behoort bestand te zijn, tegen de drogredenen van deze verleiders. Immers gy hebt de salvinge van den Heyligen, ende gy weet alle dingen.

Deze Christenen hadden de *zalving van den Heiligen*. Wy vertalen het liever de *zalvöly*, dat gene, waer mede men gezalvd wordt. Zo gebruiken het de LXX, Exod. XXIX: 7. XL: 13. — In dit woord, is eene eigenäertige toespeling, op den naem van CHRISTUS en Christenen. Zy, aen welken de Apostel dezen Briev schreev, waren rechte Christenen, en gezalvden. Zy hadden de *zalvöly* der gaven van den Heiligen Geest, (Vergel. Kap. IV: 13,) ontvangen van *den Heiligen*. — Door den *Heiligen* kunnen wy God den Vader verstaen, die heilig is, in den sterksten zin. (Vergel. Kap. I: 5.) Wy denken evenwel liever, aen den Verlosser, die de uitdeeler is dezer gaven; (Vergel. Joh. XV: 26. XVI: 7.) of aen den Heiligen Geest.

(*q*) Ps. 41: 10. Hand. 20: 30. (*r*) 1 Cor. 11: 19. (*s*) Ps. 45: 8, ende 133: 2. 2 Cor. 1: 21. Hebr. 1: 9.

Uit hoofde van deze zalvöly der gaven van den Heiligen Geest, welke deze Christenen ontvangen hadden, *wisten zy alle dingen*, te weten alle die dingen, welke, tot het rechte verstand van het Euangelie, behoorden, en genoegzaem waren, om hen, tegen de verleiding der bovengemelde Antichristenen, bestand te maken.

21. Ick en hebbe u niet geschreven, en schrijv u nog niet, ter waerschouwing, tegen de verleiding der Antichristen, om dat gy de waerheyt niet en wetet, en onkundig zijt, omtrent de zuivere leer van het Euangelie, maer in tegendeel om dat gy die wetet, ende even daer door in staet zijt, om de dwaling, van de waerheid, te onderscheiden. Dit staet immers vast, dat geen leugen uyt de waerheyt en is, dat leugen en waerheid, met elkander, niet kunnen overëenstemmen. (Vergel. vs. 16.) Ik schrijv alleen ter uwer waerschouwing, op dat gy, tegen de verleiding, op uwe hoede wezen moogt, en opmerken, hoe blijkbaer de dwalingen der Gnostieken, met de zuivere leer van het Euangelie, strijdig zijn.

22. Wie is de leugenaer in nadruk, en wie kan de leer van het Euangelie, meer regelrecht tegenspreken, dan die loochent dat Jesus is de Christus? Dese is de Antichrist, de openbare tegenstander van CHRISTUS leer en Koningrijk. die den Vader ende den Sone loochent.

De leugenleeraers, welke de Apostel hier in het oog heeft, *lochenden*, *dat* JESUS *is de* CHRISTUS. Zouden zy ontkent hebben, dat JESUS de CHRISTUS, of de MESSIAS zy? Dan moesten zy ongelovige Joden geweest zijn, maer de Apostel spreekt van dwaelgeesten, die, uit de Christenen, waren voortgekomen, en nog voor Christenen wilden gehouden worden. — De zaek laet zich, uit de wanbegrippen der Gnostieken, volkomen verklaren. Deze beweerden, dat een der Æones, of uitvloeisels uit de Godheid, gelijk zy gewoon waren te spreken, welke zy het Woord, het Leven, CHRISTUS enz. noemden, zich wel, voor eenigen tijd, met den mensch JESUS verëenigt, maer hem wederom verlaten had, toen hy in lijden kwam. Zy lochenden derhalven de personeele verëeniging van Gods eeuwigen Zoon, met de mensch-

menschheid, en ontkenden, in zo verre, dat JESUS de CHRISTUS was. — Die nu zulke dingen beweerden, waren *leugenaers*, in den fterkften nadruk, en fpraken de leer van het Euangelie vierkant tegen. (Vergel. Joh. I: 14.)

Zy waren *Antichristen*, tegenftanders van CHRISTUS, zijn Euangelie, en Koningrijk, *die den Vader en den Zoon lochenden*. Te weten zy ontkenden, en konden, uit kracht van hunne bovengemelde beginfelen, niet nalaten te ontkennen, dat CHRISTUS de Zoon van God was, den Vader, in alles, gelijk. Zy befchouwden CHRISTUS, als een zeker uitvloeifel van de Godheid, en gevolgelyk als een wezen, het welk veel minder was, dan de Vader. Zy ontkenden de natuurlyke betrekking, welke 'er is, tusfchen God den Vader, en zijnen eeuwigen Zoon, en in zo verre *lochenden* zy beide den Vader en den Zoon.

23. (*t*) Een yegelick die den Sone loochent, bewerende, dat CHRISTUS niet de eeuwige Zoon van God zy, den Vader, in alles, gelijk, maer flechts een Æon, het welk, voor de fchepping der waereld, uit de Godheid, is voortgevloeit, en heeft oock den Vader niet; die kan niet erkennen, dat God de Vader zy van CHRISTUS, in eenen eigenlyken zin.

Den Vader te hebben zegt hier den Vader, voor den zodanigen, te erkennen. (Vergel. Matth. XIV: 5.)

24. 't Gene gylieden dan van den beginne, dat is van den tijd, dat het Euangelie verkondigd is, (Verg. Kap. I: 1. II: 7,) van de Apostelen gehoort hebt, omtrent de leer der zaligheid, en byzonder omtrent den hoogwaerdigen Perfoon van den Verlosfer, dat blijve in u, als in uwe harten huisvestende. (Vergel. vs. 10, 14.) Houdt u beftendig, aen die zuivere leer van het Euangelie, en wapent u, met de overdenking daer van, tegen de drogredenen der verleideren. Indien in u blijft dat gy van den beginne gehoort hebt, en gy u daer aen vasthoudt, fo fult gy oock in den Sone ende in den Vader blijven. Dan zal het blijken, dat gy behoort, tot de echte leerlingen van den Zoon

(*t*) Luc. 12: 9. 2 Tim. 2: 12.

en zijnen eeuwigen Vader; (Vergel. vs. 5.) dan zult gy blijven erkennen, dat JESUS de Zoon van God is, in den allereïgenlykften zin, en dat God zijn eeuwige Vader zy.

25. Ende zo doende zult gy den rechten weg inflaen, om deelgenoten te worden van de eeuwige zaligheid. Immers dit is de belofte, die hy, Gods Zoon zelvs, die niet liegen kan, ons belooft heeft, [*namelick*] dat het eeuwige leven zy, Hem en zijnen Vader recht te kennen; (Vergel. Joh. XVII: 3.) en dat wy, in Hem gelovende, als den Zoon van God, en den Verlosfer van zondaren, reeds werkelyk het eeuwig leven, in de beginfelen, hebben. (Vergel. Joh. III: 36.)

26. Dit hebbe ick u gefchreven van de gene die u zoeken te verleyden, om u, tegen dezelve, te waerfchouwen.

27. (*v*) Ende de falvinge, de *zalvöly* der gaven van den Heiligen Geest, die gylieden van hem, die, in den eigenlyken zin, Gods Zoon is, ontfangen hebt, (Vergel. vs. 20.) blijft in u wonen; (Vergel. vs. 10.) naerdien gy deze gaven nimmermeer verliezen zult: (Vergel. Joh. XIV: 16, 17.) ende gy en hebt, uit dien hoofde, dat gy, door den Geest der waerheid zelven, onderwezen wordt, niet van noode, dat yemant u leere, en nader onderwijs geve, omtrent die dingen, welke, tot het rechte verftand van het Euangelie behoren, (Vergel. vs. 20.) en genoegzaem zijn, om u de valschheid van de leer der verleideren te doen opmerken; maer gelijck de felve falvinge, de gemelde oly der gaven van den Heiligen Geest, met welke gy gezalvd zijt, u leert van alle dingen, welke gy, omtrent de leer van het Euangelie, en byzonder omtrent den hoogwaerdigen Perfoon van den Verlosfer, nodig hebt te weten, [*foo*] is fy oock waerachtigh, ende en is geen leugen. Immers de Geest der waerheid kan u gene leugens leeren, ende daerom, gelijck fy, die zalvöly, u geleert heeft, [*foo*] fult gy in hem, of *in het zelvde*, in het gene de Heilige Geest u geleert heeft, moeten blijven, en u, aen die

(*v*) Jer. 31: 34. Hebr. 8: 11.

die onbedrieglyke leer, vasthouden. Dan zullen de drogredenen der verleideren, tegen welke ik u thans zo ernſtig ge waerſchouwt heb, op u niets vermogen.

ח. *De Apostel wekt deze Christenen op, om hun geloov te vercieren, met eenen heiligen wandel, Kap. II: 28— III: 24.*

A. *Vooräf gaet eene vermaning, om, by het geloov, aen de zuivere leer van het Euangelie, te volharden, Kap. III: 28.*

B. *Daer op vermaent hy hen, tot eenen heiligen wandel, Kap. II: 29— II: 24.*

A. Deze vermaning wordt, in het algemeen, voorgeſteld, Kap. II: 29.

28. Ende nu, *wel aen* dan, mijne gelievde kinderkens, blijft in hem, of *in het zelvde*, in het gene gy, door middel der zalvöly van den Heiligen Geest geleert hebt; houdt, aen die onfeilbare leer vast; (Vergel. vs. 27.) (*x*) op dat wanneer hy, die ons het eeuwig leven beloovt heeft, (Vergel. vs. 25.) ſal geopenbaert zijn, in zijne heerlykheid, en verſchijnen zal, om den aerdbodem rechtvaerdig te oordeelen, (Vergel. Col. III: 4.) wy vrymoedigheyt hebben, om Hem, zonder vrees, af te wachten; ende wy van hem niet beſchaemt gemaeckt, en, met ſchande, afgewezen worden, in den groten dag van ſijne luisterrijke toekomſte.

29. Indien gy weet dat hy rechtveerdigh is, ſo weet gy dat een yegelick die de rechtveerdigheyt doet, uyt hem geboren is.

Hier ſpreekt de Apostel kennelyk van God den Vader, gelijk allerblijkbaerst is, uit het gene onmiddelyk volgt, Kap. III: 1: want de uitdrukking, *uit Hem geboren te zijn*, Kap. II. 29, wordt Kap. III: 1. verklaerd, door *kinders van God genaemd te worden.*

„ *Indien gy weet, dat Hy*, dat God de Vader, *rechtvaer-*

(*x*) Marc. 8: 38. 1 Joh. 3: 2.

„ *dig is*, de billykheid bemint, en altoos recht doet, (Verg.
„ Kap. I: 9.) *zo weet gy* ook zeker, en als by proev on-
„ dervinding, (Vergel. vs. 3.) *dat een iegelyk die de recht-*
„ *veerdigheid doet*, dat is in alles handelt, overëenkoomstig de
„ regelen van recht en billykheid, *uit Hem geboren is*, en zijn
„ beeld drage, gelijk een kind, dat aen zijnen Vader, gelijk
„ is; zo dat hy, die de rechtvaerdigheid doet, als een
„ echte zoon van den rechtvaerdigen God, kunne aenge-
„ merkt worden." (Vergel. Kap. III: 1.)

HET III. KAPITTEL.

B. De vermaning, tot eenen heiligen wandel, wordt, in de byzonderheden, nader uitgebreid, Kap. III.

a. Eerst wekt de Apostel deze Christenen op, tot de beöeffening van eene algemene godzaligheid, als het echte kenmerk der gemelde geboorte uit God, vs. 1-10.

a. Vooräf herïnnert hy hun den uitnemenden gelukstaet, tot welken zy verheven waren, om daer uit vervolgens hunne verplichting af te leiden, vs. 1, 2.

a. Dit geluk waren zy reeds aenvangelyk deeläch-tig, vs. 1, en

b. Zy zouden het zelve namaels, in volmaektheid, genieten, vs. 2.

1. (*a*) Siet hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, [*namelick*] dat wy kinderen Godts genaemt souden worden. Daerom en kent ons de werelt niet, om dat sy hem niet en kent.

De Apostel Kap. II: 29. gesproken hebbende, van *uit God geboren te zijn*, of een kind van God te zijn, neemt daer uit aenleiding, om nader aen te tonen, hoe uitnemend groot het

(*a*) Joh. 1: 12.

het geluk der Christenen zy, die, met dat voorrecht, verwaerdigd zijn, vs. 1.

„ *Ziet*, zegt de Apostel, herïnnert u, en bedenkt het,
„ met eene blymoedige en dankbare verwondering, *hoe groot*
„ *eene lievde, ons de* eeuwige *Vader* van onſen gezegenden
„ Verlosſer, bewezen, en welk eene verbaſende proev hy
„ ons van zijne onnadenkelyke *lievde gegeven heeft, dat*
„ *wy kinderen Gods genaemd worden*, dat wy den verhe-
„ venen eernaem van Gods kinderen en naervolgers dragen
„ mogen."

Elders ſpreken de Heilige Schrijvers van de aenneming tot kinderen, voor zo ver God doemwaerdige zondaren, op grond der verdienſten van CHRISTUS, als zijne gelievde kinderen, beſchouwt en behandelt; zo dat zy ervgenamen zijn van alle de goederen, welke CHRISTUS verworven heeft. (Verg. Rom. VIII: 15-17. Gal. IV: 5. Eph. I: 5.) Ook worden de gelovigen Gods kinders genaemd, voor zo ver zy, door herſcheppende genade, geestelyker wijs, zijn levendig gemaekt. (Vergel. Eph. II: 1-10.) Dan, naer ons inzien, worden de Christenen hier, in eenen anderen zin, *Gods kinders* genaemd, namelyk voor zo ver zy naervolgers van God, en Hem in zo ver gelijk zijn, even gelijk een kind, naer zijnen Vader, gelijkt.

Deze opvatting ſchijnt ons bevestigd te worden, door de gelykluidende uitdrukking van *uit God geboren te zijn*, Kap. II: 29. alwaer zy blijkbaer beteekent, God, in het doen van rechtvaerdigheid, naer te volgen; en het gene de Apostel daer beſchrijvt, als eene geboorte uit God, heet hier *kinders van God genaemd* te worden. Even zo beteekent, *uit den Vader te zijn*, en *uit de waereld te zijn*, Kap. II: 16. het voorbeeld van God en dat der waereldlingen naer te volgen; *uit den duivel te zijn* is vs. 8. het voorbeeld van den duivel naer te volgen. — Voeg 'er by, dat *de kinders van God*, en de *kinders van den duivel*, tegen over elkanderen geſteld worden, vs. 10. Nu kunnen de *kinders van den duivel* niet de zulken beteekenen, welke de duivel tot zijne kinderen heeft aengenomen, of welken de boſe het beginſel

van het leven der zonde heeft medegedeelt, maer die de voetstappen van den duivel naervolgen; derhalven zijn ook *kinders van God* de zodanigen, die God naervolgen. — Daer te boven wordt deze verklaring bevestigd, door het gene onmiddelyk volgt vs. 1b. gelijk dadelyk nader blijken zal, en door het zeggen van den Heiland, Matth. V: 45.

Het is hoogst waerschijnlyk, dat de Apostel al wederom de dwalingen der Gnostieken op het oog hebbe, en dat dezen, hoe zeer zy een zeer losbandig leven leidden, zich beroemden, dat zy *uit God geboren* en *kinders van God waren*. — Althans zy beweerden, dat alle kwaed oorsprongelyk ware, van de stof, en van den Demiourgos, den Schepper der waereld, die de stof had voortgebracht, als mede dat hunne ziel, door het verzwakken van het lichaem, aen den Heiligen God, welken zy, in het zogenaemde Pleroma, of *Volheid*, plaetsten, hoe langs zo meer gelykformig wierdt.

Daerom, kent ons de waereld niet, om dat zy Hem, namelyk den Vader, *niet kent*. — De *waereld* beteekent hier zekerlyk de waereldsgezinde menschen, die hun hoogste goed zoeken, in den dienst der zonde. (Verg. Kap. II: 16. V: 9.) „ Deze waereld kent de kinders en naervolgers van God „ niet, in hunne waerde, zo als zy aengenaem zijn, in Gods „ oogen, als de voorwerpen van zijne onderscheidende lievde; *om dat zy Hem* den Vader *niet kent*, om dat de waereldlingen den Vader niet erkennen, als den *rechtvaerdigen*. (Vergel. Kap. II: 29.) De waereldlingen erkennen „ Gods rechtvaerdigheid niet, byzonder beweeren de Gnostieken, dat de opperste God zich, met de bestuuring van „ de waereld en de lotgevallen der menschen, niet bekommere, en daerom merken zy onse hoge waerdigheid niet „ op, dat wy, die de rechtvaerdigheid doen, kinders en „ naervolgers zijn van den rechtvaerdigen Vader."

Deze is, naer ons inzien, de mening van den Apostel; terwijl wy onze uitlegging, aen beter oordeel, onderwerpen.

2. Geliefde, (*b*) nu zijn wy kinderen, naervolgers Godts,

(*b*) Jes. 56: 5. Joh. 1: 12. Rom. 8: 15. Galat. 3: 26. ende 4: 6.

Godts, die Hem eenigermaten gelijk, en voorwerpen van zijne lievde zijn, (*c*) ende het en is nogh niet geopenbaert wat wy, na dit leven, zijn ſullen, tot welk eene verhevene waerdigheid wy als dan zullen verheven worden. (*d*) Maer evenwel wy weten zo veel, met alle zekerheid, dat als [*hy*] ſal geopenbaert zijn, wy hem ſullen gelijck weſen: want wy ſullen hem ſien gelijck hy is.

Het is nog niet geöpenbaerd, wat wy zijn zullen, tot welken uitnemenden geluk en eereſtaet wy, na dit leven, zullen verheven worden. Te weten God heeft ons, omtrent de toekoomſtige gelukzaligheid, zo veel geöpenbaert, als nodig is, om het verlangen der Christenen daer naer op te wekken; maer de byzonderheden behoren nog, onder de verborgene dingen, welke, in den jongſten dag, zullen kenbaer worden. — Hier van daen is het zo zeer niet te bevreemden, dat de waereldlingen de Christenen niet erkennen, voor het gene zy reeds zijn. (Vergel. vs. 1b.)

Evenwel dit *weten wy*, met zekerheid, *dat wanneer* (*hy*) *zal geöpenbaerd zijn, wy Hem zullen gelijk wezen.* — *Wanneer* (*hy*) *zal geöpenbaerd zijn.* Onſe overzetters hebben 'er het woordeken (*hy*) ingelaſcht, en verſtaen het van CHRISTUS luisterrijke verſchijning, in den jongſten dag, even als Kap. II: 28. Dan de zamenſtelling der oorſprongelyke woorden, ſchijnt te vorderen, dat wy het *geopenbaerd worden* hier, in den zelvden zin, nemen, als onmiddelyk te voren, *het is nog niet geöpenbaerd.* De mening is derhalven deze: „ *wanneer* HET *zal geöpenbaerd zijn*, wat wy namelyk wezen „ zullen, in den jongſten dag der waereld; wanneer het „ kenbaer zal gemaekt worden, tot welken uitnemenden „ gelukſtaet wy, voor de eeuwigheid geſchikt zijn; dan *zullen wy Hem*, God den Vader namelyk, wiens kinders en „ naervolgers wy nu zijn, *gelijk wezen.* Nu is onſe gelykheid, aen Gods rechtvaerdigheid, nog gebrekkig; maer,

(*c*) Matth. 5: 12. Rom. 8: 18. 2 Cor. 4: 17. (*d*) Phil. 3: 21. Coloſſ. 3: 4.

„ in het volgend leven, zullen wy Hem, in onzondigheid „ volkomen gelijk zijn."

Want, (dit is het bewijs) *wy zullen Hem*, namelyk den rechtvaerdigen en heiligen God, *zien*, *gelijk Hy* is. — *Wy zullen Hem zien*, *gelijk Hy is*, schijnt ons te kennen te geven, gemeenzaem, met God, te verkeeren, in zijne onmiddelyke tegenwoordigheid toegelaten te worden; althans zo wordt het woord, door zien vertaeld, meermalen genomen. (Vergel. Joh. XVI: 16, 17, 19, 22.) — Zullen nu Gods kinders, in het volgend leven, gemeenzaem, met hunnen hemelschen Vader, verkeeren, dan moeten zy Hem, in heiligheid, gelijk zijn, daer de heilige God anders, met hen, gene gemeenschap hebben konde.

b. Uit dit voorrecht der Christenen, leidt de Apostel hunne verplichting af, tot eenen heiligen wandel, vs. 3-10.

𝔞. Eerst beschrijvt hy de gezindheid van iemand, die de toekomende gelukzaligheid te gemoet ziet, vs. 3.

3. Ende een yegelick die dese hope op hem, op God den Vader, heeft, en zich verblijdt, in het bemoedigend vooruitzicht, dat hy Hem namaels zal gelijk wezen, die reynigt hemselven, van alle besmettingen des vleeschs en des geests, (Vergel. 2 Cor. VII: 1.) om het deugdenbeeld van den hemelschen Vader, zo veel het, in dezen staet van onvolkomenheid, geschieden kan, hoe langs zo meer gelykformig te worden; gelijck hy vlekkeloos reyn is, van alle zedelyke verkeerdheid. (Vergel. Matth. V: 48.)

II. *Wijders wordt de verplichting der Christenen, tot eenen heiligen wandel, nader aengedrongen, vs. 4-10.*

1. *De Apostel bewijst deze verplichting, vs. 4-6.*

—. *Om dat de zonde eenen verfoeilyken opstand, tegen God, in zich sluit, vs. 4.*

——. *Om dat de dienst der zonde, met het karakter van eenen Christen, geheel onbestaenbaer is, vs. 5, 6.*

2. *Hy wederlegt de verleidende inboezemingen der gevaerlyke dwaelgeesten van dien tijd, vs. 7-10.*

—. *In het gemeen, vs. 7.*

——. *Meer byzonder betoogt hy, dat het betrachten der godzaligheid aen den eenen kant, en de dienstbaerheid aen de zonde ter andere zijde, de echte merkteekenen zijn, aen welke de naervolgers van God, en die van den duivel, kunnen onderkend worden, vs. 8-10.*

/. *Dit betoog zelvs vinden wy vs. 8, 9, en*

//. *Het besluit, vs. 10.*

4. Een yegelick die de sonde doet, die zich geduurig, aen den dienst der zonde, overgeevt, die zijne bezigheid maekt van zondigen, en daer in het hoogste van zijne blijdschap zoekt; die doet oock de ongerechtigheyt of *onwettigheid:* (*e*) want de sonde is de ongerechtigheyt of *onwettigheid.*

De Apostel spreekt hier niet, van Christenen, die nog grote gebreken hebben, en geduurig, in vele opzichten, struikelen; (Vergel. Jac. III: 2.) maer van zulke menschen, die hun hoofdwerk maken van te zondigen, byzonder van de Gnostieken, die, met allen hunnen roem, op verlichting en de gelykformigheid hunner zielen aen God, in het opvolgen der zondige begeerlykheden, losbandig henen leevden. — Het woord *zondigen* heeft, in dezen Briev, de bepaelde beteekenis van een losbandig leven te leiden, en zijn vermaek te vinden, in den dienst der zonde; gelijk wy reeds, by

(e) 1 Joh. 5: 17.

Kap. I: 10. hebben opgemerkt. De ſpreekwijs *de zonde te doen*, is nog nadrukkelyker, en zegt, volgens den ſpreektrant der Hebreeuwen, zich als het ware, met alle zijne vermogens, en geheel, op den dienst der zonde, toe te leggen; (Vergel. Joh. III: 20, 21.) even als de *rechtvaerdigheid te doen* vs. 7. te kennen geevt zich geheel en met alle zijne vermogens, op de betrachting van godzaligheid, toe te leggen.

Die, in dezen zin, *de zonde doet*, gelijk dit het beſtaen der Gnostieken was, *die doet ook de ongerechtigheid*, of, gelijk 'er eigenlyk ſtaet, *de onwettigheid*, *de wetteloosheid*, dat is: „ zulk een betoont, dat hy zich, aen de Goddelyke „ Wet, niet onderworpen rekene hy verſmaedt Gods wet- „ gevende macht en opperheerſchappy, hy maekt zich ſchul- „ dig, aen eenen ſchromelyken opſtand, tegen den eenigen „ Wetgever, die behouden en verderven kan.

Want de zonde is de ongerechtigheid of *wetteloosheid.* — In den oorſprongelyken Text, is het voorſtel zeer nadrukkelyk, het zegt eigenlyk zo veel, als: „ het zondigen, tot „ zijne gelievkoosde bezigheid, te maken, is de wetteloos- „ heid zelve: het is niets anders dan eene kennelyke ver- „ lochening van Gods wetgevende macht, en een werkelyke „ opſtand tegen den hoogſten Wetgever."

5. (*f*) Ende gy weet, als eene ontwijffelbare grondwaerheid van het Euangelie, dat hy, die ons, in zijne verkeering onder de menſchen, het eeuwig leven beloovt heeft, (Vergel. Kap. II: 25.) Gods eeuwige Zoon, geopenbaert is, en de menſchelyke natuur heeft aengenomen; (Vergel. Kap. I: 2.) op dat hy onſe ſonden, met alle derzelver rampzalige gevolgen, door zijne volmaekte verzoening, geheel ſoude wechnemen. Hoe onbeſtaenbaer is het derhalven, met het karakter van eenen Christen, dat hy zich, aen den dienst der zonde, verſlaven zoude? (*g*) ende geen ſonde en is in hem. Hy is volmaekt heilig geweest in zijn ganſche gedrag, zonder dat Hy immer, in ee-

(*f*) Jeſ. 53: 12. 1 Tim. 1: 15. (*g*) Jeſ. 53: 9. 2 Cor. 5: 12. 1 Petr. 2: 22.

eenig opzicht, overtreden heeft. Gevolgelyk moeten wy ook daer in zijn voorbeeld naervolgen.

6. Een yegelick die in hem blijft, die een leerling en een naervolger van den Verlosser is, (Vergel. Kap. II: 5, 6.) die en sondigt niet met opzet, hy stelt zijne gelievkoosde bezigheid, en zijn hoogste goed, niet in den dienst der zonde; (Vergel. Kap. I: 10.) een yegelick die sondigt, in den even gemelden zin, met vermaek, en by aenhoudenheid, die en heeft hem, die geöpenbaerd is, om onse zonden wech te nemen, (Vergel. vs. 5.) niet gesien, noch en heeft hem niet gekent.

Zien en kennen zijn, op zich zelve, gelykluidende woorden. *Zien* beteekent, volgens den Hebreeuwschen spreektrant, kennen. De zamenvoeging van deze beide woorden kan derhalven eene volkomene en opgehelderde kennis aenduiden, zo dat de mening deze zy: „ al wie zijn werk maekt, „ van te zondigen, wat hy dan ook, met de Gnostieken, „ van zijne kennis en verlichting, moge voorgeven, heeft „ gansch verkeerde begrippen, omtrent den Persoon van den „ Verlosser, en het weldadig oogmerk van zijne koomst in „ de waereld."

Ten zy men liever, het tweede woord *kennen*, neme, voor eene kennis, welke, met lievde en hoogächting, gepaerd gaet, gelijk Joh. I: 10. X: 14. Dan is de mening: „ elk, die zijn werk maekt, van te zondigen, heeft den „ Verlosser nooit recht gekent, noch Hem de verschuldigde „ hoogächting toegedragen."

7. Kinderkens, ik draeg u eene Vaderlyke en allertederste lievde toe, en daerom waerschouw ik u, dat u niemant der Gnostieken, met hunne kunstige drogredenen, en verleyde, om een losbandig leven te leiden, of, op eenigërlei wijs, door verdervelyke inboezemingen, van den rechten weg, aftrekke. De heillose leer, welke zy u aenprijsen, is ongerijmd, en, wanneer gy maer een weinig nadenkt, zult gy ras bevroeden, dat zy zich zelve verwoestte. (*h*) Die immers de rechtveerdigheyt doet, deze stelling

(*h*) 1 Joh. 2: 29.

is zeer duidelyk en onlochenbaer; die zich, op de betrachting van Euangelische deugd en Godsvrucht, yverig toelegt; die is rechtveerdigh, gelijck hy rechtveerdigh is.

De *rechtvaerdigheid te doen* staet hier over, tegen de zonde te doen, (Vergel. vs. 4,) en zegt derhalven zich, met alle zijne vermogens, op de betrachting van mannelyke deugd en Godsvrucht, yverig toe te leggen, byzonder, in zijne verkeering met menschen, te handelen, volgens de regelen van billykheid. (Verg. Kap. II: 29.) — „ Die, in dezen zin, de „ rechtvaerdigheid doet, *die is rechtvaerdig*, *gelijk Hy*, namelyk God de Vader, (Vergel. Kap. I: 9. II: 29.) *rechtvaerdig is*; die is een naervolger van God, die beyvert „ zich, om den eeuwigen Vader van onsen Verlosser, gelykformig te worden, (Vergel. Matth. V: 48.) en verdient „ den eernaem van een kind Gods." (Vergel. vs. 1.)

8. Die daerëntegen de sonde doet, en daer van, by aenhoudenheid, zijne gelievkoosde bezigheid maekt, (Verg. vs. 4.) die is uyt den duyvel, en een naervolger van den opperften der bose geesten; (Vergel. Kap. II: 16.) hy is een kind van den duivel, en draegt het beeld van den bosen by uitnemenheid: (Vergel. Joh. VIII: 44.) want de duyvel sondigt van den beginne, na dat hy éénmael van God was afgevallen, heeft hy nimmer opgehouden, van te zondigen. Gevolgelyk is iemand, die, by aenhoudenheid, zijn werk maekt, van te zondigen, een kind en een naervolger van den duivel. Hier toe ondertusschen, tot dit weldadig oogmerk, is de Sone Godts geopenbaert, en heeft Hy de menschelyke natuur aengenomen, (Vergel. Kap. I: 2.) op dat hy de wercken des duyvels verbreken soude, en zijne boosäertige pogingen, om de menschen te verleiden, verydelen zoude.

9. (*i*) Een yegelick die uyt Godt geboren is, die een kind en een naervolger van God is, (Vergel. Kap. II: 16. III: 1.) die en doet de sonde niet, met opzet en by aenhoudenheid: (Vergel. vs. 4:) (*k*) want sijn zaet blijft in hem, ende hy en kan niet sondigen, want hy is uyt Godt geboren. *Zijn*

(*i*) 1 Joh. 5: 18. (*k*) 1 Petr. 1: 23.

Zijn zaed blijft in hem. — Het *zaed* beteekent hier zinbeeldig het woord van God, door middel van welk het hart van eenen Christen verbeterd, en bewogen wordt, om het Goddelyk deugdenbeeld gelykformig te wezen. Dit zaed *blijvt in hem, die uit God geboren is*, het woord van het Euangelie maekt eenen blijvenden indruk, op het gemoed van eenen Christen, hy denkt 'er geduurig aen, en houdt zich, aen het voorfchrivt van het Euangelie, om daer naer zijn gedrag in te richten. (Vergel. Kap. II: 14.) Maer hy, die zich houdt, aen het voorfchrivt van het Euangelie, kan zijn hoogfte goed onmogelyk zoeken, in den dienst der zonde.

En, (liever *zelvs*) *hy kan niet zondigen*, en, by aenhoudenheid, in den dienst der zonde, losbandig henen leven, *want hy is uit God geboren*, hy is een naervolger van God, en begeert niets meer, dan het Goddelyk deugdenbeeld hoe langs zo meer gelykformig te worden.

10. Hier in zijn de kinderen Godts ende de kinderen des duyvels openbaer, hier aen is het kenbaer, of iemand, tot de naervolgers van God, behore, dan tot de naervolgers van den bofen, die, zedert zijnen afval, niets gedaen heeft, dan zondigen: (Vergel. vs. 8.) Een yegelick, wie hy ook wezen, en wat hy ook voorgeven moge, die de rechtveerdigheyt niet en doet, en zich niet yverig toelegt, op het betrachten der godzaligheid, (Vergel. vs. 7,) maer zich, aen den dienst der zonde, onöphoudelyk en breideloos overgeevt, die en is niet uyt Godt, die is geen kind en naervolger van God, (Verg. vs. 1. en Kap. II: 16,) maer een kind ende een naervolger van den duivel. Even zo is het ook gelegen, met hem, die fijnen broeder niet lief en heeft.

β. Meer byzonder dringt de Apostel vervolgens aen, op de beöeffening der broederlyke lievde, vs. 11-24.

a. De zaek wordt op zich zelve, voorgefteld, vs. 11.

De Apostel had vs. 10, onder de merkteekenen van Gods kinderen, ook de lievde tot de broederen genoemt. Daer uit neemt hy nu aenleiding, om, op de broederlyke lievde,

als de bron van alle plichten omtrent den naesten, uitvoerig aen te dringen, niet alleen op dat niemand de vorige opwekkingen, tot het doen der rechtvaerdigheid, slechts mogt betrekkelyk maken, tot de plichten jegens God, zonder zich te bekommeren, over het gene hy zijnen naesten schuldig was; maer ook voornamelyk om dat hy zich verzetten wilde, tegen de Gnostieken, die gene lievde hadden, zelvs niet voor zulke Christenen, die van hen, in denk- en handelwijs, verschilden.

11. Want dit is de verkondinge, die gy van den beginne gehoort hebt, dit is het aengelegen bevel, het welk gy van de Apostelen, zo drae u het Euangelie gepredikt is, ontvangen hebt, (Vergel. Kap. I: 5.) (*l*) dat wy malkanderen souden lief hebben, en de een des anderen wezenlyk welzijn, op alle mogelyke wijzen, bevoorderen. (Vergel. Kap. II: 9-11.) Daer door zullen wy betonen, dat wy Gods kinders zijn, en eenigermaten gelyken, naer God, die de lievde zelve is. (Vergel. Kap. IV: 8.)

b. Dit stuk wordt vervolgens uitvoerig aengedrongen, vs. 12-24.

a. Om dat een tegen overgesteld bestaen allerversoeilykst is, vs. 12-15.

1. *Daer door is men gelijk, aen den grouwzamen Cain, vs.* 12.

2. *Dus doende gedraegt men zich, als een moordenaer, vs.* 13-15.

12. Niet gelijck (*m*) Cain, moet zich een Christen gedragen, [*die*] uyt den boosen was, ende sijnen broeder dootsloegh. Ende om wat oorsake sloegh hy hem doot? (*n*) Om dat sijne wercken boos waren, ende sijns broeders rechtveerdigh.

Om de Christenen, van een hatelyk bestaen, af te manen, bedient de Apostel zich niet zo zeer, van eene eigenlyk gezegde opwekking, maer, om hen daer van des te meer af

(*l*) Joh. 13: 34. ende 15: 12. 1 Joh. 3: 23. (*m*) Gen. 4: 8. (*n*) Hebr. 11: 4.

af te schrikken, teekent hy het grouwzaem gedrag van den verfoeilyken broedermoerder CAIN, het welk iedereen zeer affchuwelyk moest voorkomen.

CAIN, de oudfte Zoon van ADAM, over wiens geboorte moeder EVA zeer verheugd was, (Vergel. Gen. IV: 1.) maer die, zijnen ouderen, naderhand, tot bittere droevheid verftrekte, zal altoos het voorwerp van verfoeijng blijven. — *Hy was uit den bosen*, een kind en een naervolger van den duivel, dien bosen by uitnemenheid. (Vergel. vs. 8. Kap. II: 13, 14.) Dit betoonde hy, by uitnemenheid, daer in, dat hy *zijnen broeder doodfloeg*, uit enkele kwaedäertigheid, (Vergel. Gen. IV: 8.) zonder dat zijn broeder iets misdreven had.

De gebeurtenis kan niemand onbekend wezen: de beide broeders brachten den HEER hunne offeränden, maer met eenen zeer verschillenden uitflag, daer de HEER zijne goedkeuring betoonde, alleenlyk over de offerände van Habel, (Vergel. Hebr. XI: 11.) waer uit CAIN van zelvs moest opmaken, dat hy den HEERE niet behaegde; dit veröorzaekte nijd in zijn gemoed, die ten laetften eenen grouwzamen broedermoord ten gevolge had. (Vergel. Gen. IV.) — *Zijne werken waren boos*; zijne ganfche denk- en handelwijs, zelvs zijne Godsdienstige verrichtingen, waren alleszins zondig, en verfoeilyk; in dit alles betoonde hy, dat hy uit den bosen was. (Vergel. vs. 8, 10)

Maer geheel anders was het, met HABEL, gelegen. De werken van dezen waren *rechtvaerdig*, deugdzaem, en godvruchtig; byzonder offerde hy in het geloov, en uit een dankbaer hart. Daerom gav hem de HEER ook kennelyke blijken van zijne hoge goedkeuring. — Dit laetfte vooräl vervulde het hart van CAIN met nijdigheid, welke, met gramschap en wraekgierigheid, vergezeld ging, en hem ten laetften, tot den eerften doodflag, tot den grouwzaemften broedermoord, vervoerde.

De herïnnering van dit allerverfoeilykst wanbedrijv was genoeg, om den Christenen eenen affchrik in te boezemen, van alle gelykformigheid, aen het beftaen van dezen rampzaligen. Zulk een affchuwelyk voorbeeld sprak veel fterker,

dan de nadrukkelykste vermaning. Voeg 'er by, dat de Christenen, aen welken de Apostel dezen Briev schreev, met opzicht tot hunne lotgevallen vry wat gelykformigheid hadden, aen den rechtvaerdigen HABEL, voor zo verre zy te doen hadden, met vyanden, die den bosen aert en het hatelyk karakter van CAIN, kennelyk openbaer maekten. — De waerschouwing derhalven, *niemand zy, als* CAIN, was recht geschikt, om den Christenen eenen afkeer, van een lievdeloos bestaen, in te boezemen.

13. (o) En verwondert u niet, mijne gelievde broeders, laet het u niet vreemd voorkomen, so u de werelt hatet.

De *waereld* zijn hier wederom waereldsgezinde menschen, die de waereld en de zondige vermaken liev hebben, (Verg. Kap. III: 15.) byzonder zulken, die, in denk- en handelwijs, aen CAIN gelykformig zijn. De Christenen moesten zich niet bevreemden, dat zulke lieden hen haetten. Trouwens 'er was een hemelsbreed onderscheid, tusschen het karakter der waereldsgezinde menschen, en dat der Christenen, en derhalven was het ligtelyk te begrijpen, dat de laetsten, door zulken, die, aen den boosäartigen CAIN, gelykformig waren, gehaet en vervolgd wierden.

14. (p) Wy weten, en erkennen het, met dankbare blijdschap, dat wy overgegaen zijn uyt de doot in het leven, dewijle wy de broeders lief hebben. Die [*sijnen*] broeder niet lief en heeft, blijft in de doot.

Deze Christenen waren *overgegaen*, *uit den dood in het leven.* — De *dood* beteekent hier dien rampzaligen ellendestaet, in welken alle menschen, na het inkomen der zonde, verkeeren, en die, wanneer 'er gene genade tusschen beide koomt, de eeuwige verdoemenis ten gevolge heeft; (Vergel. Joh. V: 24.) doorgaens de geestelyke *dood* genaemd. — Het *leven* daer en tegen is het geestelyk leven, de inwendige verbetering van het grondbestaen des harten. (Vergel. Joh. VI: 53.) — Deze Christenen waren, *uit den dood*, *in het leven*, *overgegaen*; zy waren als verhuist, uit den rampzaligen natuur-

(o) Joh. 15: 18. (p) 1 Joh. 2: 10.

tuurſtaet, tot den ſtaet der genade; wy zouden zeggen: „ wy zijn geheel andere en betere menſchen geworden, het „ grondbeſtaen van onſe harten is, door Gods genade, ver- „ nieuwd, wy zijn van denk- en handelwijs veränderd."

Dit wisten deze Christenen daer aen, *dewijl zy de broeders liev hadden.* Daer uit toch wisten zy, dat zy een geheel ander karakter hadden, dan CAIN, dat hunne verkeerde neigingen aenmerkelyk beteugeld, en hunne harten verbeterd waren; daer uit wisten zy, dat zy, in plaets van de voetſtappen des duivels naer te volgen, gelijk zy te voren gedaen hadden, Gode, die de lievde zelve is, eenigermaten gelykformig geworden waren.

Die zijnen broeder niet liev heeft, blijvt in den dood; hy betoont, dat zijn hart nog niet verbeterd zy, dat hy nog ligge, in dien rampzaligen ellende ſtaet, in welken alle menſchen van natuure verkeeren. — Trouwens is de broederlievde een vruchtgevolg van het geestelyk leven, (Vergel. vs. 14ª,) en een bewijs, dat men, uit den dood, in het leven is overgegaen, dan ſpreekt het van zelvs, dat een hatelyk gemoedsbeſtaen een merkteeken zy, dat iemand nog, in den dood, ligge.

15. Een yegelick, wie hy ook wezen en wat hy voorwenden moge, die ſijnen broeder haet, die, in de plaets, van den wezenlyken welſtand zijnes broeders, in alle gevallen, te bedoelen, en, naer zijn vermogen, te bevoorderen, eenen afkeer heeft van zijnen perſoon, nijdig is, over zijnen voorſpoed, en op middelen bedacht, om hem te benadeelen, op zoortgelyk eene wijs, als de grouwzame broedermoorder Cain, van welken ik zo even geſproken heb; een iegelyk, die zijnen broeder haet, is een dootſlager. Immers hy voedt eenen verfoeilyken haet, in zijn hart; die de wortel is van den doodſlag, en dikwijls den doodſlag voortbrengt. Zulk een wenscht wel eens, naer den dood van zijnen broeder, en ſtondt het aen hem, hy zou 'er niet meer wezen. Zo doende begaet hy eenen doodſlag, in zijn hart. (Vergel. Matth. V: 21.) Zelvs, door zijnen broeder, verdriet en ſmerten aen te doen, veröorzaekt hy, dat het leven van zijnen broeder, naer den mensch, verkort

worde, en dat hy wel eens den dood kiese, boven het bitter leven. (*q*) Ende gy weet dat geen dootslager het eeuwige leven en heeft in hem blijvende.

En gy weet, dat is, het staet by u vast, en het heeft geen betoog nodig, *dat geen doodslager het eeuwig hebbe in zich blijvende.* — *Het eeuwig leven* beteekent, in eenen ruimeren zin, het geestelyk leven der genade, het welk, in de wedergeboorte, begonnen, in de heiligmaking voortgezet, en in de heerlykheid voltooid wordt. (Vergel. Joh. III: 36.) Dit eeuwig leven *heeft* een doodslager *niet*, in de beginselen; hy heeft het niet, *blyvende in zich.* Hy mag het voorwenden, en zich beroemen, dat hy het eeuwig leven zy deelächtig geworden; maer hy bedriegt zich zelven en anderen; hy vleit zich, met eene ydele verwachting; hy verleidt zich zelven, en de waerheid is in hem niet. (Verg. Kap. I: 8.)

II. *Een ander bewijs ontleent de Apostel, uit het heerlyk voorbeeld van* CHRISTUS *lievde*, *vs.* 16-18.

1. *Eerst stelt hy de uitnemende lievde van* CHRISTUS *voor*, *vs.* 16ª.
2. *Hy vertoont de verplichting der Christenen, om dit voorbeeld naer te volgen, en alles, voor hunne broederen, zelvs hun leven, zo het noodig is, veil te hebben*, *vs.* 16ᵇ, 17.
3. *By wege van besluit, dringt hy ernstig aen, op het beöeffenen van ongeveinsde broederlievde*, *vs.* 18.

16. (*r*) Hier aen hebben wy de liefde, by ondervinding, gekent; hier in heeft CHRISTUS ons eene kennelyke, eene verbasende proev, van zijne lievde gegeven; (Vergel. Kap. II: 3,) dat hy sijn leven voor ons gestelt heeft: ende wy zijn schuldigh voor de broeders het leven te stellen.

CHRISTUS heeft *zijn leven voor ons gestelt.* — Hy heeft niet alleen zijn leven, met alle zijne krachten, en vermogens, verteert, om het heil van het menschdom, door prediken en

(*q*) Matth. 5: 21. Galat. 5: 21. (*r*) Joh. 15: 13. Ephes. 5: 2.

en het verrichten van weldadige wonderen, te bevoorderen; maer Hy heeft zelvs zijn leven vrywillig afgelegt, en zich, in den vervloekſten dood, begeven, om de reinigmaking van onſe zonden door zich zelven te weeg te brengen. Hy heeft zijne ziel geſtelt, tot een ſchuldöffer, en gegeven, tot een randſoen voor velen. (Vergel. Jeſ. LIII: 10. Matth. XX: 28.)

Daer aen hebben wy de lievde gekent, en, op de proev, leeren kennen. Daer in hebben wy eene kennelyke proev van CHRISTUS lievde, volgens de kracht van het grondwoord; (Vergel. Kap. II: 3,) eene proev van lievde, welke geen weêrgae heeft, en waer over wy ons, met dankbare blijdſchap, nooit genoeg verwonderen kunnen. — *Niemand*, (zegt de Verloſſer) *heeft meerder liefde, dan deze, dat iemand zijn leven zette, voor zijne vrienden*. Joh. XV: 13; maer Hy zelvs heeft zijn leven geſtelt, voor zijne vyanden. (Vergel. Rom. V: 6, 8, 10.)

En, (vervolgt de Apostel) *wy zijn ſchuldig, voor de broeders, het leven te ſtellen.* — In plaets van *ende*, vertalen wy liever, by wijs van gevolgtrekking, *derhalven*, gelijk Marc. X: 26, en by de LXX, Pſ. II: 10. *Derhalven zijn wy ſchuldig* enz. — *Zijn leven te ſtellen, voor de broeders*, beſtaet hier in, dat men, naer het voorbeeld van den Verloſſer, bereid is, om niet alleen zijn leven en zijne krachten te verteeren, tot nut van zijne medechristenen, maer ook zelvs om, wanneer het de nood vordert, voor hun zijn leven op te offeren. — Daer toe zijn de Christenen ſchuldig en verplicht, uit kracht van het voorbeeld des Verloſſers. Hy heeft zijn leven gegeven, voor zijne vyanden, en zouden dan zijne naervolgers niet verplicht zijn, om hun leven te ſtellen, voor hunne vrienden en broederen?

Zulke lievde proeven kwamen vooräl te pas, in tijden van vervolging, wanneer de Christenen geroepen werden, om de leer van het Euangelie, met den marteldood te bevestigen, en daer door, aen hunne broederen, een voorbeeld van moed en ſtandvastigheid te geven. Trouwens de eer van God, de uitbreiding van CHRISTUS Koningrijk, en het belang der algemene zaek, verplichten de Christenen, om,

wanneer zy daer toe geroepen werden, hun leven over te geven, tot een drankóffer. (Vergel. Rom. IX: 3. Phil. II: 17. 2 Tim. IV: 6.)

Deze broederlievde blonk byzonder uit, in de eerste dagen van het Christendom, zo dat de Heidenen zeiden, volgens het getuigenis van TERTULLIAEN: „ ziet, hoe liev zy „ elkanderen hebben, en hoe gereed zy zijn, voor elkande-„ ren, te sterven." Ondertusschen is het eene alleszins laekbare vermetelheid, wanneer men zijn leven in de waegschael stelt, uit eenen yver zonder verstand, wanneer men 'er niet toe geroepen wordt. Zo doende kan het niets baten, al gav men zelvs zijn lichaem over, om verbrand te worden. (Vergel. 1 Cor. XIII: 3.)

17. Zijn wy nu verplicht, om zelvs, wanneer het de nood vordert, ons leven op te zetten, voor onse broederen, dan moeten wy hun althans, in zaken van minder aenbelang, kennelyke bewijzen geven van eene gulhartige lievde. (*s*) So wie nu derhalven het goet der wereit heeft in overvloed, zo dat hy in staet zy, om anderen, die behoevtig zijn, te hulp te komen, ende siet sijnen broeder gebreck hebben, ende sluyt, met dit alles, sijn herte toe voor hem, zo dat hy geen het minste medelijden hebbe, met de treurige omstandigheden van zijnen behoevtigen broeder, gelijk zodanig te doen, eene handelwijs is van die verdervelyke dwaelgeesten, die u zoeken te verleiden; (Verg. 2 Petr. II: 3, 14, 15;) hoe blijft de liefde Godts in hem?

De lievde Gods is hier de lievde tot God, (Vergel. Kap. II: 5.) welke zich werkzaem betoont, ook in de oeffening van broederlyke lievde. — Nu deze lievde Gods kan *niet blijven*, of gene woonplaets hebben *in hem*, die zijn hart onmededogend toesluit, en geen medelijden heeft, met den nood van zijnen armen medebroeder. Trouwens, die God liev heeft, zal zich beyveren, om het voorbeeld van Gods barmhartigheid naer te volgen; (Vergel. Luc. VI: 26) en die God liev heeft, bewaert ook zijne geboden, onder welke

(*s*) Deut. 15: 7. Luc. 3: 11. Jac. 2: 15.

welke dat, het welk lievde vordert tot de broederen, één der voornaemste is.

18. Mijne teder gelievde kinderkens, en laet ons niet lief hebben, slechts met den woorde, noch met de tonge, maer met de daet, zo dat wy het niet laten berustten, by enkele betuigingen, maer niets verzuimen, om het wezenlyk welzijn van onse broederen te bevoorderen, ende in waerheyt, zo dat alle onse handelingen, omtrent onse broederen, voortkomen, uit een hart, vervuld met oprechte en vuurige lievde. (Vergel. 1 Petr. I: 22.)

C. *Een derde bewijs ontleent de Apostel, van de gezegende vruchtgevolgen der beöeffening van broederlievde* vs. 19 22.
 1. *Men betoont daer door een echt leerling te zijn van den Heiland*, *vs.* 19a.
 2. *Men erlangt daer door gerustheid van het hart*, *vs.* 19b-22,
 —. *Dit voorrecht wordt voorgesteld*, *vs.* 19b, 20,
 ——. *Nader uitgebreid en opgehelderd*, *vs.* 21, 22.

19. Ende hier aen kennen wy, dat wy uyt de waerheyt zijn, ende wy sullen onse herten versekeren voor hem.

Hier aen, dat wy namelyk elkanderen liev hebben, niet slechts met het woord en de tong, maer met de daed en waerheid, (Vergel. vs. 18;) hier aen *kennen wy*, aen dit merkteeken, weten wy met zekerheid, en als op de proev, (Vergel. vs. 16. en Kap. II: 3,) *dat wy uit de waerheid zijn*. De spreekwijs *uit de waerheid te zijn* zegt zo veel, als met de waerheid overëen te stemmen. (Vergel. Kap. II: 16) Verstaet men dan, door de waerheid, de leer van het Euangelie, welke, in nadruk en by uitnemenheid, de waerheid mag genaemd worden; (Vergel. Joh. VIII: 32,) dan wil de Apostel dit zeggen: „ wanneer wy elkander hartelyk en ongeveinsd liev hebben, vinden wy daer in eene onlochenbare „ proev, en een duidelyk merkteeken, dat onse denk- en „ handelwijs, met de onfeilbare leer van het Euangelie, „ welke, op deze lievde zo ernstig aendringt, volkomen „ overéénstemme."

Ondertusſchen hellen wy voor ons, vry wat over, om te vermoeden, dat de Apostel zich hier wederom bediene, van een kunstwoord der Gnostieken, die één van hunne Æones de *Waerheid* noemden (Verg. Kap. I: 6. en Joh I: 14.) zo dat de mening zy: wanneer wy elkander hartelyk liev „ hebben, dan vinden wy daer in een duidelyk kenmerk, „ dat wy beäntwoorden, aen de hoedanigheid van dat ver- „ dichte Æon, het welk de Gnostieken de *Waerheid* noe- „ men; eene hoedanigheid, welke, by onſen Verlosſer, „ toen hy, hier op aerde verkeerde, in nadruk heeft plaets „ gehad."

En, (wordt 'er bygevoegd) *wy zullen onſe harten verzekeren voor Hem*, dat is: „ wy zullen, uit aenmerking van onſe „ gelykformigheid, aen den lievderijken CHRISTUS, onſe har- „ ten gerust ſtellen voor Hem, in de tegenwoordigheid van „ God den Vader; (Vergel. vs. 20,) wy zullen ons van zijne „ gunst verzekeren, en, met onſe gebeden, vrymoedig tot „ Hem naderen kunnen." — Deze verklaring wordt, onſes erächtens, door het ganſche verband van zaken, kennelyk bevestigd. — De uitdrukking *voor Hem* zegt, in de tegen- woordigheid van God den Vader, en geevt derhalven de vry- moedigheid te kennen, met welke een Christen, in zijne gebeden, tot Hem mag naderen, (Vergel. vs. 21.)

20. Want indien ons herte [*ons*] veroordeelt, Godt is meerder dan ons herte, ende hy kent alle dingen.

Indien ons hart (ons) veröordeelt. — Dit *verӧordeelen* ſtaet over, tegen het gerust ſtellen, vs. 19. *Ons hart verӧordeelt ons*, wanneer ons geweten ons beſchuldigt, dat wy verkeerd handelen, en byzonder, in ons geval, dat wy de broeder- lyke lievde niet uitöeffenen, met de daed en waerheid. (Verg. vs. 18.) — *God is meerder dan ons hart*, dat is, God is ho- ger, en geloovwaerdiger Richter, dan ons geweten, zijn oordeel en zijne uitſpraken zijn onfeilbaer. — Trouwens *Hy weet alle dingen*; 'er is niets bedekt, voor zijne alziende oo- gen; Hy weet alles, wat 'er, in ons binnenſte, omgaet.

De redeneering van den Apostel is eenigszins onvolko- men; hy verzwijgt het gevolg, om dat het zich van zelvs

laet

laet opmaken. Alles is duidelyk, wanneer wy het dus aenvullen: *indien ons hart ons veröordeelt, zal God ons nog meer veröordeelen om dat God meerder is dan ons hart, en alle dingen weet.* De mening is, in het verband, deze: „ wanneer „ wy elkanderen liev hebben, niet flechts met betuigingen „ en uitwendige vertoningen, maer met fprekende daden; kun- „ nen wy onfe harten gerust ftellen, met de verzekering van „ de Goddelyke gunst: want indien ons hart ons veröor- „ deelt, en ons geweten ons befchuldigt, dat onfe lievde „ alleenlyk beftae, in geveinsde betuigingen en vertoningen, „ zal God ons nog veel meer veröordeelen, vermits Hy een „ hoger en een onfeilbaer Richter is, die alle dingen weet, „ zelvs de heimelykfte gedachten, overleggingen, en bedoe- „ lingen van onfe gemoederen."

21. Geliefde, indien ons herte ons niet en veroordeelt, en ons geweten ons befchuldigt, van geveinsdheid, of gebrek van lievde, fo mogen wy ons verzekeren van de Goddelyke gunst, en hebben wy vrymoedigheyt, om, met onfe gebeden, tot Godt te naderen, als tot eenen lievderijken Vader, en Hem alle onfe belangen, met vertrouwen, aen te bevelen.

22. (*t*) Ende fo wat wy bidden, en, naer zijnen wil, in vertrouwelyke fmekingen, verzoeken, ontfangen wy werkelyk van hem, die de horer des gebeds is: dewijle wy fijne geboden bewaren, zijne voorfchrivten, byzonder in het ongeveinsd beöeffenen der broederlievde, gehoorzamen, ende daer door doen 't gene behagelick is voor hem Trouwens dus doende zijn wy Gods kinders, (Vergel. vs. 1,) en wy worden gelykformig, aen het deugdenbeeld van Hem, die de lievde zelve is. Aen den zulken heeft God zijne gunst en de verhoring van hunne gebeden genadig toegezegt; (Vergel. Pf. XXXIV: 16. CXLV: 19. Jef. LVIII: 7, 9. Joh. IX: 31,) wanneer het namelyk, met zijne eer, en hunne wezenlyke belangen, beftaenbaer is.

(*t*) Jer. 29: 12. Matth. 7: 8. ende 21: 22. Marc. 11: 24. Luc. 11: 9. Joh. 14: 13. ende 16: 24. Jac. 1: 5. 1 Joh. 5: 14.

b. Een vierde bewijs is ontleend, uit Gods uitdrukkelyk bevel, en de voorrechten, welke, aen het gehoorzamen van het zelve, verbonden zijn, vs. 23, 24.

1. *Uit het bevel van God, vs. 23.*
2. *Uit de voorrechten, welke, aen het gehoorzamen van dezelve, verbonden zijn, vs. 24.*

23. (v) Ende dit is sijn gebodt, het uitdrukkelyk bevel van God den Vader, dat wy gelooven in den name sijns Soons Jesu Christi, dat wy al ons heil, met vertrouwen, van den Goddelyken Middelaer verwachten, (x) ende dat wy malkanderen vuurig lief hebben, uit een rein hart, gelijck hy ons daer omtrent een gebodt gegeven heeft, om ons gedrag, naer het zelve, in te richten. Wanneer wy derhalven in den Verlosser geloven en malkanderen liev hebben, dan gehoorzamen wy Gods geboden, en zijn wy aengenaem, in zijne oogen, vs. 19, 21.

24. (y) Ende die sijne geboden bewaert, blijft in hem, ende hy in denselven; zulk een is met God, eensgezind, hy is het Goddelyk deugdenbeeld gelykformig. (Verg. vs. 1, 6. Kap. II: 5, 6.) Ende hier aen kennen wy en weten wy, met zekerheid, dat hy in ons blijft, dat wy Hem gelykformig en zijne gunstgenoten zijn, [*namelick*] uyt de gaven van den Geest, dien hy ons gegeven heeft. Groter voorrecht kon ons niet geschonken worden, en derhalven is het een kennelyk bewijs, dat wy deelen, in de onderscheidende gunsten van God, die ons zo uitnemend bevoorrecht heeft. (Vergel. 2 Cor. I: 22. Eph. I: 14.)

(v) Joh. 6: 29. ende 17: 3. (x) Levit. 19: 18. Matth. 22: 39. Joh. 13: 34. ende 15: 12. Ephes. 5: 2. 1 Thess. 4: 9. 1 Petr. 4: 8. 1 Joh. 4: 21. (y) Joh. 14: 23. ende 15: 10. 1 Joh. 4: 12.

HET IV. KAPITTEL.

I, De Apostel waerschouwt, tegen de verleiding van zulken, die zich, voor Propheten en onfeilbare Leeraers, uitgaven, Kap. IV: 1-6.

A. *Eerst waerschouwt hy, tegen deze verleiders, vs.* 1.

B. *Daer na geevt hy de merkteekenen op, waer aen de ware, van de valsche Leeraren, konden onderkend worden, vs.* 2-6.

A. Dit merkteeken bestondt, naer de toenmalige omstandigheden, in de rechte erkentenis van een zeker byzonder, maer zeer gewichtig leerstuk, vs. 2.

B. De zaek wordt nader bevestigd, vs. 3-6.

α. Om dat het verlochenen van dit leerstuk een bewijs was, van den geest des Antichrist, vs. 3.

β. De Apostel neemt deze gelegenheid waer, om de Christenen te bemoedigen, tegen de woelingen van dien Antichrist, vs. 4-6.

a. De valsche Leeraers stemden, met de waereldsgezinde menschen, overëen, vs. 4, 5.

b. De Christenen daer tegen stemden overëen, met God zelven, en dit was een bewijs, dat zy niet de dwaling, maer de waerheid voorstonden, vs. 6.

1. GEliefde, (*a*) en gelooft niet eenen yegelicken geeste, (*b*) maer beproeft de geesten of sy uyt Godt zijn: (*c*) want vele valsche Propheten zijn uytgegaen in de werelt.

De Apostel had Kap. III: 24, van den Geest en deszelvs gaven, welke den Christenen geschonken waren gesproken, en

(*a*) Jer. 29: 8. Matth. 24: 4. Ephes. 5: 6. Coloss. 2: 18. (*b*) Matth. 7: 15, 16. 1 Cor. 14: 29. 1 Thess. 5: 21. (*c*) Matth. 24: 5, 24. 2 Petr. 2: 1. 2 Joh. vs. 7.

nu, neemt hy daer uit aenleiding, om hen te waerschouwen, tegen de verleiding van zulken, die valschelyk voorwendden, dat zy, door den Heiligen Geest, verlicht waren, om dus doende hunne verdervelyke dwalingen des te gereder te verspreiden; zeggende: *gelievden, geloovt niet eenen iegelyken geest.* — Een *geest* is hier iemand, die den Geest voorwendt, en beweert, dat hy, door den Geest, met openbaringen en ingevingen, verwaerdigd worde. In dezen zelvden zin, spreekt ook Apostel PAULUS, van *geesten.* (Vergel. 1 Cor. XII: 10.) Byzonder heeft de Apostel hier het oog, op de Gnostieken, die zich, op eene hoge verlichting, beroemden, en het schijnt, dat zommigen van deze dwaelgeesten zich, voor Propheten, die, met openbaringen en ingevingen, verwaerdigd werden, hebben uitgegeven.

Dan de Apostel waerschouwt deze Christenen, *van eenen iegelyken geest niet te geloven;* zy moesten op hunne hoede zijn, tegen de verleiders, en geen geloov geven, aen elken Leeraer, die eene hoger verlichting en buitengewone openbaring voorwendde.

Maer zy moesten *de geesten beproeven, of zy uit God waren.* — *Uit God te zijn* kan beteekenen van Goddelyken oorsprong te wezen. Maer, in den schrijvstijl van onsen Apostel, zegt deze uitdrukking iets meer byzonder, namelyk met God overëen te stemmen. (Vergel. Kap. II: 16, 29. III: 8, 10.) — De Christenen moesten de *geesten*, dat is, de Leeraers, die eene buitengewone verlichting voorwendden, beproeven, en hunne leer nauwkeurig onderzoeken; (Verg. Rom. XII: 2,) of dezelve, met God, en het gene Hy geöpenbaert had, over een stemde. — Het merkteeken, waer aen zy de geesten beproeven moesten, wordt vs. 2, 3. aengewezen.

Dit beproeven der geesten, dit nauwkeurig onderzoeken van de leer, was, byzonder in dien tijd, hoogst noodzakelyk: *want*, (voegt de Apostel 'er by) *vele valsche Propheten zijn uitgegaen, in de waereld.* Vele verleiders, die zich uitgaven voor Propheten, en menschen, die eene hoger verlichting hadden, vertoonden zich openlyk. — De Gnostieken, welker verdervlyke woelingen de Apostel PETRUS, als

nog

nog toekomende, voorfpelt had, vertoonden zich nu openlyk, en lieten niets onbeproevd, om de eenvouwigen te misleiden, en hunne fchadelyke dwalingen allerwegen te verfpreiden.

2. Hier aen aen het merkteeken, het welk ik nu zal opgeven, kent gy den geeft Godts, kunt gy de valfche Propheten onderkennen en weten, of iemand, met Goddelyke ingevingen, verwaerdigd zy. Alle geeft namelyk, elk een Leeraer, die Goddelyke ingevingen voorwendt, of zich immers, op eene hogere verlichting, beroemt, en belijdt, dat Jefus Chriftus in het vleefch gekomen is, dat Gods Zoon eene waerächtige menfchelyke natuur hebbe aengenomen, die is uyt Godt. Den zulken kunt gy gerust geloov geven, en verzekerd zijn, dat zijne leer, met God, en het gene Hy, in het Euangelie geöpenbaert heeft, volkomen overeen ftemme.

Dit ftellig kenmerk is niet algemeen. Iemand zou zeer wel kunnen belijden, dat JESUS CHRISTUS *in het vleesch gekomen is*, en eene waerächtige menfchelyke natuur aengenomen heeft; en, met dat alles, zeer grove en verdervelyke dwalingen verfpreiden. Maer de Apostel bepaelt zich hier, tot dit merkteeken om dat het, met opzicht tot de Gnostieken, genoegzaem en beflisfende was. — Deze verleiders lochenden niet, dat JESUS de MESSIAS ware; dan zouden zy geene Christenen geweest zijn; maer zy ontkenden de menschwording van Gods Zoon, en waren in zo verre *Antichristen*, (Vergel. Kap. II: 22, 23.) Hoe zeer zy onderling, ook omtrent dit ftuk, verfchilden, kwamen zy, in dit algemene, overéén. Zommigen ontkenden, dat Gods Zoon in het vleesch gekomen was, voor zo ver zy beweerden, dat Hy zich, met den mensch JESUS, verëenigt had, toen deze gedoopt werdt, maer hem wederom verlaten had, toen hy lijden moest. Anderen leerden, dat CHRISTUS geen wezenlyk menfchelyk lichaem bezeten, maer alleen de fchijnbare vertoning gemaekt had, van een mensch te wezen.

De Gnostieken ftemden dan alleen daer in overéén, *dat* JESUS CHRISTUS *niet in het vleesch gekomen was.* De belijdenis derhalven, dat Gods Zoon eene ware menfchelyke natuur had

aengenomen, was, voor de toenmalige Christenen, een genoegzaem en duidelyk kenmerk, dat hy, immers in zo ver, *uit God was*, met de leer, welke God geöpenbaert heeft, overëen ſtemde, en althans niet behoorde, tot den verdervelyken aenhang der Gnostieken. — Het is derhalven, als of de Apostel dit ſtellig kenmerk van eenen, door Gods Geest verlichten, Leeraer opgeevt: „ elk een Leeraer, die „ met God overëen ſtemt, en door zijnen Geest verlicht is, „ belijdt, dat Gods Zoon eene waerächtige menſchelyke „ natuur hebbe aengenomen."

Dit zelve merkteeken der verleideren ſtelt de Apostel nog eens, ontkennender wijs, voor.

3. Ende daerentegen alle geeſt, elk een Leeraer, die zich, op eene hogere verlichting, en openbaringen van den Heiligen Geest, beroemt; maer niet en belijdt dat Jeſus Chriſtus in het vleeſch gekomen is, en eene waerächtige menſchelyke natuur heeft aengenomen, die en is uyt Godt niet, en ſpreekt de leer, welke de Onfeilbare geöpenbaert heeft, kennelyk tegen; (Vergel vs. 1.) (*d*) maer dit is [*de geeſt*] des Antichriſts, (*e*) welcken [*geeſt*] gy gehoort hebt dat komen ſal, ende (*f*) is nu alreede in de werelt.

In de laetſte woorden, hebben de Onſen het woord *geest* tweemalen ingelascht. Maer deze invoeging is geheel onnodig. Wy vertalen het liever: „ *en dit*, (het ontkennen namelyk van CHRISTUS menschwording) *is het merk van den* „ *Antichrist*, welke gy van PAULUS en andere Apostelen, „ als ook van my, (Vergel. Kap. II: 22, 23,) *gehoort hebt*, „ *dat toekomende was*, *en nu*, *in den tegenwoordigen tijd*, *in* „ *de waereld*, *werkelyk plaets heeft.*"

Aen dit ontkennend merkteeken moesten derhalven de Christenen beproeven, of de Leeraers, die zich, op hogere verlichting, beroemden, tot de dienaers en de werktuigen van den Antichrist behoorden, die, in PETRUS tijd, (Verg. 2 Petr. II: 1. enz.) nog toekomende, maer nu werkelyk verſchenen was.

4. Kin-

(*d*) 1 Joh. 2: 22. (*e*) 1 Joh. 2: 18. (*f*) 2 Theſſ. 2: 7.

4. Kinderkens, gy zijt uyt Godt, gy zijt met God eensgezind; de begrippen, welke gy, door de ſalvöly van den Heiligen, ontvangen hebt: (Vergel. Kap. II: 20, 27.) en waer door gy genoegzaem onderwezen zijt, ſtemmen, met de leer, welke God geöpenbaert heeft, volkomen overéén, ende hebt haer overwonnen: want hy is meerder die in u is, dan die in de werelt is.

Deze Christenen *hadden hen*, de verleiders namelyk, de werktuigen van den Antichrist, *overwonnen*. Het geevt te kennen, dat zy, in de leer der waerheid, byzonder door de zalvöly van den Heiligen, genoegzaem onderwezen, en daer door beſtand waren, tegen de drogredenen der valſche Leeraren; (Vergel. Kap. II: 13, 14.) — Trouwens *hy was meerder, die in hun was, dan die in de waereld was*.

Hy, die in hen was, is CHRISTUS. Deze gezegende Perſoon was *in* de Christenen, dat is, *met hun*, gereed om hen te helpen. (Vergel. Joh. III: 20.) — Deze Goddelyke helper was *meerder*, dat is, machtiger, *dan hy, die in de waereld was*; dan de helper der waereldgezinde menſchen, byzonder der Gnostieken, de duivel namelyk, de vader der leugenen, (Vergel. Kap. III: 8.) — Hadden nu de Christenen zulken meerderen en machtigen helper, die hen, met zijne zalvöly, verwaerdigt had; (Vergel. Kap. II: 20, 27.) dan waren zy ook beſtand, tegen de verleiding der Antichristiſche leugen leeraren.

5. Sy, die verleiders, die de menschwording van Gods Zoon ontkennen, zijn uyt de werelt; hunne leer, waer door zy zich allerlei losbandigheid en vleeſchelyke wellusten veröorloven, ſtemt overéén, met de begrippen en neigingen van waereldsgezinde menſchen; (Verg. Kap. II: 6.) daerom ſpreken ſy dingen, welke uyt de werelt zijn, en aen waereldsgezinde menſchen behagen, ende de werelt hoort haer; de waereldsgezinde menſchen horen niet alleen hunne ongerijmde voorſtellen, met genoegen, maer zy volgen ook hunne grouwzame voorſchrivten op, zoekende het hoogſte van hunne blijdſchap, in den vuilen dienst der zonden. (Vergel. Joh. V: 24. VIII: 47.)

6. (g) Wy Apostelen zijn uyt Godt, wy ſtemmen, in onſe leer, met den God der waerheid, en het gene Hy geöpenbaert heeft, volkomen overéén. (Verg. vs. 1.) Die Godt recht kent, en waerdige begrippen heeft, omtrent den Oneindigen, geheel verſchillende van die der Gnostieken, welke zich, op eene valsch genaemde wetenſchap, beroemen, hoort ons, neemt onſe leer gelovig aen, en onderwerpt zich aen onſe zedelyke voorſchrivten. Maer, die uyt Godt niet en is, die begrippen voedt, en neigingen opvolgt, kennelyk ſtrijdig, met het gene God geöpenbaert en bevolen heeft; en hoort ons niet, hy neemt de leer van ons Apostelen niet aen, en onderwerpt zich ook niet aen de voorſchrivten van ons Euangelie. Hier uyt kennen wy den geeſt der waerheyt, ende den geeſt der dwalinge. Aen dit merkteeken kunnen wy de voorſtanders der waerheid, van die der dwaling, onderkennen. Die onſe leer niet gelovig aenneemt, en zich, aen de voorſchrivten van ons Euangelie, niet onderwerpt, met eene blymoedige gehoorzaemheid, wordt niet beſtuurd, door Gods Geest, die een Geest der waerheid is, maer door den duivel, die een geest der dwaling, en de vader der leugen is. (Verg. Joh. VIII: 44.)

I. *De Apostel herhaelt zijne vermaning, tot onderlinge lievde, nog eens, en dringt dezelve zeer uitvoerig aen, Kap. IV: 7—*

A. *De vermaning zelve wordt voorgeſteld, vs.* 7ᵃ, *en*

B. *Zeer uitvoerig aengedrongen, vs.* 7ᵇ—

A. De eerſte drangreden is daer uit ontleend, dat de lievde ons, aen God, gelykformig make, vs. 7ᵇ-11.

α. Deze drangreden wordt opgegeven, vs. 7ᵇ, 8.

β. By die gelegenheid doet de Apostel eenen uitſtap, vs. 9-11.

a. Hy geevt eene verbaſende proev op van Gods onnadenkelyke lievde, vs. 9, 10, *en*

b. Hy leidt daer uit onſe verplichting af, om malkanderen liev te hebben, vs. 11.

7. Ge-

(g) Joh. 8: 47. ende 10: 27.

7. Geliefde, laet ons malkanderen hartelyk lief hebben, niet slechts met woorden en met de tong, maer met de daed en in waerheid, door elkanders wezenlyke belangen, in alle gevallen, zo veel in ons vermogen is, blymoedig te bevoorderen: (Vergel. Kap. III: 18:) want de liefde is uyt Godt oorsprongelyk, en hy, die de lievde uitöeffent, stemt met God overéén, en is een naervolger van God, die altoos geneigd is, om wel te doen; (Vergel. Kap. II: 16, 29. III: 8, 10. IV: 1.) ende een yegelick die zijnen broeder hartelyk lief heeft, al wordt hy, door de waenwijze Gnostieken, versmaed, en, voor eenen weetniet, uitgekreten, is uyt Godt geboren, hy is een naervolger van den lievderijken God; (Vergel. Kap. II: 29. III: 1.) ende hy kent Godt in waerheid. De Gnostieken beroemen zich te vergeevsch, op hunne wetenschap en verlichting, maer die zijnen broeder hartelyk bemint, heeft de rechte kennis van God.

8. Die niet lief en heeft, die andere Christenen, zo velen 'er van hem, in begrippen verschillen, en gezonde denkbeelden hebben, omtrent het Euangelie, versmaden en haten, gelijk de Gnostieken doen, die en heeft Godt niet in waerheid gekent, wat hy ook van zijne gewaende wetenschap moge voorgeven: want Godt is de liefde zelve, die, aen alle zijne schepselen zo vele weldaden bewijst, als, met zijne volmaektheden en hunnen stand, bestaenbaer is.

9. (*h*) Hier in is, onder andere, (om eene allerkennelykste proev van de Goddelyke lievde op te geven, over welke wy ons, met eerbied, aenbidding, en dankzegging, nooit genoeg verwonderen kunnen) hier in is de liefde Godts tegen ons, by uitnemenheid geopenbaert en kenbaer geworden, dat de oneindig gelukzalige Godt, niet een der gewaende Æons, waer van de Gnostieken gewoon zijn te spreken, maer sijnen eigenen, eenighgeborenen en veel gelievden Sone, (Vergel. Joh. I: 18,) die, by Hem, eene onnadenkelyke heerlykheid had, eer de waereld was,

(*h*) Joh. 3: 16. Rom. 5: 8.

(Vergel. Joh. XVII: 5.) gesonden heeft in de werelt, op dat wy eeuwig zalig souden leven door hem, en zijnen verzoenenden kruisdood. (Vergel. Kap. I: 7. II: 2.)

10. Hier in is de Goddelyke liefde allerkennelykst geöpenbaerd en ten toon gespreid, niet dat wy Godt eerst lief gehadt hebben, zo dat Hy, door de blijken van onse lievde, tot wederlievde, zou aengespoord wezen, (*i*) maer dat hy ons eerst lief heeft gehadt, ende sijnen eigenen Sone, in de waereld, gesonden heeft (*k*) [*tot*] een versoeninge voor onse sonden. (Vergel. Kap. II: 2. III: 5.)

Niet dat wy God liev gehad hebben. Wy vertalen het liever, *hoewel wy God niet liev gehad hebben*; en, om nader aen te tonen, dat wy God niet liev gehad, maer ons in tegendeel, als zijne vyanden, gedragen hebben, voegt 'er de Apostel by, dat Gods Zoon gezonden zy, *tot eene verzoening*, of om een zondöffer te zijn, *voor onse zonden.* — God heeft derhalven eene verbasende proev van zijne lievde gegeven, jegens de menschen, en wel jegens zulke menschen, die zondaers en zijne vyanden waren. (Vergel. Rom. V: 6-8.)

11. Geliefde, indien Godt ons nietige menschen, boven welke Hy zo ver verheven is, als de Schepper meerder is, dan het schepsel, alsoo lief heeft gehadt, dat wy 'er ons nooit genoeg over verwonderen kunnen, so zijn oock wy schuldigh malkanderen, die deelgenoten zijn van dezelvde natuur, hartelyk lief te hebben.

(*i*) Rom. 3: 24. 2 Cor. 5: 19. Coloss. 1: 19. (*k*) Rom. 3: 25. 1 Joh. 2: 2.

B. De

B. De tweede drangreden, met welke de Apostel zijne vermaning, tot onderlinge lievde, aendringt, is daer uit genomen, dat men, zonder lievde tot de broederen, ook gene lievde tot God hebben kunne, Kap. IV: 12— V: 2.

α. Deze stelling wordt in het gemeen, voorgedragen, vs. 12.

β. Meer byzonder uitgebreid en opgehelderd, vs. 13—, door aen te merken

a. Dat de Christenen Gods Geest ontvangen hebben, die een Geest der lievde is, vs. 13-16ª.

𝔞. De Christenen hebben Gods Geest ontvangen, vs. 13.

𝔟. Deze Geest is een Geest der lievde, om dat God de lievde zelve is, gelijk Hy, door het zenden van zijnen Zoon, by uitnemenheid, betoont heeft, vs. 14-16ª.

b. Dat wy, wanneer wy de lievde uitöeffenen, Gode gelykformig en zijne gunstgenoten zijn, vs. 16ᵇ.

c. Dat de lievde ons vrymoedigheid geve, tegen den groten dag, vs. 17, 18.

d. Dat de lievde tot God, zonder lievde tot de broederen, niet bestaen kunne, vs. 19-21. Dit wordt bewezen

𝔞. Uit den aert der zake zelve, vs. 19, 20.

𝔟. Uit het uitdrukkelyk bevel van CHRISTUS, *vs. 21.*

e. Dat iemand, die de broederlyke lievde uitöeffent, ook lievde tot God hebbe, Kap. V: 1, 2.

12. (*l*) Niemant der stervelingen en heeft oyt Godt aenschouwt, die ook niet kan gezien worden, en een ontoegangelyk licht bewoont; (Vergel. 1 Tim. VI: 16.) maer zijn eeniggeboren Zoon, in het vleesch verschenen, heeft Hem, ons Apostelen, door zijn mondeling onderwijs, verklaert; (Vergel. Joh. I: 18.) (*m*) indien wy malkanderen lief hebben, so blijft Godt in ons, ende sijne liefde is in ons volmaeckt.

Niemand heeft ooit God gezien, en God kan ook niet ge-

(*l*) Exod. 33: 20. Deut. 4: 12. Joh. 1: 18. 1 Tim. 1: 17. ende 6: 16. (*m*) 1 Joh. 3: 24.

zien worden. — Deze waerheid is onbetwistbaer; maer hoe koomt zy hier, in het verband van zaken, te pas? Onses erächtens moet de zaek, uit het volgende vs. 20, verklaerd worden. In de volheid van zijne gedachten, verswijgt de Apostel het gevolg, het welk hy vs. 20. nader aenwijst; zo dat zijne mening deze zy: „ niemand heeft ooit God gezien, „ en evenwel zijn wy verplicht, om Hem liev te hebben, „ en zouden wy dan onse broeders niet liev hebben, die „ wy geduurig zien, en met welke wy gemeenzaem ver- „ keeren?"

Indien wy malkanderen liev hebben, zo namelyk als Kap. III: 18. nader is aengewezen, *zo blijvt God in ons.* De uitdrukkingen *in God* te zijn of *te blijven*, en *God blijvt in ons*, zijn aen onsen Apostel byzonder eigen. Zy zeggen, in zijnen schrijvtrant, zo veel, als met God eensgezind, het Goddelyk deugdenbeeld, gelykformig, — en Gods gunstgenoten te zijn. (Vergel. Kap. II: 5, 6. III: 6.) Misschien is 'er, in deze spreekwijzen, wederom een weerslag, op eenig wanbegrip der Gnostieken. — Hoe het wezen moge, de mening van den Apostel is deze: „ wanneer wy malkander liev hebben, „ zijn wy naervolgers van den lievderijken God, en zijn „ deugdenbeeld, niet in woorden, gelijk de Gnostieken, „ maer in waerheid, gelykformig."

Dan is de *lievde Gods in ons volmaekt.* — Deze spreekwijs hebben wy reeds, by Kap. II: 5. pag. 301, opgeheldert. Zy is wederom ontleend, uit den spreektrant en de wanbegrippen der Gnostieken. Dezen noemden zich *volmaekten*, en beweerden, dat zy Gode gelijk waren. „ De waenwijze „ Gnostieken, (wil de Apostel zeggen) beroemen zich valschelyk, op hunne volmaektheid en gelykvormigheid aen „ God, daer zy, in allerlei godloosheid, losbandig henen „ leven; deze roem is ydel, en verwoest zich zelve; maer „ een waer Christen, die de broederen hartelyk liev heeft, „ in de daed en in de waerheid, betoont dat hy de rechte „ lievde tot God hebbe, en mag in zo verre, in tegenstelling van de Gnostieken, volmaekt genaemd worden."

13. Hier aen kennen wy, dat wy in hem blijven, ende hy in ons; hier aen weten wy, als aen een on-

onfeilbaer merkteeken, met volle zekerheid, dat wy, het Goddelyk deugdenbeeld, gelykvormig, en Gods gunstgenoten zijn; (Vergel. vs. 12, Kap. II: 5, 6. en III: 6, 24.) om dat hy ons van ſijnen Geeſt gegeven heeft.

Eigenlyk ſtaet 'er, *dewijl Hy ons* UIT *zijnen Geest gegeven heeft.* — De Apostel ſpreekt zeer dikwijls, in den ſchrijvſtijl, die hem byzonder eigen is, van UIT *God te zijn*, Joh. VII: 17. VIII: 47. 1 Joh. III: 10. IV: 4. VI: 5. 3 Joh. 11, van UIT *den duivel te zijn*, Joh. VIII: 44. 1 Joh. III: 8, van UIT *de waereld te zijn*, Joh. XV: 19. XVII: 14. 1 Joh. II: 16. IV: 5, hier is het, UIT *den Geest te zijn.* — Nu zegt de ſpreekwijs, UIT *God te zijn* aen God gelykformig te wezen; en daerëntegen UIT *den duivel* of UIT *de waereld* te zijn, aen den duivel, of waereldsgezinde menſchen, gelykvormig te wezen; derhalven is UIT *den Geest te zijn*, aen den Geest gelykvormig te wezen.

Voorts zou ik denken, dat hier, onder de benaming van *Geest*, niet de Heilige Geest, en deszelvs gaven, maer de gezindheid van God bedoeld worde, byzonder zijne lievderijke gezindheid, om wel te doen. Zo ſpreekt PAULUS, van het *gevoelen*, het welk in CHRISTUS JESUS is, Phil. 2: 5. Immers het woord *Geest* wordt meermalen, voor gezindheid, genomen. (Vergel. 2 Cor. XII: 18. Eph. IV: 23. Phil. I: 27.)

Op deze gelegde grondſlagen is des Apostels mening:
„ Hier aen weten wy, als aen een onfeilbaer merkteeken,
„ met zekerheid, dat wy Gode gelykvormig en zijne naer-
„ volgers zijn: naerdien Hy ons gegeven en in ſtaet geſteld
„ heeft, om, door het liev hebben van onſe broederen,
„ eenige gelykvormigheid te hebben, aen zijne lievderijke
„ gezindheid van wel te doen."

Volgens deze verklaring, is de zin niet alleen zeer duidelyk, maer ſtrookt ook ongemeen wel, met het verband van zaken. Dan geevt de Apostel, in het volgende vs. 14, eene kennelyke proev op, van Gods lievderijke weldoensgezindheid, ten naderen betoge, dat wy aen die gezindheid, wanneer wy lievde uitöeffenen jegens onſe broederen, eenigermate gelykvormig zijn.

14. Ende wy Apostelen hebben 't doorluchtigste bewijs van de Goddelyke lievde, en van zijne weldoensgezindheid van naby aenschouwt, ende getuygen dat de Vader [*sijnen*] Sone gesonden heeft *tot* eenen Saligmaker der werelt.

Wy hebben aenschouwt en getuigen, staet 'er eigenlyk, dat is: „ wy verklaren, als onbedrieglyke ooggetuigen, die de „ zaek van naby aenschouwt hebben, *dat de Vader den Zoon* „ *den Zaligmaker der waereld, gezonden hebbe.*" — De Apostelen getuigden, en dit was eene allerkennelykste proev van Gods lievderijke gezindheid, zelvs jegens menschen, die zondaers en zijne vyanden waren, (Vergel. vs. 10.) dat God, niet slechts eenen der Æonen, gelijk de Gnostieken waenden, maer DEN *Zoon*, den Zoon by uitnemenheid, zijnen eigenen en eeniggeboren Zoon, (Verg. vs. 9.) die zijn Zoon is, in nadruk en in den eigenlyken zin, gezonden hebbe, en dat die Zoon van God, in de daed, en in de waerheid, de Zaligmaker der waereld zy, die, door zijn lijden en sterven, de zonden verzoent heeft. (Vergel. Kap. I: 7. II: 2. IV: 10.)

Dit hadden de Apostelen niet van horen zeggen, maer zy hadden het *aenschouwt*. — Zy hadden, met den Verlosser, gemeenzaem verkeert; en waren, door de verbasende wonderen, welke zy Hem hadden zien verrichten, verzekerd geworden, dat Hy Gods Zoon, en de beloovde Zaligmaker der waereld, zy. Zy hadden Hem horen verklaren, dat Hy, tot verzoening van de zonden den smadelyksten dood ondergaen zoude; (Vergel. Matth. XX: 28. XXVI: 28.) zy hadden Hem, aen het kruis, zien sterven; zy hadden Hem, na zijne opstanding, herhaelde keeren gezien en gesproken. — Zy hadden derhalven alle mogelyke gronden van zekerheid, om openlyk te *getuigen, dat de Vader den Zoon gezonden hebbe, om een Zaligmaker der waereld te zijn.*

De redeneering van den Apostel vs. 14, 15. koomt dan, hoofdzakelyk, hier op uit: „ Wy weten, als uit een on„ feilbaer kenmerk, met zekerheid, dat wy eenigermate aen „ God gelykvormig zijn, daer uit, dat God ons in staet ge„ steld heeft, om die gezindheid, welke in Hem is, van

„ verre naer te volgen. Maer God bezit eene onbeperkte
„ weldoensgezindheid. Dit weten wy Apostelen van naby,
„ die alle mogelyke gronden van zekerheid hebben, om te
„ getuigen, dat God eene onbesefbare proev van zijne liev-
„ derijke weldoensgezindheid gegeven heeft, in het zenden
„ van zijnen eigenen Zoon, tot eenen Zaligmaker der wae-
„ reld. Derhalven kunnen wy onse gelykvormigheid aen
„ God niet beter openbaer maken, dan in het liev hebben
„ van onse broederen."

15. Deze toch is eene der meest wezenlyke grondwaerheden van het Euangelie, dat onse gezegende Verlosser niet slechts een zogenaemde Æon zy, of een uitvloeisel uit de Godheid, maer Gods eigen en eeniggeboren Zoon. So wie daerom beleden sal, hebben dat Jesus de Sone Godts is, in het vleesch verschenen, om de zonden te verzoenen, (Vergel. vs. 10.) Godt blijft in hem, ende hy in Godt; zulk een is een waer Christen, hy is, met God, eensgezind, en zijne begrippen stemmen overéén, met die leer, welke de God der waerheid, in het Euangelie, geöpenbaert heeft, en van welke de Gnostieken zo schromelyk afdwalen. (Vergel. Kap. II: 5, 6. III: 6, 24. IV: 13.)

16. Ende wy hebben gekent ende gelooft de liefde die Godt tot ons heeft. Godt is liefde: ende die in de liefde blijft, die blijft in Godt, ende Godt in hem.

Ende, (wy vertalen het liever, by gevolgtrekking) „ *der-*
„ *halven hebben wy*, Apostelen namelyk, die alles, wat de
„ gezegende Verlosser gedaen en geleden heeft, van naby
„ aenschouwt hebben, (Vergel. vs. 14.) *gekent en geloovt de*
„ *lievde, welke God heeft tot ons* en tot de zondige menschen.
„ Wy Apostelen bezitten de rechte kennis en erkentenis der
„ Goddelyke lievde, van welke de Gnostieken, met alle
„ hunne gewaende wetenschap, ten eenemael verstoken zijn;
„ en wy hebben die lievde, van welke wy, op de sterkst
„ mogelyke gronden van zekerheid, overtuigd zijn, met eene
„ hartelyke blijdschap, geloovt. Nu stemmen de begrippen
„ der ware Christenen, met deze onse verzekerde weten-
„ schap, volkomen overéén."

Vs. 16b. gaet de Apostel over, tot eene andere aenmerking, dat wy namelyk, wanneer wy broederlyke lievde uitöeffenen, den lievderijken God eenigermate gelykvormig zijn. *God is lievde, en die in de lievde blijvt, die blijvt in God, en God in hem.* — „ *God is lievde*, Hy is de lievde zelve, „ (Vergel. vs. 8.) *En*, (liever *derhalven*) *hy, die in* DE *lievde* „ *blijvt*, dat is, zulk een, die eensgezind is met Hem, die „ DE lievde zelve is, kan niet anders dan den lievderijken „ God gelykvormig wezen.” — Wy zouden zeggen: „ God „ is enkele lievde, derhalven is hy, die de broeders liev „ heeft, een naervolger van den lievderijken God.”

Er legt een byzondere nadruk, in het oorspronglyke, welken wy, in de uitbreiding, hebben trachten aen te wijzen. *God is lievde* ſtaet ’er; maer dan volgt ’er, met den articulus, *die in* DE *lievde blijvt*, dat is: „ God is geheel „ en enkel lievde, en die eensgezind is met DE *lievde*, met „ Hem, die de lievde zelve is, enz.” — Ik weet my niet klarer uit te drukken.

17. Hier in is de liefde by ons volmaeckt, op dat wy vrymoedigheyt mogen hebben in den dagh des oordeels, [*namelick*] dat gelijck hy is, wy oock zijn in deſe werelt.

Het voorſtel zal duidelyker wezen, wanneer wy de woorden omzetten en de zaken uit één plaetſen. *Hier in is de lievde by ons volmaekt; dat, gelijk Hy is, wy ook zijn in deze wereld*, ZO DAT *wy vrymoedigheid hebben, in den dag des oordeels.*

Welk eene *lievde* wordt hier bedoeld? onſe lievde tot God, gelijk Kap. II: 5. IV: 12, of jegens de broederen? Beide gaen zy onäffcheidbaer gepaerd, en de éene kan, zonder de andere, niet beſtaen. (Vergel. vs. 20, 21.) Voor het naest evenwel ſchijnt de Apostel het oog te hebben, op onſe lievde, jegens God, om dat hy ’er onmiddelyk op volgen laet vs. 18, dat ’er *in die lievde gene vrees zy*, het welk niet anders, dan op onſe lievde jegens God, kan worden toegepast.

De lievde tot God is by ons volmaekt, in dien zin, als wy, by Kap. II: 5, hebben aengewezen. — *Hier in* nu, zegt de

Apos-

Apostel, *is de lievde by ons volmaekt*; daer uit blijkt het, dat wy de rechte lievde tot God hebben, en in zo verre volmaekt mogen genaemd worden, *dat, gelijk Hy is, wy ook zijn, in deze waereld.* — Van wien ſpreekt de Apostel? van onſen Verloſſer JESUS CHRISTUS, die, in dezen Briev, meermalen by uitnemenheid HY genaemd wordt. (Vergel. Kap. III: 5, 7, 16.) Wanneer nu de Christenen zo *in de waereld zijn*, *gelijk Hy is*; wanneer zy, naer het voorbeeld van den Verloſſer, God liev hebben, en de lievde tot God het beginſel is van alle onſe handelingen, gelijk de Verloſſer die lievde volmaekt heeft uitgeöeffent; dan vinden zy daer in een onlochenbaer merkteeken, dat zy God, op de rechte wijs, liev hebben, en zich den tijtel van *volmaekten*, met veel meerder recht, dan de Gnostieken, kunnen aenmatigen.

Het gevolg daer van is, dat zy *vrymoedigheid hebben in den dag des oordeels*. Zy zullen, zonder angst en vrees, in den groten dag, voor den richterſtoel van CHRISTUS verſchijnen, om dat zy zich, door God oprechtelyk liev te hebben, naer het voorbeeld van den Verloſſer gedragen hebben. — Dit ſtuk heldert de Apostel vs. 18, nader op, door aen te merken, dat angst en vrees, met de rechte lievde tot God, niet beſtaen kunne.

18. Daer en is in de liefde geen vreeſe; een Christen, die God, op de rechte wijs, liev heeft, behoevt, voor de ſtraffen zijner zonden, niet beangſtigd te wezen; maer de rechte en volmaeckte liefde, tot God, drijft de vreeſe buyten; want de vrees voor ſtraf ontſtaet, uit een kwaed geweten, maer de lievde tot God geevt ons vrymoedigheid. (Vergel. vs. 17.) Die God, op de rechte wijs, liev heeft, beſchouwt Hem, als eenen verzoenden en weldadigen Vader in CHRISTUS; hoe zou hy dan, voor Hem, vrezen? De rechte lievde tot God is, met de vrees voor de ſtraffen der zonden, ten eenemael onbeſtaenbaer: want de vreeſe heeft pijne, eene onäengename aendoening, waer door het gemoed gekweld wordt, daer de lievde in tegendeel blijdſchap, en eene aengename aendoening, te weeg brengt; ende die vreeſt, en is niet volmaeckt in de liefde.

Ende die vreest, en is niet volmaekt in de lievde. — Wy

vertalen het liever, by gevolgtrekking, even als Rom. V: 8:
„ *derhalven die vreest*; die, met angst en schrik, aen God
„ gedenkt, die Hem beschouwt, als eenen vertoornden
„ Richter, en nog vreest voor de straffen zijner zonde, *is*
„ *niet volmaekt in de lievde*; zulk een bezit de rechte lievde
„ tot God niet, en mag in zo verre niet *volmaekt* genaemd
„ worden."

Om nu de Christenen nog nader, tot het beöeffenen van ongeveinsde broederlievde, op te wekken, betoogt de Apostel vs. 19-21, dat de rechte lievde tot God, welke de vrees uitsluit, en ons vrymoedigheid inboezemt, zonder lievde tot de broederen, onmogelyk bestaen kunne.

19. Wy hebben hem lief, om dat hy ons eerst lief gehadt heeft.

Wy vertalen het liever: *laten wy Hem liev hebben, om dat Hy ons eerst heeft liev gehad.* — Het woordeken WY is hier uitgedrukt. Het is, als of de Apostel zeide: „ De Gnos-
„ tieken beroemen zich, op hunne wetenschap en volmaekt-
„ heid, maer ondertusschen betonen zy, met hunne daden,
„ allerkennelykst, dat zy gene rechte lievde tot God heb-
„ ben; laten WY daerom openbaer maken, dat wy ware
„ Christenen zijn, en God hartelyk liev hebben." — De drangreden is, *om dat*, of *dewijl Hy ons eerst heeft liev gehad*, dat is: „ wy hebben God niet eerst liev gehad, zo dat Hy,
„ door de blijken van onse lievde, tot wederlievde, zoude
„ bewogen zijn; niets minder dan dit; wy waren oorspron-
„ gelyk zondaers en vyanden van God; (Vergel. vs. 10.)
„ maer God heeft ons eerst liev gehad. Hy heeft ons eene
„ verbasende proev van zijne onbesevbare lievde gegeven,
„ in het zenden van zijnen Zoon, tot eene verzoening van
„ onse zonden; (Vergel. vs. 9, 10.) hoe zeer dan moet
„ deze overweging ons dringen, om den lievderijken God,
„ als eenen verzoenden Vader, hartelyk liev te hebben?"

20. Ondertusschen kan de rechte lievde tot God, zonder lievde tot de broederen onmogelyk bestaen. (*n*) Indien yemant segt, Ick hebbe Godt lief, ende haet sijnen broe-

(*n*) 1 Joh. 2: 4.

broeder, gelijk de Gnostieken doen, daer zy alle de zodanigen, die hunne ongerijmde wanbegrippen verwerpen, met een veráchtelyk oog, beſchouwen, en verſmaden, die is een leugenaer, en een naervolger van den duivel. (Vergel. Joh. VIII: 44.) Trouwens zal iemand God in waerheid liev hebben, dan moet hy, met Hem, in gezindheid, overëenſtemmen, (Vergel. vs. 13.) en zijn voorbeeld naervolgen. Maer God is de lievde zelve, (Vergel. vs. 8, 16.) zijne gezindheid ſtrekt zich uit, om menſchen liev te hebben en hun wel te doen. Die derhalven de broederen niet liev heeft, kan met God niet overëenſtemmen, noch Hem in waerheid liev hebben. Zelvs is het onmogelyk, in den aert der zake, dat iemand, die de broederen niet bemint, God, op de rechte wijs, zoude liev hebben. Want die ſijnen broeder niet lief en heeft, dien hy geſien heeft, en met welken hy gemeenzaem verkeert, hoe kan hy Godt lief hebben, dien hy niet geſien en heeft, of zien kan? (Vergel. vs. 12.)

21. (*o*) Ende dit blijkt ook, uit het uitdrukkelyk bevel van onſen Goddelyken Meester JESUS CHRISTUS: want dit ſtellig gebodt hebben wy Apostelen van hem ontvangen, om het zelve, uit zijnen naem, in onſe Euangelie prediking, voor te ſchrijven, [*namelick*] dat die Godt lief heeft, oock ſijnen broeder lief hebbe. (Vergel. Matth. XXII: 39. Joh. XIII: 34. XV: 12.)

HET V. KAPITTEL.

1. AEn den anderen kant, iemand, die de broederlyke lievde uitöeffent, heeft ook de rechte lievde tot God, en mag in zo verre, met veel meerder recht, dan de

(*o*) Lev. 19: 18. Matth. 22: 39. Joh. 13: 34. ende 15: 12. Epheſ. 5: 2. 1 Theſſ. 4: 9. 1 Petr. 4: 8. 1 Joh. 3: 23.

Gnostieken, volmaekt genaemd worden. (Verg. Kap. IV: 17.) (*a*) Een yegelick toch, die geloofť dat Jesus is de Christus, en de onbestaenbare dwalingen der Gnostieken verwerpt, die JESUS van CHRISTUS onderscheiden: beweerende, dat Gods Zoon zich, met den mensch JESUS, veréénigt had, toen Hy gedoopt werdt, maer Hem wederom verlaten had toen Hy lijden moest; of dat CHRISTUS geen wezenlyk lichaem bezeten, maer alleen de schijnbare vertoning gemaekt had, van een mensch te wezen; (Vergel. Kap. II: 22, 23. II: 2.) een iegelyk, die deze grondwaerheid van het Euangelie geloovt, die is uyt Godt geboren, die is, met God, eensgezind; zijne begrippen stemmen overéén, met de leer, welke God geöpenbaert heeft; die is een naervolger, en een kind van God; (Vergel. Kap. II: 29. III: 1, 9. IV: 7.) ende een yegelick, die lief heeft den genen die geboren heeft, die heeft oock lief den genen die uyt hem geboren is. Die eenen Vader liev heeft, bemint ook de kinders van dien Vader. Maer de ware Christenen genieten het voorrecht, dat zy kinders van God genaemd worden. (Vergel. Kap. III: 1) Gevolgelyk kan iemand die God liev heeft, niet nalaten, de Christenen liev te hebben; en hy die de Christenen bemint, betoont even daer door, dat hy ook God liev hebbe.

2. Hier aen kennen wy, en weten wy, als een onfeilbaer merkteeken, met zekerheid, dat wy de Christenen, die kinderen Godts zijn, (Vergel. Kap. III: 1.) in waerheid lief hebben, wanneer wy Godt, hunnen hemelschen Vader, op de rechte wijs lief hebben, ende deze onse lievde tot God, niet slechts met woorden, verklaren, en ondertusschen, in allerlei godloosheid, losbandig henen leven, gelijk de Gnostieken doen, maer, met daden, openbaer maken, door sijne geboden te bewaren, en zijne heilige voorschrivten blymoedig te gehoorzamen.

(*a*) Joh. 1: 12.

n. *Ein-*

II. *Eindelyk vermaent de Apostel, tot eene blymoedige gehoorzaemheid aen Gods geboden, vs. 3-12.*

A. *Deze vermaning wordt, als een gevolg, uit het voorheen beredeneerde, afgeleid, vs.* 3ᵃ.

B. *De Apostel lost eene bedenking op, ontleend uit het moeilyke van Gods geboden, vs.* 3ᵇ-12.

A. De oplossing wordt voorgesteld, vs. 3ᵇ. *en*

B. Aengedrongen, uit aenmerking, dat het geloov alle zwarigheden overwinne, vs. 4.

C. *By die gelegenheid, doet de Apostel eenen uitstap, om dat geloov nader te beschrijven, vs.* 5-12.

α. Ten aenzien van het voorwerp, waer omtrent het zelve verkeert, vs. 5, 6ᵃ.

β. Met opzicht tot de gronden van zekerheid, vs. 6ᵇ-12.

a. In het gemeen, vs. 6ᵇ.

b. Meer byzonder.

𝔄. *De leer van het Euangelie wordt bevestigd, door hemelsche en aerdsche getuigen, vs.* 7, 8.

1. *De hemelsche getuigen worden opgegeven, vs.* 7,

2. *En de aerdsche, vs.* 8.

𝔅. *Dit getuigenis is ontwijffelbaer zeker en alleszins geloovwaerdig, vs.* 9, 10.

1. *Eerst redeneert de Apostel, van het mindere, tot het meerdere, vs.* 9.

2. *Daer na betoogt hy, dat het verwerpen van dit getuigenis, in het wezen der zake, op eene verfoeilyke Gods lastering, neder kome, vs.* 10.

ℭ. *Dit getuigenis is allergewichtigst, vs.* 11, 12.

3. (*b*) Want dit is de liefde Godts, dat wy sijne

(*b*) Joh. 14: 15. ende 15: 10.

geboden bewaren: (c) ende ſijne geboden en zijn niet ſwaer.

In het voorgaende 2de vers, heeft de Apostel gezegt, dat de lievde tot God moet gepaerd gaen, met het gehoorzamen van zijne geboden. Daer uit neemt hy aenleiding, om nader aen te tonen, dat de lievde, tot God, zonder deze gehoorzaemheid, niet beſtaen kunne, en om eene ſchijnbare bedenking op te losſen.

Het eerſte ſtelt hy dus voor: *dit is de lievde Gods, dat wy zijne geboden bewaren.* — De *lievde Gods* beteekent hier, volgens eene zeer bekende overnoeming, het uitwerkſel van onſe lievde tot God. De mening is derhalven deze: „ de „ ware lievde tot God heeft dit uitwerkſel, en daer in be„ tonen wy God in waerheid liev te hebben, dat wy zijne „ zedelyke voorſchrivten; welke niets anders dan lievde „ ademen, blymoedig gehoorzamen. — Trouwens hoe zou iemand God, in waerheid, kunnen beminnen, en genen lust hebben, om zijnen wil te doen?

De oplosſing der bedenking is deze: *zijne geboden zijn niet zwaer.* — Hier mede verzet zich de Apostel, tegen de Gnostieken, die beweerden, dat het zedelyk kwaed, uit de ſtof, oorſprongelyk, en dat het derhalven niet ſlechts zwaer, maer zelvs onmogelyk ware, om de voorſchrivten van het Euangelie, nopens matigheid, kuisheid, en het beteugelen der dierlyke neigingen, te gehoorzamen. — Gods *geboden zijn niet zwaer*, of moeilyk om te gehoorzamen, voor eenen waren Christen, aen welken God uit zijnen geest gegeven, en welken God bekwaem gemaekt heeft, om, met Hem, dezelvde gezindheid te hebben. (Verg. Kap. IV: 13.) De Apostel zelvs bewijst deze zijne ſtelling daer mede, dat het geloov alle zwarigheden overwinne.

4. Want al dat uyt Godt geboren is, elk, die een waer Christen, en met God eensgezind is, (Vergel. Kap. II: 29. III: 1, 9. IV: 7. V: 1.) overwint de werelt; hy verzet zich, tegen de verzoekingen van waereldſche menſchen, tegen alle verleiding, welke in de waereld is, en by-

(c) Matth. 11: 29, 30.

byzonder tegen de drogredenen der Gnostieken, die eene losbandige levenswijs verdedigen en aenprijsen; (Verg. Kap. II: 13, 14.) (*d*) ende dit is de overwinninge die de werelt overwint, [*namelick*] ons geloove, het geloov is het middel der overwinning, en het wapentuig, waer door wy, over de kracht der verzoeking, zegepralen. Door dat geloov erkennen wy God, voor onsen lievderijken Vader; maer hoe kunnen wy God, voor onsen Vader, erkennen, wanneer wy de waereld liev hebben, en het gene uit de waereld is? (Vergel. Kap. II: 15, 16.) Door dat geloov, erkennen wy CHRISTUS voor onsen Verlosser, wiens voorbeeld wy moeten naervolgen, derhalven moeten wy ons zo gedragen, als Hy zich gedragen heeft. (Verg. Kap. II: 6. IV: 17.) Door dit geloov, zien wy hemelsche en eeuwige goederen te gemoet, en zouden wy dan het hoogste van onze blijdschap zoeken, in de waereld en hare begeerlykheden, welke voorbygaen? (Vergel. Kap. II: 17.)

5. (*e*) Wie is 't nu, die, in den gezegden zin, door zijn geloov, de werelt overwint, (*f*) dan die het rechte geloov bezit, van het welk de Gnostieken althans verstoken zijn? Maer niemand bezit het rechte geloov, dan die deze grondwaerheid van het Euangelie gelooft, dat Jesus is de Sone Godts, niet slechts een Æon, uit de Godheid voortgevloeid, maer de eigen Zoon van den eeuwigen Vader, in de waereld gezonden, tot eene verzoening van onse zonden, op dat wy leven zouden, door Hem. (Verg. Kap. IV: 9, 10.)

6. Dese JESUS, de Zoon van God, is 't die gekomen is door water ende bloet, [*namelick*] Jesus, die dezelvde Persoon is, met de Christus. Hy is toch gekomen, niet door het water alleen, maer door het water ende het bloet beide. Ende de Geest is 't die getuygt, dat de geest de waerheyt is.

Deze Zoon van God *is het, die gekomen is, door water en bloed, namelyk* JESUS *de* CHRISTUS. — Wat verstaet de Apostel, door het *water en het bloed*? Wanneer men alle de verschillende gedachten der Uitleggeren optellen en ter toetse

(*d*) Joh. 16: 33. (*e*) 1 Cor. 15: 57. (*f*) 1 Joh. 4: 15.

brengen wilde, zou men, over deze plaets, eene zeer uitvoerige verhandeling schrijven kunnen. Wy zullen daerom maer kortelyk zeggen, welke, naer ons inzien, de mening van den Apostel zy.

Hy verzet zich hier regelrecht, tegen de zonderlinge wanbegrippen der Gnostieken, omtrent den Persoon van den Verlosser. — Deze beweerden, dat Hy slechts een bloot mensch geweest ware; wijders maekten zy onderscheid tusschen JESUS en CHRISTUS. JESUS, die, uit MARIA, geboren werdt, zou een gewoon mensch geweest zijn; zelvs zou Hy, volgens zommigen, geen waerächtig, maer alleenlyk een schijnbaer menschelyk lichaem gehad hebben. CHRISTUS was, volgens hunne wanbegrippen, een Æon, of een uitvloeisel uit de Godheid. Wanneer nu de mensch JESUS, door JOANNES den boetgezant, gedoopt werdt, zou de Æon CHRISTUS', in de gedaente van eene duive, op Hem zijn nedergedaelt, en zich met Hem verëenigt hebben; maer, toen JESUS lijden moest, zou CHRISTUS Hem wederom verlaten hebben. — Deze dwalingen zijn voornamelyk, door CERINTHUS en zijne aenhangeren, in de tweede eeuw, opgecierd en voortgeplant; maer IRENÆUS, die uitvoerige berichten geevt van deze wanbegrippen, zegt uitdrukkelyk, dat zy, reeds veel vroeger, door de NICOLAÏTEN, van welke wy melding vinden Openb. II: 5, 6, zijn verspreid geworden.

Ter wederlegging nu van deze dwalingen leert de Apostel vs. 5^{b}, dat JESUS niet een Æon, of een uitvloeisel uit de Godheid, maer *de Zoon van God zy*. Er staet, met nadruk, en als met eene vingerwijs, DE *Zoon van God*, dat is, die in waerheid, en in den eigenlyken zin, Gods eeniggeboren Zoon is, in welken zin geen schepsel Gods Zoon kan genaemd worden. (Vergel. Kap. IV: 9, 10, 14, 15.) — Hy voegt 'er vs. 6^{a}. nog twee tegenstellingen by.

Voor eerst, dat Gods Zoon *gekomen* zy, *door water en bloed*. — Door het *water* bedoelt de Apostel, den doop van den Heiland, door indompeling in het water van de Jordaen; en, door het *bloed*, het lijden en sterven van den Verlosser, waer door Hy dat dierbaer bloed gestort heeft, het welk ons reinigt van alle zonden. (Vergel. Kap. I. 7^{b}. —

Het

Het is derhalven, als of de Apostel zeide: „ Gods eeu-
„ wige Zoon is, in de waereld, gekomen, en heeft zich
„ met de menfchelyke natuur, vereënigt, niet toen de
„ mensch JESUS gedoopt werdt, maer van het eerfte oogen-
„ blik zijner ontvangenis, in de ingewanden van MARIA; en
„ Hy heeft den mensch JESUS, toen Hy lijden moest en zijn
„ bloed ftorten, niet wederom verlaten, maer Gods Zoon
„ is, met de menfchelyke natuur, ook in het lijden en in
„ den dood, vereënigd gebleven, en zal nimmer van de-
„ zelve gefcheiden worden." — Trouwens, volgens de wanbegrippen der Gnostieken, zou het bloed van JESUS, niet het bloed van Gods Zoon, maer van eenen bloten mensch geweest zijn, en God zou, niet zijnen eigenen Zoon, maer eenen bloten mensch, in de waereld gezonden hebben, tot eene verzoening voor onfe zonden. (Vergel. Kap. I: 7b. IV: 9, 10.)

De andere tegenftelling is, *deze is* JESUS *de* CHRISTUS.
„ De Gnostieken, (wil de Apostel zeggen) onderfcheiden,
„ JESUS van CHRISTUS; de eerfte zou maer een bloot mensch,
„ en de ander flechts een Æon, of uitvloeifel uit de God-
„ heid, wezen; maer JESUS is dezelvde Perfoon, met CHRIS-
„ TUS; en zy, die de gemelde onderfcheiding maken, zijn
„ Antichristen." (Vergel. Kap. II: 22. V: 1.)

Ter nadere opheldering van zaken voegt 'er de Apostel by vs. 6b: „ Gods Zoon is, in de waereld, gekomen, *niet*
„ *door water alleen*; Hy is, niet flechts voor eenen korten
„ tijd, op den mensch JESUS gekomen, toen Hy, door
„ JOANNES den Boetgezant, in het water van de Jordaen,
„ gedoopt werdt; maer Gods Zoon is gekomen, *door* HET
„ *water, en* HET *bloed*, dat is, door HET gemelde water,
„ waer mede Hy gedoopt is, en HET gemelde bloed, het
„ welk Hy, by zijn lijden en fterven, geftort heeft, beide;
„ Gods Zoon was zo wel, met den mensch JESUS, vereë-
„ nigt, toen Hy geleden heeft, en geftorven is, als toen
„ Hy gedoopt werdt."

En de Geest is het, die getuigt, dat de Geest de waerheid is. — Wy vertalen het, en dan is het voorftel veel duidelyker: OOK *de Geest getuigt dit:* WANT (Verg. Matth. V: 3.

VI: 5, 13. enz.) *de Geest is de waerheid* zelve. — Maer wat hebben wy hier, door den GEEST, te verstaen? onses erächtens den Heiligen Geest, die, op den Pinksterdag, op de Apostelen, is uitgestort; die sprak, door den mond der Apostelen, en hunne prediking, door verbasende wonderen bevestigde.

Ook de Geest getuigt dit, dat is: „ de Heilige Geest; die, „ door ons Apostelen spreekt, en ons leidt in alle waerheid, „ getuigt, door onsen mond, dat Gods Zoon, door water „ en bloed beide, gekomen, en dat JESUS de CHRISTUS zy; „ dat JESUS dezelvde Persoon zy, met CHRISTUS, dat Gods „ Zoon, met de menschelyke natuur van den Verlosser, zo „ wel in zijn lijden en sterven, als by zijnen doop, zy vereë„ nigd geweest."

Want, (wordt 'er bygevoegd) *de Geest is de waerheid zelve*, dat is: „ men kan zich, op dit getuigenis van den Geest, „ veilig verlaten, het is onfeilbaer, Hy is de waerheid zelve, „ en heeft daer te boven dit getuigenis, door verbasende „ wonderen, onlochenbaer bevestigd." — Voor het overige is het meer dan waerschijnlyk, dat de Apostel, met de benaming van WAERHEID, wederom zinspele, op de wangedrochtige begrippen der Gnostieken, die een aental van Æones verdichtten, van welke zy één de WAERHEID noemden, te meer om dat hy, met nadruk, zegt DE *Waerheid.* De Gnostieken droomden van een Æon, of uitvloeisel uit de Godheid, het welk zy de *Waerheid* noemden; maer de Heilige Geest, sprekende door den mond der Apostelen, was in nadruk DE *Waerheid;* die hoedanigheid van onfeilbaerheid, welke deze verleiders, aen het gemelde Æon, toeschreven, had, in waerheid en in vollen nadruk, plaets, by den Heiligen Geest.

7. Want drie zijnder die getuygen in den hemel, de Vader, het Woort, ende de Heylige Geest: ende dese drie zijn één.

Het is over bekend, hoe zeer 'er, onder de Oordeelkundigen, over de echtheid, of onëchtheid van deze plaets, getwist worde. Het zou ganschelyk niet voegen, in onse korte uitbreidingen, eene omslachtige verhandeling, over dit stuk, in te lasschen. Wy zullen ons, met éene aenmerking ver-

vergenoegen, dat namelyk de leer der aenbiddelyke Drieëenheid, al kon de onëchtheid van dezen Text beslissende worden aengetoond, uit andere duidelyke plaetsen, ten overvloede, gestaevd worde.

Maer, mag men denken, hoe zouden de *Vader*, *het Woord*, *en de Heilige Geest*, kunnen gezegd worden, *in den Hemel te getuigen*, omtrent de leer, welke de Apostel vs. 6. heeft voorgestelt; dat namelyk JESUS dezelvde Persoon zy, met CHRISTUS, en dat Gods Zoon gekomen zy, niet door water alleen, maer door water en bloed beide? Men mag verder vragen, waer toe zou het getuigenis der drie Goddelyke Personen, in den hemel, dienen, daer immers de waerächtige leer, omtrent den Persoon van den Verlosser, in den hemel niet kan betwist worden? Het antwoord is dit: de Heilige Geest is eigenlyk de getuige, die, omtrent de gemelde waerheid, verzekering gedaen heeft; (Verg. vs. 6^b.) maer de Heilige Geest is, van den Vader, en den Zoon, gezonden, om dit getuigenis af te leggen; derhalven is het getuigenis van den Vader en van den Zoon, in dat van den Heiligen Geest, tevens begrepen.

8. Ende drie zijnder die getuygen op de aerde, verzekering gevende, dat Gods Zoon, niet door water alleen, maer door water en bloed beide, gekomen zy; (Vergel. vs. 6^a.) namelyk de geest, die, door den mond van ons Apostelen spreekt, en onse prediking, met wonderen, bevestigt; (Vergel. vs. 6^b.) ende het water, door het welk Hy gedoopt is, dewijl God Hem toen, voor zijnen Zoon, verklaert heeft; (Vergel. Matth. III: 17.) ende het bloet, het welk Hy, by zijn sterven, aen het kruis gestort heeft, naerdien 'er toen verbasende wonderen zijn voorgevallen, welke geen de minste twijffeling overlatén, of Hy was in waerheid Gods Zoon; (Verg. Matth. XXVII: 51-54.) ende die drie zijn tot één, zo dat zy, in dit getuigenis, volkomen overëenstemmen.

9. Dit getuigenis is ontwijffelbaer zeker, en alleszins geloovwaerdig. (g) Indien wy toch, om, van het min-

(g) Joh. 5: 37.

dere, tot het meerdere te redeneeren, het getuygenisse der menschen aennemen, en geloven het gene ons, door menschen van goede trouw, verklaerd wordt; het getuygenisse Godts is meerder, van meerder gewicht en van groter gezach; het gene God verklaert verdient meerder geloov, dan het gene menschen getuigen, om dat zijn getuigenis rust, op eene onfeilbare kennis, en om dat het onmogelyk is, dat Hy liegen zoude. Derhalven moeten wy althans Gods getuigenis aennemen, en zijne verklaring geloven; want, (liever *ende*) dit is het getuygenisse Godts, dat JESUS de CHRISTUS zy, die gekomen is, door water en bloed beide, (Vergel. vs. 6[a].) 't welck hy van sijnen Sone getuygt heeft, door den mond van zijne Apostelen. Gevolgelyk moeten wy deze verklaring, als een Goddelyk getuigenis van onfeilbaer gezach aennemen.

10. Er is niets betamelyker, dan dit Goddelyk getuigenis aen te nemen, en dit aennemen van het Goddelyk getuigenis bestaet daer in, dat men in Gods Zoon gelooft. (*h*) Die in den Sone Godts gelooft, die JESUS CHRISTUS, voor zich zelven, aenneemt, als Gods Zoon, en den Zaligmaker der waereld, heeft het getuygenisse in hem selven; hy vereenigt zich, met dat Goddelyk getuigenis, en neemt het zelve oprechtelyk aen, met eene hartelyke overtuiging, zonder dat 'er de minste twijffeling overblijve. Daerentegen koomt het verwerpen van dit getuigenis, in het wezen der zake, op eene verfoeilyke Godslastering neder; die Godt niet en gelooft, die het Goddelyk getuigenis in het Euangelie, door ongeloov, verwerpt, heeft hem tot een leugenaer gemaeckt. Hy veronderstelt, en betoont met de daed het daer voor te houden, dat de God der waerheid, in dit getuigenis, leugentael gesproken hebbe, dewijle hy niet gelooft en heeft het getuygenisse, dat Godt getuygt heeft van sijnen Sone. Wanneer wy het getuigenis van eenen mensch niet geloven, houden wy hem, in ons hart, voor eenen leugenaer. Even zo is het ook hier gelegen; wanneer iemand die verklaring, welke God in het Eu-

(*h*) Joh. 3: 36. Rom. 8: 16. Galat. 4: 6.

Euangelie doet, nopens zijnen Zoon, niet geloovt, dan houdt hy den God der waerheid, die in eeuwigheid niet liegen kan, voor eenen leugenaer. Het ongeloov is derhalven de snoodste van alle zonden; men maekt den getrouwen God, tot eenen leugenaer, en maekt zich schuldig, aen eene grouwzame godslastering. Daerëntegen wordt God, in zijne waerheid, door het geloov, verheerlykt. (Verg. Joh. III: 33.)

11. Ende dit getuigenis, het welk God doet, omtrent zijnen Zoon, is allergewichtigst; dit is de hoofdsom van het gemelde getuygenisse, [*namelick*] dat ons Godt het eeuwige leven gegeven en aengeboden heeft; (Vergel. Kap. II: 25. Joh. VI: 32.) (*i*) ende dit selve leven is in sijnen Sone: Gods Zoon is de verdienende oorzaek van dit leven; komende niet alleen door het water, maer ook door bloed, heeft Hy het eeuwig leven verworven. (Verg. 2 Tim. I: 10.)

12. Die den Sone heeft, door het geloov, en Hem, voor den zodanigen houdt, voor welken Hem de Vader verklaert heeft, die heeft niet alleen een wettig recht, op het eeuwig leven, maer hy is reeds aenvangelyk gesteld, in het bezit van die zaligheid, welke hy namaels eindeloos genieten zal; die daerëntegen den Sone Godts niet en heeft, door het geloov, en Hem niet erkent, voor den zodanigen, voor welken de Vader Hem verklaert heeft, die en heeft het leven niet, en zal ook het leven niet zien, wanneer hy zich in het ongeloov blijvt verharden.

(*i*) Joh. I: 4.

III. *Het besluit van dezen Briev hebben wy vs.* 13-21.

א. *Eerst geevt de Apostel het algemeen oogmerk op, waer toe hy dezen Briev geschreven had, vs.* 13.

ב. *Wijders prijst hy het gebed aen, vs.* 14-17.

A. *Zo in het gemeen, vs.* 14, 15.

B. *Als in het byzonder, in geval een Christen eene zonde, niet tot den dood, gezondigt had, vs.* 16, 17.

ג *Hy voegt 'er nog een paer vermaningen by, vs.* 18-21.

A. *Tegen den dienst der zonden, vs.* 18-20.

A. De vermaning wordt voorgesteld, vs. 18, 19, *en,*

B. In hare betamelykheid, nader aengedrongen, vs. 20.

B. *Tegen den dienst der afgoden, vs.* 21.

13. (*k*) Dese dingen hebbe ick u thans geschreven, die gelooft in den name des Soons Godts: op dat gy wetet en zoudt verzekerd zijn, dat gy het eeuwige leven reeds aenvangelyk hebt, om het namaels volmaektelyk te genieten, ende op dat gy geloovet, dat is, blijvt geloven, en volharden zoudt in te geloven, in den name des Soons Godts.

14. Ende dit is de vrymoedigheyt, in tegenstelling van een veröordeelend hart, (Vergel. Kap. III: 21.) die wy tot hem hebben, die onse lievderijke Vader is, (*l*) dat so wy yet bidden nae sijnen wille, naer zijn voorschrivt, en op grond der belovten, welke Hy ons gedaen heeft, hy ons ontwijffelbaer verhoort.

15. Ende indien wy, met zekerheid, weten dat hy ons verhoort, wat wy oock bidden, naer zijnen wil, so weten wy ook, met dezelvde zekerheid, dat wy de beden verkrijgen, en die dingen, als het ware, reeds bezitten, die wy van hem gebeden hebben; (Vergel. Kap. III: 22.)

16. Indien yemant sijnen broeder siet sondigen een

(*k*) Joh. 20: 31. (*l*) Jer. 29: 12. Matth. 7: 8. ende 21: 22. Marc. 11: 24. Luc. 11: 9. Joh. 14: 13. ende 15: 7. ende 16: 24. Jac. 1: 5. 1 Joh. 3: 22.

een fonde niet tot de doot, die fal [*Godt*] bidden, ende hy fal hem het leven geven, den genen [*fegge ick*] die fondigen niet tot de doot. (*m*) Daer is een fonde tot de doot: voor defelve [*fonde*] en fegge ick niet dat hy fal bidden.

De Apostel fpreekt hier, van *eene zonde niet tot den dood*, en van *eene zonde tot den dood.* — Velen denken, dat de Apostel, onder de laetfte benaming, de zonde tegen den Heiligen Geest bedoele. Maer daer aan kan de Apostel althans niet gedacht hebben, daer deze byzondere zoort van zonde alleen plaets had, by de hardnekkige Pharizeeuwen, toen de Heiland wonderen verrichte, door de oneindige kracht van zijne Godheid (Vergel. XVIII *Deel.* p. 232-234.) Anderen begrijpen het anders.

Wy houden het, uit vergelyking van Jac. V: 14, 15. daer voor, dat, door den *dood*, een ontijdige dood bedoeld worde, door welken een Christen, als een buitengewone ftraf, over de eene of andere misdaed, uit dit leven, werdt wechgerukt. — Het Goddelyk beftuur, over de Christen Kerk, was, ten tijde der Apostelen, in vele opzichten, buitengewoon. Hier toe behoorde ook, dat God, op eene buitengewone wijs ftraf oeffende, het zy middelyk, door de Apostelen, (Vergel. Hand. V: 1-10.) het zy onmiddelyk, door het toezenden van krankheden, (Vergel. Jac. V: 14, 15.) of door eenen fpoedigen dood. (Vergel. 1 Cor. XI: 29) Nu heeft onfe Apostel het oog, op zoortgelyk een geval, dat iemand het een of ander misdrijv begaen had, het welk God toenmaels gewoon was, niet flechts met buitengewone krankheden, maer door eenen ontijdigen en fpoedigen dood, te ftraffen.

„ *Indien iemand zijnen broeder*, zijnen mede Christen,
„ *ziet zondigen eene zonde*, *niet tot de dood*, zo dat hy het
„ een of ander fchandelyk misdrijv begae, welke God wel
„ gewoon is, met buitengewone krankheden, maer niet met
„ eenen fpoedigen dood, te ftraffen; *die zal God*, voor dien

(*m*) Numer. 15: 30. 1 Sam. 2: 25. Matth. 12: 31. Marc. 3: 29. Luc. 12: 10. Hebr. 6: 4, ende 10: 26. 2 Petr. 2: 20.

„ lijder, *bidden*, *ende hy*, die ons hoort, wanneer wy,
„ naer zijnen wil, bidden; (Verg. vs. 14.) *zal hem* de gene-
„ zing en *het leven geven*. Van zo veel kracht zal een ge-
„ lovig gebed zijn, *voor den genen*, *die*, in den gezegden
„ zin, *zondigen niet tot de dood*, maer zich slechts buiten-
„ gewone kwalen en krankheden hebben op den hals ge-
„ haelt."

„ *Daer is eene zonde*, *tot den dood*, zulk eene zonde,
„ welke God gewoon is, met eenen ontijdigen en spoedigen
„ dood, te straffen; *voor deze* zoort van zonde, *zeg ik niet*,
„ *dat hy bidden zal*; wanneer ik het gebed, voor eenen lij-
„ denden broeder aenbeveel, bedoel ik het geval van de
„ laetstgemelde zonde niet."

17. (*n*) Alle ongerechtigheyt is wel sonde: ende daer is nochtans sonde niet tot de doot.

Dit voorstel moet, uit de eigenlyke beteekenis der woorden *ongerechtigheid* en *zonde*, verklaerd worden. — *Ongerechtigheid* beteekent, in het gemeen, alles wat, met de regelen van recht en billykheid, strijdig is, en *zonde* allerlei misdrijv.

„ *Alle ongerechtigheid*, (wil de Apostel zeggen) alle onbe-
„ tamelyke handeling, waer mede men God of menschen be-
„ ledigt, *is* wel *zonde*, en zedelyk kwaed, nochtans *is 'er*
„ *eene zonde niet tot den dood*, het zedelyk kwaed is in maet
„ en trappen, onderscheiden; 'er zijn wanbedrijven, zo
„ schromelyk in derzelver aert en gevolgen, dat God ge-
„ woon zy dezelve, met eenen ontijdigen en spoedigen dood,
„ te straffen; maer 'er zijn ook wanbedrijven van minder
„ zoort, welke, op die wijs, niet gestraft worden."

18. (*o*) Wy weten, dat een yegelick die uyt Godt geboren is, die het Goddelyk deugdenbeeld gelykformig is, en daerom een kind van God genaemd wordt, (Vergel. Kap. II: 29. en III: 1.) niet met opzet, en met vermaek sondigt, zo dat hy het hoogste van zijne blijdschap, in den dienst der zonde, stellen zoude; (Vergel. Kap. III: 9.) maer die uyt Godt geboren is, bewaert hemselven in tegendeel van

moet-

(*n*) 1 Joh. 3: 4. (*o*) 1 Joh. 3: 9.

moetwillige zonden, ende hy wapent zich, tegen de verzoeking; (Vergel. Jac. I: 27.) zelvs de duivel, de boose by uitnemenheid; (Vergel. Kap. II: 13, 14. en III: 12.) en vattet hem niet, noch verleidt hem, om eene zonde tot den dood te begaen, of eenig misdrijv, het welk God gewoon is, met eenen onverwachten dood, te straffen.

Het Grieksche woord, door *vatten* vertaeld, beteekent hier beschadigen, ten verderve brengen. Zo gebruiken het de LXX, Job IX: 19. De mening is derhalven: „ de
„ Satan legt 'er zich wel op toe, om eenen waren Christen
„ te verleiden, tot zware zonden, welke, met eenen on-
„ tijdigen en spoedigen dood, plegen gestraft te worden, en
„ hem in zo verre ten verderve te brengen; maer de po-
„ gingen van den bosen zijn vruchteloos, hy kan zijn vuilaer-
„ tig oogmerk niet bereiken."

19. Wy weten dat wy uyt Godt zijn, zo dat wy de eer genieten, van zijne kinders genaemd worden, (Verg. Kap. III: 1, 9. V: 1, 4.) ende dat daerëntegen de geheele werelt ligt in het boose.

De gehele waereld, in onderscheiding van zulken, *die uit God geboren zijn*, beteekent het gansche menschdom, het welk van de leer des Euangeliums onkundig is, of dezelve, door ongeloov, verwerpt. — Deze gehele waereld *ligt in het bose*, hebben de Onsen. Onses erächtens, moet het, even als in het onmiddelyk voorgaende vs. 18, vertaeld worden, *in* of *onder* DEN *bosen*; (Vergel. Rom. II: 12.) zo dat de zin zy: „ ware Christenen wederstaen de verdervende
„ pogingen van den Satan, maer het overige menschdom ligt,
„ onder de macht en de heerschappy van dien bosen, by
„ uitnemenheid."

20. Doch wy Christenen weten dat de Sone Godts, in het vleesch geöpenbaerd, en in de waereld gekomen is, (Vergel. Kap. I: 2. IV: 3.) om de werken van den duivel te verbreken; (Vergel. Kap. III: 8.) (*p*) ende Hy heeft ons het verstant, de ware wijsheid, gegeven, dat wy den Waerachtigen God kennen, die getrouw is, in het ver-

(*p*) Luc. 24: 45.

vullen van zijne belovten, en dit, by uitnemenheid, betoont heeft, in het zenden van zijnen Zoon; (Vergel. Joh. XVII: 3.) ende wy zijn in den Waerachtigen, wy zijn leerlingen en naervolgers van den Onfeilbaren, (Vergel. Kap. II: 5. III: 6, 24. IV: 13.) [*namelick*] in ſijnen Sone Jeſu Chriſto, onſen Goddelyken Leermeester. (*q*) Deſe is zelvs de waerachtige en onfeilbare Godt, ende de oorzaek van het eeuwige leven.

21. Mijne gelievde Kinderkens; met deze vermaning, beſluit ik dit geſchrivt; bewaert uſelven van de afgoden. Amen. Wacht u van de afgodery der Heidenen, onder welke gy verkeert, en van alles, wat daer mede gemeenſchap heeft; als mede van de verdichtſelen der Gnostieken, die verſcheidene uitvloeiſels uit de Godheid verzieren, welke, als zo vele afgoden, mogen beſchouwd worden, en van welke 'er één de waereld zoude geſchapen hebben. Het zy zo. Deze is mijn hartenwensch.

(*q*) Jeſ. 9: 5. ende 44: 6. ende 54: 5. Joh. 20: 28. Rom. 9: 5. 2 Tim. 3: 16.

EINDE VAN DEN EERSTEN BRIEV VAN JOANNES.

DE TWEEDE
ZENDBRIEV
VAN DEN APOSTEL
JOANNES.

DE TWEEDE

ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

JOANNES.

I. *Vooräf gaet de Inleiding of opdracht*, *vs.* 1-3. *bevattende*
א. *Het opschrivt*, *vs.* 1, 2, *en*
ב. *De groetenis*, *vs.* 3.

1. DE Ouderlingh aen de uytverkorene vrouwe, ende aen hare kinderen, die ick in waerheyt lief hebbe, ende niet alleen ick, maer oock alle die de waerheyt gekent hebben:

2. Om der waerheyt wille die in ons blijft, ende met ons sal zijn in der eeuwigheyt:

De Schrijver van dezen Briev, die de Apostel JOANNES is, gelijk wy, in onse *Inleiding* tot dit geschrivt, nader hebben aengetoont, noemt zich den *Ouderling*, niet zo zeer, om dat hy, als Apostel, een algemeen opziener en Ouderling der Gemeenten was; (Vergel. 1 Petr. V: 1.) maer byzonder om zijne hoge jaren, zijnde thans alleen van alle de Apostelen overgebleven, en mogelyk de oudste, van alle de toen levenden Christenen. — Wy zouden het daerom liever vertalen, *de Oudste*, of *de Grijsäert*.

Misschien was de Apostel, in dien tijd, onder dezen naem, by alle de Christen Gemeenten, genoeg bekend, zo dat elk, wanneer hy *den Oudsten*, of *den Grijsäert*, hoorde

noemen, aenstonds dacht, aen JOANNES *den Apostel*, die thans eenen ongemeen hogen ouderdom bereikt had. — Althans, in deze benaming, ligt geen den minsten grond, om te vermoeden, dat een andere JOANNES, een Ouderling te Ephesen, de Schrijver zy vân dezen Briev. Men vergelyke verder onse *Inleiding*. Zelvs was deze naem, welke des Apostels grijse wijsheid, en beproevde ondervinding, herïnnerde, recht geschikt, om, aen zijne vermaningen, onder de Christenen, gezach by te zetten.

Hy schreev dezen Briev, *aen de uitverkorene vrouw, en hare kinderen.*

Er zijn zeer onderscheidene gedachten, over deze *uitverkorene vrouw*, welke wy, in onse *Inleiding* tot dezen Briev, nader hebben ter toetse gebracht. — Er is by ons geen twijffel aen, of de Apostel hebbe dezen Briev geschreven, aen eene bepaelde en by hem bekende vrouw. In het Grieksch staet εκλεκτη Κυρια (*Eclecte Kuria.*) Het eerste woord hebben de Onsen vertaelt, door *uitverkorene*, en het ander door *vrouw*. Nu zijn 'er wel, die menen, dat ECLECTE de eigen naem van deze vrouw geweest zy, wanneer men de woorden zou moeten overzetten, *aen de vrouw* ECLECTE. Maer die opvatting strookt niet, met vs. 13, alwaer de zuster van deze vrouw ook *Eclecte* genaemd wordt.

Wy denken daerom, dat het woord *Kuria*, het welk de Onsen, door *vrouw*, vertaelt hebben, als een eigen naem moet beschouwd worden, en vertalen het opschrivt; *aen de uitverkorene* KURIA. — Trouwens KURIA was een gewone vrouwen naem by de Grieken. Daer te boven, wanneer KURIA geen eigen naem is, zou de Apostel den naem van haer, aen welke hy schreev, geheel verzwegen hebben. Voeg 'er by, dat men, in een zeker geschrivt, het welk aen ATHANASIUS, wordt toegekend, deze woorden lese: „ JOANNES *schreev aen* KURIA, *en hare kinderen.*"

De Briev houdt dan, in de eerste plaets, *aen de uitverkorene* KURIA. — Van deze KURIA weten wy, buiten het gene, in dit geschrivt, voorkoomt, met zekerheid niets te zeggen. Waerschijnlyk is zy eene bejaerde weduw van aenzien en ver-

mo-

mogen geweest, welke, door den dienst van onsen Apostel, tot het Christendom, bekeerd was. Immers moet zy eenig gezach gehad hebben, in de gemeente van hare woonplaets, en gegoed geweest zijn naerdien zy gewoon was, de van buiten komende Euangelie gezanten, in haer huis, te ontvangen. (Vergel. vs. 10.) Zommigen denken daerom, dat zy Diacones geweest zy. — Zy heet wijders de *uitverkorene*, dat is, de uitmuntende, de voortreffelyke KURIA. De Apostel geevt haer dezen eeretijtel, of om haer voorbeeldig gedrag, of om haren aenzienlyken stand in de Gemeente, en de diensten, welke zy, aen dezelve, gewoon was te bewijzen.

Wijders hieldt de Briev ook, *aen hare kinderen.* — Het kan zijn, dat hier geestelyke kinders bedoeld worden, zulken, welke de uitmuntende KURIA, door haer onderwijs, tot het geloov in CHRISTUS bewogen had. Ondertusschen vinden wy gene redenen altoos, om, van de eigenlyke beteekenis, af te wijken, en denken daerom liever, dat deze KURIA ettelyke natuurlyke kinderen gehad hebbe, aen welken de Apostel dezen Briev, zo wel als aen de Moeder, geschreven heeft; kinderen, die derhalven reeds bejaerd waren.

Er wordt bygevoegd, *die ik in waerheid liev heb.* De Apostel had eene byzondere hoogächting, voor deze godvruchtige vrouw, en hare lovwaerdige kinderen, en hy was bezield, met eene hartelyke zucht, om hun wezenlyk geluk te bevoorderen. Zijne lievde bestondt niet, in enkele betuigingen, maer zy was in *waerheid*, oprecht en hartelyk.

En, zegt de Apostel *niet alleen* heb *ik* hen liev, *maer ook alle*, *die de waerheid gekent hebben*, hebben hen liev. — Het moest de uitmuntende KURIA hoogst aengenaem wezen, dat zy, met hare kinderen, door eenen Apostel van zulk eene grijse wijsheid, als JOANNES was, bemind wierd. — Maer daer by kwam nog de hartelyke lievde ook van *allen*, *die de waerheid gekent hebben*, dat is, van alle echte Christenen, die de zuivere leer van het Euangelium, erkenden, en gelovig hadden aengenomen. By alle deze, was KURIA,

met hare kinderen, ook gelievd. Dit was, voor haer, niet alleen eene eer, maer ook eene drangreden, om het, met de ware Christenen, te houden, en te waken, tegen alle verleiding.

De grond van deze lievde, jegens de godvruchtige KURIA en hare kinderen, wordt vs. 2. aengewezen, *om der waerheid wil, welke in ons blijvt, en met ons zal zijn in de eeuwigheid.* — De *waerheid*, dat is, de zuivere leer van het Goddelyk Euangelie, *blijvt in ons*, „ wy houden, door het „ geloov, aen de waerheid vast, en zy woont, als het „ ware, in onse harten; (Vergel. 1 Joh. II: 24.) en de „ waerheid *zal met ons zijn*, by ons blijven wonen, ons „ bestuuren, en bemoedigen, niet alleen in dit leven, maer „ ook *in de eeuwigheid*, wanneer onse kennis, en lievde tot „ de waerheid, zal volmaekt worden."

Deze betuiging diende niet alleen, ter bemoediging van de uitmuntende KURIA en hare kinderen, om hen te verzekeren, dat zy, onder alle verleidingen der toenmalige dwaelgeesten, standvastig blijven zouden, by het geloov der waerheid; maer deze was ook de reden, om welke de Apostel, met alle ware Christenen, zo veel lievde hadden, tot KURIA en hare kinderen. Het was, *om der waerheid wil.* — Onderlinge overëenstemming, in het geloov der waerheid, was het beginsel en de grond van deze lievde. Trouwens de waerheid, welke, in den Apostel, woonde, geboodt en bewoog hem, om allen te beminnen, die der waerheid gelovig aenkleevden.

Deze lievde bewoog hem ook, tot het opstellen van dit geschrivt, ten einde iets toe te brengen, tot hunne bevestiging, in het geloov, en ter bevoordering van hunne blijdschap.

3. **Genade,** allerlei zoort van heil, **barmhertigheyt** en gunstige hulp, om u, tot het lievdewerk, het welk gy, ter nutte der Gemeente, verricht, krachtdadig te ondersteunen, **vrede** en allerlei voorspoed, met den meest gezegenden uitslag van alle uwe pogingen, **zy met ulieden van Godt den Vader,** die de milde gever is van alles goeds, ende

ende van den Heere Jesu Christo den Sone des Vaders, die de verdienende oorzaek is van alle zegeningen, in waerheyt ende liefde.

In waerheid en lievde. Wy vertalen het liever, MET *waerheid en lievde.* (Vergel. Joh. III: 21.) — Met en nevens de genade, de barmhartigheid, en den vrede, wenscht dan de Apostel, *waerheid en lievde;* dat KURIA, en hare kinders, mogten volstandig zijn, in de gelovige erkentenis der Euangelische waerheid, en in het uitöeffenen der lievde.

II. *De inhoud van den Briev zelven bestaet uit twee deelen, vs.* 4-11.

ℵ. *Eerst wekt de Apostel* KURIA *op, tot standvastigheid, in het betrachten van lievde, om daer door hare verkleevdheid, aen de waerheid van het Euangelie, te bevestigen, vs.* 4-6.

A. *Tot eenen grondslag van die vermaning, geevt hy, aen de godvruchtige* KURIA, *een aengenaem bericht, omtrent het lovwaerdig bestaen van eenigen harer kinderen, welke hy ontmoet had, vs.* 4.

4. Ick ben seer verblijdt geweest, dat ick van uwe kinderen gevonden hebbe die in de waerheyt wandelen, gelijck wy een gebodt ontfangen hebben van den Vader.

De Apostel had *van hare kinderen gevonden*, ontmoet en aengetroffen. Waer ter plaetse, en by welke gelegenheid, hy eenigen der kinderen van KURIA had aengetroffen, kunnen wy niet bepalen. Naer alle gedachten, te Ephesen, daer hy woonächtig was. Misschien, uit hoofde van den koophandel, in die Stad zijnde, zullen zy den grijsen Apostel een bezoek gegeven hebben, om hem eenige narichten van KURIA te brengen.

Hy was *zeer verblijd geweest, dat zy in de waerheid wandelden.* Hy had bevonden, dat zy vast hielden, aen de zuivere leer van het Euangelie, zonder zich, door dwalingen, te laten besmetten, en dat zy hun gedrag inrichten, naer de heilige voorschrivten van dat zelvde Euangelie, zo dat zy

yverige voorſtanders waren van de zuivere Euangelie leer, en hunne belijdenis, met eenen godzaligen wandel, verzegelden. — Daer over had zich de grijsäert hartelyk verblijdt.

Gelijk wy, (voegt hy 'er by) *een gebod ontvangen hebben van den Vader.* — Door dit *gebod*, verſtaet hy, het voorſchrivt van geloov en leven, betreffende de betrachting van allerlei lievdeplichten, jegens God en menſchen, het welk de eeuwige Vader van onſen Heer JESUS CHRISTUS, door zijnen Zoon, allerduidelykst heeft laten voorſtellen. (Verg. 1 Joh. III: 23.)

Wanneer ondertusſchen de Apostel, aen KURIA, bericht geevt, dat hy zommigen van hare kinderen ontmoet had, die, in de waerheid, wandelden, zo volgt daer uit niets, ten nadeele van de overigen. JOANNES had hen alle niet ontmoet; hy ſpreekt daerom alleenlyk van de zulken, welke hy aengetroffen had.

Wat wonder, dat de Apostel, over deze kinderen van KURIA, was *verblijd geweest*, byzonder daer het thans een zeer gevaerlyke tijd was, in welken velen, door de verleiding der dwaelgeesten, wierden afgetrokken, zo dat men, onder het opkomend geſlacht, zeldzaem zulke voorbeeldige Christenen ontmoette. Hy was 'er te meer over verblijd, om dat het kinders waren van zijne gelievde vriendin, in den HEERE, uit welker gedrag hy beſluiten mogt, dat ook KURIA zelve, aen de waerheid, onbezweken vast hieldt.

JOANNES de Apostel oordeelde het nuttig en nodig, om, aen de godvruchtige Moeder, dit bericht te geven, omtrent hare brave kinderen, niet alleen om haer, tot dankbaerheid aen den HEER, op te wekken, en blijken te geven, dat hy belang ſtelde, in de welvaert van haer perſoon en huis, maer voornamelyk om dit aengenaem bericht te gebruiken, als eene drangreden, tot de vermaning, welke hy gereed ſtondt voor te ſchrijven, en het zelve, tot eenen grondſlag, te leggen, op welken hy vertrouwen mogt, dat zijne opwekking niet vruchteloos wezen zoude.

B. *Hier op volgt de gemelde vermaning zelve, vs.* 5, 6.
A. Zy wordt, in het algemeen, voorgesteld, vs. 5, *en,*
B. In de byzonderheden, nader uitgebreid, vs. 6.

5. Ende nu bidde ick u, [*uytverkorene*] vrouwe, (*a*) niet als u schrijvende een nieuw gebodt, maer 't gene wy gehadt hebben van den beginne, [*namelick*] (*b*) dat wy malkanderen lief hebben.

De Apostel leidt deze vermaning, by wijs van gevolgtrekking, uit het vorige af, schrijvende *en nu* enz. — „ Dewijl „ ik, (wil hy zeggen) uit het beminnelyk bestaen, en voor„ beeldig gedrag van eenigen uwer kinderen, tot mijne har„ telyke blijdschap, vernomen heb, dat gy, met uw huis, „ aen de zuivere leer van het Euangelie, blijvt vast hou„ den; zo is 'er, ten uwen opzichte, niets anders overig, „ dan dat ik u vermane, om, gelijk uwe kinders doen, „ overvloedig en volstandig te zijn, in de lievde."

Ik bid u, uitverkorene vrouwe; wy vertalen het, op de gelegde gronden; *ik bid u,* KURIA, *dat wy malkanderen liev hebben.* — De aenspraek van deze vrouw, met haren eigenen naem KURIA, kan dien nadruk hebben, dat de Apostel haer aenmerke, als het hoofd van haer huisgezin, om haer daer door te herïnneren, dat zy, als zodanig, verplicht ware, anderen, met een uitlokkend voorbeeld, voor te gaen. — Zy moesten *malkanderen liev hebben.* Door deze opwekking, verbindt zich de Apostel, van zijne zijde, tot het betrachten der Christelyke broeder lievde, door het blymoedig bevoorderen der belangen van anderen, en hy wekt tevens KURIA en de haren op, tot yver en standvastigheid, in de verdere betrachting van alle lievdeplichten. — De vermaning wordt, op eene vriendelyke en beweeglyke wijs, voorgesteld; *ik bid u,* zegt de Apostel. Hy had, met Apostoliesch gezach, kunnen gebieden, maer hy verkoos den weg van verzoeken en bidden; dit vloeide niet alleen

(*a*) 1 Joh. 2: 7. (*b*) Joh. 13: 34. ende 15: 12. Ephes. 5: 2. 1 Thess. 4: 9. 1 Petr. 4: 8. 1 Joh. 3: 23. ende 4: 21.

voort, uit zijn zacht karakter, en lievderijke geaertheid, maer hy wist ook, dat zulk eene minzame manier van voorſtel meerderen ingang, op het menschlyk gemoed, pleegt te hebben, dan bevelen.

Het is derhalven, als of hy zeide: „ ik verzoek, op het „ vriendelykst, en met kracht van alle beweegredenen, „ welke gy zelve u genoeg kunt herïnneren, dat wy ſtand- „ vastig en overvloedig zijn, in het betrachten van de „ Christelyke broeder lievde." — De Apostel had 'er byzondere redenen voor, om, op de betrachting der broederlyke lievde, zo ernſtig en gemoedelyk aen te dringen. Dit vorderden de toenmalige tijdsömſtandigheden, daer 'er hoogst verdervelyke dwaelgeesten waren opgeſtaen, die beweerden, dat het Christendom, ſlechts in kennis en wetenſchap, maer niet in betrachting, gelegen ware. Daer te boven waren de Christenen yverig, in het betrachten der onderlinge lievdeplichten; dan zouden zy, op elkanderen, acht geven, en de een den anderen, tegen de verleiding, zoeken te bewaren.

Dit verzoek was des te billyker, daer de Apostel, aen KURIA, niets vreemds voorſchreev, maer ſlechts de volharding, in het gene zy bezig was, aenbeval. Daerom voegt hy 'er by: *niet als u ſchrijvende een nieuw gebod, maer het gene wy gehad hebben van den beginne.* — Het gebod der lievde is geen *nieuw gebod*, maer de Christenen hadden het reeds *gehad*, en het was hun, door de Apostelen, ingeſcherpt, *van den beginne*, van den eerſten tijd, dat hun het Euangelie verkondigd was; (Verg. 1 Joh. II: 7. en III: 11.) — Deze aenmerking was recht geſchikt, om des Apostels verzoek te billyken, en KURIA te herïnneren, dat het gebod der lievde van eene altoosduurende verplichting ware, in welke betrachting zy geduurig moest toenemen.

6. (c) Ende dit is de liefde, hier in beſtaet het wezen van de broederlyke lievde, en hier in zullen wy betonen, dat wy, in waerheid, lievde voor elkanderen hebben; dat wy wandelen nae ſijne geboden, dat wy ons gedrag in-

(c) Joh. 15: 10.

inrichtten, naer die geboden, in welke de eeuwige Vader van onſen gezegenden Verlosſer, (Vergel. vs. 4.) de plichten der onderlinge lievde allerduidelykst heeft voorgeſchreven. (Vergel. 1 Joh. III: 16.) Hier in, met blijdſchap, werkzaem te zijn, en te voorderen, is de ware lievde. Dit is het gebodt, gelijck gylieden van den beginne, van den eerſten tijd, dat u het Euangelie verkondigd is, gehoort hebt, dat gy in het ſelve ſoudet wandelen, en, in het betrachten der plichten van broederlyke lievde, met genoegen, werkzaem zijn. Langs dezen weg zult gy u onderſcheiden, van de verleidende dwaelgeesten, die de Christenen, van hun in begrippen verſchillende, verſmaden, het wezen van het Christendom, in eene gewaende wetenſchap, ſtellen, en beweeren, dat het opvolgen der vleeſchelyke lusten den weg bane, tot de volmaektheid.

ב. *Vervolgens koomt de Apostel, tot het tweede deel van dezen Briev, om* KURIA *te waerſchouwen en te wapenen, tegen de verleiding der toenmalige dwaelgeesten, ten einde niet alleen zy en haer huis, maer ook, langs dezen weg, de Gemeente in hare woonplaets, mogt beveiligd worden, voor die verdervelyke beſmetting, vs.* 7-11.

A. *Eerst ſtelt hy het gevaer van dezen boſen tijd voor, en teekent de verleiders, voor welke* KURIA *zich wachten moet, vs.* 7.

B. *Wijders leidt hy daer uit zijne vermaning af, vs.* 8-11.

7. (*d*) Want, en daerom moeten wy Christenen des te meer, in onderlinge lievde, ſtandvastig en overvloedig wezen, daer zijn vele verleyders in de werelt gekomen, die niet en belijden dat Jeſus Chriſtus in het vleeſch gekomen is. Deſe is de verleyder ende de Antichriſt.

Daer zijn vele verleiders in de waereld gekomen. — *Verleiders* zijn, naer de kracht van het oorſprongelyk woord, de zulken, die iemand, van den rechten weg, tot eenen ge-

(*d*) Matth. 24: 5, 24. 2 Petr. 2: 1. 1 Joh. 4: 1.

vaerlyken dwaelweg, zoeken af te leiden. Hier worden dwaelgeesten bedoeld, die de menfchen, van den weg des geloovs en der ware godzaligheid, door bedrieglyke fchijnredenen, zochten af te brengen. — Er waren thans velen van deze verleiders *in de waereld gekomen.* Apostel PETRUS had 'er tegen gewaerfchouwt, als tegen verleiders, die eerlang zouden voor den dag komen, en zich reeds, in het verborgene, begonden te vertonen. (Vergel. 2 Petr. II.) Thans waren zy *in de waereld gekomen.* Zy gingen niet meer bedektelyk te werk, maer zy lieten zich openlyk zien, en verftoutten zich, om hunne fchromelyke wanbegrippen onbewimpeld voort te planten, en zich eenen groten aenhang te maken.

Zy belijdden niet, dat JESUS CHRISTUS *in het vleesch gekomen is.* — De Apostel bedoelt de Gnostieken, welke hy 1 Joh. II: 22. en IV: 1-3. *Antichristen* en *valfche Propheten* genaemt heeft. Deze verleiders lochenden, onder andere, *dat* JESUS CHRISTUS *in het vleesch gekomen zy*, dat Hy eene waerächtige menfchelyke natuur had aengenomen; beweerende, dat Hy flechts een fchijnbaer lichaem aengenomen, en de bedrieglyke vertoning gemaekt had, van een mensch te zijn.

Deze was, in de daed, eene zeer gevaerlyke en hoogst verdervelyke dwaling: want, indien de Verlosfer geen waerächtig mensch geweest is, dan heeft Hy ook onfe zonden niet in zijn lichaem kunnen dragen, op het hout, (Verg. 1 Petr. II: 24) noch de verzoening te weeg brengen. Daerom voegt 'er de Apostel by: *deze is de verleider en de Antichrist.* „ Godvruchtige KURIA, (wil de Apostel zeggen) 'er zijn „ vele en veelërlei verleiders in de waereld gekomen, die „ thans het hoofd onbefchaemd opfteken; maer deze, die „ lochenen, dat Gods Zoon eene waerächtige menfchelyke „ natuur heeft aengenomen, zijn by uitnemenheid gevaerlyk „ en verdervelyk: van dezen, vooräl van den fnoden uit„ vinder dezer ongerijmde dwaling, mag ik zeggen, *deze is* „ *de verleider en de Antichrist.* Zy zijn heillofe *verleiders*, ja „ zy verdienen, in nadruk, den naem van *Antichristen.*"

Over den naem *Antichrist*, en de gepastheid van denzel-

ven, op de Gnosticken, vergelyke men onse aenteekeningen, by 1 Joh. II: 22. en IV: 23.) — Ondertusschen duidt deze benaming niet slechts eenen byzonderen Persoon aen, maer een geheel genootschap van gelyksoortige verleiders, die, wegens overëenstemming, in bestaen, gevoelens, en gedragingen, als één persoon, worden aengemerkt. — Hy geevt, met recht, dezen naem, aen het genootschap van die gevaerlyke verleiders, die de meest wezenlyke gronden van het Euangelie geheel ondermijnden, en tevens Gods genade veränderden in ontuchtigheid. — *Deze is de Antichrist*, dat is: „ zy alle die zulke ongerijmde begrippen be„ weeren, behoren, tot het genootschap van den *Antichrist*, „ en maken te zamen den *Antichrist* uit."

Maer hoe koomt nu dit voorstel, in het verband van zaken, te passe? — Onse Overzetters hechten het, aen het vorige, door *want*, als of wy hier eene redengeving van het vorige hadden. Dan is het, als of de Apostel dus redeneerde: „ Ik vermaen u, uitmuntende KURIA, in het betrach„ ten der Christelyke lievde, standvastig en overvloedig te „ zijn: want 'er openbaren zich vele hoogst verdervelyke „ dwaelgeesten, die de meest wezenlyke gronden der Euan„ gelie leer ondermijnen, en, met het hoogste recht, het „ genootschap van den Antichrist genaemd worden." Maer deze vertaling levert geen voegzaem verband op.

Men zou het Grieksche woordeken, het welk de Onsen door *want* vertaelt hebben, door *dewijl* kunnen overzetten, en de woorden van vs. 7[a], met het volgende, verbinden, wanneer de uitspraek vs. 7[b]. eene tusschenreden zal uitmaken, op deze wijs: DEWIJL *'er vele verleiders in de waereld gekomen zijn, die niet belijden, dat* JESUS CHRISTUS *in het vleesch gekomen is, (deze is de verleider en de Antichrist) zo ziet toe voor u zelven, dat wy niet verliezen* enz.

Dan de woorden van vs. 7. kunnen, zo wel eene redengeving, tot aendrang van de vorige vermaning vs. 6, als eenen grondslag van het volgende vs. 8. behelsen; wanneer men namelyk het eerste lid van vs. 7. wat algemener opvat, en het dan zo begrijpt, dat de Apostel vooräl die verleiders bedoele, die den Christenen, in de beöeffening van lievde

en godzaligheid, zouden kunnen nadeelig zijn; op deze wijs: „ Laten wy ons, uitmuntende KURIA, toch vooräl toeleg- „ gen, op het betrachten der plichten van broederlievde, „ om, in dit opzicht, Gods geboden te bewaren. Trou- „ wens 'er zijn vele en hoogst verdervelyke dwaelgeesten „ opgeſtaen, die zich beyveren, om de beöeffening van „ lievde en godzaligheid den bodem in te ſlaen. Ik bedoel „ die verleiders, die niet belijden, dat JESUS CHRISTUS in „ het vleesch gekomen is, de Gnostieken namelyk, die zich „ allerlei losbandigheid veröorloven, en Gods genade verän- „ deren in ontuchtigheid."

Doch het verband van zaken kan ook voegzaem zo begrepen worden, dat de Apostel de godvruchtige KURIA en de haren, niet alleen tot de beöeffening van lievde, maer ook tot volharding, in het aenkleven aen de zuivere leer der waerheid, wil opwekken. — Ook was het volharden, in de betrachting der Christelyke lievde, een gepast behoedmiddel, om, tot gene dwalingen, verleid te worden. Dan zouden de Christenen op elkanderen acht geven, de een den anderen waerſchouwen en opwekken, en, zo verëenigd zijnde, tegen de verleiding, beſtand zijn.

De Apostel het gevaer hebbende voorgeſtelt, vermaent KURIA en de haren, om zich daer tegen te wapenen, vs. 8-11.

A. Door een nauwkeurig toezicht, en eene waekzame voorzichtigheid, vs. 8, 9.

α. Deze zaek wordt voorgeſteld, vs. 8ᵃ.

β. Aengedrongen, vs. 8ᵇ, 9.

a. Om dat KURIA *en de haren daer toe, ter lievde van* JESUS *dienaren, verplicht waren, vs.* 8ᵇ.

b. Om dat zy, door deze zorgvuldigheid, een groot voordeel, en, by verzuim, een aenmerkelyk nadeel te wachten hadden, vs. 9.

B. Door alle nauwe gemeenſchap, met die dwaelgeesten, te vermijden, vs. 10, 11.

α. De zaek wordt voorgeſteld, vs. 10, *en*

β. Aengedrongen, vs. 11.

8. Siet toe voor uſelven, en wacht 'er u zorgvuldig voor, (Vergel. Marc. XII: 38.) dat wy niet en verlieſen 't gene wy gearbeydt hebben, maer eenen vollen loon mogen ontfangen.

KURIA en hare kinders moesten *toezien voor zich zelven*, zich in acht nemen, en op hunne hoede zijn. — Hy beveelt hen derhalven eene waekzame voorzichtigheid, welke vooräl nodig was, in dezen zeer gevaerlyken tijd van verleiding. Zy moesten nauwkeurig acht geven, op de gevaren, aen welke zy geduurig bloot ſtonden, en een wakend oog houden, op alle de woelingen der verleiders, om, door dezelve, niet verrast of verſtrikt te worden. Ook moesten zy alle middelen by de hand nemen, om, door den ſtroom, niet mede geſleept te worden, maer beſtand te zijn, tegen alle verleiding. — Byzonder moesten zy acht geven, op het gene zy, ter lievde van 's Heilands dienaren, verplicht waren. *Ziet toe* is het, *voor u zelven*, en draegt zorg, *dat wy*, ik en de overige Apostelen, *niet verliezen het gene wy gearbeidt hebben.*

Apostel JOANNES en zijne mede ambtgenoten hadden *gearbeidt*. Zy hadden, ter plaetſe, alwaer KURIA woonächtig was, de zuivere Euangelie leer yverig gepredikt, en aldaer eene Gemeente geplant. Vooräl hadden zy, langs dien weg, by deze vrouw en hare kinderen, gearbeidt, met dat gezegend gevolg, dat zy, tot het geloov in CHRISTUS, bewogen waren. — Dit werk der Euangelie dienaren wordt, met het hoogſte recht, een *arbeid* genaemd, om dat 'er eene geduurige inſpanning van ziels en lichaems krachten, naerſtigheid in waken en bidden, en het overwinnen van allerlei tegenſtand, toe verëischt werdt.

De Apostel wenschte daerom, dat hy en zijne ambtgenoten, in de bediening van het Euangelie, *niet verliezen mogten het gene zy gearbeidt hadden*, en dat zulks, door de waekzaemheid van KURIA en de haren, mogt verhoed worden. — De dienaers van het Euangelie *verliezen het gene zy gearbeidt hebben*, niet alleen wanneer hunne pogingen, by den grootſten hoop, vruchteloos zijn, maer voornamelyk wanneer zulken, by welken zy hoopten iets goeds te heb-

ben uitgewerkt, wederom te rug keeren, in de waereld, welker begeerlykheden zy fchenen ontvloden te hebben; of wanneer de belijders der waerheid, van de zuivere leer des Euangeliums, afwijken, en zich, tot grove dwalingen, verleiden laten; of ook wanneer ware Christenen, door den ftroom der verleiding, wechgefleept, zich, aen de lieden der waereld, beginnen gelijk te ftellen. Eindelyk *verliezen* de dienaers van het Euangelie *het gene zy gearbeidt hebben*, met opzicht tot eene gehele Gemeente, wanneer hunne pogingen, om ongodsdienstigheid en losbandige zeden, te weren, weinig of gene vrucht hebben; als mede wanneer eene Gemeente, door van buiten inkomend bederv, in verval geraekt.

Wanneer nu KURIA, met de haren, niet getrouw was, in het waken en toezien, tegen de verleiding, had de Apostel zulk een verlies van het gene hy gearbeidt had, in hare woonplaets, te duchten. Kregen de verleiders voet, in haer huis, dan zouden zy, ook fpoedig veld winnen, in de Gemeente; dan zouden de onvaste zielen verleid, en achtelofe lieden, door het kwade voorbeeld van KURIA, geftijvd worden. — Maer bleev deze Vrouw, welke zo veel achting had, in de plaets van hare woning, ftandvastig, in het aenkleven van de zuivere leer der waerheid, dan zouden de verleiders, uit de Gemeente, geweerd worden, of immers niet veel kwaed kunnen uitwerken.

Dan niet alleen moest deze voortreffelyke Christin toezien, dat de arbeid der Apostelen niet verloren wierd, maer ook zorgen, zo veel in haer was, dat de Euangelie dienaers *eenen vollen loon ontvangen mogten.* — De HEER zal den arbeid der Euangelie dienaren, met eenen genadeloon, bekronen, die, naer mate van hunnen yver en getrouwheid, meer of min overvloedig wezen zal; (Verg. Luc. XIX: 16-19.) Deze loon wordt, ten deele in dit, ten deele in het volgend leven, gefchonken. In dit leven, is hun loon, dat zy als werktuigen in 's HEEREN hand, de eer hebben, om onftervelyke zielen, voor den hemel, te bereiden, en het Koningrijk van CHRISTUS uit te breiden; dat zy, by de Gemeenten, als gezanten van God en CHRISTUS, geächt en bemind worden; (Vergel.

Gal. IV: 15.) en dat zy, over het een en ander, eene inwendige vreugde genieten, welke hen, in alle zwarigheden, ondersteunt en bemoedigt. Maer na dit leven, zal hunne loon vervuld worden, terwijl de gelovigen, in den dag van CHRISTUS luisterrijke toekoomst, hunne blijdschap en kroon wezen zullen, (Vergel. 1 Thesſ. II: 19.) en zy, met eene uitstekende maet van heerlykheid, zullen bekroond worden. (Vergel. Dan. XII: 2, 3.)

Onse Apostel, en zijne mede arbeiders, in den dienst van het Euangelie, verwachtten, dat zy eenen *vollen loon*, eene overvloedige mate van heerlykheid, in den dag des oordeels, *ontvangen* zouden, om dat zy yverig, getrouw, en overvloedig, gearbeidt hadden. Byzonder was JOANNES grijs geworden, in den dienst des HEEREN, en hy arbeidde nog, met eenen blakenden yver. — Deze hunne hoop, moest, mede door het waekzaem toezicht van KURIA en de haren, versterkt worden. Trouwens wanneer dezen eenigszins voet gaven, aen de verleiders, dan zouden onvaste zielen, op welker inwinning JOANNES nog hoopte, groot gevaer lopen, van verleid te worden. Dit zou den grijsen Apostel bedroevt, en bloot gestelt hebben, aen de smadelyke veräcbting van de vyanden der waerheid; ook zou het getal der gelovigen, die, in den groten dag, zijne blijdschap en kroon wezen zullen, niet zo groot zijn, als hy gehoopt had.

9. De gemelde zorgvuldigheid zal u een groot voordeel aenbrengen, en het verzuim daer van, zal u een aenmerkelyk nadeel te weeg brengen. Immers het standvastig aenkleven, aen de waerheid, is de beste proev, of iemand een echt Christen zy, vooräl in eenen tijd van beproeving, gelijk wy thans beleven. Een yegelick die overtreedt, ende niet en blijft in de leere Christi, die en heeft Godt niet: die in de leere Christi blijft, dese heeft beyde den Vader ende den Sone.

Eerst stelt de Apostel het nadeel voor, het welk het verzuim der gemelde zorgvuldigheid naer zich sleept. Daer door maekt iemand kenbaer, dat hy geen oprecht Christen zy. *Een iegelyk, die overtreedt, en niet blijvt in de leer van*

CHRISTUS, *die heeft God niet.* — Het woord, door *overtreden* overgezet, moet hier zekerlyk niet genomen worden, in de algemene beteekenis, van de eene of andere zonde te begaen; immers het wordt dadelyk nader bepaeld door *niet te blijven in de leer van* CHRISTUS. Wy vertalen het daerom liever, door *afwijken*, even als Hand. I: 25. *Een iegelyk die afwijkt*, dat is, met betrekking tot de dwaelleer der toenmalige verleiders: „ elk die, van de zuivere leer des Euan„ geliums, welke hy beleden heeft, afwijkt, en zich, door „ bedrieglyke schijnredenen, vervoeren laet, om de onge„ rijmde en zeden verwoestende dwalingen der Gnostieken „ te omhelzen." — De Apostel verklaert zich nader, wanneer hy 'er byvoegt, een iegelyk, *die niet blijvt, in de leer van* CHRISTUS, dat is: „ elk, die niet volstandig blijvt, in „ het omhelsen en belijden van de zuivere Euangelie leer, „ welke CHRISTUS zelvs gepredikt heeft, en waer van Hy „ den hoofdinhoud uitmaekt."

Zulk een, die van de leer der waerheid, afwijkt, en zich vervoeren laet, tot dwalingen, daer mede regelrecht strijdig, *die en heeft God niet.* — Wy hebben deze zelvde uitdrukking reeds ontmoet, 1 Joh. II: 23. een iegelyk, die den Zoon lochent, *heeft ook den Vader niet.* Te weten *den Vader te hebben* zegt, den Vader, voor den zodanigen, te erkennen. — Een iegelyk, die *niet blijvt in de leer van* CHRISTUS, *die heeft God niet*, dat is: „ hy erkent God niet, voor den „ genen, voor welken Hy, door eenen waren Christen, „ moet erkend worden, namelyk voor den Vader van CHRIS„ TUS, in den eigenlyken zin." — Dat deze de mening zy, blijkt allerduidelykst, niet alleen uit vergelyking van 1 Joh. II: 23. maer ook voornamelyk uit het gene 'er aenstonds op volgt; alwaer de Apostel spreekt van *beide den Vader en den Zoon te hebben.*

De zaek moet verklaerd worden, uit de wanbegrippen der Gnostieken. Deze lochenden den Vader en den Zoon beiden, en waren in zo ver Antichristen, tegenstanders van CHRISTUS, zijn Euangelie, en Koningrijk; (Vergel. 1 Joh. II: 22.) zy ontkenden namelyk, en konden, uit kracht van hunne wangedrochtige beginselen, niet nalaten te ontkennen,

dat

dat CHRISTUS de Zoon van God was, den Vader, in alles, gelijk. Zy leerden, dat CHRISTUS ſlechts een uitvloeiſel uit de Godheid ware; derhalven moest Hy een begin gehad hebben, en een wezen zijn van lageren rang, veel minder dan de Vader zelvs. Zy ontkenden derhalven de natuurlyke betrekking, welke 'er is, tusſchen God den Vader, en tusſchen CHRISTUS zijnen eeuwigen Zoon; en in zo verre lochenden zy beide den Vader en den Zoon.

Door het *afwijken en het niet blijven in de leer van* CHRISTUS, wordt bepaeldelyk bedoeld eene afwijking, tot de dwalingen der Gnostieken, en een verwerpen van die grondwaerheid des Euangeliums, dat CHRISTUS Gods eeuwige Zoon zy, van gelyke waerdigheid met den Vader. — „ *Een iegelyk*, „ die, in dezen zin, *afwijkt*, tot de wanbegrippen der toen„ malige verleiders, *en niet blijvt in de leer van* CHRISTUS, „ volgens welke Hy Gods eeuwige en zelvswezige Zoon is, „ *die heeft God niet*; die kent en erkent God niet, op de „ rechte wijs, als den eeuwigen Vader van CHRISTUS, in „ den eigenlyken zin."

Maer *die in de leer van* CHRISTUS *blijvt*: „ die de zuivere „ leer van het Euangelie, volgens welke CHRISTUS Gods „ eigen en zelvswezige Zoon is, blijvt aenkleven en belij„ den, in weerwil der verleidende pogingen der dwaelgees„ ten; *die heeft beide den Vader en den Zoon*, die erkent de „ natuurlyke betrekking tusſchen den Vader, en zijnen eeu„ wigen Zoon."

Wanneer KURIA derhalven, met hare kinderen, geen waekzaem oog hieldt, op de verleiders, zouden zommigen, in de Gemeente van hare woonplaets, gevaer lopen, van af te wijken, tot de dwalingen der Gnostieken, volgens welke CHRISTUS niet de eeuwige Zoon van God was, maer ſlechts een uitvloeiſel, uit de Godheid; en, aen den anderen kant, zou zy, door hare waekzaemheid, den weg banen, dat velen, in de belijdenis van CHRISTUS hoge waerdigheid, geſterkt wierden, en beſtand waren, tegen de verleiding der Antichristen.

10. Daer te boven moet gy alle nauwe gemeenſchap,

met die dwaelgeesten, zorgvuldig vermijden. (e) **Indien yemant tot ulieden komt, ende dese leere niet en brengt, en ontfangt hem niet in huys, ende en segt tot hem niet, Zijt gegroet.**

Het spreekt wel van zelvs, dat JOANNES de Christenen geenszins leeren wille, jegens de dwalenden, stuursch en onbescheiden te zijn, in de burgerlyke verkeering. Zulk eene handelwijs zou recht geschikt zijn, om de vyanden der waerheid, in plaets van te verbeteren, te verbitteren. Zy, die dwalen, zijn de voorwerpen, niet van onsen afkeer en verächting, maer van ons medelijden. Ook is het eene stellige Wet van het Euangelie, dat wy bescheiden zijn moeten, omtrent alle menschen, zonder onderscheid; (Vergel. Phil. IV: 5.) De Apostel spreekt hier bepaeldelyk, van zulken gemeenzaem ommegang, met dwalenden, waer door men zijne overëenstemming, met dezelve, openbaer maekt. Byzonder heeft hy het oog, op de toenmalige gewoonte, van vreemde Christenen, vooräl zulken, die zich, voor Leeraren, uitgaven, te herbergen, en van het nodige te verzorgen.

Indien iemand tot u koomt. — De dienaers van het Euangelie waren, in dien tijd, meermalen gewoon, reisen te ondernemen, het zy om het Euangelie te prediken, het zy om de Gemeenten te bezoeken, en de Christenen op te wekken, het zy om lievdegaven in te zamelen. In zulk een geval, vonden zy, by gegoede Christenen, huisvesting; en deze is de reden, dat de herbergzaemheid, in de Apostolische Brieven, zo dikwerv wordt aenbevolen. — Deze handelwijs der Euangelie dienaren bootsten de toenmalige verleiders na, door allerwegen rond te reisen, om aenhang te maken, en hunne dwalingen voort te planten. — Nu schijnt KURIA haer werk gemaekt te hebben, om de Euangelie gezanten te herbergen. Maer daer in moest zy behoedzaem wezen. „*Indien iemand tot u koomt*, (zegt de Apostel) zich voordoen„de, als een dienaer van het Euangelie, om ingang in uw „huis, en in de Gemeente, te zoeken; wees dan voor„ zich-

(e) Rom. 16: 17. 2 Tim. 3: 5. Tit. 3: 10.

„ zichtig, en zie wel toe, of hy zuiver zy in de leer, dan „ of zijn oogmerk zy, om fchadelyke dwalingen te ver„ fpreiden."

Indien hy deze leer niet medebrengt, welke de zuivere leer van CHRISTUS is, (Verg. vs. 9.) maer eene leugenleer, volgens welke CHRISTUS niet de eeuwige Zoon van God, maer flechts een uitvloeifel uit de Godheid *is*, *ontvangt hem niet in uw huis*, dat is: „ verleen hem gene herberg, in uw huis, gelijk gy gewoon „ zijt, aen de dienaren van het Euangelie, te doen; ver„ gun hem gene huisvesting, ten einde hy geen voet, in „ de Gemeente, krijge, maer genoodzaekt worde, om, „ onverrichter zake, te vertrekken; en hem dus de gele„ genheid benomen worde, om kwaed zaed, in de Ge„ meente, te ftrooien."

Maer, hoe kon KURIA, reeds by de eerfte ontmoeting, weten, of een vreemdeling, die zich voordeedt, als eenen dienaer van het Euangelie, de rechte leer van CHRISTUS medebracht? zy moest ten dien einde den raed van den Apostel volgen, 1 Joh. IV: 1, en de geesten beproeven, of zy uit God waren. Men mag verönderftellen, dat KURIA eene verftandige en zeer geöeffende Christin geweest zy, genoegzaem in ftaet, om zulke vreemdelingen, die ingang in haer huis, en daer door ook in de Gemeente, zochten te verkrijgen, om de proev te ftellen, of zy zuiver waren, in de meest wezenlyke grondleer van het Euangelie; byzonder rakende den hoogwaerdigen Perfoon van den Verlosfer, omtrent welken de Gnostieken zulke verdervelyke en blijkbare dwalingen voedden.

In geval het nu bleek, dat een onbekend Leeraer de zuivere leer van CHRISTUS niet medebracht, moest KURIA hem gene huisvesting verlenen, en zelvs *niet tot hem zeggen, zijt gegroet.* — Eigenlyk ftaet 'er, *zijt blijde.* Deze was eene gewone manier van groeten, by de Grieken. Wanneer men iemand in zijn huis ontvong, gav men daer door zijne blijdfchap, over zijne aenkoomst, te kennen, als mede zijnen wensch, dat hy daer, met genoegen, verkeeren mogt; en men verklaerde 'er tevens mede, dat men alles wilde toebrengen, wat den vreemdeling genoegen en blijdfchap ver-

fchaffen konde. — De vermaning derhalven; *zeg* tot iemand, die tot u koomt, en deze leer niet medebrengt, *niet*, *zijt gegroet* of *wees blijde*; geevt te kennen, dat KURIA en hare kinders eenen dwaelleeraer niet, in haer huis, moest verwelkomen, maer hem, zo drae hy, als een verleider, kenbaer werdt, afwijfen en het huis doen ruimen, en zelvs zorg dragen, dat hy nergens ingang kreeg, om hem de gelegenheid te benemen, van zijne dwalingen te verfpreiden.

Zulk eene handelwijs was billyk, en noodzakelyk, om de verleiders, in hunne heillofe bedoelingen, te leur te ftellen; daer hen te herbergen de meest verdervelyke gevolgen kon naer zich flepen.

11. Want die tot hem fegt, Zijt gegroet, en zulk eenen verleider, als eenen vriend, met blijdfchap, in zijn huis ontvangt; die heeft gemeynfchap aen fijne boofe wercken, die ftemt, met hem, overëen, in zijne verdervelyke pogingen en bedoelingen; (Vergel. 1 Joh. I: 3.) Hy keurt de handelwijs en het oogmerk der verleiders goed, en betoont daer door, dat hy, met hen, overëenftemme.

III. *Het befluit van dezen korten Briev hebben wy vs.* 12, 13.

א. *Eerst geevt de Apostel reden, waerom hy thans niet uitvoeriger gefchreven had*, *vs.* 12.

ב. *Dan befluit hy dezen ganfchen Briev, met groetenisfen*, *vs.* 13.

12. Ick hebbe veel aen ulieden te fchrijven, doch ick en hebbe niet gewilt door papier ende inckt: maer ick hope tot ulieden te komen, ende mont tot mont [*met u*] te fpreken, op dat onfe blijtfchap volkomen magh zijn.

De Apostel had *veel*, aen KURIA en hare kinderen, te fchrijven. — Hy had alle de byzonderheden, welke hy, in dezen Briev, met den vinger, aengeroert, of flechts verönderftelt had, in het brede kunnen uitbreiden; hy had de geloovswaerheden kunnen bevestigen, en aendringen, tot leering, opwekking, beftuuring, en vertroosting; hy had veel meer kunnen fchrijven, over de verleiders, hun karakter,

ter, hunne wanbegrippen, en verdervelyke pogingen; hy had breedvoerig, over de lievde plichten, kunnen handelen. — Maer, behalven dat deze Briev genoegzaem was, tot waerschouwing van KURIA en hare kinderen, had er de Apostel twee redenen voor, om thans niet bieder te schrijven.

Vooreerst, had *hy niet gewilt, door papier en inkt.* — Het *papier* en de *inkt* waren, in dien tijd, van een ander zoort, dan tegenwoordig. Maer door die gewone middelen, door welke afwezenden hunne gedachten, aen elkander, mededeelen, had JOANNES nu niet willen schrijven: waerschijnlyk om dat hy het niet veilig oordeelde, vele byzonderheden, vooräl rakende de verleiders, aen het papier en den inkt toe te vertrouwen.

Ten anderen was een uitvoerig schrijven thans onnodig, om dat de Apostel KURIA en hare kinderen eerlang mondeling hoopte te spreken. *Ik hoop*, (zegt hy) *tot ulieden te komen*, dat is, niet alleen in de plaets van uwe woning, maer ook in uw huis. Hy nam voor, deze zijnen byzonderen vrienden, een bezoek te geven, hopende, dat de HEER dit voornemen, in den weg van zijne Voorzienigheid, wel zoude doen gelukken. Dan hoopte hy gelegenheid te hebben, om *mond tot mond* met hen gemeenzaem te spreken, ter onderlinge opwekking en bemoediging. — *Op dat onse blijdschap volkomen mag zijn.* Wy hebben deze zelvde uitdrukking reeds ontmoet, 1 Joh. I: 4. De Apostel wil 'er mede zeggen: „ op dat wy onsen wensch, om elkanderen, door „ gemeenzame gesprekken, te stichten en te bemoedigen, „ bereiken mogen, het welk beter, met woorden, dan door „ schrijven, geschieden kan."

13. U groeten de kinderen van uwe suster de uytverkorene. Amen.

De Apostel noemt hier de *Zuster* van KURIA, *de uitverkorene.* — KURIA moet dan eene Zuster gehad hebben, welke te Ephesen, alwaer de Apostel gewoonlyk zijn verblijv hieldt, woonächtig was. Hy geevt haer den eernaem van de *uitverkorene*, dat is, de uitmuntende, en de voortreffelyke.

Wy mogen 'er uit besluiten, dat zy eene godvruchtige Christin, en een cieraed der Gemeente van Ephesen, geweest zy.

Thans moet deze Zuster van KURIA, of overleden, of althans afwezig geweest zijn. Immers de Apostel spreekt alleenlyk van *hare kinderen*, en, of schoon hy verder niets byzonders, omtrent dezelve, vermeldt, is 'er geen twijffel aen, of zy zijn Christenen geweest. Althans zy *groetten* KURIA en hare kinderen, en wenschten hun den besten zegen toe.

EINDE VAN DEN TWEEDEN BRIEV VAN JOANNES.

DE DERDE

ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

JOANNES.

DE DERDE

ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

JOANNES.

I. *Vooräf gaet de Inleiding*, *vs.* 1-4. *behelsende*

א, *Het opschrivt van den Briev*, *vs.* 1, *en*

ב, *De Inleiding zelve*, *vs.* 2-4.

A. *Daer in doet hy eenen gepasten en lievderijken wensch*, *vs.* 2.

1. DE Ouderlingh aen den geliefden Gajus; welcken ick in waerheyt lief hebbe.

Over de benaming van *den Ouderling*, hebben wy, zo veel nodig is, by 2 Joh. 1, aengemerkt.

De Briev hieldt, *aen den gelievden* GAJUS. — Wie deze GAJUS geweest zy, hebben wy, in onse INLEIDING, tot dezen Briev, nader onderzocht. — Hy heet hier *de gelievde*, om dat de Apostel hem eene byzondere hoogächting, en eene hartelyke lievde, toedroeg. Trouwens JOANNES voegt 'er by, *welken ik in waerheid liev heb.* Deze zelvde uitspraek doet hy ook, omtrent KURIA, 2 Joh. 1. Men vergelyke het gene wy daer by hebben aengeteekent. Evenwel is 'er dit onderscheid tusschen, dat 'er, ten aenzien van KURIA en hare kinderen, worde bygevoegd: *en niet alleen ik*, *maer ook alle die de waerheid gekent hebben.* (Verg. 2 Joh. 1.) Wy mogen 'er uit besluiten, dat GAJUS, van wegens zijne diensten, welke hy deedt, aen de zaek van het Euangelie, by de Christenen, niet zo algemeen bekend geweest zy, als de uitmuntende KURIA.

2. Geliefde Gajus, welken ik eene harteiyke toegenegenheid, en eene byzondere hoogächting toedraeg, voor alle dingen wensche ick dat gy welvaert ende gesont zijt, gelijck uwe ziele welvaert.

De Apostel *wenschte*, *dat* GAJUS *welvaerde*, *en gezond ware*. — Het oorspronkelyk woord, door *welvaren* vertaeld, zegt eigenlyk, op eenen goeden weg te gaen, of op eenen goeden weg geleid te worden. Rom. X: 1. hebben de Onsen het vertaelt, door *goede gelegenheid te ontvangen*, doch 1 Cor. XVI: 2, even als hier, door *welvaren*. De LXX gebruiken het in het gemeen, voor voorspoed te genieten, in zijne ondernemingen, Ps. I: 3. — Wy denken daerom, dat de Apostel niet bepaeldelyk het oog hebbe, op de lichamelyke welvaert van GAJUS; te minder om dat dit welvaren, van het *gezond* zijn, kennelyk onderscheiden wordt; maer aen de tijdelyke welvaert van dezen beminnelyken man, aen zijnen voorspoed, in alle zijne ondernemingen, en in alle betrekkingen. — Het ander woord, *gezond zijn* overgezet, wijst ons, naer de welgesteldheid van het lichaem, zo als zy, tegen ziekte, overstaet. (Verg. Luc. V: 31. VII: 10.) — De Apostel wenschte derhalven, dat GAJUS voorspoedig mogt zijn, in alle zijne ondernemingen, en eene bestendige gezondheid genieten, naer het lichaem, bevrijd van alle verdrietlykheden, ziekten, en smerten.

Deze wensch baende, voor den Apostel, den weg, om te komen, waer hy wezen wilde, om namelyk een loffelyk getuigenis te geven omtrent dezen zijn vriend, *gelijk uwe ziel welvaert*. Naer zijnen redelyken geest, genoot hy het onschatbaer voorrecht, dat dezelve welvaerde en voorspoedig was. Hy had het Euangelie gelovig aengenomen, hy maekte dat geloov openbaer, in eenen voorbeeldigen wandel; zelvs had hy aenmerkelyke voorderingen gemaekt, in het geloov en in de lievde. — Ging het derhalven, naer den wensch van den Apostel, dat zou GAJUS, naer zijne uiterlyke omstandigheden, zo voorspoedig, en, naer het lichaem, zo gezond zijn, als hy, naer de inwendige gesteldheid van zijn hart, gelukkig was.

In dezen wensch ligt een zeer merkwaerdige nadruk, zo

dat

dat de Apostel zijne lievde en blijdſchap, als om ſtrijd, doet uitblinken: want, in den grond, behelst dit voorſtel een loffelyk getuigenis van GAJUS geestelyken welſtand; daer toe nu baent zich JOANNES den weg, met hem lichamelyke welvaert toe te wenſchen. — Met dezen wensch, begint hy den Briev, op eene wijs, welke zijne hartelyke lievde kennelyk uitdrukt.

Maer wat zeggen de woorden, *voor alle dingen?* — Men kan dezelve, gelijk onſe Overzetters doen, met het *wenſchen*, zamenvoegen, *voor alle dingen wensch ik* enz.; en dan is de mening: „ voor en boven alle andere dingen, wensch „ ik voornamelyk dit, dat gy voorſpoedig zijt, in uwe uit„ wendige omſtandigheden en gezond, naer het lichaem, „ gelijk gy, naer uwen redelyken geest, wezenlyk gelukkig „ zijt." — Wy maken deze woorden liever betrekkelyk, tot het welvaren, en vertalen dezelve *in* of *betreffende alle dingen*. Dit ſchijnt beter te ſtroken, met den ſchrijvſtijl van den Apostel, die zich, in den gemelden zin, van dezelvde uitdrukking bedient, 1 Joh. II: 27. Hy wenscht hier, dat GAJUS, *in alle dingen*, mogt *welvaren en gezond zijn*; hy wist, dat zijn vriend, naer zijne ziel, welvaerde, en wezenlyk gelukkig was, en verlangde, dat hy even eens, onder het genot van eene bloeiende gezondheid, in alles, mogt voorſpoedig zijn, ten aenzien van zijne uitwendige omſtandigheden.

B. *Wijders worden de gronden van- en de beweegredenen, tot dezen wensch, opgegeven, vs.* 3, 4.

A. Deze gronden en beweegredenen waren gelegen, in de aendoeningen van genoegen, welke, in den Apostel, verwekt waren, door het getuigenis, het welk hy van GAJUS *bekomen had vs.* 3.

B. Deze gronden en beweegredenen worden nader geſtaevd en gebillykt, vs. 4.

3. Want ick ben ſeer verblijdt geweeſt, en heb een zeer groot genoegen geſmaekt, als de broeders quamen, ende getuygden van uwe waerheyt, gelijck gy in de waerheyt wandelt.

De *broeders* zijn, meer dan waerschijnlyk, ambtsbroeders van den Apostel geweest, in het werk der bediening, die allerwegen rond reisden, om het Euangelie te verkondigen. Deze Broeders *waren*, tot den Apostel, gekomen; vermoedelyk te Ephesen, alwaer hy, in den laetsten tijd, doorgaens zijn verblijv hieldt. Van waer zy kwamen, is onzeker; zo veel staet vast, dat zy ook de woonplaets van GAJUS aengedaen, en daer door gelegenheid gekregen hadden, om hem te leeren kennen, en van hem getuigenis te geven. — Meer kunnen wy, omtrent deze broeders, niet bepalen. Denkelyk waren zy, door JOANNES, uitgezonden, om, op onderscheidene plaetsen, het Euangelie te prediken, en, na het afleggen van die omreis, tot den Apostel wedergekeerd, om hem verslag te doen, van hunne verrichtingen en ontmoetingen.

Immers deze broeders hadden den Apostel een aengenaem bericht gebracht, omtrent GAJUS. — Zy hadden *getuigt van zijne waerheid.* De *waerheid* is hier zekerlyk de zuivere leer van het Euangelie, byzonder omtrent den Persoon van den Verlosser. De rondreisende Euangelie dienaers hadden, den Apostel, een loffelyk *getuigenis* gegeven, omtrent GAJUS, *van zijne waerheid*, dat is, van zijne standvastigheid, in het geloov en de belijdenis der zuivere leer van het Euangelie; zo dat hy, noch van verre, noch van naby, besmet ware, met de dwalingen der toenmalige verleiders. — Ook was het gedrag van dezen GAJUS zeer lovwaerdig; *hy wandelde in de waerheid.* Deze zelvde uitdrukking hebben wy reeds ontmoet 2 Joh. 4, en, by die gelegenheid, genoegzaem opgeheldert.

Dit aengenaem bericht, omtrent GAJUS, had den grijsen Apostel zeer verkwikt: *ik ben*, zegt hy, *zeer verblijd geweest*, *als de broeders kwamen*, *en getuigden* enz. Ook was deze blijdschap de beweeggrond van den gemelden wensch, vs. 2. — Hy wist, uit het getuigenis der broederen, met zekerheid, dat de *ziel van* GAJUS *welvaerde*, dat hy gezond was, in de leer, en voorbeeldig in den wandel; hy wenschte daerom, dat die man, die van zo veel dienst was, in de Gemeente van zijne woonplaets, nevens eene bestendige

ge-

gezondheid, voorspoed genieten mogt, in alle zijne ondernemingen en betrekkingen.

Trouwens de Apostel had nimmer groter blijdschap, dan wanneer hy vernemen mogt, dat de Christenen, in weerwil van de verleidingen der dwaelgeesten, standvastig waren, in het geloov der waerheid, en voorbeeldig, in den wandel. Daerom vervolgt hy vs. 4.

4. Ick en hebbe geen meerder blijtschap dan hier in, dat ick hoore dat de Christenen, welke ik tederlyk bemin, als mijne kinderen in de waerheyt wandelen.

De Apostel spreekt hier van *zijne kinderen.* — Leerlingen worden zeer gemeenzaem, *kinders* van hunne meesters, genaemd; byzonder worden de Christenen *kinders* geheten van zulken Leeraer, door wiens dienst zy, tot het geloov, bewogen zijn. In dezen zin, noemde PAULUS de Galatiers, die het Christendom omhelst hadden, zijne kinderen, Gal. IV: 9. Misschien was GAJUS, in deze betrekking, een kind van JOANNES, voor zo verre hy, door zijnen dienst, bekeerd was. — Maer de Apostel spreekt hier, in het algemeen, van *zijne kinders*, en het is in zijnen schrijvstijl, (men vergelyke den eersten Briev) zeer gewoon, dat hy de Christenen zijne kinders noeme, van wegens de hartelyke en vaderlyke toegenegenheid, welke hy hun toedroeg.

Nu kan een rechtgeäert Vader niet nalaten, zich te verblijden, over den voorspoed, en het lovwaerdig gedrag van zijne kinderen; de Apostel had daerom ook *geen meerdere blijdschap*, en nimmer werdt zijn hart meer verkwikt, *dan hier in*, *dat hy*, uit de berichten van geloovwaerdige getuigen, *hoorde*, *dat zijne kinders*, dat de Christenen, welken hy eene vaderlyke lievde toedroeg, *in de waerheid wandelden*, (Vergel. 2 Joh. 4.) — Wat wonder derhalven, dat hy eene grote blijdschap gesmaekt had, toen hy zulk een aengenaem bericht, omtrent GAJUS, uit den mond der Leeraren, die hem, op hunne reis, in zijne woonplaets, ontmoet hadden, ontvangen had.

II. *De inhoud van dezen Briev zelvs is vervat*, *vs.* 5-12, *en behelst twee deelen.*

ℵ. *Het eerste deel raekte* GAJUS *zelven*, *vs.* 5-8.

A. *De Apostel prijst hem*, *over zijn loffelyk gedrag*, *vs.* 5, 6ᵃ, *en*

B. *Wekt hem op*, *om daer in verder voort te gaen*, *vs.* 6ᵇ-8.

A. Deze opwekking zelve wordt voorgesteld, *vs.* 6ᵇ, *en*,

B. Door bondige drangredenen, *nader aengedrongen*, *vs.* 7, 8.

5. Geliefde Gajus, gy doet trouwelick, in al 't gene gy doet aen de broederen, ende aen de vreemdelingen,

6. Die getuygt hebben van uwe liefde, in de tegenwoordigheyt der gemeynte: welcke indien gy geleyde doet, gelijck het Gode weerdigh is, so sult gy weldoen.

De Apostel prijst het gedrag van dezen GAJUS, vs. 5, 6ᵇ. Hy heeft hier het oog, op zaken, welken, aen GAJUS, genoeg bekend waren, maer waer van wy, alleenlyk by gissing, spreken kunnen. — Zo veel kunnen wy 'er uit opmaken, dat 'er, ter plaetse, alwaer GAJUS woonde, ook *broeders* en *vreemdelingen* geweest zijn. De *broeders* zijn, even als vs. 3, *dienaers* van het Euangelie. Zommigen denken, dat de *vreemdelingen*, van die broeders, onderscheiden zijn, en verstaen 'er dan door lieden van andere Gemeenten, die ginds en herwaerds verstrooid waren. Dan wy zouden de beide benamingen, van *broeders* en *vreemdelingen*, liever zo opvatten, dat zy te kennen geven *vreemde broeders*, rond reisende dienaers van het Euangelie, die vreemdelingen waren, in de plaetsen, alwaer zy aenkwamen, en zich, eenigen tijd, ophielden, om het Koningrijk van CHRISTUS, door hunne prediking, uit te breiden.

GAJUS *deedt trouwelyk*, hy verrichtte een gewichtig en zeer nuttig werk, *in het gene hy deedt*, aen de vreemde en rond

rei-

reisende dienaers van het Euangelie. — *Gy doet trouwelyk.* Wy vertalen het liever, *gy doet een gelovig* werk, dat is, een werk, het welk eenen gelovigen Christen betaemt. Gy gedraegt u, (wil de Apostel zeggen) als eenen rechtgeäerten Christen, *in al het gene gy doet*, aen de vreemde broederen. — Het laetste woord, door *doen* vertaeld, beteekent eigenlyk *werken*, arbeiden, vlijt en moeite aenwenden. Het leert ons, dat GAJUS noch kosten, noch moeite spaerde, om den vreemde Euangelie dienaren, wanneer zy, in zijne woonplaets kwamen, huisvesting te verschaffen, en alle mogelyke hulp toe te brengen.

Die vreemde Leeraers, tot JOANNES den Apostel komende, *getuigden van* GAJUS *lievde*, van de lievde blijken, welke hy hun bewezen, en van de zorg, welke hy gedragen had, om hun het verblijv, in zijne woonplaets, zo veel mogelyk was, aengenaem en voorspoedig te maken. — Dit getuigenis hadden zy afgelegt, *in de tegenwoordigheid der Gemeente*, zo dat zy, niet slechts aen den Apostel alleen, maer in het algemeen, aen alle de leden der Ephesische Gemeente, in de volle vergadering, hadden bekend gemaekt, welke blijken van lievde en hulpvaerdigheid GAJUS hun bewezen had.

De Apostel beveelt hem, om in dezen lievde arbeid, verder voort te gaen, vs. 6b: *welke indien gy geleide doet, gelijk het God waerdig is, zo zult gy wel doen.* — Dit bevel schijnt ons duidelyk te veronderstellen, dat die vreemde Leeraers, die zulk een loffelyk bericht van GAJUS, aen den Apostel, gebracht hadden, eerlang weder, door zijne woonplaets, trekken zouden, om zich, ter uitbreiding van CHRISTUS Koningrijk, naer elders te begeven.

In dit geval, moest GAJUS *hun geleide doen*, dat is, verzorgen van het gene zy, tot hunne verdere reis, zouden nodig hebben, (Vergel. Tit. III: 13.) niet alleen van reisgeld, en eenen genoegzamen voorraed, maer ook van aenbevelings brieven. — Hier in moest hy handelen, *gelijk het Gode waerdig* is, gelijk het zulk eenen betaemt, die God, in waerheid, dient. — Dan zou hy *wel doen*, een treffelyk en nuttig werk verrichten. (Vergel. 1 Tim. III: 1.) Het zou dienen, ter bevoordering van Gods eer, der belangen van CHRISTUS Koningrijk, en van het nut der Gemeente.

7. Want fy zijn voor fijnen name uytgegaen, niets nemende van de Heydenen.

De Uitleggers zijn het niet eens, in welken zin, dit *uitgaen* der gemelde broederen moet genomen worden. — Zommigen voegen dit woord te zamen, met de uitdrukking *van de Heidenen*, op deze wijs: „ *zy zijn uitgegaen*, en „ met geweld uitgedreven van *de Heidenen*, *niets mede ne*„ *mende* maer al het hunne verlatende, zo dat zy naekt en „ beroovd zijn." Maer wy volgen, met onfe Overzetters, liever de orde en zamenftelling der oorfprongelyke woorden: *zy zijn uitgegaen*, *niets nemende*, of ontvangende, *van de Heidenen*.

Dit *uitgaen* was dan geen gedwongen, maer een vrywillig uitgaen. Die Leeraers van het Euangelie waren, met voorkennis en goedvinden van den Apostel, *uitgegaen*, van Ephefen, en hadden eene reis ondernomen, om CHRISTUS Koningrijk verder uit te breiden. Trouwens zy waren uitgegaen, *voor zijnen naem*, voor den naem van HEM, te weten CHRISTUS, om de leer en de belijdenis van den Verlosfer al verder te verfpreiden. — De naem van JESUS beteekent zijne leer, en de belijdenis daer van. (Vergel. Matth. X: 12.) Ook is het, in den fchrijvftijl van onfen Apostel zeer gewoon, dat de Verlosfer, by uitnemenheid, HY genaemd worde. (Vergel. 1 Joh. I: 5. II: 6. enz.)

In deze onderneming, waren de rond reifende Euangelie dienaers zeer belangeloos; zy *namen* of ontvingen *niets* hoe genaemd, *van de Heidenen*; en dit was een grond tot aendrang van des Apostels opwekking, aen GAJUS. Zy namen niets, van de Heidenen, voor de prediking van het Euangelie, fchoon zy het hadden kunnen en mogen doen. (Verg. 1 Cor. IX: 4-14.) Evenwel hadden zy onderhoud nodig. GAJUS zou daerom een goed en nuttig werk verrichten, door hen, van reisgeld en eenen genoegzamen voorraed, by hun vertrek, uit zijne woonplaets, te verzorgen.

8. Wy Christenen dan zijn fchuldigh de foodanige, die rond reifen, om het Euangelie te prediken, zonder eenige vergelding tot hun onderhoud, te vorderen, van de Heidenen, tot welke zy zich vervoegen, met blijdfchap, lievde en hulpvaerdigheid, in onfe huifen, te ontfangen,

en, van het nodige te verzorgen; op dat wy, langs dien weg, door den dienaren van het Euangelie alle hulp toe te brengen, mede arbeyders mogen worden der waerheyt, en het onse toebrengen, om de leer van het Euangelie, aen de Heidenen, te doen kenbaer worden. Zonder onse hulp en dienstvaerdigheid zouden die belangelose predikers der waerheid geen onderhoud hebben, noch de kosten van hunne moeilyke reisen kunnen goed maken.

ב, *Het tweede deel van dezen Briev betreft anderen, van* GAJUS *onderscheiden*, *vs.* 9-12.

A. *Voor eerst eenen zekeren* DIOTREPHES, *vs.* 9-11.

A. De Apostel klaegt, over het slecht gedrag van dezen DIOTREPHES, *vs.* 9, 10, *en*

B. Neemt daer uit aenleiding, om GAJUS *eene nuttige bestuuring te geven*, *vs.* 11.

9. Ick hebbe aen de gemeynte in uwe woonplaets geschreven: maer Diotrephes, die onder haer soeckt de eerste te zijn, en neemt ons niet aen.

Zommigen vertalen het, *ik zou aen de Gemeente geschreven hebben*, en dan zal des Apostels mening zijn: ,, ik zou, aen ,, de Gemeente, in uwe woonplaets, eenen Briev geschreven hebben; het was wel mijn voornemen, maer ik heb ,, het nagelaten; wel voorziende, dat DIOTREPHES den Briev ,, zoude achter gehouden, immers belet hebben, dat de- ,, zelve gelezen, of 'er behoorlyke acht op geslagen wierdt." Volgens deze opvatting, behoevt men niet te veronderstellen, dat 'er eenige Briev van onsen Apostel zy verloren geraekt. Dan in deze veronderstelling, ligt gene de minste zwarigheid. Er zijn meer Brieven, door de Apostelen, geschreven, die, om dat zy niet geschikt waren, tot een algemeen en altoosduurend nut der Christenen, tot ons niet gekomen zijn, gelijk wy reeds meermalen hebben opgemerkt; men vergelyke onse aenteekeningen by 1 Cor. V: 9, zie XXII *Deel*.

Wy vinden daerom gene redenen, om van onse overzetting, *ik heb geschreven*, af te wijken, te minder om dat wy deze uitdrukking, in dien zin, dikwerv by onsen Apostel, in zijnen eersten Briev, ontmoeten. (Vergel. Kap. II: 14,

21, 26. V: 13.) — Ondertusschen kan de Apostel het oog niet hebben, op dezen Briev, welken wy thans onder handen hebben: want deze hieldt, aen GAJUS, een byzonderen persoon, en hy spreekt, van een schrijven, *aen* de gehele *Gemeente.* Om dezelvde reden, kan hy zijnen tweeden Briev ook niet bedoeld hebben. De eerste koomt mede niet in aenmerking; want daer in wordt nergens gesproken, van onderstand te doen, aen de broederen, die, voor den naem van den Verlosser, waren uitgegaen.

Onses erächtens had de Apostel voorheen eenen Briev geschreven, aen de gehele Gemeente, welke zich bevondt, in de woonplaets van GAJUS, waer van het hoofdöogmerk was, de rond reisende Euangelie dienaers aen de lievdezorg van die Christenen, aen te bevelen, om hen, by het doortrekken van hunne woonplaets, van huisvesting, reisgeld, en den nodigen voorraed, gulhartig te verzorgen. — Maer deze Briev is verloren geraekt.

Ondertusschen had dat schrijven een slecht onthael gehad, door het wederstreven van eenen zekeren DIOTREPHES, die een man van gezach en aenzien, in die Gemeente, moet geweest zijn, vs. 9b: *maer* DIOTREPHES, *die onder hen*, de Christenen namelyk, die de gemelde Gemeente uitmaken, *zoekt de eerste te zijn*, *neemt ons niet aen.*

Deze DIOTREPHES *zocht*, *onder hen*, de Christenen van GAJUS woonplaets, *de eerste te zijn.* Hy was een trotsch en heerszuchtig man die, boven de andere Opzieneren van die Gemeente, het bewind voeren wilde, en alles, naer zijn goeddunken, regelen. — Zelvs, zegt de Apostel, *hy neemt ons niet aen:* , dat is, hy heerscht niet alleen, over zijne „ mede Opzieners, maer hy heeft zelvs genen eerbied, „ voor mijn Apostoliesch gezach; hy geevt geen acht, op „ mijne brieven en vermaningen; en hoe zeer ik de voor„ heen gemelde rond reisende Euangelie dienaers, aen de „ gansche Gemeente, heb aenbevolen, weet evenwel DIO„ TREPHES te weeg te brengen, dat mijn schrijven genen den „ minsten invloed hebbe."

10. Daerom, indien ick kome, so sal ick in gedachtenisse brengen sijne wercken die hy doet, met boose woorden snaterende tegen ons: ende hier mede

mede niet vergenoegt zijnde, ſo en ontfangt hy ſelve de broeders niet, ende verhindert de gene die 't willen [*doen*], ende werptſe uyt de gemeynte.

Indien ik kome. — Schoon de Apostel dezen Briev ſchreev, in zijnen hogen ouderdom, was hy nog gezond en ſterk genoeg, om eene omreis te doen, en andere Gemeenten, buiten zijne gewone verblijvplaets, te gaen bezoeken. Immers hy was voornemens, in de woonplaets van GAJUS, te komen. — Dan zou hy het gedrag van DIOTREPHES maken, tot een onderwerp van behandeling.

Het gedrag van dezen heerszuchtigen trotsäert wordt nader beſchreven. — In het gemeen, ſpreekt de Apostel, van *de werken, welke hy deedt*, dat is, alle handelingen, welke hy ondernam, en alle pogingen, welke hy in het werk ſtelde, om heerſchappy te voeren, over de Gemeente, en den grijſen JOANNES te dwarsbomen. — De Apostel voegt 'er, meer byzonder by; *met boſe woorden, ſnaterende tegen ons.* Op eene kwaedäertige en hoogst beledigende wijs, ſprak hy van JOANNES, zijn ſchrijven, en zijne aenbevelingsbrieven. Het Griekſche woord, het welk de Onſen, door *ſnateren*, vertalen, zegt zo veel, als beuzelingen en valschheden te ſpreken. Hy bediende zich, van vuiläertige en ſmadelyke bewoorderingen, om den Apostel, door allerlei beuſelächtige en valſche uitſtrooiſelen, by de Christenen, in minächting te brengen.

Het bleev niet, by woorden, maer DIOTREPHES verzette zich ook met daden, tegen den Apostel. — *Hier mede*, (is het) *niet vergenoegd zijnde, zo ontvangt hy zelvs de broeders niet.* Hy zelvs kantte zich aen, tegen de vermaning van JOANNES. Hy *ontvong de broeders*, de dienaers van het Euangelie, die rond reisden, om de leer van CHRISTUS allerwegen, te verſpreiden, wanneer zy, in zijne woonplaets kwamen, niet in zijn huis; hy verleende hun gene huisvesting, hy gav hun genen onderſtand, en bewees hen gene de minſte hulpvaerdigheid. — Dit was het nog niet al, zijn boosäertig tegenſtreven ging zo verre, dat hy anderen verhinderde, om den reiſenden Euangelie dienaren eenigen dienst te doen. *Hy verhinderde de genen, die het wilden doen*, door afrading, en misſchien door een heerszuchtig gebod.

Zelvs *wierp* hy de zulken, die den rond reisende Euangelie dienaren eenige beleevdheden bewijzen wilde, *uit de Gemeente*, als of zy ergerlyke leden waren. (Vergel. Joh. IX: 34.)

Welk eene verregaende kwaedäertigheid! welk een schandelyk misbruik van zijn gezach! Het een en ander konde en mogt de Apostel niet ongemerkt laten voorbygaen. — Wanneer hy kwam, in de woonplaets van GAJUS, zou hy de *werken* van DIOTREPHES *in gedachtenis brengen*. De leden van die Gemeente schijnen, voor het geweld van DIOTREPHES, gevreest te hebben, zo dat zy zich, tegen hem, niet durvden verzetten; maer JOANNES zou zich, wanneer hy kwam, van zijn Apostoliesch gezach bedienen, het gedrag van den geweldenaer, ter beöordeeling, brengen, zijne heerszucht tegen gaen, en hem zelvs, naer verdiensten, tuchtigen wanneer hy onverbeterlyk was.

De reden dan, waerom de Apostel dezen Briev, aen GAJUS, in het byzonder, afzondt, was, om dat zijn schrijven, aen de Gemeente, door de boosäertige tegenkanting van den heerszuchtigen DIOTREPHES, gene gewenschte vrucht had voortgebracht.

11. Geliefde Gajus, die een gansch ander karakter bezit, dan die ondraeglyke Diotrephes, (*a*) en volgt het quaet niet na, maer onderscheid u, van dien heerszuchtigen geweldenaer, en volg het goet naer, byzonder door, aen de rond reisende Leeraers, alle mogelyke hulp en lievdediensten te bewijzen. Die goet doet en lievde uitöeffent, is uyt Godt, een rechtgeäert Christen, een kind, en een naervolger van den lievderijken God; (Verg. 1 Joh. II: 16, 29. III: 1, 8.) maer die quaet doet, gene lievde bewijst byzonder aen de Euangelie dienaren, en zelvs de uitbreiding van CHRISTUS Koningrijk tegen werkt, (*b*) en heeft Godt niet gesien, wat hy ook, van zijne verlichting, en wetenschap, moge voorwenden, en welk een gezach hy zich aenmatige, hy heeft God niet recht leeren kennen. (Vergel. 1 Joh. II: 3, 4. IV: 7, 8) Betoon gy dan, dat gy God kent, en een naervolger van den lievderijken God zijt.

B. Wij-

(*a*) Ps. 37: 27. Jes. 1: 16. 1 Petr. 3: 11. (*b*) 1 Joh. 3: 6.

B. Wijders spreekt de Apostel, van eenen DEMETRIUS, *die allen lov en aenprijzing waerdig was, vs.* 12.

12. Demetrio wort getuygenisse gegeven van allen, ende van de waerheyt selve: ende wy getuygen oock, ende gy weet dat ons getuygenisse waerachtigh is.

DEMETRIUS is ons onbekend. — Zo veel mag men evenwel, uit het gansche beloop van zaken, opmaken, dat hy één van de broederen geweest zy, die, voor den naem van den Verlosser, waren uitgegaen; een van de Euangelie dienaren, die, met voorkennis en goedvinden van den Apostel, rond reisden, om, door hunne prediking, het Euangelie van CHRISTUS, onder de Heidenen, uit te breiden. — Het schijnt, dat hy zich eerlang, naer de plaets, alwaer GAJUS woonächtig was, begeven zoude, of 'er immers door trekken.

De Apostel vondt het nodig, dezen DEMETRIUS, met een byzonder getuigenis, te verëeren; het zy om dat hy aen GAJUS onbekend was, of liever, om dat de Apostel voorzag, dat de heerszuchtige DIOTREPHES zich byzonder tegen hem verzetten zoude.

Deze DEMETRIUS althans mogt, met recht, worden aengepresen. — Hem *werdt getuigenis gegeven, van allen;* dat is, alle leden en Opzieners der Gemeenten, by welke hy bekend was, gaven hem een goed en voordeelig getuigenis, omtrent zijne verkleevdheid, aen de zuivere leer van het Euangelie, omtrent zijnen voorbeeldigen wandel, byzonder omtrent zijnen onvermoeiden yver, in het uitbreiden van het Euangelie.

Ja 'er werdt, aen DEMETRIUS, getuigenis gegeven, *van de waerheid zelve.* — Daer daden spreken, zijn gene bewijzen nodig. Zo ging het ook, met dezen Euangelie dienaer. Het getuigenis, het welk hem, door allen, die hem kenden, gegeven werdt, was niet naer gunst, maer naer waerheid; en al zwegen de menschen, dan nog zouden zijne daden zelvs, ten zijnen voordeele, getuigt hebben.

De Apostel voegde 'er zijn eigen getuigenis nog by: *en wy getuigen ook*, ten voordeele van DEMETRIUS, *en gy*, *gylieden*, (in het meervouwig getal) gy, GAJUS, en alle de leden der Gemeente, in uwe woonplaets, *wetet*, *dat ons getuigenis waerächtig* is; gylieden zijt 'er van verzekerd, wat ook DIOTREPHES lasteren en ſmalen mag, dat mijn getuigenis volkomen geloovwaerdig zy.

Hoe zeer dan DIOTREPHES den Apostel tegen werkte, hy hieldt zich verzekerd, dat GAJUS, en de overige leden der Gemeente, zich naer zijne aenbeveling, rakende vooräl den lovwaerdigen DEMETRIUS, gaerne gedragen zouden.

III. *Het beſluit van dezen Briev*, *vs.* 13-15, *behelst*

א. *Eene redengeving*, *waerom de Apostel niet uitvoeriger geſchreven had*, *vs.* 13, 14.

ב. *Minzame groetenisſen*, *vs.* 15.

13. (*c*) Ick hadde veel te ſchrijven, byzonder rakende Diotrephes en zijne kwaedäertige tegenkanting, maer ick en wil u niet ſchrijven met inckt ende penne, de gewone werktuigen, door welke afwezenden hunne gedachten, aen elkander, mededeelen. (Vergel. 2 Joh. 12.)

14. Maer ick hope eerlang eene reis te doen, om de Gemeenten te bezoeken, en u, langs dien weg, haeſt te ſien, ende wy ſullen mont tot mont gemeenzaem ſpreken.

15. Vrede en allerlei voorſpoed zy u. De leden der Gemeente, in deze ruime tegenwoordige verblijvplaets, die uwe byzondere vrienden zijn, groeten u, en wenſchen u, nevens my, alles goeds. Groet de vrienden, die in uwe woonplaets zijn, met name, hoofd voor hoofd; wensch hun allen, zonder uitzondering, van mijnen wege, den besten zegen.

(*c*) 2 Joh. vs. 12.

EINDE VAN DEN DERDEN BRIEV VAN JOANNES.

DE

ALGEMEENE

ZENDBRIEV

VAN DEN APOSTEL

JUDAS.

DE
ALGEMEENE
ZENDBRIEV
VAN DEN APOSTEL
JUDAS.

I. *Het opschrivt vinden wy vs.* 1, 2.

1. JUDAS, een dienstknecht Jesu Christi, ende Jacobi des jongeren broeder, schrijvt dezen Briev, aen den geroepenen, die door Godt den Vader geheyligt zijn, ende [*door*] Jesum Christum bewaert:
2. Barmhertigheyt, ende vrede, ende liefde zy [*u*] vermenigvuldigt.

Dit opschrivt behelst twee hoofdzaken.

א, *Eene opgaev der personen, door en aen welke deze Briev geschreven is, vs.* 1. *en*

ב, *De minzame lievdegroet, vs.* 2.

De Schrijver van dezen Briev noemt zich, JUDAS, *eenen dienstknecht van* JESUS CHRISTUS, *den broeder van* JACOBUS.

Wie is deze JUDAS geweest? de Heer HERDER denkt aen iemand, die, met JACOBUS, den Schrijver van den Briev, die, onder de zogenaemde *Algemene Zendbrieven*, de eerste is, een natuurlyke broeder van den Heiland zoude geweest zijn.

Dan deze gehele verönderstelling is, gelijk wy boven reeds gezien hebben, ten eenemael ongegrond.

JACOBUS wordt de broeder van den Heiland genaemd, voor zo ver hy zijn Neev was, zijnde te zamen zusters kinders: maer JUDAS, de Schrijver van dezen Briev, was een eigenlyk gezegde en een volle broeder van dien JACOBUS, in onderscheiding van eenen anderen, de kleine of jongere bygenaemd.

By ons, is 'er geen twijffel over, of de Schrijver van dezen Briev is JUDAS de Apostel, bygenaemd THADDÆUS en LEBBÆUS, een zoon van ALPHÆUS, de broeder van JACOBUS den jongeren, JOSES en SIMON; (Vergel. Matth. X: 3. Luc. VI: 16. Matth. XIII: 55.) Hy noemt zich JUDAS *den broeder van* JACOBUS, om zich te onderscheiden, van den grouwzamen verrader, JUDAS *Iscarioth.* (Vergel. Luc. VI: 16. Hand. I: 13.) Hy was een broeder van JACOBUS den jongeren, gelijk ook van JOSES en SIMON; (Vergel. Matth. XIII: 55. Marc. VI: 5.) maer van den laetsten spreekt hy niet, om dat de eerste, by de Christenen, meer bekend was.

De doorluchtige GROTIUS was van oordeel, dat een andere JUDAS de Schrijver van dezen Briev geweest zy, namelyk JUDAS, de vijftiende Bisschop van Jerusalem, die, tot op de tijden van den Keizer HADRIANUS, geleevt heeft; onder anderen, om dat de Schrijver van dezen Briev zich, niet eenen Apostel noeme, maer slechts eenen *dienstknecht van* JESUS CHRISTUS. Dan zou het byvoegsel *de broeder van* JACOBUS van eene latere hand zijn. — Dan wy hebben, in onse INLEIDING, tot dezen Briev, met opzet, aengetoont, dat dit begrip niet alleen ongegrond zy, maer ook strijdig, met de getuigenissen der oudheid, en de eenstemmige lezing van alle de afschrivten; en de bedenking, dat JUDAS zich slechts, eenen *dienstknecht van* JESUS CHRISTUS, noeme, is van geen gewicht altoos. Daer uit mag men, in het geheel, niet besluiten, dat hy geen Apostel geweest zy, daer PAULUS zich ook, op zoortgelyk eene wijs, beschrijve. (Vergel. Phil. I: 1.) Hy was, by de Christenen, aen welken hy schreev, genoeg bekend, als een Apostel, en elk wist, in welken zin, hy een dienstknecht van den Verlosser ware.

De

De Briev hieldt, *aen de geroepenen*, *die*, *door God den Vader*, *geheiligd*, *en door* JESUS CHRISTUS *bewaerd zijn.*

Zy waren Christenen, *geroepen* en genodigd, door het Euangelie, tot het deelgenootſchap aen de Goddelyke gunst, en velen hadden die roeping, niet alleen door belijdenis, maer ook met een gelovig hart, aengenomen. — Zy waren, *door God den Vader*, *geheiligd*, afgezonderd, van de wufte waereld, om heilig te leven. Zommige afſchrivten lezen, *gelievden in God den Vader.* — Zy waren *bewaerd*, *door* JESUS CHRISTUS, of, gelijk 'er eigenlyk ſtaet, *bewaerden van* JESUS CHRISTUS. Onäengezien de hoogst verdervelyke dwalingen, welke de Gnostieken allerwegen begonden te verſpreiden, waren zy *bewaerd* voor de verleiding, en ſtaende gebleven, in het geloov, aen de echte leer van het Euangelie; zo dat zy JESUS CHRISTUS, voor den zodanigen, erkenden en eerbiedigden, als Hy, in het Euangelie, beſchreven wordt.

Maer welke Christenen worden hier bedoeld? waer waren zy woonächtig? — Uit vergelyking van vs. 17, 18, met 2 Petr. III: 1, mogen wy beſluiten, dat het dezelvde Christenen geweest zijn, aen welken PETRUS zijnen tweeden Briev geſchreven heeft; en deze waren Christenen, uit de Jodengenoten, verſtrooid in Pontus, Galatien, Cappadocia, het Voorburgemeestelyk Aſia, en Bithynien; (Vergel. 1 Petr. I: 1.) — Men zie wijders onſe INLEIDING.

Den Apostoliſchen wensch vinden wy vs. 2. *barmhartigheid*, *en vrede*, *en lievde zy u vermenigvuldigd.* — Door de *barmhartigheid*, welke 1 Tim. I: 2. en 2 Joh. 3, van de *genade*, onderſcheiden wordt, ſchijnt de Goddelyke byſtand van den Heiligen Geest bedoeld te worden, welken deze Christenen nodig hadden, om, volgens vs. 1, bewaerd te worden by, en ſtandvastig te zijn, in het geloov, aen de zuivere leer van het Euangelie, in weerwil van alle de woelingen der verleideren. — *Vrede* beteekent, volgens den ſpreektrant der Hebreeuwen, allerlei heil en voorſpoed, naer lichaem en naer geest. — Door de *lievde* kan men verſtaen, of Gods lievde tot deze Christenen, en de gezegende uitwerkſelen daer van, of de lievde van deze Christenen tot God. Dan vermits Apostel JOANNES, die, de wanbegrippen

en zedenverwoestende leerstellingen der Gnostieken, met opzet te keer gaet, en Apostel JUDAS, in dezen Briev, die zelvde dwaelgeesten op het oog heeft; zouden wy voor het naest denken, dat de onderlinge lievde, vooräl jegens de broederen, bedoeld worde.

De Apostel wenscht, dat het een en ander hun mogt *vermenigvuldigd worden.* — Zy, immers de beste onder hen, bezaten reeds deze voorrechten en hoedanigheden; maer, vermits zy dezelve, uit hoofde van het gebrek, het welk nog in hun was, geduurig en by vermeerdering nodig hadden, bidt de Apostel hun eenen steeds toenemenden voortgang toe.

II. *Het lichaem van den Briev zelvs vinden wy vs.* 3-23.

ℵ. *Vooräf geevt de Apostel het oogmerk van dit zijn schrijven op, vs.* 3, 4.

A. *Het oogmerk, het welk hy bedoelde, vs.* 3, *en*

B. *De aenleiding, welke hem daer toe bewogen had, vs.* 4.

3. Geliefde, also ick alle neerstigheyt doe om u te schrijven van de gemeyne saligheyt, so hebbe ick nootsake gehadt aen u te schrijven, ende [*u*] te vermanen, dat gy strijdt voor het geloove, dat eenmael den heyligen overgelevert is.

Alzo ik alle naerstigheid doe, om u te schrijven van de gemene zaligheid.

De gemene zaligheid zegt zo veel, als de zaligheid, die gemeen is, aen alle ware Christenen, beide uit Joden en Heidenen. In het voorbygaen, geevt de Apostel derhalven te kennen, dat nu alle onderscheid van volk was wechgenomen, zo dat allen, die het Euangelie gelovig aennamen, het zy Joden, het zy Heidenen van oorsprong, gemeenschappelyk deel hadden, aen dezelvde zaligheid. In dien zelvden zin, spreekt PAULUS ook van het gemene geloov, Tit. I: 3.

Van deze gemene zaligheid, wilde JUDAS de Apostel, aen de Christenen uit de Jodengenoten, *schrijven.* Over deze allergewichtigste zaek had hy zeer veel, en op vele wijzen, kun-

kunnen schrijven. Zy is het hoofd onderwerp, over het welk alle de overige Apostelen, in hunne Brieven, op onderscheidene wijzen, naer de verschillende aenleidingen, geschreven hebben. Ondertusschen is het, uit het gene hy aenstonds volgen laet, en uit het gehele beloop van dezen Briev, blijkbaer, dat JUDAS de Apostel zulk een schrijven bedoele, waar door deze Christenen, in hun geloov omtrent de gemene zaligheid, konden versterkt, en tegen de verleiding der dwaelgeesten van dien tijd, gewapend worden.

Daer toe *deedt hy alle naerstigheid.* — Behoudt men deze vertaling, dan wil de Apostel dit zeggen: „ ik beyver my „ geduurig, en neem daer toe alle gelegenheden waer, om „ u, over de aengelegene zaek der gemene zaligheid, schriv- „ telyk te onderhouden." Op dezen grond, hebben zommigen, uit dit gezegde, willen opmaken, dat JUDAS de Apostel meer Brieven, by onderscheidene gelegenheden, aen deze Christenen, geschreven hebbe, welke, om dat zy niet, tot een altoosduurend gebruik der Kerke, geschikt waren, zouden zijn verloren geraekt. — In de veronderstelling zelve, vinden wy niets verwerpelyks, maer evenwel zy is, onses bedunkens, ten eenemael ongegrond. De Apostel heeft bepaeldelyk het schrijven van dezen zelvden Briev op het oog.

De zaek zal duidelyker worden, wanneer wy deze uitspraek, beschouwen, zo als zy zamenhangt, met de volgende: *zo heb ik noodzaek gehad, aen u te schrijven.* — Wy vertalen het liever: „ *mijn werk makende*, my daer toe zet- „ tende, *om u te schrijven, over de zaligheid*, welke, aen „ alle Christenen, beide uit Joden en Heidenen, *gemeen* „ *is, heb ik noodzake gehad*, heb ik eene byzondere reden „ gehad, welke my noodzaekte, *aen u te schrijven, verma-* „ *nende* (gelijk 'er eigenlyk staet) dat is, namelyk om u te „ vermanen, *dat gy strijdt* enz."

De zaek is kortelyk deze: de Apostel had zich gezet, en zijn werk gemaekt, om dezen Christenen te schrijven, over de gemene zaligheid, maer meer byzonder had hy zich, uit aenmerking van de hoogst gevaerlyke woelingen der toenmalige verleiders, genoodzaekt gevonden, hen bepaeldelyk

te schrijven, over hunne verplichting, om te *strijden voor het geloov* enz. — De reden van deze noodzaek wordt vs. 4. opgegeven.

Het oogmerk derhalven van den Apostel, in dezen Briev, was in het gemeen, om de Christenen, over de hoop der gelovigen op de eeuwige zaligheid, schrivtelyk te onderhouden, maer meer byzonder, om hen, tot standvastigheid in het geloov, aen de zuivere leer van het Euangelie, onder alle de verleidingen der hoogst verdervelyke dwaelgeesten, ernstig op te wekken.

Bepaeldelyk wilde hy hen *vermanen, dat zy strijden zouden voor het geloov, het welk éénmael den Heiligen is overgeleverd.*

Het *geloov* beteekent hier zekerlyk de leer van het geloov, de leer van het zuiver Euangelie, welke het voorwerp van het geloov is. (Vergel. Hand. VI: 7. Gal. I: 23. 1 Tim. IV: 1. en vele andere plaetsen.) — De *Heiligen* zijn de Christenen, die zich, door hunne belijdenis van het geloov aen het Euangelie, van de godlose waereld, hadden afgezonderd, en van welken 'er velen, door de genade van den Heiligen Geest, inwendig geheiligd waren. — Aen deze Heiligen, was de leer des geloovs *overgeleverd*, door de Apostelen namelyk, voor zo verre zy daer in gröndig onderwezen waren. Het Grieksche woord, door *overleveren* vertaeld, wordt meermalen genomen, in den zin van *onderwijzen.* (Vergel. Marc. VII: 13. 1 Cor. XI: 23. XV: 3.) — Maer wat beduidt hier het woordeken *eenmael?* het zegt zo veel, als *voor eens en altoos.* Het geevt derhalven de onveränderlykheid der Euangelie leer te kennen. Het *geloov* was den Christenen, *éénmael overgeleverd*, dat is, zy waren, in de leer van het Euangelie, voor eens en altoos onderwezen; die leer bleev onveränderlyk dezelve, en daerom moesten zy die leer zuiver en ongeschonden bewaren.

Het hoofdöogmerk van den Apostel was, om deze Christenen te *vermanen*, dat zy *voor het geloov*, voor de onveränderlyke en zuivere geloovsleer, *strijden* zouden. — Het Grieksche woord beteekent eenen dapperen en aenhoudenden strijd, waer by men het niet opgeevt, maer geduurig nieu-

nieuwe pogingen doet, om de overhand te behouden. — Zekerlyk wordt 'er een ſtrijden bedoeld, met geestelyke wapenen. De Christenen moesten alles, wat in hun vermogen was, onvermoeid aenwenden, om de leer des geloovs zuiver te bewaren, om dezelve te verdedigen, tegen alle aenvallen der verleideren, en om zich te beveiligen tegen hunne drogredenen. Dit alles mogt eigenäertig een *ſtrijden* genaemd worden, om dat 'er veel moeite en ſtandvastigheid toe vereïscht werdt, en om dat de Christenen zich even daer door blootſtelden, aen den ſmaed en de verächting van de toenmalige dwaelgeesten, die zich zo zeer beroemden, op hunne verlichting, en verhevene kundigheden.

Eindelyk verdient de aenſpraek van *Gelievden* nog onſe opmerking. De Apostel ſtelde zijne vermaning, op eene zeer minzame wijs voor, ten betooge, dat dezelve voortkwam, uit een lievderijk hart, het welk niets anders bedoelde, dan de bevoordering van hunne meest wezenlyke belangen. Hy had hen, als een Apostel, met gezach, kunnen gebieden; maer hy wilde hen liever, op eene zachte wijs, vermanen, gelijk een Vader zijne gelievde kinderen doet.

De aenleiding, welke den Apostel bewogen, en de omſtandigheid, welke hem genoodzaekt had, tot het ſchrijven van dezen Briev, en byzonder tot het doen van de gemelde vermaning, wordt vs. 4. nader aengewezen.

4. (*a*) Want (of *Immers*) daer zijn ſommige menſchen ingeſlopen, (*b*) die eertijts tot dit ſelve oordeel te vooren opgeſchreven zijn, godtlooſe, die de genade onſes Godts veranderen in ontuchtigheyt, ende den eenigen Heerſcher Godt ende onſen Heere Jeſum Chriſtum verloochenen.

Er waren zommige menſchen ingeſlopen, die eertijds, tot dit zelvde oordeel, te voren opgeſchreven zijn, godloſen. — Wy zouden het woord *zommigen* liever betrekkelyk maken tot *godloſen*, en het overige, als eene tusſchenreden, beſchouwen, op deze wijs: *immers 'er zijn ingeſlopen zommige god-*

(*a*) 2 Petr. 2: 1. (*b*) 1 Petr. 2: 8. 2 Petr. 2: 3.

losen, menschen, die eertijds, tot dit zelvde oordeel, te voren opgeschreven zijn.

Zommige godlosen, lieden, die, wat zy voorwenden mogten, van wegens hunne zedenverwoestende beginselen, en losbandige levenswijs, met het hoogste recht, *godlosen* mogten genaemd worden, waren *ingeslopen*, in de Gemeente der Christenen namelyk. Zy hadden zich, op eene heimelyke en listige wijs, onder de Christenen, gemengt, om, onder de bedrieglyke vertoning van Christenen te zijn, de eenvouwigen des te beter te verleiden, en hunne allerschandelykste grondbeginselen allerwegen te verspreiden.

Zy waren menschen, die eertijds, tot dit zelvde oordeel, te voren opgeschreven zijn. — Het *oordeel* zegt hier zo veel als de straf, tot welke iemand veröordeeld wordt. (Verg. Rom. II: 2, 13. 1 Petr. IV: 17.) De Apostel spreekt van het *zelvde oordeel*, of van dezelvde straf, en daer toe waren deze menschen *eertijds te voren opgeschreven.* — Het woord, te *voren opgeschreven* vertaeld, heeft tweederlei beteekenis, het zegt niet alleen het gene te *voren* of *voorheen geschreven is*, gelijk Rom. XV: 4. Eph. III: 3. maer ook het gene openlyk beschreven, en duidelyk afgeteekend is, gelijk Gal. III: 1. De eerste beteekenis kan hier zekerlyk niet te pasＳe komen, naerdien als dan het woord *eertijds* geheel overtollig wezen zoude, en 'er tweemalen het zelvde zou gezegd worden. Wy moeten het daerom, in de tweede beteekenis, nemen, zo dat de zin zy: „ *menschen, die reeds eertijds duidelyk be-* „ *schreven* en afgeteekend zijn, als zulken, die *het zelvde* „ *oordeel*, of dezelvde straf, ondergaen zullen." Maer welk een *oordeel* bedoelt de Apostel? *dat zelvde oordeel*, tot welke die godlose menschen, van welke hy vervolgens spreken zal, verwezen zijn, de murmurerende Israëllers vs. 5, de grouwzame inwoners van Sodom, en de nabuurige steden vs. 7, als mede de afvallige Engelen vs. 6.

Maer wanneer waren die godlose lieden, welke JUDAS bedoeld, als de zodanigen te voren beschreven en allerduidelykst afgeteekend? Hy zelvs zegt *eertijds.* — Apostel PETRUS bedoelt dezelvde lieden, en zegt, dat het oordeel over hen, *van overlang*, niet ledig is, 2 Petr. II: 13. Onses

er-

erächtens heeft JUDAS het oog, op de voorbeelden van godlofe menfchen, die, tot een fchromelyk oordeel, rechtvaerdig verwezen zijn, welke hy vervolgens zal opgeven. Door deze voorbeelden, waren die godlofe menfchen, welke hy bedoelt, te voren opgefchreven, en afgeteekend, als zulken, die een zoortgelyk oordeel ondergaen zouden.

Voor het overige, kan het niet in bedenking komen, of JUDAS bedoelt die zelvde *godlofen*, van welke PETRUS gefproken heeft, 2 Petr. II, en hy had den tweeden Briev van PETRUS gelefen. Beide de Apostelen geven dezelvde befchrijving van die godlofen, en gebruiken dikwijls dezelvde woorden. — JUDAS heeft, even als PETRUS, het oog, op de Gnostieken; alleenlyk met dit onderfcheid, dat de laetstgemelde hunne toekoomst voorfpelt; (Vergel. 2 Petr. II: 1.) maer de eerfte fpreekt van hen, als van verleiders, die reeds werkelyk waren opgeftaen.

Wy mogen 'er uit befluiten, dat deze Briev, na den *tweeden* van PETRUS, gefchreven zy. JUDAS waerfchouwt de Christenen, uit de Jodengenoten, die, in de landfchappen van klein Afia, verfpreid waren, nog eens, tegen die verleiders, om dat zy, in zijnen tijd, hunne fchromelyke dwalingen werkelyk begonden te verfpreiden, ten einde zy, op de voorzeggingen en waerfchouwingen van zijnen ambtgenoot PETRUS, die nu reeds in de vreugde van zijnen Heer was, des te meer acht zouden geven.

Ondertusfchen zegt JUDAS, dat 'er *zommige godlofen* heimelyk, onder de Christenen, waren *ingeflopen*. — De verleiders maekten nog geen groot getal uit; het waren maer zommigen, en zy verfpreidden hunne dwalingen nog bedektelyk. Naderhand nam die verdervelyke aenhang merkelyk toe, en de verleiders begonden het hoofd onbefchaemd op te fteken, zo dat Apostel JOANNES, die veel langer, dan de andere Apostelen, geleevt heeft, fchrijven kon: *'er zijn reeds* VELE *valfche Propheten in de waereld uitgegaen.* (Vergel. 1 Joh. IV: 1.)

Deze godlofen worden nader afgeteekend, vs. 4[b], als *die de genade onfes Gods veränderden in ontuchtigheid, en den eenigen Heerfcher God en onfen Heer* JESUS CHRISTUS *verlochen-*

den. — De Apostel beschrijvt deze verleiders, niet zo zeer van hunne ongerijmde leerbegrippen, als wel van hunne zedenverwoestende beginselen, en hun grouwzaem levensgedrag, het welk, uit hunne heillose gevoelens, voortvloeide.

Zy veränderden de genade van onsen God in ontuchtigheid. — De *genade van onsen God* zegt zo veel, als de leer, betreffende de genade, welke God ons bewijzen wil, de leer van het Euangelie der verzoening. Immers het Euangelie, het welk de genade van onsen God bekend maekt, en aenbiedt, wordt daer van daen meermalen de *genade* zelve genoemd. (Vergel. 2 Cor. VI: 1. Tit. II: 11.) — Het woord, door *ontuchtigheid*, vertaeld, beteekent allerlei dartelheid en losbandigheid, byzonder vuile wellust en onkuisheid. — Nu *veränderden* deze godlosen *de genade van onsen God, in ontuchtigheid*, dat is, zy verdraeiden de leer van het Euangelie, welke niets anders, dan heiligheid ademt, om dezelve, tot hunne zedenverwoestende en ontuchtige leerstellingen, dienstbaer te maken; zy stelden de leer van het Euangelie, in zulk eene averrechtsche gedaente, voor, als of zy vryheid en voedsel gav, tot allerlei losbandigheid.

Te weten de Gnostieken leerden, dat de stof de bron ware van het zedelyk bederv, daer uit leidden zy af, dat een losbandig leven, en het opvolgen der vleeschelyke lusten, als door welke het stoffelyk lichaem verzwakt werdt, het meest geschikte middel ware, en den rechten weg baende, om de ziel te zuiveren en te volmaken.

Zelvs *verlochenden zy den eenigen Heerscher God, en onsen Heer* JESUS CHRISTUS. — Er is, die deze uitspraek, alleen en geheel, tot den Verlosser, betrekkelyk maken, op deze wijs: zy *verlochenen* JESUS CHRISTUS, *den eenigen Heerscher, onsen God en Heer.* Volgens deze opvatting zou CHRISTUS hier uitdrukkelyk GOD genaemd worden, en dan vergelykt men deze plaets, met 2 Petr. II: 1, alwaer van de valsche Propheten gezegd wordt, dat zy *den Heer, die hen gekocht had, verlochenden*, voor zo ver de hoofden der Gnostieken, die voorheen, door CHRISTUS zelven, tot zijne dienaers waren aengesteld, om zijn Koningrijk, door de prediking van het Euangelie, uit te breiden, en Hem, als hunnen gebiedenden Heer,

Heer, hadden moeten erkennen, Hem in de daed verlochenden, door het listig verfpreiden van hoogst verdervelyke wanbegrippen, welke, met de hoge waerdigheid van zijnen Goddelyken Perfoon, en met de leer van zijn Euangelie, regelrecht ftrijdig waren. — Dan, daer de leer van CHRISTUS eeuwige Godheid, in andere Bijbelplaetfen, allerduidelykst en ontegenzeggelyk geleerd wordt, hebben wy dit bewijs, het welk, op eene willekeurige woordenfchikking, gegrondvest is, en bezwaerlyk, tegen uitzonderingen, zoude kunnen gehandhaevd worden, niet zo zeer nodig. Ook doet de vergelyking der aengehaelde plaets van PETRUS minder af, om dat de nadere befchrijving van den Heer, die de valfche Propheten, gekocht had, ons duidelyk wijst, naer den gezegenden JESUS, den HEER zijner Kerke, die zijne dienaren uitzendt.

Wy voor ons, vinden daerom gene voldoende redenen, om onfe overzetting te verlaten. De verleiders, door onfen Apostel bedoeld, de Gnostieken namelyk, *verlochenden den eenigen Heerfcher God, en onfen Heer* JESUS CHRISTUS.

God is hier dan God de Vader. Deze is *de eenige Heerfcher.* — Het Griekfche woord, hier door *Heerfcher*, en 2 Petr. II: 1. door *Heer* vertaeld, is van eenen byzonderen nadruk, en beteekent zulken Heer, die, over anderen, heerscht, met eene onbepaelde macht; byzonder wordt het gebruikt van zulke Meesters, die een onbepaeld gezach hebben, over hunne lijvëigene bedienden, welke zy, met geld, gekocht hebben. (Vergel. 1 Tim. VI: 1. 2 Tim. II: 21. Tit. II: 9. 1 Petr. II: 18.) Nu is God de Vader, in den allerëigenlykften zin, de eenige *Heerfcher*, die, met een onbepaeld gezach, het gebied voert, over het gansch Geheeläl. — Maer dezen *eenigen Heerfcher God verlochenden* de Gnostieken, op de allerfchandelykfte wijs, door te beweeren, dat de opperfte God, in het allerhelderst Licht, het welk zy de *Volheid* noemden, zorgeloos wonen zoude, zonder zich met iets te bemoeien, en dat de waereld gefchapen zy en beftuurd worde, door een wezen van lageren rang, welken zy den DEMIOURGOS noemden, zijnde flechts een uitvloeifel uit de Godheid.

Tevens *verlochenden zy onſen Heer* JESUS CHRISTUS, door te ontkennen, dat JESUS de CHRISTUS, en dat Hy *onſe Heer* zy: — zy ontkenden, dat JESUS de CHRISTUS zy, beweerende dat JESUS ſlechts een bloot mensch zy, dat CHRISTUS, zijnde dat Æon, het welk zy het *Woord* en het *Leven* noemden, zijnde de boven menſchelyke natuur van den Verlosſer, zich, met den mensch JESUS, vereënigt had, toen Hy in de Jordaen gedoopt werdt; maer dat CHRISTUS den mensch JESUS wederom verlaten had, toen Hy lijden moest. (Vergel. Joh. II: 22, 23. V: 5, 6.) — De Verlosſer is *onſe Heer*, die, als verhoogde Middelaer, een onbepaeld bewind voert, over alle dingen, blijkens de duidelyke leer van het Euangelie. Maer ook deze aengelegene waerheid ontkenden de Gnostieken, door te beweeren, dat JESUS, toen Hy lijden moest, door CHRISTUS verlaten, en een bloot mensch gebleven zy. Nu kan iemand, die ſlechts een bloot mensch wezen zoude, onſe HEER en de Koning der waereld niet zijn.

ב. *Aen dit oogmerk nu voldoet de Apostel, in zijn ſchrijven, vs. 5-23.*

A. *Door de Christenen, tegen de gemelde verleiders, ernſtig te waerſchouwen, vs. 5-16. Ten dien einde*

A. Geevt hy eerst eene teekening van het geduchte oordeel, het welk die dwaelgeesten ontwijffelbaer te wachten hadden, vs. 5-11.

α. *Hy noemt drie zeer merkwaerdige voorbeelden van geſtrenge ſtrafoëffeningen op, welke de rechtvaerdige God voormaels gegeven had, vs. 5-7.*

a. Over de wederſpannige Israëlleren, in de woestijne, vs. 5.

b. Over de gevallene Engelen, vs. 6.

c. Over de grouwzame inwoners van Sodom, en de nabuurige ſteden, vs. 7.

β. *Uit deze voorbeelden, betoogt hy, by wijs van toepasſing, dat ook deze verleiders Gods geduchte oordeelen niet ontvlieden zouden, vs. 8-11.*

5. Maer ick wil u evenwel indachtigh maken, als

die gy dit eenmael weet, dat de Heere het volck uyt Egyptenlant verloſt hebbende, (c) wederom de gene die niet en geloofden verdorven heeft.

Vs. 4. had de Apostel gezegt, dat de hier bedoelde verleiders, tot het zelvde oordeel, eertijds te voren opgeschreven zijn, voor zo ver zy namelyk, door zeer merkwaerdige voorbeelden van godlosen, die, tot een schromelyk oordeel, rechtvaerdig verwezen waren, als zulken, die een zoortgelyk oordeel verdient hadden, en ontwijffelbaer ondergaen zouden, duidelyk waren afgeteekend. — Deze merkwaerdige voorbeelden van geduchte strafoeffening waren, den Christenen, uit de Jodengenoten, genoegzaem bekend; evenwel oordeelde de Apostel het nodig hun dezelve, by deze gelegenheid, te herinneren. *Maer*, zegt hy, *ik wil u evenwel indachtig maken, als die gy dit eenmael weet, dat* enz.

Zy wisten dit, het gene de Apostel namelyk, omtrent de voorbeelden van Gods geduchte strafoeffening, reeds in het gemeen gezegt had, en vervolgens meer byzonder zoude voordragen; zy wisten dit *eenmael*, dat is voor eens en altoos; (Vergel. vs. 3.) zy wisten het, met eene volkomene overtuiging. — Evenwel vondt de Apostel goed, *hun* het zelve *indachtig* te *maken*. — Trouwens het gebeurt maer al te dikwijls, dat de menschen zich zulke dingen, welke zy zeer wel weeten, niet te binnen brengen, op zulken tijd, wanneer zy het meest nodig hadden, daer aen te denken, en 'er wezenlyk nut, voor zich zelven, uittrekken konden. Thans was het, voor deze Christenen, byzonder nodig, dat zy zich de gemelde strafoeffeningen herinnerden, om daer uit het onbetwistbaer besluit op te maken, dat de godlosen, tegen welker verleiding de Apostel hen waerschouwt, een allerschromelykst oordeel te duchten hadden.

Het eerste voorbeeld is dat der wederspannige Israëlleren, in de woestijne, vs. 5[b]. De Apostel maekte dezen Christenen indachtig, *dat de* HEER, *het volk uit Egyptenland ver-*

(c) Numeri 14: 29. ende 26: 64, 65. Ps. 106: 26. 1 Cor. 10: 5. Hebr. 3: 17.

lost hebbende, wederom de genen, die niet geloovden, verdorven heeft. Hy herïnnert twee zeer merkwaerdige gebeurtenissen, *dat de* HEER *het volk*, van Israël namelyk, *uit Egyptenland, verlost hebbe*, en dat Hy daer na *wederom de genen, die niet geloovden, verdorven hebbe.* — De eerste mogen wy, als genoeg bekend, verönderstellen, en zullen ons daerom maer kortelyk, by de andere, bepalen.

De *genen, die niet geloovden*, zijn zulken onder de Israëllers, die, op God, zijne belovten, en machtige voorzorg, niet vertrouwden, maer murmureerden, en, tegen Gods bevel, wederspannig waren. Deze heeft de HEER *verdorven*, en, op eene geduchte wijs, doen omkomen. Byzonder heeft de Apostel het oog, op het gros der Israëlleren, die, uit Egyptenland, verlost zijnde, bevel kregen, om het beloovde Kanäan in bezit te nemen, maer, op de tijding der verspieders, versaegd werden; zo dat zy, aen Gods alles vermogenden bystand, waer van zy zo vele verbasende proeven gezien hadden, door ongeloov wantrouwende, den optocht weigerden. Toen heeft de HEER hun zijn rechtvaerdig ongenoegen, op de meest geduchte wijs, doen ondervinden, zweerende, in zijnen toorn, dat zy, veertig jaren lang, in de woestijne, zouden rondswerven, tot dat alle volwassene mannen, van 20 jaren oud en daerënboven, zouden gestorven zijn, uitgezonderd alleen JOSUA en CALEB; (Vergel. Num. XIV)

Uit kracht van deze bedreiging, zijn alle de Israëllers van mannelyke jaren, die uit Egyptenland verlost waren, in de woestijne *verdorven* en verdelgd, behalven alleenlyk JOSUA en CALEB. — Zelvs zijn 'er zeer velen nog daer te boven, door buitengewone strafóeffeningen, jammerlyk verdorven. Zommigen zijn omgekomen, door het zwaerd der Amalekieten; (Vergel. Num. XIV: 44, 45.) anderen zijn, door de aerde, ingezwolgen, of, met vuur uit den hemel, verteerd Num. XVI: 5; anderen zijn, door vuurige slangen, dodelyk gewond, Num. XXI; anderen zijn, door pestilentie, vernield, Num. XXV; nog anderen zijn, door hunne gulzigheid, omgekomen, stervende, met het vleesch in den mond; (Vergel. Ps. LXXVIII: 30.) 6.

6. (*d*) Ende de Engelen die haer beginſel niet bewaert en hebben, maer haer eygen woonſtede verlaten hebben, (*e*) heeft hy tot het oordeel des grooten daegs met eeuwige banden onder de duyſterniſſe bewaert.

Dit zelvde voorbeeld van Gods geduchte ſtraföeffening vinden wy reeds, by PETRUS, aengehaeld, 2 Petr. II: 4; maer, ter dezer plaets, worden eenige byzonderheden nader uitgebreid.

PETRUS ſpreekt, in het gemeen *van Engelen, die gezondigt hebben*; maer onſe Apostel geevt een eenigszins uitvoeriger bericht, omtrent den afval van deze boosäertige en rampzalige wezens, welke doorgaens duivelen genaemd worden, zeggende, *de Engelen, die hun beginſel niet bewaert, maer hunne eigene woonſtede verlaten hebben.*

Zy hebben hun *beginſel niet bewaert.* — Door dit *beginſel*, verſtaet men doorgaens hunne oorſprongelyke geäertheid en hoedanigheden, met welke zy geſchapen zijn. — Maer wy ontmoeten dezelvde ſpreekwijs, by de LXX, 1 Kron. XXV: 10, alwaer zy gebruikt wordt, van lieden, die hunne voorrechten waerdeeren en handhaven. Nu hebben de afgevallene Engelen hun *beginſel niet bewaert*, hunne voorrechten niet gewaerdeert en gehandhaevt; voor zo ver zy namelyk, met hunnen ſtand, en de voorrechten, met welke zy, boven de menſchen, verwaerdigd waren, niet te vrede zijnde, naer hogere dingen, welke, voor hunnen rang, niet geſchikt waren, geſtaen hebben. Wy leeren 'er uit, dat trotschheid en heerschzucht het eerſte beginſel van den afval der duivelen geweest zy.

In plaets van hun beginſel te bewaren, hunne voorrechten te waerdeeren, en, met hunnen ſtand, vergenoegd te zijn, hebben zy *hunne eigene woonſtede verlaten.* — De hemel was hunne oorſprongelyke *woonſtede*; en deze hebben zy moeten *verlaten*, naerdien zy, uit den hemel, verſtoten zijn. Maer dit *verlaten* van hunne *eigene woonſtede* was de ſtraf van hunnen afval, en in zo ver zijn zy, in de hel, geworpen.

(*d*) 2 Petr. 2: 4. (*e*) 2 Petr. 2: 4.

(Vergel. 2 Petr. II: 4.) Onse Apostel spreekt hier, van een vrywillig verlaten hunner woonstede, het welk hunnen afval zelven uitmaekte. — Wy zouden daerom, door hunne *eigene woonstede*, liever denken, aen dien rang, welken God hun, onder de redelyke wezens, gegeven, en dat werk, het welk Hy hun, als zijnen dienaren, had aenbevolen. Deze hunne eigene woonstede hebben zy moetwillig *verlaten*, door zich eenen hogeren rang, dan hun toekwam, en verhevener bezigheden, dan hun waren toegeschikt, hoogmoedig aen te matigen.

Het kan zijn, dat één der Aertsëngelen, met zijne onderhorige bende, ziende dat de heerschappy over de aerde, aen den mensch, naer Gods beeld geschapen, gegeven was, daer over naeryverig geworden zy, en dat de Satan, met zijne onderhebbende Engelen, zich die heerschappy hebbe willen aenmatigen. — Maer, daer de Heilige Schrivt zwijgt, willen wy niets bepalen, noch wijs zijn, boven het gene geöpenbaerd is.

PETRUS de Goddelyke straföeffening, over de gevallene Engelen, beschrijvende, zegt, *dat God hen niet gespaert*, onäengezien de voortreffelykheid van hunne natuur, niet verschoont, *maer in de hel*, in den afgrond, *geworpen* hebbe, om aldaer, als in eene alleräkeligste gevangenis, *bewaerd te worden*, *tot het oordeel* van den groten dag, wanneer zy openlyk zullen gevonnisd worden, en hunne eindelyke straf ondergaen; terwijl zy den tijd der uitvoering van dat geduchte vonnis, even als gevangene misdadigers, al zidderende verwachten, intusschen *overgegeven zijnde, aen de ketenen der duisternis.* (Vergel. 2 Petr. II: 4.) Onse Apostel zegt, zakelyk het zelvde: de HEER *heeft hen, tot het oordeel des groten daegs, met eeuwige banden, onder de duisternis, bewaert.*

De *duisternis* is hier zo veel, als eene duistere en alleräkeligste gevangenis. Wy schijnen niet alleen, aen eenen benauwden staet, maer ook aen eene alleräkeligste plaets, te moeten denken, door PETRUS de *hel*, of de afgrond, genaemd. — *Onder* deze *duisternis, worden de duivelen bewaerd;* zy zijn in den afgrond, als gevangene misdadigers, opge-

gesloten, om hun eindelyk strafvonnis, in den groten dag, te ondergaen. Evenwel zijn zy niet zo, in den afgrond, opgesloten, dat zy 'er nimmermeer uitkomen; het tegendeel weten wy, uit duidelyke Bijbelplaetsen; maer de afgrond is hunne gewone verblijvplaets, uit welke zy zich, zonder de Goddelyke toelating, niet begeven kunnen. — Zy worden bewaerd, *met eeuwige banden.*

Eeuwige banden zijn onverbreekbare banden, welke de duivelen, met al hun vermogen, niet kunnen losmaken. Apostel PETRUS spreekt, van *ketenen der duisternis*, dat is, de duisternis, welke, aen deze rampzalige wezens, tot ketenen verstrekt. — Deze *eeuwige banden* wijsen ons derhalven, naer het rampzalige van den toestand der afgevallene Engelen, naer het onherroepelyke van het vonnis, het welk over hen zal uitgeöeffend worden, en naer de beperking van hunne boosäertige pogingen.

7. (*f*) Gelijck ook de grouwzame inwoneren van Sodoma ende Gomorra, ende de steden rontom deselve gelegen, Adama en Zeboim, die op gelijcke wijse als dese gehoereert hebben, ende ander vleesch zijn nagegaen, tot een exempel voorgestelt zijn, dragende de straffe des eeuwigen vyers.

Dit geduchte voorbeeld, der Goddelyke strafôeffening, hebben wy reeds ontmoet 2 Petr. II: 6-8, alwaer het omstandiger wordt voorgedragen. Het misdrijv van deze lieden noemt PETRUS den *ontuchtigen wandel van grouwelyke menschen*, van wegens de beestächtige en onnatuurlyke wellust, in welke zy zich verliepen. Onse Apostel zegt, dat zy, *op gelyke wijs, als deze, gehoereert hebben en ander vleesch zijn nagegaen.*

De inwoners van Sodoma, en de nabuurige steden, hebben *gehoereert*, zich verlopende in wellust en onkuisheid, door overspel en hoerery, *op gelyke wijs*, *als deze*, de verleiders namelyk, welke onse Apostel bedoelde. — Te weten de Gnostieken leerden, dat de stof de bron ware van alle bederv,

(*f*) Genes. 19: 24. Deuter. 29: 23. Jes. 13: 19. Jerem. 50: 40. Ezech. 16: 49. Hos. 11: 8. Amos 4: 11. Luc. 17: 29. 2 Petr. 2: 6.

dat het opvolgen der vleeſchelyke begeerlykheden een uit werkſel ware van de geſteldheid hunner lichamen, dat eene losbandige en ontuchtige levenswijs het geſchikte middel ware, om het lichaem te verzwakken, en even daer door den weg baende, om de ziel te zuiveren en te volmaken. Zulke zedenverwoestende beginſelen maekten, dat zy zich, aen de wellusten, breideloos overgaven. — De inwoners van Sodoma, en de nabuurige ſteden, hebben nog daer te boven *ander vleesch nagegaen*, door het plegen van onnatuurlyke en meer dan beestächtige ontucht; mannen zich, met mannen, en vrouwen zich, met vrouwen, vermengende. (Vergel. Rom. I: 24, 26, 27.)

Om dit grouwzaem wangedrag, zijn deze ontuchtige lieden, *tot een exempel voorgeſteld, dragende de ſtraf des eeuwigen vuurs.* — Zy zijn, *tot een exempel, voorgeſteld*, voor zo ver zy, als een voorbeeld ter waerſchouwing, aen de volgende eeuwen, zijn ten toon geſteld, en voor zo ver hunne ſteden, op eene gansch buitengewone wijs, verwoest, altoosduurende gedenkteekens zijn, zo van hunne ſchromelyke boosheid, als van des HEEREN geduchte oordeelen; *dragende de ſtraf des eeuwigen vuurs.*

Men zou dit verſtaen kunnen, van een vuur, het welk niet ophoudt te branden, tot dat alles verteerd is. Zo is het ook gegaen, met de gemelde ſteden, en hare inwoneren. PETRUS zegt, dat God deze ſteden, tot asſche verbrandende, met omkeering veröordeelt heeft, 2 Petr. II: 6. Een onuitbluschbaer vuur, het welk uit den hemel nederdaelde, heeft over dezelve eene eeuwige en onherſtelbare verwoesting gebracht. — Dan vermits de uitdrukking van *eeuwig vuur* de eindeloſe ſtraffen, in den afgrond, beteekent; (Verg. Matth. XVIII: 8. XXV: 41.) zouden wy het lievst zo opvatten, dat de grouwzame inwoners der gemelde ſteden, de voltrekking van hunne ſtraf lijden, in het eeuwig vuur; terwijl het onuitbluschbaer vuur, het welk, uit den hemel, nederdaelde, eene afbeelding was van de eeuwige verdoemenis, tot welke zulke hardnekkige booswichten, in den groten dag, zullen verwezen worden.

Deze drie voorbeelden, van de ongelovige Israëllers, van

de afgevallene Engelen, en van de grouwzame inwoneren der meermalen gemelde ſteden, noemt de Apostel op, om dat de HEER, door dezelve, zijnen afkeer van de boosheid, openlyk, en op eene allerkenbaerſte wijs, betoont had, om de waereld te overtuigen, dat hy de ongerechtigheid, op eene geduchte wijs, byzonder na dit leven, ſtraffen zal. — JUDAS bepaelt zich juist, tot deze drie, om dat zy recht geſchikt waren, om tevens de grouwzame beginſelen der Gnostieken te wederſpreken; die voorgaven, dat de wellust, door het lichaem te verzwakken, de ziel allengskens van het ſtof, losmaekte, en tevens alle ondergeſchiktheid, in de menſchelyke maetſchappy, verwierpen. — Het eerſte voorbeeld, van de ongelovige Joden, leerde, dat God de boosheid, ook van zulken, welke Hy voorheen byzonder begunſtigt heeft, niet wil ongeſtraft laten. Het tweede voorbeeld, van de afgevallene Engelen, bewees duidelyk, dat gaven en voorrechten, op welke zich de Gnostieken beroemden, de boosdoeners, tegen de wel verdiende ſtraf, niet kunnen vry waren. Het derde voorbeeld, van Sodoma, en de nabuurige ſteden, ſtelde den afkeer, welken God heeft van de ontucht, in het allerhelderst daglicht.

Uit deze voorbeelden nu, betoogt de Apostel, by wijs van toepasſing, dat ook deze verleiders Gods geduchte oordeelen geenszins ontvlieden zouden, vs. 8-11.

a. Eerst brengt hy deze dwaelgeesten, met opzicht tot hunne grouwzame beginſelen en wanbedrijven, met de gemelde voorbeelden, in vergelyking, vs. 8-10.

𝔞. *Hy geevt een kort begrip van hunne ſnode beginſelen en bedrijven, vs.* 8, *en*

𝔟. *Betoogt het onbetamelyke daer van, vs.* 9, 10.

1. *Hy ſtelt daer toe een zeker geval voor, vs.* 9. *en*

2. *Past het, op de bedoelde verleideren, toe, vs.* 10.

b. Daer na trekt hy 'er dit onbetwistbaer gevolg uit, dat ook zy Gods geduchte oordeelen geenszins ontvlieden zouden, vs. 11.

8. Deſgelijcks evenwel, niet tegenſtaende de gemelde

voorbeelden, welke hun, tot affchrikking, dienen moesten, leven oock defe verleiders, tegen welke ik bezig ben u te waerfchouwen, in allerlei overdaed en ontucht: want in flaep gebracht zijnde, verontreynigen zy het vleefch, ende verwerpen de heerfchappye, ende lafteren de heerlickheden.

Deze verleiders waren *in flaep gebracht.* Wy vertalen het liever *dromende;* en in de daed hunne ongerijmde wanbegrippen mogten, met het hoogfte recht, by dromen vergeleken worden. Deze dromeryen verwoestten alle goede zeden, en maekten, dat zy zich, in die wanbedrijven, welke vervolgens befchreven worden, op eene fchandelyke wijs, verliepen. — Zy *veröntreinigden het vleesch*, door vuile onkuisheid, en door meer dan beestächtige ontucht. Ook *verwierpen zy de Heerfchappy en lasterden de Heerlykheden.*

Deze grouwzame verleiders verwierpen alle ondergefchiktheid, in de menfchelyke maetfchappy. Zy beweerden, dat 'er geen wezenlyk onderfcheid ware, tusfchen goed en kwaed, en dat het gene zo genaemd werdt een natuurlyk gevolg was van de gefteldheid onfer lichamen. Daer uit leidden zy af, dat ieder, naer zijne lusten en begeerlykheden, onbedwongen leven mogt, en dat men derhalven, aen gene wetten, moest gebonden, noch aen het gezach van Overheden, onderworpen zijn. Zy *verwierpen* daerom *de heerfchappy*, en alle gezach der burgerlyke Overheid. — Ook *lasterden zy de heerlykheden.* Onder den naem van *heerlykheden*, worden mannen bedoeld, die, met eerämbten en waerdigheden, bekleed zijn. Deze *lasterden* de Gnostieken, door hen, van hun wettig gezach, te beroven, en te beweeren, dat hun ambt, voor het menschdom, niet alleen nutteloos maer zelvs fchadelyk zy.

De Apostel betoogt het onbetamelyke van het gedrag der Gnostieken, byzonder in het lasteren der heerlykheden, vs. 9, 10.

9. Maer de Engelen, fchoon zy de menfchen, in vermogens en krachten, verre weg overtreffen, verftouten zich evenwel niet, om de Engelen, die gezondigt hebben, by God, te honen en te lasteren; latende het oordeel aen

den

den HEER over. Zelvs (*g*) Michaël de Archangel, doe hy met den duyvel twiſtede, ende handelde van het lichaem Moſis, (*h*) en durfde geen oordeel van laſteringe tegen [*hem*] voortbrengen: maer ſeyde, (*i*) De Heere beſtraffe u.

10. (*k*) Maer deſe verleiders lasteren de heerlykheden, lieden, die, in rang en waerdigheid, boven hen verheven zijn. Zelvs 't gene ſy niet en weten, dat laſteren ſy: ende 't gene ſy natuerlick, als de onredelicke dieren, weten, in 't ſelve verderven ſy haer.

PETRUS zegt, in het gemeen, dat de Engelen, die, in ſterkte en kracht, meerder zijn, dan de menſchen, de afgevallene Engelen niet ſchelden en lasteren; om daer door aen te tonen, hoe onbetamelyk het gedrag der Gnostieken ware, die de Overheden, in aenzien en gezach, boven hen verheven, ſmaedden en lasterden, 2 Petr. II: 11. Maer onſe Apostel bepaelt zich, by een byzonder geval, by de Christenen van dien tijd genoeg bekend, waer in een der Aertsëngelen het niet ondernomen had, om den opperſten der boſe geesten te ſchelden of te lasteren.

MICHAËL, *de Archangel, heeft, met den duivel, getwist en gehandelt, over het lichaem van* MOSE.

De eerſte vraeg is aenſtonds, wie is MICHAËL, *de Archangel?* — De naem MICHAËL zegt zo veel als, *wie is gelijk God.* Hier wordt een *Archangel*, een Aertsëngel, dat is, een Vorst of Opperhoofd der Engelen bedoeld. Dan. X: 13. heet hy een der eerſte Vorſten. Dan. XII: 1. ontmoeten wy hem nog eens, als mede 1 Theſſ. IV: 16; en Openb. XII: 7. koomt hy voor, als een hoofd van een heir Engelen.

Velen denken, aen eenen ongeſchapen Engel, maer deze verſchillen wederom, of Hy de Zoon, dan de Heilige Geest geweest zy. Anderen houden MICHAËL *den Archangel*, voor eenen geſchapen Engel, maer van eenen zeer verheven rang. Voorheen kwam ons de zaek duister voor, zo dat wy verkozen niets te beſliſſen, hoewel wy het meest overhelden,

(*g*) Dan. 10: 13. ende 12: 1. Openb. 12: 7. (*h*) 2 Petr. 2: 11. (*i*) Zach. 3: 2. (*k*) 2 Petr. 2: 12.

tot het begrip van de zulken, die, aen eenen ongeschapen Engel, en wel bepaeldelyk aen Gods Zoon denken. (Vergel. XVI Deel. p. 201, 202, 231.) Maer, na dat ik de bewijzen voor en tegen, op nieuws, onpartijdig gewikt en gewogen heb, met aflegging van alle vooröordeelen, ook die van gezach, kunnen wy niet anders zien, of MICHAËL is een geschapen Engel, maer van den allerhoogsten rang, die daerom *de Archangel*, of Aertsëngel, genaemd wordt. Onse bewijzen zijn de volgende:

A. Om dat alles, wat, van MICHAËL, in de Heilige Schrivten, gezegd wordt, zeer natuurlyk, van eenen geschapenen Engel, kan verstaen worden. Wy ontmoeten hem Dan. X: 13, 21. Dan. XII: 1. Openb. XII: 7, en ter dezer plaets.

a. In de eerste plaets Dan. X: 13, 21. kan, naer ons inzien, Gods Zoon niet bedoeld worden. Immers MICHAËL wordt kennelyk onderscheiden, van den man, met linnen bekleed, die Gods eeuwige Zoon was; (Vergel. vs. 5, 6) en had de Engel, die bezig was, tot DANIEL, te spreken, dien luisterrijken Persoon bedoelt, dan zou hy niet gezegt hebben MICHAËL, maer, met eene vingerwijs, die man, met linnen bekleed, die daer boven de rivier staet. — Ook laet zich alles, van eenen geschapenen Engel, zeer natuurlyk verklaren. De Engel, die, tot DANIEL, sprak, zeide vs. 13. *de Vorst des Koningrijks van Persen stondt, tegen over my, een en twintig dagen, en ziet* MICHAËL, *een van de eerste Vorsten, kwam om my te helpen, en ik werdt aldaer gelaten, by de Koningen van Persen.* De zakelyke zin is, onses erächtens, deze. „ Van den eersten dag, DANIEL, dat gy u voor God hebt beginnen te veröotmoedigen, heb ik mijn best gedaen, „ om Koning CYRUS, door mijnen verborgenen invloed, „ te overreden, dat hy zich de zaken der verdrukte „ Joden zoude aentrekken; maer, een en twintig dagen lang, heeft hy my wederstaen, en, gedurende „ allen dien tijd, heb ik hem niet, tot meer gunstige

„ ge-

,, gedachten, omtrent de Joden, kunnen bewegen.
,, Toen werdt MICHAËL, de Aertsëngel, die, boven
,, my, in waerdigheid en vermogen, onvergelykelyk
,, verheven is, van den hemel, naer het Perſiaenſche
,, hov, gezonden, om mijne pogingen te onderſteu-
,, nen, en Koning CYRUS meer gunſtige gedachten,
,, omtrent het Joodſche volk, in te boezemen; *en lie-*
,, *ver daerom, werdt ik aldaer gelaten, by de Koningen*
,, *van Perſen.* Om dat ik, met alle mijne pogingen,
,, op het gemoed van CYRUS, niets kon uitwerken,
,, bleev ik, een en twintig dagen, aen het Perſiaen-
,, ſche Hov, zo dat ik u niet eerder bericht kon bren-
,, gen, omtrent de gunſtige verhoring van uwe ſme-
,, kingen."

6. Dan. XII: 1. lezen wy: *ter dier tijd, zal* MICHAËL *op-ſtaen, die grote Vorst, die voor de kinderen uwes volks ſtaet.* — Hier ſpreekt wederom de Engel Gabriel, van welken God zich meermalen bediende, om zijnen verborgenen raed, aen DANIEL, bekend te maken. (Verg. Kap. VIII: 16. IX: 21.) — De tijdsbepaling, *ter dier tijd*, wijst ons kennelyk, naer die dagen, van welke Kap. XI, byzonder vs. 40-45. geſproken is, wanneer namelyk ANTIOCHUS EUPATER vermoord was, en DEMETRIUS SOTER het Koningrijk van Syrien aenvaerdde. Dit geſchiedde in het jaer 3842, na de ſchepping der waereld. Nu ontving DANIEL deze Openbaring, in het derde jaer van CYRUS, of het jaer 3471, na de ſchepping. Derhalven is deze Voorzegging, om dit, in het voorbygaen, aen te merken, vier eeuwen voor de vervulling, gedaen. — *Ter dier tijd, zal* MICHAËL *op-ſtaen, die grote Vorst, die, voor de kinderen uwes volks, ſtaet.*

MICHAËL wordt hier nader beſchreven, als *die grote Vorst, die, voor de kinderen van* DANIELS *volk, ſtondt.*

De nadrukkelyke benaming, *die grote Vorst*, teekent zekerlyk eenen gebieder, die, boven anderen, in rang en aenzien, verre weg verheven is. Maer moeten wy daerom, aen eenen Goddelyken Perſoon, denken?

Er zijn, onder de Engelen Vorſten van meerderen en minderen rang; (Vergel. Col. I: 16. Eph. I: 21.) en 'er is niets, het welk ons verhindert, om MICHAËL te beſchouwen, als eenen Aertsëngel, die boven de Engelen, en de andere Vorſten van die onzichtbare wezens, in wijsheid, aenzien, en vermogen, aenmerkelyk verheven is.

Hy *ſtondt*, *voor de kinderen van* DANIELS *volk*, dat is, de Joden, de landgenoten van dien Propheet. (Vergel. Gen. XXIII: 11.) — Hier uit willen zommigen beſluiten, dat Gods Zoon bedoeld zy, die de beſcherming van het Joodſche volk, onder de oude huishouding, op zich genomen had. Het is waer, de Joden maekten het volk van Gods byzonder eigendom uit, en het was Gods Zoon in het byzonder, die de zorg, voor deze begunſtigde Natie, op zich genomen had. (Vergel. Jeſ. LXIII: 9) Maer deze zaek wordt, onſes erächtens, hier niet bedoeld. Op dien zelvden tijd, wanneer DANIEL deze Openbaring ontving, ſtondt MICHAËL, voor de kinderen zijnes volks, aen het hov van Perſien. (Vergel. Dan. X: 13.) De Engel, die thans, tot den Propheet, ſprak, had zich 21 dagen, aen het Perſiaenſche Hov, opgehouden, om Koning CYRUS, door zijnen invloed, te overreden, dat hy bevel zou geven, om den Tempelbouw te Jeruſalem, die, door de Samaritanen, geſtuit was, voort te zetten en te volbrengen; maer hy had niets kunnen uitwerken. Eindelyk was MICHAËL gekomen, om de pogingen van GABRIEL, door zijnen meerderen invloed, te onderſteunen, en, terwijl GABRIEL bezig was, tot den Propheet, te ſpreken, *ſtondt* MICHAËL nog, *voor de kinderen van* DANIELS *volk*, *by Koning* CYRUS, om dien Vorst, tot meer gunſtige gedachten, jegens het Joodſche volk, te bewegen.

Deze zelvde MICHAËL zou, in die benauwde dagen, welke hier voorſpeld worden, in de dagen van ANTIOCHUS EUPATER, Koning van Syrien, *opſtaen*; dat is: „ de Aertsëngel MICHAËL zal, als een kloekmoedig

„ held,

„ held, ſtaen, tegen de vyanden der Joden, om uw „ volk te beſchermen, en, door zijnen veel vermo- „ genden invloed, uit hunne benauwdheden, te ver- „ losſen; MICHAËL zal den Maccabeeuwſchen helden, „ die de wapenen, tegen de dwinglandy der Syriers, „ zullen opvatten, moed inboezemen, en daer tegen „ hunne vyanden verzaegd maken."

γ. MICHAËL, die, met zijne Engelen, tegen den Draek, en zijne Engelen, krijgde, Openb. XII: 7, is mede, naer ons inzien, de allerverhevenſte der Engelen.

δ. De plaets, welke wy thans voor handen hebben, Jud. 9, moet, onſes erächtens, letterlyk verſtaen worden, van eenen krijg, tusſchen den Opperſten der heilige Engelen, en den Opperſten der boſe geesten, over het eigenlyk gezegde lichaem van MOSE, gelijk, in het vervolg, nader blijken zal.

B. MICHAËL wordt hier een *Archangel* genaemd, dat is, een Overſte der Engelen, een Vorst, die eene menigte van Engelen, onder zijn bewind, heeft; en deze *Archangel* zal den verhoogden Middelaer, als eerſte Staetsdienaer, vergezellen, wanneer Hy komen zal, om het algemeen gericht te houden. (Vergel. 1 Theſſ. IV: 16) Derhalven is MICHAËL de Aertsëngel, van Gods Zoon, den Richter zelven, kennelyk onderſcheiden.

C. MICHAËL wordt Dan. X: 13. één der eerſte Vorſten genaemd. Gevolgelyk zijn 'er meer dergelyke Vorſten; maer dit past ganſchelyk niet, op eenen Goddelyken Perſoon, die, boven alle Engelen, en Vorſten der Engelen, oneïndig verheven is.

D. De bewijzen, met welke men betogen wil, dat 'er, onder den naem van MICHAËL, een ongeſchapen Engel bedoeld worde, ſchijnen ons zeer zwak en onvoldoende te wezen.

α. Men beroept zich, op de nadrukkelyke beteekenis van den naem MICHAËL, zeggende zo veel als, *Wie is gelijk God.* Zulk een naem, verönderſtelt men, kan, aen geen geſchapen wezen, gegeven worden. Maer herïnnert men zich dan niet, dat 'er verſcheidene menſchen,

in de Heilige Schrivten, voorkomen, die den naem van MICHAËL gedragen hebben. (Vergel. Num. XIII: 13. Ezr. VIII: 8.) Ook is MICHAËL een bekende naem, onder de Christenen, geworden; het welk niet zoude geschied zijn, wanneer men van ouds geloovt had, dat deze naem, aen eenen Goddelyken Persoon, eigen was.

β Men voegt 'er by, dat die luisterrijke Persoon, welke zich, aen den Propheet DANIEL, vertoonde, (Vergel. Dan. X: 5, 6.) Gods gezegende Zoon zelvs geweest zy, en dat die zelvde Persoon Kap. X: 13. MICHAËL genaemd worde. Maer niets kan 'er blijkbarer zijn, gelijk wy reeds zo even hebben opgemerkt, dan dat die luisterrijke Persoon, van MICHAËL, kennelyk onderscheiden worde, vs. 6, 7.

Nu, zegt onse Apostel MICHAËL, *de Aertsëngel*, de Opperste Vorst der Engelen, *twistte*, *en handelde*, met den *duivel*, den Opperften Vorst der afgevallene Engelen; dat is, hy sprak den duivel tegen, in een twistgeding; *van* of *over het lichaem van* MOSE.

De vraeg is wederom, wat wy, door het *lichaem van* MOSE, te verstaen hebben? Zommigen nemen het zinbeeldig, anderen eigenlyk.

De eerste zijn van gedachten, dat 'er geöogd worde, op dat merkwaerdig gezicht, het welk Zach. III: 1-5. beschreven werdt. Ik kan dit begrip niet korter en duidelyker voorstellen, dan met de woorden van den Hoog Geleerden HAMELSVELD, *Korte Aenmerkingen*, *over het N. T.*, II *Deel.* p 553, 554. „ Ik geloov eenvouwig, dat JUDAS doelt op
„ Zach. III. In dat Hoofdstuk, wordt, in een dichterlyk
„ beeld, een twist vertoond, over het herstel van het Jood-
„ sche Gemenebest, en dus over het lichaem van MOSE,
„ verbeeld, door JOSUA den Hogepriester, na het einde
„ van de Babylonische ballingschap, in welken twist de Sa-
„ tan bestraft wordt, door den Engel des HEEREN, dien
„ JUDAS hier MICHAËL noemt, met deze woorden: *de* HEER
„ *bestraffe u.* PETRUS heeft dezelvde zaek, 2 Petr. II: 11."

Maer

Maer ik kan my niet weerhouden, van te verklaren, dat 'er, tusfchen het geval, van het welk, JUDAS melding maekt, en het gezicht van ZACHARIAS, een allerduidelykst onderfcheid zy. Wy vinden volftrektelyk gene de minfte overëenkoomst, dan alleenlyk, tusfchen de bedreiging: *de* HEER *beftraffe u.* — Apostel JUDAS fpreekt van MICHAËL en den duivel; maer van MICHAËL vinden wy niets, by ZACHARIAS. JOSUA de Hogepriester werdt, in dat gezicht, vertoond, als ftaende, voor het aengezicht van den *Engel des* HEEREN, Zach. III: 1. Deze *Engel des* HEEREN was geenzins MICHAËL: want MICHAËL is, gelijk wy betoogt hebben, *de Archangel*, de Overfte der Engelen; maer de *Engel des* HEEREN was Gods Zoon zelvs, (Vergel. Zach. I: 4.) die vertoond werdt, als Richter, zittende op den Richterftoel, om te vonnisfen. — JUDAS fpreekt van eenen *twist*, tusfchen MICHAEL en den duivel, maer ZACHARIAS van een twistgeding, tusfchen JOSUA den Hogepriester, als gedaegden, en den Satan, als befchuldiger. De eerfte ftondt, als gedaegde, voor het aengezicht van Gods Zoon, zittende op den Richterftoel, om het twistgeding te beflisfen; en de Satan ftondt, aen de rechtehand van JOSUA, (Vergel. Zach. III: 1.) om hem te befchuldigen, volgens de gewoonte der Hebreeuwen, by welke de aenklager ftondt, aen de rechtehand van den gedaegden. (Verg. Pf. CIX: 6.) — De twist, van welken JUDAS fpreekt, was, over het lichaem van MOSE; maer in het gezicht by ZACHARIA, over de vuile klederen van JOSUA. (Verg. Zach. III: 1.) De Satan beweerde, dat JOSUA, van wegen zijne vuile klederen, dat is, wegens de zonde der Priesteren voorheen begaen, het Hogepriesterfchap verbeurt had; maer de Satan werdt afgewezen, en JOSUA in zijn ambt herfteld, door een plechtig vonnis van den Goddelyken Richter. (Vergel. Zach. III: 3, 4.)

Niets fchijnt ons derhalven blijkbarer, dan dat onfe Apostel, aen het gemelde gezicht van ZACHARIAS, geheel niet gedacht hebbe. Wy nemen daerom zijn voorftel letterlyk, van eenen twist, welke 'er heeft plaets gehad, tusfchen den Overften der heilige, en den Vorst der afgevallene Enge-

len, *over het lichaem van* MOSE. — Het geschil betrof de begravenis van MOSES lijk.

Te weten de HEER zelvs begroev het lijk van MOSE, denkelyk door den dienst der Engelen, in een dal, in het land der Moabiten. (Vergel. Deut. XXXIV: 6.) Niemand mogt zijn grav weten, denkelyk om voor te komen, dat de Israëlers aldaer bygeloov bedrijven zouden. Nu zegt JUDAS, dat 'er, over deze begravenis, een twist ontstaen zy, tusschen den Aertsëngel, die deze begravenis van MOSE, door zijne onderhorige Engelen, liet verrichten, en tusschen den Satan, die zich daer tegen, met twistredenen, en met lasteringen, verzet zal hebben.

Het is waer, wy lezen, in de gewijde Boeken, nergens van dezen twist. Maer de zaek kan, in JUDAS tijd, aen de Joden en Jodengenoten, door overlevering, genoeg zijn bekend geweest. — Althans MICHAËL, die grote Vorst, en Overste der Engelen, met den Opperften der bose geesten, over het lichaem van MOSE twistende, *durvde geen oordeel van lastering tegen (hem) voortbrengen, maer zeide de* HEER *bestraffe u.* De eerste ondernam het niet, om den laetsten te schelden en te lasteren; maer hy vergenoegde zich, om de zaek, aen den Opperften Richter, over te laten, zeggende, *de* HEER *bestraffe u.*

Het hoofdöogmerk van den Apostel vs. 9. is, aen te tonen, hoe onbetamelyk het ware, dat de verleiders de heerlykheden, lieden, die in rang en waerdigheid, boven hen verheven waren, lasterden en smaden, daer zelvs MICHAËL de Aertsëngel, in den gemelden twist, niet ondernomen had, om, den Oversten der bose geesten, een lasterlyk woord toe te voegen. — Dan 'er is iets nog meer byzonder, het welk onse opmerking zeer verdient. De Gnostieken schreven al het kwade, het welk in de waereld plaets had, aen den zogenaemden DEMIOURGOS toe, een stuursch wezen, het welk den menschen gansch niet gunstig was, en, uit dat beginsel, den Joden zulk eene moeilyke en gestrenge Wet, op Sinaï, had voorgeschreven. Onder dit kwaed, rekenden zy het gezach der burgerlyke Overheden al mede, en,

uit

uit dit grondbeginfel, leerden zy, dat men zich, tegen de heerlykheden, verzetten meest, als tegen werktuigen van den gemelden DEMIOURGOS. Om nu het ongerijmde van zulk een wanbegrip te doen opmerken, haelt de Apostel een geval aen, in het welk de Vorst der heilige Engelen het niet ondernomen had, om, hoe zeer ook getergd, den duivel, den grootften vyand van het menfchelyk geflacht, eenig fmadelyk woord toe te voegen.

De verleiders ftelden eer, in het lasteren der Overheden. *Maer deze*, zegt de Apostel vs. 10^{a}; deze verleiders namelyk, die zich ongemeen beroemen, op hunne verlichting en grote kundigheden, *het gene zy niet weten, dat lasteren zy.* — By PETRUS vinden wy dezelvde uitdrukking, 2 Petr. II: 12. Die Apostel fchijnt bepaeldelyk het oog te hebben, op de wanbegrippen der Gnostieken, omtrent den zogenaemden DEMIOURGOS, die, volgens hen, de waereld gefchapen had; dezen lasterden zy, door te beweeren, dat hy de oorzaek was van alle kwaed. Maer zy *lasterden het gene zy niet wisten*; zy fpraken, in die lastering, eene ongerijmde wartael, welke zy zelve niet verftonden. — Hier evenwel vordert het beloop van zaken, dat wy dit lasteren der verleideren, tot de burgerlyke Overheden, betrekkelyk maken. Hunne zonderlinge en wangedrochtige beginfelen, omtrent de gewaende Æons, en byzonder omtrent den genen, welken zy, voor den Schepper der waereld, hielden, maekten, dat zy geen denkbeeld hadden, omtrent het nut en de noodzakelykheid der burgerlyke Regeering, en omtrent de ondergefchiktheid, in de menfchelyke maetfchappy, zonder welke zy niet beftaen kan. Hoe zeer zy zich, op hunne verhevene kundigheden, beroemden, wisten zy niet, het gene zy behoorden en zeer gemakkelyk konden weten; zo dat zy, in hunne fmaedredenen, tegen de Overheden, lasterden het gene zy niet wisten.

En, wordt 'er bygevoegd vs. 10^{b}, *het gene zy natuurlyk, als de onredelyke dieren, weten, in het zelve verderven zy zich.* Het *gene zy natuurlyk*, door de natuurlyke neigingen en gewaerwordingen, op gelyke wijs, *als de onredelyke dieren*, welker verftandige vermogens van veel lager zoort zijn, dan

die der menfchen, *weten* en *gevoelen*, *in het zelve verderven zy zich.* Dat is: „ deze verleiders ftellen zich, in het „ opvolgen van hunne zinnelyke lusten, en ontuchtige be„ geerlykheden, aen de dieren gelijk; zy geven zich daer „ aen, op eene beestächtige wijs, over, en langs dezen „ weg verderven zy hunne lichamen, voorwendende, dat „ deze de rechte weg zy, om hunne zielen te zuiveren en „ te volmaken."

11. Wee haer. De verleiders, die zulke zedenverwoestende beginfelen verfpreiden, zullen Gods geduchte en rechtvaerdige oordeelen geenszins ontvlieden: want fy zijn den wegh (*l*) Cains ingegaen, ende door (*m*) de verleydinge des loons Balaams zijn fy henen geftort, (*n*) ende zijn door de tegenfprekinge Core vergaen.

De Apostel vergelykt deze dwaelgeesten op nieuws, by drie zeer beruchte booswichten, CAIN, BILEAM, en KORAH.

Voor eerst, by den hatelyken CAIN: *zy zijn den weg* CAINS *ingegaen.* — Iemands *weg in te gaen* zegt zo veel, als in zijne voetftappen te treden, zijn voorbeeld naer te volgen. — De hoofdmisdaed van CAIN was trotschheid en lievdeloosheid. Hy haette en benijdde zijnen broeder, die rechtvaerdig en Gode aengenaem was, en liet zich ten laetften, door zijne onftuimige hartstochten, zo ver vervoeren, dat hy zijnen broeder vermoordde. (Vergel. Gen. IV.) — Aen dezen grouwzamen booswicht, waren de verleiders gelijk, en wandelden in zijne verfoeilyke voetftappen. Zy verheften zich, uit trotschheid, boven andere Christenen, die niet van hunnen aenhang waren; deze verfmaedden zy, en behandelden hen lievdeloos. In zo verre, waren zy doodflagers, even als CAIN. Daerom zouden zy ook zoortgelyk een oordeel, als CAIN, ondergaen.

Wijders worden zy vergeleken, met BILEAM: *door de verleiding des loons* BALAAMS, *zijn zy henen geftort.* — Dit ftuk heeft Apostel PETRUS wat uitvoeriger voorgedragen, 2 Petr. II:

(*l*) Gen. 4: 8. 1 Joh. 3: 12. (*m*) Numer. 22: 7, 21. 2 Petr. 2: 15. (*n*) Num. 16: 1.

II: 15, 16. Men vergelyke het gené wy daerömtrent hebben aengeteekent p. 234-237. De hoofdmisdaed van dezen valſchen Propheet beſtondt voornamelyk, in eene onverzadelyke geldzucht, en in zijnen verdervelyken raed, aen BALAK, den Koning der Moabieten, om Israël, door de verleiding tot ontucht, ten val te brengen. In dit opzicht, waren de verleiders, aen BILEAM, gelijk. Hunne hebzucht was onverzaedbaer, en zy gaven zich, aen de beestächtigſte ontuchtigheid, breideloos over. — Onſe Apostel zegt, *door de verleiding des loons* BILEAMS, *zijn zy henen geſtort*, dat is; zy ſtorten zich, even als BILEAM, door de verleiding der hebzucht, in het verderv neder. De verleiders handelden, op zoortgelyk eene wijs, als BILEAM, die, om den loon, welken de Koning der Moabieten hem uitgeloovt had, de Israëllers, tot de grouwzaemſte ontucht, deedt verleiden. Vuile gierigheid was het beginſel, waer uit zy werkten, verleidende de menſchen, tot allerlei ontuchtigheid. Daerom zouden zy ook, even als BILEAM, in een ſchromelyk verderv nederſtorten.

Eindelyk worden zy gelijk geſteld, met den beruchten oproermaker KORAH. *Zy zijn, door de tegenſpreking* CORE, *vergaen.* — Het woord, door *tegenſpreking* vertaeld, nemen wy liever, in den zin van oproerigheid. De geſchiedenis van dit oproer, en de ſchromelyke ſtraf, welke KORACH, met zijnen onbezonnen aenhang, ondergaen heeft, vinden wy, by MOSE, uitvoerig aengeteekend, Num. XVI. — Aen dezen oproermaker, ſtelden zich de verleiders gelijk, door de heerſchappy te verwerpen, en de heerlykheden te lasteren. (Vergel. vs. 8.) Zy hadden daerom ook te verwachten, dat zy Gods geduchte oordeelen niet ontvlieden, maer, op zoortgelyk eene wijs, als deze deugniet, zouden geſtraft worden.

B. Wijders beschrijvt de Apostel deze verleiders, in het grouwzame van hunne zeden, en in het ongerijmde van hunne leer; als mede het oordeel, het welk zy ontwijffelbaer te wachten hadden, vs. 12-16.

α. Hunne grouwzame zeden, en ongerijmde wanbegrippen, worden aengewezen, vs. 12, 13.

a. Hunne grouwzame zeden, vs. 12ª.

b. Hunne ongerijmde wanbegrippen, vs. 12ᵇ, 13.

β. Het oordeel, het welk zy te wachten hadden, wordt afgeteekend, vs. 14-16.

a. In deszelvs zwaerheid, vs. 14, 15.

b. In deszelvs billykheid, vs. 16.

12. Dese verleiders zijn (*o*) vlecken in uwe liefdemaeltijden, [*ende*] als sy met u ter maeltijt zijn, weyden sy haerselven sonder vreese: sy zijn (*p*) waterloose wolcken, die van de winden ommegedreven worden: sy zijn als boomen in 't afgaen van den herfst, onvruchtbaer, tweemael verstorven, [*ende*] ontwortelt:

13. (*q*) Wilde baren der zee, haer eygen schande opschuymende: dwalende sterren, den welcken de donckerheyt der duysternisse in der eeuwigheyt bewaert wort.

De verleiders, en die hunne grouwzame voetstappen naervolgden, waren *vlekken, in de lievde maeltijden.* — By het gebruik van het heilig Avondmael, hielden de eerste Christenen eenen gemeenzamen maeltijd, waer toe elk het zijne, naer vermogen, toebracht, om de onderlinge lievde te onderhouden en aen te kweken. Daer van daen wordt dezelve een *lievde maeltijd* genaemd. (Vergel. 1 Cor. XI.) — De verleiders waren *vlekken*, schandvlekken, *in de lievde maeltijden;* zelvs waren zy, door hun gedrag, zeer besmettelyk, daer zy niet alleen de gemene maeltijden, maer zelvs de lievde maeltijden misbruikten, om, aen hunne vleeschelyke be-

(*o*) 2 Petr. 2: 13. (*p*) 2 Petr. 2: 17. (*q*) Jes. 57: 20.

begeerlykheden den losſen teugel te vieren, en anderen, tot vuile ontucht, te verleiden. Apostel PETRUS verklaert het nader, 2 Petr. II: 14, zeggende, dat zy oogen hadden, vol van eene overſpeelſter, daer zy geduurig rondzagen, naer vrouwen, welke zy tot overſpel verleiden mogten, en dat zy zich, van allerlei verleidende drogredenen, bedienden, om anderen, tot ontucht, te vervoeren.

Onſe Apostel voegt 'er by, dat zy, *als zy*, met de Christenen *ter maèltijd waren*, *zich weidden*, *zonder vrees*. — Zy ſtelden zich gelijk, aen de dieren, welke hunne lusten opvolgen; zy *weidden* en mestten zich, aen de maeltijden, even als het redeloſe vee; en dat *zonder vrees*. Zy dachten nergens anders aen, dan aen het verzadigen van hunne vleeſchelyke begeerlykheden, zonder eenig ontzach voor God, of ſchaemte voor de menſchen. — Zulk een ſchromelyk bederv, in de zeden, heerschte 'er, onder de Gnostieken.

Om hunne ongerijmde wanbegrippen en beginſelen af te teekenen, bedient zich de Apostel van vier eigenäertige gelykenisſen, vs. 12^{b}, 13. *zy zijn waterloſe wolken* enz.

Eerst worden zy vergeleken, by *waterloſe wolken*, *welke van de winden omme gedreven worden*. — De valſche Propheten, die zich trotſchelyk beroemden, op hunne buitengewone verlichting en zeer verhevene wijsheid, vertoonden zich, als waterrijke *wolken*; als lieden, die recht geſchikt waren, om het menschdom, met het water van kennis en Godsvrucht, te bevochtigen; maer het was, in de daed, niets anders, dan eene bedrieglyke vertoning. Zy waren gelijk, aen *waterloſe* wolken, aen wolken, welke wel eenen milden regen ſchijnen te beloven, maer *van de winden omme gedreven worden*, zonder regen uit te ſtorten; voor zo verre namelyk hunne ongerijmde wanbegrippen, welke zy, voor wijsheid, opdischten, in de daed de dwaesheid zelve waren.

Wijders worden zy vergeleken, by *bomen*, *in het afgaen van den hervst*, *onvruchtbaer*, *tweemael verſtorven*, *ontworteld*. — *Bomen*, *in het afgaen van den hervst*, zijn bomen, zonder bladeren, welke het blad, tegen het aennaderen van den winter, verloren hebben. — De uitdrukking, *tweemael verſtorven*, zegt zo veel als, volſtrekt verſtorven, zo dat 'er

geen schijnbare hoop van leven overig zy. — *Ontwortelde* bomen zijn de zulke, welke, van alle wortelen, beroovd zijn, zo dat zy noch leven noch groeien kunnen. Ten zy men het, in den toekomenden tijd, nemen wilde, *zy zullen entwortelde worden*, zo dat de gehele uitroeijng en verdelging van die bomen voorspeld worde. — De Apostel wil, met één woord, zeggen, dat de verleiders, in het goede, ten eenemael onvruchtbaer waren. Trouwens hunne beginselen waren van dien aert, dat 'er niets anders dan de verfoeilykste bedrijven uit konden voortvloeien.

Verder worden zy geteekend, als *wilde* of woeste *baren der zee, haer eigen schande opschuimende.* — De zinneprent is ontleend, van onstuimige zeegolven, welke, door hun geweld, het slijk van den grond opnemen, en, al schuimende, op den oever werpen. — Even zo ging het ook met deze verleiders. Zy waren gelijk, aen *de woeste baren der zee*, voor zo verre zy zich, met eenen opgeblasenen hoogmoed, boven anderen verheften, en, met winderige woorden, de vertoning maekten van eene zeer verhevene wijsheid. Middelerwijl *schuimden zy hunne eigene schande op*, voor zo ver die winderige woorden het ongerijmde en het schandelyke van hunne wanbegrippen allerduidelykst openbaer maekten.

Eindelyk worden zy vergeleken, by *dwalende starren, den welken de donkerheid der duisternis in de eeuwigheid bewaerd wordt.*

Het zy men, door *dwalende starren*, de eigenlyk zo genoemde dwaelstarren, of planeeten, verstaet, welke geen licht in zich hebben, maer het zelve, door te rug kaetsing der stralen, van de zon ontlenen, het zy die lucht verhevelingen, welke verschietende starren geheten worden; de verleiders waren daer aen gelijk, voor zo ver zy eene schitterende vertoning maekten, van eene buitengewone verlichting en zeer verhevene wijsheid, daer alles, in de daed, op eene akelige duisternis van onkunde en dwaesheid nederkwam.

Voor deze verleiders, wordt *de donkerheid der duisternis, in de eeuwigheid, bewaerd.* — Voor het naest zinspeelt de Apostel, op de gemelde lucht verhevelingen, welke, na ee-

eenige korte flikkeringen, in duisternis veränderen, en voor altoos verdwijnen. — De *donkerheid der duisternis* zegt, volgens den Hebreeuwschen spreektrant, eene zeer dikke en alleräkeligste duisternis. Deze zwarte duisternis, begrijpt men van zelvs, is hier eene zinbeeldige afteekening van de verschrikkelykste rampzaligheid, welke, voor de verleiders, *in eeuwigheid, bewaard wordt.* — Des Apostels mening is hoofdzakelyk, dat zy, met eene alleräkeligste rampzaligheid, in de eeuwigheid zullen gestraft worden. (Vergel. 2 Petr. II: 17.)

14. Ende van dese verleiders, heeft oock reeds (*r*) Enoch, de sevende van Adam, gepropheteert, seggende, (*s*) Siet, de Heere is gekomen met sijne veel duysent heylige,

15. Om gerichte te houden tegen alle, ende te straffen alle godtloose onder haer, van wegen alle hare godtloose wercken, die sy godtlooslick gedaen hebben, ende (*t*) van wegen alle de harde [*woorden*], die de godtloose sondaers tegen hem gesproken hebben.

Ten betoge, dat de verleiders een allerschromelykst oordeel te duchten hadden, beroept zich de Apostel, op eene voorzegging van HENOCH. *En van deze heeft ook* ENOCH, *de zevende van* ADAM, *gepropheteert.* — HENOCH, die uitmuntende geloovsheld, die, zonder den dood te smaken, met ziel en lichaem beide, in den hemel is opgenomen, en, voor zijne wechneming, getuigenis gehad heeft, dat hy Gode behaegde; (Vergel. Hebr. XI: 5.) *was de zevende van* ADAM, volgens de geslachtlijst, welke wy vinden Gen. V. Dit voegt 'er de Apostel by, om zijne lezeren te doen opmerken, dat HENOCH, die zo vroeg geleevt heeft, reeds, nu zo lang geleden, van de hier bedoelde verleiders, gepropheteert hadde.

Ondertusschen vindt men de hier aengehaelde voorzegging van HENOCH nergens, noch in de Boeken van MOSE, noch

(*r*) Gen. 5: 18. (*s*) Dan. 7: 10. Hand. 1: 11. 1 Thess. 1: 10. 2 Thess. 1: 10. Openb. 1: 7. (*t*) Matth. 12: 36.

in de overige Schrivten van het Oude Testament. Onse Apostel moet dezelve daerom, of uit een oud geschrivt, toen nog voor handen, overgenomen, of, langs den weg van overlevering, geweten hebben.

ENOCH, zegt hy, *heeft ook*, of *zelvs* reeds *geprophetееrt*, *van deze*, van de verleiders namelyk, tegen welke de Christenen, door dezen Briev, gewaerschouwd worden. — Dit moet zekerlyk zo niet verstaen worden, dat HENOCH, reeds in zijnen vroegen leevtijd zou geweten en voorspelt hebben, hoe de Gnostieken, in den tijd van onsen Apostel, de meest onbestaenbare en zedenverwoestende beginselen, onder de Christenen, zouden pogen te verspreiden. De Prophetische bedreiging, welke HENOCH gedaen heeft, zag eigenlyk, op de grouwzame menschen van de eerste waereld, die, wanneer zy de maet van hunne ongerechtigheid vervult hadden, door den algemenen zundvloed, jammerlyk verdelgd zijn. Vermits nu deze voorzegging eene algemene waerheid behelst, welke toepasselyk is, op alle de zulken, die, in gelykvormigheid aen de grouwzame menschen der eerste waereld, in allerlei wanbedrijven, losbandig henen leven, mogt onse Apostel deze voorzegging, met recht, overbrengen, tot de hoogst gevaerlyke verleiders van zijnen tijd, die zich, op zoortgelyk eene wijs, aan allerlei boosheid, breideloos overgaven. — In het aenhalen derhalven van deze voorzegging, stemt onse Apostel zakelyk overéén, met PETRUS, die zich ook, op het voorbeeld der eerste waereld, beroepen heeft. (Vergel. 2 Petr. II: 5.)

Het is kortelyk, als of de Apostel zeide: „ het zal, „ met deze grouwzame verleiders, even eens gaen, als HE-„ NOCH, reeds in zijnen vroegen leevtijd, voorspelt heeft, „ omtrent de geduchte straffen der godlose bewoners van de „ eerste waereld; die zullen, even zo min als deze, Gods „ verschrikkelyke oordeelen ontvlieden."

Hier op nu volgt de inhoud der aengehaelde Godspraek zelve, vs. 14^b, 15. HENOCH heeft geprophetееrt, *zeggende: ziet de* HEER *is gekomen, met zijne veel duizend heiligen, om gericht te houden* enz. — De zaek wordt, in den tegenwoordigen tijd, voorgesteld, als of zy reeds werkelyk ge-

schied

fchied was, volgens den gewonen fpreektrant der Propheten, aen welke de toekomende gebeurtenisfen zo duidelyk werden voorgefteld, dat zy dezelve, als werkelyk tegenwoordig, aenfchouwden. Ook diende deze manier van voorftel, om de ontwijffelbare zekerheid der zake aen te duiden. *De* HEER, had HENOCH gezegt, *is gekomen*, als Richter namelyk, gelijk ons dadelyk nader blijken zal, *met zijne veel duizend heiligen.* Men denke, aen de Engelen. Het geevt te kennen, dat de Goddelyke Richter, met eene verbafende menigte van Engelen, als zo vele dienaers en lijvtrawanten, omringd is, van welke Hy zich, als werktuigen, bedienen zoude, om zijne geduchte oordeelen uit te oeffenen.

De HEER zou, als Richter, komen, *om gerichte te houden, tegen alle* inwoners der eerfte waereld, *en te ftraffen alle godlofen onder hen.* De Propheet had het oog, op het oordeel van den alles vernielenden zundvloed. God zou ten laetften der langmoedigheid moede worden, het oordeel houden, over alle inwoneren der eerfte waereld, en alle godlofen onder hen, die den tijd van uitftel verzondigden, en ten eenemael onverbeterbaer waren, door den zundvloed, op eene allerfchromelykfte wijs, ftraffen.

Een ftrafgericht, het welk deze godlofen rechtvaerdig verdient hadden, *van wegen alle hunne godlofe werken, welke zy godlooslyk gedaen hadden, en van wegen alle de harde woorden, welke de godlofe zondaers tegen Hem gefproken hadden.* — De boosheid der bewoneren van de eerfte waereld kende pael noch perk. Zy was vermenigvuldigd op de aerde, en alle vleesch had zijnen weg verdorven. (Vergel. Gen. VI: 5, 12.) De Heiland geevt ons eene teekening van hunne zorglofe en losbandige levenswijs. Matth. XXIV: 37-39. Luc. XVII: 26, 27. Onfe Apostel fpreekt meer byzonder van hunne *godlofe werken*, waer toe men allerlei grouwelen, en van hunne *harde woorden*, waer toe men alle godlasterende gefprekken brengen kan.

Dan 'er is nog iets anders, het welk men niet fchijnt opgemerkt te hebben. De voornaemfte bron der ondeugden, na den zundvloed, is afgodery en bygeloov geweest; maer, voor den zundvloed, heerschte het tegenövergeftelde kwaed,

ongeloov namelyk en godverzaking. Dit schijnt ons duidelyk te liggen, in het voorstel van den Apostel; hy spreekt van *godlose* werken, van *godlooslyk* doen, van *godlose* zondaers, met zulke woorden, welke ons naer menschen wijsen, die geheel gene vrees voor God hebben. — De inwoners der eerste waereld, kort voor den algemenen vloed, maekten, met hunne *werken* en *woorden*, openbaer, dat zy gene vrees voor God hadden, dat zy Godverzakers waren. Zy pleegden allerlei grouwelen, gene banden van verplichting erkennende; zy spraken harde en tergende woorden, tegen God, door zijn bestaen of immers zijne Voorzienigheid te lochenen.

Over deze godlose menschen, weten wy, heeft de HEER, volgens de voorzegging van HENOCH, met zeer geduchte straffen, wraek genomen, wanneer hy het diep bedorven menschdom, uitgenomen NOACH en zijn huisgezin, geheel van den aerdbodem verdelgt heeft. — Deze voorzegging mogt onse Apostel, met het hoogste recht, bybrengen, als een bewijs, dat ook de hier bedoelde verleiders, die zich, in boosheid, aen de inwoneren der eerste waereld gelijk stelden, Gods geduchte oordeelen geenszins ontvlieden zouden.

Trouwens, dat de verleiders, aen de gemelde booswichten, gelijk waren, en dat derhalven hunne straffen alleszins rechtvaerdig wezen zouden, toont de Apostel, in ettelyke byzonderheden, nader aen, vs. 16.

16. Dese verleiders, tegen welke ik bezig ben u te waerschouwen, zijn murmureerders, klagers over haren staet, wandelende nae hare begeerlickheden; (v) ende hare mont spreeckt seer opgeblasene dingen, verwonderende haer over de persoonen om des voordeels wille.

De grouwzame inwoners der eerste waereld hadden harde woorden tegen God gesproken. Zo deden ook de Gnostieken; *dezen* waren *murmureerders*, *klagers over hunnen staet*. Het eerste woord, door *murmureerders* vertaeld, zegt eigenlyk zulken, die gnorren, gelijk de zwijnen doen; de LXX ge-

(v) 2 Petr. 2: 18.

gebruiken het, van de murmureeringen der Israëlleren, die, uit onvergenoegdheid, over de wegen des HEEREN, meer malen tegen MOSE opſtonden. — Op zoortgelyk eene wijs, *murmureerden* ook de Gnostieken, *klagende over hunnen ſtaet*, voor zo ver zy ſchromelyke lasteringen uitbraekten, tegen den Schepper der waereld; beweerende, dat hy niet alleen den menſchen niet gunſtig ware, maer zelvs al het kwaed, het welk in de waereld was, veröorzaekt had. De DEMIOURGOS, die, volgens hunne ongerijmde wanbegrippen, de waereld geſchapen had, zou een wezen zijn van een bepaeld vermogen, gene andere macht hebbende, dan alleen over de ſtof; vermits nu de ſtof beſchouwd werdt, als de bron van alle bederv, zou hy niet anders, dan eene gebrekkige waereld, en ellendige menſchen, hebben kunnen voortbrengen.

De godloſe zondaers, in de eerſte waereld hadden godloſe werken godlooslyk gedaen. Zo deden ook de Gnostieken, *wandelende naer hunne begeerlykheden.* Zonder aen God, en zijne heilige geboden, te denken, vierden zy den losſen teugel, aen hunne zondige en vleeſchelyke lusten. Zelvs preſen zy het opvolgen der vleeſchelyke begeerlykheden, en het plegen van de vuilſte ontucht, aen, niet alleen als onzondig en geöorloovd, maer zelvs als noodzakelyk en plichtmatig, om, langs dien weg, gelijk zy beweerden, het welzijn van de ziel te bevoorderen. (Vergel. 2 Petr. II: 18.)

Onder dit alles, *ſprak hunne mond zeer opgeblaſene dingen.* Met verſmading van de eenvouwige Euangelie leer, en allen, die daer aen vast hielden, beroemden zy zich, met eene onverdraeglyke trotschheid, op hunne hoge verlichting, en meer dan gemene kundigheden; daer ondertusſchen alle hunne gewaende wijsheid, op loutere dwaesheid, nederkwam. — Ook *verwonderden zy zich, over de perſonen, om des voordeels wil.* *Zy verwonderden zich, ove de perſonen*, die namelyk, met tijdelyke goederen, rykelyk voorzien waren, door de zulken te vleien, aen te halen, en alle middelen aen te wenden, om hen, tot hunne party, over te brengen. Dit deden zy, uit zeer lage en veráchtelyke beginſelen, *om des voordeels wille*, om hunne hebzucht te verzadigen, en om

hunnen buik te dienen. Hun oogmerk was, om tijdelyke voordeelen te bejagen. Hadden zy eenige eenvouwige, maer rijke Christenen, tot aenhangers van hunne verdervelyke dwalingen, gemaekt, dan zouden zy ook spoedig, in hunne bezittingen, indringen, om meesters te worden van hunne goederen. Daerom beyverden zy zich, om de gemoederen, voorāl van rijke Christenen, in te nemen, en aen dezen hunne wanbegrippen smakelyk te maken. Apostel PETRUS zegt, dat zy, door gierigheid, met gemaekte woorden, koopmanschap maekten van de Christenen, 2 Petr. II: 3.

B. *Op deze waerschouwing, laet de Apostel eene vermaning volgen, tot eenen wandel, geheel onderscheiden, van het grouwzaem gedrag der gemelde verleideren, vs.* 17-23.

A. Eerst wekt hy de Christenen op, tot eene oplettende waekzaemheid, tegen de drogredenen der verleideren, vs. 17-19.

α. *Door hun de voorzeggingen der Propheten te herïnneren, vs.* 17, 18.

β. *Door dezelve, op die grouwzame verleiders, toe te passen, vs.* 19.

17. Maer, mijne geliefde Christenen, gedenckt gy der woorden die voorsegt zijn van de Apostelen onses Heeren Jesu Christi:

18. Dat sy u gesegt hebben, (*x*) dat in den laetsten tijt spotters sullen zijn, die nae hare godtloose begeerlickheden wandelen sullen.

De Apostelen van den verhoogden Middelaer hadden de toekoomst van de hier bedoelde verleiders, in hun mondeling onderwijs, duidelyk *voorzegt*, op dat de Christenen zich daer over niet ontzetten, maer op hunne hoede wezen zouden, tegen de kracht der verleiding, en de bedrieglyke drogredenen, van welke de valsche Propheten zich bedienen

(*x*) Hand. 20: 29. 1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1. ende 4: 3. 2 Petr. 2: 1. ende 3: 3.

nen zouden, om de eenvouwigen te verstrikken. PAULUS had hier en daer, ook in zijne brieven, melding gemaekt, van deze verleiders. Byzonder had PETRUS, met zo vele woorden, *voorzegt, dat, in den laetsten tijd, spotters zouden zijn, die, naer hunne godlose begeerlykheden, wandelen zouden.* (Vergel. 2 Petr. III: 3.)

De *spotters*, welke PETRUS bedoelde, waren de zulken, die, met het gene de Propheten en Apostelen verzekert hadden, omtrent de toekoomst van den Verlosser, om het algemeen gericht te houden, den draek zouden steken, en de oprechten, over hunne uitzichten, verguisen. Deze spotters zouden geboren worden, uit de verleiders, tegen welker verdervelyke pogingen de Apostel tot dus verre gewaerschouwt heeft. — Zy zouden, *naer hunne godlose begeerlykheden, wandelen*, dat is, zy zouden, aen hunne vleeschelyke lusten, den losſen teugel vieren, en, in allerlei ontuchtigheid, losbandig henen leven. — Zy zouden zijn, *in den laetsten tijd*, dat is, *in het vervolg.*

Aen deze voorzegging moesten de Christenen van JUDAS *tijd gedenken.* In PETRUS dagen waren de valsche Propheten, en de spotters nog toekomende; hy voorspelde, dat zy zich, in het vervolg, vertonen zouden. Thans waren de Gnostieken werkelyk voor den dag gekomen, en lieten niets onbeproevd, om hunne verdervelyke wanbegrippen smakelyk te maken, en om hunnen aenhang te vermeerderen. Zelvs gingen zommigen reeds zo ver dat zy, met de verwachting der Christenen, omtrent de luisterrijke toekoomst van den Verlosser, den spot dreven. — Wanneer zich nu de Christenen deze voorzeggingen herïnnerden, welke zo duidelyk vervuld werden, zouden zy daer in niet alleen een onlochenbaer bewijs vinden, voor de onfeilbaerheid der Apostelen, maer ook eene krachtige drangreden, om zich te wapenen tegen de bedrieglyke drogredenen van deze hoogst gevaerlyke verleideren.

19. Dese valsche Leeraers en spotters, welker toekoomst de Apostelen voorspelt hebben, en tegen welker verleiding gy niet genoeg op uwe hoede wezen kunt, zijn 't die haer-

felven affcheyden, natuerlicke [*menschen*], den Geest niet hebbende.

Zy waren zulken, die *zich zelve affcheidden*, van de overige Christenen namelyk, die de zuivere leer van het Euangelie bleven belijden. Zy onderfcheidden zich van, en verheften zich, met eenen befpottelyken hoogmoed, boven de rechtgelovige Christenen, als lieden die veel wijfer en hoger verlicht waren; of fchoon hunne zogenaemde wijsheid, in de daed, loutere dwaesheid ware.

Zy waren *natuurlyke menfchen den Geest niet hebbende.* — *Natuurlyke*, (of, gelijk wy het liever vertalen zouden, *dierlyke*) *menfchen* zijn de zulken, die, even als de dieren, de natuurlyke neigingen, en vleefchelyke begeerlykheden, breideloos opvolgen, zo dat zy, naer hunne godlofe begeerlykheden, wandelen. (Vergel. vs. 18.) Apostel PETRUS zegt, dat zy gelijk zijn, aen onredelyke dieren, welke de natuur volgen, en hunne ongeregelde begeerlykheden, in alles, gehoorzamen. — De Apostel voegt 'er by, *den Geest niet hebbende*, immers volgens onfe Vertaling.

Verftaet men met onfe Overzetters, door *den Geest*, den Heiligen Geest en zijne genade gaven, dan zegt de Apostel eene onbetwistbare waerheid, dat namelyk *natuurlyke menfchen*, die, in alles, hunne dierlyke neigingen opvolgen, den Heiligen Geest niet hebben, als eenen Goddelyken inwoner, in hunne harten; dat zy, van zijne gaven en heiligende werkingen, geheel verftoken zijn. Dan dit fprak wel van zelvs, en behoevde niet eens aengemerkt te worden, daer het niet wel, by iemand, in bedenking komen konde, of zulke dierlyke menfchen, die een beestächtig leven leidden, den Heiligen Geest ontvangen hadden. Hier koomt nog by, dat de Apostel niet fpreke van DEN *Geest*; maer 'er ftaet eenvouwig *geen geest hebbende.* — Wy zouden daerom overhellen, tot het vermoeden, dat *geest* overftae, tegen de natuur of het dierlyke, en het redelyk verftandig deel van den mensch beteekene; zo dat de zin zy: „ deze verleiders zijn dierlyk, „ zy volgen de natuurlyke neigingen breideloos op, even als „ de redelofe dieren, en gedragen zich zo, als of zy gene „ redelyke ziel, geen menfchelyk verftand, bezitten."

B. Wijders vermaent de Apostel deze Christenen, tot eenen heiligen wandel, vs. 20-23.

α. Met opzicht tot God, vs. 20, 21.

β. Met betrekking tot hunnen naesten, vs. 22, 23.

20. Maer wat u aengaet, mijne geliefde Christenen, betoont toch, door eenen heiligen wandel, dat gy, van die grouwzame verleiders, ten eenemael onderscheiden zijt; bouwet gy uselven op uw allerheyligst geloove, biddende in den Heyligen Geest:

De Christenen moesten *zich zelven bouwen, op hun allerheiligst geloov.* — Het *geloov* beteekent hier niet de leer des geloovs, in het afgetrokkene, of de leer van het Euangelie, welke het voorwerp des geloovs is, gelijk vs. 3; maer de gemelde leer, zo als zy, door het geloov, aengenomen en omhelst wordt. — De Apostel spreekt, van een *allerheiligst* geloov, om dat daer door het hart gereinigd wordt, en het zelve zich openbaer maekt, in eenen heiligen wandel; in tegenstelling, tegen het geloov der Gnostieken, het welk den weg baende, tot een losbandig leven, en allerlei boosheden. — De Christenen moesten zich *bouwen, op hun allerheiligst geloov*, dat is, op den grondslag, als het ware, van hun geloov, geduurig toenemen, in kracht van heiligmaking, om openbaer te maken, dat hun geloov geheel andere vruchten voortbracht, dan de heillose beginselen der Gnostieken.

Dan het geloov schijnt ons niet al te wel, als een grondslag, op welken de Christenen zich zelve bouwen moeten, te kunnen beschouwd worden. Althans wy zouden het al zo liev vertalen: *bouwt elkanderen, door het allerheiligst geloov.* Dan zal de mening van den Apostel zijn: „ bouwt, sticht, „ en versterkt elkanderen, door de een den anderen, de „ zekerheid der waerheden van het Euangelie, welke gy „ gelovig hebt aengenomen, als mede de gronden van uw „ vertrouwen en van uwe hoop, broederlyk te herïnneren." Zo veel is zeker, dat het gevaer der verleiding deze Christenen verplichtte, en in de noodzakelykheid stelde, om niet alleen elk zich zelven, maer ook elkanderen te bouwen, te

ſtichten, en te verſterken, als mede dat zy zich daer toe, van geen beter middel, dan van het allerheiligst geloov, bedienen konden.

Er wordt bygevoegd, *biddende in den heiligen Geest.* — Zommigen brengen de woorden, *in den heiligen Geest*, tot het vorige, *bouwt u zelven* of *elkanderen*, *door den heiligen Geest.* Dan wy vinden gene reden, om, in dit opzicht, van onſe overzetting af te wijken. — Ondertusſchen zou men het vertalen kunnen, *in* en met *een heilig gemoed*, in tegenſtelling van de verleiders, welker harten en neigingen geheel onrein waren. Wil men het echter, met onſe Overzetters, in den gewonen zin, nemen, en, door *den heiligen Geest*, den derden Perſoon, in het aenbiddelyk drieëenig Opperwezen, verſtaen, dan is de mening, dat de Christenen bidden moesten, door de kracht en den byſtand, welken de Heilige Geest daer toe verleent. (Verg. Rom. VIII: 26. 1 Cor. XIV: 15.

21. Bewaert uſelven (of *elkanderen*) in de liefde Godts; wekt de een den anderen op, om God hartelyk liev te hebben, bedient u daer toe, van alle gepaste drangredenen, op dat de lievde tot God, by niemand, verkoele, verwachtende de barmhertigheyt onſes Heeren Jeſu Chriſti ten eeuwigen leven.

De barmhartigheid van onſen Heer JESUS CHRISTUS is de weldaed, welke ons, uit ontfermende barmhartigheid, op grond der verdienſten van den Middelaer, geſchonken wordt. Deze beſtaet, ten aenzien der voltojing, in het *eeuwig* zalig *leven.* — Deze barmhartigheid moesten de Christenen *verwachten*, dat is, naer dezelve verlangen, en 'er gelovig ſtaet op maken. — Dit was een geſchikt middel, om elkanderen op te bouwen en te ſtichten, als mede om de lievde tot God, meer en meer, op te wekken.

De plichten der Christenen, jegens andere menſchen, worden vs. 22, 23. voorgedragen.

22. Ende ontfermt u wel eeniger, onderſcheyt makende:

23. Maer behoudt andere door vreeſe, ende grijptſe uyt het vyer: ende haet oock den rock die van het vleeſch bevleckt is.

Ont-

Ontfermt u wel eeniger. — Hier heeft de Apostel het oog, op eenvouwige Christenen, die zich, uit onbedachtzaemheid, door de drogredenen der Gnostieken, hadden laten verleiden, om hunne schromelyke wanbegrippen te omhelsen. Deze waren de voorwerpen van de ontferming, en het medelijden, der rechtgelovige Christenen, die zich, over de zodanigen, ontfermen moesten, hen lievderijk behandelen, en, door den geest der zachtmoedigheid, zoeken te recht te brengen. — Te weten men moest *onderscheid maken*, tusschen eenvouwigen, die zich, door onbedachtzaemheid, hadden laten verleiden, en vatbaer waren voor verbetering, en tusschen zulken, die zich, uit vuile inzichten, by den aenhang der Gnostieken, voegden, zich, in het kwaed, verhardden, en blijken gaven, dat zy ten eenemael onverbeterbaer waren. De laetsten noemt de Apostel vs. 23. *anderen*; ten zy men, door deze de verleiders zelve verstaen wil.

De *anderen* althans, die, in het kwaed verhard waren, moesten de Christenen *behouden*, dat is, pogen te behouden, *door vrees*. By de zulken, moesten zy zich, van gestrenger middelen, bedienen, door hun de geduchte straffen, met welke de HEER hunne boosheden vergelden zoude, ernstig onder het oog te brengen, en hen daer door bevreesd te maken, ten einde zy, door den schrik des HEEREN, mogten bewogen worden, tot het geloov. — Daer toe moesten zy allen spoed maken, en hen, als het ware, *grijpen uit het vuur*. De hardnekkige boosdoeners verkeerden, in een ogenblikkelyk gevaer, van in een eeuwig verderv neder te storten; daerom moesten de Christenen genen tijd verzuimen, en gene middelen onbeproevd laten, om hen, uit dat dringend gevaer, te redden, gelijk men iets kostbaers redt, uit een huis, het welk, in den brand, staet.

Zelvs moesten zy *ook den rok haten, die, met het vleesch, bevlekt was.*

De zinneprent is ontleend, van de klederen, welke, in zekere gevallen, volgens MOSES wet, onrein waren, zo dat niemand dezelve konde aenraken, zonder zelvs besmet en onrein te worden. (Verg. Lev. XIII. Jes. LXIV: 6.) In deze toespeling, zegt de uitdrukking *ook* of zelvs *den rok te haten*,

die van het vleesch besmet is, zich zorgvuldig te wachten, van eene gemeenzame verkeering, met menschen, die, door eene losbandige en ontuchtige levenswijs, onrein en besmet waren; byzonder van zulken, die de zedenverwoestende beginselen der wellustige Gnostieken begunstigden en omhelsden. — De Christenen moesten hunne medebroeders, die zich hadden laten verleiden, wel zoeken te recht te brengen, het zy met zachtmoedigheid, het zy op eene meer gestrenge wijs, naermate het de onderscheidene omstandigheden mogten vorderen; maer, in alle gevallen, moesten zy zich wachten, van eene gemeenzame verkeering, met deze lieden, op dat zy niet geächt wierden, met de zulke eenige de allerminste gemeenschap te hebben.

III. *De Apostel besluit dezen Briev, met eene dankzeggende verheerlyking van den Goddelyken Verlosser, vs.* 24, 25.

24. Hem nu, die machtigh is u van struyckelen te bewaren, en te beveiligen, tegen de drogredenen der verleideren, om, in de waerheid staende te blijven, en, aen de zuivere leer van het Euangelie, vast te houden, ende, op grond van zijne verdiensten, onstraffelick te stellen voor sijne heerlickheyt, en u, in of *met* vreugde, te doen verschijnen, voor zijnen luisterrijken Richterstoel, in den groten dag van zijne toekoomst, namelyk JESUS CHRISTUS; (Vergel. vs. 1.)

25. (y) Den alleen wijsen Godt, by wiens wijsheid die der meest verhevene verstanden, en nog veel minder de ingebeelde wijsheid der Gnostieken, welke loutere dwaesheid is, geenszins in vergelyking komen kan, onsen gezegenden Saligmaker, die ons, door het storten van zijn Goddelyk bloed, verlost heeft; zy heerlickheyt, hulde, dankzegging, ende majesteyt, eerbied, en onderwerping, kracht ende macht, eene onbepaelde heerschappy over alle schepselen, beyde nu ende in alle eeuwigheyt. Amen.

(*y*) Rom. 16: 27. 1 Tim. 1: 17.

EINDE VAN DEN BRIEV VAN JUDAS.